

20 / 20

RAPORT O STANIE MIASTA GDAŃSKA

za 2020 rok

GDAŃSK

Raport o stanie Miasta Gdańska za 2020 rok

Spis treści

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA	4
2. MIESZKAŃCY	7
3. BUDŻET	13
4. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE MIASTEM.....	19
5. DZIAŁANIA MIASTA W ZWIĄZKU Z PANDEMIĄ COVID-19.....	32
6. EDUKACJA	38
7. ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT	54
8. INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	66
9. KULTURA I CZAS WOLNY	96
10. INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.....	112
11. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA	123
12. INFRASTRUKTURA	135
13. MOBILNOŚĆ I TRANSPORT	149
14. PRZESTRZEŃ PUBLICZNA	161
15. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE – RÓWNE SZANSE, REWITALIZACJA, BEZPIECZEŃSTWO, ŚRODOWISKO, SMART CITY.....	171
16. ZAŁĄCZNIK NR 1 – SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI BUDŻETU OBYWATELSKIEGO	
17. ZAŁĄCZNIK NR 2 – SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI POLITYK, PROGRAMÓW I STRATEGII	
18. ZAŁĄCZNIK NR 3 – SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI UCHWAŁ PODJĘTYCH PRZEZ RADĘ MIASTA	

W Raporcie prezentujemy aktualne dane statystyczne, dostępne na dzień 31.05.2021 r.

Szanowni Państwo!

Początek 2020 roku zrodził niepokój związany z rozprzestrzenianiem się COVID-19, jednak mieliśmy nadzieję, że wirus nie będzie miał aż tak wielkiego wpływu na nasze życie, nasze rodziny, nasze miasto... Niestety, niecałe trzy miesiące później okazało się, że radykalnie zmienił naszą codzienność powodując konieczność dokonania zmian w życiu prywatnym, jak i zawodowym. Pandemia i wywołany nią kryzys społeczno-gospodarczy wywarły głęboki wpływ na mieszkańców, przedsiębiorców i instytucje odpowiedzialne za funkcjonowanie miasta. Gdańsk stanął w obliczu nadzwyczajnych wyzwań, a władze samorządowe musiały w efektywny sposób sprostać trudnościom wynikającym z kryzysu i wdrożyć środki naprawcze.

Negatywne skutki pandemii COVID-19 miały przełożenie na aktywność gospodarczą oraz na dochody mieszkańców. Dlatego podjęliśmy stanowcze działania zmierzające do utrzymania stabilności finansów publicznych Gdańska, w szczególności poprzez racjonalizację wydatków bieżących i rygorystyczne przestrzeganie zasady oszczędności. Dodatkowo na zmniejszenie dochodów miasta, oprócz pandemii COVID-19, nałożyły się negatywne konsekwencje wcześniejszych zmian systemowych w podatku dochodowym od osób fizycznych wprowadzonych przez rząd w 2019 roku.

Trudna sytuacja była sprawdzianem również dla nas wszystkich pracujących w urzędzie miejskim oraz wszystkich jednostek świadczących usługi dla mieszkańców. Urząd Miejski w Gdańsku przez cały okres pandemii nie został zamknięty na ani jeden dzień służąc naszym mieszkankom i mieszkańcom. Mimo ograniczeń związanych z koniecznością przejścia na system pracy zdalnej nieprzerwanie byliśmy do dyspozycji interesantów, a wszelkie sprawy były na bieżąco realizowane. Jestem z tego dumna, bo ten trudny czas był również sprawdzianem skuteczności naszych działań.

W sytuacji zagrożenia epidemicznego pokazaliśmy, że jesteśmy solidarni, troszcząc się o siebie wzajemnie i aktywnie włączając się w organizowanie pomocy. Organizacje pozarządowe stały się kluczowym partnerem służb miejskich w realizacji działań pomocowych. Zlecono im m.in. koordynację akcji #gdanskpomaga, w ramach której od marca do grudnia 2020 roku wsparcie otrzymało 170 organizacji i instytucji oraz ponad 2,4 tys. seniorek i seniorów.

Wprowadzenie w Polsce stanu zagrożenia epidemicznego utrudniło działania sektorowi mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, dlatego też stworzono Gdański Pakiet Wsparcia Przedsiębiorców stanowiący system narzędzi wspierania lokalnej gospodarki w związku z kryzysem, kompleksowo uzupełniony o działania realizowane przez Gdańską Fundację Przedsiębiorczości oraz obniżki czynszów w lokalach miejskich. Swoje zadania w sposób najlepiej ceniony w Polsce wykonał również Gdański Urząd Pracy, który rozdysponował w sumie 254 mln złotych w ramach tzw. tarcz antykryzysowych.

Wielkim wyzwaniem było sprawne zorganizowanie nauki zdalnej dla gdańskich uczniów. Dzięki wdrażanej od kilku lat Gdańskiej Platformie Edukacyjnej (zapewniającej m.in. dostęp do aplikacji umożliwiającej naukę zdalną - MS Teams) szkoły były dobrze przygotowane do tego typu nauczania. Placówki oświatowe zostały wyposażone w sprzęt komputerowy, przekazaliśmy 444 iPady, 113 laptopów oraz 784 zestawy komputerowe. Dodatkowo pozyskano 380 komputerów od sponsorów i przekazano je uczniom najbardziej potrzebującym wsparcia.

Pandemia COVID-19 skierowała szczególną uwagę władz miasta na sprawy związane ze zdrowiem naszych mieszkanek i mieszkańców. W wyniku naszych działań w 2020 roku dla gdańskich szpitali przekazano sprzęt o wartości ponad 1,5 mln zł (29 sztuk aparatury i sprzętu medycznego, w tym 9 respiratorów). Dodatkowo na terenie kompleksu targowo-konferencyjnego AmberExpo przygotowano szpital tymczasowy mogący pomieścić jednorazowo 400 pacjentów chorujących na COVID-19.

Rok 2020 był szczególnie trudnym czasem dla kultury – z powodu konieczności odwoływania spektakli oraz koncertów część wydarzeń zaczęła odbywać się w wirtualnej formie streamingu lub retransmisji. Muzeum Gdańskie zaoferowało wirtualne zwiedzanie swoich dziewięciu oddziałów. Do sieci przeniosły się również wydarzenia biznesowych i gospodarcze (konferencje, targi, szkolenia). Dostosowując się do sytuacji wywołanej pandemią przeformułowano programy stypendialne miasta Gdańskie – ujęto je w jeden program Stypendium Kulturalne Miasta Gdańskie, a 164 artystów wsparto rekordową kwotą 1,2 mln złotych.

Jednak poza działaniami, które powodowane były pandemią, udało się zrealizować wiele innych przedsięwzięć. Uchwałą Rady Miasta Gdańskie przyjęto Gdańską Kartę Praw Osób Bezdomnych, określającą obszary i kierunki działań zmierzające do prowadzenia skutecznej i efektywnej polityki społecznej miasta, dotyczącej równego traktowania oraz przeciwdziałania dyskryminacji osób doświadczających bezdomności. Zakończono też budowę nowej siedziby Gdańskiego Pogotowia Opiekuńczego zlokalizowanej przy ul. Sobieskiego, a podopieczni placówek znaleźli nowoczesne i przestronne nowe miejsca zamieszkania. Dzięki działalności Towarzystw Budownictwa Społecznego wybudowano i oddano do użytku 149 lokali mieszkalnych, a wyremontowano 204 lokale z zasobu komunalnego.

Poprawiła się komunikacja publiczna. W alei Pawła Adamowicza zakończyliśmy budowę 2,7 km linii tramwajowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, zakończono też prace związane z przebudową infrastruktury tramwajowej na Stogach - na tej linii wybudowano m.in. przystanki typu wiedeńskiego, zmodernizowano pętlę tramwajową i pozostałe przystanki oraz wyposażono je w parkingi rowerowe. Wykonano też przejście naziemne przez ulicę Podwale Przedmiejskie na skrzyżowaniu z ulicą Łąkową, dzięki czemu poprawie uległ komfort użytkowników pieszych.

Podczas odbywającej się w grudniu 2020 w Padwie Europejskiej Gali Wolontariatu to właśnie Gdańsk został wybrany na Europejską Stolicę Wolontariatu 2022, a w rankingu Tech Cities of the Future, który wyróżnia ośrodki miejskie charakteryzujące się najlepszymi warunkami rozwoju i prowadzenia działalności gospodarczej oraz wsparciem systemu ułatwiającego rozwój innowacji, znaleźliśmy się na 4. miejscu.

Świętowaliśmy obchody 40 rocznicy podpisania Porozumień Sierpniowych, a w ramach uroczystości upamiętniających 50 lat masakry Grudnia '70 w reżimie sanitarnym zorganizowaliśmy apel pamięci pod Pomnikiem Poległych Stoczniovców i tablicami w chodnikach upamiętniliśmy ofiary.

To był wyjątkowo trudny rok, ale razem, solidarnie z Wami gdańszczanki i gdańszczanie przetrwaliśmy go stabilnie. Dziękuję za zaangażowanie także organizacjom pozarządowym w działaniach na rzecz naszego miasta. Jestem szczęśliwa mogąc razem z Wami przyczynić się do jego rozwoju.

Zapraszam do lektury

A Dylkiewicz

prezydent Gdańska

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Gdańsk stanowi główny ośrodek gospodarczy, naukowy i kulturalny województwa pomorskiego i jest szóstym pod względem liczby ludności miastem w Polsce po: Warszawie, Krakowie, Łodzi, Wrocławiu i Poznaniu. Jest głównym miastem rozwijającego się od wielu lat systemu osadniczego w granicach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot (OMGGS).

Gdańsk zajmuje obszar 262 km² i graniczy z miastami: Sopotem i Gdynią oraz powiatami: kartuskim (gmina Żukowo), nowodworskim (gmina Stegna) oraz gdańskim (gminy: Kolbudy, Pruszcz Gdański, Cedry Wielkie oraz miasto Pruszcz Gdański). Najdalej wysuniętymi punktami Gdańska są: na północy – Osowa, na południu – Święty Wojciech, na zachodzie – Rębiechowo oraz na wschodzie – Świbno.

Miasto położone jest na terenie o dużym zróżnicowaniu przestrzennym i urozmaiconych warunkach środowiska przyrodniczego. Na ukształtowanie terenu, układ hydrograficzny i parametry klimatyczne wpływa położenie Gdańska w strefie nadmorskiej, charakteryzującej się specyficznym oddziaływaniem morza na środowisko przyrodnicze łądu.

Do najważniejszych zasobów przyrodniczych miasta należy duża powierzchnia terenów zielonych: lasów, parków spacerowo-wypoczynkowych, ogródków działkowych, zieleni ulicznej oraz wewnątrzsiedlowej. Lasy skoncentrowane są w większości na zachodzie (głównie lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego) oraz na dzielnicach Stogi i Wyspa Sobieszewska. Poza znaczeniem środowiskowym, obszary leśne są cennym walorem podnoszącym jakość życia gdańszczan.

W 2020 r. największą część powierzchni Gdańska zajmowały użytki rolne – ponad 31% (8217 ha). Gdańsk jest miastem o średnim stopniu zurbanizowania, gdzie obszary pod zabudowę mieszkaniową i przemysłową zajmowały w strukturze użytkowania gruntów 28% (7403 ha) ogólnej powierzchni miasta. Znaczny był także udział lasów i zadrzewień – blisko 19% (4870 ha) oraz terenów komunikacyjnych – blisko 13% (3341 ha). W 2020 r. odnotowano przede wszystkim spadek użytków rolnych oraz wzrost terenów zurbanizowanych i przeznaczonych pod zabudowę.

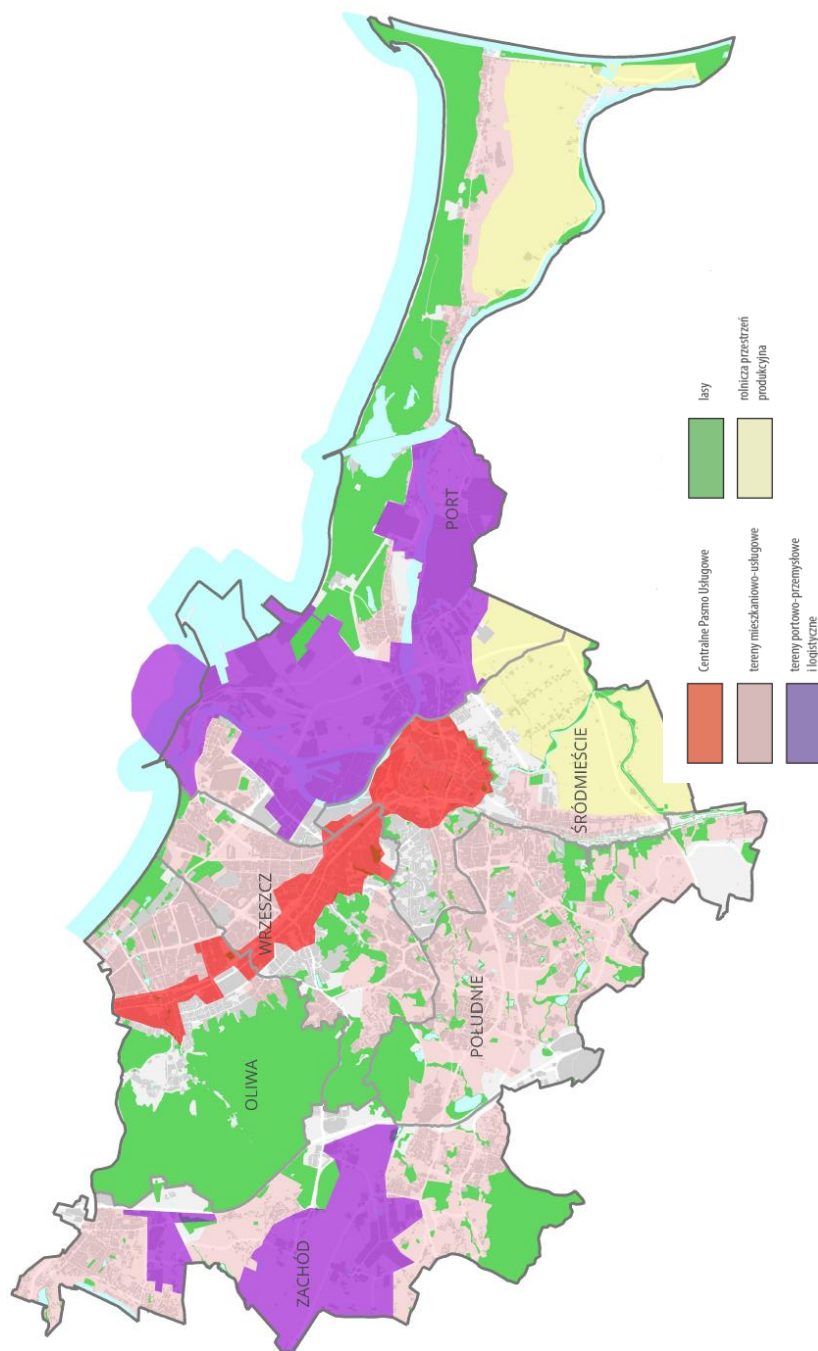
Na obszarze Gdańska wyodrębnia się kilka głównych, pod względem funkcji, obszarów. Wzdłuż głównego traktu komunikacyjnego położone jest Centralne Pasma Usługowe (CPU) obejmujące m.in. Śródmieście, Wrzeszcz i Oliwę. Pasma to stanowi strukturę mającą swoją kontynuację w Sopocie i Gdyni i jest ważnym elementem tożsamości aglomeracji gdańskiej. Charakteryzuje się ono wyjątkową koncentracją usług, w tym miejsc pracy, i dużą liczbą podmiotów gospodarczych oraz wysoką jakością przestrzeni publicznych. Na obszarze tym skoncentrowane jest niemal 50% usług całego miasta, w tym obiekty handlu, nauki, kultury i turystyki oraz rozwijające się centra biznesu z największymi skupiskami nowoczesnej powierzchni biurowej.

Obszar o dominującej funkcji mieszkaniowej to przede wszystkim tereny górnego tarasu, w tym Gdańsk Południe, a także obszar dolnego tarasu obejmujący m.in. Żabiankę, Przymorze i Zaspę. Nowe tereny rozwojowe znajdują się głównie w dzielnicach południowych Gdańska, w których znajduje się ponad 40% terenów miasta przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniowo-usługową.

Tereny portowo-przemysłowe i logistyczne tworzą bazę ekonomiczną miasta. W Gdańsku koncentrują się one w dwóch głównych obszarach, funkcjonujących jako bramy gospodarcze: porcie i lotnisku. Wraz z CPU stanowią one tzw. bieguny wzrostu miasta. W rejonie portu morskiego priorytet mają funkcje związane z gospodarką i transportem morskim oraz logistyką. Z kolei w rejonie portu lotniczego dużą rolę odgrywa logistyka oraz usługi i przemysł nowoczesnych technologii składające się na powstające „Airport City”. To także druga, po CPU, koncentracja nowoczesnej powierzchni biurowej w mieście.

Na obszarze miasta występuje też stosunkowo duża powierzchnia terenów rolniczych. Objęte nią są obszerne fragmenty Oruni, Olszynki, Rudników oraz południowa część Wyspy Sobieszewskiej. Dzięki utrzymaniu tej funkcji chronione są żyzne gleby oraz krajobraz Żuław Gdańskich.

Podział Gdańska na obszary według ich funkcji na podstawie schematu kierunków zagospodarowania przestrzennego ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Gdańska.

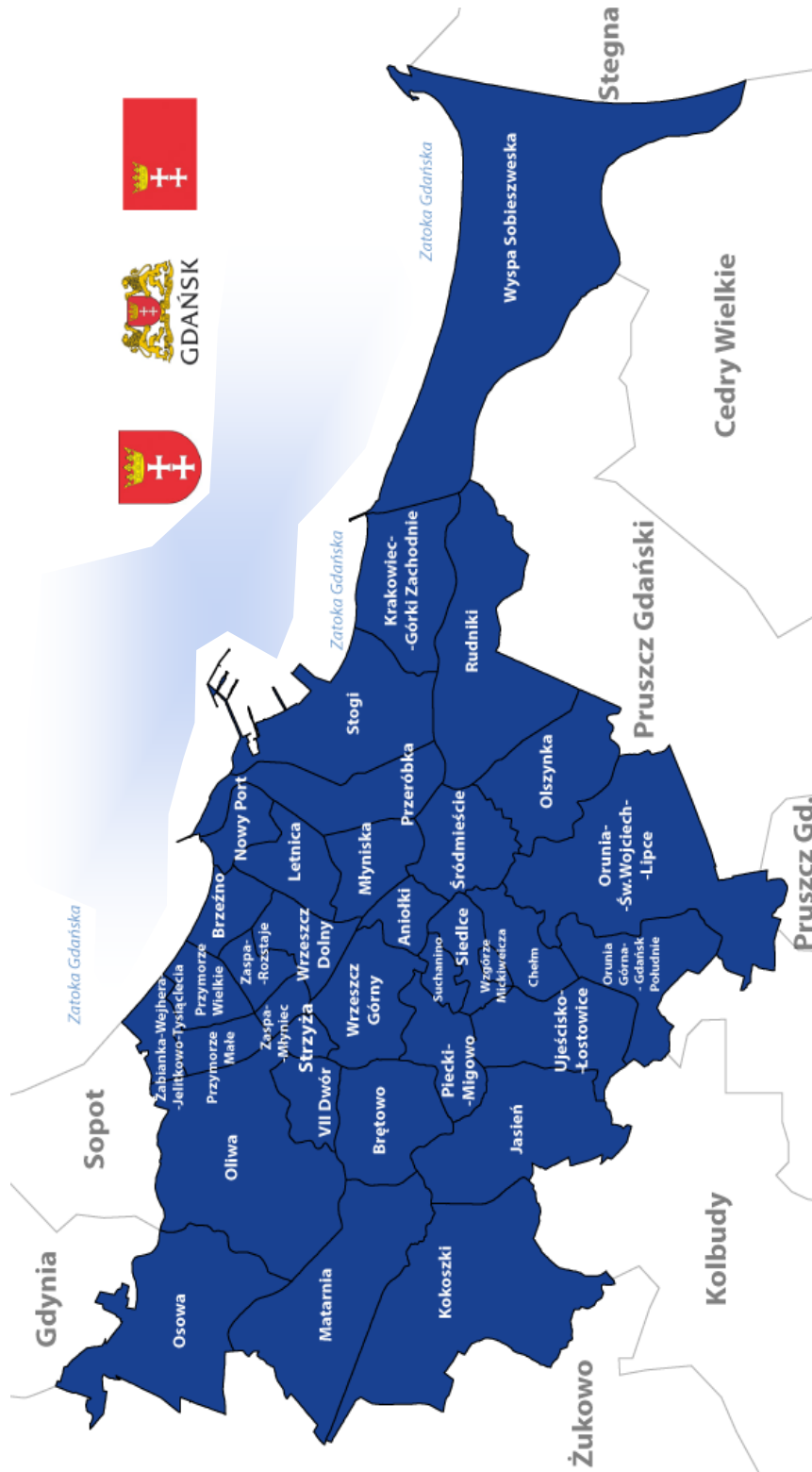

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

Dzielnice

W Gdańsku znajduje się na 35 dzielnic: Aniołki, Brętowo, Brzeźno, Chełm, Jasień, Kokoszkki, Krakowiec-Górki Zachodnie, Letnica, Matarnia, Młyniska, Nowy Port, Oliwa, Olszynka, Orunia Górna-Gdańsk Południe, Orunia-Św. Wojciech-Lipce, Osowa, Piecki-Migowo, Przeróbka, Przymorze Małe, Przymorze Wielkie, Rudniki, Siedlce, Stogi, Strzyża, Suchanino, Śródmieście, Ujeścisko-Łostowice, VII Dwór, Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Wyspa Sobieszewska, Wzgórze Mickiewicza, Zaspa-Młyniec, Zaspa-Rozstaje, Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia.

Położenie Gdańska na tle okolicznych gmin oraz podział na dzielnice – stan na 31.12.2020 r.

Źródło: Opracowanie własne Referat Badań i Analiz Społeczno-Gospodarczych, UMG.

2. MIESZKAŃCY

Liczba i struktura ludności

W 2020 r. w Gdańsku mieszkało 470 805 osób. W ciągu roku liczba mieszkańców spadła o 102 osoby. Ludność Gdańska stanowiła 62,7% ogólnej liczby mieszkańców Trójmiasta oraz 20,1% województwa pomorskiego. Z wyjątkiem roku 2020, liczba mieszkańców Gdańska systematycznie wzrasta.

Mieszkańcy Gdańska w latach 2014–2020

Wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba ludności ogółem		461 489	462 249	463 754	464 254	466 631	470 907	470 805
w tym	mężczyźni	218 668	218 901	219 756	220 167	221 187	223 066	222 846
	kobiety	242 821	243 348	243 998	244 087	245 444	247 841	247 959
<i>Wskaźnik feminizacji – liczba kobiet na 100 mężczyzn</i>		<i>111,0</i>	<i>111,0</i>	<i>111,0</i>	<i>110,9</i>	<i>111,0</i>	<i>111,1</i>	<i>111,3</i>
Mieszkańcy w wieku	przedprodukcyjnym*	74 542	75 649	77 467	79 252	81 522	83 686	85 346
	produkcyjnym**	285 517	281 839	278 511	274 719	272 935	273 226	270 425
	poprodukcyjnym***	101 430	104 761	107 776	110 283	112 174	113 995	115 034
<i>Wskaźnik obciążenia demograficznego – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym</i>		<i>61,6</i>	<i>64,0</i>	<i>66,5</i>	<i>69,0</i>	<i>71,0</i>	<i>72,4</i>	<i>74,1</i>

*Wiek przedprodukcyjny: 0–17 lat.

**Wiek produkcyjny: 18–59 lat (kobiety) i 18–64 lata (mężczyźni).

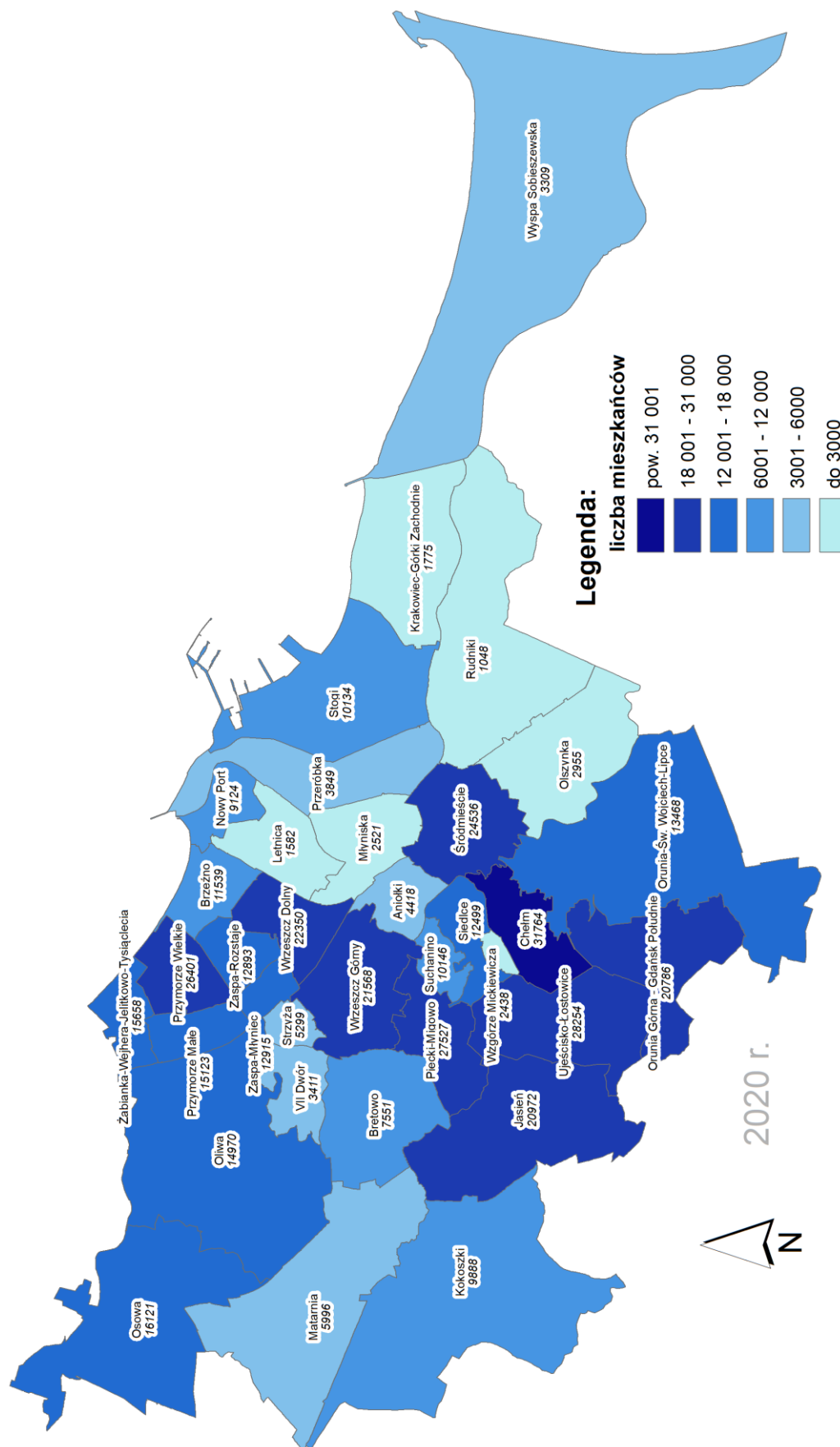
***Wiek poprodukcyjny: powyżej 60 lat (kobiety) i powyżej 65 lat (mężczyźni).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym systematycznie wzrasta. Tylko w latach 2014–2020 odnotowano wzrost adekwatnie o 10,8 tys. os. oraz o 13,6 tys. os.

W strukturze ludności według płci kobiety stanowiły 52,7% populacji, a współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn, wyniósł 111,3.

Mieszkańcy zameldowani na pobyt stały i czasowy w Gdańsku w podziale na dzielnice w 2020 r.

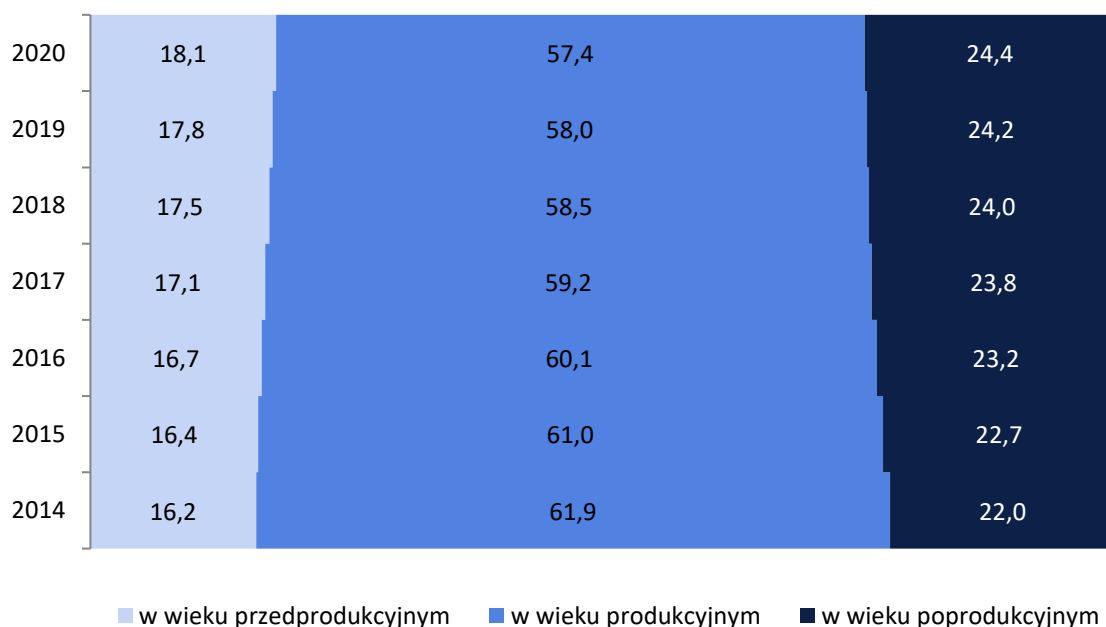
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych meldunkowych Wydziału Spraw Obywatelskich, UMG.

Liczba mieszkańców zameldowanych w poszczególnych dzielnicach Gdańska jest zróżnicowana. W 2020 r. najwięcej osób zamieszkiwało Chełm (31 764 os.). Dalej w kolejności znalazły się: Ujeścisko-Łostowice (28 254 os.), Piecki-Migowo (27 527 os.), Przymorze Wielkie (26 401 os.), Śródmieście (24 536 os.), Wrzeszcz Dolny (22 350 os.) oraz Wrzeszcz Górny (21 568 os.). Najmniej osób zamieszkiwało dzielnice: Rudniki (1048 os.), Letnicę (1582 os.) oraz Krakowiec-Górki Zachodnie (1775 os.). Systematyczny wzrost liczby mieszkańców odnotowują dzielnice południowe. Liczba mieszkańców Jasienia wzrosła o 872 os. (+4,3% r/r), Ujeściska-Łostowice o 523 os. (+1,9% r/r), a Oruni Górnej-Gdańska Południe o 298 os. (+1,5% r/r).

Gęstość zaludnienia dzielnic Gdańska zawierała się w przedziale od 71 osób na km² do prawie 11 tys. osób na km². W 2020 r. największa gęstość zaludnienia wystąpiła w dzielnicach: Zaspa-Młyniec (10 586 os/km²), Chełm (8166 os/km²), Przymorze Wielkie (8148 os/km²) oraz Suchanino (7046 os/km²). Najmniejsza gęstość zaludnienia cechowała Rudniki (71 os/km²) oraz Wyspę Sobieszewską (92 os/km²).

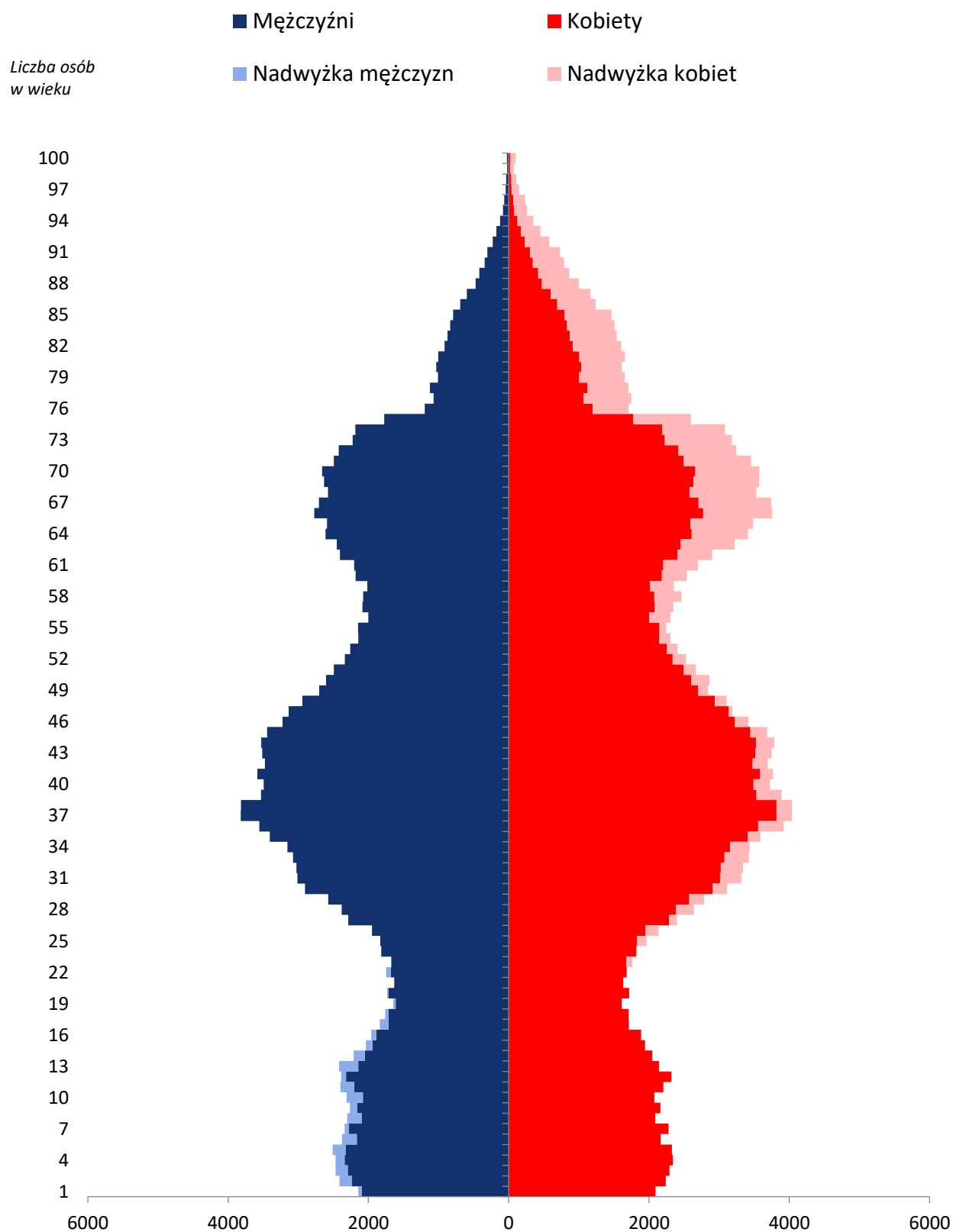
Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 57,4% ogólnej liczby mieszkańców miasta. Wskaźnik obciążenia demograficznego, tj. stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, systematycznie wzrasta. Na koniec 2020 r. wyniósł 74,1 os.

**Struktura mieszkańców Gdańska według kategorii wiekowych
w latach 2014–2020**
- dane w % -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku.

Piramida płci i wieku – liczba mieszkańców Gdańska zameldowana na pobyt stały i czasowy w podziale na płeć i wiek w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych meldunkowych Wydziału Spraw Obywatelskich, UMG.

Urodzenia i zgony, migracje

W 2020 r. w Gdańsku urodziło się 5331 dzieci, o 228 mniej niż rok wcześniej. Liczba zgonów wzrosła o 598 osób i wyniosła 5694 osoby. Przyrost naturalny był ujemny i wyniósł – 363 osoby. Współczynnik przyrostu naturalnego, będący odpowiednikiem przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wyniósł – 0,8‰.

Fala zachorowań na COVID-19 jesienią 2020 r. przyniosła wyraźny wzrost liczby zgonów w Gdańsku. Widać to wyraźnie na tle poprzednich lat. W latach 2018-2019 średnia miesięczna liczba zgonów nie przekraczała 500, podobnie było w okresie od stycznia do września 2020 r. W październiku zanotowano już ponad 600 zgonów, a w listopadzie i grudniu – prawie 900 (wzrost o blisko 50% rok do roku w tym okresie).

**Liczba zgonów w Gdańsku w ujęciu miesięcznym
w okresie od I.2018 r. do III.2021 r.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego, UMG.

Ruch naturalny oraz saldo migracji mieszkańców Gdańska w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Przyrost naturalny	35	49	667	655	232	463	-363
w tym urodzenia żywe	4656	4930	5492	5611	5595	5559	5331
zgony	4621	4881	4825	4956	5363	5096	5694
<i>Współczynnik dynamiki demograficznej – stosunek liczby urodzeń do liczby zgonów</i>	1,008	1,010	1,138	1,132	1,043	1,091	0,936
Saldo migracji	861	1167	1242	804	1968	3121	1079
w tym napływ	5204	5480	5271	5309	6781	7691	4869
odpływ	4343	4313	4029	4505	4813	4570	3790

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności w mieście jest saldo migracji, które w 2020 r. wyniosło 1079 os. Niezmiennie od wielu lat głównym kierunkiem napływu mieszkańców do Gdańska są okoliczne miasta oraz większe ośrodki miejskie w Polsce. W 2020 r. mieszkańcy meldujący się w Gdańsku przybyli głównie z: Gdyni, Sopotu, Elbląga, Olsztyna, Warszawy, Bydgoszczy, Pruszcza Gdańskiego i Torunia. Głównym kierunkiem odpływu były okoliczne miasta i gminy, takie jak: Gdynia, Pruszcz Gdański, Borkowo, Banino, Kowale, Pępowo, Sopot oraz Warszawa.

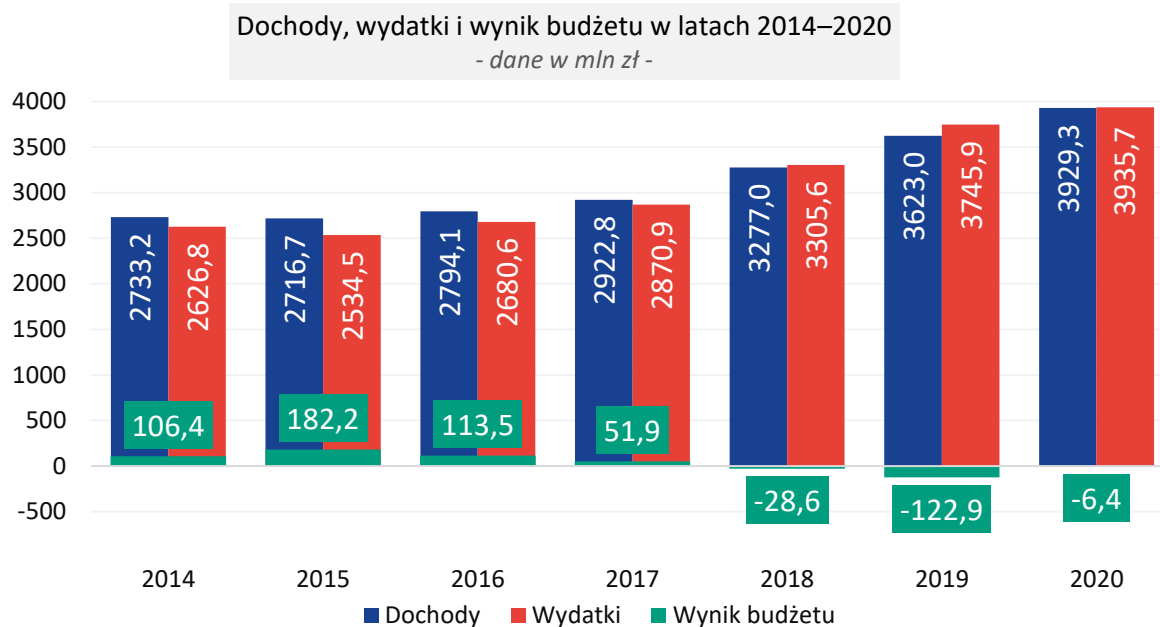
Saldo migracji Gdańska w latach 2014–2020 było dodatnie i wyniosło ponad 10 tys. os.

Największy dodatni przyrost naturalny w Gdańsku w 2020 r. odnotowano, podobnie jak w latach poprzednich, w dzielnicach: Jasień (+374 os.), Ujeścisko-Łostowice (+294 os.), Orunia Górna-Gdańsk Południe (+209 os.) oraz Piecki-Migowo (+111 os.). Największy ujemny przyrost naturalny odnotowano w dzielnicach: Przymorze Wielkie (-331 os.), Żabianka-Wejhera-Jelitkowo-Tysiąclecia (-256 os.) oraz Śródmieście (-242 os.).

Spośród 35 dzielnic Gdańska największe dodatnie saldo migracji wewnętrznych – w granicach miasta – w 2020 r. odnotowano, podobnie jak w latach poprzednich, na terenie Ujeściska-Łostowic (+340 os.), Jasienia (+263 os.) oraz Oruni Górnej-Gdańsk Południe (+117 os.). Największe ujemne saldo migracji odnotowano na terenie Śródmieścia (-124 os.) oraz Chełmu (-113 os.).

3. BUDŻET

W 2020 r. dochody Gdańska wyniosły 3929,3 mln zł i wzrosły o 306,3 mln zł w stosunku do 2019 r. Wydatki miasta wyniosły 3935,7 mln zł, tj. wzrosły o 189,8 mln zł w stosunku do 2019 r. Deficyt budżetu w 2020 r. wyniósł 6,4 mln zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Dochody budżetu Miasta Gdańska w 2020 r. w przeliczeniu na mieszkańca wyniosły 8346 zł, natomiast wydatki zamknęły się w kwocie 8360 zł, w tym na zadania inwestycyjne przeznaczono 1133 zł.

Budżet Miasta Gdańska w 2020 r. realizowany był w trudnych warunkach wynikających z pandemii COVID-19, skutkującej załamaniem się dotychczasowych trendów większości wskaźników makroekonomicznych, na których opierały się wcześniejsze prognozy finansowe. Negatywne skutki pandemii COVID-19 miały przełożenie na wiele obszarów funkcjonowania miasta i jego mieszkańców. Wobec powyższego władze miasta podjęły stanowcze działania zmierzające do utrzymania stabilności finansów Gdańska w szczególności poprzez racjonalizację wydatków bieżących oraz rygorystyczne przestrzeganie zasady oszczędności przy jednoczesnym zapewnieniu środków do realizacji najważniejszych zadań i inwestycji.

W maju 2020 r. decyzją Prezydent Miasta Gdańska dokonano zamrożenia wydatków bieżących na łączną kwotę 54,9 mln zł, w związku z przewidywanym ubytkiem dochodów. Dokonano także blokady wydatków w planie wydatków inwestycyjnych na kwotę 70 mln zł. Następnie w październiku 2020 r. na wniosek Prezydent Rada Miasta podjęła uchwałę w sprawie korekty dochodów oraz wydatków, w tym m.in.:

- zmniejszenia o kwotę 248,1 mln zł planowanych dochodów;
- zmniejszenie o kwotę 103,8 mln zł planu wydatków bieżących;
- zmniejszenia o kwotę 99 mln zł planu wydatków na zadania inwestycyjne w związku z przesunięciem terminu ich realizacji na lata 2021–2022;
- zmniejszenia o kwotę 70 mln zł planu wydatków inwestycyjnych dla zadań wstrzymanych do realizacji w roku 2020 wraz z przesunięciem terminu ich realizacji na lata 2021–2023.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców oraz przeciwdziałania rozwojowi pandemii z budżetu miasta poniesione zostały wydatki na łączną kwotę ponad 24,6 mln zł. Dodatkowo Rada Miasta, na wniosek Prezydent, podjęła uchwałę w sprawie przedłużenia podatnikom terminów płatności rat podatku od nieruchomości, płatnych w maju i czerwcu 2020 r. Działania te objęły podatników, których płynność finansowa uległa pogorszeniu w związku z ponoszeniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu pandemii COVID-19.

Dochody

W 2020 r. najważniejszym źródłem dochodów budżetowych miasta był udział w podatkach. Dały one łącznie 1130,3 mln zł, w tym 1045,7 mln zł z podatków PIT i CIT. Na drugiej i trzeciej pozycji pod względem wysokości udziału znalazły się odpowiednio dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej (690,9 mln zł) oraz subwencje (605,1 mln zł), w tym część oświatowa w wysokości 565,1 mln zł.

Porównując wykonanie wpływów z podatków PIT i CIT do pierwotnego planu uchwalonego na 1.01.2020 r., odnotować trzeba niższy od zaplanowanego wpływ z PIT o ok. 27,7 mln zł oraz z CIT o ok. 18,8 mln zł. Należy zauważyć, że dodatkowo na zmniejszenie potencjału dochodowego miasta, oprócz pandemii COVID-19, nałożyły się negatywne konsekwencje wcześniejszych zmian systemowych w podatku dochodowym od osób fizycznych, wprowadzonych przez rząd od sierpnia i od października 2019 r., dotyczące zwolnienia z podatku PIT osób do 26 roku życia, obniżenia stawki podatku PIT z 18% do 17% oraz podwyższenia kosztów uzyskania przychodu. Powyższym zmianom towarzyszył brak adekwatnego zrekompensowania utraconych dochodów poprzez wzrost udziału w podatku PIT.

Grupy dochodów budżetu Miasta Gdańska w latach 2014–2020

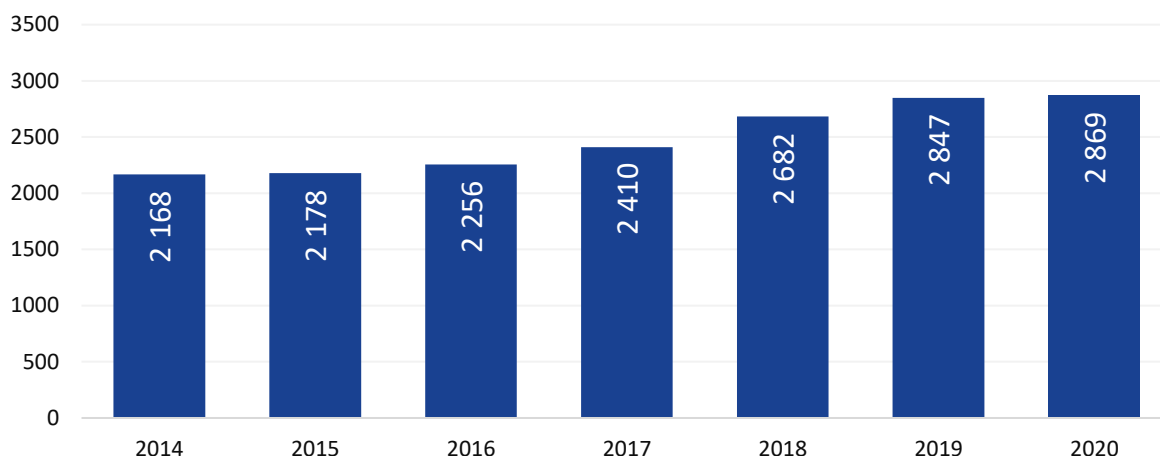
Grupa dochodów	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
	w mln zł							w %
Udziały w podatkach	709,2	781,3	826,5	920,5	1029,7	1180,8	1130,3	28,8
Dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	125,3	142,2	297,6	370,1	393,6	531,4	690,9	17,6
Subwencje	423,5	437,3	472,0	486,0	495,1	541,2	605,1	15,4
Wpływy z podatków i opłat lokalnych	406,1	396,3	398,6	434,4	455,6	530,6	511,6	13,0
Dotacje na zadania własne	440,2	396,9	240,4	142,5	201,8	244,5	369,7	9,4
Dochody realizowane przez jednostki budżetowe	296,9	303,0	330,6	339,1	226,2	224,2	211,2	5,4
Dochody z mienia komunalnego	253,1	194,1	154,4	151,0	285,2	186,1	186,3	4,7
Pozostałe dochody	78,9	65,5	74,0	79,3	189,7	184,3	224,2	5,7
Ogółem	2733,2	2716,7	2794,1	2922,8	3277,0	3623,0	3929,3	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

W 2020 r. przeprowadzono kolejną edycję loterii „PIT w Gdańsku. Się opłaca!” zachęcającą mieszkańców do rozliczania podatków w Gdańsku. W loterii z atrakcyjnymi nagrodami udział wzięło 16 tys. osób. Spośród nich 1265 mieszkańców po raz pierwszy rozliczyło swój PIT w Gdańsku.

Dochody własne miasta Gdańska w latach 2014–2020

- dane w mln zł -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Kluczowymi dla stabilności finansowej miasta są jego dochody własne, do których wlicza się udziały w podatkach, wpływy z podatków i opłat lokalnych, dochody realizowane przez jednostki budżetowe, subwencje, dochody z mienia komunalnego oraz inne tzw. pozostałe dochody związane z działalnością miasta. Dochody własne Gdańska systematycznie rosną. W 2020 r. wyniosły 2868,6 mln zł i były wyższe o 21,5 mln zł w stosunku do 2019 r.

Wydatki

W strukturze wydatków Gdańska w układzie budżetu zadaniowego największy udział w 2020 r. miały wydatki skierowane na *Edukację i opiekę wychowawczą oraz pomoc materialną* – było to 29,3% (1154,4 mln zł), *Pomoc społeczną i realizację instrumentów polityki społecznej* – było to 21,5% (845,9 mln zł) oraz *System komunikacji miejskiej* – było to 21,1% (830,2 mln zł), co w sumie stanowi 71,9% wydatków.

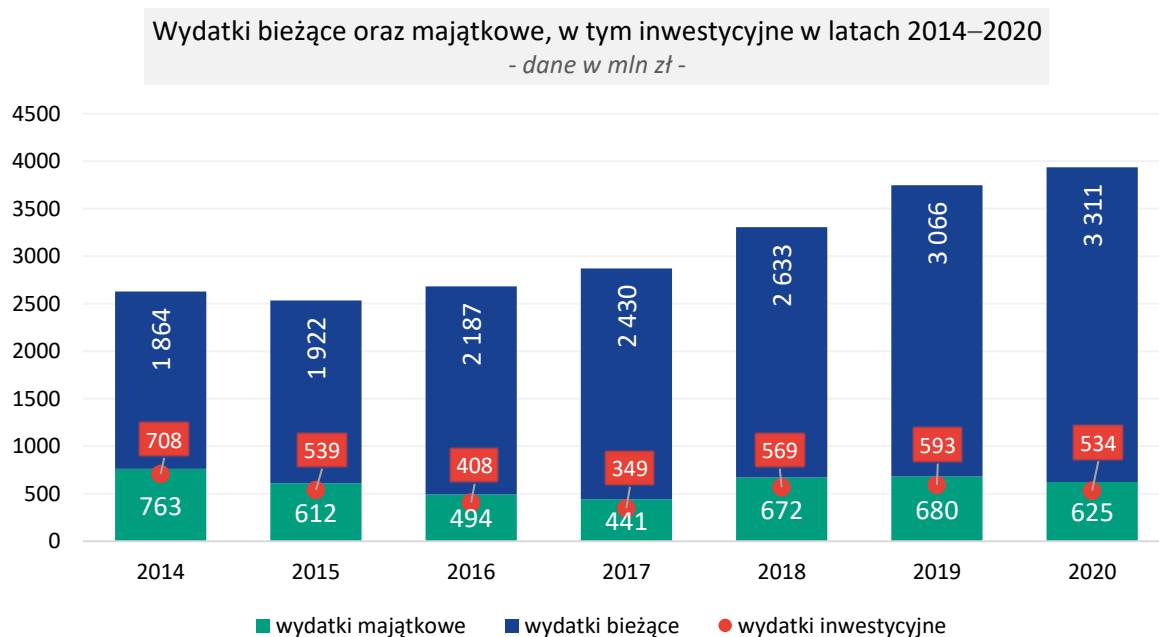
Kategorie wydatków budżetu Miasta Gdańska w latach 2014–2020

Kategoria wydatków	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
	w mln zł						w %	
Edukacja i opieka wychowawcza oraz pomoc materialna	768,0	793,2	843,8	951,8	1030,4	1141,1	1154,4	29,3%
Pomoc społeczna i realizacja instrumentów polityki społecznej	228,8	231,8	411,1	494,0	529,2	691,3	845,9	21,5%
System komunikacji miejskiej	770,5	677,7	586,9	513,2	711,3	859,9	830,2	21,1%
Ochrona środowiska i zieleń miejska	93,1	111,0	134,9	151,3	189,8	191,4	254,7	6,5%
Zarządzanie miastem i jego strukturami	106,0	109,7	114,7	126,7	136,9	174,5	162,7	4,1%
Sport, rekreacja, wypoczynek i turystyka w mieście	110,3	113,5	152,3	140,5	143,9	145,5	139,1	3,5%
Kształtowanie i rozwój kultury i sztuki w mieście	163,4	90,8	85,2	93,8	105,6	107,0	106,4	2,7%
Gospodarka komunalna	87,1	66,5	65,7	78,1	111,5	112,5	103,7	2,6%
Zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście	51,2	56,4	55,6	61,4	66,6	68,8	76,9	2,0%
Finanse miasta	79,6	71,9	68,9	70,2	66,5	71,3	73,8	1,9%
Nieruchomości i gospodarka mieszkaniowa	89,2	118,4	71,6	80,6	80,6	80,4	67,2	1,7%
Rozwój społeczno-gospodarczy miasta	18,8	26,7	21,0	42,7	57,3	21,5	41,4	1,1%
Sprawy obywatelskie i usługi administracyjne	22,2	22,7	21,6	23,9	29,1	32,6	31,5	0,8%

Ład i polityka przestrzenna	24,6	29,8	29,4	24,9	26,5	25,1	27,3	0,7%
Zdrowie mieszkańców i przeciwdziałanie patologiom społecznym	14,1	14,4	17,8	17,7	20,4	23,2	20,5	0,5%
Ogółem	2626,8	2534,5	2680,6	2870,9	3305,6	3745,9	3935,7	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Wydatki budżetowe klasyfikowane są także w podziale na bieżące i majątkowe. Wydatki bieżące to te, które związane są ze świadczeniem przez miasto różnych usług, np. edukacyjnych, społecznych, przewozów komunikacją miejską oraz z kosztami administracyjnymi funkcjonowania poszczególnych podmiotów. Wydatki bieżące w 2020 r. wyniosły 3310,5 mln zł. Wydatki majątkowe obejmują środki przeznaczone na inwestycje (np. budowę lub modernizację infrastruktury drogowej) oraz te związane z zakupem oraz objęciem akcji i wniesieniem wkładów do spółek prawa handlowego. Wydatki majątkowe wyniosły 625,2 mln zł.

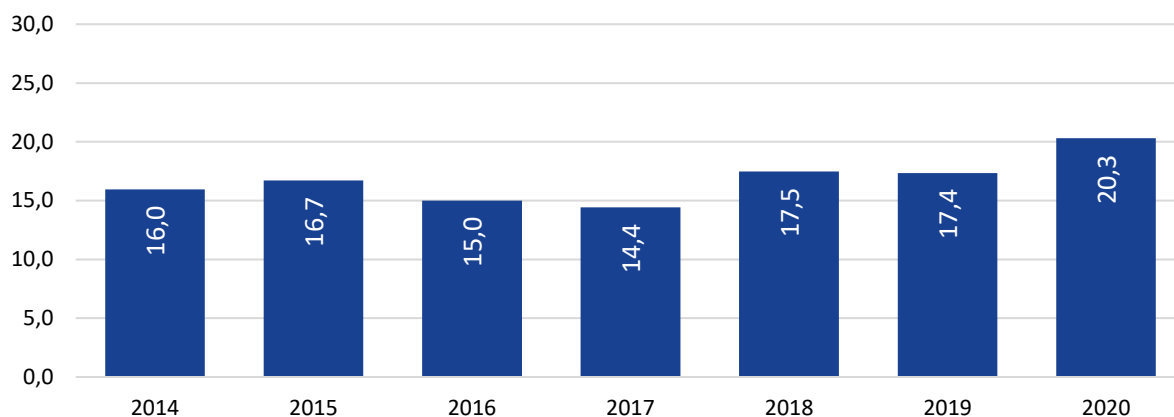

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Miasta Gdańska, UMG.

Wzrost dochodów budżetowych w ograniczonym stopniu przekłada się na możliwości samorządu do finansowania nowych inwestycji i projektów. W budżecie miejskim szybko rosną dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej (np. wypłata świadczenia wychowawczego 500+). Miasto Gdańsk nie decyduje o sposobie wydawania tych środków, a musi zapewnić sprawną obsługę zadań (odpowiednią liczbę pracowników, warunki lokalowe dla mieszkańców, sprzęt i biura). Od 2014 r. wysokość dotacji na zadania zlecone i powierzone wzrosła prawie pięciokrotnie (o 565 mln zł), stając się drugą pozycją w budżecie po stronie dochodów. W tym samym czasie dochody własne miasta wzrosły o 32%.

Realizacja zadań zleconych generuje ponadto dodatkowe koszty po stronie Miasta. Dotacje otrzymywane z administracji rządowej są niewystarczające. Miasto ponosi koszty obsługi tych zadań, w tym m.in. dopłaca do kosztów wynagrodzeń pracowników, utrzymania i wyposażenia stanowisk pracy. W latach 2014-2019 każdego roku była to kwota kilkunastu milionów złotych, a w 2020 r. przekroczyła 20 mln zł.

Dofinansowanie z budżetu miasta Gdańska do zadań
zleconych przez administrację rządową w latach 2014-2020
- dane w mln zł -

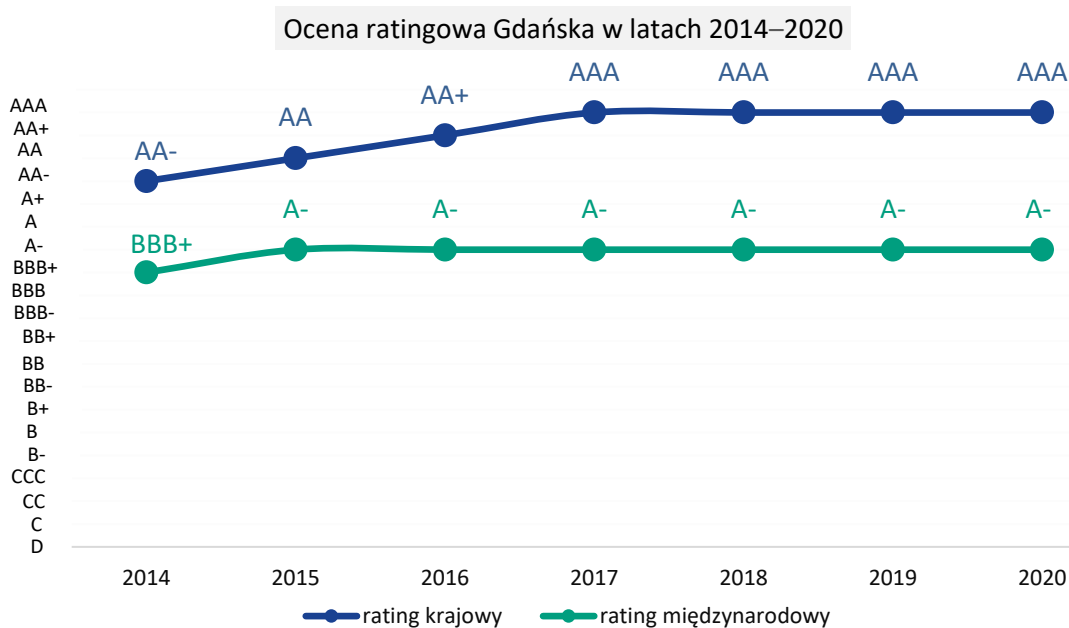

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

W 2020 r. miasto odprowadziło do budżetu państwa 49 mln zł tzw. janosikowego.

Ocena ratingowa

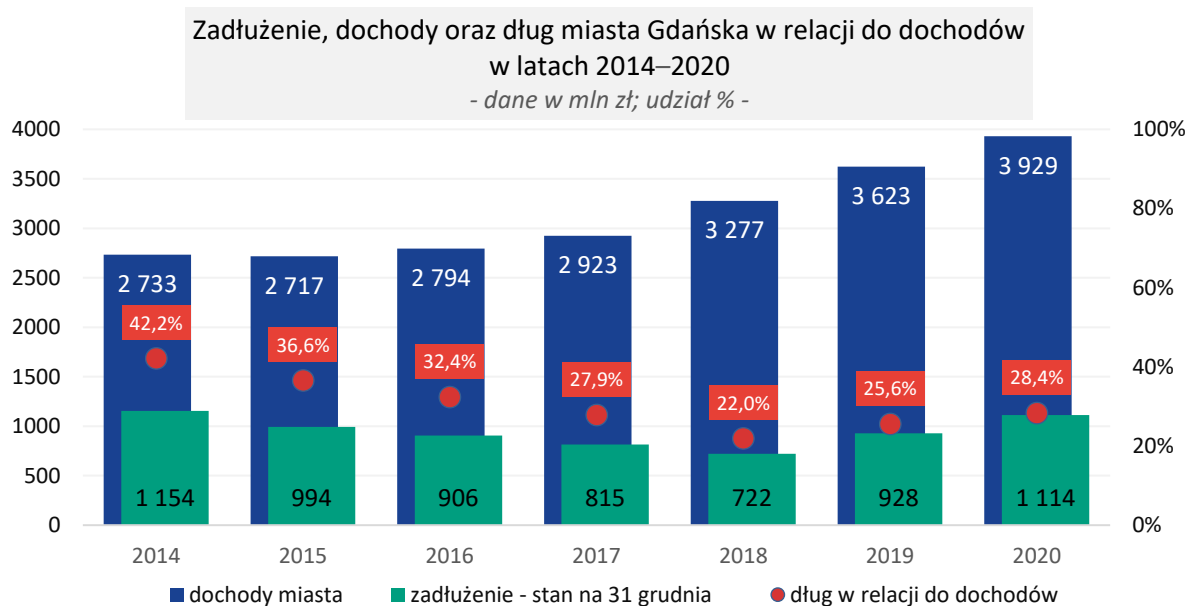
Gdańsk był jednym z pierwszych miast w Polsce, które przystąpiły do oceny ratingowej. Służy ona określeniu wiarygodności kredytowej w okresie długoterminowym bądź krótkoterminowym, w odniesieniu do waluty zagranicznej i krajowej. Rating określa się skalą kombinacji liter od „A” do „D” oraz cyfr lub znaków plus i minus, gdzie „A” jest oceną najwyższą, która oznacza wysoką zdolność kredytową, natomiast „D” – najniższą, która oznacza niewywiązywanie się ze zobowiązań finansowych. Elementem ratingu jest również prognoza określająca możliwość zmiany oceny w najbliższym czasie. Wysoka ocena w ratingu pozwala miastu pozyskiwać kredyty na korzystnych warunkach. W listopadzie 2020 r. Gdańsk uzyskał ocenę A- z perspektywą stabilną w ratingu międzynarodowym w walucie zagranicznej i krajowej, co świadczy o wysokiej zdolności kredytowej miasta. Ocena ratingowa dla Gdańska była najwyższą z możliwych, czyli taką samą, jaką posiada Polska.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

Zadłużenie

Zadłużenie miasta w dniu 31 grudnia 2020 r. wynosiło 1 114 mln zł, co w relacji do dochodów ogółem stanowiło 28,4%. Wskaźnik obsługi długu, wynikający z art. 243 ustawy o finansach publicznych, wyniósł 2,9%, przy maksymalnym dopuszczalnym poziomie 18,1%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

4. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE MIASTEM

Prezydent Miasta oraz współpracownicy

W 2020 r. w gronie najbliższych współpracowników Prezydent Miasta Gdańska Aleksandry Dulciewicz nastąpiły zmiany – Teresa Blacharska, piastująca funkcję Skarbnika Miasta, po 52 latach pracy w Urzędzie Miejskim w Gdańsku przeszła na emeryturę, a jej funkcję z początkiem lutego objęła Izabela Kuś. Pod koniec roku zmiany objęły również stanowisko Zastępcy Prezydenta Miasta ds. edukacji i usług społecznych – w listopadzie z pełnienia tej funkcji zrezygnował Piotr Kowalczyk, który od 2014 r. odpowiadał w mieście za edukację i politykę społeczną. Jego następczynią została Monika Chabior.

Władze miasta w 2020 r.

Prezydent Miasta Gdańska – Aleksandra Dulciewicz

Zastępca Prezydenta ds. zrównoważonego rozwoju – Piotr Grzelak

Zastępca Prezydenta ds. przedsiębiorczości i ochrony klimatu – Piotr Borawski

Zastępca Prezydenta ds. edukacji i usług społecznych – Piotr Kowalczyk (do 9.11.2020), 1.12.2020 funkcję tę objęła Monika Chabior (9.03.2021 nazwa stanowiska zmieniła się na Zastępczynię Prezydenta Miasta Gdańska ds. rozwoju społecznego i równego traktowania)

Zastępca Prezydenta ds. inwestycji – Alan Aleksandrowicz

Sekretarz Miasta – Danuta Janczarek

Skarbnik Miasta – Teresa Blacharska (do 30.01.2020), a od 31.01.2020 – Izabela Kuś

Zastępca Skarbnika Miasta – Emilia Kosińska

Rada Miasta Gdańska

Rada Miasta Gdańska jako samorządowy organ stanowiący (uchwałodawczy) i kontrolny odgrywa rolę organu przedstawicielskiego w mieście i jest wybierana na pięcioletnią kadencję. W wyniku wyborów samorządowych w 2018 r. została wyłoniona Rada VIII kadencji, która liczy 34 osoby reprezentujące 6 okręgów wyborczych w Gdańsku. Skład prezydium Rady stanowią: Przewodnicząca Rady Miasta Gdańska Agnieszka Owczarczak (Koalicja Obywatelska) oraz trzech Wiceprzewodniczących – Teresa Wasilewska (Wszystko dla Gdańska), Piotr Gierszewski (Prawo i Sprawiedliwość) oraz Mateusz Skarbek (Koalicja Obywatelska).

Skład Rady Miasta Gdańska VIII kadencji w 2020 r.

Bejm Łukasz	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Błaszczuk Kamila	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Błaszowski Wojciech	Radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Cabaj Joanna	Radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Czerniewska Katarzyna	Radna Wszystko dla Gdańska (WdG)
Dunajewska Beata	Radna Wszystko dla Gdańska (WdG)
Dzik Piotr	Radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Gierszewski Piotr	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Goleźdźkowska Anna	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Hajduk Michał	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Hałas Henryk (od 30.04.2020)	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Imianowska Barbara	Radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Jankowiak Beata	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Jaroszewicz Waldemar	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)

Kłos Krystian	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Koralewski Kazimierz	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Kowalczyk Andrzej	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Lodzińska Emilia	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Majewski Przemysław	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Malak Przemysław	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Oleszek Bogdan	Radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Owczarczak Agnieszka	Radna Koalicji Obywatelskiej (KO)
Perucki Jan	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Plewa Romuald	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Rabenda Karol	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Ryś Przemysław	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Skarbek Mateusz	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Skiba Andrzej	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Śpiewak-Dowbór Cezary	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Stelmasiewicz Andrzej	Radny Wszystko dla Gdańska (WdG)
Strzelczyk Elżbieta	Radna Prawa i Sprawiedliwości (PiS)
Wałęsa Lech	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Wasilewska Teresa	Radna Wszystko dla Gdańska (WdG)
Ważny Karol	Radny Koalicji Obywatelskiej (KO)
Krupej Dawid	Radny Prawa i Sprawiedliwości (PiS), data śmierci 21.02.2020

W 2020 r. Radni VIII kadencji obradowali podczas 13 sesji (w tym 1 uroczystej), na których podjęli 365 uchwał, 1 apel, 1 rezolucję oraz 5 oświadczeń.

W Radzie działa 12 komisji, które odpowiadają za poszczególne dziedziny życia w mieście. Są to: Komisja Rewizyjna, Komisja ds. Skarg, Wniosków i Petycji, Komisja Strategii i Budżetu, Komisja Polityki Gospodarczej i Morskiej, Komisja Zagospodarowania Przestrzennego, Komisja Samorządu i Ładu Publicznego, Komisja Edukacji, Komisja Rodziny i Polityki Społecznej, Komisja Kultury i Promocji, Komisja Sportu i Turystyki, Komisja Zrównoważonego Rozwoju oraz Komisja doraźna ds. Reformy Jednostek Pomocniczych Miasta Gdańska.

Z uwagi na pandemię COVID-19 w 2020 r. większość sesji i komisji odbywała się zdalnie. Radni zostali wyposażeni w oprogramowanie niezbędne do głosowania na odległość, dzięki czemu praca Rady była ciągła i nie została w żaden sposób zakłócona.

Ograniczone możliwości spotkania się z mieszkańcami nie przeszkodziły Radnym Miasta Gdańska interweniować w sprawach zgłaszanych przez gdańszczanki i gdańszczan, m.in. wystosowując interpelacje i zapytania do Prezydenta Miasta Gdańska. W 2020 r. złożono łącznie 516 interpelacji i 78 zapytań.

Mandat do reprezentowania swoich spraw i przedstawiania propozycji Radzie Miasta ma także gdańska młodzież, która wybiera przedstawicieli do Młodzieżowej Rady Miasta Gdańska. Ze względu na dynamicznie rozwijającą się sytuację epidemiologiczną w 2020 r. młodzi radni spotkali się jedynie podczas 4 sesji stacjonarnych, na których podjęli łącznie 14 uchwał. Jednym z najważniejszych działań podjętych przez Młodzieżową Radę Miasta Gdańska było przygotowanie i opublikowanie w kwietniu i grudniu 2020 r. raportów na temat zdalnej edukacji. W dokumencie znalazły się m.in. rozwiązania, które warto było wdrożyć, aby uczniowie czuli się pewniej w nowym systemie nauczania. Ponadto młodzi radni czynnie brali udział w licznych akcjach charytatywnych, a także organizowali debaty oraz wywiady, na które zapraszani byli przedstawiciele świata kultury, nauki, życia społecznego i politycznego.

Organem doradczym dla Rady Miasta Gdańska jest także Rada Seniorów w Gdańsku. Do jej zadań należą działania w obszarze polityki senioralnej. W skład prezydium Rady wchodzi: Przewodniczący Rady Aleksander Żubrys wraz z Wiceprzewodniczącymi – Anną Butrym i Ireną Samson. W 2020 r. Rada Seniorów spotkała się na sesji 19 lutego, podczas której omawiano współpracę seniorów w Gdańsku z organizacjami pozarządowymi i klubami seniora. Z uwagi na trudną sytuację pandemiczną i grupę ryzyka, jaką stanowią seniorzy, więcej sesji się nie odbyło.

Urząd Miejski w Gdańsku

Zarządzanie miastem wymaga sprawnie działających struktur organizacyjnych. Urząd Miejski jest jednostką organizacyjną, za pomocą której prezydent wykonuje gminne i powiatowe zadania publiczne, w tym zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z ustaw. Instytucja ta działa na podstawie przepisów prawa, Statutu Miasta, Regulaminu oraz aktów prawnych wydawanych przez radę i prezydenta.

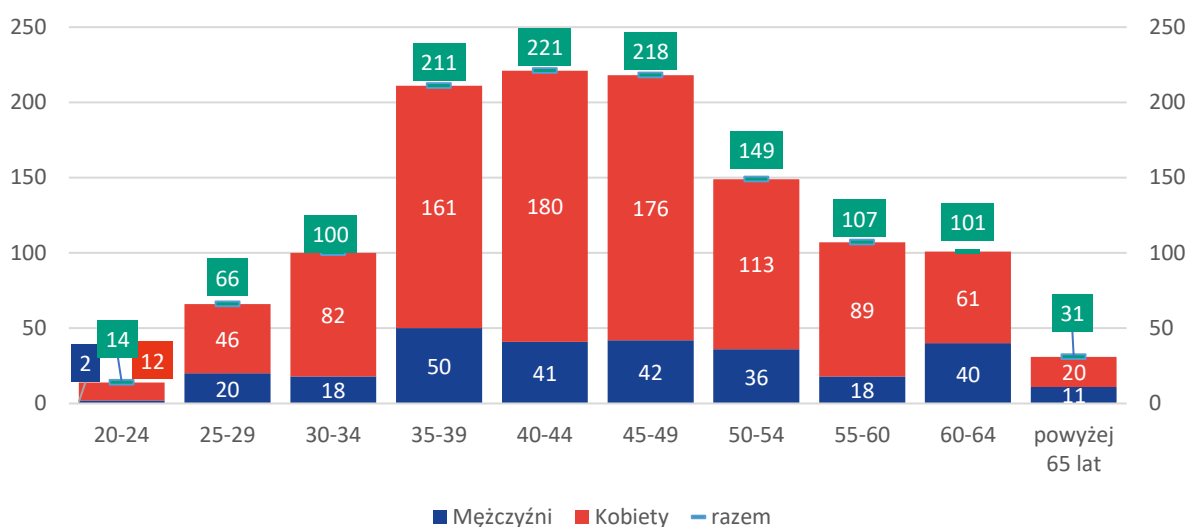
Organizację i zasady funkcjonowania Urzędu Miejskiego w Gdańsku określa Zarządzenie Nr 2165/17 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 21 grudnia 2017 r. z późniejszymi zmianami w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Gdańsku, natomiast szczegółowy zakres zadań wydziałów i komórek urzędu opisano w Zarządzeniu Nr 2166/17 Prezydenta Miasta Gdańska z 21 grudnia 2017 r. z późniejszymi zmianami.

W skład struktury Urzędu Miejskiego w Gdańsku w 2020 r. wchodziły następujące wydziały/biura zarządzane przez dyrektorów:

Wydziały i Biura	Dyrektorzy
Biuro Audytu i Kontroli	Zbigniew Macczak
Biuro ds. Nieruchomości – Inwestycji Miejskich	Tomasz Gałązka (do 09.02.2020 funkcja p.o. dyr.)
Biuro Informatyki	Krzysztof Pękala
Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków	Grzegorz Sulikowski
Biuro Prezydenta	Marek Bonisławski
Biuro Prezydenta ds. Kultury	Barbara Frydrych
Biuro Prezydenta ds. Sportu	Adam Korol
Biuro Rady Miasta Gdańska	Wioletta Krewniak (do 31.07.2020 funkcja p.o. dyr.)
Biuro Zamówień Publicznych	Marek Komorowski
Koordinator Radców Prawnych	Marek Szóstakowski
Miejski Rzecznik Konsumentów	Joanna Popik (p.o.)
Urząd Stanu Cywilnego	Grażyna Gorczyca
Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Joanna Pińska
Wydział Budżetu Miasta i Podatków	Jolanta Ostaszewska
Wydział Finansowy	Agnieszka Trojanowska
Wydział Geodezji	Bogumił Koczot (do 29.07.2020), Beata Gaj (od 30.07.2020 funkcja p.o. dyr.)
Wydział Gospodarki Komunalnej	Piotr Kryszewski
Wydział Infrastruktury	Piotr Spyra
Wydział Kadr i Organizacji	Karolina Kucharska (do 30.06.2020 funkcja p.o. dyr.)
Wydział Komunikacji	Grzegorz Bystry
Wydział Polityki Gospodarczej	Iwona Bierut
Wydział Programów Inwestycyjnych (do 31.03.2020 Wydział Programów Rozwojowych)	Marcin Dawidowski
Wydział Rozwoju Społecznego	Grzegorz Szczuka
Wydział Skarbu	Tomasz Lechowicz
Wydział Spraw Obywatelskich	Tomasz Filipowicz
Wydział Środowiska	Maciej Lorek
Wydział Urbanistyki i Architektury	Jacek Jabłoński (do 09.02.2020 funkcja p.o. dyr.), Anna Białecka (od 10.02.2020)

W gdańskim magistracie w 2020 r. zatrudnionych było 1218 osób (stan na 31.12.2020), z czego 77,2% (tj. 940 osób) stanowiły kobiety. Wykształcenie wyższe posiadało 88,9% ogółu zatrudnionych. Oświadczenie o niepełnosprawności posiadało 79 pracowników.

Zatrudnienie w Urzędzie Miejskim w Gdańsku według grup wiekowych
- stan na 31.12.2020 r. -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Kadr i Organizacji, UMG.

Obsługa klientów w Urzędzie Miejskim w Gdańsku

Każdego dnia z usług Urzędu Miejskiego w Gdańsku korzysta ponad 3 tys. osób. W celu sprawniejszej obsługi mieszkańców oraz łatwiejszego dostępu do magistratu, w 2020 r. funkcjonowały cztery zespoły obsługi mieszkańców (ZOM) oraz Urząd Stanu Cywilnego. W 2020 r. trwały prace nad uruchomieniem kolejnego Zespołu Obsługi Mieszkańców. ZOM nr 5 zlokalizowany przy ul. Żaglowej dedykowany jest rejestracji pojazdów.

ZOM	Obsługiwane sprawy i procedury
Zespół Obsługi Mieszkańców nr 1, ul. Partyzantów 74	Rejestracja pojazdów, prowadzenie postępowań i wydawanie decyzji administracyjnych dotyczących rejestracji pojazdów, prawo jazdy, dowody osobiste, potwierdzanie Profilu Zaufanego ePUAP oraz prowadzenie ewidencji ludności i ewidencjonowanie działalności gospodarczej w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). W 2020 r. Krajowa Izba Doradców Podatkowych w każdą środę świadczyła telefonicznie nieodpłatne porady dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą w Gdańsku w ramach akcji „Biznes w Gdańsku – bezpłatne doradztwo podatkowe na start”.
Zespół Obsługi Mieszkańców nr 2, ul. Mińskiego 1	Rejestracja pojazdów, odbiór zatrzymanych dowodów rejestracyjnych, przyjmowanie podań i składanie wniosków dotyczących Wydziału Komunikacji, nadzór nad stacjami kontroli pojazdów, nadzór nad ośrodkami szkolenia kierowców, licencje, zezwolenia, zaświadczenia w zakresie transportu drogowego osób i towarów.
Zespół Obsługi Mieszkańców nr 3, ul. Nowe Ogrody 8/12	Ewidencja ludności, dowody osobiste, dodatkowa usługa dla klientów dotycząca wniosków PIT, wniosków w Budżecie Obywatelskim, informacje dotyczące użytkowania wieczystego. Na sali obsługi mieszkańców jest również możliwość złożenia korespondencji. Obsługa dostępna jest również w języku angielskim oraz tłumacza języka migowego.
Zespół Obsługi Mieszkańców nr 4, ul. Wilanowska 2	Prawo jazdy, odbiór zatrzymanych praw jazdy, zamawianie praw jazdy po egzaminie, ewidencja ludności, dowody osobiste, ewidencjonowanie działalności gospodarczej w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), potwierdzanie Profilu Zaufanego ePUAP.
Urząd Stanu Cywilnego, ul. Nowe Ogrody 8/12	Akty stanu cywilnego, rejestracja stanu cywilnego, urodzenia, małżeństwa, zgony, zmiana imion i nazwisk, sprostowanie i uzupełnienie aktu stanu cywilnego, zagraniczne akty stanu cywilnego, uznanie ojcostwa, archiwum akt do 1945 r.

W celu jak najlepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców w urzędzie i jednostkach miejskich cały czas wprowadzane są nowe rozwiązania i udogodnienia. Dodatkową przyczyną tych zmian stała się pandemia COVID-19. W jej początkowej fazie, mimo zamknięcia wielu instytucji publicznych, Urząd Miejski przez cały czas realizował najważniejsze, niezbędne dla mieszkańców usługi, jednocześnie wprowadzając działania zabezpieczające i ograniczające rozprzestrzenianie się epidemii. W 2020 r. wprowadzono wrzutnie

korespondencji, zachęcano do częstszego korzystania z kontaktu elektronicznego i wyboru przez mieszkańców takiej formy załatwiania spraw urzędowych, wreszcie obligatoryjnie wprowadzono telefoniczną oraz internetową rezerwację wszystkich wizyt wymagających fizycznej obecności w urzędzie. Każda osoba wchodząca do urzędu (w tym pracownicy) poddawana była pomiarowi temperatury oraz zobowiązana była do zakrywania nosa i ust, a także – dezynfekcji rąk. Na salach obsługi mogło jednocześnie przebywać tylko tylu klientów, ile jest stanowisk. Dla zabezpieczenia ciągłości pracy oraz obsługi mieszkańców wprowadzono pracę zdalną. Pozwoliło to na podzielenie zespołów na grupy, które nie miały ze sobą kontaktu, co w przypadku zachorowania jednej osoby wyklucza z pracy zaledwie niewielką grupę pracowników i pozwala na bieżącą, nieprzerwaną obsługę klientów urzędu. W 2020 r. z usługi rezerwacji wizyt skorzystało 117,6 tys. osób.

W związku z rozwojem nowych technologii coraz więcej klientów korzysta z elektronicznej formy kontaktu z urzędem, wykorzystując również podpis elektroniczny, profil zaufany czy elektroniczny podpis osobisty w dowodzie osobistym z warstwą elektroniczną. Urząd ma także Elektroniczną Skrzynkę Podawczą (ESP), która prowadzona jest na elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (e-PUAP). W 2020 r. na ESP wpłynęło 126 387 pism.

W celu zachęcenia mieszkańców do korzystania z elektronicznych usług Urząd Miejski w Gdańsku w lipcu 2013 r. uruchomił punkty potwierdzające profil zaufany. Osoby zainteresowane bezpłatną metodą uwierzytelnienia w systemach e-administracji mogą zrealizować na miejscu cały proces, tj. uzyskać pomoc pracownika przy zakładaniu konta na platformie www.pz.gov.pl oraz przy składaniu wniosku o uzyskanie profilu zaufanego, a następnie potwierdzić swoje dane i uzyskać profil zaufany. W 2020 r. profil zaufany w Urzędzie Miejskim potwierdziło 3456 osób.

W odpowiedzi na potrzeby klientów załatwiających sprawy urzędowe przy każdym zespole obsługi mieszkańców (ZOM) dostępne są miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością, a przy budynku głównym urzędu – dodatkowo miejsca parkingowe dla kierowców z małymi dziećmi. W budynkach urzędowych dostępne są pokoje dla rodzica z dzieckiem. Dla osób głuchych i niedosłyszących oraz mających trudności w komunikowaniu się, a chcących załatwić sprawę w urzędzie lub w Gdańskim Centrum Świadczeń, nieodpłatnie dostępna jest usługa tłumacza języka migowego. Na stronie internetowej www.gdansk.pl uruchomiono automatyczny translator, dzięki któremu opisy wszystkich spraw realizowanych w Urzędzie Miejskim w Gdańsku dostępne są w wielu językach. Dodatkowo, wzory wniosków dotyczących wpisu do CEIDG dostępne są w językach: angielskim, rosyjskim i ukraińskim, a w 2020 r. zgłoszenia zameldowania na pobyt stały i zameldowania na pobyt czasowy udostępniono dodatkowo w językach rosyjskim i ukraińskim.

Udogodnieniem dostępnym dla mieszkańców na stronach internetowych miasta jest system płatności online. Dzięki temu klienci magistratu mogą szybko i wygodnie dokonywać opłat za czynności urzędowe za pośrednictwem płatności internetowych. Istnieje także możliwość dokonywania opłat kartą płatniczą na miejscu w urzędzie.

Gdańskie Centrum Kontaktu

Uruchomione w 2018 r. Gdańskie Centrum Kontaktu (GCK) jest wspólnym punktem kontaktu dla mieszkańców Gdańska, studentów, przedsiębiorców czy osób odwiedzających Gdańsk. Ideą GCK jest udzielanie informacji o wszelkich istotnych sprawach dziejących się w mieście, o usługach świadczonych przez jednostki miejskie, a także przyjmowanie zgłoszeń wymagających interwencji służb miejskich.

Gdańskie Centrum Kontaktu funkcjonuje całą dobę przez 7 dni w tygodniu przy wykorzystaniu elektronicznych kanałów komunikacji, takich jak:

- całodobowa infolinia dla klientów ceniących kontakt tradycyjny (tel. 58 52 44 500);
- dedykowane formularze dostępne na portalu GCK – www.gdansk.pl/kontaktgdansk;
- mapa porządku – umożliwiająca całodobowe zgłaszanie różnych interwencyjnych problemów w mieście – <http://mapa.gdansk.gda.pl/mp/app>;
- SMS (tel. 500 105 115 – to kanał dedykowany głównie osobom głuchym i niedosłyszącym);

- chat poprzez stronę internetową oraz kontakt za pośrednictwem mediów społecznościowych: Facebooka lub Messengera.

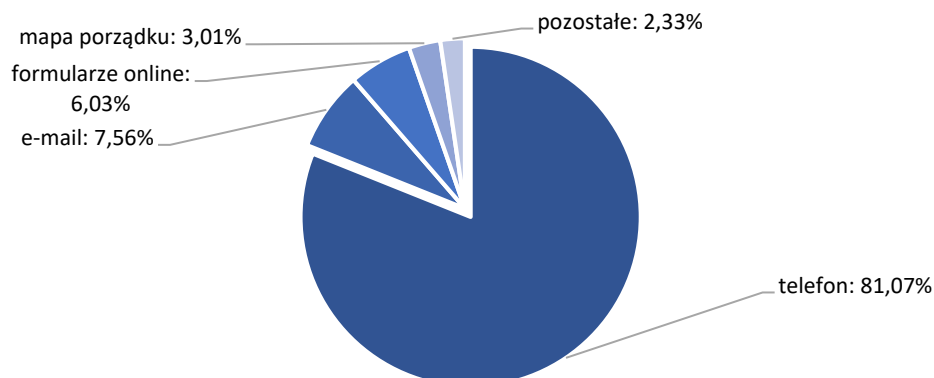
Za pośrednictwem Gdańskiego Centrum Kontaktu można również:

- zgłosić sprawę wymagającą interwencji służb miejskich;
- otrzymać informacje o procedurach realizowanych przez Urząd Miejski w Gdańsku oraz jednostkach organizacyjnych miasta;
- uzyskać wiedzę o programach świadczeń dla mieszkańców;
- umówić się na wizytę w Urzędzie Miejskim oraz w miejskich jednostkach;
- opłacić podatki oraz opłaty administracyjne;
- dokonać płatności online;
- uzyskać pomoc przy głosowaniu nad Budżetem Obywatelskim.

Gdańskie Centrum Kontaktu stanowi dodatkowe wsparcie linii 986 i 112 oraz Miejskiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w sprawach, które nie są związane z zagrożeniem życia lub zdrowia.

W 2020 r. w GCK zarejestrowano 109 739 kontaktów (o 82% więcej niż w 2019 r.). Najpopularniejszym kanałem kontaktu był telefon (81% wszystkich zgłoszeń), średni czas rozmowy z konsultantami GCK wyniósł 2 min 43 s.

**Struktura kontaktów obsługiwanych w 2020 r. przez GCK
w poszczególnych kanałach**
- dane w % -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich, UMG.

Urząd Miejski w Gdańsku przez cały 2020 r. realizował najważniejsze i niezbędne dla mieszkańców usługi, oferując jednocześnie za pośrednictwem GCK możliwość uzyskania informacji o sposobie realizacji spraw w urzędzie.

Możliwość w pełni zdalnej komunikacji i łatwość dostępu do informacji za pośrednictwem GCK zaowocowała wzrostem zainteresowania mieszkańców tą formą kontaktu. Przełożyło się to na liczbę obsługiwanych spraw. Rekordową liczbę zgłoszeń pracownicy obsłużyli w czerwcu 2020 r., kiedy to przyjęli 12 369 spraw w ciągu miesiąca.

Do najliczniej zgłaszanych w ub. roku do GCK tematów, które wymagały interwencji służb miejskich należały: nieprzepisowe parkowanie, uszkodzenia dróg, chodników i ścieżek rowerowych, chore i martwe zwierzęta oraz awarie oświetlenia.

W celu zapobiegania rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19, osobiste wizyty w Zespołach Obsług Mieszkańców oraz USC wymagały wcześniejszej rezerwacji terminu. Od kwietnia 2020 r. rezerwacji wizyty, we wszystkich sprawach obsługiwanych w Zespołach Obsługi Mieszkańców, można dokonać samodzielnie na stronie internetowej www.gdansk.pl/rezerwacja lub telefonicznie za pośrednictwem Gdańskiego Centrum Kontaktów.

Sprawy związane z rezerwacją wizyt, to jeden z najczęstszych tematów rozmów pracowników GCK w 2020 r. W obsłudze spraw dominowały również sprawy związane z funkcjonowaniem urzędu, obsługą merytoryczną spraw związanych z rejestracją pojazdu, sprawami meldunkowymi oraz dowodami osobistymi.

System Zarządzania Jakością

Urząd Miejski w Gdańsku opracował i wdrożył system zarządzania jakością w celu doskonalenia metod świadczenia usług oraz zaspokojenia potrzeb swoich klientów. System jakości jest zgodny z wymaganiami normy ISO 9001:2015 i funkcjonuje w urzędzie od 2002 r. Certyfikat przyznawany jest na 3 lata. Polityka jakości w gdańskim magistracie zakłada stałe ulepszanie metod świadczenia usług, aby zapewnić ich terminową realizację oraz sprostać wymaganiom klientów. Ujednolicony opis funkcjonowania urzędu zawarty w Księdze Jakości i procedurach stwarza możliwości aktywnego włączenia się jego pracowników w proces stałego ulepszania organizacji i świadczonych usług. W minionym roku certyfikat według Normy ISO 9001:2015 został przyznany na lata 2020–2023. Jest to już 7 dokument potwierdzający fakt, że urząd opracował, wdrożył, utrzymuje i rozwija system jakości. Odnowienie certyfikatu, zgodnego z normą ISO 9001, dowodzi, że w instytucji dąży się do doskonalenia metod świadczenia usług oraz wprowadza rozwiązania, dzięki którym możliwe jest coraz lepsze zaspokajanie potrzeb klientów.

W 2017 r. Urząd Miejski w Gdańsku uzyskał certyfikat potwierdzający zgodność z wymaganiami Normy ISO 37120:2014 Zrównoważony rozwój społeczny, wskaźniki usług miejskich i jakości życia. Norma stanowi narzędzie do mierzenia efektów zarządzania usługami miejskimi i jakością życia. Do uzyskania certyfikatu niezbędne było podanie wartości wskaźników potwierdzających wiedzę o funkcjonowaniu miasta. W dniach 8–10 lipca 2020 r. został przeprowadzony audyt ponownej certyfikacji w zakresie zgodności z Normą ISO 37120, którego efektem było przedłużenie ważności certyfikatu do 2023 r.

Jednostki organizacyjne miasta Gdańska

Zarządzenie Nr 45/21 Prezydenta Miasta Gdańska z dnia 15 stycznia 2021 r. reguluje wykaz zarówno jednostek pomocniczych, jak i jednostek organizacyjnych, podmiotów gospodarczych z udziałem miasta Gdańska oraz miejskich służb, inspekcji i straży. Na rzecz realizacji zadań w różnych aspektach rozwoju Gdańska działają następujące jednostki (stan prawny na 31.12.2020 r.):

- Biuro Rozwoju Gdańska;
- Capella Gedanensis;
- Centrum Sztuki Współczesnej ŁAŻNIA;
- Dom Pomocy Społecznej „Polanki”;
- Dom Pomocy Społecznej „Orunia”;
- Dom Pomocy Społecznej „Ostoja”;
- Dyrekcja Rozbudowy Miasta Gdańska;
- Europejskie Centrum Solidarności;
- Gdańska Galeria Miejska;
- Gdański Archipelag Kultury;
- Gdański Dom Integracyjno-Rodzinny;
- Gdański Ogród Zoologiczny oraz jednostka strukturalna Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt „Promyk”;
- Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży;
- Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień;
- Gdański Ośrodek Sportu;
- Gdański Teatr Szekspirowski;
- Gdański Zarząd Dróg i Zieleni;
- Gdański Zespół Żłobków;

- Gdańskie Centrum Informatyczne;
- Gdańskie Centrum Świadczeń;
- Gdańskie Centrum Usług Wspólnych;
- Gdańskie Domy dla Dzieci;
- Gdańskie Nieruchomości;
- Hevelianum;
- Instytut Kultury Miejskiej;
- Klub Żak;
- Miejski Teatr Miniatura;
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku oraz jednostka strukturalna Ośrodek Interwencji Kryzysowej;
- Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
- Muzeum Gdańska;
- placówki oświatowe (przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły i placówki dla dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych, zespoły szkolno-przedszkolne, zespoły szkół ogólnokształcących i licea ogólnokształcące, szkoły zawodowe), inne placówki oświaty (Pałac Młodzieży, Państwowa Szkoła Muzyczna I Stopnia, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Bursa Gdańska);
- Polski Chór Kameralny „Schola Cantorum Gedanensis”;
- powiatowe jednostki administracji zespolonej (Gdański Urząd Pracy, Komenda Miejska Policji, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego);
- Straż Miejska;
- Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Josepha Conrada Korzeniowskiego;
- Zarząd Transportu Miejskiego w Gdańsku;
- Zespół Gdańskiego Pogotowia Opiekuńczego.

Spółki z udziałem Gminy Miasta Gdańska

Gmina Miasta Gdańska przystąpiła do spółek prawa handlowego (lub utworzyła takie spółki), w których posiada udziały lub akcje.

Spółki z udziałem Gminy Miasta Gdańska (stan na 31.12.2020 r.):

Nazwa spółki	% udziałów / % akcji
Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna Sp. z o.o.	100%
Arena Gdańsk Sp. z o.o.	100%
Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego Sp. z o.o.	100%
Gdańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	100%
Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Motława” Sp. z o.o.	100%
Gdańska Infrastruktura Społeczna Sp. z o.o.	100%
Gdańskie Autobusy i Tramwaje Sp. z o.o.	100%
Gdańskie Wody Sp. z o.o.	100%
Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o.	100%
Gdańskie Usługi Komunalne Sp. z o.o.	100%
Port Czystej Energii Sp. z o.o.	100%
Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A.	63,985%
Hala Gdańsk-Sopot Sp. z o.o.	50%
Saur Neptun Gdańsk S.A.	49%
Forum Gdańsk Sp. z o.o.	44,97%
Port Lotniczy Gdańsk Sp. z o.o.	33,63%
InnoBaltica Sp. z o.o.	32,68%
Gdańskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.	17,14%
PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście Sp. z o.o.	12,50%

Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	5,79%
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.	3,38%
Pomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	2,43%
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A.	2,32%
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze S.A.	0,88%
UNIMOR RADIOCOM Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej	0,20%
Stocznia „Gdynia” S.A. w upadłości likwidacyjnej	0,0005%

Rankingi, wyróżnienia oraz konkursy

O utrwalonej, silnej pozycji Gdańska jako lidera rozwoju świadczą wysokie miejsca w krajowych i międzynarodowych rankingach, konkursach oraz plebiscytach.

Ranking/konkurs/certyfikat	Nagroda/wyróżnienie przyznane w 2020 r.
European Entrepreneurial Region 2020	Europejski Komitet Regionów uhonorował Miasto Gdańsk i Województwo Pomorskie nagrodą Europejski Region Przedsiębiorczości 2020 (EER – European Entrepreneurial Region). W uzasadnieniu przyznania nagrody EER 2020 dla naszego regionu kapituła doceniła zestaw działań służących przyciąganiu, rozwijaniu i zatrzymywaniu talentów, wspieraniu przedsiębiorstw typu start-up i innowacyjnych MŚP oraz zapewnianiu młodym ludziom możliwości kształcenia w zakresie przedsiębiorczości.
Perły Samorządu 2020 (organizatorzy rankingu: „Dziennik Gazeta Prawna”)	1. miejsce dla Gdańska w kategorii gmina miejska powyżej 100 tys. mieszkańców. 3. miejsce dla prezydent Gdańska Aleksandry Dulkiewicz w kategorii Włodarz – gmina miejska powyżej 100 tys. mieszkańców.
Skarbnik Samorządu 2020 (organizator rankingu: „Dziennik Gazeta Prawna”)	2. miejsce dla Teresy Blacharskiej – skarbnik miasta Gdańska w kategorii: Gminy miejskie powyżej 120 tys. mieszkańców.
Forbes Kongres Regionów 2020	Gdańsk został wyłoniony jako zwycięzca w kategorii Miast Przyjaznym Ludziom, gdzie w szczególności doceniono politykę wobec seniorów.
Gmina na 5! (organizator: Studenckie Koło Naukowe Akceleracji przy Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej)	Gdańsk znalazł się na 1. miejscu, a w związku z tym, że zajmuje w tym zestawieniu czołowe miejsca od 3 lat, został przez badaczy wyróżniony tytułem „Złotej Gminy”.
European Volunteering Capital 2022 Europejska Stolica Wolontariatu 2022 (tytuł przyznaje Europejskie Centrum Wolontariatu)	Solidarność, aktywność obywatelska i działania wolontariuszy w Gdańsku zostały docenione na arenie międzynarodowej, dlatego też międzynarodowe jury przyznało miastu tytuł Europejskiej Stolicy Wolontariatu 2022. W finale o ten tytuł walczyły 3 inne miasta: Madryt (Hiszpania), Izmir (Turcja) i Gorizia (Włochy).
Innowacje w polityce 2020 (organizator: Instytut Innowacji w polityce)	W IV. edycji europejskich nagród Innowacje w polityce Gdańsk został jednym z 10 finalistów w kategorii Prawa człowieka za projekt „Gdańskie Centrum Równego Traktowania”.
2020 Emerging Europe Awards	Gdańsk uplasował się w rankingu wschodzących regionów europejskich na: 9. miejscu w klasyfikacji generalnej (spośród 75 miast), 4. miejscu w kategorii Marka, 4. miejscu w kategorii Klimat dla biznesu, 7. miejscu w kategorii Infrastruktura i powiązania oraz 3. miejsce w kategorii Jakość życia.
Top Inwestycje Komunalne 2020	Wśród 25 inwestycji, które przeszły do II etapu konkursu TOP Inwestycje Komunalne 2020, z Gdańska nominowano hermetyczną kompostownię ZUT.
Real Estate Impactor 2020	Gdańsk został laureatem nagrody Real Estate Impactor 2020 przyznawanej przez redakcję „Rzeczpospolitej” za projekt „Młode Miasto”. Wyróżnienie to przyznano w kategorii za „stworzenie nowej ikony miasta”, za kompleksową i odważną ideę rewitalizacji terenów poprzemysłowych.

Miasto z Klimatem 2020 (organizator: Ministerstwo Klimatu oraz firma APLAN MEDIA)	Gdańsk został wyróżniony w kategorii miast powyżej 100 tys. mieszkańców w konkursie za hermetyczną kompostownię i budownictwo ze wsparciem Dolne Młyny. Ponadto został liderem w kategorii Miasto pow. 100 tys. mieszkańców za jakość powietrza.
MIPIIM Awards 2020	Nagroda w kategorii Najlepszy Projekt Miejski zdobyło konsorcjum GRANARIA, które w partnerstwie publiczno-prywatnym z Gdańskiem realizuje projekt zagospodarowania północnego cypla Wyspy Spichrzów.
Medialna Perła Samorządu 2020 (organizator rankingu: „Dziennik Gazeta Prawna”)	Gdańsk otrzymał wyróżnienie w konkursie Medialna Perła Samorządu – w kategorii Media elektroniczne dla gmin miejskich powyżej 100 tys. mieszkańców.
European Safest Destinations	Popularny portal podróżniczy European Best Destinations ujął Gdańsk jako jedno z 20 miast w zestawieniu „European Safest Destinations”. Kryteria obejmowały kwestie atrakcyjności miast, ale i ich bezpieczeństwa (rygorów sanitarnych) pod względem epidemiologicznym jako miejsc do spędzenia wakacji 2020.
Tech Cities of the Future (organizator: fDi Intelligence X TNW – branżowy magazyn brytyjskiego dziennika „The Financial Times”)	Trójmiasto uplasowało się na 4. miejscu w rankingu The Tech Cities of the Future, który wyróżnia ośrodki miejskie charakteryzujące się najlepszymi warunkami rozwoju i prowadzenia działalności gospodarczej oraz wsparciem systemu, który ułatwia rozwój innowacji. Trójmiasto zostało docenione w kategorii przyciągania inwestycji zagranicznych za otwartość na migrację i świadomość wartości dodanej różnorodności oraz jej ogromnego potencjału do pobudzenia wzrostu gospodarczego i społecznego.

Gdańsk w krajowych fundacjach, stowarzyszeniach i związkach

Gdańsk przynależy do następujących krajowych fundacji, związków i stowarzyszeń (stan na dzień 31.12.2020 r.):

Fundacje:

- Fundacja Gdańska
- Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości
- Gdańska Fundacja Wody
- Fundacja Centrum Solidarności
- Agencja Regionalnego Monitoringu Atmosfery Gdańsk-Gdynia-Sopot
- Unia Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza
- Gdańska Fundacja Kształcenia Menedżerów

Stowarzyszenia:

- Gdańska Organizacja Turystyczna
- Pomorska Regionalna Organizacja Turystyczna
- Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot
- Pomorskie w Chinach
- Pomorskie w Unii Europejskiej
- Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Euroregion Bałtyk
- Stowarzyszenie Żuławy
- Polska Unia Mobilności Aktywnej

Związki:

- Metropolitalny Związek Komunikacyjny Zatoki Gdańskiej
- Związek Miast i Gmin Morskich
- Związek Miast Nadwiślańskich
- Związek Miast Polskich

Współpraca międzynarodowa

Na rozwój Gdańska, w kontekście zarządzania rozwojem, w znacznej mierze wpływa również wielowymiarowa współpraca o charakterze ponadnarodowym. Jej wartością dodaną jest szansa na realizację koncepcji integracji, na wymianę doświadczeń czy wypracowanie wspólnych rozwiązań. Aktywność na polu współpracy

zagranicznej wynika z członkostwa Gdańska w międzynarodowych stowarzyszeniach i organizacjach, współpracy w ramach projektów europejskich oraz z miastami partnerskimi i z partnerami na wschodzie Europy.

Warto wspomnieć, że działania Gdańska w sferze współpracy międzynarodowej w 2020 r. w dużej mierze zmieniły swój charakter przez restrykcje związane z pandemią COVID-19. Większość zaplanowanych wydarzeń została przeniesiona do sfery wirtualnej, gdzie dzięki nowoczesnym narzędziom i platformom teleinformatycznym (Teams, ZOOM, Cisco Webex) odbywały się zdalne konferencje, narady, spotkania, warsztaty, konsultacje i panele dyskusyjne.

Z racji istoty spraw na szczeblu międzynarodowym, które mają znaczenie i wpływ na sprawy lokalne – traktują bowiem o globalnych wyzwaniach stojących przed polskimi miastami, Prezydent Miasta Gdańska Aleksandra Dulciewicz uczestniczyła w wydarzeniach o zakresie międzynarodowym. Wśród najistotniejszych aktywności w wymiarze współpracy międzynarodowej należy wymienić regularne uczestnictwo prezydent Aleksandry Dulciewicz w spotkaniach Europejskiego Komitetu Regionów (KR) oraz Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR).

Europejski Komitet Regionów to ciało doradcze Unii Europejskiej w sprawach związanych z samorządami lokalnymi i regionalnymi. Nowe rozwiązania, które Komisja Europejska chce zaproponować w kwestiach dotyczących zdrowia, ekologii, migracji czy jakości życia lokalnych wspólnot muszą być konsultowane z komitetem. Komitet Regionów powstał w 1994 r. W jego skład wchodzi 350 delegatów, ze wszystkich 27 państw unijnych. Od 12 lutego 2020 r. Prezydent Miasta Gdańska Aleksandra Dulciewicz jest członkiem 2 komisji (CIVEX oraz ECON) działających w ramach KR. CIVEX (Komisja Obywatelstwa, Sprawowania Rządów, Spraw Instytucjonalnych i Zewnętrznych) odpowiada za kwestie ustrojowe, z kolei ECON (Komisja Polityki Gospodarczej) zajmuje się sprawami gospodarczymi. Nowy skład komisji został wybrany podczas sesji inauguracyjnej VII kadencji KR odbywającej się w Brukseli. Prezydenci największych europejskich miast podpisali również apel w sprawie przekazywania samorządom funduszy unijnych na walkę ze zmianami klimatu. Prezydent Miasta Gdańska reprezentuje w Komitecie Regionów Unię Metropolii Polskich.

Z kolei CEMR to europejska organizacja samorządowa skupiająca krajowe stowarzyszenia miast, gmin i regionów z 41 krajów (w tym Związek Miast Polskich oraz Związek Powiatów Polskich). 23 stycznia 2020 r., podczas posiedzenia Komitetu Politycznego CEMR w Orleanie, prezydent Aleksandra Dulciewicz, jako reprezentantka Związku Miast Polskich, została wybrana jednym z pięciu prezydentów wykonawczych Rady Gmin i Regionów Europy.

Do najważniejszych wydarzeń i wizyt o międzynarodowym zasięgu w 2020 r. należały:

- **wizyta państwowa prezydenta Islandii Guðnieg Th. Jóhannesson wraz z małżonką, którzy gościli w Gdańsku z oficjalną wizytą w dniach 4–5.03.2020 r.** Para prezydencka złożyła kwiaty pod Pomnikiem Poległych Stoczniovców, zwiedziła wystawę w Europejskim Centrum Solidarności oraz odwiedziła Gdański Teatr Szekspirowski. Pani Jóhannesson spotkała się m.in. z Radą ds. Równego Traktowania i Radą Imigrantów i Imigrantek, a prezydent Jóhannesson odbył rejs statkiem „Oceanograf”, w którym towarzyszył mu islandzki minister edukacji, nauki i kultury. Para Prezydencka spotkała się także z Prezydent Miasta Gdańska – Aleksandrą Dulciewicz oraz Przewodniczącą Rady Miasta Gdańska – Agnieszką Owczarczak;
- **obchody Dnia św. Patryka w Gdańsku.** Od 2016 r. Gdańsk bierze udział w projekcie „Global Greening”. Ma on związek z przypadającym 17 marca Dniem św. Patryka. To narodowe święto Irlandii, stąd w ramach polsko-irlandzkiej przyjaźni w całym kraju wiele obiektów przybiera zielone barwy. W Gdańsku, tradycyjnie, na zielono podświetlone zostały dwa wiadukty: przy ulicy Uczniowskiej i Kościuszki;
- **wizyta Prezydenta Parlamentu Wolnego Hanzeatyckiego Miasta Bremy.** W dniach 3–5.08.2020 r. pierwszą wizytę w Gdańsku złożył nowy Prezydent Parlamentu WHM Bremy – Frank Imhoff wraz z delegacją. Bremeńczycy spotkali się z Prezydent Miasta Gdańska, przewodniczącą Rady Miasta Gdańska, przedstawicielami Międzynarodowych Targów Gdańskich Amber Expo oraz Gdańskiej Agencji Rozwoju Gospodarczego InvestGDA;
- **„Znikający Mur”.** W ramach współpracy polsko-niemieckiej na początku września 2020 r. na Długim Targu w Gdańsku miała miejsce interaktywna instalacja: „Znikający mur”. Instalacja była częścią programu Goethe-Institut z okazji objęcia przez Niemcy prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. Projekt „Znikający mur” otrzymał wsparcie Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec. W sierpniu i wrześniu 2020 r. instalacja gościła kolejno w trzech miastach Polski. Składała się ona z mierzącej 2 m wysokości i 5 m szerokości ramy wypełnionej kratownicą oraz blisko 6 tys. drewnianych klocków. Na każdym z nich, w 3 językach (oryginalny, polski, niemiecki), wygrawerowane zostały ulubione cytaty nadesłane przez mieszkańców Europy. Przechodnie podchodzący do instalacji mogli zabrać na pamiątkę klocki, które wyciągnęli ze ściany;
- **Festiwal „Wilno w Gdańsku”.** Impreza tradycyjnie odbyła się w pierwszy weekend września 2020 r. Wydarzenie, zorganizowane z udziałem delegacji z Wilna, przedstawicieli Ambasady Litewskiej i przedstawicieli rzemiosła i kuchni litewskiej, cieszyło się dużym zainteresowaniem. Część artystyczna (głównie koncerty) odbyła się w formule wirtualnej. W kolejnych dniach września (19–20) zorganizowano „Dni Gdańska w Wilnie” – uroczysty koncert również transmitowany był online;

- **50. rocznica „ukłęknięcia” Willy’ego Brandta.** Na początku grudnia 2020 r. obchodzona była 50. rocznica słynnego „ukłęknięcia” Willy’ego Brandta – symbolicznego gestu zachodnioniemieckiego kanclerza, który w ten sposób oddał hołd żydowskim ofiarom pod pomnikiem Bohaterów Getta w Warszawie. Wydarzenie to uważa się za jeden z początków otwierających drogę ku polsko-niemieckiemu pojednaniu. Gdańsk przyłączył się do organizacji i udziału w uroczystościach. Z uwagi na pandemię COVID-19 wydarzenie odbyło się w formie wirtualnej 5 grudnia 2020 r. z udziałem prezydenta Aleksandry Dulkiewicz i burmistrza Lubeki Jana Lindenau;
- **wizyty Ambasadorów.** W roku 2020 r. wizytę kurtuazyjną w Gdańsku złożyło 7 ambasadorów. Dwa z tych pobytów (ambasadora Sri Lanki oraz ambasadora Węgier) związane były z otwarciem konsulatów tych państw w Trójmieście. Z wizytą w Gdańsku przebywali także: ambasador Kanady, ambasador Finlandii, ambasador Irlandii, ambasador Austrii (wraz z prezydentem Austriackiej Rady Federalnej) oraz ambasador Wielkiego Księstwa Luksemburga.

Współpraca międzynarodowa realizowana była zarówno na bazie współpracy bilateralnej z miastami partnerskimi Gdańsk, tj. Bremą (Niemcy), Kalmarem (Szwecja), Marsylią (Francja), Niceą (Francja), Rotterdamem (Holandia), Sefton (Wielka Brytania), Turku (Finlandia), Nur-Sultaniem [dawniej Astana] (Kazachstan), Odessą (Ukraina), Kaliningradem (Rosja), Sankt Petersburgiem (Rosja), Wilnem (Litwa), jak i podejmowanych inicjatyw oraz zawiązywanych form współpracy w obrębie basenu Morza Bałtyckiego.

W związku z nowymi okolicznościami, które wynikają z pandemii COVID-19, Gdańsk prowadzi stałą korespondencję oraz regularne rozmowy z miastami partnerskimi i zaprzyjaźnionymi, co ma służyć wymianie doświadczeń oraz dobrych praktyk z zakresu radzenia sobie na szczeblu lokalnym ze skutkami pandemii.

W ramach aktywności w międzynarodowych związkach i stowarzyszeniach, do których przynależy Gdańsk, należy wymienić następujące działania:

- **EUROB (Stowarzyszenie Europejskiego Szlaku Gotyku Ceglanego).** Gdańsk jest członkiem stowarzyszenia EUROB od 2008 r. Zostało ono utworzone we wrześniu 2007 r. po zakończeniu trwającego ponad 5 lat projektu współfinansowanego z programu „INTRREG III B”. W 2020 r. odbyło się jedno Walne Zgromadzenie Delegatów, w którym uczestniczyli przedstawiciele Gdańska;
- **Nowa Hanza.** Doroczne spotkanie członków związku Nowej Hanzy przeniosło się do przestrzeni wirtualnej. Organizowane w ramach 41. Zjazdu Hanzy spotkania w Brillon prezentowane były na specjalnie dedykowanej stronie internetowej;
- **ALDA (Stowarzyszenie Agencji Demokracji Lokalnych).** Kontynuowana jest pomoc finansowa i merytoryczna dla biura Demokracji Lokalnej w Mariupolu w ramach współpracy Gdańska z ALDA. W 2020 r. Gdańsk współpracował z ALDA także przy organizacji corocznej konferencji samorządowej w Moskwie i Petersburgu – „Za Wolną Rosję”;
- **ICORN (Międzynarodowa Sieć Miast Schronienia).** W ramach programu rezydencyjnego ICORN, który wspiera pisarzy prześladowanych z powodów politycznych, w 2020 r. schronienie w Gdańsku znalazł pochodzący z Tadżykistanu pisarz i dziennikarz Khairullo Mirsaidov;
- **EUROCITIES.** W ramach członkostwa w EUROCITIES Prezydent Miasta Gdańska Aleksandra Dulkiewicz wzięła udział w dyskusji „Future Cities – do cities have future?” („Miasta przyszłości – czy miasta mają przyszłość?”) organizowanej podczas dorocznej konferencji EUROCITIES; w 2020 r. konferencja odbyła się pod hasłem: „Reinventing cities – beyond the urban crises” („Nowe oblicze miast – poza miejskimi kryzysami”) przeniesione zostało do internetu;
- **Związek Miast Bałtyckich / Union of the Baltic Cities (UBC).** Działania Związku Miast Bałtyckich w dużej mierze miały charakter webinarów i spotkań internetowych. W ramach swojej aktywności ZMB brało udział, organizowało lub współorganizowało w 2020 r. ponad 30 wydarzeń międzynarodowych;
- **Stowarzyszenie Pomorskie w Brukseli.** W 2020 r. miała miejsce stała współpraca w ramach przynależności do stowarzyszenia i dotyczyła wymiany informacji na temat sytuacji pandemicznej. W związku z dużą aktywnością Prezydent Miasta Gdańska na forum Komitetu Regionów doszło do jeszcze większej intensyfikacji kontaktów i współpracy z Biurem Regionalnym Województwa Pomorskiego w Brukseli;
- **Stowarzyszenie Pomorskie w Chinach.** Z niezmiennym zaangażowaniem, choć w zmienionej z uwagi na pandemię formie, kontynuowane były wspólne działania stowarzyszenia i Gdańska na rzecz rozwoju polsko-chińskich kontaktów gospodarczych oraz promocji miasta i regionu w Chinach.

Projekty patriotyczne i obywatelskie

Gdańsk bezpośrednio angażuje się w działalność edukacyjną i patriotyczną poprzez organizację szeregu miejskich uroczystości rocznicowych i patriotycznych. Wspierana jest aktywność stowarzyszeń, fundacji i szkół, które realizują działania służące budowaniu postaw patriotyzmu i wzmacnianiu obywatelskości. W 2020 r., pomimo trudności organizacyjnych związanych z pandemią COVID-19, upamiętniono kilkanaście niezwykle ważnych wydarzeń w historii Polski – w tym m.in. 30. rocznicę pierwszych wyborów samorządowych w Polsce, 40. rocznicę podpisania Porozumień Sierpniowych, 81. rocznicę wybuchu II wojny światowej, 76. rocznicę

wybuchu Powstania Warszawskiego, Dzień Sybiraka w 81. rocznicę agresji ZSRR na Polskę oraz 83. rocznicę ludobójstwa Polaków w ZSRR przez NKWD w latach 1937–1938.

W 2020 r., nie tylko z powodu pandemii, musiała nastąpić zmiana kształtu miejskich uroczystości związanych z rocznicą wybuchu II wojny światowej. Jak co roku, tak też w roku 2020, obchody odbywały się w kilku lokalizacjach, niezwykle istotnych z punktu widzenia wydarzeń historycznych. Kulminacja uroczystości, która do tej pory miała miejsce o 4.45 na Westerplatte, tym razem została przeniesiona na plac Obrońców Poczty Polskiej w Gdańsku.

Rok 2020 wymusił zmianę formuły niemal wszystkich miejskich uroczystości, niektóre z nich musiały być realizowane w skromniejszej formule, bez publiczności – jedynie z wyznaczoną delegacją. Wiele rocznic, jeżeli tylko pozwalały na to obowiązujące w danym momencie przepisy prawa, zorganizowanych zostało w sposób tradycyjny i, pomimo zagrożeń, udało się godzić uczczenie pamięci o bohaterach walk o niepodległość Rzeczypospolitej z zapewnieniem bezpieczeństwa uczestnikom uroczystości. Każdorazowo podczas imprez rozstawiany był namiot ze środkami dezynfekcyjnymi oraz rozdawane były maseczki ochronne, zadbane także o zachowanie przepisowego dystansu pomiędzy uczestnikami wydarzeń. Co roku organizowane są bezpośrednie spotkania szerokiego grona kombatanów z prezydent Gdańska Aleksandrą Dulkiewicz. W 2020 r., z racji pandemii COVID-19, spotkanie z przedstawicielami środowiska miało charakter symboliczny – zostało zorganizowane w celu przekazania tzw. covidowych pakietów kombatanta. Władze miasta dokładają starań, by kombatan ci mieli możliwość przekazania swoich życiowych doświadczeń młodszemu pokoleniu, dlatego też scenariusz uroczystości z udziałem kombatanów tworzony jest w ten sposób, aby pozwolił on na zaadresowanie osobistego i bezpośredniego przekazu uczestników wydarzeń sprzed lat do młodych słuchaczy.

5. DZIAŁANIA MIASTA W ZWIĄZKU Z PANDEMIĄ COVID-19

Miniony rok bez wątplenia zapisze się na kartach najnowszej historii Gdańska i nie tylko jako jeden z najtrudniejszych w zakresie zapewnienia sprawnego funkcjonowania miasta i bezpieczeństwa życia społeczno-gospodarczego. Samorząd terytorialny w warunkach pandemii COVID-19 zmagał się z wyzwaniami związanymi z realizowaniem zadań nadzwyczajnych prowadzonych na rzecz mieszkańców, działając w warunkach niepewności, przy ograniczonych zasobach i narzędziach.

Konsekwencje pandemii COVID-19 z pełną mocą ukazały fundamentalną rolę samorządu terytorialnego w tworzeniu bezpiecznych warunków życia, zdrowia, nauki i pracy gdańszczan. Sprawny samorząd jest gwarantem wzmacniania procesów partycypacyjnych, włączenia społecznego i demokratyzacji życia publicznego, jednocześnie stanowiąc podstawę skutecznego zarządzania państwem. Jest to szczególnie widoczne właśnie w sytuacji globalnego kryzysu, któremu sprostać muszą lokalne społeczności.

Główne działania struktur miejskich dotyczyły tworzenia warunków sanitarnych zmniejszających ryzyko transmisji wirusa oraz z wdrażaniem protokołów sanitarnych dotyczących świadczenia niezbędnych usług mieszkańcom. Jednocześnie, mając na uwadze sytuację gdańszczan, miasto wyszło naprzeciw ich potrzebom i wprowadziło szereg lokalnych działań ukierunkowanych na wsparcie mieszkańców, przeciwdziałanie osłabieniu gospodarczemu i spadkowi poziomu życia wywołanymi przez kryzys. Ogółem z budżetu miasta na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem pandemii COVID-19 przeznaczono prawie 33,5 mln zł, w tym 24,6 mln zł sfinansowano ze środków własnych Miasta, a 8,8 mln zł ze środków zewnętrznych.

Kluczowym partnerem w realizacji działań zmierzających do zapobiegania rozprzestrzeniania i przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 były organizacje pozarządowe. Zlecono im m.in.:

- koordynację usług wsparcia #gdanskpomaga;
- zabezpieczenie środków ochrony osobistej, w szczególności maseczek i środków dezynfekcyjnych, dla gdańskich organizacji pozarządowych i szczególnie wrażliwych grup mieszkańców Gdańska;
- wsparcie grup szczególnie wrażliwych, tj. wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z rozwiązań systemowych (w tym cudzoziemców oraz osób doświadczających przemocy domowej);
- niwelowanie skutków długotrwałej izolacji dzieci i młodzieży oraz dorosłych z niepełnosprawnością spowodowanej pandemią, umożliwienie rodzicom i opiekunom pełnego powrotu do pracy po okresie izolacji, a dzieciom spędzenia czasu w sanitarnie bezpiecznych warunkach przez organizację czasu wolnego;
- prowadzenie zajęć integrujących i wspierających dla grup szczególnie zagrożonych konsekwencjami izolacji społecznej;
- wsparcie żywnościowe (zwłaszcza wrażliwych grup mieszkańców, w szczególności nie kwalifikujących się do pomocy społecznej);
- wsparcie przejazdów wolontariuszy (zabezpieczenie biletów komunikacji publicznej i paliwa dla wolontariuszy świadczących pomoc);
- bezpieczeństwo ekonomiczne (poszerzenie oferty Centrum Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych).

ZAPOBIEGANIE ROZPRZESTRZENIANIU SIĘ EPIDEMII COVID-19

W ramach działań zapobiegawczych wprowadzone zostały specjalne procedury **funkcjonowania Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych miasta** mające zminimalizować możliwości zarażenia się pracowników i klientów oraz zapewniające ciągłość działań i sprawne reagowanie na zagrożenia związane z epidemią. Mimo obostrzeń wprowadzanych z racji rosnącej liczby zakażeń wirusem SARS-CoV-2, praca Urzędu Miejskiego w Gdańsku organizowała była tak, aby przy zachowaniu wszelkich środków bezpieczeństwa, zapewnić mieszkańcom dostęp do wszystkich usług. Zespoły Obsługi Mieszkańców pozostały cały czas otwarte. Mieszkańcy byli zachęceni do załatwiania spraw elektronicznie, a osoby, które załatwiali formalności wymagające osobistej wizyty, proszone były o wcześniejsze umawianie wizyt. Organizowane były regularne posiedzenia **Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego** mające na celu wdrażanie nowych uregulowań prawnych, omawianie sposobów weryfikacji działań i wprowadzanie działań korygujących, a także analizowanie wpływu przyjętych rozwiązań na funkcjonowanie miasta. Działania te w późniejszym czasie przeszły w tryb codziennego funkcjonowania. Pandemia COVID-19 wymusiła wprowadzenie zmian w procesie partycypacji. Spotkania konsultacyjne, edukacyjno-informacyjne i warsztatowe przeprowadzane były w ograniczonym zakresie, w zależności od sytuacji, stacjonarnie z zachowaniem reżimu stacjonarnego bądź w formie zdalnej.

W sposób szczególny sytuacja pandemiczna wpłynęła na **komunikację miejską**. Z uwagi na ograniczenie dopuszczalnej liczby pasażerów uruchomiono dodatkowe kursy na najbardziej obciążonych odcinkach tras, w godzinach, w których z komunikacji miejskiej korzysta najwięcej osób. Do obsługi komunikacyjnej skierowano więcej autobusów wielkopojemnych. Ponadto realizowano następujące działania: we wszystkich pojazdach komunikacji miejskiej wyjeżdżających na trasy zamontowano nakładki na co drugie miejsce siedzące, informujące o tym, że danego miejsca nie należy zajmować, na drzwiach lub szybach pojazdów umieszczono naklejki informujące o obowiązujących limitach i maksymalnej liczbie pasażerów, wprowadzono otwieranie i zamykanie drzwi w pojazdach wyłącznie przez prowadzącego. Dodatkowo w pojazdach emitowane były komunikaty głosowe o obowiązujących zasadach sanitarnych, tj. obowiązku zasłaniania ust i nosa i zachowania bezpiecznego dystansu od współpasażerów. W celu zwiększenia bezpieczeństwa kierujących środkami transportu miejskiego, w pojazdach wydzielone zostały strefy buforowe przy kabinach kierowców i motorniczych, wyłączono z użytkowania pierwsze drzwi oraz zaniechano sprzedaży biletów.

W czasie pandemii Urząd Miejski w Gdańsku wspierał **placówki oświatowe** w organizacji nauczania zdalnego oraz zapewniał środki umożliwiające funkcjonowanie szkół w warunkach pandemicznych. Dokonano zakupów dezynfekujących środków higienicznych, masek i ubiorów ochronnych, przeprowadzono dezynfekcje i ozonowanie pomieszczeń w placówkach. Na bieżąco monitorowane były potrzeby przedszkoli, szkół i placówek oświatowych w zakresie spełniania wytycznych GIS i równocześnie uzupełniane braki w zakresie środków ochrony indywidualnej. Organizowano robocze spotkania z dyrektorami przedszkoli i szkół w celu wypracowania procedur postępowania w momencie przyjęcia dzieci do placówek. Aby uniknąć zagrożenia podczas składania papierowej dokumentacji do placówek oświatowych, podjęte zostały prace techniczne w celu wykorzystania podpisu elektronicznego we wnioskach dotyczących rekrutacji do szkół ponadpodstawowych oraz umożliwiono składanie dokumentów w formie elektronicznej w procesie rekrutacji do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i klas pierwszych szkół podstawowych.

Zgodnie z obowiązującymi obostrzeniami ograniczany był **dostęp do miejsc w przestrzeni publicznej oraz obiektów**, takich jak cmentarze, ogród zoologiczny, parki i miejsca rekreacji, boiska szkolne, place zabaw, obiekty sportowe, baseny i instytucje kultury. Wraz z odwoływaniem poszczególnych zakazów i nakazów miejsca te były sukcesywnie otwierane. W przestrzeni miejskiej wprowadzono również osłony na przyciski uruchamiające zielone światło dla pieszych i rowerzystów (zmiana świateł następowała automatycznie).

WSPARCIE PODMIOTÓW LECZNICZYCH

W 2020 r. miasto (w tym również spółki miejskie) wspierało działalność placówek medycznych i szpitali m.in. poprzez zakup sprzętu medycznego, środków dezynfekujących i testów na obecność koronawirusa.

Zakupiono 29 sztuk **aparatury i sprzętu medycznego**, w tym 9 respiratorów. Sprzęt o wartości ponad 1,5 mln zł użyty na czas nieokreślony Szpitalom Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o.o., Stacji Pogotowia Ratunkowego w Gdańsku, Szpitalowi Dziecięcemu Polanki oraz Wojewódzkiemu Szpitalowi Psychiatrycznemu w Gdańsku.

W ramach działań przeciwdziałających skutkom pandemii COVID-19 obiekt AmberExpo, zarządzany przez Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A. (MTG), został przeznaczony w listopadzie 2020 r. na **tymczasowy szpital dla pacjentów zakażonych SARS-CoV-2**. Obiekt przygotowano na 400 łóżek, w tym 20 w ramach oddziału intensywnej terapii. Szpitalem patronackim realizującym działalność medyczną w tymczasowym szpitalu był podmiot leczniczy Copernicus Sp. z o.o. Szpital rozpoczął działalność na początku marca 2021 r.

W tym okresie miejskie podmioty inicjowały i wspierały liczne **projekty społeczne** ukierunkowane na wsparcie placówek i pracowników medycznych, np. w zakresie wyposażenia wybranych instytucji czy zapewnienia posiłków pracownikom. Przykładem jest projekt „#PosiłkzaWysiłek”, którego inicjatorem, współorganizatorem i koordynatorem była Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego Sp. z o.o. W ramach tego projektu przygotowano 10 tys. dwudaniowych posiłków, które trafiły do lekarzy i pielęgniarek z gdańskich szpitali, a także samotnych seniorów. Spółki miejskie wspierały także inne akcje, których celem był zakup sprzętu medycznego (np. #dzielmysiedobrem), doposażenie placówek w środki ochrony lub wsparcie pracowników służby zdrowia w formie posiłków (np. „Obiad dla Medyka”, „CieKawa”).

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW

Akcja #GdańskPomaga służyła pomocą osobom i instytucjom, którym pandemia COVID-19 utrudnia lub uniemożliwia normalne funkcjonowanie. Jest to inicjatywa Miasta Gdańskie i ponad 20 instytucji i organizacji, które połączyły wysiłki w celu wsparcia mieszkańców w walce z następstwami pandemii. Głównym koordynatorem była Fundacja Gdańska, a współtwórcami - Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku oraz Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. W ramach akcji od marca do grudnia 2020 r. pomoc otrzymało 170

organizacji i instytucji oraz ponad 2,4 tys. senierek i seniorów z Gdańska. Przekazane wsparcie rzeczowe to przede wszystkim środki ochrony osobistej – łącznie prawie 200 tys. sztuk sprzętu, m.in. rękawiczek i fartuchów jednorazowych, maseczek ochronnych, przyłbic, ochraniaczy na buty, okularów ochronnych i płynów do dezynfekcji. Środki te trafiły m.in. do organizacji pozarządowych, służb medycznych, domów pomocy społecznej i szczególnie wrażliwych grup mieszkańców. Zapewniono wsparcie żywieniowe w postaci 348 posiłków tygodniowo – ciepłe obiady dostarczane były przez wolontariuszy do najbardziej potrzebujących mieszkańców (senierek i seniorów oraz osób niekwalifikujących się do pomocy społecznej). Osoby, które ze względu na pandemię nie mogły wychodzić z domu, mogły otrzymać pomoc wolontariuszy w robieniu zakupów czy wyprowadzeniu zwierząt. Efektem podjętych w ramach akcji działań było powstanie gdańskiego systemu wsparcia mieszkanki i mieszkańców w czasie pandemii. Początkowo system ten opierał się na 20 lokalnych punktach pomocowo-informacyjnych, prowadzonych przez gdańskie stowarzyszenia i fundacje, oraz na dedykowanej stronie internetowej. Pod koniec 2020 r. Miasto Gdańsk dysponowało już lokalnymi punktami wsparcia w każdej z 35 dzielnic. Część tych punktów prowadzona była w domach i klubach sąsiedzkich.

W realizacji **nauczania zdalnego** w samorządowych placówkach oświatowych duże ułatwienie stanowiła Gdańska Platforma Edukacyjna (GPE), zapewniająca wszystkim nauczycielom i uczniom dostęp do oprogramowania umożliwiającego realizację lekcji online (m.in. MS Teams). W odpowiedzi na nagły wzrost aktywności użytkowników GPE utworzono kanał informacyjny na platformie YouTube, na którym udostępniono 16 filmów instruktarzowych pokazujących, jak korzystać z aplikacji dostępnych na GPE. Dodatkowo zorganizowano szkolenia dla nauczycieli na temat nauczania zdalnego. Placówki zostały wyposażone w sprzęt komputerowy – w wyniku wspólnych zamówień publicznych (784 zestawy komputerowe), umowy najmu (444 iPady), programów „Zdalna Szkoła” i „Zdalna Szkoła+” (113 laptopów). Dodatkowo pozyskano 380 komputerów od sponsorów i przekazano uczniom potrzebującym wsparcia. Ponad 5 tys. nauczycieli skorzystało z dofinansowania z rządowego programu na zakup sprzętu, akcesoriów komputerowych, oprogramowania lub usługi dostępu do internetu. Prowadzona była bieżąca komunikacja i współpraca z placówkami oświatowymi na temat przestrzegania obostrzeń i organizacji pracy placówek. Informacje i komunikaty zamieszczano na stronie www.gdansk.pl/edukacja, a najważniejsze skierowano również do rodziców i uczniów (poprzez strony internetowe poszczególnych placówek oraz na platformie GPE). By wyjść naprzeciw potrzebom rodziców w czasie „otwierania” gospodarki po wiosennym lockdownie, wydłużono do 5 tygodni dyżury w żłobkach oraz przedszkolach w okresie wakacji letnich.

Przez większą część roku **placówki pomocy i wsparcia** (m.in. placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, dzienne domy pomocy, środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy) działały zdalnie lub w systemie hybrydowym. Domy pomocy społecznej zostały zamknięte dla osób odwiedzających. Pracownicy domów pomocy społecznej oraz świadczący usługi opiekuńcze zostali wyposażeni w środki ochrony osobistej. Zapewnione zostały usługi opiekuńcze osobom, które z powodu epidemii wymagały pomocy, a były jej pozbawione. Dzięki dofinansowaniu z dotacji celowej z budżetu państwa zapewniono m.in. kadrę niezbędną do zapewnienia ciągłości usług świadczonych mieszkańcom przez domy pomocy społecznej. Ponadto osobom znajdującym się w trudnej sytuacji w czasie zagrożenia epidemicznego przyznano pomoc w postaci posiłków (dowożonych dla 137 osób, dostarczanych do noclegowni dla 115 osób) i paczek żywnościowych dla przebywających na kwarantannie (282 osoby). Dodatkowo osobom będącym w potrzebie wypłacono zasiłki celowe na zakup żywności.

Seniorzy otrzymali m.in. wsparcie wolontariuszy w zakresie robienia zakupów (np. w ramach akcji #gdanskomaga czy rządowego programu „Wspieraj Seniora”), bezpłatną pomoc psychologiczną oraz wsparcie w rozwoju kompetencji cyfrowych. W 2020 r. miejskie instytucje przygotowały – w formie online – bogatą ofertę aktywności ruchowej (Gdański Ośrodek Sportu) oraz kulturalno-kreatywnej (Gdański Archipelag Kultury). Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie zorganizował specjalną edycję akcji Każdy może pomóc dla senierek i seniorów. W ramach programu „Wspieraj Seniora” zorganizowano wsparcie dla seniorów w wieku 70 lat i więcej, którzy ze względu na trwający stan epidemii pozostali w domu. Wolontariusze dostarczali zakupy, artykuły podstawowej potrzeby, w tym spożywcze, środki higieny osobistej. W 2020 r. pomocą objęto 344 osoby.

Pandemia COVID-19 przyczyniła się do pogorszenia sytuacji **osób doświadczających przemocy domowej**. Prowadzono kampanię społeczną Dom bez przemocy, w ramach której rozpowszechniano informacje o miejscach i formach pomocy skierowanych do osób doświadczających przemocy bądź posiadających informację o jej stosowaniu w najbliższym otoczeniu. Przygotowano m.in. ulotki i plakaty, uruchomiono telefon alarmowy czynny całodobowo. W tym czasie miasto zleciło prowadzenie Bezpiecznego Schronienia – miejsca pobytu dla kobiet (przede wszystkim z doświadczeniem migracyjnym), które zmuszone były do opuszczenia swoich domów ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia swojego albo dzieci. Obok działań interwencyjnych prowadzone były również działania informacyjne, szczególnie ważne dla grup wykluczonych z rozwiązań systemowych.

Ze względu na sytuację epidemiczną przygotowano miejsca izolacyjno-kwarantannowe dla osób doświadczających **bezdomności**, zgodnie z wytycznymi Wojewody Pomorskiego. Cztery domki i dziesięć kontenerów mieszkalno-użytkowych, mające zapewnić wsparcie dla osób czekających na przyjęcie do schroniska, noclegowni lub domu samotnej matki, zostały postawione na terenie Gdańskiego Ośrodka Sportu przy ulicy Zielonogórskiej. Z zabezpieczenia w tej formie skorzystało ok. 500 osób. Noclegownia dla osób doświadczających bezdomności działała całodobowo przez 6 miesięcy. Wydłużono na niemal cały rok (z wyjątkiem okresu od lipca do września) funkcjonowanie Autobusu SOS, w którym osoby w kryzysie bezdomności korzystały ze wsparcia w formie ciepłego posiłku, pobrania odzieży i transportu do noclegowni. Dziennie z pomocy w Autobusie SOS korzystało średnio 60 osób.

Pandemia COVID-19 negatywnie wpłynęła na **dobrostan psychiczny** wielu osób. Osoby doświadczające zaburzeń lękowych lub nastroju na skutek bezpośredniego zagrożenia zachorowaniem na COVID-19, doświadczające długotrwałej izolacji czy znajdujące się w kryzysie na skutek utraty pracy mogły skorzystać z bezpłatnego wsparcia psychologicznego w formie zdalnej (telefonicznie, za pomocą komunikatorów lub mediów społecznościowych). Wsparcie realizowane było przez organizacje pozarządowe uczestniczące w Gdańskim Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCÓW

Wprowadzanie kolejnych ograniczeń w działalności gospodarczej i wszystkie tego następstwa doprowadziły znaczną liczbę firm do trudnej sytuacji ekonomicznej. Sytuacja ta dobitnie pokazała, że potrzebne są dodatkowe formy wspierania małych i średnich przedsiębiorstw. W związku z tym Urząd Miejski w Gdańsku uruchomił **Gdański Pakiet Wsparcia Przedsiębiorców** – pakiet narzędzi wsparcia lokalnej gospodarki obejmujący m.in.:

- odroczenie i rozłożenie na raty podatku od nieruchomości (skorzystało 55 podmiotów);
- przedłużenie terminu płatności podatku od nieruchomości (skorzystało 12 podmiotów);
- umorzenie odsetek z tytułu nieterminowej zapłaty podatku od nieruchomości (na łączną kwotę 7 tys. zł dla 19 podmiotów);
- umorzenie i obniżenie czynszu w gminnych lokalach użytkowych (na łączną kwotę ponad 2,3 mln zł);
- obniżenie stawek za zajęcie pasa drogowego w celu umieszczenia ogródka gastronomicznego (na łączną kwotę prawie 2,1 mln zł);
- uproszczenia dla przedsiębiorców w postępowaniach na remonty lokali mieszkalnych (sfinalizowano 53 przetargi na roboty remontowe w 129 lokalach o wartości szacunkowej prawie 5,2 mln zł);
- utworzenie Gdańskiego Funduszu Wydawniczego (skorzystało 37 podmiotów na łączną kwotę 400 tys. zł);
- bezpłatne doradztwo online dla przedsiębiorców (skorzystało 50 podmiotów);
- uruchomienie na stronie www.przedsiębiorczygdansk.pl specjalnego panelu KORONAWIRUS, zawierającego informacje dla przedsiębiorców na temat działań realizowanych w ramach wsparcia przedsiębiorców, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji w związku z pandemią COVID-19.

W celu koordynacji działań i zacieśnienia współpracy powołano **Sztab Kryzysowy Pomorskich Przedsiębiorców**. Podejmował on w trybie pilnym działania mające na celu wsparcie i ochronę przedsiębiorstw, które znalazły się w trudnej sytuacji ekonomicznej. Przeprowadzone zabiegi obejmowały np.: cykliczne wideokonferencje, upowszechnianie informacji na temat aktualnej sytuacji na rynku pracy i wsparcia dla przedsiębiorców, wypracowywanie wspólnych stanowisk i apeli odnośnie sytuacji sektora MŚP, skierowanych m.in. do rządu. W skład sztabu weszli m.in.: Pracodawcy Pomorza, Pomorska Izba Rzemieślnicza MŚP, Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza, Łoża Gdańska BCC oraz przedstawiciele miasta Gdańska.

Wsparcie w pandemii oferowała także **Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości**, a zrealizowane przez nią działania obejmowały m.in. program doradczy Wsparcie Kryzysowe oraz usługę wirtualnego biura w Gdańskim Inkubatorze Przedsiębiorczości STARTER do prowadzenia działalności w czasie pandemii.

Pomoc realizowana przez **Gdański Urząd Pracy** prowadzona było na podstawie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych i zawierała m.in. następujące działania:

- **niskooprocentowana pożyczka dla mikroprzedsiębiorców i organizacji pozarządowych** - z pożyczki mogli skorzystać mikroprzedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe prowadzące działalność przed 1 kwietnia 2020 r. Pożyczka w wysokości do 5 tys. zł. udzielana była jednorazowo z przeznaczeniem na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej lub statutowej. Okres spłaty pożyczki wynosił maksymalnie 12 miesięcy, a jej stałe oprocentowanie to 0.05 stopy redyskontowej weksli przyjmowanych przez Narodowy Bank Polski w skali roku. Pożyczka wraz z odsetkami podlega umorzeniu pod warunkiem, że mikroprzedsiębiorca lub organizacja pozarządowa będzie prowadzić działalność przez okres 3 miesięcy od dnia jej udzielenia. W 2020 r. gdańskim mikroprzedsiębiorcom przyznano 33 596 pożyczek i wypłacono kwotę 167,5 mln zł;
- **dofinansowanie części kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenia społeczne** - wnioski o przyznanie dofinansowania składać mogli mikro, mali i średni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz kościelne osoby prawne. Warunkiem uzyskania wsparcia było wykazanie co najmniej 30% spadku obrotów gospodarczych lub przychodu z działalności statutowej. Wysokość przyznawanej pomocy zależała od wielkości wykazanego spadku i mogła wynosić maksymalnie 90% kwoty minimalnego wynagrodzenia powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od każdego pracownika. W przypadku kościelnych osób prawnych maksymalna kwota wsparcia nie mogła przekroczyć 70% kwoty minimalnego wynagrodzenia powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od każdego pracownika. Wsparcie przyznawane było na okres nie dłuższy niż 3 miesiące, a warunkiem jego bezzwrotności było utrzymanie w zatrudnieniu pracowników objętych umową. W 2020 r. w sprawie dofinansowania zawarto 2 076 umów i wypłacono kwotę 57,2 mln zł gdańskim przedsiębiorcom;
- **dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej dla przedsiębiorców samozatrudnionych** - warunkiem otrzymania pomocy było wykazanie co najmniej 30% spadku obrotów gospodarczych. Wysokość przyznawanej pomocy zależała od wielkości wykazanego spadku i mogła wynieść miesięcznie maksymalnie 90% kwoty minimalnego wynagrodzenia. Wsparcie mogło zostać przyznane na okres nie dłuższy niż 3 miesiące, a warunkiem jego bezzwrotności było prowadzenie działalności gospodarczej przez okres, na który przyznane zostało dofinansowanie. W 2020 r. w sprawie dofinansowania zawarto z gdańskimi przedsiębiorcami 5 506 umów i wypłacono kwotę 27,6 mln zł;
- **dotacja dla mikro- i małych przedsiębiorstw określonych branż** - jednorazowa dotacja w wysokości do 5 tys. zł na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej mogli ubiegać się mikro i mali przedsiębiorcy z określonych w ustawie o COVID-19 branż, którzy odnotowali spadek o co najmniej 40% przychodu z działalności. Warunkiem bezzwrotności dotacji było wykonywanie działalności gospodarczej przez okres 3 miesięcy od dnia udzielenia pomocy. W 2020 r. zawarto 327 umów o przyznanie dotacji z mikro i małymi przedsiębiorstwami z Gdańska, którym wypłacono kwotę 1,6 mln zł.

Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego Sp. z o.o. (GARG), zważywszy na swoje cele statutowe, podjęła określone działania związane ze wsparciem swoich **partnerów biznesowych**, którzy na skutek trwającej pandemii odnotowali znaczny spadek przychodów w stopniu utrudniającym im funkcjonowanie i grożącym utratą płynności finansowej, a w konsekwencji obciążonym ryzykiem bankructwa. Jednym ze wspomnianych działań, z którego mogły skorzystać podmioty dzierżawiące tereny inwestycyjne lub wynajmujące lokale w budynku KOGA, stanowiące własność GARG, było ubieganie się o udzielenie wsparcia poprzez czasowe obniżenie opłat wnoszonych z tytułu najmu/dzierżawy lub wydłużeniu terminów płatności. Z tej formy pomocy skorzystało kilku partnerów.

Pandemia COVID-19 odcisnęła swoje wyraźne piętno na **branży turystycznej**. Gdańska Organizacja Turystyczna (GOT) podjęła w tym czasie w kilku obszarach działania mające na celu pomoc członkom stowarzyszenia i podtrzymanie ich aktywności. Dotyczyły one wsparcia informacyjnego i szkoleniowego (m.in. szkolenia, informacje na stronie internetowej GOT), pomocy promocyjnej (np. akcja społeczna #GdanskWillWait, kampania #CzasNaGdańsk) i wsparcia finansowego (GOT umorzył składki członkowskie na kwotę 69 tys. zł; ze wsparcia skorzystały 73 podmioty).

WSPARCIE KULTURY

Pandemia COVID-19 istotnie zaburzyła system tworzenia wszelki działań kulturalnych i korzystania z kultury przez odbiorców. Zawieszono realizację zaplanowanych wydarzeń i zamknięto instytucje. Zmieniło to sytuację zarówno osób pracujących w sektorze kultury i sektorach powiązanych, jak i odbiorców różnorodnych form działalności kulturalnej. W celu wzmocnienia mechanizmów działania kultury miasto podjęło wiele działań.

W 2020 r. instytucje kultury przeniosły część swojej oferty do przestrzeni internetu: koncerty, spektakle, spotkania, konferencje, szkolenia, warsztaty i wydarzenia kulturalne odbywały się stacjonarnie, a prezentowane były w formie wirtualnej – streamingu czy retransmisji. W 2020 r. instytucje zorganizowały ok. 1 tys. takich wydarzeń. Zintensyfikowano współpracę z dyrektorami instytucji podczas cyklicznych spotkań online, w szczególności po informacjach o nowych obostrzeniach czy kolejnych etapach odmrażania gospodarki.

Dostosowując się do sytuacji wywołanej pandemią przeformułowano **programy stypendialne** miasta Gdańska – ujęto je w jeden program Stypendium Kulturalne Miasta Gdańska. Wsparło 165 artystów rekordową kwotą 1,2 mln zł. W odpowiedzi na trudną sytuację przedsiębiorców działających w obszarze kultury powstał **Gdański Fundusz Wydawniczy** skierowany do gdańskich księgarni i wydawnictw. W ramach funduszu zakupiono ok 10 tys. książek od 37 podmiotów na kwotę ponad 400 tys. zł, które zostały przeznaczone na nagrody w konkursach organizowanych przez Miasto. Gdańskie instytucje kultury realizowały projekty umożliwiające wsparcie finansowe artystów oraz prezentację ich prac. **Działania skierowane do artystów** zrealizowały również jednostki miejskie. Gdański Archipelag Kultury przeprowadził konkurs „Kultura w Koronie”, wsparcie na realizację projektów artystycznych otrzymało 10 artystów. Instytut Kultury Miejskiej, w ramach wystawy „Gdańsk 2020”, zaoferował 50 artystom możliwość prezentacji prac, gwarantując każdemu artyście równe honorarium w wysokości 2 tys. zł. Gdańska Galeria Miejska zrealizowała wystawę Eksperyment: ekslibris, na którą składały się prace 12 artystów nawiązujących twórczości Günтера Grassa. Powstałe prace po zakończeniu wystawy trafiły do kolekcji Galerii.

Na **współpracę z organizacjami pozarządowymi** w dziedzinie kultury przeznaczono kwotę 4,8 mln zł. Podpisano 141 nowych umów grantowych na realizację zadań w 2020 r. w warunkach epidemii przy elastycznych zasadach realizacji. W przypadku grantów wieloletnich kontynuowano realizację 12 umów zawartych w 2019 r. W ramach **Gdańskiego Pakietu Wsparcia Przedsiębiorców** również twórcy prowadzący działalność w lokalach wynajmowanych od gminy mogli ubiegać się o obniżkę czynszu do wysokości 1 zł netto. Z Programu skorzystało 13 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą związaną z kulturą i 8 podmiotów zarejestrowanych jako fundacje lub stowarzyszenia. Miasto aktywnie uczestniczyło w **opiniowaniu rządowych aktów prawnych** dotyczących obszaru kultury w czasie pandemii (w ramach Komisji Unii Metropolii Polskich ds. Kultury i Związku Miast Polskich) oraz przygotowaniu apeli do strony rządowej o wsparcie dla sektora kultury (w ramach Społecznych Rad Kultury i Koalicji Miast).

WSPARCIE NGO

Pandemia COVID-19 wpłynęła na możliwości działania organizacji pozarządowych. W odpowiedzi na sytuację we współpracy z organizacjami pozarządowymi przygotowany został pakiet pomocowy dla gdańskich NGO #pakietdlaNGO, zawierający 5 głównych punktów:

1. umożliwienie umorzenia lub odłożenia w czasie i rozłożenia na raty opłat z tytułu korzystania z miejskich lokali i nieruchomości – na wniosek podmiotu – w zależności od rodzaju umowy;
2. elastyczne i dostosowane do konkretnych działań podejście do zmian dotyczących sposobów i terminu realizacji zadania zleconego, zmian kadry, harmonogramu i kosztorysu – na podstawie aneksu do umowy;
3. zgodę na uruchomienie alternatywnych sposobów realizacji działań – formy zdalne, online – tam, gdzie jest to możliwe, po uzgodnieniu z opiekunem projektu;
4. uruchomienie forum konsultacji i debaty na temat współpracy z NGO w sytuacji kryzysu – konsultacje online z urzędnikami, kanały w social mediach (Facebook, YouTube);
5. przygotowanie dedykowanej puli środków na minidotacje lub/i pożyczki na wspieranie działań związanych z zapobieganiem skutków pandemii COVID-19 oraz na utrzymanie płynności finansowej NGO.

6. EDUKACJA

Edukacja to z jednej strony proces zdobywania wiedzy i kompetencji, a z drugiej – kreowania postaw i cech niezbędnych w nowoczesnym społeczeństwie. Inwestycje i projekty realizowane przez Gdańsk zmierzają do podniesienia jakości i dostępności edukacji oraz organizacji systemu kształcenia, który będzie sprzyjać wyrównywaniu szans edukacyjnych, tak by dawać każdemu młodemu człowiekowi możliwość rozwinięcia naturalnego potencjału. Priorytetem jest zapewnienie uczniom gdańskich placówek warunków do odkrywania i rozwijania talentów. Jednym z głównych kierunków rozwoju gdańskiej edukacji jest również zwiększenie atrakcyjności oferty kształcenia zawodowego. Skuteczność działań zwiększana jest dzięki angażowaniu rodziców, nauczycieli, społeczności lokalnej, pracodawców, organizacji pozarządowych oraz innych partnerów.

W obszarze edukacji rok 2020 stał pod znakiem pandemii COVID-19 i wynikających z niej zmian w funkcjonowaniu placówek oświatowych. Przez znaczną część roku kształcenie realizowane było w formie zdalnej, co było zupełnie nowym wyzwaniem dla dyrektorów placówek, nauczycieli, uczniów i ich rodzin. Sposób realizacji nauczania zmieniał się w ciągu roku w zależności od sytuacji epidemiologicznej:

- 12 marca nastąpiło zamknięcie (zawieszenie funkcjonowania) żłobków i placówek oświatowych, przy czym 12 i 13 marca żłobki, przedszkola oraz szkoły podstawowe zobowiązane były do prowadzenia działalności opiekuńczej, jeśli rodzice nie znaleźli innej możliwości opieki.
- Od 25 marca przedszkola i szkoły miały obowiązek prowadzenia nauczania zdalnego.
- Od 6 maja możliwe było wznowienie pracy żłobków i przedszkoli. Ostateczna decyzja w kwestii otwarcia placówki należała do organu prowadzącego we współpracy z pracownikami powiatowych służb sanitarnych. Otwarte mogły być tylko placówki, w których zapewniono realizację wytycznych sanitarnych. W Gdańsku otwarcie przedszkoli samorządowych nastąpiło 18 maja (pracę wznowiło wtedy 60 z 62 placówek), a żłobków – 21 maja (gdy otwarto 11 z 13 miejskich placówek).
- Od 25 maja możliwe było prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych z elementami zajęć dydaktycznych dla dzieci z klas I–III szkoły podstawowej. Starsi uczniowie do końca roku szkolnego uczestniczyli w zajęciach zdalnych.
- 1 września, wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego, nastąpił powrót do nauczania stacjonarnego w szkołach.
- 24 października wprowadzone zostały zajęcia zdalne dla uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych oraz wszystkich klas szkół ponadpodstawowych.
- 9 listopada nastąpiło zawieszenie zajęć stacjonarnych dla klas I–III szkół podstawowych. Nauczanie zdalne w szkołach obowiązywało do końca roku 2020.

W realizacji nauczania zdalnego w samorządowych placówkach oświatowych duże ułatwienie stanowiła Gdańska Platforma Edukacyjna (GPE) zapewniająca wszystkim nauczycielom i uczniom dostęp do oprogramowania umożliwiającego realizację lekcji online (m.in. MS Teams).

91% nauczycieli gdańskich placówek oświatowych pozytywnie oceniło dostęp do programów i aplikacji do prowadzenia lekcji zdalnych (w badaniu ankietowym przeprowadzonym w grudniu 2020/styczniu 2021).

W okresie zagrożenia epidemiologicznego i zmienionego funkcjonowania placówek oświatowych Urząd Miejski w Gdańsku podjął liczne działania wspierające gdańską społeczność edukacyjną.

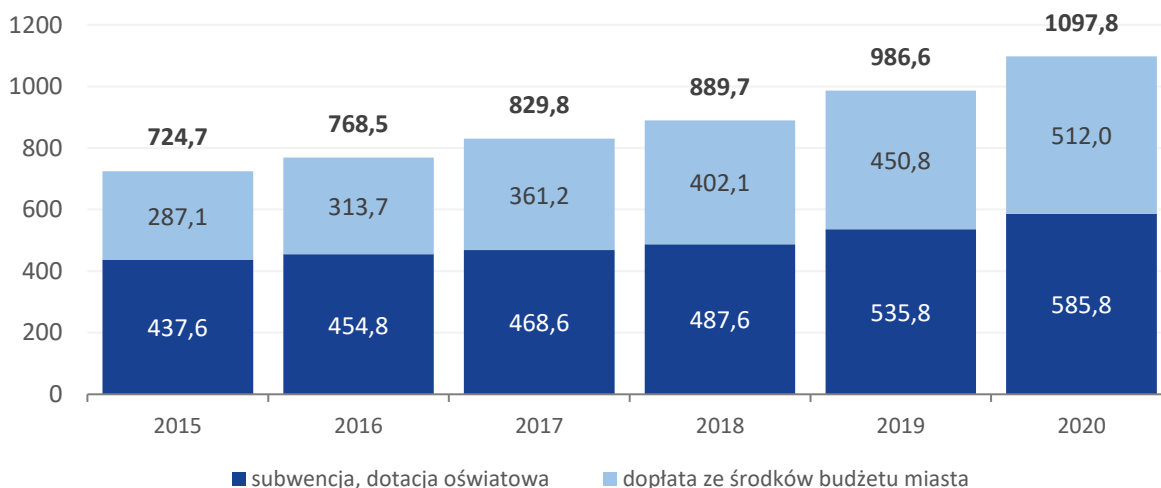
- W codziennych zadaniach organu prowadzącego wobec gdańskich placówek oświatowych wprowadzono zasady pracy i kontaktu zdalnego. W okresie zawieszenia zajęć zorganizowano kilka telekonferencji z udziałem dyrektorów i wicedyrektorów gdańskich jednostek oświatowych, w których każdorazowo uczestniczyło ponad 200 osób. W ramach bieżącej współpracy m.in. przekazywano dyrektorom wzory dokumentów do wykorzystania (zarządzenie w zakresie zawieszenia zajęć, oświadczenie rodzica w momencie przyprowadzania dziecka do placówki), organizowano robocze spotkania w celu wypracowania procedur postępowania w momencie przyjęcia dzieci do placówek, monitorowano potrzeby w zakresie spełniania wytycznych Główny Inspektorat Sanitarny i równocześnie braki w zakresie środków ochrony indywidualnej. Ponadto prowadzona była współpraca z dyrektorami przedszkoli i szkół oraz ze służbami sanitarnymi w Gdańsku w przypadkach stwierdzenia braku możliwości otwarcia placówki i konieczności zawieszenia zajęć.

- Na bieżąco prowadzono komunikację zarówno w okresie poprzedzającym zawieszenie zajęć w szkołach, jak i w jego trakcie. Wysyłano komunikaty do wszystkich placówek, dyrektorów jednostek oświatowych oraz nauczycieli z informacjami na temat konieczności przestrzegania zasad BHP i zasad organizacji pracy placówek w okresie zawieszenia zajęć, w tym realizacji zapisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej na temat pracy zdalnej z uczniami. Wszystkie informacje i komunikaty zamieszczano na stronie www.gdansk.pl/edukacja, a najważniejsze skierowano również do rodziców i uczniów (na stronach internetowych placówek oraz na platformie GPE).
- Bieżącego wsparcia informacyjnego udzielono również podmiotom niesamorządowym, dla których Gdańsk jest organem ewidencyjnym. Wszystkie komunikaty dotyczące zasad wypłaty dotacji na bieżąco wysyłano do placówek, publikowano na stronie www.gdansk.pl oraz za pomocą narzędzia do rozliczania dotacji ODPN.
- Podjęto prace techniczne w celu wykorzystania podpisu elektronicznego w ramach rekrutacji do szkół ponadpodstawowych, by uniknąć zagrożenia podczas składania wniosków w formie papierowej. Nie czekając na zapisy specustawy, zmieniono zasady rekrutacji do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i klas pierwszych szkół podstawowych, umożliwiając składanie niezbędnych dokumentów przez rodziców w formie elektronicznej.
- W 2020 r. przeznaczono 1,5 mln zł na zakup komputerów do pracowni szkolnych, a łącznie od 2016 r. wydano na ten cel 5,5 mln zł, co umożliwiło zakup 2,5 tys. komputerów. W wyniku umowy najmu długoterminowego pozyskano 444 iPady do szkół podstawowych. Sprzęt komputerowy zakupiono również w ramach programów rządowych Zdalna Szkoła i Zdalna Szkoła+ oraz 500+ dla nauczycieli (dofinansowania do zakupu sprzętu do nauczania zdalnego). Dodatkowo pozyskano 380 komputerów od sponsorów i przekazano je uczniom potrzebującym wsparcia.
- Wydłużono do 5 tygodni dyżury w żłobkach oraz przedszkolach w okresie wakacji letnich, by wyjść naprzeciw potrzebom rodziców w czasie otwierania gospodarki po wiosennym lockdownie.
- Zorganizowano szkolenia na temat realizacji nauczania zdalnego dla kilkuset nauczycieli.
- Dokonano zakupów środków higienicznych i dezynfekujących, masek i ubiorów ochronnych, przeprowadzono dezynfekcje i ozonowanie pomieszczeń w placówkach.

Niezależnie od sytuacji epidemiologicznej i ograniczeń w funkcjonowaniu placówek oświatowych, kontynuowane oraz inicjowane były projekty i programy, które przyczyniają się do budowania oferty edukacji i wychowania w Gdańsku. Do głównych obszarów rozwojowych należą: wzbogacanie dodatkowej oferty szkół, modernizacja infrastruktury, wsparcie społeczne i profilaktyka chorób oraz rozwijanie współpracy i komunikacji w społeczności edukacyjnej.

Ponad 78 tys. uczniów i przedszkolaków rozpoczęło rok szkolny 2020/21 w gdańskich przedszkolach i szkołach (publicznych i niepublicznych).

**Finansowanie oświaty i wychowania
w latach 2015-2020 (wydatki bieżące)**
- dane w mln zł -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, UMG.

Pogłębiającym się z każdym rokiem problemem jest finansowanie systemu oświaty. W 2020 r. subwencja i dotacja oświatowa pokryły tylko nieco ponad połowę (53%) wydatków bieżących na edukację. Dopłata z budżetu miasta do edukacji wyniosła 512 mln zł. Środki z budżetu centralnego w coraz mniejszym stopniu wystarczają na finansowanie edukacji. W latach 2015-2020 wysokość subwencji i dotacji oświatowej wzrosła o 34% (tj. o 148 mln zł), podczas gdy dopłata z budżetu miasta wzrosła o 78% (o 225 mln zł).

Równe szanse w edukacji

Wyrównywanie szans w edukacji to zapewnienie optymalnych możliwości rozwoju każdemu uczniowi. W warunkach szkolnych zwiększonej uwagi i zaangażowania ze strony nauczycieli wymagają m.in. uczniowie z niepełnosprawnością, chorobą przewlekłą, znajdujący się w sytuacji kryzysowej, zagrożeni niedostosowaniem społecznym, z trudnościami edukacyjnymi, adaptujący się w nowym środowisku (np. imigranci) oraz uczniowie szczególnie uzdolnieni. Istotne w tym kontekście jest zwiększenie kompetencji całej społeczności edukacyjnej: nauczycieli – w zakresie zindywidualizowanych form nauczania, rodziców – w zakresie wspierania rozwoju swoich dzieci, a uczniów – w zakresie rozwijania wrażliwości na potrzeby innych. Równie ważne jest tworzenie mechanizmów oraz poprawianie warunków organizacyjnych wspierających wyrównywanie szans (stypendia, procedury reagowania, programy edukacyjne itp.). Kolejnym wyzwaniem jest podniesienie jakości edukacji przedszkolnej, tak by diagnozę i wsparcie rozwoju dziecka przeprowadzać na możliwie wczesnym etapie.

W 2020 r. przyznano 722 stypendia uczniom gdańskich szkół w ramach Lokalnego Programu Wspierania Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży.

W Gdańsku funkcjonuje sześć samorządowych poradni psychologiczno-pedagogicznych. Do ich zadań należą: diagnozowanie dzieci i młodzieży, udzielanie dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję placówki oświatowej, wspomaganie placówek w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. W roku szkolnym 2019/2020 ze wsparcia poradni skorzystało 15,7 tys. dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli.

W roku szkolnym 2019/2020 w gdańskich placówkach uczyło się ponad 2,2 tys. dzieci i młodzieży z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego (o prawie 400 osób więcej niż w roku szkolnym 2018/2019). Osoby te uczyły się w oddziałach ogólnodostępnych, integracyjnych lub specjalnych. Wśród samorządowych placówek specjalnych działają 4 przedszkola, 9 szkół podstawowych, 1 liceum ogólnokształcące, 2 szkoły branżowe I stopnia i 2 szkoły przysposabiające do pracy. Na terenie miasta znajdują się również specjalistyczne placówki oświatowe: Specjalny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w 2020 r. zapewnił opiekę, edukację i terapię 59 wychowankom, a Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 zapewnił edukację 138 wychowankom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym i z niepełnosprawnością sprzężoną, w tym 13 z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, oraz opiekę całodobową 35 wychowankom. Z kolei Ośrodek Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczy, funkcjonujący w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2, udziela kompleksowej pomocy dzieciom niepełnosprawnym i zagrożonym niepełnosprawnością oraz ich rodzicom do czasu ukończenia rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego. W 2020 r. placówka ta udzieliła wsparcia 383 dzieciom.

W 2020 r. do gdańskich szkół samorządowych uczęszczało 1,1 tys. cudzoziemców. W celu zapewnienia jak najszerszej oferty dydaktyczno-opiekuńczej dla uczniów cudzoziemskich i powracających z zagranicy samorząd realizuje szereg działań wynikających zarówno z przepisów oświatowych, jak i z decyzji związanych z polityką miasta, która opisana jest m.in. w Modelu Integracji Imigrantów. Każdemu takiemu uczniowi przyznane są godziny na realizację dodatkowych lekcji języka polskiego, a w razie konieczności zostają również przydzielone godziny wyrównawcze z przedmiotów, w których wymaga dodatkowego wsparcia. Dodatkowo miasto wspomaga proces adaptacji uczniów przybywających z zagranicy m.in. poprzez tworzenie oddziałów przygotowawczych dla uczniów z tej samej grupy etnicznej, organizowanie nauki języka mniejszości narodowej lub języka regionalnego w szkołach, wspieranie szkół przez dwie koordynatorki do spraw dzieci z doświadczeniem migracyjnym, zatrudnianie nauczycieli władających językiem uczniów, a także tworzenie klubów i świetlic integracyjnych dla cudzoziemców i uczniów polskich.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA:

Wyrównywanie szans edukacyjnych

- **Szkoła i przedszkole współpracy. Partnerstwo na rzecz rozwoju** – kilkuletni program rozpoczęty w 2017 r. Jego celem jest wspieranie wszelkich form współpracy na liniach: dyrektor placówki – kadra nauczycielska oraz obsługa – rodzice – dzieci. Rozwijane są mechanizmy, programy i projekty poprawiające komunikację i obieg informacji oraz angażujące w rozwój i budowanie naszych przedszkoli, szkół i placówek. Przykładami inicjatyw i działań są:
 - **Gdańskie Forum Edukacyjne** – platforma wymiany myśli i pomysłów na temat kierunku rozwoju gdańskiej edukacji powstała na bazie oddolnych inicjatyw i debat społeczności szkolnej. Forum zostało zainaugurowane w czerwcu 2019 r. Podczas cyklicznych spotkań przedstawiciele całej społeczności szkolnej wypracowano m.in. priorytety edukacyjne na rok szkolny 2019/2020 on-line 2020/2021;
 - rozwijanie funkcji komunikacyjnych **Gdańskiej Platformy Edukacyjnej** – od roku szkolnego 2018/2019 ujednolicono wszystkie adresy i układ graficzny stron internetowych poszczególnych placówek oświatowych. Usprawnione zostało przekazywanie komunikatów skierowanych do poszczególnych grup użytkowników (sekretariaty, dyrektorzy, nauczyciele, pozostali pracownicy). Pod koniec 2020 r. na platformie było ponad 253 tys. aktywnych kont (uczniów, rodziców i pracowników placówek).
- **Kreatywna Pedagogika** – projekt wymiany wiedzy i doświadczeń nauczycieli, opierający się na stałej współpracy w grupach samodoskonalenia zawodowego.
- W grudniu 2020 r. 172 nauczycieli z 21 placówek oświatowych uczestniczyło w **cyklu zdalnych szkoleń na temat dbałości o dobrostan w czasie pandemii** i roli wychowawcy w przekazywaniu uczniom wiedzy o dobrostanie.
- **Jednorazowe stypendia Prezydenta Miasta Gdańska dla uzdolnionych uczniów i maturzystów** przyznawane w ramach „Lokalnego Programu Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży” – w 2020 r. przyznano 722 jednorazowe stypendia o łącznej wartości 281,7 tys. zł. Przyznawane są w 5 kategoriach. Mają służyć promowaniu uzdolnionych uczniów i maturzystów, zwiększaniu ich szans na sukces edukacyjny oraz nagradzaniu za zaangażowanie i codzienną pracę. Ze względu na sytuację epidemiologiczną w kraju w 2020 r. gale stypendialne się nie odbyły. Gratulacje i podziękowania dla stypendystów Prezydent Miasta Aleksandra Dulciewicz złożyła zdalnie.
- Projekt **„Zdolni z Pomorza”** – w 2020 r. kontynuowano zajęcia pozalekcyjne dla 300 uczniów klas VII i VIII szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych, wybitnie uzdolnionych w zakresie matematyki, fizyki, informatyki, nauk przyrodniczych i kompetencji społecznych. Dzięki projektowi mogli oni uczestniczyć także w warsztatach rozwijających kreatywność, spotkaniach organizowanych przez uczelnie wyższe i obozach naukowych, a także korzystać z opieki mentora wspierającego rozwój uczniów i ubiegać się o stypendium na cele edukacyjne. Większość zajęć w okresie trwania zagrożenia epidemiologicznego była prowadzona w formie zdalnej.
- **Stypendium Naukowe Prezydenta Miasta Gdańska im. G.D. Fahrenheita** – ułatwia najzdolniejszym absolwentom szkół ponadpodstawowych podjęcie studiów na renomowanych uczelniach. W 2020 r. przyznano je po raz 16. Stypendium otrzymało 16 studentów, którzy kontynuowali swoje studia. Łączna wartość stypendiów przyznanych na rok akademicki 2020/2021 wyniosła 341,5 tys. zł.
- **Pomoc socjalna** – uczniowie z rodzin o najniższych dochodach otrzymują pomoc materialną. W roku szkolnym 2019/2020 stypendium socjalne otrzymało 633 uczniów, zasiłek szkolny – 24 uczniów, a 467 uczniom przekazano wyprawkę szkolną (finansowaną z rządowego programu). Ponadto ze środków miasta przeznaczono ponad 350 tys. zł na dofinansowanie posiłków wydawanych w placówkach oświatowych.
- W związku z rosnącą liczbą **dzieci cudzoziemskich w gdańskich placówkach** rozwijana jest oferta wsparcia i integracji imigrantów:
 - w ramach Modelu Integracji Imigrantów kontynuowany był program „Szkoła Różnorodności” – cykl warsztatów z wrażliwości kulturowej w szkołach z udziałem przedstawicieli Rady Imigrantów i Imigrantek. Z powodu pandemii projekt był realizowany zdalnie. Łącznie przeprowadzono 48 godzin warsztatów w 5 gdańskich szkołach;
 - od roku szkolnego 2018/2019 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1, a od roku szkolnego 2020/2021 w Szkole Podstawowej nr 19, zatrudnieni są koordynatorzy do spraw dzieci z doświadczeniem migracyjnym. Funkcję tę pełnią pedagodzy pochodzące z Ukrainy;
 - przygotowano i wydano pakiet powitalny dla dzieci i rodziców z doświadczeniem migracji pt. „Witajcie w Gdańskiej Szkole!”;
 - prowadzono dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego dla uczniów, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki. W 2020 r. korzystało z nich 918 uczniów;

- realizowano zajęcia wyrównawcze dla dzieci, u których zachodzi konieczność zniwelowania różnic programowych;
- powołano oddziały przygotowawcze dla uczniów z tej samej grupy etnicznej, którzy mają trudności w komunikacji związanej z nieznaną lub słabą znajomością języka polskiego bądź trudności adaptacyjne wynikające z wcześniejszego kształcenia za granicą. W roku szkolnym 2020/2021 w gdańskich szkołach samorządowych funkcjonowały 3 takie oddziały: w Szkole Podstawowej nr 57 znajdują się 2 oddziały przygotowawcze (0–III i IV–VI) dla uczniów cudzoziemców, głównie z Ukrainy i Białorusi, którzy w ogóle nie znają języka polskiego i realizują zajęcia edukacyjne zgodnie z podstawą programową, natomiast w Szkole Podstawowej nr 81 znajduje się 1 oddział przygotowawczy na poziomie klas IV–VI dla uczniów pochodzenia romskiego.
- **Model edukacji włączającej dla uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu** – nowatorski program realizowany w Szkole Podstawowej nr 69. Dla uczniów z autyzmem została stworzona klasa, w której otoczeni są oni opieką wykwalifikowanych nauczycieli i specjalistów. Ważnym aspektem jest wzmacnianie samodzielności uczniów oraz stopniowe i elastyczne włączanie ich do grupy rówieśniczej. Projekt został zainaugurowany w roku szkolnym 2017/2018. W roku szkolnym 2020/2021 naukę w klasie pierwszej rozpoczęło kolejnych 4 uczniów.
- **Klasa z częściową integracją** jako optymalna forma włączania dzieci z zespołem Downa do szkół ogólnodostępnych – innowacja realizowana w Szkole Podstawowej nr 57 w formie klasy integracyjnej. Realizacja innowacji korzystnie wpływa na wszechstronny rozwój dzieci z zespołem Downa. Mają one możliwość integracji z pełnosprawnymi rówieśnikami oraz bycia wśród dzieci podobnych, przy jednoczesnej edukacji dostosowanej do ich indywidualnych potrzeb i możliwości.
- **Podnoszenie jakości edukacji przedszkolnej.** Wśród podjętych działań są m.in.:
 - **FONOLANDIA** – program, którego założenia to profilaktyka i budowanie pozytywnych postaw w zakresie używania mediów cyfrowych wśród dzieci. Skierowany jest do 5- i 6-latków oraz uczniów klas I–III;
 - **ogródki przedszkolne** – w roku szkolnym 2018/2019 rozpoczęła się realizacja 5-letniego programu, w ramach którego przy przedszkolach powstaną ogródki, w których dzieci mogą spędzać czas w kontakcie z naturą, prowadzić drobne uprawy czy obserwować procesy przyrodnicze. W pilotażu udział wzięło 25 przedszkoli, a w II edycji do programu dołączyło 19 przedszkoli. Placówki otrzymały pakiety startowe, tj. skrzynie na rabaty, ziemię, nasiona warzyw i roślin ozdobnych oraz mininarzędzia ogrodnicze. Dla ok. 80 nauczycieli przeprowadzono szkolenia z zakresu zakładania ogrodu, uprawy roślin oraz projektowania ogrodu, w ramach współpracy z Zespołem Szkół Architektury Krajobrazu i Handlowo-Usługowych, a dla 20 nauczycieli zorganizowano warsztaty „Z ogrodu do kuchni – zdrowe żywienie”;
 - **Gdański Dzień Przedszkolaka** – w 2020 r. rozpoczęła się VIII edycja wydarzenia, tym razem pt. „Bohaterka Kicia Kocia przewodnikiem gdańskich dzieci”, w której uczestniczą 32 przedszkola publiczne i niepubliczne. Obchody trwają cały rok szkolny. W ramach projektu dzieci otrzymały książeczki o Kici Koci, które wprowadzają w problematykę zdrowia, bezpieczeństwa, samodzielności i świadomości. Efektem projektu będzie również film „Dzieci z Gdańska wiedzą... cz. 2”.

Jakość edukacji

Dobra edukacja pozwala realizować aspiracje zawodowe i finansowe oraz stanowi fundament rozwoju osobistego i świadomego życia. W związku z tym podnoszenie jakości kształcenia jest jednym z głównych wyzwań w obszarze edukacji. W Gdańsku jest ono realizowane poprzez rozwijanie systemu wsparcia i organizacji pracy placówek oświatowych. Duży nacisk kładziony jest na sieciowanie i tworzenie warunków do współpracy między szkołami i przedszkolami. Ważnym kierunkiem jest również wspieranie innowacyjności w pracy dydaktycznej i wychowawczej oraz organizacji pracy placówek. Podejmowane są działania zmierzające do systematycznej poprawy warunków rozwoju zawodowego i osobistego kadry gdańskiego systemu edukacji, wychowania i opieki. Wspierane są także inicjatywy służące samodoskonaleniu się nauczycieli, wymianie doświadczeń i umiejętności. Podnoszeniu jakości edukacji sprzyja również włączanie rodziców i społeczności lokalnej w działania służące rozwojowi placówek.

W roku szkolnym 2020/2021 miasto prowadziło 203 szkoły i placówki oświatowe, niektóre z nich funkcjonują w ramach zespołów szkolnych lub szkolno-przedszkolnych. Wydział Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku wspiera jednostki oświatowe w podnoszeniu jakości pracy m.in. poprzez pozyskiwanie funduszy na realizację projektów edukacyjnych, wsparcie organizacji pracy placówek, doposażanie jednostek w potrzebny sprzęt, koordynowanie oferty doksztalania i doskonalenia nauczycieli oraz wspieranie współpracy pomiędzy

placówkami. W 2020 r. niezwykle istotna była współpraca z dyrektorami w zakresie bieżącego funkcjonowania placówek w warunkach pandemii COVID-19.

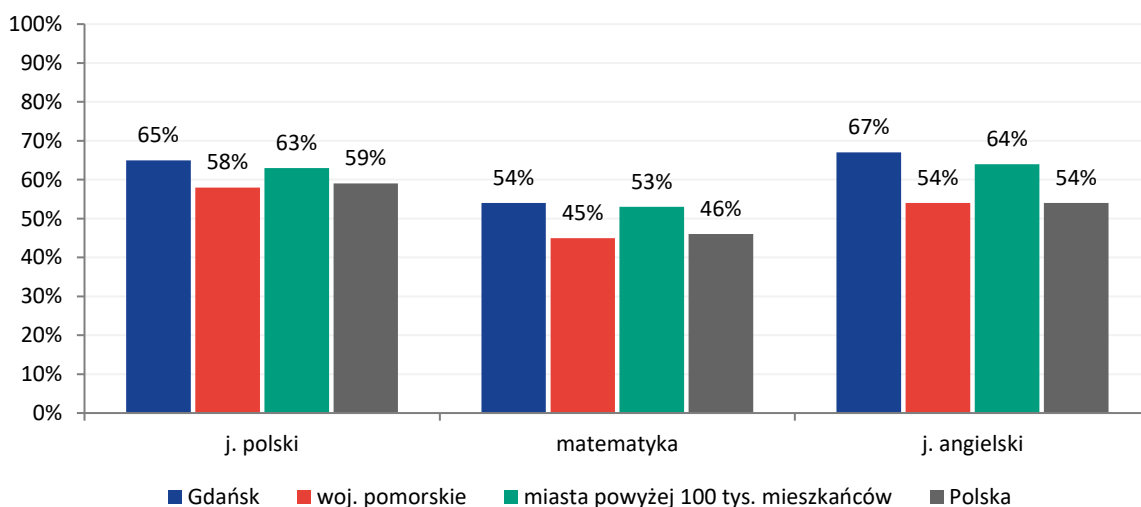
93% dyrektorów i wicedyrektorów gdańskich placówek oświatowych pozytywnie ocenia współpracę z Wydziałem Rozwoju Społecznego w Urzędzie Miejskim w Gdańsku. Podobny odsetek dyrektorów i wicedyrektorów pozytywnie ocenia współpracę w zakresie reagowania na sytuacje kryzysowe.

WYNIKI EGZAMINÓW

Jednym z mierników jakości kształcenia w placówkach szkolnych są egzaminy końcowe. W 2020 r. ze względu na pandemię COVID-19 egzaminy ósmoklasisty i maturalny odbyły się w czerwcu (początkowo planowane były odpowiednio na kwiecień i maj). Zrezygnowano również z przeprowadzenia części ustnej egzaminu maturalnego.

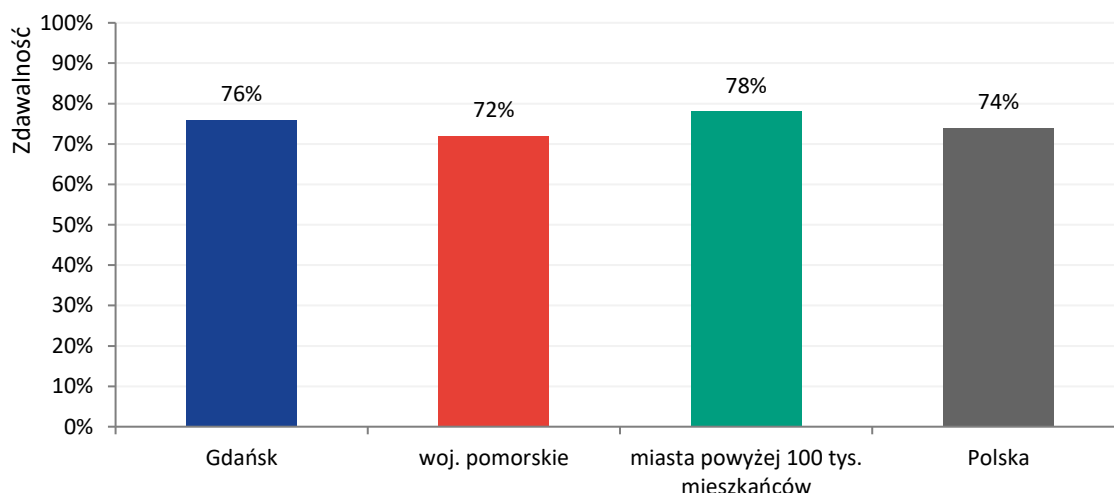
W 2020 r., podobnie jak rok wcześniej, wyniki egzaminu ósmoklasisty były w Gdańsku lepsze od średniej wojewódzkiej i krajowej. Różnice osiągnęły 6–7 pkt proc. w przypadku języka polskiego, 8–9 pkt proc. w przypadku matematyki i 13 pkt proc. w przypadku języka angielskiego. Rezultaty gdańskich uczniów były również lepsze od średniej w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców (o 1–3 pkt proc.). Zdawalność matury osiągnęła w Gdańsku 76%. Był to wynik lepszy niż w województwie pomorskim (o 4 pkt proc.) i kraju (o 2 pkt proc.), jednak niższy niż w dużych miastach (o 2 pkt proc.).

Średni wynik egzaminu ósmoklasisty w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz Informatora o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska.

Zdawalność egzaminu maturalnego w 2020 r.

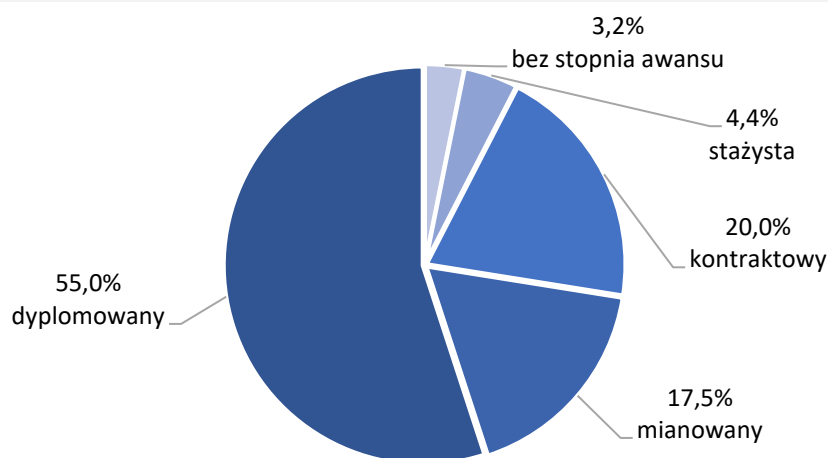
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz Informatora o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska.

KADRA PEDAGOGICZNA

Podnoszenie kompetencji nauczycieli i pracowników placówek realizowane jest w różnych formach. Miasto wspiera funkcjonowanie grup samokształcenia i wymiany doświadczeń, takich jak Kreatywna Pedagogika czy Forum Specjalistów Szkolnych. Dzięki współpracy z Centrum Edukacji Nauczycieli organizowane są szkolenia i studia podyplomowe, w tym z zakresu zarządzania oświatą. Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER wspiera dyrektorów i nauczycieli w zakresie rozwijania kompetencji przedsiębiorczych. Środkami na doskonalenie i doksztalcanie nauczycieli dysponują również dyrektorzy placówek.

W roku szkolnym 2020/2021 samorządowymi przedszkolami i szkołami kierowało 165 dyrektorów. W 2020 r. ze względu na pandemię COVID-19 nie przeprowadzono konkursów na stanowisko dyrektora placówki oświatowej. W placówkach, w których zaistniała konieczność obsadzenia stanowiska dyrektora, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej, do 31 sierpnia 2021 r. stanowisko dyrektora pełnią dotychczasowi dyrektorzy lub nauczyciele placówek, a w nowo utworzonych zespołach szkolno-przedszkolnych – kandydaci ustaleny z organem sprawującym nadzór pedagogiczny. Łącznie taka sytuacja miała miejsce w 16 placówkach.

Struktura zatrudnienia nauczycieli w gdańskich placówkach samorządowych w roku szkolnym 2020/2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z System Informacji Oświatowej według stanu na dzień 30 września 2020 r.

W roku szkolnym 2020/2021 przedszkola i szkoły samorządowe zatrudniały prawie 7,7 tys. nauczycieli w łącznym wymiarze niespełna 8,3 tys. etatów pedagogicznych. W placówkach niesamorządowych zatrudnionych było niespełna 3,7 tys. nauczycieli na niemal 2,4 tys. etatach.

Wśród nauczycieli placówek samorządowych najliczniej reprezentowani są nauczyciele dyplomowani, którzy stanowią 55% kadry, najmniejszą grupą są nauczyciele stażyści (ok. 4%) i bez stopnia awansu (3%). Gmina Miasta Gdańska, jako organ prowadzący szkoły i placówki oświatowe, przeprowadza sesje egzaminacyjne dla nauczycieli ubiegających się o stopień nauczyciela mianowanego. W 2020 r. nominację na nauczyciela mianowanego – po zdaniu egzaminu z wiedzy zawodowej i prawa oświatowego – odebrało 142 gdańskich nauczycieli.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA: Podniesienie jakości pracy placówek gdańskiego systemu edukacji, wychowania i opieki

- **Cykliczne spotkania dyrektorów** gdańskich placówek oświatowych służą wspieraniu pracy placówek i rozwijaniu współpracy. Odbývają się w formule plenarnej – z udziałem dyrektorów wszystkich placówek w Gdańsku – oraz dzielnicowej. W 2020 r., ze względu na zagrożenie epidemiczne w okresie zawieszenia zajęć edukacyjnych w placówkach oświatowych, zorganizowano kilka telekonferencji z udziałem dyrektorów i wicedyrektorów samorządowych oraz niesamorządowych jednostek oświatowych, w których każdorazowo uczestniczyło ponad 200 osób. W sierpniu odbyło się spotkanie dyrektorów i wicedyrektorów wszystkich miejskich placówek publicznych poświęcone organizacji i planom na rok szkolny 2020/2021. Miało ono formułę stacjonarną, z zachowaniem wymogów reżimu sanitarnego.
- **Nagrody finansowe Prezydenta Miasta Gdańska** – przyznawane za wybitne osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej lub znaczące podniesienie kwalifikacji zawodowych. W 2020 r. otrzymało je 115 nauczycieli i dyrektorów.
- Rozpoczęto prace nad **regulacją wynagrodzeń pracowników niepedagogicznych** w placówkach oświatowych. Wprowadzenie nowych regulacji wynagrodzeń tej grupy zawodowej planowane jest na 2021 r.
- **Kreatywna Pedagogika** – projekt wymiany wiedzy i doświadczeń nauczycieli, opierający się na stałej współpracy w grupach samodoskonalenia zawodowego. Jego celem jest podnoszenie kompetencji nauczycieli w zakresie rozwijania kreatywności, aktywności i postaw przedsiębiorczych dzieci i młodzieży oraz zwiększenie otwartości nauczycieli na nowoczesne metody nauczania. W ramach projektu przeprowadzono cykl szkoleń, warsztatów, konferencji, konsultacji oraz zajęć autorskich dla nauczycieli. Prowadzone były m.in. tematyczne grupy sieciujące, Akademia Kreatywnego Nauczyciela, Kreatywny Klub Książki, Dyskusyjny Klub Filmowy. Wśród działań wspierających nauczycieli znalazły się również szkolenia i konferencje dotyczące edukacji zdalnej (m.in. korzystania z narzędzi do pracy zdalnej).
- **Konferencje edukacyjne dla nauczycieli** – w 2020 r. zrealizowano kolejną edycję konferencji „BeZee” dla środowisk edukacyjnych, dotyczącą trendów w edukacji oraz współpracy ze start-upami edukacyjnymi. Ze względu na pandemię COVID-19 po raz pierwszy wydarzenie to odbyło się w formie online. Tematem konferencji były m.in. nowe wyzwania edukacyjne związane z pandemią. Kontynuowany był projekt „Edu Generator” – cykl spotkań i szkoleń skierowanych do nauczycieli oraz osób zajmujących się edukacją, zainteresowanych innowacyjnymi metodami nauczania. W 2020 r. w sześciu webinarach uczestniczyło 280 osób.
- **Innowacje pedagogiczne** – realizowane są w większości gdańskich szkół. Przykładowi innowacyjnych działań innowacji przeprowadzonych w roku szkolnym 2020/2021 są:
 - Migamy - wprowadzenie dzieci klasy pierwszej w świat języka migowego i alfabetu palcowego (Szkoła Podstawowa nr 21);
 - Baseball - coś więcej niż tylko gra – wprowadzenie gry w baseball w ramach wychowania fizycznego (Szkoła Podstawowa nr 86);
 - DNA edukacji – dodatkowe zajęcia prowadzone metodami innymi niż na ogół stosowane, np. szachy, eksperymenty, garncarstwo, wykorzystanie nowoczesnych technologii (Szkoła Podstawowa nr 27);
 - AutoCAD w budownictwie – zwiększenie umiejętności uczniów w posługiwaniu się programem AutoCAD w projektowaniu budowlanym (Państwowe Szkoły Budownictwa);
 - Matematyka/Fizyka Nieobliczalna – innowacja realizowana w grupach uczniów wykazujących szczególne predyspozycje i zdolności matematyczno-fizyczne (XX Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi);
 - Innowacje językowe – np. klasy z obowiązkową nauką języka chińskiego, połączoną z poznawaniem kultury i tradycji Chin (Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1); nauka języka niemieckiego od pierwszej klasy szkoły podstawowej (Szkoła Podstawowa nr 15); nauczanie języka niemieckiego jako drugiego języka obcego w klasach IV–VI jako przygotowanie do kontynuacji nauki w klasach dwujęzycznych (Szkoła Podstawowa nr 1).

Rozwój osobisty dzieci i młodzieży

Jednym z głównych kierunków polityki edukacyjnej miasta jest zapewnienie uczniom gdańskich placówek warunków, które istotnie przyczyniają się do odkrywania i wspierania talentów oraz zainteresowań młodych gdańszczan. Dodatkowe programy i projekty edukacyjne służą rozwijaniu kompetencji, postaw i zainteresowań w zakresie m.in. zdrowia, aktywności fizycznej, przedsiębiorczości, kultury czy aktywności obywatelskiej. Wiele z nich realizowanych jest we współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Działania te przyczyniają się do budowania unikatowej oferty edukacji i wychowania w naszym mieście.

W roku szkolnym 2019/2020 gdańskie szkoły realizowały łącznie ponad 9,5 tys. godzin zajęć dodatkowych tygodniowo (o 0,4 tys. godzin więcej niż w roku 2018/2019), z czego ponad połowę stanowiły zajęcia w świetlicy oraz zajęcia indywidualne i terapia. Zajęcia prowadzone były przez nauczycieli w ramach wolontariatu (73% wszystkich zajęć), programów realizowanych w Gdańsku, programów ze środków unijnych, środków od klubów sportowych oraz godzin z puli dyrektora szkoły.

Gdańskie szkoły zapewniają dobre warunki do rozwijania talentów sportowych. Uczniowie mogą korzystać z coraz nowocześniejszej infrastruktury (boiska, baseny, hale sportowe) oraz oferty oddziałów mistrzostwa sportowego i sportowych (łącznie 2,6 tys. uczniów w roku szkolnym 2020/2021). W 2020 r. w ramach Centrum Sportów Wodnych przy Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 6 w zajęciach uczestniczyło ok. 900 osób. Składały się na to zajęcia pozalekcyjne z wioślarstwa, kajakarstwa, żeglarstwa, ratownictwa wodnego oraz zajęcia realizowane przez Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego (w ramach programów: „Żyj z Pasją”, „Dzielnicowe Centra Sportu”) i Pałac Młodzieży. Na terenie centrum prowadzą zajęcia kluby sportowe, m.in. UKS 6 Gdańsk, AZS AWFIS Gdańsk. Spadek liczby uczestników w porównaniu do 2019 r. wiąże się m.in. z przełożeniem „Programu Edukacji Morskiej” oraz zawieszeniem zajęć szkolnych w placówkach, w których funkcjonuje program „Upowszechniania Sportów Wodnych”.

Rozwijanie różnorodnych talentów i pasji młodych gdańszczan to podstawowe zadanie Pałacu Młodzieży. Jest to placówka oświatowa z ponad 40-letnim doświadczeniem w wypełnianiu dzieciom i młodzieży czasu wolnego. Główną siedzibą placówki jest budynek przy ul. Ogarnej w samym sercu Gdańska. Działa tam ponad 40 pracowni tematycznych. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rodziców, powstał projekt „Pałac Młodzieży w dzielnicach”, w ramach którego zajęcia prowadzone są również w 7 innych lokalizacjach (Wrzeszcz Dolny, Wrzeszcz Górny, Strzyża, Matarnia, Osowa, Śródmieście, Jasień). W 2020 r. w zajęciach organizowanych przez Pałac Młodzieży uczestniczyło 3,6 tys. dzieci i młodzieży.

Inną placówką oświatową powołaną do rozwijania talentów i kształtowania postaw młodych gdańszczan jest Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego (GZSiSS). Zadaniem tej jednostki jest tworzenie warunków do uczestnictwa w różnych formach aktywności fizycznej. Jest ona organizatorem współzawodnictwa sportowego szkół w ramach całorocznej rywalizacji zwanej Gdańską Olimpiadą Młodzieży. W roku szkolnym 2019/2020 r. w olimpiadzie uczestniczyło 8690 dziewcząt i chłopców, wystąpiło 811 reprezentacji z 93 placówek szkolnych. Rywalizacja toczyła się w 3 kategoriach wiekowych: Igrzyska Dzieci (67 imprez sportowych, 3201 uczestników), Igrzyska Młodzieży Szkolnej (42 imprezy, 2835 uczestników) i Licealiada (90 imprez, 2654 uczestników). Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego organizuje również stałe zajęcia sportowe i rekreacyjne oraz prowadzi Dzielnicowe Centra Sportu, oferujące zajęcia sportowe dla osób w różnym wieku i na różnym poziomie aktywności. W ramach GZSiSS funkcjonuje także Centrum Mediacji Szkolnej i Rówieśniczej.

W realizacji projektów i programów rozwijających podstawową ofertę edukacyjną gdańskich placówek oświatowych włączają się również inne miejskie jednostki, zwłaszcza instytucje kultury oraz organizacje pozarządowe.

W 2020 r., ze względu na pandemię COVID-19, część miejskich programów i projektów odbywała się w ograniczonym zakresie lub została zawieszona. Wstrzymany został m.in. „Program Edukacji Morskiej” (w tym czasie trwały prace nad uzupełnieniem projektu o szkolenie na patent żeglarza jachtowego oraz o moduł zajęć dla uczniów z niepełnosprawnością). Ze względu na sytuację epidemiologiczną nie organizowano wypoczynku letniego w placówkach oświatowych. Organizacją zajęć dla najmłodszych zajęły się inne instytucje miejskie oraz organizacje pozarządowe.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA: Wspieranie rozwoju osobistego dzieci i młodzieży

- **Gdańska Akademia Przedszkolaków** – projekt służący rozwijaniu postaw obywatelskich i wzmacnianiu tożsamości lokalnej wśród najmłodszych gdańszczan. W 2020 r. w ramach projektu odbyło się 250 godzin spotkań i spacerów tematycznych dla przedszkolaków, prowadzonych przez miejskich przewodników. Ze względu na stan pandemii i wynikające z niego ograniczenia w realizacji zadań zmniejszeniu uległa liczba spotkań w przedszkolach (w porównaniu z 2019 r.). W ramach akademii odbywa się także przegląd piosenek „Przedszkolaki śpiewają o Gdańsku”, w którym w 2020 r. uczestniczyło 630 dzieci z 48 zespołów (organizator zdążył przeprowadzić wydarzenie tuż przed pandemią; warto wspomnieć, że frekwencja była wyższa niż w roku poprzednim).
- **Akademia Gdańskich Lwiątek** – projekt, którego celem jest zachęcanie dzieci z klas I–III szkół podstawowych do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych. Udział w projekcie trwa 3 lata. W roku szkolnym 2019/2020 udział w akademii zadeklarowało 2 tys. dzieci z 59 szkół. Ze względu na pandemię COVID-19 uczestnicy „Akademii Gdańskich Lwiątek” część wizyt odbyli online. Z powodu zakazu organizowania wydarzeń artystycznych nie odbył się Koncert Finałowy AGL.
- **Gdańsk pod żaglami wiedzy** – w 2020 r. trwały prace nad wypracowaniem koncepcji nowego programu rozwijania kompetencji morskich i żeglarskich, uzupełniającego „Program Edukacji Morskiej”. Przeprowadzono diagnozę potrzeb szkół podstawowych w zakresie edukacji morskiej i żeglarskiej, a następnie wyłoniono 25 szkół do wsparcia kierowanego do uczniów i nauczycieli. W przypadku uzyskania dofinansowania z Urzędu Marszałkowskiego projekt będzie realizowany w latach 2021–2022, w partnerstwie z Akademią Wychowania Fizycznego i Sportu oraz wybraną w konkursie organizacją pozarządową.
- **Szkutnia** – projekt realizowany we współpracy z Fundacją Gdańską od lipca 2020 r. do czerwca 2021 r., dofinansowany z grantu norweskiego. Celem projektu jest wypracowanie programu kształcenia pozaformalnego praktycznych umiejętności skutniczych. W ramach programu 40 uczniów w wieku 16–20 lat z gdańskich szkół wspólnie pracuje przy budowie 2 łodzi typu gig.
- Do edukacji morskiej oraz pracy profilaktycznej z młodzieżą wykorzystywany jest należący do miasta **żaglowiec „Generał Żaruski”**. W 2020 r. w 7 rejsach uczestniczyło ok. 200 osób.
- Rozwijanie kompetencji przedsiębiorczych wspierane jest przez Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER. Kontynuowane były **„Lekcje Przedsiębiorczości”** – projekt skierowany do uczniów w wieku 13–18 lat oraz nauczycieli, służący rozwijaniu przedsiębiorczości przy wykorzystaniu innowacyjnych metod nauczania. W 2020 r. uczestniczyło w nim prawie 1,1 tys. uczniów z 26 szkół. Przygotowany został **„Starter Pack”**, czyli innowacyjny pakiet edukacyjny dla gdańskich szkół oraz rodziców, dotyczący podnoszenia wiedzy i kompetencji dzieci i młodzieży w zakresie ekonomii. Materiały edukacyjne otrzymało 12 szkół podstawowych i 13 szkół ponadpodstawowych. Przeprowadzono również 3 szkolenia wdrożeniowe w formie webinarium.
- **6-10-14-18+ dla Zdrowia** – kompleksowy program profilaktyki zdrowia dzieci i młodzieży, służący wczesnemu wykrywaniu chorób cywilizacyjnych. W 2020 r. w programie uczestniczyło blisko 2,8 tys. osób.
- **Gdańsk – jeMy zdrowo** – program skierowany do placówek edukacyjnych, w których odbywa się żywienie zbiorowe, a jego głównymi celami są poprawa jakości żywienia i kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych. Narzędzie informatyczne „Gdańsk – jeMY zdrowo” wykorzystuje ok. 75% placówek. W 2020 r. prowadzone były konsultacje dietetyczne dla placówek i audyty dietetyków. Odbyła się również kolejna edycja konkursu dla placówek na smaczne i zdrowe menu. Odnotowano ponad 12 tys. użytkowników aplikacji mobilnej, która informuje o składzie i sposobie przyrządzania posiłków serwowanych w stołówkach szkolnych.
- **GratoSfera** – projekt, w ramach którego przy szkołach powstają miejsca swobodnej i kreatywnej zabawy na świeżym powietrzu dla dzieci z klas I–III. Strefy składają się z kontenera, w którym gromadzone są przedmioty do zabawy (rzeczy uznane za niepotrzebne, tzw. graty, np. plastikowe rury i pudła, drewniane skrzynie, beczki, drewniane szpule, opony, siatki, tkaniny) oraz niewielkiego terenu zieleni. W pilotażu realizowanym od września 2019 r. uczestniczyło dziewięć szkół podstawowych. W 2020 r. na terenach zielonych szkół pojawiły się kontenery morskie, w których zostały zamontowane okna oraz skrzynie do przechowywania zebranych przedmiotów. Kontenery stopniowo zapełniały się nowymi elementami, a nauczyciele pełniący funkcje liderów i inne zainteresowane osoby uczestniczyli w szkoleniu z zakresu wprowadzania swobodnej zabawy do szkół.
- **Fitklasa** – nowa formuła gimnastyki korekcyjnej dla dzieci w klasach 0–III. Zajęcia prowadzone są w taki sposób, by dzieci wykonywały odpowiednio długo intensywne ćwiczenia, które kształtują sprawność krążeniowo-oddechową, a tym samym obniżają ryzyko chorób sercowo-naczyniowych. We wrześniu 2020 r., po zakończeniu pilotażu, do programu przystąpiły wszystkie samorządowe szkoły podstawowe (ok. 12 tys. dzieci).
- **Klasa w drodze** – program, w ramach którego część zajęć realizujących podstawę programową odbywa się poza szkołą, np. w instytucjach kulturalnych, edukacyjnych. Stanowi on urozmaicenie oferty edukacyjnej. Realizowany jest od roku szkolnego 2018/2019 w 4 gdańskich szkołach: Szkole Podstawowej nr 1, Szkole Podstawowej nr 5 (w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 8), Szkole Podstawowej nr 59 oraz I Liceum Ogólnokształcącym. W 2020 r., ze względu na pandemię COVID-19, program był realizowany głównie zdalnie, w ograniczonym zakresie.

- **Forum Młodych** – coroczna konferencja dla uczniów szkół średnich organizowana przez Europejskie Centrum Solidarności. W 2020 r. odbyła się pod hasłem „Młodzi i polityka”, a debaty dotyczyły m.in. działalności młodzieżówek partyjnych, etosu służby publicznej, relacji państwo – Kościół czy automatyzacji pracy. Forum miało zmienioną formułę: trwało 3 dni (a nie 1 dzień jak dotychczas) i w całości odbyło się w formule online. Uczestniczyło w nim 900 osób z całej Polski.
- **Gdańska Akademia Filozofii** – czas nauki zdalnej w dobie zagrożenia epidemicznego może stać się dla wszystkich okazją do pełniejszego skupienia na zdobywaniu wiedzy, ale też rozwijania swoich zainteresowań i poszerzania horyzontów. Z tego powodu uczniowie szkół średnich zostali zaproszeni do udziału w I zdalnej lekcji filozofii w ramach „Gdańskiej Akademii Filozofii”, pt. „Herakles, Neo i Lord Vader na rozstajnych drogach”, która odbyła się na platformie TEAMS w grudniu 2020 r. Link do wydarzenia na żywo uczniowie otrzymali na swoje skrzynki e-mailowe. W lekcji uczestniczyło ponad 1,4 tys. uczniów.

Kompetencje zawodowe

Rozwój kompetencji zawodowej to odpowiedź na potrzeby zmieniającego się świata, przemiany technologiczne i społeczne, jak również potrzeby rynku pracy. Coraz większego znaczenia nabiera szkolnictwo zawodowe. Kształcąc fachowców potrzebnych na rynku pracy, daje dobre perspektywy atrakcyjnego zatrudnienia. W Gdańsku podejmowane są działania promujące gdańskie szkoły zawodowe, poprawiające ich ofertę oraz infrastrukturę i wyposażenie, a także zwiększające zaangażowanie przedsiębiorców w proces kształcenia zawodowego. Istotnym zadaniem jest również ułatwienie mieszkańcom, a szczególnie uczniom, dostępu do poradnictwa edukacyjno-zawodowego. Coraz lepsza oferta w tym zakresie ułatwia podjęcie świadomego wyboru ścieżki edukacyjnej i rozwoju kariery zawodowej. Rozwijana jest również oferta kształcenia ustawicznego, w tym dla osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów.

W 14 zespołach szkół zawodowych w roku szkolnym 2020/2021 kształciło się 8,6 tys. uczniów. Placówki te oferują kształcenie w 83 zawodach i współpracują z ponad 400 pracodawcami.

W 2020 r. kształcenie ustawiczne realizowały samorządowe placówki przeznaczone dla osób dorosłych: jedna szkoła podstawowa, jedno liceum i jedna szkoła policealna. Kształcenie zawodowe osób dorosłych było prowadzone w czterech szkołach w ramach trzech zawodów oraz 27 kwalifikacji w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych, które są pozaszkolną formą kształcenia ustawicznego skierowaną do osób dorosłych zainteresowanych uzyskiwaniem i uzupełnianiem wiedzy, umiejętności oraz kwalifikacji zawodowych.

Kształcenie zawodowe osób z niepełnosprawnościami prowadzą trzy szkoły samorządowe. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim mogą korzystać z oferty Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 i Zespołu Szkół Specjalnych nr 2. Dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową ofertę edukacyjną przygotowało Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1. Placówka ta umożliwia kształcenie w zawodzie technik grafiki i poligrafii cyfrowej. Natomiast uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz z niepełnosprawnością intelektualną w stopniach umiarkowanym i znacznym mogą skorzystać z oferty Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 2 oraz Zespołu Szkół Specjalnych Nr 2, gdzie mają możliwość przysposobienia zawodowego w ramach szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy.

Od 2016 r. w mieście funkcjonuje Centrum Rozwoju Talentów – jednostka Gdańskiego Urzędu Pracy wspierająca mieszkańców w rozwoju osobistego potencjału i znajdowaniu optymalnej ścieżki zawodowej. Oferta centrum skierowana jest do osób pracujących, szukających pracy oraz młodzieży szkolnej. Usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów świadczą również poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Ponadto w 54 gdańskich szkołach dostępni są nauczyciele-doradcy zawodowi.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA: Rozwój kompetencji zawodowych mieszkańców dla sprostowania wyzwaniom dynamicznie zmieniającego się świata

- Projekt „Gdańsk Miastem Zawodowców – podniesienie jakości edukacji zawodowej” realizowany w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020” daje szerokie możliwości rozwoju i podnoszenia kompetencji uczniów gdańskich szkół branżowych. Wsparcie udzielane jest w formie doradztwa zawodowego, staży oraz kursów i szkoleń specjalistycznych. W 2020 r. podpisano 391 umów na realizację staży i praktyk zawodowych. Ukończyło je 413 uczestników.

- **Centrum Rozwoju Talentów** – jednostka Gdańskiego Urzędu Pracy oferująca uczniom gdańskich szkół usługi w zakresie poradnictwa edukacyjno-zawodowego. W ramach „Młodzieżowej Krainy Talentów” prowadzone są warsztaty dla szkół oraz kompleksowe poradnictwo indywidualne dla młodzieży szkolnej, absolwentów, rodziców, nauczycieli i szkolnych doradców zawodowych. W 2020 r. w centrum odbyło się łącznie 114 warsztatów dla młodzieży (w tym 32 w ramach projektu „Gdańsk Miastem Zawodowców”), w których wzięło udział 2015 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Ponadto udzielono porad indywidualnych 1512 uczniom (w tym 1046 uczniom uczestniczącym w projekcie „Gdańsk Miastem Zawodowców”). Łącznie w 2020 r. z usług Centrum Rozwoju Talentów skorzystało 3533 uczniów. Ze względu na pandemię COVID-19 centrum było nieczynne od kwietnia do września 2020 r.
- **Tydzień Zawodowca** – cykl wydarzeń, podczas którego ósmoklasiści i ich rodzice mogą przyjrzeć się, jak funkcjonują szkoły branżowe i technika oraz w jakich profesjach kształcą uczniów – m.in. w trakcie targów szkół, dni otwartych szkół i spotkań z doradcami zawodowymi. W 2020 r. wydarzenie to odbyło się w dniach 5–13 marca i miało więcej atrakcji niż poprzednie edycje, m.in. uczniowie i rodzice mogli podczas targów bezpośrednio poznać firmy współpracujące ze szkołami i porozmawiać z praktykami o sytuacji na rynku pracy. Kolejny raz wręczono wyróżnienia „Pracodawca przyjazny gdańskiej szkole zawodowej”.
- Systematyczne **wzbogacanie oferty szkół branżowych** – od września 2020 r. w ofercie dostępne są 4 nowe zawody: technik spawalnictwa, technik stylisty (wcześniej realizowany w ramach eksperymentu pedagogicznego), lakiernik samochodowy i pomoc opiekuna osoby starszej (eksperyment pedagogiczny). W ramach dotychczasowych zawodów wprowadzono innowacje pedagogiczne: technik grafiki i poligrafii cyfrowej z elementami reklamy, technik mechatronik – programowanie robotów, technik mechanik – projektowanie 3D, technik elektryk – instalacje przemysłowe i na jednostkach pływających. Gdańskie szkoły branżowe współpracują z ponad 400 pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego praktycznego i praktyk zawodowych, umów o współpracy i klas patronackich.
- **Gdańska Akademia Seniora** – skierowana do osób w wieku 50+ w celu stymulowania ich rozwoju osobowego oraz intelektualnej i fizycznej sprawności, aktywizacji społecznej, propagowania aktywnego trybu życia i prowadzenia działalności edukacyjnej. Akademia realizuje swoje cele m.in. przez kursy, wykłady, seminaria i warsztaty dla seniorów. Funkcjonuje w ramach Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1, ma również filie w Osowej i Śródmieściu. Ze względu na pandemię COVID-19 i wynikające z tego faktu zalecenia rządu wszystkie działania stacjonarne „Gdańskiej Akademii Seniora” zostały wstrzymane od marca do czerwca 2020 r. W okresie zawieszenia zajęć stacjonarnych tylko niektóre z form szkoleniowych mogły być w ograniczonym zakresie kontynuowane stacjonarnie, z zachowaniem reżimu sanitarnego, część realizowana była w formie zdalnej z wykorzystaniem platformy e-learningowej, mediów społecznościowych bądź w formie nagrań wideo. W 2020 r. z oferty akademii skorzystało 500 seniorów, a streamingi wykładów realizowane przez Filię Osowa śledziło łącznie 14 585 odbiorców.

Infrastruktura edukacyjna

Placówki oświatowe wymagają ciągłego rozwoju i elastycznego dostosowywania do zmieniających się uwarunkowań. Celem miejskich działań jest zapewnienie dostępności i wysokiej jakości infrastruktury. Sieć placówek edukacyjnych dostosowywana jest do sytuacji demograficznej miasta i dzielnic, a ich dostępność zwiększana dzięki budowie nowych obiektów oraz tworzeniu placówek w partnerstwie z podmiotami zewnętrznymi. Równie ważnym kierunkiem działań jest unowocześnianie istniejących placówek. Ich stan i użyteczność poprawiają: remonty budynków, modernizacje pracowni i warsztatów, zakupy wyposażenia, w tym sprzętu multimedialnego, oraz modernizacje infrastruktury sportowej. Dzięki konsekwentnie prowadzonym inwestycjom poprawiają się warunki nauki i rozwoju dzieci i młodzieży z Gdańska.

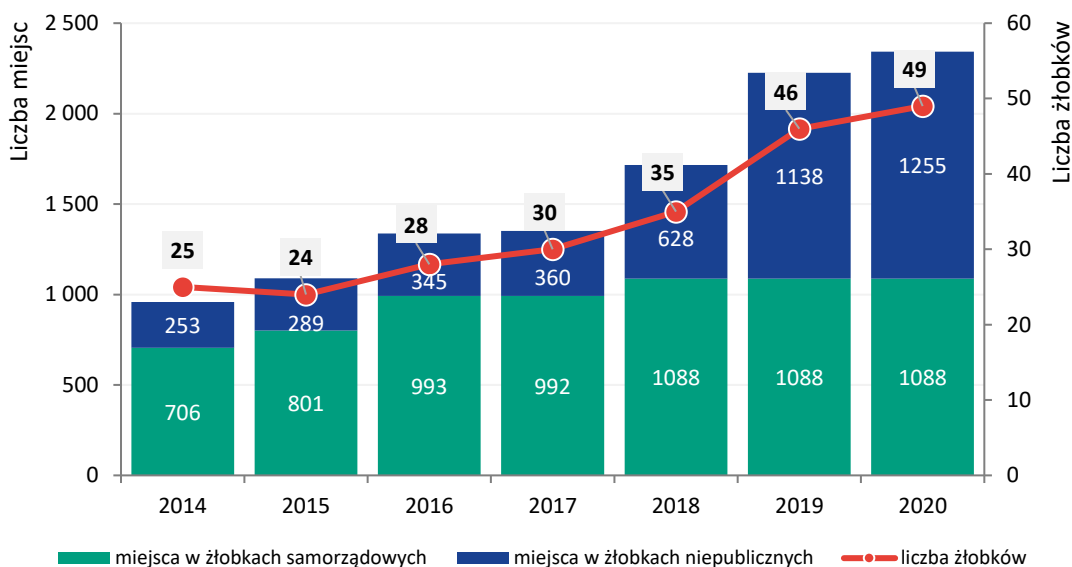
W roku szkolnym 2020/2021 gdańską sieć placówek samorządowych tworzyły:

- 13 żłobków,
- 65 przedszkoli,
- 75 szkół podstawowych (w tym 1 dla dorosłych),
- 21 liceów ogólnokształcących (w tym 1 dla dorosłych),
- 13 techników,
- 12 szkół branżowych I stopnia,
- 4 szkoły policealne,
- 2 szkoły przysposabiające do pracy,
- 11 innych placówek (6 poradni psychologiczno-pedagogicznych, Pałac Młodzieży, Państwowa Szkoła Muzyczna I Stopnia, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Bursa Gdańska, Specjalny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem).

OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3

Pod koniec 2020 r. w Gdańsku funkcjonowało 49 żłobków (o 3 placówki więcej niż w 2019 r.), oferujących łącznie ponad 2,3 tys. miejsc dla dzieci (wzrost o ponad 100 miejsc). Gdański Zespół Żłobków, podobnie jak rok wcześniej, miał 13 filii i oferował łącznie 1088 miejsc dla dzieci. By umożliwić dostęp do opieki żłobkowej większej liczbie rodziców, od 2019 r. funkcjonuje bon żłobkowy, czyli dopłata miasta w wysokości do 500 zł do pobytu dziecka w placówce niepublicznej. W 2020 r. prowadzono prace związane z przygotowaniem budowy nowych żłobków. Ofertę opieki nad dziećmi do lat 3 uzupełniały niepubliczne kluby dziecięce (56 placówek – 1,1 tys. miejsc) oraz dzienni opiekunowie (56 opiekunów, każdy może zapewnić opiekę 5 dzieciom do lat 3). łącznie wszystkie formy opieki nad dziećmi do lat 3 oferowały prawie 3,8 tys. miejsc.

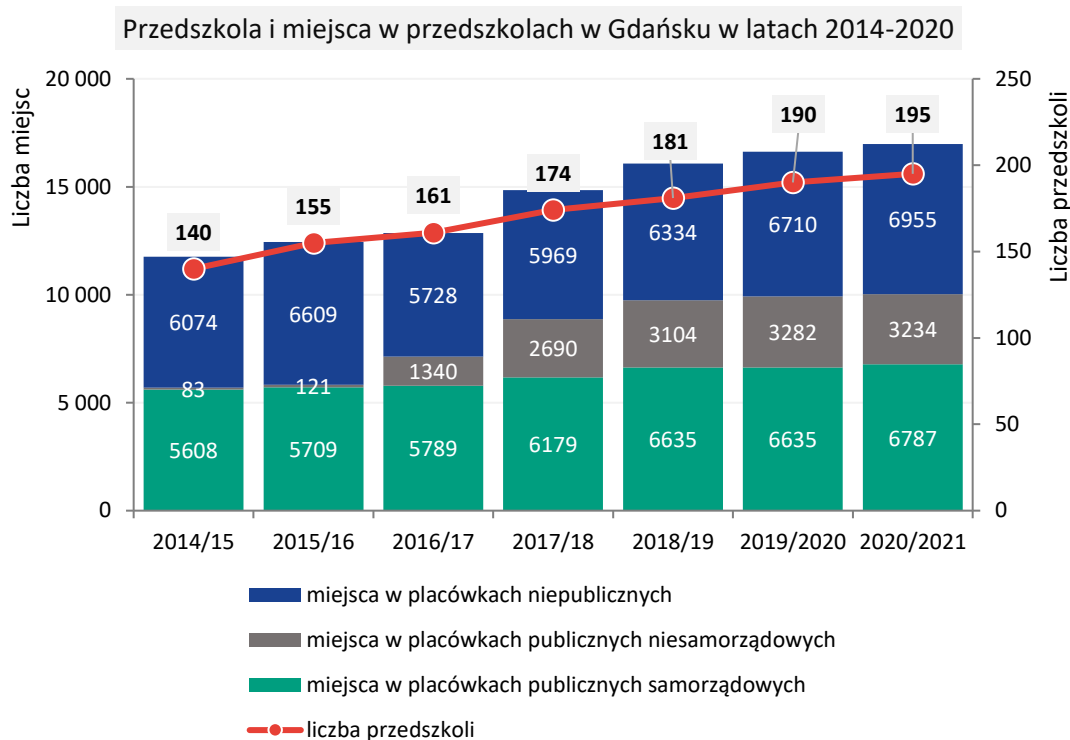
Żłobki i miejsca w żłobkach w Gdańsku w latach 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Informatorów o sytuacji społeczno-gospodarczej Gdańska oraz danych Wydziału Rozwoju Społecznego, UMG.

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Wychowanie przedszkolne zapewniają przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne. Na początku roku szkolnego 2020/2021 w Gdańsku działało 195 przedszkoli, oferujących łącznie 17 tys. miejsc dla dzieci. Był to kolejny rok wzrostu liczby placówek i miejsc w przedszkolach. Od września 2020 r. funkcjonują 3 nowe przedszkola samorządowe, dzięki czemu liczba publicznych placówek samorządowych wzrosła do 65, a liczba miejsc – do niemal 6,8 tys. Ponad 3,2 tys. miejsc publicznych oferowanych jest przez placówki niesamorządowe. Miejsca te powstały w wyniku realizowanych od 2016 r. działań miasta polegających na upublicznianiu placówek niepublicznych oraz tworzeniu nowych miejsc przedszkolnych w partnerstwie z podmiotami zewnętrznymi. We wrześniu 2020 r. funkcjonowało 30 takich placówek (liczba nie zmieniła się w stosunku do roku poprzedniego). Ogółem przedszkola publiczne (samorządowe i niesamorządowe) oferują 10 tys. miejsc, co stanowi prawie 60% wszystkich miejsc w gdańskich przedszkolach. Przedszkola niepubliczne zapewniają niemal 7 tys. miejsc. Ofertę wychowania przedszkolnego uzupełniają oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych (tzw. zerówki), do których uczęszcza 2,6 tys. dzieci (z czego niemal 90% w szkołach samorządowych), oraz 41 punktów przedszkolnych, które oferują ponad 800 miejsc dla dzieci (w tym 4 placówki publiczne – 87 miejsc). Dzięki nowym inwestycjom i zmianom organizacyjnym odsetek dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego wzrósł w ostatnich latach do ok. 90%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Rozwoju Społecznego, Urząd Miejski w Gdańsku.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Gdańsku w latach 2014–2020

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
W grupie wiekowej 3–5 lat	84,5%	89,7%	85,9%	91,7%	92,1%	90,2%	89,4%

* ze względu na brak dostępnych danych GUS za 2020 r., zaprezentowano dane szacunkowe UMG.

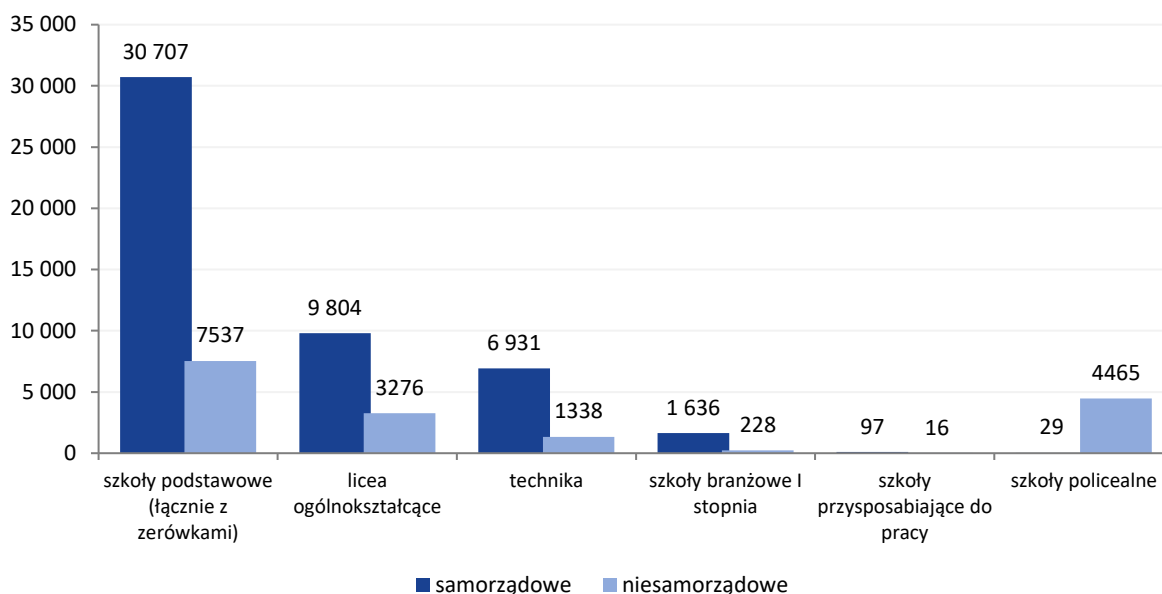
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Od września 2020 r. sieć placówek samorządowych wzbogaciła się o 3 nowe przedszkola (Przedszkole nr 3, Przedszkole nr 6, Przedszkole nr 13).

SZKOŁY

W gdańskich szkołach rok szkolny 2020/2021 rozpoczęło – łącznie z dziećmi w zerówkach – 66,1 tys. uczniów (dzieci, młodzieży oraz dorosłych). Do szkół samorządowych uczęszcza 49,2 tys. uczniów, co stanowi 74% uczniów w gdańskich szkołach. Najwięcej jest uczniów szkół podstawowych – 38,2 tys. (58% ogólnej liczby uczniów). Od września 2020 r. do szkół ponadpodstawowych uczęszczało łącznie 23,3 tys. młodzieży i dorosłych, najwięcej do liceów ogólnokształcących (13,1 tys.) i techników (8,3 tys.). Prawie 4,5 tys. osób kontynuowało naukę w szkołach policealnych, głównie niesamorządowych.

Liczba uczniów w szkołach samorządowych i niesamorządowych w Gdańsku w roku szkolnym 2020/21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z System Informacji Oświatowej.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO EDUKACJA: Rozwijanie zasobów infrastruktury edukacyjnej, wychowania i opieki

- Przygotowanie do **budowy nowych żłobków** – w 2020 r. we współpracy z Fundacją Pozytywne Inicjatywy prowadzono działania zmierzające do powstania na terenie Gdańska nowych żłobków. Uzyskano 5 pozwoleń na budowę nowych placówek. Termin otwarcia żłobków został wyznaczony na wrzesień 2021 r.
- **Gdański Bon Żłobkowy** – dopłata w wysokości maksymalnie 500 zł do pobytu dziecka w niepublicznym żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Celem wprowadzenia bonu jest wyrównanie dostępu do usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3 dla osób aktywnych zawodowo i osób wracających na rynek pracy. Wsparcie funkcjonuje od września 2019 r. W 2020 r. skorzystało z niego 1100 rodzin (1119 dzieci).
- **Zwiększenie liczby publicznych miejsc przedszkolnych** – w 2020 r. utworzono ok. 300 dodatkowych miejsc przedszkolnych w samorządowych przedszkolach publicznych i punktach przedszkolnych w szkołach podstawowych. Powstały trzy nowe przedszkola: Przedszkole nr 3 (75 miejsc) i Przedszkole nr 6 (100 miejsc) – w budynkach, w których wcześniej mieściły się oddziały zerowe szkół podstawowych – oraz Przedszkole nr 13 (100 miejsc), które wcześniej było placówką publiczną niesamorządową. W dwóch szkołach podstawowych (nr 77 i 89) powstały punkty przedszkolne (łącznie na 37 miejsc). Ponadto, we współpracy z Fundacją Pozytywne Inicjatywy, otwarto nowe przedszkole publiczne niesamorządowe przy ul. Augustyńskiego (69 miejsc).
- **Kontynuacja działalności Uniwersyteckiego Liceum Ogólnokształcącego** – placówka rozpoczęła działalność we wrześniu 2019 r. Od września 2020 r. uczy się w niej 196 uczniów. Jest to placówka publiczna niesamorządowa, mieści się na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. W trakcie nauczania stacjonarnego zajęcia laboratoryjne prowadzone są na poszczególnych wydziałach uczelni.
- Projekt „**Gdańsk miastem zawodowców – rozwój infrastruktury szkół zawodowych**” – utworzenie nowych pracowni, laboratoriów, warsztatów oraz modernizacja istniejącej infrastruktury szkół branżowych i technicznych. W 2020 r. koszt realizacji projektu wyniósł 6,4 mln zł. Efekty osiągnięte w 2020 r.:
 - Zespół Szkół Samochodowych – ogłoszono przetarg na dostawę samochodu o napędzie hybrydowym;
 - Szkoły Okrętowe i Techniczne Conradinum – zakupiono elementy do budowy robotów oraz roboty edukacyjne;
 - Zespół Szkół Morskich – zakończono budowę dwupoziomowego pawilonu przeznaczonego na laboratoria i pracownie. Dostarczono wyposażenie meblowe i informatyczne. Na pozostałe wyposażenie, tj. sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć, stanowiska do pomp wirowych oraz symulatory, trwały procedury przetargowe;
 - Zespół Szkół Łączności i Zespół Szkół Energetycznych – zamontowano wyposażenie z zakresu elektroniki i automatyki w nowych lub wyremontowanych pracowniach;
 - Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 – przeprowadzono przetarg oraz zrealizowano dostawę wyposażenia sali chemicznej i środowiskowej;

- o Zespół Szkół Architektury Krajobrazu i Handlowo-Usługowych – rozpoczęto budowę nowego budynku. Ogłoszono przetarg na dostawę wyposażenia;
 - o Państwowe Szkoły Budownictwa – rozpoczęto rozbudowę i modernizację wiat warsztatowych. Ogłoszono przetarg na dostawę wyposażenia;
 - o Zespół Szkół Gastronomiczno-Hotelarskich – wykonano nową dokumentację przebudowy pomieszczeń, które przeznaczone będą na pawilony warsztatowe.
- Remonty i **modernizacje w placówkach oświatowych** – w 2020 r. przeprowadzono planowane modernizacje w kilkudziesięciu placówkach oświatowych, związane m.in. z realizacją nakazów służb, w tym Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, oraz z kontynuacją zadań dotyczących dostosowania wybranych pomieszczeń szkolnych do wymogów reformy oświaty. Łączny koszt tych działań wyniósł prawie 14 mln zł.
- Termomodernizacja **placówek oświatowych** – realizowano proces modernizacji energetycznej obiektów oświatowych należących do miasta w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych”. Projekt obejmuje łącznie 29 placówek oświatowych i zakłada wykonanie inwestycji do 2022 r. W 2020 r. zakończono modernizację 7 obiektów (Żłobek nr 1, Przedszkole nr 7, Przedszkole nr 33, Przedszkole nr 49, Szkoła Podstawowa nr 24, Szkoła Podstawowa Specjalna nr 28, Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 5 (Szkoła Podstawowa nr 92)), a w 13 placówkach rozpoczęły się prace budowlane. Głównym celem projektu jest ograniczenie poziomu zużycia energii w remontowanych obiektach, a tym samym ograniczenie emisji CO₂ i optymalizacja kosztów ponoszonych przez poszczególne placówki oświatowe. Dodatkową korzyścią jest poprawa stanu technicznego obiektów i estetyki elewacji zewnętrznej, co w rezultacie przyczyni się do ukształtowania pozytywnego wizerunku obiektów oświatowych w środowisku lokalnym.
- Unowocześnianie **infrastruktury sportowo-rekreacyjnej** przy placówkach oświatowych:
 - o zmodernizowano boiska przy 5 placówkach – w ramach programu budowy i modernizacji boisk (Szkoła Podstawowa nr 83, Szkole Podstawowa nr 52) oraz Budżetu Obywatelskiego (Szkoła Podstawowa nr 35, II Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1);
 - o przystąpiono do robót budowlanych przy realizacji boiska przyszłokolnego przy Zespole Szkół Energetycznych;
 - o sporządzono dokumentację projektową dla budowy boiska przy Szkole Podstawowej nr 81;
 - o zmodernizowano basen w Zespole Szkół Energetycznych;
 - o rozpoczęto roboty budowlane dotyczące przebudowy i modernizacji basenów w Zespole Szkół Kreowania Wizerunku oraz Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2;
 - o opracowano dokumentację projektową dotyczącą przebudowy i modernizacji basenów przy Szkole Podstawowej nr 2 oraz Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1;
 - o utworzono plac zabaw przy Szkole Podstawowej nr 83, doposażono place zabaw przy Przedszkolu nr 60, Szkole Podstawowej nr 46, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 i Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 8, zmodernizowano plac zabaw przy Przedszkolu nr 24 oraz – w ramach Budżetu Obywatelskiego – przy Szkole Podstawowej nr 47;
 - o zamontowano siłownię zewnętrzną i zestaw do street workout przy Szkole Podstawowej nr 39;
 - o ponadto w ramach Budżetu Obywatelskiego wykonano m.in. ogrody sensoryczne, małe boiska sportowe przy przedszkolach nr 48, 60 i 64 oraz ścieżkę do nauki jazdy rowerem, a także wymieniono nawierzchnię boiska przy Przedszkolu nr 86. Dodatkowo wykonano bieżnię biegową wokół boisk oraz skocznnię do skoku w dal i rzutnię lekkoatletyczną przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 8, nawierzchnię pod skatepark oraz oznakowanie poziome i pionowe miasteczka ruchu drogowego przy Szkole Podstawowej nr 92. Zamontowano przyrządy do uprawiania kalisteniki przy I Liceum Ogólnokształcącym, zbudowano ogród zimowy przy Szkole Podstawowej nr 24, wykonano linarium przy Szkole Podstawowej nr 27 oraz ściankę wspinaczkową przy Szkole Podstawowej nr 50.
- Unowocześnianie **wyposażenia** placówek:
 - o na podstawie umowy najmu do 3 szkół podstawowych dostarczono 444 iPady do nauki i pracy w klasach I–III. Równocześnie zapewniono szafki przeznaczone do ładowania i przechowywania iPadów;
 - o zakupiono pomoce dydaktyczne w zakresie technologii informatyczno-komunikacyjnych dla 12 placówek oświatowych – zostały one dofinansowane z dotacji celowej z budżetu państwa w ramach programu „Aktywna Tablica”;
 - o w ramach programu „Ogólnopolska Sieć Edukacyjna” wszystkie szkoły podstawowe i ponadpodstawowe zostały przyłączone do szybkiego, bezpłatnego i szybkiego Internetu o przepustowości 100 Mb/s;
 - o w ramach programów „Zdalna Szkoła” i „Zdalna Szkoła+” dla gdańskich szkół zakupiono 113 laptopów z dodatkowym wyposażeniem i mobilnym internetem;
 - o zmodernizowano pracownie komputerowe w 27 placówkach oświatowych – w wyniku wspólnych zamówień publicznych zapewniono dostawę 784 zestawów komputerów;
 - o w ramach rządowego programu 500+ dla nauczycieli (dofinansowania do zakupu sprzętu dla nauczycieli realizujących kształcenie zdalne) zakupiono również sprzęt komputerowy dla 21 placówek.
- W ramach „**Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa**” dokonano zakupu książek do bibliotek szkolnych w 13 placówkach oświatowych.

7. ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT

Zdrowie jest jednym z kluczowych czynników wpływających na jakość życia – pozwala wykorzystywać efektywnie nasz potencjał, wpływa znacząco na sytuację zawodową i społeczną. Właściwe zachowania żywieniowe, profilaktyka chorób cywilizacyjnych, aktywność fizyczna, umiejętność radzenia sobie ze stresem czy korzystanie ze wsparcia psychicznego odgrywają ważną rolę w budowaniu potencjału zdrowotnego człowieka.

Podejmowane przez miasto działania z zakresu szeroko rozumianej edukacji zdrowotnej i tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu służy zachowaniu i umocnieniu zdrowia wszystkich mieszkańców. W dążeniu do zachowania zdrowia duże znaczenie ma sport, zwłaszcza powszechny, gdyż sprzyja on ugruntowaniu właściwych zachowań prozdrowotnych. W odpowiedzi na tę potrzebę w Gdańsku prowadzone są programy z zakresu profilaktyki chorób, skierowane przede wszystkim do grup zwiększonego ryzyka zachorowań. Podejmuje się również działania mające na celu podniesienie jakości opieki medycznej i społecznej.

Rok 2020 to czas wielkich zmian związanych z pandemią COVID-19, które w sposób szczególny dotknęły obszar zdrowia. Od marca obowiązywał w całym kraju stan epidemii. Utrudniony był dostęp do usług medycznych, szpitale przekładały niektóre planowane zabiegi, a niektóre świadczenia medyczne realizowano w formie teleporad. Do tego dołożyła się obawa pacjentów przed zakażeniem koronawirusem, niejednokrotnie skutkująca unikaniem wizyt u lekarza. Powszechne było poczucie niepokoju wynikające z szerzących się zakażeń i zachodzących zmian społeczno-gospodarczych. Na dobrostan psychofizyczny dodatkowo silnie wpływała izolacja społeczna. Wszystko to skutkowało obniżeniem skuteczności leczenia chorób przewlekłych i wzrostem zapotrzebowania na pomoc w zakresie zdrowia psychicznego. Bezpośrednią konsekwencją pandemii był z kolei wzrost liczby zgonów.

Funkcjonujące obostrzenia znacząco ograniczyły możliwości uprawiania sportu i rekreacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do infrastruktury sportowej. Czasowo zamykane były m.in. baseny, siłownie, kluby fitness, a w pierwszej – wiosennej – fazie epidemii ograniczono na pewien czas nawet korzystanie z parków i lasów. Uczniowie realizujący przez znaczną część roku nauczanie zdalne nie uczestniczyli w typowych zajęciach wychowania fizycznego. W efekcie spadła ich aktywność fizyczna, co potwierdzają wyniki badań społecznych. Odwołano wiele imprez sportowych zachęcających do aktywnego spędzania czasu. Skutki pandemii COVID-19 odczuli również sportowcy; możliwości współzawodnictwa zostały ograniczone, a zawody często odbywały się przy pustych trybunach.

W sytuacji pandemii możliwości odpowiedzi i reagowania na wyzwania zdrowia publicznego były ograniczone. Główne działania struktur miejskich związane z bezpieczeństwem zdrowotnym dotyczyły tworzenia warunków sanitarnych zmniejszających ryzyko transmisji wirusa oraz wdrażania protokołów sanitarnych przy świadczeniu mieszkańcom niezbędnych usług. Miasto wspierało działalność placówek medycznych i szpitali m.in. przez zakup sprzętu medycznego i środków dezynfekujących. Niemniej kontynuowane były w miarę możliwości projekty i programy związane z promocją zdrowia oraz profilaktyką chorób.

W 2020 r. w ramach wsparcia gdańskich placówek medycznych ze środków miejskich i rad dzielnic zakupiono aparaturę i sprzęt medyczny za 1,5 mln zł, w tym dziewięć respiratorów.

Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia

Edukacja zdrowotna kształtuje świadomość i zwiększa szanse na podejmowanie zachowań służących zdrowiu. Działania w tym zakresie są kierowane w pierwszej kolejności do najmłodszych gdańszczan – stanowią wsparcie wychowania do zdrowia realizowanego w rodzinie oraz żłobkach, przedszkolach, szkołach i innych ośrodkach edukacji. W ten sposób utrwala się postawy i zachowania służące zdrowiu. Adresatami projektów i kampanii edukacyjnych są również osoby dorosłe, w tym seniorzy. Skuteczność edukacji zdrowotnej wzmacniają wielosektorowa współpraca różnych środowisk – rodzinnego, oświatowego, naukowego – oraz wsparcie organizacji pozarządowych, instytucji publicznych przedsiębiorców i pracodawców.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT

Zwiększenie wiedzy dotyczącej wpływu stylu życia i warunków środowiskowych na zdrowie

- **Zdrowy Przedszkolak** – projekt budowy skutecznej metodyki wspierającej bezpośrednio profilaktykę zdrowia dzieci w wieku przedszkolnym (3–6 lat). Zakłada opracowanie eksperckich analiz behawioralnego profilu zdrowotnego dziecka, metod jego oceny oraz zakresów indywidualnego postępowania z dzieckiem i jego środowiskiem. Na ich podstawie przygotowane zostanie narzędzie informatyczne tworzące indywidualne behawioralne profile zdrowotne. Faza testowania w bezpośredniej profilaktyce zdrowia, mająca objąć 375 gdańskich przedszkolaków, planowana jest na 2021 r. W 2020 r. przygotowano metody i procedury oceny oraz rozpoczęto budowę narzędzia informatycznego. Projekt jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020.
- **Kierunek Zdrowie** – program promocji zdrowego stylu życia dla gdańskich dzieci w wieku 6 i 7 lat oraz ich rodziców i opiekunów. Polega na identyfikacji zagrożeń zdrowotnych u dziecka oraz określeniu indywidualnego, kompleksowego planu postępowania prozdrowotnego, z uwzględnieniem zaleceń lekarskich, dietetycznych, psychologicznych oraz działań dotyczących aktywności fizycznej. W 2020 r. w programie udział wzięło 778 osób.
- **Zdrowy Uczeń** – program promocji zdrowego stylu życia oraz określenie postępowania prozdrowotnego dla dzieci w wieku 9–11 lat. Jego celem jest wykrycie zaburzeń zdrowotnych oraz niekorzystnych czynników mogących oddziaływać na zdrowie. Dzieci z wysokim ryzykiem rozwoju chorób cywilizacyjnych (np. nadmiar masy ciała) kierowane są do interwencyjnego programu medycyny behawioralnej, realizowanego przez Uniwersyteckie Centrum Kliniczne. W 2020 r. w programie uczestniczyło 875 uczniów z gdańskich placówek oświatowych.
- **#Zdrowie** – program kierowany do młodzieży w wieku 17–18 lat uczącej się w gdańskich szkołach ponadpodstawowych. Ma na celu zwiększenie poziomu osobistej odpowiedzialności za zdrowie, podniesienie poziomu wiedzy na temat organizacji systemu ochrony zdrowia w Polsce, zwiększenie umiejętności pozyskiwania wiarygodnych treści dotyczących zdrowia oraz promocję prawidłowego gromadzenia i przechowywania informacji o swoim zdrowiu. W 2020 r. w programie uczestniczyło 1,1 tys. osób.
- **Gdańsk – jeMY zdrowo!** – program mający na celu poprawę jakości żywienia dzieci i młodzieży w gdańskich placówkach oświatowych oraz polepszenie jakości komunikacji dotyczącej żywienia dzieci pomiędzy placówkami a rodzicami i opiekunami. Jego głównym elementem jest narzędzie informatyczne, które wykorzystuje ok. 75% przedszkoli i szkół. W 2020 r. prowadzone były konsultacje dietetyczne dla placówek i audyty dietetyków. Odbyła się również kolejna edycja konkursu dla placówek na smaczne i zdrowe menu. Odnotowano ponad 12 tys. użytkowników aplikacji mobilnej, która informuje o składzie i sposobie przyrządzania posiłków serwowanych w stołówkach szkolnych.
- **FitKlasa** – nowa formuła gimnastyki korekcyjnej dla dzieci klasach zerowych oraz I–III szkoły podstawowej. Zajęcia prowadzone są w taki sposób, aby dzieci wykonywały w ich trakcie odpowiednio długo intensywne ćwiczenia, które kształtują sprawność krążeniowo-oddechową, a tym samym obniżają ryzyko chorób sercowo-naczyniowych. Od września 2020 r. do programu przystąpiły wszystkie samorządowe szkoły podstawowe (ok. 12 tys. dzieci).
- **Ekstra Fan i Ekstra Fan Ladies** – programy promocji zdrowego stylu życia dla osób w wieku 35–60 lat, które zmagają się z nadwagą lub otyłością, realizowane przez Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień, operatorów Stadionu Gdańsk i hali Ergo Arena oraz kluby sportowe (Lechia Gdańsk, Trefl Gdańsk, Trefl Sopot oraz Wybrzeże Gdańsk). Główne cele tych programów to poprawa stanu zdrowia oraz redukcja masy ciała uczestników. Plan ten jest realizowany podczas 12-tygodniowego cyklu zajęć edukacyjnych i treningów. W 2020 r. odbyło się jedna edycja Ekstra Fan i jedna Ekstra Fan Ladies, w których udział wzięło łącznie 66 osób (większość z nich osiągnęła trwałą poprawę stanu zdrowia i stylu życia).
- **Trzeci wiek w zdrowiu** – program promocji aktywnego starzenia się, zaprojektowany specjalnie dla seniorów, w ramach którego ustalany jest indywidualny plan postępowania zdrowotnego, realizowany następnie przez udział w 8-tygodniowym cyklu wykładów i zajęć z aktywności fizycznej. W 2020 r. w projekcie uczestniczyło 82 seniorów.
- **Koszyk Edukacyjny „Zdrowie Seniora”** – działania na rzecz umacniania potencjału zdrowotnego gdańskich seniorów poprzez promocję zdrowego stylu życia. Usługi edukacyjne w ramach programów prowadzone były w formie szkoleń i warsztatów dotyczących różnych zagadnień związanych z osobistą odpowiedzialnością za zdrowie. W 2020 r. w programie uczestniczyły 352 osoby.

Profilaktyka chorób i uzależnień

Stan zdrowia w największym stopniu kształtowany jest przez styl życia i środowisko. Promocja zdrowego stylu życia i profilaktyka chorób to obszary, w których upatruje się największych rezerw służących budowaniu potencjału zdrowotnego. Szczególnie istotne jest podejmowanie tego typu działań wobec dzieci i młodzieży.

Zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia działania dotyczące promocji zdrowia i profilaktyki powinny mieć charakter interdyscyplinarny, łączący wiele dziedzin nauki i różnorodne formy oddziaływania.

W 2020 r. nastąpiło połączenie Gdańskiego Ośrodka Promocji Zdrowia oraz Gdańskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień w jedną jednostkę – Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień (GOPZiPU), którego główne cele to umacnianie potencjału zdrowia oraz poprawa jakości życia mieszkańców Gdańska przez działania z zakresu promocji zdrowia, profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół specjalistów ośrodka (lekarzy, psychologów, edukatorów zdrowia oraz specjalistów z zakresu kultury fizycznej i zdrowia publicznego), wsparty merytorycznie przez gdańskie środowisko naukowe, przygotowuje i wdraża interdyscyplinarne programy zdrowotne kierowane do przedszkolaków i uczniów oraz dorosłych gdańszczyzan. Jednym z kluczowych elementów prowadzenia gdańskiej polityki zdrowotnej jest realizacja Gdańskiego Programu Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym na lata 2017–2020. Ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych lub używania innych substancji psychoaktywnych jest celem Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Działania z zakresu programu – oprócz GOPZiPU – prowadzą: Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe, a także inne placówki realizujące zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień jest jednostką organizacyjną miasta Gdańska realizującą interdyscyplinarne programy promocji zdrowia kierowane do różnych grup odbiorców. W 2020 r. z różnych form wsparcia edukacyjnego, diagnostycznego oraz interwencji zdrowotnych skorzystało 4,1 tys. dzieci oraz 7,7 tys. dorosłych mieszkańców Gdańska.

W 2020 r. zostały uchwalone nowe edycje programów strategicznych w zakresie zdrowia: Gdańskiego Programu Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym na lata 2021–2025 i Wieloletniego Ramowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Gdańska na lata 2021–2025.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą liczyć na szerokie wsparcie. Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016–2023 ma na celu tworzenie lokalnego systemu zapewniającego optymalne warunki i szanse rozwoju psychicznego mieszkańców Gdańska, a także poprawę jakości życia osób w trudnościach i kryzysach psychicznych oraz z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin, opiekunów i otoczenia społecznego. Działania realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, inne jednostki organizacyjne miasta oraz organizacje pozarządowe i podmioty lecznicze.

W 2020 r. w ramach Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego wsparciem objęto 160 tys. odbiorców (w tym odbiorców kampanii społeczno-edukacyjnych, jak również bezpośredniego wsparcia psychologicznego).

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT Podniesienie efektywności programów profilaktyki chorób i uzależnień

- **Gdański Program Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym na lata 2017–2020** – którego cele to: wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zakresie zdrowia mieszkańców Gdańska. W 2020 r. zrealizowano m.in. następujące działania:
 - **6-10-14-18+ dla Zdrowia** – program w zakresie prewencji i wczesnego wykrywania chorób cywilizacyjnych u dzieci i młodzieży. W 2020 r. w programie uczestniczyło prawie 2,8 tys. osób;
 - program **zapobiegania chorobie próchnicowej u dzieci w wieku 1–6 lat** – przeglądy stomatologiczne u dzieci, edukacja w zakresie właściwego mycia zębów oraz prawidłowego odżywiania. W wizytach

adaptacyjno-edukacyjnych udział wzięło 32 dzieci, a w sześciu warsztatach edukacyjnych uczestniczyło ich 150;

- **profilaktyka zakażeń grypy** – bezpłatne szczepienia dla seniorów w ramach programu „Zaszczep się przeciwko grypie, a będziesz cieszył się jesienią życia”. W 2020 r. z możliwości zaszczepienia się skorzystało 475 seniorów. Należy zwrócić uwagę, że stosunkowo niska liczba szczepień zrealizowanych w programie wiązała się z ograniczoną dostępnością szczepionek przeciw grypie na rynku krajowym. Dużo wyższy niż w poprzednich latach popyt na szczepienia tego typu spowodowany był pandemią COVID-19;
- **profilaktyka HIV/AIDS** – warsztaty profilaktyczne skierowane do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz kampanie informacyjno-edukacyjne skierowane do studentów. W 2020 r. działaniami objęto 1,3 tys. osób;
- Z powodu braku dostępności na polskim rynku szczepionek czterowalentnych nie była możliwa realizacja **Programu profilaktyki zakażeń wirusami brodawczaka ludzkiego (HPV) na terenie Gminy Miasta Gdańska na lata 2019–2021**, którego celem jest zwiększenie odporności osobniczej na zakażenia wirusem HPV wśród gdańskich dziewcząt i chłopców w wieku 12–14 lat oraz podwyższenie poziomu wiedzy w zakresie zapobiegania chorobom nowotworowym i zakażeniom wywołanym przez wirusy brodawczaka ludzkiego.
- **Gdański Program Profilaktyki Cukrzycy** – projekt skierowany do aktywnych zawodowo mieszkańców Gdańska i gminy Stegna z grupy podwyższonego ryzyka, w szczególności do osób w wieku 35–64 lat. Jego celem jest zmniejszenie zachorowalności na cukrzycę typu 2 u osób z rozpoznany stanem przedcukrzycowym. Dla każdej z osób ze zidentyfikowanym stanem przedcukrzycowym zaplanowano roczną interwencję, mającą na celu uniknięcie zachorowania na cukrzycę typu 2. W ramach projektu opracowane zostały procedury medyczne i interwencyjne oraz materiały edukacyjne – w formie zarówno drukowanej, jak i elektronicznej (w postaci dostępu do e-learningu oraz materiałów instruktażowych). Działania projektowe polegają na wczesnej identyfikacji osób ze stanem przedcukrzycowym oraz chorych na cukrzycę w fazie jej bezobjawowego przebiegu. Projekt jest realizowany w kilku wzajemnie powiązanych etapach: 1. wstępna ocena ryzyka wystąpienia cukrzycy typu 2 za pomocą ankiety FINDRISK; 2. kwalifikacja osób obciążonych ryzykiem zachorowania na cukrzycę typu 2 do działań edukacyjnych; 3. prowadzenie badań OGTT (test obciążenia glukozą) służących identyfikacji osób chorych na cukrzycę i w stanie przedcukrzycowym oraz weryfikacji skuteczności interwencji zdrowotnej; 4. przeprowadzenie programu edukacyjnego w formie złożonego procesu interwencji medyczno-behawioralno-edukacyjnych realizowanego przez interdyscyplinarny zespół specjalistów: lekarzy, pielęgniarek, dietetyków, psychologów oraz fizjoterapeutów. W 2020 r. ankietę FINDRISK wypełniło ponad 7,2 tys. osób, a badania laboratoryjne wykonało 859 uczestników programu. Stan przedcukrzycowy wykryto u 312 osób, a podejrzenie cukrzycy – u 36. Realizacja projektu rozpoczęła się w 2019 r. i potrwa do 2023 r.
- **Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii** – kompleksowy program przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień, obejmujący działania w czterech obszarach: edukacja zdrowotna / promocja zdrowia; profilaktyka (uniwersalna, selektywna, wskazująca); redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa; organizacja programu oraz badania i analizy. W 2020 r. zrealizowano 177 zdań, projektów i programów, z których bezpośrednio skorzystało 75 tys. osób. Przeprowadzone kampanie społeczne i działania w mediach społecznościowych dotarły do kilkuset tysięcy osób. W ramach programu realizowano m.in.:
 - profilaktyczną kampanię informacyjno-edukacyjną „**Młodość bez procentów**”, skierowaną głównie do młodzieży niepełnoletniej. Podejmowała ona tematy z zakresu działania alkoholu na organizm oraz zachęcała do korzystania z ciekawych form spędzania czasu wolnego i realizacji pasji;
 - kampanię społeczną „**Kieruj bez procentów**”;
 - program profilaktyki uniwersalnej **#ważnewybory**, skierowany do młodzieży w wieku 13–14 lat. Jego głównym celem było kształtowanie postaw prospołecznych i prozdrowotnych w kontekście zachowań ryzykownych związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. W spotkaniach warsztatowych uczestniczyło 561 odbiorców z siedmiu placówek edukacyjnych;
 - **FreD goes net** – rekomendowany program profilaktyki selektywnej, skierowany do osób w wieku 13–19 lat, które używały substancji psychoaktywnych w sposób okazjonalny lub szkodliwy. Oparty na metodzie krótkiej interwencji profilaktycznej, prowadzony jest w formie warsztatów z wykorzystaniem metod i założeń dialogu motywującego. Celem zajęć było podniesienie wiedzy uczestników na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych oraz zachęcenie ich do zmiany postaw i zachowania. W 2020 r. zrealizowano dwa cykle warsztatów. Program ukończyło 16 nastolatków, ponadto przeprowadzono 42 konsultacje z rodzicami i nastolatkami;
 - **Netporadnię** – wieloletni program zakładający pomoc psychologiczną online poprzez odpowiadanie na e-maile oraz działania edukacyjne i marketingowe, tj. pisanie postów na Facebooku i aktywność na forach internetowych. Odbiorcami projektu są głównie osoby młode, mające problem w obszarze uzależnień, problemy emocjonalne i związane z doświadczaniem przemocy, a także rodzice przeżywający trudności wychowawcze. W Netporadni bezpłatnych porad i konsultacji udzielali specjaliści Gdańskiego Ośrodka

Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień. W 2020 r. przeprowadzono 505 e-mailowych konsultacji oraz przygotowano 183 posty;

- **Żyj z pasją** – program, którego celem było ograniczenie przez dzieci i młodzież sięgania po szkodliwe dla nich substancje (papierosy, alkohol, używki) oraz zaopatrzenie ich w umiejętności radzenia sobie z sytuacjami trudnymi w życiu poprzez udział w zorganizowanych zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych i profilaktycznych. Zajęcia profilaktyczne w ramach programu odbywały się blisko miejsca zamieszkania uczestników i wykorzystywały lokalną infrastrukturę. Uczestnikom programu oferowano różnorodną gamę zajęć w grupach sportowych w 20 placówkach szkolnych, w których systematycznie brało udział ok. 800 osób;
- **projekty profilaktyki szkolnej**, realizowane przez placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze. W 2020 r. zrealizowano 62 projekty, w których wzięło udział 1615 osób;
- **szkolenia i konferencje** dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, w których uczestniczyło ponad 360 osób;
- **Punkt Pomocy Psychologicznej**, w ramach którego odbywały się m.in. superwizje dla asystentów rodzin i pracowników socjalnych z MOPR (33 osoby);
- **pomoc psychoterapeutyczna** prowadzona przez Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży. W 2020 r. z konsultacji i psychoterapii indywidualnej dla dzieci, młodzieży i rodziców skorzystało 611 gdańszczytan, a z konsultacji i psychoterapii rodzin i par – 140 osób;
- **Szkołę dla rodziców i wychowawców** – rekomendowany program skierowany do rodziców i opiekunów, którego celem jest zwiększenie umiejętności wychowawczych. W 2020 r. w dwóch edycjach programu uczestniczyło 25 rodziców. Z uwagi na sytuację epidemiologiczną przerwano realizację zadania;
- **Model pomocy dzieciom z podejrzeniem wykorzystania seksualnego**, w ramach którego prowadzona jest diagnoza dziecka w kierunku identyfikacji objawów traumy seksualnej. W 2020 r. w Gdańskim Ośrodku Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży przeprowadzono 13 programów diagnostycznych, w których nie tylko zajmowano się diagnozą, lecz także przygotowano dzieci do udziału w czynnościach procesowych oraz udzielono rodzicom konsultacji i pomocy psychoterapeutycznej. W 2020 r. pomocą objęto 21 dzieci oraz 47 opiekunów;
- kompleksową **pomoc dla dzieci z FASD** (*Fetal Alcohol Spectrum Disorder* – spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych) i **ich rodziców** realizowaną przez Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży. Pomoc ta obejmowała: badanie psychologiczne i lekarskie (neurologiczne), wydanie opinii, diagnozę neuropsychologiczną, terapie (neurologopedyczną, neurorozwojową, neuropsychologiczną i psychoterapię) oraz grupę wsparcia i warsztaty dla rodziców/opiekunów dzieci z FASD. W 2020 r. skorzystało z niej 44 dzieci oraz 112 opiekunów;
- **Miejską Poradnię Terapii Uzależnień i Współuzależnienia**, która zapewniła kompleksową pomoc terapeutyczną dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin, a także dla osób z niepełnosprawnością intelektualną uzależnionych od alkoholu. Pomoc otrzymało ponad 440 osób;
- programy **pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób dorosłych, które wychowywały się w rodzinach z problemem alkoholowym** (DDA – syndrom dorosłego dziecka alkoholika), realizowane przez Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień w Gdańsku oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Ośrodek Terapii i Profilaktyki Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia. W 2020 r. wsparciem objęto 133 osoby;
- interwencyjny **program psychoterapii motywacyjnej** osób pijących ryzykownie, szkodliwie lub uzależnionych od alkoholu, które ze względu na stan bezpośredniego zagrożenia życia wymagały leczenia w regionalnym ośrodku toksykologicznym – objął on wsparciem psychoterapeutycznym i medycznym 155 pacjentów oraz członków ich rodzin i bliskich osób;
- **Pogotowie Socjalne dla Osób Nietrzeźwych** świadczące pomoc osobom dorosłym doprowadzonym do placówki przez służby miejskie i porządkowe z powodu nietrzeźwości. Prowadzi działania profilaktyczne, których celem jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym z tym związanym. W 2020 r. działaniami motywacyjno-edukacyjnymi objęto 3923 osoby;
- **Centrum Integracji Społecznej w Gdańsku** – podmiot realizujący reintegrację zawodową i społeczną, którego działalność opiera się na ustawie o zatrudnieniu socjalnym. Z usług centrum korzystało 88 osób, w tym 16 uzależnionych;
- **Centrum Pomocy Dzieciom**, powołane przez MOPR. Celem projektu było zapewnienie dzieciom – ofiarom różnych przestępstw – oraz ich rodzinom możliwości korzystania w jednym miejscu z bezpłatnej pomocy psychologicznej i prawnej oraz wsparcia edukacyjnego i socjalnego. Centrum udzieliło wsparcia 835 osobom;

- **placówki wsparcia dziennego** – 17 placówek zapewniło pomoc psychologiczną, socjoterapeutyczną i opiekuńczą 674 dzieciom i młodzieży;
- **kompleksowe wsparcie osób zadłużonych z problemem alkoholowym** – zapewniono pomoc psychologiczną i prawną ponad 200 osobom.
- **Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016–2023 (GPOZP)** – program kompleksowej opieki i wsparcia mieszkańców Gdańska dotkniętych problemami, zaburzeniami i chorobami psychicznymi. W 2020 r. w ramach czterech celów szczegółowych GPOZP (prewencja, interwencja, integracja oraz koordynacja i zarządzanie) zrealizowano w sumie 41 projektów, obejmując wsparciem ok. 160 tys. odbiorców, z czego z bezpośredniego wsparcia psychologicznego (psychoterapii, terapii indywidualnej, terapii grupowej) skorzystało blisko 4,65 tys. osób.

W zakresie prewencji (podniesienie wartości zdrowia psychicznego i ograniczenie zagrażających mu zjawisk) zrealizowano 19 projektów, które dotarły do 157,2 tys. odbiorców. Były to m.in.:

- **kampanie społeczno-edukacyjne** – np. „#oznaczeni – Nie udawaj, że nie widzisz 2.0” skierowana do dzieci i młodzieży (ponad 155 tys. odbiorców);
- **warsztaty, seminaria, spotkania**, np. w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym;
- **programy psychopedagogiczne** dotyczące wsparcia dla dzieci i młodzieży w żałobie;
- **działania edukacyjne z zakresu podnoszenia wiedzy i kompetencji kadr** podmiotów zaangażowanych w działania związane z ochroną zdrowia psychicznego;
- **przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym**, w tym zaburzeniom jedzenia, uzależnieniom od pornografii, seksu, hazardu, internetu, gier komputerowych. Z zajęć edukacyjno-informacyjnych, terapii indywidualnej i poradnictwa rodzinnego skorzystało 160 osób.

W zakresie interwencji (rozwój wczesnej, kompleksowej, dostępnej interwencji diagnostycznej i terapeutycznej oraz zapewnienie bezpieczeństwa i opieki) zrealizowano dziewięć projektów, z których skorzystało 586 osób. Były to m.in.:

- **pgłębiona holistyczna/systemowa diagnoza funkcjonalna** oraz kompleksowe działania interwencyjne dla osób potrzebujących wsparcia psychicznego, ich rodzin i opiekunów oraz otoczenia – w sumie dla 541 odbiorców;
- wsparcie interwencyjne skierowane do osób będących w **krzysie psychicznym związanym z pandemią COVID-19**. Głównym jego celem było udzielenie pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i psychoterapeutycznej osobom będącym w sytuacji kryzysu psychicznego spowodowanego bezpośrednio bądź pośrednio przez skutki pandemii. Z takiej pomocy skorzystało 26 osób. Druga grupa działań obejmowała udzielenie szybkiego, specjalistycznego wsparcia terapeutycznego osobom, które znajdują się w kryzysie psychicznym na skutek lub w obliczu utraty pracy spowodowanej pandemią, z powodu zachorowania na COVID-19 oraz podwyższonego ryzyka zachorowania, a także osobom narażonym na wszelkiego rodzaju zagrożenia (w tym długotrwałą izolację) spowodowane wystąpieniem pandemii. Z tych działań skorzystało 19 osób.

W zakresie integracji (utrzymanie, wzmocnienie lub powrót do odgrywania ról społecznych, odzyskanie samodzielności i aktywności społecznej) zrealizowano 10 projektów, w których wsparcie otrzymało 542 odbiorców. W sumie we wszystkich projektach, niezależnie od celu, wsparcie tego typu otrzymało 4646 odbiorców. Zadania objęły:

- **specjalistyczne usługi z zakresu pomocy psychologicznej i terapeutycznej** dla osób dotkniętych kryzysem psychicznym, trudnościami, zaburzeniami i chorobami psychicznymi oraz ich rodzin i opiekunów, w tym opieka psychiatryczna, psychogeriatryczna, rehabilitacja długoterminowa itp.;
- przygotowanie lub poszerzenie oferty **wsparcia środowiskowego** dla adresatów programu, w tym: psychiatria środowiskowa, zespoły leczenia środowiskowego, zespoły interwencyjne, terapia środowiskowa, grupy samopomocowe i grupy wsparcia.

W zakresie koordynacji i zarządzania (zbudowanie systemu zarządzania działaniami z zakresu ochrony zdrowia psychicznego) zrealizowano trzy projekty, z których skorzystało 2314 osób. Działania obejmowały m.in.:

- **Punkt Informacyjno-Konsultacyjny**, udostępniający mieszkańcom i mieszkankom informacje o dostępnych w Gdańsku usługach z zakresu zdrowia psychicznego, w tym: prowadzenie i aktualizowanie bazy internetowej, prowadzenie infolinii oraz świadczenie konsultacji. Z usług punktu w 2020 r. skorzystało 1814 odbiorców, dodatkowo rozwijana była aplikacja mobilna „Wsparcie w Gdańsku”, z której skorzystało 500 odbiorców;
- współorganizację **konferencji pt. „Zdrowie psychiczne – nowa kultura pomagania”**, poświęconej stygmatyzacji osób chorych psychicznie. W jej ramach mieszkańcy mogli wziąć udział w konkursach, dyskusjach, warsztatach i webinarach dotyczących tematyki zdrowia psychicznego, z uwagi na pandemię COVID-19 częściowo w formie online. W wydarzeniu udział wzięło ok. 220 osób;
- dystrybucję 2 tys. egzemplarzy **broszury informacyjnej** z ofertą wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego realizowanego na zlecenie miasta Gdańska.

Zadania GPOZP realizowane były także przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie oraz funkcjonujący w jego ramach Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Były to m.in.:

- **środowiskowe domy samopomocy**, świadczące usługi w zakresie treningów samoobsługi i umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu i podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. W 2020 r. utworzono nowy środowiskowy dom samopomocy dla 15 osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi. Ogółem funkcjonowało 13 domów, z których skorzystało 390 osób;
- **kluby samopomocy** – w 2020 r. z usług siedmiu klubów skorzystało 115 osób;
- **warsztaty terapii zajęciowej**, zapewniające osobom z niepełnosprawnościami rehabilitację społeczną i zawodową w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. W 2020 r. funkcjonowało sześć warsztatów, z których korzystało 238 osób;
- **domy pomocy społecznej** dla osób psychicznie chorych, wymagających całodobowej opieki, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Przebywało w nich 171 osób;
- wsparcie środowiskowe w formie **specjalistycznych usług opiekuńczych** dla osób z zaburzeniami psychicznymi – dla 170 osób;
- wsparcie środowiskowe prowadzone w formie usług **asystenta osobistego** osoby z zaburzeniami psychicznymi. W 2020 r. z takich usług skorzystały 83 osoby;
- **punkt wsparcia środowiskowego** dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w którym udzielono 2,6 tys. porad;
- wsparcie środowiskowe w formie **opieki wytnieniowej** – zapewnienie opieki nad osobami z niepełnosprawnością oraz wsparcie w tym zakresie członków ich rodzin. Usługę realizowano w trzech modułach (I–III):
 - I – pobyt dzienny w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością (z tego modułu skorzystało 78 osób),
 - II – pobyt całodobowy w ośrodkach wsparcia (11 osób),
 - III – poradnictwo specjalistyczne dla opiekunów osób z niepełnosprawnością (25 osób);
- **mieszkania wspomagane** – zapewniono 30 mieszkań oferujących 79 miejsc oraz wsparcie psychospołeczne z zakresu usamodzielniania. W 2020 r. z usługi skorzystały 102 osoby. Siedem mieszkań ma status mieszkań chronionych;
- **mieszkania ze wsparciem** – w 2020 r. prowadzono w tej formule 15 mieszkań przeznaczonych docelowo na wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi, z których skorzystało 15 beneficjentów. Szacuje się, że w pozostałych projektach mieszkań ze wsparciem pomoc otrzymało około 50 osób z problemami i zaburzeniami psychicznymi.
- **Gdański model deinstytucjonalizacji usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi** – projekt uzupełniający ofertę wsparcia zdrowia psychicznego, realizowany w latach 2017–2020. Model prezentuje innowacyjne rozwiązania w zakresie międzyresortowych środowiskowych form leczenia i rehabilitacji osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin. Celem jest minimalizacja zjawiska częstej hospitalizacji i stosowania instytucjonalnych form zabezpieczenia egzystencji tych osób. W ramach projektu realizowane były następujące formy wsparcia: praca socjalna, asystentura środowiskowa, poradnictwo rodzinne, specjalistyczne usługi opiekuńcze, pobyt w mieszkaniu wspomagany/chroniony, readaptacja społeczna i zawodowa w klubie integracji społecznej, ambulatoryjne leczenie psychiatryczne, leczenie na dziennym oddziale psychiatrycznym, konsultacje internistyczne, trening usamodzielniający w specjalistycznym domu samopomocy oraz terapia. Dodatkowym działaniem były szkolenia specjalistów wspierających osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich rodziny. W całym projekcie wsparciem objęto 346 osób, w tym 208 uzyskało pomoc w związku z doświadczanymi zaburzeniami/chorobami psychicznymi (m.in. 166 osób skorzystało z konsultacji psychiatrycznych, 88 osób uczestniczyło w terapii, 37 osób skorzystało z leczenia na dziennym oddziale psychiatrycznym, 141 osób otrzymało asystenturę środowiskową), a 138 osób wzięło udział w kursach i szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe w obszarze pomocy osobom doświadczającym zaburzeń psychicznych. Aby zapewnić projektowi trwałość, zlecono dalszą realizację wsparcia uczestników w czterech mieszkaniach wspomaganych dla 16 osób, środowiskowym domu samopomocy zapewniającym 15 miejsc i klubie integracji społecznej – także z 15 miejscami. Wszystkie osoby korzystające z tych form wsparcia doświadczają zaburzeń/chorób psychicznych.
- **Miejski System Interwencji Kryzysowej (MSIK)**, w ramach którego 31 instytucji, organizacji pozarządowych, osób fizycznych i prawnych współpracowało na rzecz skutecznego interdyscyplinarnego wsparcia udzielanego mieszkańcom i mieszkankom Gdańska znajdującym się w sytuacjach kryzysowych. Celem działania MSIK jest podniesienie skuteczności działań – spójna i wzajemnie uzupełniająca się formuła działań profilaktycznych, interwencyjnych i postinterwencyjnych udzielanych bezzwłocznie. W 2020 r. do MSIK wpłynęło 10 spraw – w odpowiedzi na to podjęto interdyscyplinarne działania mające na celu wsparcie osób potrzebujących.

- **Wprowadzenie kryterium zaszczepienia dziecka w rekrutacji do przedszkoli i żłobków.** W listopadzie 2019 r. Rada Miasta Gdańska przyjęła uchwałę, na mocy której jednym z kryteriów rekrutacji do przedszkoli są szczepienia dziecka (zgodnie z programem szczepień obowiązkowych). Po raz pierwszy to kryterium miało zastosowanie w rekrutacji na rok szkolny 2020/2021. W 2020 r. wprowadzone zostały także zmiany w rekrutacji do żłobków samorządowych, dające dodatkowe punkty na dzieci zaszczepionym zgodnie z obowiązującym programem szczepień obowiązkowych.

Wsparcie usług z zakresu ochrony zdrowia

Miasto Gdańsk nie jest organem założycielskim żadnego z funkcjonujących w mieście samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, natomiast od wielu lat prowadzi politykę wspierania usług z zakresu ochrony zdrowia, m.in. przez stosowanie preferencyjnych stawek najmu lokali z gminnego zasobu komunalnego podmiotom leczniczym, zakup sprzętu dla placówek medycznych, kształtowanie postaw pacjentów zwiększających skuteczność leczenia i działań profilaktycznych, integrację działań pomocy społecznej, psychologicznej i opieki medycznej, działania uzupełniające i komplementarne do zadań finansowanych w ramach ubezpieczenia zdrowotnego.

Gdańsk jako największe miasto regionu i lider rozwoju pełni funkcję ważnego ośrodka na mapie usług z obszaru zdrowia. Na koniec 2019 r. w mieście działalność prowadziło 14 szpitali, które dysponowały ponad 2,7 tys. łóżek. Należy mieć na względzie, że usługi medyczne w gdańskich szpitalach i placówkach leczniczych świadczone są nie tylko gdańszczanom, ale także mieszkańcom całego województwa pomorskiego i innych regionów Polski. Na terenie miasta w 2019 r. działały 264 przychodnie, a liczba pracowników medycznych (liczonych według podstawowego miejsca pracy) wyniosła: 2115 lekarzy, 228 lekarzy dentyistów, 629 farmaceutów, 3150 pielęgniarek oraz 388 położnych.

W 2020 r. rozpoczęły się przygotowania do utworzenia szpitala tymczasowego dla chorujących na COVID-19 na terenie kompleksu targowo-konferencyjnego AmberExpo, zarządzanego przez miejską spółkę Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A. (MTG). W przygotowanie obiektu zaangażowani byli: Grupa Lotos, Copernicus Sp. z o.o., MTG, przedstawiciele miasta Gdańska i województwa pomorskiego. Obiekt został przygotowany na 400 łóżek (w tym 20 na oddziale intensywnej terapii). Działalność rozpoczął w marcu 2021 r.

Miejskie podmioty inicjowały oraz wspierały liczne projekty społeczne ukierunkowane na wsparcie placówek i pracowników medycznych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, np. w zakresie wyposażenia (np. #GdanskPomaga, #dzielmysiedobrem) czy zapewnienia posiłków (np. #PosiłkzaWysiętek, Obiad dla Medyka, Ciekawa).

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT Podniesienie jakości opieki medycznej

- **Koperta Życia** – upowszechnienie wśród mieszkańców Gdańska idei trzymania w domu, w oznakowanym miejscu, koperty z krótką informacją o swoim zdrowiu. Projekt zwiększa szanse na skuteczną pomoc w nagłych zdarzeniach zdrowotnych oraz kształtuje umiejętność odpowiedniego gromadzenia i przechowywania dokumentacji medycznej. Prowadzona jest kampania o działaniu długofalowym, mająca na celu to, aby posiadanie Koperty Życia wpisało się na stałe w zachowania zdrowotne gdańszczan. W 2020 r. pakiety z taką kopertą otrzymało 3 tys. osób.
- **Program wsparcia prokreacji dla mieszkańców Gdańska**, składający się z trzech modułów: edukacyjnego, wsparcia psychologicznego i wsparcia finansowego par decydujących się na zapłodnienie pozaustrojowe. W 2020 r. z procedury in vitro skorzystało 289 par. Od początku programu urodziło się 311 dzieci. W 2020 r. uchwałą Rady Miasta Gdańska program został przedłużony do 2025 r.
- **Doposażenie placówek medycznych** – w 2020 r. zakupiono 29 sztuk aparatury i sprzętu medycznego, w tym dziewięć respiratorów. Zakupiony sprzęt o wartości ponad 1,5 mln zł użyczono na czas nieokreślony Szpitalom Copernicus Podmiot Leczniczy Sp. z o.o., Stacji Pogotowia Ratunkowego w Gdańsku, Szpitalowi Dziecięcemu Polanki oraz Wojewódzkiemu Szpitalowi Psychiatrycznemu w Gdańsku.
- **Defibrylatory** – pod koniec 2020 r. w przestrzeni miejskiej było łącznie 47 ogólnodostępnych defibrylatorów (bez zmian w stosunku do 2019 r.). Zwiększono liczbę defibrylatorów w pojazdach komunikacji miejskiej (do 149 – wzrost o 78 urządzeń).

- Po raz 12. wręczone zostały **Nagrody Prezydenta Miasta Gdańska dla pracowników gdańskiej służby zdrowia** za osiągnięcia w ochronie zdrowia i szczególny charakter pracy na rzecz pacjenta. Przyznano nagrodę główną oraz trzy wyróżnienia. Ze względu na sytuację epidemiologiczną wręczenie nagród nie odbyło się na uroczystej gali, lecz w formule online.
- Preferencyjne stawki najmu lokali komunalnych podmiotom leczniczym** – w 2020 r. z preferencyjnych stawek najmu lub użyczenia korzystało 47 podmiotów w 82 nieruchomościach i lokalach o łącznej powierzchni 48 tys. m².

Sport powszechny i wyczynowy

Aktywność fizyczna mieszkańców oraz sport powszechny to aspekt funkcjonowania miasta, do którego rozwoju w Gdańsku przykładą się dużą wagę. Sport, rozumiany szeroko, jest przestrzenią samorealizacji, budowania kapitału społecznego; prowadzony świadomie jest także narzędziem służącym profilaktyce zdrowia. Aktywność fizyczna to nieodzowny element zdrowego stylu życia. Gdańsk wspiera sport powszechny i gdańskich sportowców osiągających wybitne wyniki w swoich dyscyplinach, prowadzi aktywną promocję sportu oraz organizuje wydarzenia sportowe o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Działania na rzecz rozwoju sportu w Gdańsku oraz organizacji wydarzeń sportowych realizowane są przez Biuro Prezydenta ds. Sportu w Urzędzie Miejskim w Gdańsku. Na rzecz promowania zdrowego stylu życia, aktywnego wypoczynku i dbania o formę fizyczną działa Gdański Ośrodek Sportu. Jednostka ta zarządza również miejskimi obiektami sportowo-rekreacyjnymi. Z kolei Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego tworzy warunki do rozwijania aktywności fizycznej przede wszystkim wśród młodych gdańszczan.

WSPARCIE GDAŃSKIEGO SPORTU

Sport w Gdańsku rozwija się dynamicznie dzięki ciężkiej pracy zawodników, trenerów i organizacji sportowych. Doceniając ich starania, miasto nagradza i wyróżnia osoby szczególnie zasłużone. Przykładem takich działań są nagrody finansowe za osiągnięcia sportowe i promocję Gdańska oraz wsparcie w przygotowaniach do igrzysk olimpijskich. W sprawach sportu prezydent Gdańska doradza Gdańska Rada Sportu działająca od 2007 r., skupiająca największe osobistości gdańskiego świata sportu: naukowców, trenerów, sportowców, działaczy.

Liczba nagrodzonych oraz suma nagród w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nagrody przyznane w ramach Gdańskiej Gali Sportu							
Liczba nagrodzonych	48	46	54	47	55	71	46
Suma nagród (zł)	156 700	146 600	184 000	154 900	201 700	272 100	125 000
Nagrody przyznane w ramach Gdańskiej Gali Sportu Młodzieżowego							
Liczba nagrodzonych	145	163	203	131	233	371	167
Suma nagród (zł)	103 900	108 400	122 600	85 700	178 500	242 500	108 000
Nagrody za osiągnięcia sportowe							
Liczba nagrodzonych	197	307	323	212	295	392	215
Suma nagród (w zł)	413 026	431 244	418 950	293 569	404 300	514 600	237 900

Źródło: Biuro Prezydenta ds. Sportu, UMG.

PROMOCJA GDAŃSKA PRZEZ SPORT

Wspieranie kultury sportu, kibicowania i budowania sportowego kapitału społecznego przebiega poprzez działania promocyjne miasta – organizację wydarzeń sportowych oraz wspieranie działalności klubów sportowych. W 2020 r. przeznaczono na ten cel 16,4 mln zł, współpracując z 12 klubami sportowymi. Z powodu pandemii odwołano lub przesunięto na inne terminy wiele imprez. Z 2020 na 2021 rok przeniesiono mecz finałowy piłkarskiej Ligi Europy.

Wydatki na promocję Gdańska poprzez organizację wydarzeń sportowych oraz kluby sportowe w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	w tys. zł						
Wydatki na promocję Gdańska przez wydarzenia sportowe	4693	3527	3929	4475	4269	5120	3281
Wydatki na promocję Gdańska przez kluby sportowe	6403	8821	9691	11 693	13 402	14 710	13 139
Razem	11 096	12 348	13 619	16 168	17 671	19 830	16 420

Źródło: Biuro Prezidenta ds. Sportu, UMG.

DZIAŁANIA NA RZECZ SPORTU SZKOLNEGO I MŁODZIEŻOWEGO

Rozwój sportu nie byłby możliwy bez kształcenia i treningu dzieci i młodzieży. Wspieranie sportu szkolnego i młodzieżowego to ważne zadanie realizowane przez miasto i jego jednostki we współpracy z organizacjami sportu. Corocznie organizowane są dwa konkursy, podczas których gdańskie kluby szkolące dzieci i młodzież składają wnioski o dofinansowanie swojej działalności. Dotacje przeznaczone są na szkolenie, zakupy sprzętu sportowego i organizację imprez.

Liczba beneficjentów, którzy uzyskali dotację oraz łączna kwota dotacji w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba beneficjentów	231	198	197	182	168	154	239
Łączna kwota dotacji (zł)	2 930 046	3 181 617	3 593 899	3 463 902	3 272 605	3 549 569	4 812 500

Źródło: Biuro Prezidenta ds. Sportu, UMG.

TOP Talent to jedyny w Polsce wieloletni program rozwoju wyróżniających się młodych piłkarzy w wieku 11–15 lat. Opiekę nad realizacją projektu sprawuje Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu. Program zainaugurowano w 2014 r. We wstępnej selekcji co roku bierze udział 500–800 gdańskich piłkarzy, z których 24 trafia do TOP Talent. Zawodnicy nadal szkolą się w macierzystych klubach, a w ramach TOP Talent spotykają się jeden raz w tygodniu. Celem tych spotkań jest doskonalenie ich umiejętności, korygowanie mankamentów oraz poprawienie jakości gry na optymalnej dla nich pozycji. TOP Talent zapewnia m.in.: indywidualny program szkolenia opracowany przez naukowców Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku oraz trenerów Pomorskiego Związku Piłki Nożnej, dostęp do wykwalifikowanej kadry szkoleniowej, dostęp do specjalistów AWFIS z dziedziny antropologii, fizjologii, żywienia, zespołowych gier sportowych, motoryczności człowieka i psychologii, opiekę psychologa, stomatologa i lekarza sportowego oraz ubezpieczenie.

Od 2019 r. realizowany jest również projekt TOP Talent dziewcząt, prowadzony przez gdańską Akademię Piłkarską LOTOS, współpracującą z Pomorskim Związkiem Piłki Nożnej oraz Akademią Wychowania Fizycznego i Sportu. Projekt ma pomóc w sportowym rozwoju najbardziej uzdolnionym piłkarkom nożnym w wieku 11–14 lat.

Liczba uczestników, liczba aplikujących oraz łączna kwota finansowania programu TOP Talent w latach 2015–2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
TOP Talent chłopców						
Liczba uczestników	30	30	24	24	24	24
Liczba aplikujących	679	823	690	548	586	643
Łączna kwota (zł)	206 250	206 250	206 250	230 000	230 000	230 000
TOP Talent dziewcząt						
Liczba uczestniczek	•	•	•	•	20	20
Liczba aplikujących	•	•	•	•	217	247
Łączna kwota (zł)	•	•	•	•	71 692	71 692

Źródło: Biuro Prezidenta ds. Sportu, UMG.

Gdańska Olimpiada Młodzieży to całoroczny cykl zawodów sportowych dla gdańskich szkół. Rozgrywki prowadzone są w miejskich obiektach, a w szczególności w salach i na boiskach sportowych. Gdańska Olimpiada Młodzieży jest organizowana z podziałem na trzy kategorie wiekowe: Gdańskie Igrzyska Dzieci, Igrzyska Młodzieży Szkolnej, Licealiada. W roku szkolnym 2019/2020 w rywalizacji uczestniczyło niemal 8,7 tys. dzieci i młodzieży.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ZDROWIE PUBLICZNE I SPORT

Zwiększenie udziału mieszkańców miasta w kulturze fizycznej

- **Imprezy biegowe** – w 2020 r. w okresie pandemii miasto Gdańsk zorganizowało:
 - **Bieg Westerplatte** w dwóch formatach: charytatywnej (która wypełniła limit 100 osób biegnących wspólnie na dystansie 10 km) i wirtualnej – dla każdego, kto chciał odbyć bieg w dowolnym momencie określonym regulaminem (w której udział wzięło ponad 1,5 tys. osób – była to jedna z najlepszych frekwencji w wirtualnych biegowych imprezach w kraju);
 - **cykl czterech biegów na 5 km** – biegi te, odbywające się na trasach najpiękniejszych i charakterystycznych miejsc Gdańska po zróżnicowanym terenie (Stadion Gdańsk, plaża Stogi, Trójmiejski Park Krajobrazowy, park im. Ronalda Reagana), zgromadziły niemal 600 startujących.
- **Gdański Test Coopera** – w 2020 r. zrealizowano jedną edycję (dla dorosłych) popularnego testu sprawności, który polega na przebiegnięciu jak najdłuższego dystansu w czasie 12 min. Odbyło się też pięć mini-Testów Coopera w szkołach podstawowych. Wydolność swojego organizmu sprawdziło ok. 1,3 tys. uczestników.
- **Aktywuj się w Gdańsku** – cykl bezpłatnych systematycznych zajęć, których celem jest poprawa zdrowia uczestników, skierowanych do wszystkich mieszkańców bez względu na wiek i kondycję fizyczną. Program realizowany jest przez Gdański Ośrodek Sportu od 2013 r. W 2020 r. gdańszczanie mogli uczestniczyć w 22 rodzajach zajęć, z oferty skorzystało 50 tys. uczestników. Zajęcia odbywały się nie tylko w trybie tradycyjnym, ale także online.
- **Gdańska Gala Sportu** – coroczna impreza, podczas której nagradzane są wyróżniające się postaci gdańskiego sportu. W 2020 r. gala odbyła się online. Wyróżniono 46 osób w sześciu kategoriach: najlepsza dziesiątka sportowców roku, trener roku, drużyna roku, sportowiec niepełnosprawny roku, nadzieje sportowe roku, nagroda specjalna. Ze względu na pandemię, nie wyłoniono sportowca roku. Najlepsza dziesiątka otrzymała równorzędne nagrody.
- **Gdańska Gala Sportu Młodzieżowego** – uroczysta gala i wręczenie nagród sportowcom, trenerom oraz klubom za osiągnięcia w sporcie młodzieżowym. W 2020 r., podczas gali online, uhonorowano 167 sportowców i trenerów.
- **Z Gdańska na Igrzyska Olimpijskie** – pomoc finansowa sportowcom z Gdańska, którzy mają największe szanse na występ na igrzyskach olimpijskich. W 2020 r. w programie uczestniczyły 22 osoby, które otrzymały łącznie ponad 139 tys. zł.
- **Sportowe Twarze Gdańska** – umowa promocyjna zawierana z najlepszymi sportowcami związanymi z Gdańskiem, którzy osiągają międzynarodowe sukcesy, cechują się nienaganną postawą, promują miasto podczas zawodów oraz różnych spotkań i eventów. W 2020 r. w projekcie uczestniczyło pięcioro sportowców, którzy otrzymali w sumie 125 tys. zł.
- **Nagrody sportowe** – w 2020 r. 215 sportowców otrzymało nagrody od Prezydenta Miasta Gdańska za sukcesy w zmaganiach sportowych na łączną kwotę 237,9 tys. zł.
- **Dotacje na rozwój sportu dzieci i młodzieży**, przyznawane w otwartych konkursach na realizację zadań na rzecz rozwoju sportu dzieci i młodzieży. W 2020 r. przeznaczono na ten cel 4,81 mln zł; z dotacji skorzystało 239 podmiotów.
- **Top Talent** – program profesjonalnego wsparcia rozwoju utalentowanych młodych gdańskich piłkarzy poprzez zindywidualizowanie szkolenia, współpracę z najlepszymi trenerami i specjalistami AWFis, wykupienie ubezpieczenia, opiekę medyczną. W 2020 r. uczestniczyło w nim 24 chłopców oraz 20 dziewcząt.
- **Sport Szkolny** – działania prowadzone przez Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego (GZSiSS) ukierunkowane na rozwój sportu dzieci i młodzieży poprzez organizację międzyszkolnych zawodów sportowych. GZSiSS jest organizatorem rywalizacji sportowej szkół zwanej Gdańską Olimpiadą Młodzieży. W roku szkolnym 2019/2020 w olimpiadzie uczestniczyło 8690 dziewcząt i chłopców, wystąpiło 811 reprezentacji z 93 placówek szkolnych. Rywalizacja toczyła się w trzech kategoriach wiekowych: Igrzyska Dzieci (67 imprez sportowych, 3201 uczestników), Igrzyska Młodzieży Szkolnej (42 imprezy, 2835 uczestników) i Licealiada (90 imprez, 2654 uczestników).
- Kształceniu żeglarskiemu gdańszczan oraz pracy edukacyjnej i profilaktycznej z młodzieżą służy **żaglowiec szkolny „Generał Żaruski”**. W 2020 r. w siedmiu rejsach wzięło udział ok. 200 osób. Jacht reprezentował Gdańsk w portach Polski i Europy.

- **Program budowy i modernizacji boisk** – w ramach programu prowadzone są działania mające na celu poprawę stanu technicznego boisk przyszkolnych. W 2020 r. na realizację programu przeznaczono 1,9 mln zł. Przeprowadzono następujące prace:
 - zmodernizowano boiska przy Szkole Podstawowej nr 83 i przy Szkole Podstawowej nr 52;
 - przystąpiono do robót budowlanych związanych z realizacją boiska przyszkolnego przy Zespole Szkół Energetycznych;
 - sporządzono dokumentację projektową dla budowy boiska przy Szkole Podstawowej nr 81.
- **Program modernizacji basenów przyszkolnych** – w 2020 r. na realizację programu wydano 7 mln zł i zrealizowano następujące prace:
 - zmodernizowano basen w Zespole Szkół Energetycznych;
 - rozpoczęto roboty budowlane dotyczące przebudowy i modernizacji basenów w Zespole Szkół Kreowania Wizerunku oraz Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2;
 - opracowano dokumentację projektową dotyczącą przebudowy i modernizacji basenów przy Szkole Podstawowej nr 2 oraz Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 1.
- **Inwestycje dzielnicowe** – w ramach Budżetu Obywatelskiego realizowane były inwestycje na terenach sportowo-rekreacyjnych, m.in. doposażanie i budowa placów zabaw, boisk, siłowni na świeżym powietrzu, stacji crossfit. Powstały m.in.:
 - nowe boiska przy Szkole Podstawowej nr 35, II Liceum Ogólnokształcącym, Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1;
 - boisko wielofunkcyjne między pętlą tramwajową Łostowice-Świątokrzyska a zbiornikiem retencyjnym Augustowska;
 - boisko do piłki nożnej o nawierzchni z trawy syntetycznej na Zaspie;
 - ścieżka rekreacyjna rolkowo-biegowo-piesza wokół zbiornika Jabłoniowa;
 - małe boiska sportowe przy przedszkolach nr 48, 60 i 64;
 - plac zabaw dla dorosłych w parku Reagana;
 - bieżnia biegowa wokół boisk oraz skocznia do skoku w dal i rzutnia lekkoatletyczna przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 8.

8. INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Budowanie społeczeństwa ludzi równych, solidarnych, aktywnych obywatelsko nie byłoby możliwe bez prowadzenia polityki integracji społecznej wspierającej tych, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji. Mowa m.in. o dzieciach pozostających bez opieki rodziców, seniorach wymagających pomocy w jesieni życia, rodzinach przeżywających kryzys, osobach uzależnionych, osobach nadmiernie zadłużonych lub będących ofiarami przestępstw ekonomicznych, imigrantach organizujących swoje życie w nowej rzeczywistości, grupach zagrożonych dyskryminacją. Gdańsk – poprzez kapitał ludzki i społeczny, dziedzictwo historyczne miasta wielu kultur, miasta solidarności – ma być miejscem otwartym, tolerancyjnym, patrzącym z troską na słabszych. Takie czynniki, jak poczucie więzi, poczucie bezpieczeństwa i przynależności do wspólnoty, poziom zaufania, zaangażowanie w życie lokalnej społeczności, odpowiadają w dużym stopniu za poziom dobrostanu odczuwanego przez mieszkańców.

Pandemia COVID-19 silnie wpłynęła na realizację polityki społecznej w 2020 r. Wieloletnie programy i projekty były kontynuowane, jednak w sytuacji kryzysowej konieczne było wprowadzenie dodatkowych form wsparcia skierowanych do mieszkańców. Przede wszystkim ważne było wsparcie seniorów oraz osób doświadczających długotrwałej izolacji społecznej, jak również innych grup szczególnie wrażliwych w czasie pandemii tj. m.in. osób w kryzysie bezdomności, osób doświadczających przemocy domowej, imigrantów. W przeciwdziałaniu rozwojowi pandemii oraz niwelowaniu jej skutków szczególną rolę odegrały organizacje pozarządowe, które na zlecenie Miasta realizowały liczne działania pomocowe. Dzięki doświadczeniom z realizacji programów wieloletnich, zastosowaniu elastycznych form współpracy oraz zaangażowaniu organizacji pozarządowych, wolontariuszy i urzędników, powstał system wsparcia mieszkańców w czasie pandemii o ogólnomiejskim zasięgu. Pandemia, przynosząc szereg realnych problemów społecznych, zadziałała mobilizująco i ujawniła potencjał tkwiący w aktywności mieszkańców i organizacji pozarządowych.

Za całokształt polityki społecznej i koordynację działań w zakresie edukacji i wychowania, integracji i wsparcia społecznego, aktywności społecznej oraz zdrowia publicznego odpowiedzialny jest Wydział Rozwoju Społecznego Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Wydział ten nadzoruje następujące jednostki organizacyjne realizujące zadania w ww. obszarach: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Gdańskie Centrum Świadczeń, Miejski Zespół Orzekania o Niepełnosprawności, Gdański Zespół Żłobków, Gdański Zespół Schronisk i Sportu Szkolnego, Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień, Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży oraz placówki oświatowe.

Rozwój osobisty i społeczny gdańszczan

Działania budujące kapitał ludzki (umiejętności i kompetencje mieszkańców) oraz kapitał społeczny (relacje, powiązania i zaufanie w rodzinach, sąsiedztwie, społecznościach lokalnych) służą rozwojowi osobistemu i rodzinnemu gdańszczan. Obejmują usługi społeczne, projekty i programy w obszarach: edukacji, kultury jako narzędzia animacji i integracji, sportu i rekreacji jako narzędzi zwiększających potencjał zdrowotny i kształtujących postawy współdziałania, wsparcia społecznego jako obszaru wyrównującego potencjał indywidualnego rozwoju każdego mieszkańca.

RÓWNE TRAKTOWANIE

Jednym z celów miejskiej polityki społecznej jest stworzenie warunków sprzyjających różnorodności i równym szansom. Te aspiracje zostały wyrażone w Modelu na rzecz Równego Traktowania, przyjętym w 2018 r. Model określa kierunki zmian i działania, które miasto podejmuje, aby budować bardziej przyjazny i bezpieczny Gdańsk dla wszystkich, bez względu na różnice płci, wieku, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia etnicznego czy poziom sprawności.

Do głównych celów modelu należy zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, ochrony oraz wsparcia ofiar przemocy i dyskryminacji, wprowadzenie nowych i poprawienie istniejących polityk i procedur służących upowszechnieniu równego traktowania w Gdańsku, rozszerzenie oferty i zwiększenie dostępu do usług publicznych, a także zwiększenie świadomości oraz kształtowanie postaw otwartości i solidarności wśród mieszkańców.

W realizację Modelu, oprócz miejskich jednostek organizacyjnych, zaangażowane są organizacje pozarządowe, realizujące projekty społeczne w obszarze praw człowieka. W 2020 r. działania wdrażające Model skupiały się

na zwiększaniu świadomości i kształtowaniu postaw w zakresie równego traktowania, a także na wprowadzaniu nowych i poprawie istniejących procedur i działań. Podjęte zostały działania związane z realizacją ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, związane przede wszystkim z Urzędem Miejskim w Gdańsku i jednostkami miejskimi, ale obejmujące również zadania publiczne realizowane przez organizacje pozarządowe.

Pandemia COVID-19 wpłynęła na pogorszenie sytuacji grup wykluczonych, dlatego podjęto dodatkowe działania, aby jeszcze bardziej wesprzeć te grupy. Zlecono prowadzenie Bezpiecznego Schronienia – miejsca pobytu dla kobiet (przede wszystkim z doświadczeniem migracyjnym), które zmuszone były do opuszczenia domu ze względu na zagrożenie życia i zdrowia – swojego i swoich dzieci. Obok działań interwencyjnych prowadzone były również działania informacyjne, szczególnie ważne dla grup wykluczonych z rozwiązań systemowych.

W 2020 r. zakończyła się pierwsza kadencja Rady ds. Równego Traktowania, pełniącej funkcje doradczo-monitorujące przy Prezydencie Miasta Gdańska. Do Rady drugiej kadencji na lata 2021–2025 powołano 14 osób – reprezentantów uczelni wyższych, instytucji publicznych, ekspertów zajmujących się tematem różnorodności, a także przedstawicieli i przedstawicielki organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych działających przeciw dyskryminacji i wykluczeniu.

DZIAŁANIA NA RZECZ SENIORÓW

Działania na rzecz seniorów podejmowane są przez szereg miejskich instytucji i partnerów z sektora organizacji pozarządowych. Oferta obejmuje m.in. wsparcie starszych osób w codziennych sprawach, organizację kierowanych do nich wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych, artystycznych i sportowo-rekreacyjnych, spotkania integracyjne, wspieranie aktywności zawodowej, profilaktykę zdrowotną. Angażowanie potencjału seniorów i zachęcanie ich do czynnego udziału w życiu miasta mają charakter priorytetowy; starsi gdańszczanie są więc zarówno odbiorcami, jak i twórcami oferty kierowanej do mieszkańców Gdańska.

W 2020 r. możliwość realizacji cyklicznych działań na rzecz seniorów była ograniczona przez pandemię COVID-19. Nie odbyły się wydarzenia o charakterze masowym, m.in. Piknik Seniora, Parada Seniora czy Miejski Bal Seniora. Część wydarzeń – z uwagi na bezpieczeństwo osób starszych – odbyła się w formule online (np. specjalna edycja Gdańskich Dni Seniora). Kluczową kwestią jest zachowanie równowagi pomiędzy działaniami aktywizującymi a zapewnieniem wsparcia i pomocy osobom starszym. Ze względu na pandemię seniorzy otrzymali wsparcie wolontariuszy w zakresie robienia zakupów (np. w ramach akcji „#gdanskpomaga” czy rządowego programu „Wspieraj Seniora”) i w rozwoju kompetencji cyfrowych, zapewniona została im także bezpłatna pomoc psychologiczna. Miejskie instytucje przygotowały – w formie online – ofertę aktywności ruchowej (Gdański Ośrodek Sportu) oraz kulturalno-kreatywną (Gdański Archipelag Kultury). Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie zorganizował specjalną edycję akcji „Každy może pomóc” dla seniorek i seniorów.

Duże znaczenie mają dobra komunikacja i stała współpraca ze środowiskiem seniorów. Istotną rolę odgrywa w tym zakresie Rada Seniorów w Gdańsku. Została ona utworzona w 2018 r. i jest reprezentacją osób w wieku 60 lat i więcej wyłonioną w drodze wyborów. Ma charakter konsultacyjny, opiniujący i inicjatywny. Koordynowaniem przedsięwzięć skierowanych do osób starszych zajmuje się Pełnomocnik Prezydenta Miasta Gdańska ds. Seniorów. Ze względu na pandemię COVID-19 wstrzymane zostały cykliczne spotkania z liderami klubów i kół seniora oraz przedstawicielami organizacji działających na ich rzecz.

W Gdańsku w 2020 r. mieszkało 128,4 tys. osób w wieku 60 lat i więcej (co stanowiło 27% ogólnej liczby mieszkańców).

INTEGRACJA IMIGRANTÓW

Gdańsk, jako miasto wolności i solidarności, równości i otwartości, wdraża przyjętą w czerwcu 2016 r. politykę zarządzania migracjami na poziomie lokalnym – Model Integracji Imigrantów. Obejmuje on 11 obszarów życia społecznego: sport, kulturę, społeczności lokalne, zdrowie, mieszkalnictwo, bezpieczeństwo, komunikację społeczną, edukację szkolną, edukację wyższą, pomoc społeczną i pracę.

Kluczowym zadaniem realizowanym na rzecz integracji imigrantek i imigrantów jest prowadzone przez organizację pozarządową Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek, które oferuje tzw. pomoc pierwszej linii – wsparcie prawne, integracyjne i zawodowe. W ramach wdrażania Modelu swoją działalność kontynuuje Rada Imigrantów i Imigrantek przy Prezydencie Miasta Gdańska, pełniąc funkcję konsultacyjno-doradczą. Członkowie i członkinie Rady wspierają działalność organizacji pozarządowych, udzielają się w pracach nad kreowaniem nowych polityk i wdrażaniem nowych rozwiązań w mieście, a także wspierają organizację wydarzeń i działań informacyjnych dla nowych mieszkańców i mieszkanki Gdańska.

W grudniu 2020 r. rozpoczęła się trzecia kadencja działalności Rady Imigrantów i Imigrantek. W jej składzie znalazło się 16 przedstawicieli i przedstawicielek dziewięciu narodowości.

OCHRONA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2016–2023 ma na celu tworzenie lokalnego systemu zapewniającego optymalne warunki i szanse rozwoju psychicznego mieszkańców Gdańska oraz poprawę jakości życia osób w trudnościach i kryzysach psychicznych i z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin, opiekunów oraz otoczenia społecznego. Do głównych obszarów działań programu należą: prewencja, interwencja, integracja, koordynacja i zarządzanie. Osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą liczyć na szerokie wsparcie. Działania na rzecz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi są realizowane przez organizacje pozarządowe i podmioty lecznicze, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku oraz inne jednostki organizacyjne miasta. W 2020 r. w ramach Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego wsparciem objęto 160 tys. odbiorców (w tym poprzez kampanie społeczno-edukacyjne czy specjalistyczne usługi z zakresu pomocy psychologicznej i terapeutycznej).

Pandemia COVID-19 wpłynęła negatywnie na dobrostan psychiczny wielu osób. Osoby doświadczające zaburzeń lękowych lub nastroju na skutek bezpośredniego zagrożenia zachorowaniem na COVID-19, doświadczające długotrwałej izolacji czy znajdujące się w kryzysie na skutek utraty pracy mogły skorzystać z bezpłatnego wsparcia psychologicznego w formie zdalnej (telefonicznie, za pomocą komunikatorów lub mediów społecznościowych).

DZIAŁALNOŚĆ DZIELNICOWA I SĄSIEDZKA

Pandemia COVID-19 diametralnie zmieniła możliwości działań i aktywności sąsiedzkich. Bardzo ograniczona została możliwość spotkań. W związku z sytuacją epidemiologiczną w 2020 r. nie odbyły się Gdańskie Dni Sąsiadów. W zamian promowano dobre praktyki sąsiedzkie w czasie pandemii.

Niezwykle ważne dla budowania społeczeństwa obywatelskiego są działania wspierające aktywność na poziomie sąsiedztw i społeczności lokalnych. W Gdańsku funkcjonuje sieć domów i klubów sąsiedzkich, pełniących w społecznościach lokalnych funkcję integracyjną i odzwierciedlających niepowtarzalny charakter dzielnic, w których się znajdują. W czasie pandemii COVID-19 domy i kluby sąsiedzkie skupiały się na wsparciu mieszkańców przez dystrybucję posiłków i środków ochrony osobistej.

W 2020 r. kontynuowane były fundusze inicjatyw lokalnych. Te innowacyjne narzędzia aktywizacji grup nieformalnych – liderów i organizacji, które chcą zorganizować projekt lub inicjatywę ukierunkowaną na rozwój społeczności – rozwijają się od 2013 r. i są skierowane do młodzieży, seniorów, innowatorów i grup sąsiedzkich. Pozwalają mieszkańcom się poznawać i korzystać nawzajem ze swojego potencjału i talentów sąsiadów, aby realizować projekty na rzecz lokalnej społeczności oraz uczestniczyć w szukaniu rozwiązań ważnych problemów społecznych.

Gdańskie fundusze inicjatyw oddolnych w latach 2014–2020

Wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba inicjatyw realizowanych w ramach funduszy inicjatyw oddolnych ogółem		114	127	137	300	280	310	300
w tym:	w ramach funduszu senioralnego	63	80	66	67	99	81	103
	w ramach funduszu młodzieżowego	51	47	50	103	36	85	57
	w ramach funduszu kulturalnego	•	•	21	84	59	63	70
	w ramach funduszu sąsiedzkiego	•	•	•	40	78	72	64
	w ramach funduszu innowacji społecznych	•	•	•	6	8	9	6

Źródło: Wydział Rozwoju Społecznego, UMG.

GDAŃSKA KARTA MIESZKAŃCA

Gdańska Karta Mieszkańca (GKM) to innowacyjny projekt skierowany do mieszkańców, dzięki któremu mogą oni korzystać z bogatej oferty miejskich instytucji oraz partnerów projektu. W 2020 r. w systemie GKM przybyło 16,2 tys. nowych użytkowników. Pod koniec roku liczba kont wyniosła ok. 240 tys., co odpowiada połowie ogólnej liczby mieszkańców miasta. Możliwości korzystania z Karty były ograniczone ze względu na pandemię COVID-19 i mniejszą dostępność obiektów. Niemniej mieszkańcy skorzystali z ponad 46 tys. bezpłatnych wejść i ponad 5 tys. zakupów z rabatem. Najchętniej odwiedzanym obiektem był Gdański Ogród Zoologiczny (ponad 26 tys. wejść), a w dalszej kolejności pływalnie Gdańskiego Ośrodka Sportu (4,2 tys.) oraz Hevelianum (2,3 tys.).

W 2020 r. było 240 tys. zarejestrowanych użytkowników Gdańskiej Karty Mieszkańca.

Podjęto liczne działania związane z pandemią. Do najważniejszych można zaliczyć uruchomienie na stronie www.jestemzgdanska.pl sekcji zawierającej najważniejsze i aktualne informacje dla mieszkańców odnoszące się do sytuacji epidemiologicznej, a także akcję „Zostań turystą we własnym mieście” zachęcającą do intensywnego korzystania z oferty turystycznej miasta. Wzięło w niej udział niemal 23 tys. mieszkańców.

GKM wykorzystywana jest do wspierania miejskich wydarzeń i projektów, m.in. przez informacje na portalu, kampanie promocyjne, akcje newsletterowe, powiadomienia w aplikacji mobilnej, wykorzystanie modułu biletowego. Działania wspierające dotyczyły m.in. Budżetu Obywatelskiego, akcji „Kręć kilometry dla Gdańska” oraz programów „Ekstra FAN”, „Aktywuj się w Gdańsku”, „Kierunek Zdrowie”.

95% użytkowników Gdańskiej Karty Mieszkańca ocenia ją pozytywnie.

System GKM jest nieustannie rozwijany i uzupełniany o nowe możliwości, dzięki czemu staje się zintegrowanym i spójnym systemem usług miejskich. Związane z nim działania podjęte w 2020 r. to m.in.:

- rozszerzenie listy dokumentów uprawniających do otrzymania GKM m.in. o umowy najmu, potwierdzenie własności mieszkania (akt notarialny), wypis z księgi wieczystej (dokumentem uprawniającym do odbioru karty przestaje więc być wyłącznie dowód osobisty, nawet jeśli został wydany w Gdańsku);
- otwarcie nowego Centrum Obsługi Gdańskiej Karty Mieszkańca przy ul. Grunwaldzkiej 148;
- wydłużenie godzin pracy biura obsługi GKM oraz infolinii;
- wprowadzenie do GKM nowej funkcji: Ogólnopolskiej Karty Seniora – osoby po 60. roku życia mogą bezpłatnie odebrać specjalny hologram, dzięki któremu GKM pełni funkcję Karty Seniora i uprawnia do korzystania ze zniżek i rabatów skierowanych do seniorów w całej Polsce;

- wspólny bilet na autobusy, tramwaje oraz kolej – mieszkańcy mogą ładować GKM ze zdjęciem imiennymi biletami okresowymi (karta z ważnym biletem imiennym uprawnia do przejazdu autobusem i tramwajem oraz pociągiem SKM/POLREGIO na terenie Gdańska);
- Pakiet Dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – możliwość potwierdzania uprawnień przysługujących osobom z niepełnosprawnościami tylko na podstawie GKM (bez okazywania w kasach legitymacji czy orzeczenia), dostęp do zebranych w jednym miejscu informacji na temat oferty gdańskich obiektów i instytucji dla osób z niepełnosprawnościami oraz udogodnień architektonicznych i funkcjonalnych, możliwość wzięcia udziału w projekcie badawczo-audytorskim „Misja: Dostępność!” (program audytów sprawdzający dostępność gdańskich obiektów dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami);
- bezpłatne przejazdy z kartą dla osób uprawnionych bez dodatkowych dokumentów potwierdzających uprawnienie;
- realizacja badań ankietowych online wśród użytkowników GKM.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA Zwiększenie potencjału rozwojowego społeczności lokalnych, rodzin i osób

- **Model Integracji Imigrantów** – określa politykę miasta wobec nowych mieszkanki i mieszkańców pochodzących z różnych regionów świata. Umożliwia imigrantom lepszą integrację w ramach warunków społecznych, prawnych i kulturowych, jest szansą na wykorzystanie ich potencjału dla rozwoju Gdańska. Działania realizowane w 2020 r. to m.in.:
 - **Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek** – świadczy usługi informacyjne i konsultacyjne dla cudzoziemców, organizuje kursy języka polskiego, pomoc prawną, doradztwo zawodowe. Udziela wsparcia osobom z różnych przyczyn wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem. W 2020 r. z usług Centrum skorzystało 6,5 tys. cudzoziemców;
 - **Międzynarodowa Sieć Miast Schronienia ICORN** – wsparcie w formie rocznego stypendium otrzymał kolejny artysta mieszkający w Gdańsku, pochodzący z Tadżykistanu dziennikarz Khairullo Mirsaidov, represjonowany za zaangażowanie w obronę praw człowieka;
 - kolejny cykl warsztatów **Szkoły Różnorodności** – projekt (tym razem – z powodu pandemii – w formie online), w ramach którego w zainteresowanych szkołach odbyły się warsztaty z wrażliwości na różnorodność kulturową. Przeprowadzono 48 godz. warsztatów w 5 gdańskich szkołach;
 - **korepetycje dla dzieci z doświadczeniem migracji** – od października do grudnia wolontariusze i wolontariusze przeprowadzili 64 godz. korepetycji;
 - międzynarodowy klub rodzica **„My to mamy Klub bez granic”** (funkcjonował z przerwami związanymi z pandemią);
 - zatrudnienie **drugiego koordynatora wspierającego dzieci** z doświadczeniem migracyjnym w gdańskich szkołach;
 - przygotowanie i wydanie pakietu powitalnego **„Witajcie w Gdańskiej Szkole!”** dla dzieci z doświadczeniem migracji i ich rodziców;
 - kontynuacja programu **praktyk obywatelskich „Cześć”** dla nowo przybyłych do miasta imigrantek i imigrantów. W 2020 r. część zajęć odbyła się w tradycyjnej formule (bezpośrednie spotkania), a część – w formie online. Uczestniczyło w nich zdalnie 625 osób, a stacjonarnie – 371;
 - kontynuacja działalności **Punktu Pomocy Cudzoziemcom** w Gdańskim Urzędzie Pracy;
 - kampania społeczna **„Łączy nas Gdańsk”** w mediach społecznościowych;
 - udzielanie kompleksowego **wsparcia dla rodzin romskich** zamieszkujących w Gdańsku. W celu zapewnienia bezpiecznego schronienia w czasie pandemii i przerwy wakacyjnej zorganizowano świetlicę letnią dla dzieci romskich;
 - wsparcie dla osób wykluczonych z rozwiązań systemowych w zakresie **pomocy żywnościowej**, zorganizowane w związku z pandemią we współpracy z Bankiem Żywności;
 - zapewnienie – we współpracy z Centrum Praw Kobiet – wsparcia psychologicznego w języku rosyjskim, ukraińskim i angielskim oraz bezpiecznego schronienia dla **matek z dziećmi będących ofiarami przemocy**;
 - wsparcie inicjatyw mniejszości narodowych i etnicznych oraz Kaszubów;

- o działania **wspierające prodemokratyczne protesty na Białorusi**, a także lokalną, trójmiejską społeczność białoruską: lekcje języka polskiego, rajd rowerowy, piknik rodzinny, wiec wsparcia;
 - o realizowany przez Instytut Kultury Miejskiej projekt „**Metropolitanka – witamy / ласкаво просимо / добро пожаловать**”. 30 osób odbyło kurs przewodnicki w językach rosyjskim i ukraińskim i w tych językach oprowadzało po Gdańsku;
 - o udział w platformie współpracy na rzecz integracji i migracji w ramach Unii Metropolii Polskich.
- **Model na rzecz Równego Traktowania** – projekt skierowany do wszystkich gdańszczan, którzy mogą być zagrożeni dyskryminacją. Ma służyć budowaniu bardziej przyjaznego i bezpiecznego Gdańska dla wszystkich, bez względu na różnice płci, wieku, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia etnicznego czy stopnia sprawności. W 2020 r. przeprowadzono następujące działania:
 - o zgodnie z Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami powołany został **zespół koordynatorów ds. dostępności**, którzy są odpowiedzialni za planowanie i koordynację wdrażania planu działania na rzecz poprawienia dostępności w mieście. Jednym z działań koordynatorów była publikacja „Poradnika dostępności cyfrowej dla UMG”, wspierająca w tworzeniu dostępnych cyfrowo dokumentów w urzędzie;
 - o zakończono pracę nad **poradnikiem projektowania uniwersalnego** „Szczegółowe standardy dostępności dla kształtowania przestrzeni i budynków w Mieście Gdańsku”. Kolejny etap prac to przygotowanie procesu konsultacji społecznych z zachowaniem zasad dostępności;
 - o przeprowadzono szeroki **audyt dostępności** architektonicznej, komunikacyjno-informacyjnej i cyfrowej w wydziałach, jednostkach oraz placówkach edukacyjnych miasta Gdańska. Jego elementem był audyt dostępności cyfrowej ok. 100 stron internetowych Urzędu Miejskiego oraz aplikacji;
 - o wdrożono **listę pomocniczą dotyczącą dostępności dla organizacji pozarządowych**, składających oferty w konkursach w obszarze działalności pożytku publicznego, która pomaga zaplanować projekty zgodnie z zasadami dostępności społecznej, architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjno-informacyjnej. Wątkom dotyczącym dostępności przypisano również wysoką punktację w ocenie merytorycznej;
 - o realizowano **15 projektów społecznych** na podstawie ofert na realizację przez organizacje pozarządowe zadania publicznego w obszarze upowszechniania wolności i praw człowieka, równych praw kobiet i mężczyzn oraz wspierania mniejszości etnicznych i narodowych, w które bezpośrednio zaangażowanych było ok. 3 tys. osób. Projekty te spełniały cele i rekomendacje Modelu m.in. przez:
 - wznowienie (od października 2020 r.) działalności Gdańskiego Centrum Równego Traktowania – bezpłatnego wsparcia dla osób doświadczających dyskryminacji lub przemocy motywowanej uprzedzeniami,
 - przygotowanie materiałów dotyczących dyskryminacji i mobbingu dla liderów i liderek społeczeństwa obywatelskiego w Gdańsku,
 - prowadzenie cyklu debat dotyczących ideologii i radykalizmów,
 - szkolenia dotyczące rozpoznawania przemocy ze względu na płeć, skierowane do pracowników socjalnych, grup rozwojowych i wzmacniających osoby LGBT, grup wsparcia dla osób doświadczających mobbingu,
 - warsztaty wzmacniające kompetencje wychowawcze rodziców,
 - cykl mentoringu dla kobiet pracujących w branży morskiej, cykl coachingu dla matek powracających na rynek pracy, działania na rzecz godzenia życia rodzinnego i zawodowego, w tym na rzecz szerszego włączania ojców w życie rodzinne,
 - działania integrujące społeczności należące do mniejszości narodowych i etnicznych;
 - o kontynuowano działania edukacyjno-informacyjne w **kampanii społecznej „Łączy Nas Gdańsk”**, w tym działania dostarczające wiedzy z zakresu obostrzeń i środków bezpieczeństwa w czasie pandemii dla osób niemówiących po polsku.
- **Działania na rzecz seniorów** – programy, projekty i działania integrujące i wspierające aktywność seniorów, w tym m.in.:
 - o **integrujące** środowisko seniorów, np. konkurs „Aktywni Seniorzy 2020”, październikowy cykl wydarzeń w ramach Gdańskich Dni Seniora;
 - o **wspierające aktywność**, np. Gdański Fundusz Senioralny (z dodatkową edycją na zorganizowanie przedsięwzięć w małych grupach z zachowaniem reżimu sanitarnego), zajęcia nordic walking

- podczas Gdańskich Dni Seniora, wspieranie aktywności mobilnej w srebrnym wieku obejmujące zakup trójkołowych rowerów w ramach projektu „GreenSAM”;
- z zakresu **profilaktyki zdrowotnej**, np. projekt „Trzeci Wiek w Zdrowiu” czy Gdański Samorządowy System Teleopieki Domowej, który został rozszerzony na 11 domów sąsiedzkich i wzbogacony o jedną grupę branżową obejmującą kombatanatów, żołnierzy AK i całościowo zwiększony do 240 użytkowników. Zastosowano nowe narzędzie w postaci opaski z czujnikiem upadku i GPS;
 - z zakresu **bezpieczeństwa** – kontynuowano współpracę z Polskim Towarzystwem Psychologicznym w ramach akcji „Bezpieczny Senior na drodze”, współorganizując dni otwarte, podczas których można było wykonać bezpłatne badania refleksu, uwagi i koordynacji ruchowej dla osób 60+;
 - **artystyczne**, np. koncert z okazji Dnia Babci i Dnia Dziadka, IV Gdański Konkurs Poetycki oraz koncert galowy w ramach projektu „Benefis Dojrzałości”;
 - **integracji międzypokoleniowej**, np. akcja wolontariatu pracowniczego „Ogródek dla seniora”, polegająca na przygotowaniu i dostarczeniu seniorom miniogródków w szkole z okazji Gdańskich Dni Seniora (październik 2020 r.);
 - **komunikacyjno-informacyjne** – przygotowanie „Informatora dla Seniorów 2020”, zawierającego informacje oraz oferty dla osób starszych, ich opiekunów i rodzin; uruchomienie Telewizji Senior - kanał wideo online, którego misją było zapewnienie informacji seniorom i seniorkom dotyczących różnych dziedzin życia; stworzenie portalu akademiaseniora.pl oraz platformy komunikacyjnej pn. „Gdański Multimedialny Informator Senioralny”;
 - **Program Wspieraj Seniora** – w ramach programu rządowego zorganizowano wsparcie osób w wieku 70 i więcej lat, które ze względu na trwający stan epidemii pozostały w domu. Wolontariusze dostarczali zakupy, artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze czy środki higieny osobistej. W 2020 r. wsparciem objęto 344 osoby, 68 wolontariuszy wspierało zadanie;
 - **Złota rączka dla seniora** – bezpłatne drobne usługi naprawcze dla osób powyżej 75. roku życia (od października 2020 r. – powyżej 70. roku), które nie mogą lub nie potrafią samodzielnie dokonać naprawy; wykonano 625 usług naprawczych w ramach 499 zleceń dla 418 osób;
 - **Centrum Pracy Seniorek i Seniorów**, świadczące usługi pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego. W 2020 r. doradcy klienta objęli swoją usługą 340 osób, co pozwoliło na rozbudowanie bazy danych seniorów zainteresowanych podjęciem pracy w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy do 1504 osób. Mimo negatywnego wpływu pandemii COVID-19 (zawieszenie bezpośredniej obsługi klientów, mniejsza liczba ofert pracy) odnotowano 206 przypadków podjęcia pracy wśród seniorów będących klientami Centrum.
- **Gdański Program Ochrony Zdrowia Psychicznego** – w 2020 r. zrealizowano 41 zadań i objęto działaniami ok. 160 tys. osób, z których blisko 4,65 tys. otrzymały bezpośrednie wsparcie psychologiczne (psychoterapię, terapię indywidualną, terapię grupową). Budowanie świadomości społecznej nt. osób borykających się z zaburzeniami psychicznymi jako zagrożonych wykluczeniem społecznym odbywa się także dzięki działaniom informacyjno-edukacyjnym wpływającym na proces asymilacji osób chorujących psychicznie w społeczeństwie, w szczególności przez pomoc choremu w powrocie do prawidłowego funkcjonowania w środowisku rodzinnym, czy zawodowym, a także w budowaniu relacji społecznych. W tym zakresie w ramach Dni Solidarności z Osobami Chorującymi Psychiczenie w 2020 r. współorganizowano – wraz z Pomorską Koalicją na rzecz Zdrowia Psychicznego – konferencję „Zdrowie psychiczne – nowa kultura pomagania”. W wydarzeniu, częściowo w formie online, udział wzięło ok. 220 osób.
 - **Gdański model deinstytucjonalizacji usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi** – w 2020 r. zakończono projekt mający na celu testowanie modelu środowiskowego wsparcia osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi, skupiony na indywidualnym i jednocześnie kompleksowym podejściu do osoby z takimi zaburzeniami. W zakresie wdrażania modelu w Gdańsku powstały m.in.: środowiskowy dom samopomocy, klub integracji społecznej oraz mieszkania wspomagane. W całym projekcie wsparciem objęto 346 osób, w tym 208 uzyskało pomoc w związku z doświadczanymi zaburzeniami/chorobami psychicznymi (m.in. 166 osób skorzystało z konsultacji psychiatrycznych, 88 osób uczestniczyło w terapii, 37 osób skorzystało z leczenia na dziennym oddziale psychiatrycznym, 141 osób otrzymało asystenturę środowiskową), a 138 osób wzięło udział w kursach i szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe w obszarze pomocy osobom doświadczającym zaburzeń psychicznych.
 - **OzA – testowanie gdańskiego modelu wsparcia dorosłych Osób z Autyzmem** – to projekt, który oferuje kompleksową, wielodyscyplinarną i zindywidualizowaną pomoc przez zapewnienie dostępu do szerokiego wachlarza usług społecznych, zawodowych, edukacyjnych i medycznych dla dorosłych osób z autyzmem (OzA) i niepełnosprawnością intelektualną zamieszkujących na terenie Gdańska, a ponadto osób z ich otoczenia oraz przedstawicieli podmiotów, instytucji i organizacji realizujących wsparcie. Testowanie modelu rozpoczęto w 2019 r., a do końca 2020 r. wsparciem objęto 54 dorosłe osoby z autyzmem, 52 osoby z ich otoczenia oraz 21 specjalistów.

- **Gdańskie fundusze inicjatyw oddolnych** – osoby zainteresowane realizacją własnych inicjatyw sąsiedzkich lub projektów na rzecz mieszkańców, lokalnej społeczności czy grupy rówieśniczej mogą skorzystać ze wsparcia z funduszy: senioralnego, młodzieżowego, sąsiedzkiego, innowacji społecznych oraz z dofinansowania w ramach inicjatywy kulturalnej „Otwarty IKM”. W 2020 r. w sumie zrealizowano 300 takich inicjatyw. Mieszkańcy mogli uzyskać dofinansowanie swoich pomysłów w kwocie 500 zł, a organizacje pozarządowe – w kwocie 5000 zł.
- **Domy i kluby sąsiedzkie** – są to działające na rzecz lokalnych społeczności centra aktywizujące mieszkańców i organizujące szereg wydarzeń, głównie o charakterze dzielnicowym, np. zajęcia dla młodzieży czy seniorów. W 2020 r. kluczową aktywnością domów i klubów sąsiedzkich było wsparcie mieszkańców w czasie pandemii COVID-19 w formie dystrybucji posiłków i środków ochrony osobistej oraz kontaktów telefonicznych i za pośrednictwem Internetu. W 2020 r. na terenie Gdańska funkcjonowało 17 domów sąsiedzkich i 4 kluby sąsiedzkie.
- **Akcja Zima i Akcja Lato** – to oferta zajęć dla dzieci i młodzieży w okresach wolnych od nauki szkolnej. W czasie ferii zimowych w styczniu 2020 r. zajęcia dla dzieci organizowało 55 gdańskich szkół. Dodatkowe atrakcje przygotowały miejskie instytucje kultury, Gdański Ośrodek Sportu czy Pałac Młodzieży. Podczas wakacji letnich ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną w kraju i w związku z wydawanymi rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej miasto nie organizowało wypoczynku w placówkach oświatowych. Organizacją zajęć dla najmłodszych zajęły się instytucje miejskie oraz organizacje pozarządowe.
- **Karta Dużej Gdańskiej Rodziny** – ma na celu promowanie modelu rodziny wielodzietnej i pozytywnego jej wizerunku, umacnianie oraz wspieranie rodzin wielodzietnych przez większą dostępność skierowanych do nich usług, a także zwiększanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży z tych rodzin. Umożliwia bezpłatne korzystanie z komunikacji miejskiej oraz zapewnia ulgi w ofercie miejskich instytucji i podmiotów zewnętrznych. W 2020 r. wydano 1,6 tys. nowych kart – w sumie z Karty Dużej Gdańskiej Rodziny skorzystało 18,6 tys. osób.
- **Nieodpłatna pomoc prawna** dla osób w trudnej sytuacji życiowej i potrzebujących wsparcia – porady świadczone były w 19 punktach, w tym w pięciu punktach udzielano porad obywatelskich. W 2020 r. zapewniono lepszy dostęp mieszkańców do punktów – pięć z nich przeniesiono do siedzib Centrów Pracy Socjalnej. Udzielono 8,5 tys. porad, w tym 1,4 tys. porad obywatelskich. Przez większość 2020 r. porady udzielane były zdalnie.
- **Rewitalizacja gdańskich dzielnic** – w 2020 r. w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji przeprowadzono działania społeczne, których celem była integracja mieszkańców i poprawa jakości współużytkowanej przestrzeni. Miały one formę m.in. animacji oraz konsultacji i interwencji (wsparcie potrzeb w dostosowaniu do różnych grup wiekowych), ponadto były ukierunkowane na zadbanie o wspólną przestrzeń. W sumie w działaniach aktywny udział wzięło 545 przedstawicieli społeczności lokalnych. Ponadto aby stworzyć miejsca do działań społecznych w obszarach rewitalizacji, realizowano działania inwestycyjne związane z adaptacją lub budową lokali świadczących usługi społeczne. Kontynuowano działania w Centrum Wsparcia i Terapii Rodzin przy ul. Radnej 3/2 (Dolne Miasto), Centrum Wsparcia Seniora przy ul. Biskupiej 4 (Biskupia Górka) oraz Youth Point – w lokalu przy ul. Na Zaspę 53 (Nowy Port) na potrzeby świadczenia usług społecznych skierowanych do młodzieży. Oddano do użytku lokal Klubu Aktywnego Mieszkańca przy ul. Floriańskiej 3 (Nowy Port). Obiekty te oferują w sumie zajęcia stałe dla 460 uczestników i pojedyncze zajęcia dla 135 uczestników. Prowadzono również prace przygotowawcze do adaptacji lub budowy kolejnych czterech obiektów działań społecznych: przy ul. Królikarnia 13 (Dolne Miasto), Styp-Rekowski 16 (Stary Chełm), Dworcowej 11 i Gościnniej 1 (Orunia).

Udział mieszkańców w zarządzaniu miastem

Gdańsk, jako miejsce otwarte na innych, wrażliwe na słabszych i potrzebujących, jest także miastem ludzi odpowiedzialnych społecznie, aktywnych, zrzeszających się, potrafiących działać wspólnie na rzecz sąsiedztw, lokalnych społeczności, regionu i kraju. Aktywność obywatelska to niezwykle ważny aspekt życia miasta; zaangażowanie mieszkańców jest bowiem gwarancją efektywnego diagnozowania problemów i identyfikowania sposobów ich rozwiązań oraz podejmowania decyzji najlepszych dla lokalnej społeczności. Aktywność obywatelska to zarówno działania nieformalnych grup mieszkańców, udział w wyborach, działalność rad dzielnic, jak i współpraca miasta z organizacjami pozarządowymi, Budżet Obywatelski czy procesy partycypacyjne – tworzące przestrzeń do wspólnego zarządzania miastem.

80% mieszkańców deklarowała w 2020 r. zainteresowanie działalnością władz miasta.

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Uczestnictwo mieszkańców w procesach partycypacyjnych – zarówno służących konsultowaniu licznych spraw związanych z działalnością miasta, jak i tworzących przestrzeń dla współdecydowania o konkretnych rozwiązaniach – jest ważnym elementem budowania społeczeństwa obywatelskiego, ludzi aktywnych, gotowych do działania. Współpraca z mieszkańcami co roku zawiera stałe elementy, jak np. Budżet Obywatelski, ale też kształtuje się dynamicznie i dostosowuje do wzajemnych potrzeb. W 2020 r. ze względu na pandemię COVID-19 zdecydowana większość działań musiała być realizowana w formie online. Zawieszone zostały dzielnicowe spotkania prezydent Gdańska z mieszkańcami „przy stole”, a komunikacja z gdańszczanami odbywała się m.in. w formie czatów internetowych. Wstrzymano również spotkania z mieszkańcami przy okazji urządzania podwórek. Kontynuowane były dyskusje o planach miejscowych, procesach rewitalizacyjnych, które przeprowadzano, w zależności od sytuacji, zdalnie lub stacjonarnie z zachowaniem reżimu stacjonarnego.

W 2020 r. przeprowadzono 93 procesy o charakterze konsultacyjnym i partycypacyjnym.

RADY DZIELNIC

Ważna dla budowania społeczeństwa obywatelskiego i angażowania się mieszkańców w sprawy lokalne jest działalność rad dzielnic. W 2020 r. rady funkcjonowały we wszystkich 35 dzielnicach. Działy w nich 567 radnych. Skupiając się na działaniach lokalnych, rady złożyły wnioski o dofinansowanie 587 projektów na łączną kwotę prawie 4,2 mln zł. Szczególną inicjatywą wykazało się 16 rad, które przeznaczyły część swoich środków – w sumie ponad 324 tys. zł – na zakup respiratorów dla gdańskich szpitali w czasie pandemii COVID-19. Z tych funduszy udało się zakupić dziewięć respiratorów (4 stacjonarne i 5 transportowych) o wartości niemal 360 tys. zł (różnica między środkami zadeklarowanymi przez dzielnice a wartością zakupu pokryta została z innych środków miejskich przeznaczonych na zakup sprzętu i aparatury medycznej). Wiele rad organizowało też pomoc żywieniową czy zakup środków ochrony osobistej z przeznaczeniem dla mieszkańców.

Działalność rad dzielnic w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba złożonych przez rady dzielnic wniosków o dofinansowanie projektów	357	390	464	530	543	776	587
Środki wykorzystane przez rady dzielnic (zł)	1 509 119	1 588 986	1 648 897	1 843 741	1 862 041	4 306 518	4 186 966

Źródło: Biuro Rady Miasta Gdańska.

UDZIAŁ MIESZKAŃCÓW W WYBORACH

W 2020 r. odbyły się wybory prezydenta RP. Potwierdziły one pozytywną tendencję do wzrostu frekwencji, która zarysowała się w poprzednich latach w wyborach parlamentarnych, samorządowych i do rad dzielnic.

Pierwsza tura wyborów odbyła się 28 czerwca i wzięło w niej udział 71,5% uprawnionych do głosowania gdańszczan. W drugiej turze – 12 lipca – frekwencja osiągnęła 74,9%. Wartości te były wyższe o kilkanaście punktów procentowych w porównaniu z wynikami poprzednich wyborów prezydenckich (z 2015 r.). Były też wyższe o ok. 5–7 pkt proc. niż w województwie pomorskim i ogólnie w kraju.

74,9% uprawnionych do głosowania gdańszczan uczestniczyło w drugiej turze wyborów prezydenta RP w lipcu 2020 r. Wśród 10 największych miast w Polsce frekwencja wyborcza w Gdańsku była trzecia pod względem wysokości (za Warszawą i Poznaniem).

**DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO
INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA**
Zwiększenie roli mieszkańców, organizacji, instytucji i innych podmiotów w kreowaniu polityk miejskich

- **Konsultacje społeczne** – procesy, prowadzone przez miasto i instytucje miejskie, polegające na opiniowaniu oraz uzgadnianiu prowadzonych działań bezpośrednio z mieszkańcami. W 2020 r. z uwagi na pandemię COVID-19 konsultacje społeczne były ograniczone i przeprowadzane głównie w formule online. Kontynuowano dyskusje nt. planów miejscowych, procesów rewitalizacyjnych, natomiast wstrzymano np. spotkania z mieszkańcami w związku z urządzaniem podwórek – na rzecz spotkań indywidualnych z ich użytkownikami. W sumie konsultacji i procesów konsultacyjnych przeprowadzono 93 (najwięcej – w obszarze planowania przestrzennego).
- **Budżet Obywatelski (BO)** – narzędzie partycypacji mieszkańców w zarządzaniu miastem. Ósma edycja gdańskiego BO z uwagi na pandemię została przesunięta w czasie. W czerwcu (a nie jak dotychczas wczesną wiosną) odbył się nabór projektów, a głosowanie przeniesiono z września na drugą połowę listopada. Mimo obostrzeń zgłoszono rekordową liczbę projektów – 629. Została też wprowadzona istotna zmiana w regulaminie BO: prawie 4 mln zł z kwoty BO (18,5 mln zł) zostało wydzielonych na Zielony Budżet Obywatelski. W ramach projektów „zielonych” w dzielnicach i projektów ogólnomiejskich mieszkańcy mogli zgłaszać modernizacje istniejących zieleńców, a także propozycje utworzenia nowych parków kieszonkowych, skwerów, ogrodów deszczowych czy łąk kwietnych. Gdańszczanie chętnie podchwycili inicjatywę i zgłoszonych zostało 147 takich projektów. Z uwagi na obostrzenia związane z sytuacją epidemiologiczną w czasie głosowania nie było punktów konsultacyjnych ani akcji promocyjnych w przestrzeni miejskiej, co przełożyło się na niższą niż w poprzednich latach frekwencję (wyniosła 8,6% tj. o 2,8 pkt proc. mniej niż w 2019 r.). W głosowaniu udział wzięło 40 383 mieszkańców.
- **Spacerzy prezydent w dzielnicach** – w uwagi na pandemię nie kontynuowano spotkań z mieszkańcami z cyklu „Porozmawiajmy przy stole”. Jesienią prezydent Gdańska rozpoczęła jednak spacerzy dzielnicowe, w których uczestniczyli przedstawiciele rad dzielnic oraz Rady Miasta, a także wybrani dyrektorzy Urzędu Miejskiego lub jednostek miejskich. Podczas spacerów omawiane były najważniejsze dla mieszkańców dzielnic kwestie związane z jakością życia, z problemami, które wymagają interwencji; była to też okazja, aby pokazać, jak rozwija się miasto, jak mieszkańcy – poprzez przedstawicieli dzielnicowych – oceniają swoje miejsce zamieszkania. W 2020 r. zorganizowano pięć spacerów oraz dwa spotkania z radnymi dzielnic w siedzibach rad.
- W czasie pandemii COVID-19 organizowano spotkania prezydent Gdańska z mieszkańcami online. W 2020 r. odbyło się 25 **czatów z prezydent Gdańska**, w tym osiem w duetach: siedem z zastępcami prezydent oraz jeden specjalny – z prezydentem Sopotu Jackiem Karnowskim, transmitowany z Rzeszowa w lipcu, kiedy to prezydenci odwiedzali gminy dotknięte powodzią.
- **Rady społeczne** – szereg rad opiniujących i doradczych działających w mieście. W 2020 r. działały w Gdańsku następujące rady:
 - Gdańska Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych;
 - Gdańska Rada Sportu;
 - Rada ds. Równego Traktowania;
 - Rada Imigrantów i Imigrantek;
 - Gdańska Rada Zdrowia Publicznego;
 - Rada Kultury Gdańskiej;
 - Powiatowa Rada Rynku Pracy w Gdańsku;
 - Gdańska Światowa Rada Bursztynu;
 - Gdańska Rada Działalności Pożytku Publicznego;
 - Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych;
 - Młodzieżowa Rada Miasta Gdańska;
 - Rada Seniorów w Gdańsku;
 - Komitet Rewitalizacji;
 - Rada Programowa Gdańskiego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (w procesie łączenia z Gdańską Radą Zdrowia Publicznego).
- **Zespół Dialogu Obywatelskiego pn. „Młodzi w Mieście”**, którego głównym celem jest wypracowanie rozwiązań wspierających aktywność młodzieży w Gdańsku, w 2020 r. z powodu sytuacji pandemicznej zawiesił swoje działania.
- **Rady dzielnic** – mimo ograniczonych możliwości podejmują szereg inicjatyw na rzecz swoich mieszkańców. Ponad 4 mln zł ze środków przeznaczonych na działalność w dzielnicach radni przekazali na sfinansowanie drobnych inwestycji w dzielnicach oraz projektów wspomagających mieszkańców.
- **Gdańska Szkoła Solidarności Codziennie** – w 2020 r. prowadzone były warsztaty i debaty online aktywizujące obywateli, np. „Aktywizm w sieci”, „Jak przedstawić swoją grupę na działanie online” czy „Pomaganie w najbliższym sąsiedztwie”. Z propozycji mogli skorzystać wszyscy aktywni mieszkańcy Trójmiasta.

Wolontariat

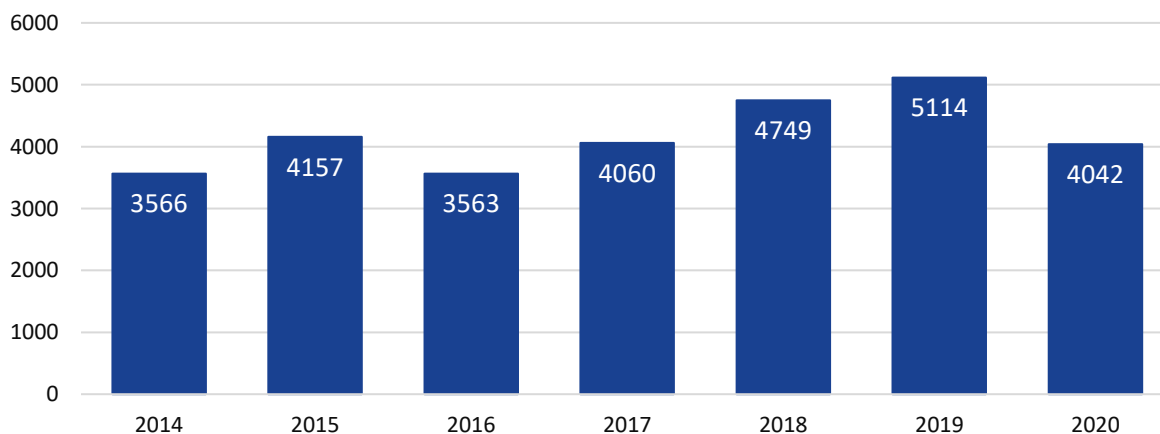
Wolontariat to ważny wymiar społecznej działalności. Nie tylko rozwiązuje problemy społeczne i służy rozwojowi solidarności międzyludzkiej, lecz także wpływa pozytywnie na aktywizację mieszkańców. Dla wielu osób jest ścieżką samorealizacji i rozwoju osobistego. Na przestrzeni ostatnich lat wolontariat w Gdańsku znacznie się rozwinął i stał się sposobem na włączanie mieszkańców w aktywność społeczną.

84% gdańszczan przyznało w 2020 r., że wolontariat jest ważną formą aktywności społecznej (wzrost o 7 pkt proc. w stosunku do 2019 r.).

W 2020 r. – za sprawą pandemii COVID-19 – charakter i zakres wolontariatu uległy na wielu płaszczyznach ograniczeniom bądź znaczącym zmianom. Jednakże dzięki latami budowanym związkom między różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, wspólnie wypracowanym narzędziom partycypacji oraz silnym fundamentom aksjologicznym działalność wolontariacka nie zamarła i owocowała w czasach pandemii zarówno kontynuacją starych, jak i wdrażaniem nowych projektów.

Wiodącym organizatorem wolontariatu w mieście jest Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku (RCWG). Prowadzi ono Biuro Pośrednictwa Wolontariatu, dostępne dla wszystkich mieszkańców Gdańska. Działalność Biura polega na współpracy z wolontariuszami, instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi z Gdańska, w której RCWG odgrywa rolę pośrednika między osobami (instytucjami) chcącymi angażować wolontariuszy a chętnymi do podjęcia takiej aktywności. Biuro oferuje wolontariat systematyczny, akcyjny oraz tzw. e-wolontariat. Oferty rozpowszechnia za pomocą różnych kanałów informacyjnych – przede wszystkim umieszcza je w bazie ofert wolontariackich na swoim portalu internetowym (wolontariagdansk.pl) oraz w pierwszej w Polsce aplikacji do pośrednictwa wolontariatu (WolontariAPP). Prowadzone są szkolenia dotyczące wolontariatu (także w zakresie zarządzania nim) oraz punkt doradztwa dla organizacji/instytucji. Biuro ma również za zadanie promować idee wolontariatu jako narzędzia aktywizacji społecznej i zawodowej.

Liczba wolontariuszy podejmujących wolontariat przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku w latach 2014-2020

Źródło: Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku.

Gdańsk uzyskał tytuł Europejskiej Stolicy Wolontariatu 2022. Nasze miasto konkurowało o ten zaszczytny tytuł z Izmirem, Madrytem i włoską Gorizią.

Do podejmowania wolontariatu na rzecz potrzebujących osób i rodzin zachęca Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. We współpracy z tą jednostką mieszkańcy mogą angażować się w działania m.in. na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, rodzin, które mają trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dzieci i młodzieży z trudnościami w nauce czy młodych osób zaczynających samodzielne dorosłe życie. Rozwijany jest również program wolontariatu pracowników Urzędu Miejskiego w Gdańsku.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA Zwiększenie roli wolontariatu jako aktywności społecznej

- **Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku (RCW)** – kluczowy podmiot zajmujący się organizacją wolontariatu w Gdańsku. Prowadzi działalność w zakresie pośrednictwa i organizacji wolontariatu dla innych podmiotów. W 2020 r. dzięki RCW wolontariat podjęły 4042 osoby.
- **Partnerstwo na rzecz Rozwoju Wolontariatu** – platforma współpracy środowisk zajmujących się wolontariatem, która ułatwia wspólne podejmowanie decyzji dotyczących rozwoju wolontariatu w Gdańsku. Głównym efektem prac Partnerstwa w 2020 r. było opracowanie koncepcji i zrealizowanie Gdańskiego Tygodnia Wolontariatu 2020.
- **Gdański Tydzień Wolontariatu** – partnerska inicjatywa Regionalnego Centrum Wolontariatu w Gdańsku, miasta Gdańska oraz gdańskich organizacji pozarządowych i instytucji publicznych, która zawiązała się w związku z Międzynarodowym Dniem Wolontariusza, obchodzonym na całym świecie 5 grudnia. Jest to przede wszystkim święto gdańskich wolontariuszy, a ponadto cykl różnorodnych wydarzeń adresowanych do wszystkich mieszkańców Gdańska. Inicjatywa ma na celu docenienie i integrację gdańskiego środowiska wolontariuszy, promocję idei wolontariatu wśród gdańszczan i gdańszczanek oraz upowszechnianie wiedzy o działaniach i akcjach organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i przedsiębiorców, w które w ciągu całego roku angażują się wolontariusze. Głównym wydarzeniem obchodów Tygodnia Wolontariatu jest Gala Wolontariatu. W 2020 r. odbyła się ona online, a uczestniczyło w niej prawie 4,9 tys. osób. Wręczone zostały nagrody w kategoriach: Wolontariusz Roku (laureatką została Klaudia Suliborska), Koordynatorka Roku (Liliana Tarasow) i Inicjatywa, która wniosła najwięcej dobra podczas kwarantanny (#ngosyszyjamaski); wręczono również wyróżnienie (#zupodobro). Podczas gali ogłoszono też wyniki konkursu na Europejską Stolicę Wolontariatu w roku 2022, którą został Gdańsk. W ramach obchodów zorganizowano warsztaty i szkolenia na temat kreatywnego myślenia oraz wolontariatu zagranicznego. Ze względu na panujące obostrzenia związane z pandemią COVID-19 nie odbyła się tradycyjna parada wolontariuszy. Zastąpiła ją relacjonowana online dwuosobowa parada przedstawicieli RCW z banerem promującym.
- **Lokalne centra wolontariatu** – miejsca pośrednictwa wolontariatu na poziomie lokalnych społeczności, nastawione na animację społeczności i tworzenie środowiska do rozwoju wolontariatu lokalnego. W 2020 r. działało w Gdańsku pięć lokalnych centrów (na Stogach, w Nowym Porcie, na Oruni Dolnej, Biskupiej Górze i Dolnym Mieście).
- **Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego na lata 2018–2030 – Korpus Solidarności** – inicjatywa, której celem jest wypracowanie i wdrożenie rozwiązań zachęcających obywateli do systematycznego i długoterminowego angażowania się w wolontariat oraz ułatwiających im to. Na terenie województwa pomorskiego realizowana jest przez Regionalne Centrum Wolontariatu w Gdańsku we współpracy z Regionalnym Centrum Wolontariatu w Słupsku i w partnerstwie z Narodowym Instytutem Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Od 2020 r. do grona partnerów dołączyła Pomorska Sieć Organizacji Pozarządowych.
- **Program Wolontariatu Pracowniczego w Urzędzie Miejskim w Gdańsku** – w ramach programu pracownicy UMG uczestniczyli w licznych wydarzeniach oraz włączali się aktywnie do ogólnopolskich i ogólnomiejskich akcji, takich jak liczenie pieniędzy podczas Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, akcja „Każdy może pomóc” organizowana wspólnie z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, przygotowanie ogródków domowych dla seniorów (we współpracy z MOPR i RCW), organizacja zbiórek (np. wielojęzycznych książek czy darów dla schroniska dla zwierząt Promyk), wspieranie miejskich wydarzeń (w tym obchodów rocznicowych), akcja „Koszyczek dla Seniora” i zbiórka żywności. W ramach wolontariatu kompetencyjnego zostały uruchomione porady prawne oraz stworzona grę motywacyjną. Ponadto pracownicy UMG wspierali działania Sanepidu związane z pandemią COVID-19.
- **Termosfera dla szkolnych kół wolontariatu** – nowatorska forma rozwoju wolontariatu szkolnego, która opiera się na wprowadzeniu elementów grywalizacji do działań wolontariackich. Uczniowie szkół podstawowych wykonują w grupach misje i zadania, dzięki którym otrzymują punkty i rywalizują ze sobą. W edycji 2019/2020 brało udział 13 szkół. Zadania polegały m.in. na zorganizowaniu przez grupy gabloty, na której zamieszczane będą relacje z ich działań oraz aktualne oferty wolontariatu ze strony RCWG skierowane do uczniów szkoły. Ponadto uczniowie wzięli udział w „Godzinie dla Gdańska” oraz w kampanii „Gdańsk bez plastiku”. Do edycji 2020/2021 zgłosiło się 20 szkół, których przedstawiciele włączyli się m.in. w kampanię wspierającą kandydaturę Gdańska do tytułu Europejskiej Stolicy Wolontariatu 2022 oraz zbiórkę darów świątecznych dla potrzebujących. Łącznie w 2020 r. w Termosferze uczestniczyło 320 uczniów. Ze względu na pandemię COVID-19 zmodyfikowane zostały metody pracy szkolnych kół wolontariatu – dostosowano formułę gry do specyfiki nauczania zdalnego m.in. przez zmniejszenie liczby grup, wykorzystanie narzędzi online, podejmowanie działań opartych na e-wolontariacie, pomocy sąsiedzkiej i aktywnościach w otwartych przestrzeniach.
- **Projekty z zakresu wolontariatu prowadzone przez pomoc społeczną** – w 2020 r. ok. 1,8 tys. klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie skorzystało ze wsparcia ponad 850 wolontariuszy. Podpisano 86 porozumień z wolontariuszami, którzy regularnie pomagali dzieciom w nauce, robili zakupy, wspierali seniorów.

Wolontariusze uczestniczyli w organizacji wielu akcji, m.in. w projekcie „Starszy Brat Starsza Siostra” – 16 wolontariuszy wspierało 16 dzieci w wieku 6–12 lat; rozdali seniorom 307 paczek świątecznych przygotowanych przez pracowników firm, organizacje oraz osoby prywatne; przygotowali produkty, które pomogły stworzyć 28 pakietów szpitalnych dla seniorów idących do szpitala. Po raz kolejny zorganizowano finał akcji „Każdy może pomóc”, który obsługiwali wolontariusze z wolontariatu pracowniczego UMG, harcerze, licealiści i studenci. Ponadto wolontariusze rozwozili maseczki do domów seniorów, brali udział w „Koszyczku Wielkanocnym” (dostarczali produkty świąteczne do rąk osób starszych), robili zakupy spożywcze oraz w aptecę.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Wiele działań podejmowanych w Gdańsku na rzecz mieszkańców jest zlecona przez miasto do realizacji organizacjom pozarządowym. Współpraca międzysektorowa rozwija się od wielu lat; jej kierunki zostały wskazane w Wieloletnim Programie Współpracy Miasta z Gdańska z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2016–2020. Szczegółowy zakres współpracy zostaje każdego roku określony w odrębnym programie rocznym. W 2020 r. współpraca realizowana była w 27 obszarach, m.in. pomocy społecznej, przeciwdziałaniu uzależnieniom i patologiom społecznym, działań z zakresu kultury oraz ochrony i promocji zdrowia. Szczegółowe informacje z zakresu współpracy publikowane są w corocznym Sprawozdaniu z realizacji Programu Współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi.

Na współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi w trybach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie o zdrowiu publicznym przyznano z budżetu miasta Gdańska kwotę 70,9 mln zł, czyli o 2,1 mln zł więcej niż 2019 r. W 2020 r. dotację otrzymały 332 organizacje.

Pandemia COVID-19 wpłynęła na możliwości działania organizacji pozarządowych. W odpowiedzi na sytuację we współpracy z organizacjami pozarządowymi przygotowany został pakiet pomocowy dla gdańskich NGO pn. „#pakietdlaNGO”, zawierający pięć głównych punktów:

1. Umożliwienie umorzenia lub odłożenia w czasie i rozłożenia na raty opłat z tytułu korzystania z miejskich lokali i nieruchomości – na wniosek podmiotu – w zależności od rodzaju umowy.
2. Elastyczne i dostosowane do konkretnych działań podejście do zmian dotyczących sposobów i terminu realizacji zadania zleconego, zmian kadry, harmonogramu i kosztorysu – na podstawie aneksu do umowy.
3. Zgoda na uruchomienie alternatywnych sposobów realizacji działań – formy zdalne, online – tam, gdzie jest to możliwe, po uzgodnieniu z opiekunem projektu.
4. Uruchomienie forum konsultacji i debaty na temat współpracy z NGO w sytuacji kryzysu – konsultacje online z urzędnikami, kanały w social mediach (FB, YouTube).
5. Specjalna pula środków na minidotacje lub/i pożyczki na wspieranie działań związanych z zapobieganiem skutków pandemii COVID-19 oraz na utrzymanie płynności finansowej NGO.

Organizacje pozarządowe stały się kluczowym partnerem w realizacji działań zmierzających do zapobiegania rozprzestrzenianiu się i negatywnym skutkom pandemii COVID-19. Organizacjom zlecono m.in. koordynację miejskiej akcji pomocowej #gdanskpomaga, wspieranie grup szczególnie wrażliwych w sytuacji pandemii, prowadzenie zajęć integrujących i wspierających dla grup szczególnie zagrożonych skutkami izolacji społecznej, realizację działań z zakresu bezpieczeństwa ekonomicznego.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA Podniesienie jakości oraz zwiększenie zakresu współpracy sektora pozarządowego z miastem

- **Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na 2020 r.** – współpraca miasta z organizacjami pozarządowymi przebiega na wielu płaszczyznach. W 2020 r. prowadzono działania w 27 obszarach współpracy. W ramach programu współpracy przyznano 70,9 mln zł na realizację zadań publicznych (o 2,1 mln zł więcej niż w 2019 r.). Najwięcej środków przeznaczono na zadania z zakresu pomocy społecznej, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, kultury oraz ochrony i promocji zdrowia.
- **Powierzchnie biurowe udostępniane organizacjom pozarządowym** – w 2020 r. organizacje pozarządowe użytkowały na preferencyjnych warunkach łącznie 251 lokali z zasobów gminy. Ponadto mogły korzystać z powierzchni biurowych i sal w miejskich instytucjach na organizację jednorazowych wydarzeń (konferencje,

seminaria, warsztaty, spotkania, wystawy itp.). W związku z pandemią, w ramach „Pakietu dla NGO” (#pakietdlaNGO), w kwietniu i maju umożliwiono zmniejszenie do 1 zł czynszu za lokale, z których korzystają NGO. Z tej możliwości skorzystało 39 organizacji.

- **Solidarność Codziennie** – projekt realizowany przez Europejskie Centrum Solidarności polegający na wspieraniu i rozwijaniu działań organizacji pozarządowych, grup nieformalnych i miejskich aktywistów, którzy chcą działać zgodnie z misją solidarności społecznej. Udostępniania jest przestrzeń na potrzeby codziennej pracy oraz organizacji wydarzeń. W 2020 r. z powodu pandemii COVID-19 działalność przestrzeni była ograniczona. Odbyły się 343 wydarzenia, a z przestrzeni skorzystało 3,2 tys. osób.
- Na zlecenie miasta prowadzone są **Centrum Organizacji Pozarządowych (COP)** oraz **Centrum Inicjowania Rozwoju**, świadczące usługi na rzecz wzmocnienia potencjału gdańskich organizacji. Oferta obejmuje wsparcie zarówno merytoryczne (poradnictwo prawne, księgowe biznesowe, asystenturę), jak i infrastrukturalne (bezpłatne sale szkoleniowe, coworking społeczny). Skorzystały z niej 153 organizacje pozarządowe, udzielono porad w wymiarze 269 godz. Trzy organizacje skorzystały z nowej usługi audytu. Całość oferty wsparcia COP przetłumaczono na języki rosyjski i angielski. W wyniku wsparcia powstało siedem nowych organizacji.
- **Kuźnia Liderów Gdańskich NGO** – cykl praktycznych warsztatów dla liderów i liderki organizacji pozarządowych. W 2020 r. zrealizowano kolejną edycję, w której uczestniczyło 12 przedstawicieli gdańskich organizacji pozarządowych. W związku z sytuacją epidemiczną cały cykl odbył się online.
- **Gdańska Rada Organizacji Pozarządowych** – jest partnerem miasta w procesach konsultacji aktów prawa lokalnego mających wpływ na sferę pożytku publicznego oraz wchodzi w skład stałego zespołu przygotowującego roczne i wieloletnie programy współpracy Gdańska z organizacjami pozarządowymi. W 2020 r. kluczową aktywnością GROU w relacji z miastem Gdańsk było wsparcie w przygotowaniu i konsultacji pakietu pomocowego dla gdańskich organizacji pozarządowych oraz dostarczanie bieżących informacji o sytuacji i potrzebach sektora społecznego.
- **Forum Inicjowania Rozwoju** – w 2020 r. odbyła się 9. edycja tego wydarzenia, będącego okazją do wymiany doświadczeń i zacieśniania współpracy przedstawicieli sektorów publicznego, pozarządowego i biznesowego. W związku z trwającym stanem zagrożenia epidemicznego cała konferencja wraz z częścią targową odbyła się online. Hasło przewodnie spotkania brzmiało: „Jak? Być i działać razem”. W spotkaniach online udział wzięło 128 osób.
- **Nagroda Prezydenta Miasta Gdańska im. Lecha Bądkowskiego** – w 2020 r. przyznano nagrody za 2019 r. w trzech kategoriach: Gdańska Organizacja Pozarządowa Roku (nagrodę otrzymała Fundacja Wspólnota Gdańska), Gdański Społecznik Roku (Aneta Baczyńska-Rostkowska) oraz Gdańska Organizacja Pozarządowa Roku (Fundacja Instytut Metropolitalny i Fundacja dla Rodziny Ogniska Nadziei). Mimo pandemii udało się zorganizować kameralną galę wręczenia Nagrody im. Lecha Bądkowskiego podczas Święta Wolności i Demokracji – tj. w trakcie obchodów 40-lecia podpisania porozumień sierpniowych. Rok 2020 był rokiem Lecha Bądkowskiego.
- **Narzędzia współpracy z NGO** – od 2017 r. Urząd Miejski w Gdańsku nieprzerwanie korzysta z elektronicznego systemu wspierającego proces zarządzania usługami społecznymi finansowanymi lub współfinansowanymi ze środków budżetowych miasta Gdańska. W 2020 r. w systemie odnotowano ponad 2,5 tys. złożonych wniosków na łączną kwotę blisko 221 mln zł w ramach naborów organizowanych przez UMG oraz jednostki miejskie (Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień, Gdański Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Biuro Rozwoju Gdańska), a także trzech operatorów zewnętrznych. W ramach systemu zostało wdrożonych siedem modułów funkcjonalnych obsługujących udzielanie drogą elektroniczną dotacji podmiotom realizującym zadania w obszarze pożytku publicznego oraz zdrowia publicznego, przyznawanie stypendiów uczniom szczególnie uzdolnionym, realizowanie działań profilaktycznych w szkołach, nabór oraz rozliczanie innych wniosków, m.in. o inicjatywę lokalną, współpracę z radami dzielnic czy procedurę przekazywania stypendiów kulturalnych. Na bieżąco były także wypracowywane nowe funkcje wspierające dotychczasowe moduły oraz procesy monitoringowo-analityczne, realizowane przy wykorzystaniu danych dostępnych w systemie. W 2021 r. planuje się kontynuację działań rozwojowych w zakresie przepływu dokumentów elektronicznych pomiędzy systemem Witkac.pl a systemem EZD PUW. W dobie epidemii koronawirusa zapewnienie ciągłości wsparcia informatycznego tak wielu procedur urzędowych oraz umożliwienie przesyłania dokumentów drogą elektroniczną zwiększa znacznie poziom bezpieczeństwa zarówno naszych klientów, ubiegających się za pośrednictwem systemu o różnego rodzaju wsparcie finansowe, jak i pracowników, których zadaniem jest merytoryczna i finansowa obsługa ww. procesów.
- **Civic eState. Współdzielone miejskie dobra publiczne** – projekt międzynarodowy, w którym Gdańsk uczestniczy razem z kilkoma miastami z innych krajów Europy. W Gdańsku przedsięwzięcie jest ukierunkowane na przeprowadzenie pilotaży/eksperymentów współzarządzania przestrzeniami publicznymi. Pierwszy z nich to stworzenie Centrum Obywatelskiego (SocialHUB), czyli przestrzeni do wspierania innowacji społecznych w budynku przy ul. Dolna Brama 8; drugi jest związany ze społecznościowym zarządzaniem jednym z istniejących domów sąsiedzkich. W 2020 r. wszystkie spotkania – zarówno lokalne, jak i międzynarodowe – odbywały się online. W ramach projektu wypracowano nowe narzędzie autoewaluacji domów i klubów sąsiedzkich – indeks sąsiedzkości.

Wsparcie społeczne

Osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym mogą skorzystać z usług dotychczas im niedostępnych i otrzymują szansę na pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Wspieranie mieszkańców polega na zwiększaniu dostępności pomocy (m.in. dostępu do specjalistycznych form wsparcia, zaspokajania podstawowych potrzeb), ale przede wszystkim ma na celu mobilizowanie do samodzielności, aktywności na rynku pracy oraz uczestnictwa w edukacji, kulturze, sporcie, życiu społeczności lokalnej.

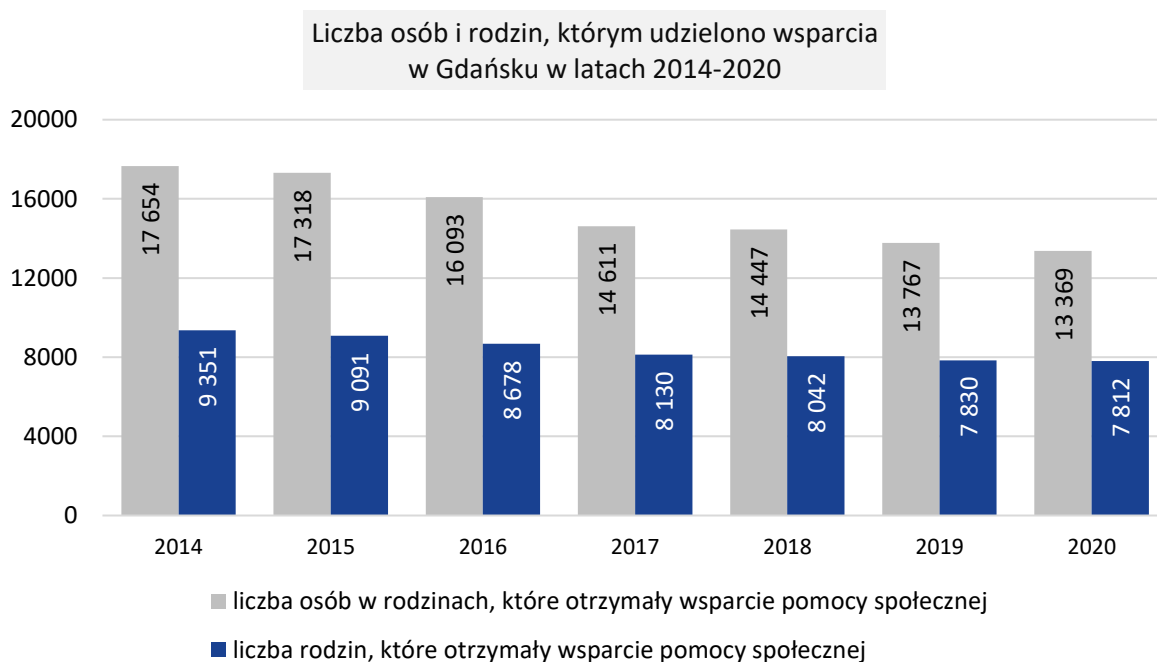
Szczególnym elementem działania w obszarze integracji społecznej jest pomoc społeczna. Ma ona na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których te nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach nienaruszających godności człowieka.

W 2020 r. uchwałą Rady Miasta Gdańsk przyjęto Gdańską Kartę Praw Osób Bezdomnych, która określa obszary i kierunki działań zmierzające do prowadzenia skutecznej i efektywnej polityki społecznej miasta dotyczącej równego traktowania oraz przeciwdziałania dyskryminacji osób doświadczających bezdomności.

Jednostką organizacyjną systemu pomocy społecznej miasta Gdańsk jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie (dalej: MOPR), który współtworzy system pomocy społecznej z innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. W obrębie struktury organizacyjnej MOPR funkcjonuje dziewięć Centrów Pracy Socjalnej, których pracownicy udzielają klientom informacji i pomocy w zakresie rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych, świadczą pracę socjalną oraz prowadzą postępowania administracyjne dotyczące świadczeń pomocy społecznej.

13,4 tys. osób korzystało w 2020 r. z pomocy społecznej.

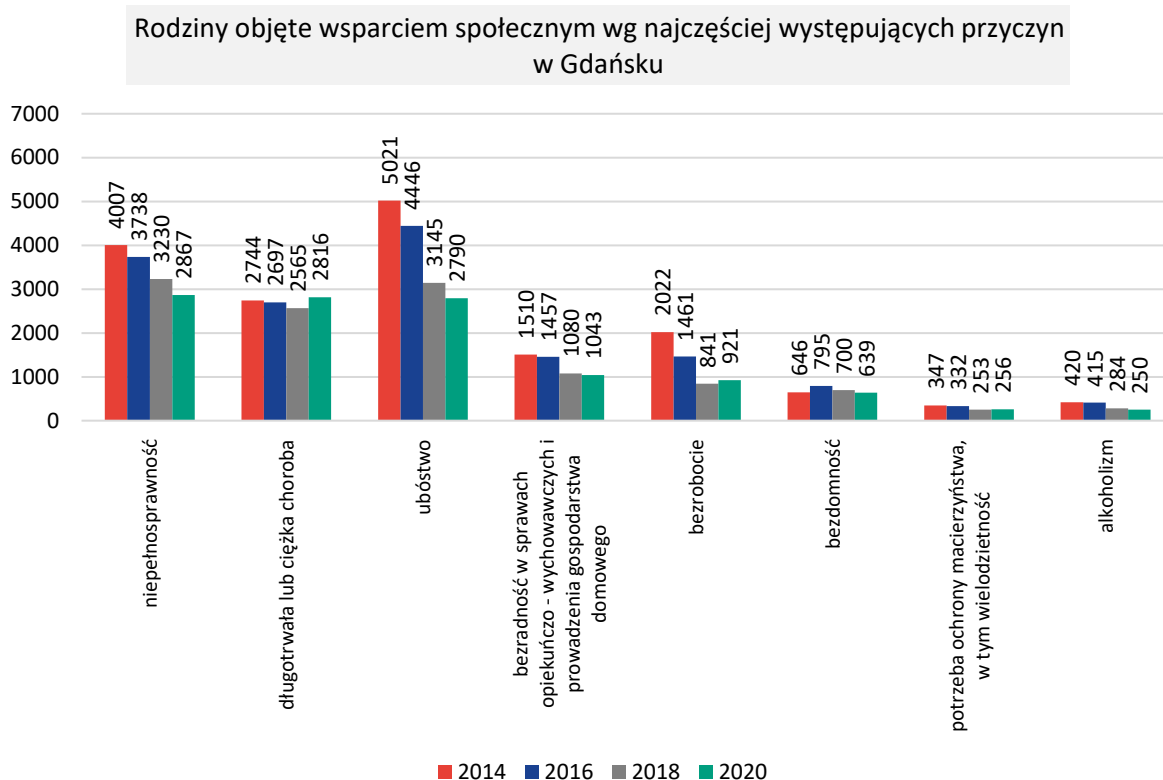
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, realizując misję „Nasze wsparcie – Twoja samodzielność”, wspiera gdańszczanki i gdańszczan, którzy bez pomocy z zewnątrz nie poradziłiby sobie w trudnej sytuacji życiowej. MOPR dąży do życiowego usamodzielnienia klientów z różnymi problemami poprzez udzielanie pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

W 2020 r. z pomocy społecznej – świadczeń lub pracy socjalnej – skorzystało 7812 rodzin, w których żyło 13 369 osób, czyli 2,8% ogółu mieszkańców Gdańska. Liczba rodzin i osób korzystających ze wsparcia znacząco i systematycznie spadała do 2019 r., co było skorelowane z poprawiającą się sytuacją społeczno-gospodarczą w mieście, jednakże w 2020 r. tendencja spadkowa dotycząca liczby rodzin korzystających ze wsparcia uległa wyhamowaniu, co można wiązać z wpływem pandemii COVID-19.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom m.in. z powodu ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezrobocia, bezdomności albo innych okoliczności uzasadniających jej udzielenie. Trzema najczęstszymi powodami korzystania z pomocy w Gdańsku były: niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Pomoc społeczna udzielana jest wszystkim potrzebującym osobom i rodzinom. W latach 2013–2019 liczba osób żyjących w rodzinach, którym udzielono świadczenia, regularnie spadała – z 40 do 22 osób na 1 tys. mieszkańców Gdańska – a w 2020 r. utrzymała się na poziomie roku poprzedniego. Wśród mieszkańców otrzymujących świadczenie ponad połowę stanowiły osoby długotrwale korzystające ze świadczeń. W latach 2019–2020 odsetek ten spadł o 5 pkt proc. Odsetek klientów korzystających ze świadczeń pieniężnych bądź niepieniężnych utrzymał się na zbliżonym poziomie.

Wybrane wskaźniki dotyczące obszaru pomocy społecznej w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	Opis wskaźnika	2018	2019	2020
Wskaźnik deprivacji lokalnej	Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każdy 1 tys. mieszkańców	23	22	22
Wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy	Odsetek osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie świadczeniobiorców	50	59	54
Wskaźnik pomocy pieniężnej	Odsetek klientów pomocy społecznej otrzymujących świadczenia pieniężne	55	54	54
Wskaźnik pomocy niepieniężnej	Odsetek klientów pomocy społecznej otrzymujących świadczenia niepieniężne	58	59	58
Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej	Liczba pracowników socjalnych przypadająca na 50 rodzin (środowisk) objętych pracą socjalną	1,6	1,6	1,7

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Świadczenia pomocy społecznej przyznawane są w formie pieniężnej i niepieniężnej. Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom, których dochód nie przekracza ustawowego kryterium: dla osoby samotnie gospodarującej – 701 zł, a dla osoby w rodzinie – 528 zł (kryteria obowiązujące od 2018 r., weryfikowane co 3 lata). Do świadczeń pieniężnych należą: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy oraz zasiłek celowy z tytułu zdarzenia losowego / klęski żywiołowej lub ekologicznej. W latach 2013–2019 liczba rodzin, którym przyznano świadczenia pieniężne, systematycznie spadała, a w 2020 r. po raz pierwszy wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim (o 93 rodziny).

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia pieniężne w latach 2014-2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	5711	5540	5156	4302	4202	4068	4161
Liczba osób w rodzinach	10 890	10 638	9360	7927	7048	6885	7088

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

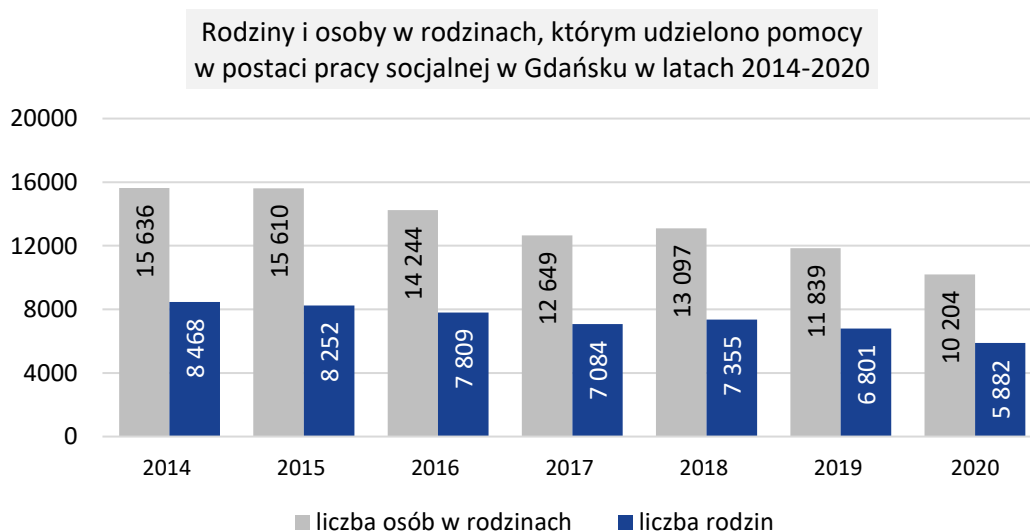
Udzielenie świadczeń niepieniężnych nie jest uzależnione wyłącznie od spełnienia kryterium dochodowego, lecz głównie od wystąpienia okoliczności faktycznie uzasadniających przyznanie danej pomocy. Świadczenia mogą być przyznane w następujących formach: schronienie, posiłek, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, zapewnienie pobytu w ośrodkach wsparcia, mieszkaniach chronionych, rodzinnych domach pomocy i domach pomocy społecznej, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe, sprawienie pogrzebu. Praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa są udzielane bez względu na sytuację materialną klienta. W 2020 r. świadczenia niepieniężne otrzymało 6635 osób z 3605 rodzin.

Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenia niepieniężne w latach 2014-2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin	3594	4013	4019	3318	3452	3598	3605
Liczba osób w rodzinach	8536	9225	8833	7659	7027	6998	6635

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Pracę socjalną świadczy się na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona praca socjalna z osobą/rodziną ma na celu rozwinięcie lub wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej; dla społeczności lokalnej celem jest natomiast zapewnienie współpracy i koordynacji działań instytucji oraz organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Rodziny przeżywające trudności otrzymują w pierwszej kolejności wsparcie pracownika socjalnego. Organizuje on pracę z rodziną w taki sposób, aby efektywnie i skutecznie wykorzystywać dostępne zasoby samego klienta, środowiska lokalnego oraz MOPR, a ponadto podejmuje działania profilaktyczne, interwencyjne i aktywizujące. Praca socjalna świadczona jest bez względu na posiadany przez osobę lub rodzinę dochód.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Od 2017 r. wszystkie Centra Pracy Socjalnej opierają się na modelu rozdzielania pracy socjalnej od świadczeń. Celem takiego podziału jest podniesienie efektywności oferowanego wsparcia. Zwiększane są podmiotowość odbiorcy pomocy i jego wpływ na pokonanie własnej trudnej sytuacji życiowej – nie tylko przez rzeczywistą współpracę z pracownikiem socjalnym, ale także przez świadomy, samodzielny wybór oferowanych usług. W każdym Centrum Pracy Socjalnej wyodrębniono trzy wyspecjalizowane zespoły pracowników socjalnych: zespół informacji i obsługi, zespół pracy socjalnej oraz zespół usług i świadczeń. W ostatnich latach wraz ze spadkiem liczby rodzin objętych pomocą społeczną spadała także liczba rodzin objętych pracą socjalną. W 2020 r. spadek liczby rodzin objętych pracą socjalną mógł być konsekwencją pandemii, która znacznie zmniejszała kontakty osobiste.

Osobom, które z powodu wieku, choroby itp. wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz – w miarę możliwości – zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Wymiar i zakres usług ustalany jest indywidualnie dla każdej osoby wymagającej pomocy. Obserwuje się stały wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze. W 2020 r. usługi przyznano je 1532 osobom.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze przyznane w Gdańsku w latach 2014-2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	1041	1101	1182	1163	1248	1459	1532

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Instytucjonalną formą wsparcia całodobowego dla osób, które wymagają opieki, a którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, są domy pomocy społecznej (DPS). Placówki te zapewniają konieczną opiekę oraz zaspokajają niezbędne potrzeby bytowe, zdrowotne, edukacyjne, społeczne i religijne przebywających w nich osób. W 2020 r. w domach pomocy społecznej wszystkich typów na terenie Gdańska, prowadzonych przez miasto i organizacje pozarządowe, mieszkało 459 osób, w tym 63 nowo umieszczone. Na terenie innych powiatów przebywały 243 osoby, w tym 27 nowo umieszczone. W 2020 r. zakontraktowano 10 miejsc w DPS dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych, specjalizujących się w opiece nad osobami z chorobą Alzheimera. Na umieszczenie w DPS oczekiwało 239 osób (o 42 mniej niż w 2019 r.), w tym 131 przewlekle somatycznie chorych, 54 przewlekle chorych psychicznie, 32 w podeszłym wieku i 22 niepełnosprawnych intelektualnie.

Placówki pomocy i wsparcia w Gdańsku wg stanu na dzień 31 grudnia

Wyszczególnienie		2019	2020
Środowiskowe domy samopomocy	Liczba placówek	12	13
	Liczba miejsc	315	332
	Liczba korzystających	368	390
	Liczba oczekujących	47	40
Dzienne domy pomocy	Liczba placówek	6	6
	Liczba miejsc	210	210
	Liczba korzystających	259	248
	Liczba oczekujących	4	6
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych	Liczba placówek	7	7
	Liczba miejsc	381	473
	Liczba korzystających	732	731
Kluby samopomocy	Liczba placówek	11	11
	Liczba miejsc	181	181
	Liczba korzystających	239	226
	Liczba oczekujących	18	11
Domy pomocy społecznej	Liczba placówek	6*	6
	Liczba miejsc	441	441

	Liczba korzystających	534	459
	Liczba oczekujących	281	239
Ośrodki interwencji kryzysowej	Liczba placówek	1	1
	Liczba miejsc	10	10
	Liczba korzystających	60	64
Placówki wsparcia dziennego	Liczba placówek	16	17
	Liczba miejsc	408	423
	Liczba korzystających	262	229
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	Liczba placówek	18	21
	Liczba miejsc	255	285
	Liczba korzystających	258	254
Centrum Integracji Społecznej	Liczba placówek	1	1
	Liczba uczestników zajęć	89	62
Kluby integracji społecznej	Liczba placówek	1	1
	Liczba uczestników zajęć	24	15
Warsztaty terapii zajęciowej	Liczba placówek	6	6
	Liczba miejsc	227	227

*W okresie I–IX 2019 r. funkcjonowało 7 placówek.

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku.

Ze względu na pandemię COVID-19 zmienił się sposób funkcjonowania placówek pomocy i wsparcia. Przez większą część roku placówki (m.in. placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, dzienne domy pomocy, środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy) działały w formie zdalnej lub w systemie hybrydowym. Domy pomocy społecznej zostały zamknięte dla osób odwiedzających. W celu przeciwdziałania skutkom pandemii COVID-19 w obszarze pomocy i wsparcia społecznego podjęto m.in. następujące działania:

- pracownikom domów pomocy społecznej oraz pracownikom świadczącym usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze zapewniono środki ochrony osobistej;
- zapewniono usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania mieszkańcom Gdańska, którzy z powodu panującej epidemii wymagali pomocy innych, ale byli jej pozbawieni;
- dofinansowano z dotacji celowej z budżetu państwa sześć domów pomocy społecznej na terenie Gdańska – środki pieniężne zostały przekazane w łącznej wysokości 504 tys. zł z przeznaczeniem na gratyfikację i zapewnienie kadry niezbędnej do zagwarantowania ciągłości usług świadczonych mieszkańcom przez ww. placówki oraz zapewnienia środków ochrony osobistej;
- osobom znajdującym się w trudnej sytuacji w czasie zagrożenia epidemicznego zapewniono posiłki – dowożono je 137 osobom (łącznie 2964 posiłki), dostarczano do noclegowni dla 115 osób (7435 posiłków), przygotowano paczki żywnościowe dla 282 osób na kwarantannie (428 paczek), ponadto osobom będącym w potrzebie przyznano zasiłki celowe na zakup żywności;
- noclegownia dla osób doświadczających bezdomności działała całodobowo przez 6 miesięcy; wydłużono działanie Autobusu SOS, przygotowano miejsca izolacyjno-kwarantannowe.

GDAŃSKIE CENTRUM ŚWIADCZEŃ

Gdańskie Centrum Świadczeń (GCS) to wyspecjalizowana jednostka do obsługi świadczeń wypłacanych na rzecz gdańskich rodzin. Funkcjonowanie Centrum zapewnia sprawną realizację dużych zadań, takich jak program „Rodzina 500 plus” czy wypłata środków na wyprawkę szkolną w ramach programu „Dobry start”. Zakres świadczeń realizowanych przez GCS jest bardzo szeroki i obejmuje m.in.:

- świadczenia na rzecz dzieci;
- świadczenia dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów;
- fundusz alimentacyjny;
- pomoc mieszkaniową;
- gdański bon żłobkowy;
- stypendia i zasiłki szkolne;
- świadczenia dla żołnierzy;
- świadczenia wypłacane cudzoziemcom legitymującym się Kartą Polaka.

W 2020 r. ze świadczeń wypłacanych przez GCŚ skorzystało ponad 169 tys. gdańszczan. Średnio w ciągu miesiąca do mieszkań i mieszkańców Gdańska trafiało prawie 52 mln zł. Świadczenia stanowią wsparcie finansowe w procesie edukacyjnym, wychowawczym, opiekuńczym czy integracyjnym. Najwięcej osób korzystało ze świadczenia w ramach programu „Rodzina 500 plus”.

W 2020 r. oferta świadczeń Gdańskiego Centrum Świadczeń wzbogaciła się o dopłaty do czynszu w ramach programu „Mieszkanie na start”. Najemcy mieszkań objętych programem mogą starać się o dofinansowanie najmu mieszkania (ponoszonych w związku z nim wydatków). Dopłaty mogą być realizowane nawet przez 15 lat. Pierwsze dopłaty zostały wypłacone w listopadzie, a do końca roku skorzystało z nich 12 osób.

Rok 2020 charakteryzował się nieustannym dostosowywaniem organizacji pracy do zagrożenia epidemiologicznego. Wprowadzono rozwiązania umożliwiające bezpieczną obsługę klientów, bieżące przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków, a przede wszystkim terminową wypłatę świadczeń. Dla wielu mieszkań i mieszkańców Gdańska, którzy stracili pracę, wypłacane świadczenia stanowiły jedyne źródło dochodu, dlatego zachowanie ciągłości wypłat było priorytetem. Pomimo ograniczeń w osobistej obsłudze klientów oraz zmian organizacji pracy Centrum wszystkie zadania zostały zrealizowane terminowo.

Okres epidemii to także nowe uregulowania w obowiązujących przepisach. Ich celem było zabezpieczenie interesów klientów, którzy z powodu epidemii nie zawsze mogli skorzystać w przysługujących im praw. Przepisy tzw. tarcz antykrzysowych spowodowały konieczność przedłużenia z urzędu prawa do świadczeń dla cudzoziemców, którym w trakcie trwania epidemii skończyła się ważność dokumentów pobytowych oraz pozwoleń na pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Nie zapomniano także o osobach niepełnosprawnych. Gdańskie Centrum Świadczeń każdego miesiąca weryfikowało wszystkich beneficjentów legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności i przedłużało im świadczenia. Kolejną zmianą była możliwość skorzystania ze świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego w wypadku utraty dochodu i obniżenia wysokości wynagrodzenia wywołanego ograniczeniami w funkcjonowaniu przedsiębiorstw. Wprowadzono także dodatkowe ułatwienia dla osób korzystających z pomocy mieszkaniowej, które mogły ubiegać się o wypłatę dodatku mieszkaniowego z mocą wsteczną.

Liczba osób korzystających ze wsparcia w podziale na rodzaj świadczenia w latach 2017-2020

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
Program „Rodzina 500 plus”	39 123	37 140	79 516*	84 009
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	13 902	15 653	15 272	12 168
Świadczenia rodzicielskie	1593	1511	1403	1309
Świadczenia opiekuńcze	12 310	12 686	13 167	13 159
Fundusz alimentacyjny	3054	2872	2617	2367
Program „Dobry Start”	–	45 376	47 399	47 715
Dodatek mieszkaniowy	5625	5189	4896	4291
Dodatek energetyczny	2407	2489	2500	2169
Pomoc materialna dla uczniów	822	734	623	523
Świadczenie „Za życiem”	63	49	50	72
Świadczenia dla żołnierzy	35	31	32	18
Karta Polaka	105	291	372	369
Gdański Bon Żłobkowy	–	–	589	1100
„Mieszkanie na start”	–	–	–	12
Łącznie	79 039	124 021	168 436	169 281

*od 1 lipca 2019 r. świadczenie przysługuje na każde dziecko, bez względu na dochody osiągnięte przez rodziców

Źródło: Gdańskie Centrum Świadczeń.

Kwota wypłaconych świadczeń (zł) w latach 2017-2020

Rodzaj świadczenia	2017	2018	2019	2020
Program „Rodzina 500 plus”	209 255 279	204 657 183	332 968 918	477 555 968
Świadczenia opiekuńcze	41 598 429	45 788 117	55 110 166	66 333 578
Świadczenia rodzinne	35 449 049	36 891 136	34 805 108	29 193 817
Fundusz alimentacyjny	13 899 286	12 876 109	11 544 855	10 674 402
Program „Dobry start”	–	13 614 450	14 222 850	14 314 800
Dodatki mieszkaniowe	12 297 041	10 927 134	9 388 821	9 260 049
Karta Polaka	401 300	1 489 475	1 921 372	2 220 278
Pomoc materialna dla uczniów	413 079	381 945	387 698	269 666
Dodatki energetyczne	292 414	298 257	292 989	259 414
Świadczenie „Za życiem”	256 000	204 000	196 000	288 000
Świadczenia dla żołnierzy	1090	3386	26 688	10 373
Gdański Bon Żłobkowy	–	–	929 586	3 360 250
„Mieszkanie na start”	–	–	–	7940
Składki na ubezpieczenia społeczne	4 344 034	5 743 494	5 544 238	6 592 700
Składki na ubezpieczenia zdrowotne	747 000	898 767	1 063 422	1 340 000
łącznie	318 956 018	333 775 471	468 402 711	621 681 235

Źródło: Gdańskie Centrum Świadczeń.

**DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO
INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA
Podniesienie jakości systemu integracji społecznej**

- Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego dla osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym na lata 2016–2023** – celem programu jest integrowanie działań związanych z polityką mieszkaniową oraz pomocą i integracją społeczną. W 2020 r. na cele programu przeznaczono z zasobu lokalowego gminy łącznie 18 mieszkań (11 lokali przeznaczono na mieszkania wspomagane, a 7 – na mieszkania ze wsparciem). Dodatkowo dokonano wymiany jednego lokalu przeznaczonego na prowadzenie mieszkania wspomagane. Ponadto kontynuowano prace koncepcyjne nad przygotowaniem inwestycji na cele społeczne związane z realizacją Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego. Ogółem w 2020 r. w ramach programu funkcjonowało 175 mieszkań: w 70 mieszkaniach wspomaganych z 14 projektów objęto pomocą 254 osoby, a w 105 mieszkaniach ze wsparciem z pięciu projektów (w tym w 48 pomieszczeniach tymczasowych – Centrum Treningu Umiejętności Społecznych) – 143 osoby. Dodatkowo dwa mieszkania ze wsparciem zostały przekształcone w mieszkania docelowe.
- Gdański Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych** – jest innowacyjnym na skalę kraju rozwiązaniem, które ma przeciwdziałać rosnącemu zadłużeniu mieszkańców, przestępstwom i nadużyciom ekonomicznym oraz związanym z nimi negatywnym zjawiskom. W jego realizacji uczestniczy szeroka reprezentacja przedstawicieli różnych instytucji i organizacji. W 2020 r. kontynuowane były działania i akcje edukacyjne skierowane do mieszkańców, które z uwagi na sytuację epidemiologiczną prowadzono w formule online z wykorzystaniem portalu gdansk.pl. Zorganizowano Dzień bez Długów (17 listopada 2020 r.) oraz Tydzień Bezpieczeństwa Ekonomicznego (15–19 czerwca 2020 r.). Przygotowano i wydano broszurę edukacyjną – publikację tematyczną „Pocieszek – alimenty” w wersji elektronicznej i drukowanej (nakład 2 tys. egzemplarzy). Centrum Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych odbyło 161 konsultacji indywidualnych; 2852 odbiorcom udzieliło informacji przez infolinię. Doradztwem finansowym ds. bankowych i pożyczkowych objęto 52 odbiorców, stworzyło 176 indywidualnych planów wyjścia z zadłużenia, przygotowało 63 wnioski o upadłość konsumencką oraz przeprowadziło 10 spotkań w grupach wsparcia. Działania Centrum poszerzono o wsparcie prawne, doradcze i psychologiczne dla osób, których zła sytuacja finansowa była związana z uzależnieniem od alkoholu (skorzystały z niego 202 osoby), a także wsparcie przeciwdziałające zaburzeniom adaptacyjno-rozwojowym oraz nawrotom kryzysów i zaburzeń psychicznych związanych z nadmiernym zadłużeniem lub pokrzywdzeniem przestępstwami / nadużyciami ekonomicznymi

(117 korzystających). Kobiety doświadczające przemocy ekonomicznej mogły skorzystać ze wsparcia Centrum Praw Kobiet (218 odbiorczyń działań).

- **Gdański Program Rozwiązywania Problemu Bezdomności na lata 2018–2023** – zapewnia kompleksowe wsparcie osobom bezdomnym i działa na rzecz ich społecznej reintegracji. W 2020 r. w ramach programu prowadzono następujące działania wspomagające osoby w kryzysie bezdomności:
 - ze względu na sytuację epidemiczną przygotowano **miejsca izolacyjno-kwarantannowe** dla osób doświadczających bezdomności zgodnie z wytycznymi Wojewody Pomorskiego. Z zabezpieczenia w tej formie skorzystało ok. 500 osób;
 - do mieszkańców i turystów skierowano **akcję informacyjno-pomocową** nt. przeciwskażeń do wspierania żebractwa oraz właściwych sposobów reagowania;
 - czterech streetworkerów dotarło ze wsparciem do 474 osób bezdomnych – **usługa typu outreach**;
 - zorganizowano pomoc mobilną – **Autobus SOS** – z dostępem do usług ratownika medycznego i pracownika socjalnego (streetworkera) oraz gorącego posiłku w okresie zimowym. W 2020 r. ze względu na sytuację epidemiologiczną działanie autobusu zostało wydłużone na prawie cały rok (z wyjątkiem okresu od lipca do września). Wydano 36,7 tys. porcji zupy, 2,1 tys. sztuk odzieży, 393 razy osoby bezdomne skorzystały z transportu do noclegowni. Średnio dziennie z pojazdu korzystało 60 osób;
 - zapewniono **schronienie** w noclegowni, w którego skorzystało 277, oraz w schroniskach – dla 454 osób;
 - prowadzono **światlicę dla osób w kryzysie bezdomności** – z pomocą animatorów społecznych, opiekuna czy pracownika socjalnego 111 osób miało okazję bezpiecznie i aktywnie spędzić dzień w światlicy;
 - 350 osób objęto **kontraktem socjalnym**, będącym narzędziem pracy z osobami bezdomnymi, w którym zapisane są uprawnienia i zobowiązania do działań;
 - układano **indywidualne programy wychodzenia z bezdomności**, polegający na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz udzielaniu pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. W 2020 r. programem objęto 19 osób;
 - **usamodzielniano osoby bezdomne** – w procesie tym uczestniczyło ok. 100 osób, w tym 31 osób usamodzielnianych w mieszkaniach treningowych z wolnego rynku, a 59 – w mieszkaniach z zasobu miejskiego (usamodzielniono się 88 osób w kryzysie bezdomności);
 - wdrażano rozwiązania mieszkaniowe w nurcie redukcji szkód skierowanych do osób bezdomnych przebywających w przestrzeni publicznej na podstawie metody „**Housing First**” – wsparciem pracownika socjalnego objęto 11 uczestników;
 - prowadzono **Gdańskie Forum Współpracy**, w ramach którego podejmowane były wspólne działania 25 instytucji miejskich, organizacji pozarządowych i służb, m.in. kompleksowo wspierających osoby bez dachu nad głową.
- **Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Gdańsku na lata 2015–2020** – kompleksowy program wsparcia osób niepełnosprawnych. W ramach programu przewidziano m.in. wsparcie przez asystentów osobistych osób niepełnosprawnych, usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne oraz w zakresie mieszkaniowym i rehabilitacyjnym. Działania podjęte i zrealizowane w 2020 r. to m.in.:
 - **poszerzenie oferty usług opiekuńczych** dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez pozyskanie środków z Funduszu Solidarnościowego w ramach realizacji programu „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych”, z czego w 2020 r. skorzystało 177 osób;
 - usługa **asystenta osoby z zaburzeniami psychicznymi** wspierającego ją w procesie rozwoju, usamodzielniania i włączania w różnych obszarach życia – zrealizowano 16,6 tys. godz. usług, a wsparciem objęto 83 osoby;
 - program „**Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej**” finansowany w ramach Funduszu Solidarnościowego. Usługa polegała na zapewnieniu osobom z niepełnosprawnościami w stopniu znacznym lub umiarkowanym wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowania w życiu społecznym. Z usług skorzystało 180 osób; łącznie zrealizowano 27,4 tys. godz. usług;
 - utworzenie **nowego środowiskowego domu samopomocy** dla 15 dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi. Na utworzenie domu pozyskano w całości środki z budżetu państwa. Liczba miejsc w środowiskowych domach samopomocy wzrosła do 332. Przez większą część roku placówki działały zdalnie ze względu na sytuację epidemiologiczną;
 - pozyskanie dofinansowania (kolejny raz) na **prowadzenie dwóch dziennych domów pomocy** w ramach Programu Wieloletniego „Senior +” (ul. Dolna 4 oraz ul. św. Barbary 3);
 - program „**Opieka wytchnieniowa**” finansowany w ramach Funduszu Solidarnościowego. Usługa polegała na zapewnieniu wsparcia członkom rodzin lub opiekunom w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z niepełnosprawnościami oraz osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Dzięki usłudze opiekunowie osób

- z niepełnosprawnościami mieli możliwość m.in. załatwienia codziennych spraw, odpoczynku czy podjęcia działań w kierunku zatrudnienia. Usługę realizowano w trzech modułach: I – w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością oraz w ośrodkach wsparcia; II – w ramach pobytu całodobowego w ośrodkach wsparcia; III – poradnictwo specjalistyczne dla opiekunów osób z niepełnosprawnością;
- obsługa programu „**Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi**” (moduł III) finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Z pomocy skorzystało 835 osób;
 - zapewnienie trwałości projektu pt. „**Gdański model deinstytucjonalizacji usług na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi**” poprzez zlecenie dalszej realizacji wsparcia mieszkańców czterech mieszkań wspomaganych oraz prowadzenie klubu integracji społecznej dla 15 osób.
 - **Aktywizacja społeczno-zawodowa** – działania i projekty wspierające w powrocie na rynek pracy, skierowane głównie do osób w szczególnie trudnej sytuacji, m.in.:
 - **System Aktywizacji Społeczno-Zawodowej w Gdańsku – komponent aktywnej integracji** – którego celem jest kompleksowe wsparcie mieszkańców Gdańska w powrocie na rynek pracy. Do końca 2020 r. wsparciem objęto 563 osoby;
 - **System Aktywizacji Społeczno-Zawodowej w Gdańsku – komponent usług społecznych** – którego celem jest zwiększenie dostępności usług społecznych dla mieszkańców Gdańska. Do końca 2020 r. ze wsparcia w projekcie skorzystało 406 osób;
 - **GPS – Gotowość Praca Samodzielność II** – projekt mający na celu zwiększenie szans na zatrudnienie osób dotkniętych i zagrożonych ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym. Do końca 2020 r. wsparciem objęto 480 osób;
 - **Cała Naprzód II** – projekt realizowany we współpracy z gminą Pszczółki i gminą Suchy Dąb, skierowany głównie do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Do końca 2020 r. wsparciem objęto 96 osób;
 - **Z nami zbudujesz swoją przyszłość – aktywizacja zawodowa 30+** – w 2020 r. realizowana była druga odsłona projektu, w ramach której wsparciem objęto 60 osób. Rozpoczęto także realizację trzeciej edycji;
 - **Aktywizacja osób bezrobotnych** w powiecie m. Gdańsk i gdańskim (IV) oraz Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie m. Gdańsk i gdańskim (IV) – projekty skierowane do osób bezrobotnych, ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji i uzyskanie zatrudnienia, realizowane w latach 2019–2022. Do końca 2020 r. wsparcie otrzymało 1489 uczestników;
 - **Zintegrowana inwestycja w Talenty (II) oraz Zintegrowana Inwestycja w Talenty (III)** – projekty ukierunkowane na uzyskanie zatrudnienia przez osoby pozostające bez pracy oraz na poprawę sytuacji zawodowej osób pracujących znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Realizacja etapu oznaczonego liczbą II zakończyła się 31 grudnia 2020 r. i objęła wsparciem 279 uczestników. Projekt III będzie kontynuowany w 2021 r.;
 - **Odkryj swój kapitał** – projekt ukierunkowany na zwiększenie zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Jego realizacja będzie w 2021 r.;
 - **Pracownicy 30+. Program aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru metropolitalnego** – w 2020 r. kontynuowano realizację drugiej edycji, w ramach której objęto wsparciem 89 osób. Zakończenie realizacji projektu planowane jest na rok 2021;
 - **Mama na etacie** – program adresowany do kobiet wchodzących/powracających na rynek pracy po urlopie macierzyńskim/wychowawczym. Z oferowanego wsparcia skorzystało 30 kobiet;
 - warsztaty motywacyjne dla osób długotrwale bezrobotnych oraz poradnictwo zawodowe dla osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności.
 - **Punkty informacyjno-konsultacyjne** umożliwiają wczesne podejmowanie działań na rzecz osób potrzebujących pomocy oraz świadczą pomoc w ramach specjalistycznej sieci wsparcia. W 2020 r. działały: centrum informacji i wsparcia dla niewidomych i słabowidzących mieszkańców Gdańska, 19 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i/lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, centrum informacji przy Domu Pomocy Społecznej przy ul. Hożej, punkt wsparcia środowiskowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto w każdym z dziewięciu centrów pracy socjalnej MOPR mieszkańcy Gdańska mają dostęp do poradnictwa ze strony pracowników socjalnych oraz specjalistów: psychologa, prawnika i pedagoga, mediatora rodzinnego, specjalisty w zakresie diagnozy psychofizycznej dziecka i diagnozy dziecka pod kątem FASD.
 - **Program osłonowy w zakresie dożywiania** – gdańszczanie znajdujący się w trudnej sytuacji życiowej mogli skorzystać z dożywiania w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 oraz miejskiego programu osłonowego, będącego rozszerzeniem i uzupełnieniem programu rządowego. W 2020 r.

udzielono wsparcia przez dofinansowanie posiłków dla dzieci w szkołach i przedszkolach, zapewnienie dowozu posiłków osobom starszym, chorym i z niepełnosprawnością do miejsca ich zamieszkania, zapewnienie posiłków w jadłodajniach osobom dorosłym, organizację paczek świątecznych dla dzieci z najuboższych rodzin, przyznanie świadczenia pieniężnego na zakup żywności. W związku z sytuacją epidemiczną, we współpracy ze sponsorami, zapewniono wsparcie żywnościowe dla osób, które takiej pomocy potrzebowały, a z uwagi na zamknięcie placówek oświatowych nie otrzymywały jej w szkole/przedszkolu lub wymagały takiego wsparcia w miejscu zamieszkania. Łącznie wsparciem w zakresie dożywiania objęto 6837 osób (w tym 3044 dzieci), z których 2135 otrzymało pomoc w formie posiłku.

- **Za życiem** – w związku z programem i ustawą „Za życiem”, skierowaną do kobiet w ciąży, w szczególności w ciąży powikłanej, a także do rodzin z dziećmi, u których stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę, w Gdańsku realizowano usługi wspierające i rehabilitacyjne (przygotowano 24 asystentów rodziny i 1 rodzinę wspierającą oraz zwiększono dotację na uczestnika zajęć w środowiskowych domach samopomocy) oraz usługi mieszkaniowe (kontynuowano wsparcie w 3 mieszkaniach chronionych dla 11 osób). Z zadań określonych w programie prowadzono również usługi opieki wytchnieniowej.
- **Modernizacje w placówkach pomocy społecznej:**
 - zakończono drugi etap **przebudowy DPS Polanki**. Zrealizowane roboty polegały przede wszystkim na likwidacji barier architektonicznych, zwiększeniu powierzchni pokoi **pensjonariuszy** i wydzielaniu w nich węzłów sanitarnych, a także modernizacji istniejących w budynku instalacji. Prace w DPS Polanki były prowadzone w latach 2017–2020, a ich łączny koszt wyniósł ponad 13 mln zł;
 - zakończono budowę **nowej siedziby Gdańskiego Pogotowia Opiekuńczego**, zlokalizowanej przy ul. Sobieskiego. Powstały trzy wolnostojące budynki, wraz z częścią rekreacyjną zawierającą m.in. małe boisko, plac zabaw i urządzenia siłowni zewnętrznej;
 - rozpoczęto **modernizację siedziby Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie**, zlokalizowanego przy ul. Konrada Leczkowa 1A. Zakończenie prac planowane jest na rok 2021;
 - przeniesiono jedno z Centrum Pracy Socjalnej do nowej siedziby przy ul. Reduta Wysok 6;
 - rozpoczęto przygotowania do modernizacji placówek dla osób bezdomnych;
 - zakupiono **cztery domki i 10 kontenerów mieszkalno-użytkowych** mających zapewnić w czasie pandemii wsparcie osobom w kryzysie bezdomności, które czekają na przyjęcie do schroniska, noclegowni lub domu samotnej matki w Gdańsku. Obiekty zostały postawione na terenie Gdańskiego Ośrodka Sportu przy ul. Zielonogórskiej;
 - rozpoczęto przygotowania do **modernizacji budynków Gdańskiego Domu Integracyjno-Rodzinnego** przy ul. Batorego 4 oraz **Gdańskiego Domu dla Dzieci** przy ul. Modrej 69B. Realizacja inwestycji została zaplanowana na 2021 r.;
 - **rozpoczęto modernizację budynku** przy ul. Kartuskiej 32-34, po dawnym Gimnazjum nr 2, **na potrzeby Gdańskiego Centrum Świadczeń**. Zakończenie prac modernizacyjnych i przeniesienie placówki z ul. Powstańców Warszawskich 25 jest **planowane** na 2021 r.

Wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej

Wielowymiarowe problemy rodzin wymagają prowadzenia systemowych form wsparcia w celu ich rozwiązywania i podnoszenia kompetencji rodzicielskich. Dostępne w ramach istniejącego systemu formy pomocy są kierowane zarówno do rodzin i dzieci w środowisku, jak i rodzin, których dzieci umieszczone zostały w systemie pieczy zastępczej.

Formy wspierania rodzin przeżywających trudności obejmują:

- wsparcie rodziny przez asystenta rodziny (wspomaganie w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinie i podnoszenie kompetencji rodzicielskich);
- dostęp do placówek wsparcia dziennego;
- usługi rodzin wspierających;
- różnorodne formy pomocy specjalistycznej;
- kompleksowe poradnictwo rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne, prawne, terapeutyczne;
- animowanie społeczności lokalnych, wsparcie wolontariuszy, działania CSR (społeczna odpowiedzialność biznesu).

Asystent rodziny dokonuje pogłębionej diagnozy problemów w rodzinie, formułuje wspólnie z nią cele i ustala plan pracy, a następnie wdraża ten plan we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. W przypadku gdy dziecko umieszczone jest w pieczy zastępczej, w celu umożliwienia jego powrotu

do rodziny asystent dodatkowo podejmuje pracę z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej lub wychowawcą placówki opiekuńczo-wychowawczej, w której przebywa dziecko.

Wsparcie rodziny prowadzone przez asystenta rodziny lub/i pracownika socjalnego wymaga ścisłej współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej lub wychowawcą placówki opiekuńczo-wychowawczej. Wsparcie kierowane jest również do usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej w ich obecnym miejscu zamieszkania.

W 2020 r. w Gdańsku funkcjonowało – w ramach zadań zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym – 17 placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym pięć opiekuńczych, cztery opiekuńczo-specjalistyczne, pięć specjalistycznych oraz trzy w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. Zapewniły one 423 miejsca, z których w ciągu całego roku skorzystało 674 dzieci i młodzieży. Utworzono nową placówkę podwórkową w dzielnicy Zaspa-Rozstaje. W związku z pandemią COVID-19 i obowiązującymi obostrzeniami działania w placówkach wsparcia dziennego przez znaczną część 2020 r. były prowadzone zdalnie lub w systemie hybrydowym.

Wybrane wskaźniki dotyczące wsparcia rodziny w Gdańsku w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	285	350	363	426	379	351	324
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	19	46	73	100	151	118	129
Liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	26	54	22	44	32	19	35
Liczba asystentów rodziny	23	26	26	25	24	24	24
Liczba rodzin wspierających	1	1	0	3	7	26	11

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku

Pieczą zastępczą jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Jej celem jest praca z całym środowiskiem rodzinnym, aby w efekcie umożliwić powrót dziecka do rodziny lub, jeśli nie jest to możliwe, dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Pieczę zastępczą przygotowuje dziecko do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami oraz zdobywania umiejętności społecznych. W ramach pieczy zaspokajane są potrzeby emocjonalne dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Pieczę zastępczą jest sprawowana w formie rodzinnej (rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka) i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze).

Instytucjonalna pieczę zastępczą sprawowana jest w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, która może być prowadzona jako placówka typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego, rodzinnego. Zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne. Realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku, umożliwia kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi. Podejmuje także działania w celu powrotu dziecka do rodziny, zapewnia dostęp do kształcenia dostosowanego do wieku i możliwości rozwojowych dziecka, a także obejmuje działaniami terapeutycznymi i zapewnia korzystanie ze świadczeń zdrowotnych. W 2020 r. w Gdańsku funkcjonowało 21 placówek opiekuńczo-wychowawczych, które dysponowały 285 miejscami. Skorzystały z nich 254 osoby.

Rodziny zastępcze i dzieci w nich przebywające w Gdańsku w latach 2014–2020

Wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Piecza rodzinna: rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka – ogółem	Liczba rodzin	399	377	367	351	351	364	356
	Liczba dzieci	589	571	593	591	585	588	589
Rodziny spokrewnione	Liczba rodzin	238	220	228	217	217	228	223
	Liczba dzieci	299	277	288	279	275	283	279
Rodziny niezawodowe	Liczba rodzin	118	113	94	89	85	87	86
	Liczba dzieci	131	126	112	104	98	98	100
Rodziny zawodowe	Liczba rodzin	43	35	31	29	32	33	32
	Liczba dzieci	104	111	96	94	93	94	92
w tym:	rodziny specjalistyczne	Liczba rodzin	7	5	7	6	7	7
		Liczba dzieci	8	8	11	10	11	11
	rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	Liczba rodzin	9	8	9	9	9	6
		Liczba dzieci	28	29	30	36	30	22
Rodzinne domy dziecka	Liczba rodzin	9	9	14	16	17	16	15
	Liczba dzieci	55	57	97	114	119	113	118

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku

**DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO
INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA
Podniesienie jakości systemu wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej**

- **Gdański Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej** na lata 2018–2020 – cele programu to: poprawa warunków funkcjonowania rodzin w środowisku lokalnym, podniesienie jakości systemu pieczy zastępczej i skuteczności procesu usamodzielniania, doskonalenie systemu wspierania pieczy zastępczej i wspierania rodziny. W 2020 r. zrealizowano szereg działań na rzecz wspierania rodziny i opieki nad dziećmi, nad którymi nie mogą jej sprawować rodzice – m.in.:
 - **asystenci rodziny** współpracowali z 324 rodzinami, w których opieką objęto 509 dzieci i młodzieży;
 - powołano **11 rodzin wspierających**;
 - prowadzono **specjalistyczne, interdyscyplinarne poradnictwo** dla rodzin z dziećmi w pieczy lub zagrożonych umieszczeniem w pieczy dla 36 rodzin z 70 dziećmi; 10 rodzin skorzystało z mediacji, udzielono 524 konsultacje psychologiczne;
 - uruchomiono **nową placówkę wsparcia dziennego** w formie pracy podwórkowej prowadzonej przez wychowawcę dla 15 dzieci;
 - wdrażano standardy działania placówek wsparcia dziennego w Gdańsku;
 - udzielano **specjalistycznego wsparcia i porad dla rodzin** zastępczych i dzieci. W całym roku wsparciem objęto 395 rodzin, pomimo wprowadzonych obostrzeń epidemicznych ukończono trzy szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Wsparcia rodzinom zastępczym udzieliło także 12 rodzin pomocowych;
 - **objęto opieką nowo umieszczone w pieczy zastępczej dzieci** zgodnie z postanowieniami sądu – w pieczy rodzinnej umieszczono 111 dzieci, a instytucjonalnej – 128;
 - realizowano projekt „**Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie pandemii COVID-19**”. Ze środków projektowych zakupiono sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem (152), sprzęt audiowizualny (79), środki ochrony osobistej i środki dezynfekcyjne oraz oprogramowanie komputerowe dla dzieci z niepełnosprawnością, a także wyposażono trzy miejsca kwarantanny/izolacji. Wsparciem objęto 565 osób;
 - **zwiększono dostępność miejsc w pieczy instytucjonalnej** – łącznie pozyskano 30 dodatkowych miejsc w placówkach – uruchomiono nową placówkę opiekuńczo-wychowawczą dla 14 dzieci,

- przeniesiono Gdańskie Pogotowie Opiekuńcze do trzech samodzielnych 14-osobowych domów, pozyskując 12 dodatkowych miejsc interwencyjnych, **przeniesiono** placówkę opiekuńczo-wychowawczą do nowej siedziby, pozyskując cztery dodatkowe miejsca socjalizacyjne;
- **monitorowano sytuację życiową** 252 usamodzielnianych **wychowanków** pieczy zastępczej, ponadto 122 wychowanków objęto wsparciem w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.
 - **Gdański Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie** – kompleksowy zbiór działań służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinach w Gdańsku. Działania programu objęły projekty edukacyjno-profilaktyczne, szkolenia, świadczenie konsultacji, pomoc psychologiczną, a także interwencje i pomoc rodzinom w kryzysie – m.in.:
 - prowadzono **sześć programów profilaktycznych i specjalistycznych dotyczących** przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których uczestniczyło 1,2 tys. osób, w tym 472 dzieci;
 - kontynuowano procedurę **Niebieska Karta** i organizowania pracy grup roboczych – w 495 rodzinach wszczęto procedurę i dla każdej powołano grupę roboczą. Łącznie 667 rodzin objętych było pomocą tych grup;
 - **Ośrodek Interwencji Kryzysowej** podjął 5,1 tys. działań, pracownicy udzielili 1,4 tys. porad psychologicznych. Z hostelu skorzystało 117 osób;
 - prowadzono **Centrum Pomocy Dzieciom** świadczące kompleksową pomoc dzieciom i młodzieży, które były ofiarami przestępstwa (przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej). Wsparciem centrum objęto 835 osób, w tym 416 dzieci i młodzieży, 409 rodziców / opiekunów prawnych, 10 specjalistów;
 - prowadzono **kampanię społeczną „Dom bez przemocy”** – rozpowszechniano informacje o miejscach i formach pomocy kierowanych do osób doświadczających przemocy bądź będących jej świadkami w najbliższym otoczeniu. Uruchomiono czynny całodobowo telefon alarmowy (797 909 112), przygotowano ponad 38 tys. produktów informacyjno-edukacyjnych (m.in. ulotek i plakatów) o reagowaniu w sytuacjach doświadczania lub bycia świadkiem przemocy w rodzinie, skierowanych do mieszkańców Gdańska. Bezpośrednimi działaniami objęto 28,3 tys. osób, a pośrednimi – 172 tys.;
 - zorganizowano kolejną edycję projektu **Dziecko w Centrum** dofinansowanego przez MRiPS. Jego celem było kompleksowe wsparcie dziecka i rodziny zagrożonych przemocą, mające zapobiegać umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. W ramach projektu zapewniono organizację wsparcia 17 gdańskim rodzinom, 32 osobom dorosłym i 35 dzieciom. Odbyły się 153 godz. spotkań indywidualnych i 36 godz. warsztatów. Efekty działań to: podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, poprawa funkcjonowania dzieci w tych rodzinach, lepsze radzenie sobie z emocjami, kryzysami oraz agresją w rodzinie, a przede wszystkim komunikacja bez przemocy.
 - **Interwencja kryzysowa** – interdyscyplinarne działania podejmowane na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, które mają przywrócić równowagę psychiczną i umiejętności samodzielnego radzenia sobie z bieżącymi sprawami. Zapewniono całodobową pomoc psychologiczną oraz pomoc w formie schronienia w hostelu interwencyjnym (w Ośrodku Interwencji Kryzysowej), prowadzono koordynację działań związanych z procedurą Niebieskiej Karty. Ze względu na wzrastającą liczbę zgłoszeń dotyczących przemocy podczas pandemii COVID-19, od czerwca 2020 r. funkcjonował całodobowy numer „Dom bez przemocy”. Przyjęto 194 telefony. Uruchomiono także adres e-mail: wsparcie@mopr.gda.pl, służący kontaktom (również anonimowym) osób znajdujących się w trudnej sytuacji (w tym doznających przemocy bądź chcących zgłosić potrzebę udzielenia wsparcia) z pracownikami MOPR. Numer telefonu oraz adres e-mail kampanii „Dom bez przemocy” były całodobowo obsługiwane przez wykwalifikowaną kadrę. Instytucje, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne współpracowały w ramach Miejskiego Systemu Interwencji Kryzysowej (MSIK) na rzecz skutecznego, interdyscyplinarnego wsparcia udzielanego mieszkańcom i mieszkankom Gdańska znajdującym się w sytuacjach kryzysowych oraz podniesienia skuteczności działań (łącznie 31 podmiotów). W 2020 r. do MSIK wpłynęło 10 spraw, w związku z którymi podjęto interdyscyplinarne działania mające na celu wsparcie osób potrzebujących.
 - **Wsparcie specjalistyczne** – z poradnictwa specjalistycznego korzystają osoby i rodziny wymagające wsparcia wykraczającego poza pomoc świadczoną przez pracownika socjalnego lub asystenta rodziny. Poradnictwo specjalistyczne prowadzi do wzmocnienia rodzin w zakresie odpowiedzialności za własną sytuację życiową. Obejmuje m.in.: stały dostęp do porad specjalistów (psychologa, prawnika i pedagoga), mediacje rodzinne, poradnictwo dla rodzin z dziećmi w pieczy, poradnictwo dla rodzin, w których występują problemy alkoholowe, wsparcie dla rodzin w kryzysie, doradztwo metodyczne dla pracowników socjalnych, tematyczne warsztaty wspierająco-edukacyjne.
 - **Kompleksowe wsparcie dla rodzin w kryzysie** zapewniał Punkt Wsparcia i Terapii Rodzin – poradnia prowadzona przez organizację pozarządową. Wsparcie obejmowało m.in. indywidualną psychoterapię krótkoterminową dzieci i młodzieży, psychoterapię rodzin, psychoterapię par, konsultacje psychiatryczne. Skorzystało z niego 20 rodzin (49 osób, w tym 21 dzieci i młodzieży).

- **Duża Gdańska Rodzina** – cele tego programu to zwiększenie rodzinom wielodzietnym dostępności niektórych usług oraz promocja modelu dużej rodziny i jej pozytywnego wizerunku. Karta Dużej Gdańskiej Rodziny umożliwia m.in. bezpłatne korzystanie z komunikacji miejskiej, bezpłatny wstęp do Gdańskiego Ogrodu Zoologicznego czy ulgi w opłatach za pobyt dziecka w placówce wchodzącej w skład Gdańskiego Zespołu Żłobków. W 2020 r. zawarto nowe porozumienie partnerskie wprowadzające ulgi i zniżki dla posiadaczy gdańskiej karty. Ogółem w program zaangażowanych było 46 podmiotów gospodarczych oferujących rodzinom wielodzietnym zniżki na swoje usługi i produkty. W 2020 r. z karty korzystało 18,6 tys. osób i wydano 1,6 tys. nowych kart.
- **Budowa siedziby Pogotowia Opiekuńczego przy ul. Sobieskiego** – w ramach zadania powstały trzy wolnostojące budynki, w których siedzibę znalazły placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego: Piaskowy Dom, Morski Dom i Wichrowy Dom. Placówki te tworzą razem Zespół Gdańskiego Pogotowia Opiekuńczego, przez który są obsługiwane administracyjnie, finansowo i specjalistycznie. Budowa została ukończona w 2020 r. Dzięki inwestycji spełniono wymogi ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej zobowiązujące samorządy do prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych w samodzielnych budynkach mieszkalnych, zapewniających maksymalnie 14 miejsc dla wychowanków, a podopieczni placówek znaleźli nowoczesne i przestronne nowe miejsce zamieszkania.

Zarządzanie polityką społeczną

Skuteczna polityka społeczna to sprawne zarządzanie oraz spójność i przejrzystość dokumentów strategicznych. Podejmowane są działania uspołniające priorytety i wartości między wszystkimi interesariuszami oraz budujące mechanizmy zarządzania procesem tworzenia i realizowania polityki społecznej. Ważnym działaniem jest włączenie poszczególnych elementów polityki społecznej miasta do innych polityk, związanych z przedsiębiorczością, mobilnością czy planowanymi inwestycjami.

Wydział Rozwoju Społecznego realizuje całościową politykę społeczną miasta wspólnie z najważniejszymi jednostkami miejskimi. W 2020 r. kontynuował koordynację polityki społecznej, uwzględniając obszary: edukacji i wychowania, zdrowia, aktywności obywatelskiej oraz wsparcia społecznego. Na potrzeby realizowanych zadań uporządkował i zaktualizował najważniejsze miejskie dokumenty programowe i strategiczne, tj. strategię rozwoju miasta, strategię rozwiązywania problemów społecznych, programy operacyjne, programy branżowe, modele, procedury oraz kluczowe projekty miejskie – a także zmapował zależności między nimi. W 2020 r. w obszarze polityki społecznej funkcjonowało łącznie 46 dokumentów branżowych realizujących cele programów operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus. Było to: 21 programów, 3 modele, 19 projektów oraz 3 merytoryczne procedury.

W 2020 r. opracowano i uchwalono trzy nowe branżowe dokumenty:

- Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2021,
- Gdański Program Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym na lata 2021-2025,
- Wieloletni Ramowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Gdańska na lata 2021-2025.

Ponadto przedłużono do 2025 r. Program wsparcia prokreacji dla mieszkańców miasta Gdańska.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INTEGRACJA SPOŁECZNA I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA Wzmocnienie koordynacji zarządzania polityką społeczną

- **Gdańska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2030** – podstawowy dokument nakreślający kierunki rozwoju społecznego w Gdańsku. Identyfikuje trudności i problemy gdańszczan oraz wskazuje optymalne kierunki rozwiązań. Strategia jest realizowana przez branżowe programy, projekty, modele, procedury i plany. W 2020 r. działania skupiały się na:
 - **koordynacji** rozwiązywania problemów społecznych opartej na zadaniach i działaniach zaplanowanych w branżowych programach, projektach, procedurach i planach oraz w Programach Operacyjnych Strategii Rozwoju Miasta;

- o prowadzeniu prac nad **budową sześciu programów** – opracowywano kolejne edycje tych dokumentów;
 - o **monitorowaniu** Gdańskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2030 poprzez prace Zespołu Zarządzającego GSRPS – zorganizowano dwa spotkania Zespołu (z uwagi na sytuację epidemiologiczną prace prowadzone były zdalnie), opracowano Plan Realizacyjny GSRPS na lata 2020–2021;
 - o przeprowadzeniu kolejnej etapowej **ewaluacji** Strategii. Zrealizowano badanie „BAROMETR STRATEGII. Badanie ewaluacyjne Gdańskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do 2030 roku” i przygotowano raport za okres 2018–2019. Badanie to miało charakter eksperckiej zewnętrznej oceny podsumowującej drugi dwuletni cykl realizacyjny Gdańskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2030 i pozwoliło uzyskać zobiektywizowaną i specjalistyczną informację o efektach realizacji Strategii w latach 2018–19. Zakres badania dotyczył oceny trzech wybranych kierunków działań GSRPS: nr 2 – Wzmocnienie i rozwój partycypacji społecznej, nr 3 – Rozwój partnerstwa i solidarności na co dzień, nr 4 – Subsydiarność;
 - o przystąpieniu pracowników zaangażowanych merytorycznie w koordynację GSRPS do **projektu STRATEGOR** i opracowaniu narzędzia do programowania strategicznego w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na poziomie lokalnym dla jednostek samorządu terytorialnego. Udział w projekcie zapewnia dostęp do platformy internetowej zawierającej materiały analityczne, szkoleniowe itp.
- **Współpraca metropolitalna** – głównym wymiarem tej współpracy był udział miasta w procesie przygotowywania Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 poprzez uczestnictwo w spotkaniach roboczych i konsultacjach społecznych. Ważny obszar aktywności stanowiły również projekty metropolitalne realizowane w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, dzięki którym zwiększa się dostęp do usług społecznych. Podobne działania podejmowane były na podstawie partnerstwa z okolicznymi samorządami w ramach projektów aktywizujących zawodowo i społecznie beneficjentów projektu.
- **Współpraca krajowa i ponadnarodowa w zakresie polityki społecznej** – wymiana wiedzy i doświadczeń, a także realizacja wspólnych projektów. Główne obszary współpracy w 2020 r. to mieszkalnictwo społeczne oraz rozwiązywanie problemu bezdomności. Kluczowym partnerem w kraju była Unia Metropolii Polskich. Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego został po raz kolejny – w projekcie prowadzonym przez Ogólnopolską Federację na rzecz Rozwiązywania Problemu Bezdomności we współpracy z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – uznany za dobrą praktykę w zakresie rozwiązywania problemu bezdomności. Gdańsk we współpracy z Warszawą i Wrocławiem uczestniczył w partnerskim projekcie prowadzonym przez Zarząd Główny Towarzystwa Pomocy św. Brata Alberta z udziałem partnera zagranicznego z Portugalii, wdrażającym rozwiązania w zakresie wsparcia osób w kryzysie bezdomności ulicznej prowadzone metodą Housing First. Ponadto Gdański Program Mieszkalnictwa Społecznego był promowany w marcu 2020 r. w Ciechocinku podczas ogólnopolskiej konferencji „Samorządowy Program Budownictwa Społecznego. Modelowe rozwiązania krajowe i zagraniczne programów dla Osób Niepełnosprawnych”, objętej patronatem honorowym prezydentów Gdańska, Legionowa i Płocka, jako modelowe rozwiązanie dla dużych i średnich miast. Miasto uczestniczy w realizacji międzynarodowego projektu „Civic eState. Współdzielone miejskie dobra publiczne”. W 2020 r. odbyło się siedem spotkań międzynarodowych online. W 2020 r. Gdańsk przystąpił jako partner do realizacji projektu EUARENAS „Miasta jako areny innowacji politycznej we wzmacnianiu demokracji deliberatywnej i partycypacyjnej”, którego celem jest zwiększenie efektywności i jakości zarządzania na poziomie lokalnym przez stworzenie i testowanie partycypacyjnych metod podejmowania decyzji na poziomie lokalnym (dzielnicowym), włączających mieszkańców w lokalne procesy decyzyjne.
- **Prawo lokalne na rzecz integracji i pomocy społecznej** – najważniejsze działania i inicjatywy prowadzone w 2020 r. to wdrażanie zapisów pierwszej w Polsce Karty Praw Osób Bezdomnych oraz prężne działanie Miejskiego Systemu Interwencji Kryzysowej łączącego kilkadziesiąt podmiotów (instytucji i organizacji). Istotnym elementem wdrażania Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego było przygotowanie do wdrożenia obowiązujących od 1 stycznia 2021 r. nowych zasad ustalania odpłatności za mieszkania wspomagane, które zostały przyjęte w 2020 r. uchwałą Rady Miasta Gdańska. W 2020 r. opracowano i uchwalono trzy nowe branżowe dokumenty: Program współpracy Miasta Gdańska z organizacjami pozarządowymi na rok 2021, Gdański Program Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym na lata 2021–2025, a także Wieloletni Ramowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Gdańska na lata 2021–2025. Ponadto przedłużono do 2025 roku Program wsparcia prokreacji dla mieszkańców miasta Gdańska. Trwały też prace związane z przygotowaniem trzech kolejnych programów branżowych: Gdańskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021–2024, Gdańskiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2023 oraz Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnością w Gdańsku na lata 2021–2031. Te trzy programy zostały uchwalone w lutym 2021 r. W prace nad każdym z nich zaangażowani byli przedstawiciele samorządu i organizacji pozarządowych współpracujących merytorycznie w obszarach tematycznych.

- **Badania, monitoring i ewaluacja** – w 2020 r. wdrażano rekomendacje wynikające z badań i ewaluacji dokumentów strategicznych przeprowadzonych w 2019 r. Podjęto ponadto następujące projekty badawcze:
 - analiza problemów związanych z nadużywaniem alkoholu i używaniem narkotyków na terenie Gdańska w przekroju dzielnicowym na podstawie danych z badań socjologicznych oraz istniejących baz danych dotyczących sprzedaży alkoholu i wskaźnika jakości życia w Gdańsku;
 - diagnoza potrzeb uczniów, nauczycieli, szkół w obszarze edukacji morskiej, przeprowadzona w formie ankiet online i wywiadów z wybranymi dyrektorami i pedagogami – na potrzeby planowanego projektu z dofinansowaniem unijnym;
 - stworzenie narzędzia badawczego – ewaluacyjnego badania poziomu włączenia społecznego w gdańskich klubach i domach sąsiedzkich przez zaadaptowanie doświadczeń narzędzia pn. „Community Balance” wchodzącego w zakres projektu Civic eState dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu URBACT III;
 - analiza instrumentów prawnych miasta Gdańska wspierających/regulujących aktywność mieszkańców, z uwzględnieniem mechanizmów wsparcia finansowego i niefinansowego, w tym dostępu do przestrzeni komunalnych (lokale, nieruchomości, przestrzeń publiczna) w celu weryfikacji możliwości transferu z miasta Neapolu „dobrej praktyki” współzarządzania przestrzeniami publicznymi przez mieszkańców (*commons management*) – w ramach projektu Civic eState dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Programu URBACT III);
 - opracowanie autorskiej koncepcji i harmonogramu badania oraz procesu partycypacyjnego, którego efektem będą rekomendacje dla tworzonej polityki publicznej w zakresie rozwoju społeczności lokalnych w ramach wieloletniego programu współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi.

Ponadto w 2020 r. zrealizowano badania ewaluacyjne:

- dotyczące Gdańskiego Programu Promocji Zdrowia i Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym na lata 2017–2020, Programu wsparcia prokreacji dla mieszkańców Gdańska w latach 2017 – 2020 oraz Programu profilaktyki zakażeń wirusami brodawczaka ludzkiego (HPV) na terenie Gminy Miasta Gdańska na lata 2019–2021. Raport za lata 2017–2019;
- dotyczące Szczegółowych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Raport za lata 2017–2018;
- Barometr Badanie ewaluacyjne Gdańskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2030. Raport za okres 2018–2019.

9. KULTURA I CZAS WOLNY

Z powodu pandemii COVID-19 instytucje kultury jak i organizacje pozarządowe, których zadania były współfinansowane przez miasto podjęły starania, aby dostosować zaplanowane działania do nowej sytuacji. Forma i przebieg wydarzeń kulturalnych w Gdańsku znacząco się zmieniły. Koncerty, spektakle, spotkania, konferencje, szkolenia, warsztaty i wydarzenia kulturalne przeniesiono do internetu. W związku z częstymi zmianami przepisów sanitarnych wydarzenia kulturalne realizowano w różnych formach: stacjonarnej, gdy aktualne obostrzenia na to pozwalały, polegające na streamingu bądź retransmisji lub na łączeniu obu form - w tzw. trybie hybrydowym. Pozytywnym rezultatem gwałtownych zmian warunków organizacyjnych było zwiększenie dostępu publiczności do oferty instytucji kultury. W przyspieszonym tempie nastąpiła cyfryzacja działalności instytucji kultury. Kadry kultury zmieniły lub rozwinęły metody komunikacji z publicznością. W 2020 r. gdańskie instytucje kultury zorganizowały niemal 3,5 tys. wydarzeń stacjonarnych i tysiąc wydarzeń online.

Miasto Gdańsk stworzyło w 2020 r. szereg działań pomocowych dla środowisk kultury. Powołano do życia nowy program stypendialny oraz Gdański Fundusz Wydawniczy, służący wsparciu księgarń i wydawców; wprowadzono elastyczne zasady realizacji i rozliczania projektów dla organizacji pozarządowych. Wsparciem w pandemii COVID-19 objęto ponad 500 podmiotów, organizacji pozarządowych i osoby fizyczne. Aby złagodzić skutki pandemii w Gdańsku, przygotowano pakiet ochronnych programów dla środowisk kultury, który pozostanie aktualny w kolejnych latach – do momentu unormowania się sytuacji epidemicznej.

Uczestnictwo w kulturze i aktywność kulturalna mieszkańców

INSTYTUCJE KULTURY

Gdańsk jest największym w północnej Polsce centrum kultury, a zajmujące się nią instytucje są znane zarówno w kraju, jak i za granicą. Według stanu na koniec 2020 r. sieć instytucji kultury w Gdańsku tworzyło 26 muzeów wraz z oddziałami muzealnymi, siedem teatrów i instytucji muzycznych oraz 14 galerii sztuki. Wśród wymienionych znajduje się 12 instytucji prowadzonych lub współprowadzonych przez Gminę Miasta Gdańska. Mieszkańcy Gdańska chętnie uczestniczą w życiu kulturalnym, a tym samym w życiu miasta.

Działalność teatralną prowadzą Miejski Teatr Miniatura, impresaryjny Gdański Teatr Szekspirowski oraz Teatr Wybrzeże – instytucja kultury samorządu województwa pomorskiego mająca cztery gdańskie sceny: Dużą Scenę, Czarną Salę im. S. Hebanowskiego, Malarnię oraz Starą Aptekę.

Scenę muzyczną z kolei tworzą dwie instytucje samorządu województwa: Polska Filharmonia Bałtycka im. F. Chopina i Opera Bałtycka oraz dwie instytucje miejskie – Cappella Gedanensis i Polski Chór Kameralny „Schola Cantorum Gedanensis”. Dziedzictwo miasta i Pomorza prezentowane jest w wielooddziałowym Muzeum Gdańska, instytucjach Samorządu Województwa Pomorskiego i w państwowych instytucjach kultury, tj. Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, Muzeum Narodowym w Gdańsku, Muzeum II Wojny Światowej czy Narodowym Muzeum Morskim w Gdańsku.

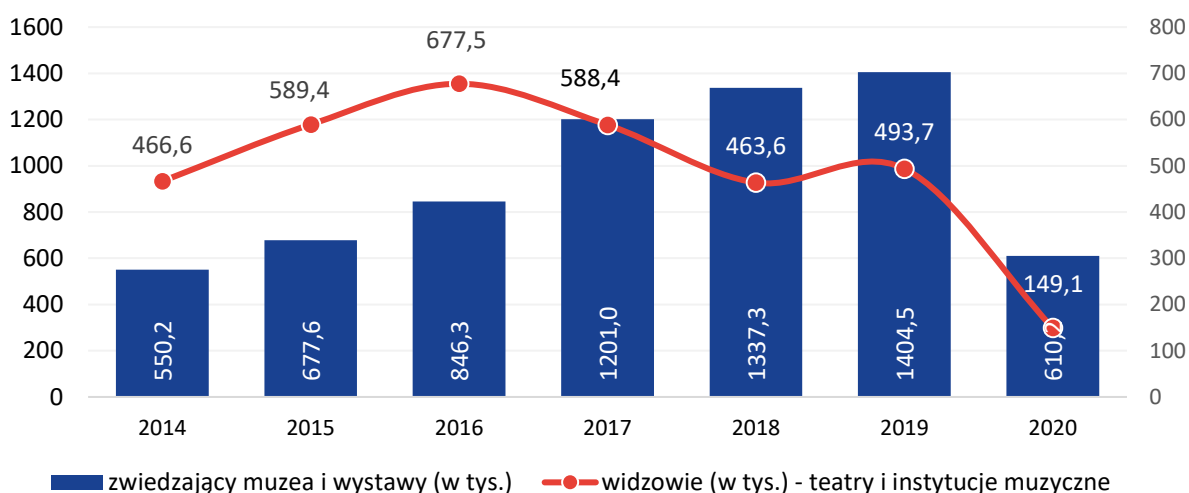
Dzieje miasta od średniowiecza do współczesności prezentowane są przez Muzeum Gdańska, które w 2020 r. obchodziło jubileusz 50-lecia istnienia. Instytucja posiada w swoich zbiorach ok. 25 tys. muzealiów prezentowanych i przechowywanych w 5 oddziałach otwartych przez cały rok kalendarzowy, tj.: Ratuszu Głównego Miasta, Dworze Artusa, Domu Uphagena, Muzeum Bursztynu, Muzeum Poczty Polskiej w Gdańsku oraz w 4 oddziałach czynnych w letnim sezonie turystycznym, tj.: Twierdzy Wisłoujście, Wartowni nr 1 na Westerplatte, Muzeum Nauki Gdańskiej (dawniej: Muzeum Zegarów Wieżowych) i Kuźni Wodnej.

Kulturalną wizytówką miasta jest również Europejskie Centrum Solidarności, którego siedziba jest jedną z gdańskich ikon architektonicznych. Jest to miejsce upowszechniające dziedzictwo pokojowego ruchu Solidarności oraz czynne uczestnictwo w budowie tożsamości obywatelskiej i europejskiej. Europejskie Centrum Solidarności zaangażowane jest silnie w działania na rzecz spójności społecznej. To instytucja, która łączy w sobie funkcję muzeum, ośrodka badań i idei, centrum działań społecznych oraz centrum kultury i edukacji. W ramach swoich zadań statutowych permanentnie gromadzi, opracowuje i udostępnia źródła opisujące opór społeczny wobec władzy komunistycznej w latach 1970-1989.

Do pozostałych instytucji, których organizatorem jest Gmina Miasta Gdańska, należą:

- Centrum Sztuki Współczesnej ŁAŹNIA – z siedzibą przy ul. Jaskółczej oraz oddziałem ŁAŹNIA 2 w Nowym Porcie;
- czterooddziałowa Gdańska Galeria Miejska – instytucja kultury, na którą składają się oddziały: Gdańska Galeria Miejska 1, Gdańska Galeria Miejska 2, Gdańska Galeria Güntera Grassa (4G) oraz Dom Chodowieckiego i Grassa z siedzibą w dawnym Domu Dobroczynności, który będzie miejscem integracji społecznej, obcowania ze sztuką i edukacji kulturalnej mieszkańców;
- Gdański Archipelag Kultury – skupiający w swojej strukturze 10 oddziałów rozproszonych w różnych dzielnicach miasta;
- Instytut Kultury Miejskiej – instytucja założona w 2011 r., która zajmuje się organizowaniem wydarzeń kulturalnych, wspieraniem kadr kultury i prowadzeniem badań kultury;
- Klub ŻAK – jeden z najstarszych ośrodków kultury w Polsce, który prowadzi bardzo aktywną działalność koncertową, teatralną, filmową i wystawienniczą.

**Zwiedzający muzea i wystawy oraz widzowie w teatrach*
i instytucjach muzycznych w Gdańsku w latach 2014-2020**

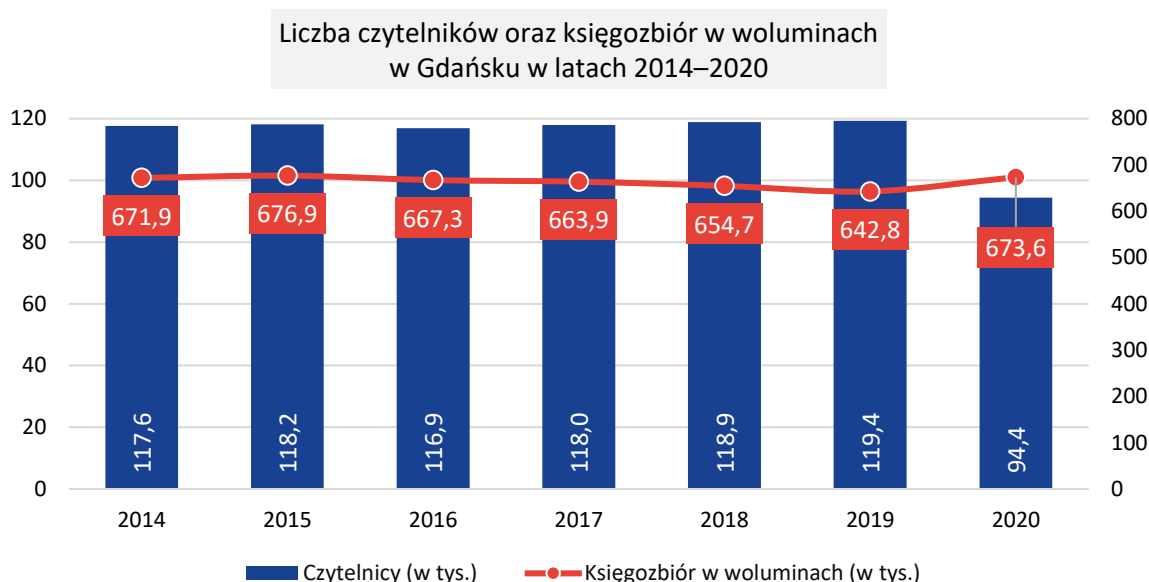

* bez danych dot. Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotną rolę w zwiększaniu znaczenia kultury w życiu miasta i jego mieszkańców odgrywają również Hevelianum, Pałac Młodzieży w Gdańsku oraz Nadbałtyckie Centrum Kultury – instytucja kultury Samorządu Województwa Pomorskiego.

Najliczniejszą grupę instytucji kultury stanowią oddziały biblioteki. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gdańsku (WiMBP) obchodziła w 2020 r. 75-lecie działalności. Rocznicą była związana z otwarciem pierwszej wypożyczalni publicznej na terenie Gdańska (22 lipca 1945 r.) przy ul. Grottgera 12 w Oliwie. W 2020 r. mieszkańcy różnych dzielnic miasta mogli korzystać z 32 filii WiMBP. Najnowszą filię – Bibliotekę Lawendową przy Szkole Podstawowej nr 6 na Jasieniu – otworzono w styczniu 2020 r. W księgozbiorze nowej placówki znalazło się na początek 7 tys. woluminów tradycyjnych i blisko 700 audiobooków. W 2020 r. w WiMBP zarejestrowanych było ponad 94,4 tys. czytelników, dokonano 913,6 mln wypożyczeń, a 18,7 tys. osób odwiedziło filie biblioteki w celu uczestnictwa w wydarzeniach, spotkaniach z autorami, warsztatach dla najmłodszych czy wieczorach z muzyką i filmem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku oraz danych GUS.

Od 2015 r. Gdańsk zajmuje się współtworzeniem NOMUS – nowego muzeum sztuki współczesnej będącego oddziałem Muzeum Narodowego w Gdańsku. Powstaje on w budynku zlokalizowanym na terenie historycznej Stoczni Gdańskiej, a jednocześnie w miejscu działalności oddolnych inicjatyw artystycznych, które kumulowały się tam od końca lat 80. XX w. Miasto dokonuje zakupów dzieł sztuki (od 2017 r.) w ramach tworzenia Gdańskiej Kolekcji Sztuki Współczesnej.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY Zwiększenie uczestnictwa w kulturze i aktywności kulturalnej mieszkańców

- **Miejski Teatr Miniatura** poprowadził pierwsze w historii warsztaty teatralne online, w których wzięło udział 633 uczniów z 23 klas z Gdańska i Pomorza. Teatr zorganizował **premiera online spektaklu „Beton”** w reżyserii Michała Derlatki na podstawie nagradzanej powieści Moniki Milewskiej „Łatawiec z betonu” – w ramach Sceny Inicjatyw Aktorskich. Ponadto wyprodukował cieszący się dużą popularnością miniseria „Papety z ostatniej chwili”. Łączna liczba wyświetleń na kanale YouTube oraz na Facebooku Teatru Miniatura wyniosła prawie 175 tys.
- Muzeum Gdańska oferowało wirtualne zwiedzanie dziewięciu oddziałów za pośrednictwem portalu **Wirtualne Muzeum**. Strona ta pozwala poznać historie, zajrzeć do miejsc niedostępnych w muzeum oraz eksplorować zdigitalizowane zbiory. Na portalu dostępnych było 6,7 tys. zdjęć i 69 nagrań. W podobnej formule Europejskie Centrum Solidarności zachęcało pod nazwą **#ecsonline!** do zapoznania się ze zdigitalizowanymi archiwaliai i rozmowami z ekspertami czy udziału w wirtualnym oprowadzaniu po wystawie stałej.
- W zakresie współpracy z Google Cultural Institute utworzono profil **Muzeum Gdańska na platformie Google Arts&Culture**. Od października do listopada 2020 r. trwały prace nad przygotowaniem pierwszej wystawy online na platformie – „Co [się na]daje [do] muzeum?”. To już druga poza Europejskim Centrum Solidarności instytucja obecna na portalu Google Arts&Culture.
- Muzeum Gdańska realizowało w przestrzeni miasta **koncerty carillonowe**, jednocześnie transmitując je na portalu www.gdansk.pl oraz na profilu Carillonów Gdańskich na Facebooku. Odbyło się ponad 100 koncertów. W formule online zorganizowano również **XXII Gdański Festiwal Carillonowy**. W koncertach wzięło udział ponad 15 tys. osób.
- **Obchody 40-lecia porozumień sierpniowych** odbyły się w formie hybrydowej. W Święcie Wolności i Demokracji stacjonarnie udział wzięło 12,5 tys. gości. Wszystkie wydarzenia transmitowane online obejrzało ponad 107 tys. odbiorców.
- W ramach obchodów upamiętniających **50-lecie Grudnia '70** zorganizowano (w reżimie sanitarnym) apel pamięci pod pomnikiem Poległych Stoczniońców. Odbyła się konferencja naukowa „Strajki, manifestacje i zajścia uliczne w PRL i bloku wschodnim”.

- Gdański Teatr Szekspirowski zrealizował cykl wydarzeń edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych pn. „**SzekspirOn**”, umożliwiając zwiedzanie w internecie niedostępnych na co dzień zakamarków teatru. Otworzono internetową platformę tematyczną – on.teatrszekspirowski.pl.
- Cappella Gedanensis zorganizowała m.in. cykl 18 koncertów online w ramach **Letnich Wieczorów u Mennonitów**. Wydarzenia były transmitowane na stronie www.gdansk.pl, Facebooku oraz YouTube.
- Podczas **Międzynarodowego Festiwalu Mozartowskiego „Mozartiana”** odbyło się stacjonarnie pięć koncertów: cztery plenerowe i koncert finałowy w katedrze oliwskiej. Wszystkie wydarzenia były transmitowane online.
- Trwający od 2016 r. program **Otwarty IKM** zrealizowano w 2020 r. częściowo w Sieni IKM, a częściowo – online.
- Mieszkańcy i turyści w czasie pierwszej fali pandemii mogli skorzystać z oferty kina **samochodowego na placu Zebrań Ludowych**.
- Oddziały Gdańskiego Archipelagu Kultury organizowały aktywności skierowane bezpośrednio do mieszkańców dzielnic. Część działań realizowano stacjonarnie – m.in. spotkania autorskie twórców z mieszkańcami Gdańska. W ramach Galerii Otwartej, prowadzonej przez oddział **Projektorni GAK**, udostępniano przestrzeń wystawienniczą instytucji amatorom sztuk plastycznych.
- **Mobilny Dom Kultury** występował na Stogach, na terenie Jaśkowej Doliny, w Śródmieściu i na Siedlcach.
- Amfiteatr Orana w Parku Oruńskim dzięki **Scenie Muzycznej GAK** w sezonie letnim stał się miejscem spotkań artystów z gdańską publicznością. Poza koncertami autorskimi zrealizowano tam spektakle teatralne dla dzieci. Od lipca do sierpnia w wydarzeniach wzięło udział niemal 1,4 tys. osób.
- **Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna obchodziła jubileusz 75-lecia działalności**. Rocznicą była związana z otwarciem pierwszej wypożyczalni publicznej na terenie Gdańska w dn. 22 lipca 1945 r. przy ul. Grottgera 12 w Oliwie. W ramach obchodów przygotowano wystawy, konkursy i gry miejskie.
- **Obchody 50-lecia Muzeum Gdańska** planowane były na wiosnę, odbyły się z udziałem gości we wrześniu. Podczas gali, na najstarszym zachowanym gdańskim fortepianie, zagrał pianista i kompozytor Sławek Jaskułke. Z okazji obchodów w Dworze Artusa nastąpiło odsłonięcie zrekonstruowanego jelenia w ławie św. Rajnolda, który w darze przekazały Bractwa Ław Dworu Artusa w Lubece.
- W 2020 r. zespół Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej opracował nową strategię rozwoju Biblioteki uwzględniającą obecną infrastrukturę oraz przewidywane kierunki rozwoju miasta. Poza racjonalizacją sieci filii bibliotecznych w Gdańsku w strategii przewidziano stworzenie nowej siedziby Biblioteki Głównej. WiMBP – jako lider **Gdańskiego Programu Rozwoju Czytelnictwa** – zainicjowała kampanię promującą czytelnictwo. W 2020 r. zlecone zostało opracowanie nowej koncepcji strategii marketingowej. Na gdańskie tory wyjechał tramwaj oznakowany grafiką promującą wydarzenia literackie w mieście. W odpowiedzi na pandemiczne obostrzenia Biblioteka wyprodukowała serię filmów ze spotkaniami autorskimi promujących czytelnictwo. Zainicjowana została także wideoczytelnia, w której autorzy i aktorzy trójmiejskich teatrów czytali książki dla dzieci oraz fragmenty wybranych utworów związanych z Pomorzem.
- **W ramach Gdańskiego Programu Edukacji Kulturowej** w 2020 r. zrealizowano opracowanie dokumentu Gdańskiego Programu Edukacji Kulturowej (który przyjął nazwę **Edukacja do Kultury**), inwentaryzację wszystkich działań z zakresu edukacji kulturowej prowadzonych w Gdańsku, opracowanie zasad współpracy i współdziałania placówek kultury i oświaty oraz przygotowanie materiałów edukacyjnych – 12 scenariuszy lekcji, przeznaczonych do samodzielnego wykorzystania przez nauczycieli, z zakresu: film, fotografia, muzyka, historia Gdańska, architektura, taniec, animacja kultury, sztuki wizualne i plastyczne, literatura. Ponadto opracowano scenariusz i koncepcję inscenizacji cyklu teatralnych miniatur edukacyjnych (lekcji teatralnych) pt. „**Miniatury**”.
- Zaktualizowano bazę publicznych i niepublicznych miejsc związanych z kulturą (teatry, centra kultury, galerie, kina, biblioteki, muzea) znajdujących się na udostępnionej na stronach miasta **Mapie Miejsc Kultury**.
- W 2020 r. kontynuowano prace nad projektem **GAPS** (Gdańsk Artyści Przestrzeń Sztuka), stanowiącym część realizowanego zadania „sztuka w przestrzeni publicznej”. Rozpoczęto prace nad inwentaryzacją i opisami dzieł sztuki. Strona GAPS ma umożliwić mieszkańcom, turystom oraz zainteresowanym sztuką w przestrzeni publicznej dotarcie do informacji o obiektach, a tym samym zachęcić ich do spacerów szlakami sztuki w Gdańsku.
- W 2020 r. przybyło 16,2 tys. nowych użytkowników **Karty Mieszkańca**. Łącznie z Karty korzystało ok. 240 tys. osób. Ze względu na ograniczenia wynikające z pandemii poziom wykorzystania Karty były niższe niż przed rokiem – odnotowano ponad 46 tys. bezpłatnych wejść do obiektów kultury i atrakcji turystycznych. W ramach prac nad **Pakiem Dostępności** wykonano audyty sprawdzające dostępność gdańskich obiektów kultury dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami.
- Hevelianum uczciło **urodziny** swojego patrona **Heweliusza** przypadające 28 stycznia. Zorganizowano warsztaty dla dzieci, pokaz multimedialny oraz obserwację nieba. Ponadto oferta programowa tego miejsca zyskała

nową odsłonę. Za całokształt działalności w 2020 r. Hevelianum otrzymało nagrodę Popularyzator Nauki w konkursie organizowanym przez serwis Nauka w Polsce PAP oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki.

- W ramach współpracy Rady Dzielnicy Aniołki, Hevelianum i Muzeum Gdańskie w mieście odbyła się plenerowa mobilna wystawa zorganizowana z okazji **250-lecia Wielkiej Alei w Gdańsku**, opowiadająca o historii założenia.
- **Europejska Noc Muzeów** odbyła się, w związku z pandemią COVID-19, w formie wirtualnej. W dniach 16 i 17 maja na stronach internetowych muzeów, galerii i instytucji kultury przygotowano wiele atrakcji, m.in. internetowe zwiedzanie, koncerty, prezentację archiwalnych filmów, wirtualne gry, oprowadzania czy wykłady.
- Instytucje kultury przygotowały **oferę edukacyjną dostosowaną do systemu zdalnego nauczania**. Dział Edukacji Muzeum Gdańskie za pośrednictwem platform internetowych prowadził lekcje muzealne w interaktywnej formie. Na profilu w serwisie Facebook wyświetlano – w ramach projektu Wirtualna Akademia Muzeum Gdańskie – dwa razy w tygodniu filmy poświęcone historiom dawnego Gdańskie z udziałem lektora języka migowego.
- W 2020 r. instytucje kultury pracowały nad przystosowaniem swoich stron internetowych, by zapewnić im **dostępność cyfrową**, m.in. przez uzupełnianie opublikowanych mediów (animacji, filmów) o audiodeskrypcję i opisy tekstowe.
- W ramach projektu **Medialab** Gdańskie przygotowano webinaria dotyczące edukacji medialnej, publikację „Gdańscy Wywoływacze” i cykl seminariów poświęcony „gdańskiej gadce” we współpracy z Uniwersytetem Gdańskim. W kooperacji z Biblioteką Politechniki Gdańskie rozpoczęto projekt popularyzujący zasoby domeny publicznej, łączący tłumaczy, historyków i historyków sztuki.

Wspieranie rozwoju kultury

Gdańskie wspiera kulturę poprzez działalność miejskich instytucji, które stale podnoszą jakość prezentowanej przez siebie oferty – urozmaicają ją i dbają o relacje z publicznością. W mieście tworzone są, poprzez odpowiednie narzędzia wsparcia, warunki niezbędne do funkcjonowania silnych i zróżnicowanych środowisk kulturalnych i artystycznych. Dzięki temu Gdańskie jest miejscem atrakcyjnym zarówno dla działających w obszarze kultury organizacji i grup nieformalnych, jak i dla indywidualnych twórców i artystów – sprzyjającym rozwojowi ich twórczości.

STYPENDIA I NAGRODY W DZIEDZINIE KULTURY

Dostosowując się do sytuacji wywołanej pandemią, przeformułowano programy realizowane w latach poprzednich – Stypendium Kulturalne Miasta Gdańskie, program „Młody Gdańszczanin” i Fundusz Mobilności – łącząc je w jeden program: Stypendium Kulturalne Miasta Gdańskie dla twórców zamieszkujących i płacących podatek dochodowy w Gdańsku z przeznaczeniem na proces twórczy, np. powstanie dzieła, wykonanie/wydanie utworu, zorganizowanie wydarzenia artystycznego lub kulturalnego. Stypendia, w wysokości 2,6 tys. zł brutto, były wypłacane co miesiąc przez maksymalny okres pół roku.

W trzech edycjach stypendium kulturalnego artyści złożyli 382 wnioski; przyznano 164 stypendia w łącznej kwocie 1,2 mln zł.

Kontynuowano wypracowany przez lata system przyznawania nagród obejmujący pełne spektrum działalności artystycznej, kulturowej i naukowej mieszkańców Gdańskie. W 2020 r. przyznano w tym zakresie 75 nagród w łącznej kwocie 617,2 tys. zł, doceniając w ten sposób osoby zaangażowane we współtworzenie i promowanie gdańskiej kultury.

Nagrody z zakresu kultury przyznane w 2020 r.

Nagrodę Miasta Gdańskie w Dziedzinie Kultury „Splendor Gedanensis” przyznano prof. Katarzynie Józefowicz za cykl wystaw indywidualnych, fotografowi Chrisowi Niedenthalowi za album „Gdańskie 2018” oraz prof. Alinie Ratkowskiej za książkę „Śladami Goldberga. Życie i twórczość gdańskiego klawesynisty i kompozytora Johanna Gottlieba Goldberga” i album „Johann Gottlieb Goldberg – Complete Solo Harpsichord Works”.

Tytuł Mecenasa Kultury Gdańskie otrzymała Ziaja Ltd Zakład Produkcji Leków Sp. z o.o.

62 osoby otrzymały **Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury**, przyznawaną indywidualnym twórcom za całokształt pracy artystycznej i osiągnięcia na polu ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz dokonania w upowszechnianiu kultury wśród mieszkańców Gdańska, w kraju i za granicą.

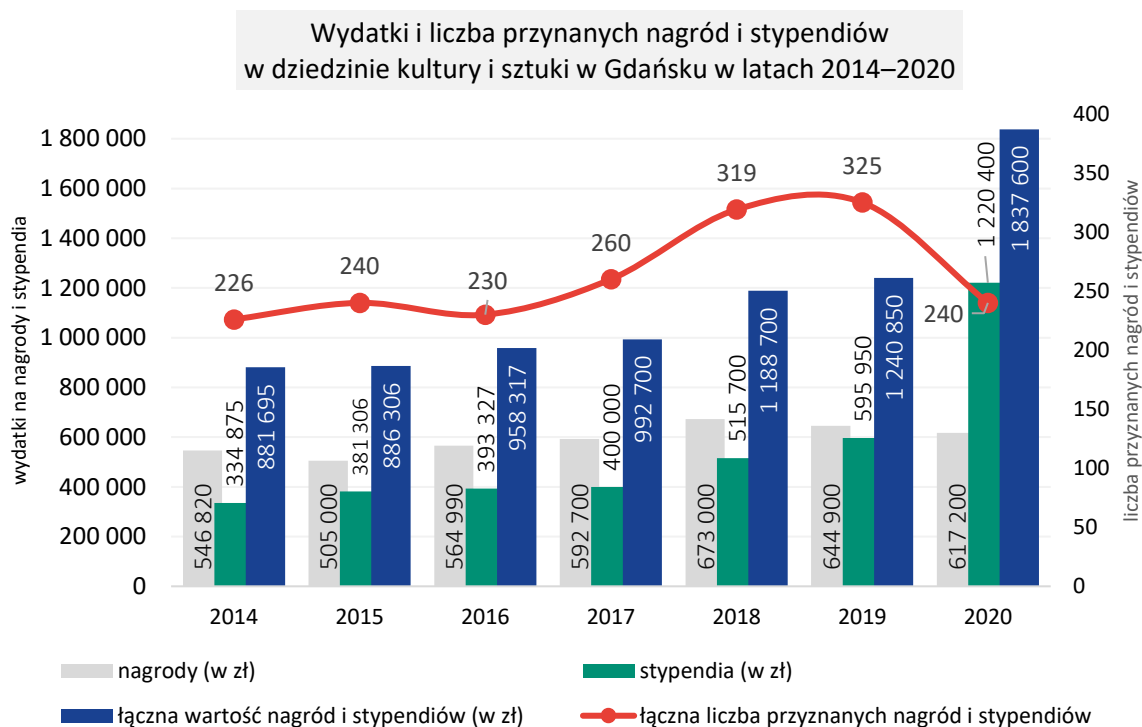
Nagrodę Teatralną Miasta Gdańska otrzymali aktorzy: Edyta Janusz-Ehrlich, Piotr Biedroń i Damian Styrna. Honorową Nagrodę Specjalną przyznano Teatrowi Wybrzeże za „Śmierć komiwojażera” w reżyserii Radka Stępnia.

Nagrodę Naukową Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza za rok 2019 w kategorii nauk przyrodniczych i ścisłych otrzymała prof. dr hab. Małgorzata Myśliwiec za wybitne osiągnięcia naukowe dotyczące diagnostyki oraz terapii komórkowej dzieci z cukrzycą; z kolei w kategorii nauk humanistycznych i społecznych – ks. bp dr hab. Marcin Hintz za wkład w zgłębianie myśli społeczno-politycznej protestantyzmu.

Nagrodę Miasta Gdańska dla Młodych Naukowców im. Jana Uphagena za rok 2019 w kategorii nauk przyrodniczych i ścisłych otrzymała dr Karolina Pierzynowska za osiągnięcia w poszukiwaniu nowych terapii i metod leczenia chorób neurodegeneracyjnych, a w kategorii nauk humanistycznych i społecznych – mgr Aleksandra Mańkowska za wybitne osiągnięcia w zakresie zrozumienia neuropsychologicznych podstaw orientowania uwagi wzrokowej.

Nagrodę Europejskiego Poety Wolności otrzymały irlandzka poetka Sinéad Morrissey za tom „O równowadze” oraz jej tłumaczka Magda Heydel.

W **Konkursie Literackim im. Bolesława Faca** nagrodą za 2019 rok został wyróżniony Artur Przybysławski za książkę pt. „Pan Profesor”.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Biura Prezydenta ds. Kultury, UMG.

W 2020 r. nie pomniejszono pierwotnej kwoty przeznaczonej na konkursy ofert na realizację zadań z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Odbłyły się trzy konkursy: 1) na wydarzenia kulturalne, 2) na działania kulturalne, 3) na działania kulturalne na rzecz integracji społecznej, wyrównywania szans i praw człowieka. W czasie pandemii wprowadzono maksymalną elastyczność, aby każdy z grantobiorców mógł dostosować się do sytuacji epidemicznej i złożyć aktualizację wniosku. Łącznie do konkursów wpłynęło 236 ofert, z czego dofinansowanie przyznano 96 – w kwocie ponad 2,2 mln zł. Kontynuowano 12 projektów wieloletnich, przeznaczając na nie kwotę 2,5 mln zł. Prowadzono nabór tzw. małych grantów z dofinansowaniem do 10 tys. zł (w tym na działalność kulturalną online). Zawarto 64 umowy w łącznej kwocie 594,2 tys. zł.

Na promocję miasta Gdańska poprzez kulturę, w tym projekty wydawnicze, w 2020 r. przeznaczono kwotę 640,5 tys. zł.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY

Zwiększenie atrakcyjności Gdańska jako miasta sprzyjającego rozwojowi kultury

- Kontynuowano program **Gdańskie Otwarte Pracownie**. W 2020 r. odbyły się dwa nabory. Nowym najemcom przydzielono siedem lokali przy następujących ulicach: ul. Długie Ogrody 51 i 51A (Galeria Pawlacz - Julia Tymańska i Sebastian Choromański, pracownia sztuk plastycznych), al. Grunwaldzka 52 (zespół Trupa Trupa / Kwiaty, pracownia muzyczna), ul. Gdyńskich Kosynierów 10 (Marek Rogala, pracownia artystyczna), ul. Hołdu Pruskiego 1/1A (Mateusz Michalczyk, pracownia rzeźbiarska), ul. Na Zaspę 19 (Piotr Kaliński, pracownia muzyczna), ul. Na Zaspę 34D (Zuzanna Żak, pracownia artystyczna) oraz ul. Do Studzienki 31 (Marcin Kozioł, pracownia muzyczna). We wszystkich edycjach programu wynajęto łącznie 14 lokali w różnych dzielnicach miasta.
- W odpowiedzi na trudną sytuację przedsiębiorców działających w obszarze kultury powstał **Gdański Fundusz Wydawniczy** skierowany do gdańskich księgarni i wydawnictw, dzięki któremu – na podstawie złożonych ofert w procedurze konkursowej – zakupiono wydawnictwa książkowe i muzyczne. W pierwszej odsłonie do konkursu zakwalifikowano 22 wydawnictwa i księgarnie z Gdańska. Zakupiono 3377 książek (129 tytułów) za kwotę 147,5 tys. zł. W drugiej edycji komisja podjęła decyzję o zakupie 6972 książek (451 tytułów) za kwotę 252,8 tys. zł.
- W ramach **Gdańskiego Pakietu Wsparcia Przedsiębiorców** również twórcy prowadzący działalność w lokalach wynajmowanych od gminy mogli ubiegać się o obniżkę czynszu do wysokości 1 zł netto. Z programu skorzystało 13 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą związaną z kulturą i osiem podmiotów zarejestrowanych jako fundacje lub stowarzyszenia.
- Instytut Kultury Miejskiej zorganizował wystawę **„Gdańsk 2020”** w formie prezentacji online, wspierając w ten sposób gdańskich twórców i artystów poprzez odpłatną prezentację ich twórczości. Z budżetu instytucji przeznaczono 100 tys. zł na honoraria dla 50 artystów. Zorganizowano online wernisaż wystawy i stworzono stronę internetową projektu.
- W przestrzeni miejskiej zrealizowano **projekty artystyczne z udziałem młodych twórców** z Gdańska. Były to m.in.: „Sekrety” Instytutu Kultury Miejskiej, „Windows 2020. Nowe Zjawiska” w LKW Gallery (CSW Łaźnia) czy „Kultura w Koronie” GAK.
- W 2020 r. wydano 29 zezwoleń dla artystów na prowadzenie działalności wystawienniczo-handlowej przy ulicach: Długiej, Długim Targu, Tokarskiej i św. Ducha.
- W związku z tworzeniem **Gdańskiej Kolekcji Sztuki Współczesnej** zakupiono siedem zestawów dzieł sztuki: film Teresy Tyszkiewicz „Ziarno”, sesję zdjęć dokumentującą performance Grupy COX, fotografie analogowe dokumentujące performance Anny Kutery, oryginały komiksów – opowieści rysunkowych Pawła Paulusa Mazura, archiwum performance Piotra Wyrzykowskiego z lat 90., film wideo „Silence of taming” Andrzeja Karmasza oraz podświetlaną fotografię cyfrową (*light box*) Mateusza Pęka. Dzieła sztuki zostały przekazane w depozyt Muzeum Narodowego w Gdańsku.
- Prowadzono **programy rezydencyjne** kierowane do twórców polskich i zagranicznych. W ramach Programu Rezydencyjnego CSW Łaźnia w 2020 r. odbyły się stacjonarne rezydencje artystyczne oraz bilateralne rezydencje artystyczne Gdańsk – Strasburg w trybie zdalnym. Z kolei w związku z realizacją **programu rezydencyjnego ICORN** wspierającego pisarzy prześladowanych z powodów politycznych do Gdańska zaproszono pochodzącego z Tadżykistanu pisarza i dziennikarza Khairullo Mirsaidova.
- W ramach miejskiego systemu tablic pamiątkowych umieszczono **trzy nowe tablice w dzielnicy Oliwa** poświęcone artystom: Malwinie Szczepkowskiej, Zdzisławowi Kałędkiewiczowi i Andrzejowi Nałęcz-Sobieszczańskiemu. Jednym z wydarzeń obchodów 40. rocznicy porozumień sierpniowych było odsłonięcie tablicy przy ul. Sienkiewicza 10 we Wrzeszczu upamiętniającej spotkanie opozycjonistów, podczas którego zapadła decyzja o rozpoczęciu strajku w Stoczni Gdańskiej w 1980 r.
- Rada Miasta Gdańska podjęła uchwałę pozwalającą na wzniesienie **pomnika Ignacego Jana Paderewskiego** przy dawnym Domu Zdrowym.
- W ramach obchodów **50-lecia wydarzeń Grudnia '70** odsłonięto **specjalne płyty chodnikowe** – wykonane z brązu płaskorzeźby upamiętniające ofiary masakry grudniowej w miejscach, w których zostały one zamordowane. Autorką płyt jest rzeźbiarka Lucyna Kujawa.
- Na cmentarzu Łostowickim zrealizowano we współpracy ze Zrzeszeniem Kaszubsko-Pomorskim **obelisk upamiętniający Kaszubów, Pomorzan i gdańszczan** zamordowanych podczas II wojny światowej.
- Przygotowano i ogłoszono, na podstawie uchwały Rady Miasta Gdańska z 2019 r., otwarty konkurs rzeźbiarski na projekt **pomnika piosenkarki Ireny Jarockiej**.
- W 2020 r. prezydent miasta Gdańska zatwierdziła jako **patronów nowych tramwajów**: Zbigniewa i Macieja Kosycarzów, markiza Bonifacio, Olgę Krzyżanowską, Balbinę i Michała Bellwonów, Antoniego Lendziona, Andrzeja Grubbę, Jerzego Doerffera, Annę Podhajską, Zbigniewa Jujkę, Alinę Pienkowską, Hermanna Kullinga,

Janusza Sokołowskiego, Wandę Szczepułę, Aleksandrę Olszewską, Bożenę Aksamit, Janinę Jarzynównę-Sobczak, Andrzeja Wajdę, Mariana Kołodzieja, Jerzego Sampa.

Wzmacnianie ponadlokalnego i międzynarodowego znaczenia Gdańska poprzez kulturę i turystykę

Gdańsk dysponuje unikatowym i istotnym dla europejskiej kultury dziedzictwem oraz ma znaczny potencjał turystyczny. Aby oferta kulturalna miasta była atrakcyjna, należy wzmacniać ją na kilku poziomach, dbając o: dziedzictwo, jakość, infrastrukturę, kluczowe wydarzenia i produkty turystyczne, identyfikację marki kulturalnej i turystycznej oraz dobrą komunikację z konkretnymi grupami odbiorców. Aspiracją Gdańska jest również tworzenie warunków sprzyjających międzynarodowej współpracy kulturalnej.

DBAŁOŚĆ O MATERIALNE I NIEMATERIALNE DZIEDZICTWO KULTUROWE

Troska o dziedzictwo kulturowe, w tym unikatowe dziedzictwo miasta, jest jednym z priorytetów Gdańska. Miasto finansuje projekty polegające na modernizacji infrastruktury oraz poprawie możliwości ekspozycji i walorów historycznych budynków. Nie tylko korzysta przy tym z własnego budżetu, lecz także czyni starania o pozyskiwanie funduszy zewnętrznych z krajowych i międzynarodowych programów ochrony europejskiego dziedzictwa kulturowego. Gdańsk promowany jest również poprzez unikatowe dziedzictwo kulturowe miasta.

Gdańsk jest obecnie jedynym miastem w Polsce, które może poszczycić się działającymi carillonami. Kultura carillonowa w Gdańsku została wpisana na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Wpis ten jest pierwszym etapem na drodze starań o wpisanie unikatowej w skali kraju gdańskiej kultury carillonowej na Reprezentatywną Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości UNESCO.

W 2020 r. minęło równo 40 lat od podpisania porozumień w sierpniu 1980 roku. Z tej okazji w Gdańsku w dniach 14 sierpnia - 1 września 2020 r. zorganizowano obchody 40-lecia podpisania porozumień sierpniowych – Święto Solidarności i Demokracji. By uczcić pamięć o strajku w Stoczni Gdańskiej, wśród zaplanowanych w czasie obchodów wydarzeń nastąpiło odsłonięcie tablicy na Szlaku Wolności we Wrzeszczu, a 31 sierpnia, odbyło się symboliczne otwarcie historycznej bramy nr 2 Stoczni Gdańskiej. W Strefie Społecznej przy ECS zaprezentowały się organizacje pozarządowe, a 31 sierpnia zagościli tam samorządowcy, którzy rozmawiali o sprawach najważniejszych dla kraju.

W ramach obchodów upamiętniających 50-lecie Grudnia '70 zorganizowano apel pamięci pod Pomnikiem Poległych Stoczniovców, a w przestrzeni miasta pojawiły się płyty upamiętniające osoby zabite podczas wydarzeń grudniowych.

Złożony na początku 2020 roku w Paryżu wniosek pn. „Stocznia Gdańska – miejsce narodzin Solidarności i symbol upadku żelaznej kurtyny w Europie” o wpisanie Stoczni Gdańskiej na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO przeszedł pozytywnie pierwszy etap oceny ekspertów z Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych ICOMOS, co stanowi kluczowy element procedury wpisu na listę UNESCO. Ostateczna decyzja w tej sprawie powinna zapaść w połowie 2021 roku.

Najważniejsze prace konserwatorskie zabytków architektury i obiektów sakralnych oraz inne działania inwestycyjne podjęte w 2020 r.

W ramach **rewaloryzacji obiektów Muzeum Gdańska** wykonano szereg prac konserwatorskich i remontowych na łączną kwotę 10,8 mln zł, w tym m.in. dotyczących Wielkiego Młyna (zakończenie I etapu prac termomodernizacji, rozpoczęcie II etapu prac przebudowy i adaptacji wraz z II etapem termomodernizacji – nakłady na to zadanie wyniosły 6 mln zł), Ratusza Głównego Miasta (prace konserwatorskie), Domu Uphagena (remont systemu CCTV), Kuźni Wodnej (konserwacja młota wodnego i opracowanie koncepcji architektonicznej przebudowy oficyny) oraz Twierdzy Wisłoujście (badania architektoniczne i konserwatorskie, projekt budowlany i wykonawczy przebudowy dawnego budynku koszar napoleońskich Szańca Wschodniego oraz badania architektoniczne i konserwatorskie domków oficerskich i Wierńca). W 2020 r. pozytywnie rozpatrzono wniosek dotyczący **rewitalizacji Twierdzy Wisłoujście**, złożony przez Muzeum Gdańska do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020.

Ostatnim etapem wieloletniego przedsięwzięcia inwestycyjnego mającego na celu poprawę jakości i atrakcyjności infrastruktury **Teatru Wybrzeże w Gdańsku jest modernizacja Dużej Sceny Teatru**. Zakres robót obejmuje m.in.: przebudowę widowni oraz foyer, wymianę instalacji ogrzewania, wentylacji i klimatyzacji, wymianę urządzeń mechaniki sceny, przebudowę frontowej fasady szklanej. Umowa na roboty budowlane została podpisana w lipcu 2020 r., a zakończenie przedsięwzięcia i ponowne udostępnienie obiektu dla widzów planuje się na koniec 2022 r. Wartość kontraktu wynosi 42,1 mln zł brutto; inwestycja finansowana jest ze środków Samorządu Województwa Pomorskiego, Gminy Miasta Gdańska, a także pochodzących z Pożyczki Miejskiej.

Dom Chodowieckiego i Grassa. Celem zadania jest przywrócenie wartości dawnemu Zespołowi Sierocińca z adaptacją do nowych funkcji: kultury i turystyki. W 2020 r. przygotowana została koncepcja programowo-przestrzenna. Następny etap projektu powinien obejmować: uzyskanie projektu budowlanego, projektów wykonawczych, specyfikacji technicznych wykonania i odbioru, przedmiary robót, kosztorysy inwestorskie oraz zbiorcze zestawienia kosztów, jednakże prace nad projektem wykonawczym (technicznym) zostały wstrzymane, ponieważ wykonawca dokumentacji nie może pozyskać uzgodnienia projektu budowlanego przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Hevelianum kontynuowało rozpoczęte w 2019 r. roboty budowlane na łączną kwotę 7,3 mln zł w obiektach: **Dom Walmistrza** przy ul. Reduta Miejska 1, **Dom Zdrojowy** przy ul. Zdrojowej 2, **Budynek Koszar Schronowych** przy Górze Gradowej 6.

Cappella Gedanensis podpisała umowę na dokumentację techniczną **adaptacji kościoła Mennonitów na Biskupiej Górze**, w którym ma powstać przestrzeń na koncerty i inne wydarzenia kulturalne.

Rozpoczęto prace nad **adaptacją lokalu w Oliwie z przeznaczeniem na program rezydencyjny** w ramach współpracy z Unią Literacką – organizacją zrzeszającą pisarzy. Operatorem rezydencji jest Instytut Kultury Miejskiej.

Zakończono uzgodnienia dotyczące **piwnic w historycznym budynku na placu Obrońców Poczty Gdańskiej**, w których zaplanowano rozszerzenie wystawy stałej Muzeum Poczty Polskiej.

Przygotowano **dokumentację techniczną dla planowanej inwestycji na Stogach przy ul. Szpaki**, gdzie ma powstać miejsce łączące funkcje kulturalne i społeczne: biblioteka, sale warsztatowe.

Latem 2020 r. zakończyła się trwająca 2,5 roku **rewitalizacja dwóch zabytkowych gmachów przy Lastadii: dawnego Gimnazjum Miejskiego i Naddirekcji Poczty Królewskiej**. W odnowionych zabytkach mieszczą się obecnie Gdański Urząd Pracy i Wydział Geodezji UMG. Przedsięwzięcie zwyciężyło w konkursie Budowa Roku 2019, organizowanym przez Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa przy współudziale Ministerstwa Rozwoju i Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego.

W 2020 r. zakończono prace związane z przebudową zabytkowej **kamienicy przy ul. Rycerskiej 10** w zakresie robót elewacyjnych, przebudowy tarasu, przyłączy wodociągowych, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, izolacji oraz prac konserwatorskich. Wydatki ogółem dla inwestycji wyniosły 5,7 mln zł netto.

Ukończono trwającą od jesieni 2019 r. przebudowę **skweru przy ul. Podmłyńskiej** na Starym Mieście. Celem prac było całkowite przeobrażenie tego obszaru i stworzenie w tym miejscu uporządkowanej, atrakcyjnej wizualnie przestrzeni publicznej, przyjaznej pieszym oraz udogodnionej dla osób z niepełnosprawnościami i rodzin. Na skwerze posadzono 16 drzew – siedem z nich ulokowano bezpośrednio w miniogrodach deszczowych. Rada Miasta Gdańska nadała temu miejscu nazwę: **skwer im. Ruchu Młodej Polski**.

Adaptacja budynku zlokalizowanego w Gdańsku przy ul. Jaracza na potrzeby nowego Oddziału Sztuki Współczesnej Muzeum Narodowego (NOMUS). W 2020 r. Muzeum Narodowe kontynuowało rozpoczęte w 2019 r. roboty budowlane i wykończeniowe mające na celu przygotowanie budynku do użytkowania. W 2020 r. zrealizowano prace adaptacyjne obejmujące stolarkę zewnętrzną, izolację i wzmocnienie fundamentów, roboty budowlane, roboty konstrukcyjne, instalacje elektryczne, instalacje sanitarne, wzmocnienie konstrukcji dachu oraz zagospodarowanie terenu.

Budynek Kunsztu Wodnego. W ramach prac zmierzających do nadania budynkowi Kunsztu Wodnego właściwych walorów estetycznych wielofunkcyjnej przestrzeni miejskiej z dominującą – usługową – funkcją kulturalną wykonano aktualizację dokumentacji projektowej projektu aranżacji wnętrza obiektu. Zakres prac projektowych obejmował sporządzenie m.in.: zaktualizowanej inwentaryzacji budynku, projektu wykonawczego wraz z projektami technologicznymi, specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót, przedmiaru robót oraz kosztorysów inwestorskich. Wykonano również aktualizację dokumentacji projektowej w zakresie wykończenia i wyposażenia technologicznego oraz instalacyjnego Sali Teatralnej. Nakłady prac wyniosły 127,3 tys. zł.

Bazylika Mariacka. Trwały prace remontowo-budowlane i konserwatorskie wewnątrz świątyni realizowane przy wsparciu unijnym w ramach projektu krajowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko „Rewitalizacja i ochrona dziedzictwa kulturowego zespołu bazyliki Mariackiej w Gdańsku oraz Miasta Gdańska”. Dotacja ze strony miasta wyniosła 694,2 tys. zł i została przeznaczona na prace konserwatorskie prospektu organowego (etap II) oraz zegara astronomicznego (etap II).

W ramach **ochrony zabytków i rewitalizacji gdańskiego krajobrazu kulturalnego** przyznano dofinansowanie na łączną kwotę 2,2 mln . zł na rzecz **remontów 20 zabytkowych obiektów**, w tym obiektów sakralnych (kościół pw. św. Apostołów Piotra i Pawła, kościół św. Brygidy, kościół św. Barbary, kościół Bożego Ciała, kościół św. Elżbiety Węgierskiej, kościół św. Mikołaja, kościół św. Katarzyny) oraz innych: Baszty Narożnej, willi przy ul. Wita Stwosza 100, domów mieszkalnych (przy ulicach: Kwietnej 23, Długiej 72, Długiej 43/44, Konopnickiej 8, Mariackiej 43, Ołowianka 1A, B, C i Jaśkowa Dolina 19).

Dyrekcja Rozbudowy Miasta Gdańska nadzorowała realizację prac w zakresie **ochrony zabytków** w następujących obiektach: w Państwowej Szkole Muzycznej, w kompleksie budynku w Palmiarni w ogrodzie botanicznym w Parku Oliwskim im. Adama Mickiewicza (etap III), w Szkole Podstawowej nr 50 przy ul. Grobla IV, w Przedszkolu nr 24 przy ul. Trakt św. Wojciecha oraz w zabytkowym ratuszu przy ul. Gościnnej (budynek ten jest przebudowywany i dostosowywany do potrzeb m.in. filii miejskiej biblioteki). Nakłady wyniosły łącznie 13,7 mln zł. **Prace konserwatorskie i roboty budowlane** zrealizowały również Gdańskie Nieruchomości. Pracami objęto obiekty o charakterze zabytkowym przy ulicach: Trakt św. Wojciecha 58, Mniszki 5/6, Dickensa 2, Aldony 7 oraz Wajdeloty 4. Łączne nakłady wyniosły 7,202 mln zł.

Płyty upamiętniające miejsca śmierci osób zabitych w Gdańsku w Grudniu '70. W miejscach śmierci wszystkich ośmiu osób znajdują się pamiątkowe płyty chodnikowe, których końcowy odbiór nastąpił w grudniu 2020 r. Sześć płyt zostało już zamontowanych; montaż pozostałych dwóch nastąpi po zakończeniu prac remontowych głównego budynku dworca kolejowego w Gdańsku. Nakłady na wykonanie wyniosły 119,5 tys. zł.

Kamień upamiętniający Pomorzan pomordowanych w latach 1939–1945. Podjęto się realizacji postulatu prof. Józefa Borzyszkowskiego z Instytutu Kaszubskiego, aby upamiętnić ofiary będące członkami Polonii Gdańskiej, Kaszubami i Pomorzanami, którzy walczyli o niepodległą Polskę i zginęli w miejscach kaźni oraz na polach bitew w czasie II wojny światowej. Pamiątkowy kamień z wykutym napisem ustawiono przy głównej alei na cmentarzu Łostowickim. Oficjalne odsłonięcie planowane jest na wiosnę 2021 r. Nakłady na wykonanie wyniosły 75 tys. zł.

Źródło: Wydział Programów Rozwojowych, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków, Biuro Prezydenta ds. Kultury, UMG.

TURYSTYKA

Badania ruchu turystycznego w Gdańsku przeprowadzone w 2020 r. potwierdzają, że pandemia COVID-19 odcisnęła piętno na wielkości ruchu turystycznego. W 2020 r. do Gdańska przyjechało niespełna 2 mln gości – o 44% mniej niż rok wcześniej. Obostrzenia związane z pandemią wpłynęły nie tylko na zmniejszenie ruchu turystycznego; zmieniły także jego strukturę. Od kilku lat goście zagraniczni stanowili ok. jednej trzeciej całego ruchu. W ubiegłym roku przyjechało ich ok. 300 tys., czyli 15% wszystkich gości. Oznacza to, że liczba gości zagranicznych spadła rok do roku o 75%. Liczba gości krajowych wyniosła ponad 1,6 mln i była o 28% niższa niż w 2019 r. Turyści (czyli osoby, które nocowały w Gdańsku) stanowili 65% ruchu, jednodniowi odwiedzający – 35%. Zaobserwowano też bardzo duży wzrost udziału gości krajowych; stanowili oni 85% całego ruchu (goście zagraniczni – 15%), podczas gdy w 2019 r. wartości te wyniosły odpowiednio 66% i 34%.

Ruch turystyczny w Gdańsku w 2020 r.

2020	krajowi		zagraniczni		ogółem		
	turyści	odwiedzający jednodniowi	turyści	odwiedzający jednodniowi	turyści	odwiedzający jednodniowi	suma
	1 052 343	635 201	235 476	66 832	1 287 819	702 033	1 989 852

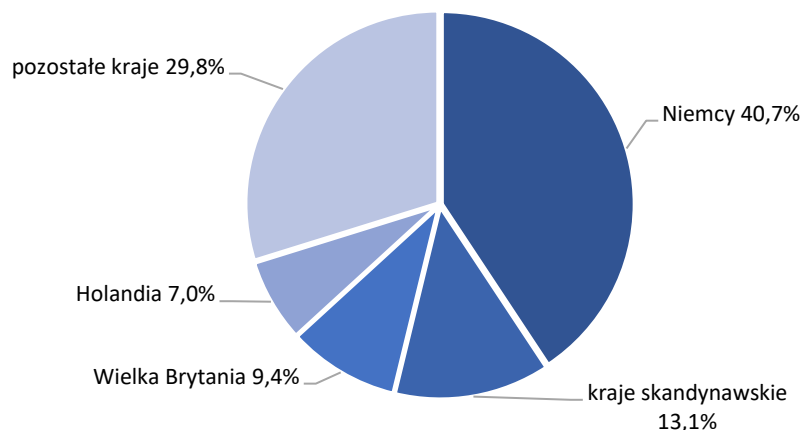
Źródło: Raport „Turystyka Gdańska 2020 r.” opracowany przez Pomorski Instytut Naukowy na zlecenie Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

Wśród gości krajowych, którzy przybyli do Gdańska, przeważali mieszkańcy województw: pomorskiego (28,3%), kujawsko-pomorskiego (12%), mazowieckiego (10,2%) oraz warmińsko-mazurskiego (6,2%). Wśród gości zagranicznych prym wiodli Niemcy – ponad 40%; za nimi uplasowali się Skandynawowie (13,1%), Brytyjczycy (9,4%) oraz Holendrzy (7%).

W 2020 r. 45,5% turystów i odwiedzających przybyło do Gdańska, aby wypocząć, 16,5% załatwiało w Gdańsku sprawy służbowe, 14% odwiedzało swoich znajomych, a 7% uczestniczyło w mieście w szkoleniach lub targach. Najczęstszymi formami spędzania czasu wolnego były: spacer (47%), zwiedzanie (37%), zakupy (32%) oraz odwiedzanie pubów i klubów (29%).

Najchętniej wybieranymi obiektami i atrakcjami turystycznymi w Gdańsku w 2020 r. były: koło widokowe AmberSky (18,4%), Ratusz Głównego Miasta (17,7%), bazylika Mariacka (17,5%), Żuraw (13,7%), park Oliwski i archikatedra (13,1%), moło w Brzeźnie (11,9%), Westerplatte (9,6%) oraz Gdański Ogród Zoologiczny (9,1%).

Struktura turystów i odwiedzających jednostniowych z zagranicy w Gdańsku w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu „Turystyka Gdańska 2020 r.” opracowanego przez Pomorski Instytut Naukowy na zlecenie Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

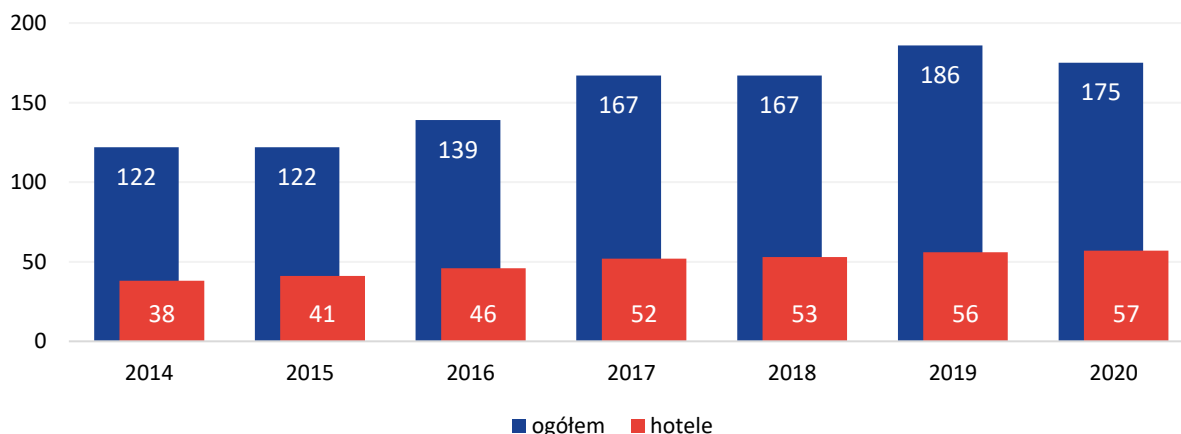
Ogólny poziom zadowolenia z pobytu w Gdańsku w 2020 r. był bardzo wysoki – w dziesięciostopniowej skali wyniósł 8,9 pkt. Równie wysoko, bo na 8,3, respondenci ocenili dostosowanie Gdańska do potrzeb turystów.

BAZA NOCLEGOWA I GASTRONOMICZNA W GDAŃSKU

Sytuacja epidemiczna COVID-19 i nałożone w związku z nią obostrzenia, takie jak restrykcje związane z przemieszczaniem się, czy też korzystanie z różnorodnych usług, wywarły olbrzymi negatywny wpływ na stan branży hotelarskiej. Ogromnym wyzwaniem dla hotelarzy – nie tylko w Gdańsku, lecz także w innych dużych ośrodkach miejskich w Polsce – było załamanie w międzynarodowym ruchu turystycznym i biznesowym.

Pandemia wpłynęła również na spowolnienie procesów inwestycyjnych na rynku hotelarskim. W 2020 r. z jednej strony finalizowano inwestycje znajdujące się w końcowej fazie budowy czy wykończenia, z drugiej zaś przedsiębiorcy zawieszali działalność lub zamykali czasowo obiekty (do czasu poprawy sytuacji wywołanej kryzysem).

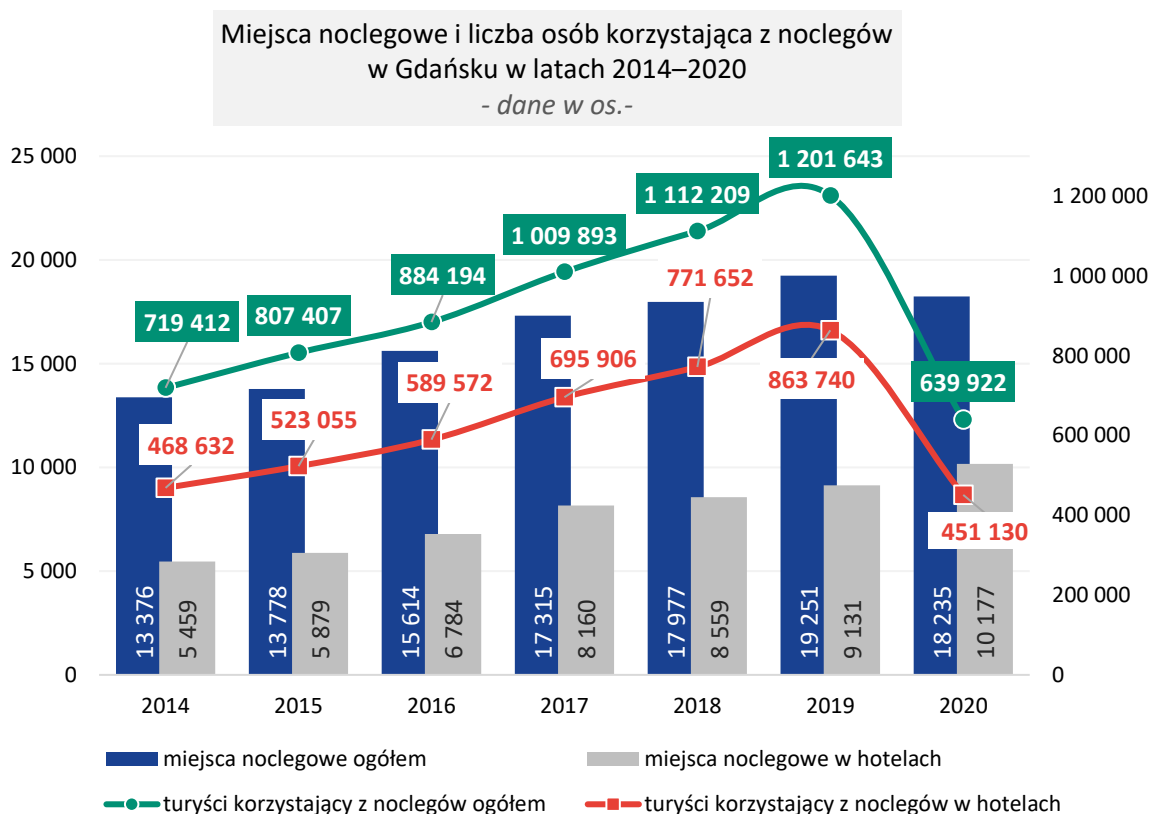
Turystyczne obiekty noclegowe* w Gdańsku w latach 2014–2020

*prezentowane dane uwzględniają obiekty liczące 10 i więcej miejsc noclegowych.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ewidencji obiektów noclegowych w Gdańsku prowadzonej na podstawie decyzji administracyjnych o zaszerzegowaniu obiektów wydanych przez Marszałka Województwa Pomorskiego oraz na podstawie zaświadczeń o wpisie do ewidencji innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie, prowadzonej przez Prezydenta Miasta Gdańska (dane te, w przeciwieństwie do danych GUS, ujmują również obiekty liczące mniej niż 10 miejsc noclegowych), było zarejestrowanych 1194 obiektów całorocznych i sezonowych (w tym 989 obiektów całorocznych: 60 hoteli, 1 pensjonat, 3 schroniska, 22 hostele, 903 inne obiekty nieklasyfikowane oraz 205 obiektów sezonowych, tj. kempingów, domów studenckich oraz innych) – (stan na dzień 31.12.2020 r.). Tak dynamiczny w stosunku do ubiegłych lat wzrost liczby zarejestrowanych obiektów – tj. o ponad 102% (w 2019 r. w Gdańsku było zarejestrowanych 590 obiektów) – wynika z Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o Polskim Bonie Turystycznym, która wprowadzała mechanizm wsparcia dla krajowej branży turystycznej. Do rejestracji w programie Polski Bon Turystyczny (PBT) mogli przystąpić przedsiębiorcy turystyczni lub organizacje pożytku publicznego, które realizują usługi hotelarskie bądź organizują imprezy turystyczne na terytorium Polski, dzięki czemu zostaną wpisane na listę podmiotów turystycznych uprawnionych do przyjmowania płatności za pomocą bonu. Inną przyczyną wzrostu liczby zarejestrowanych obiektów są zmiany na rynku nieruchomości, tj. ukończenie budowy apartamentowców i podejmowanie przez właścicieli nieruchomości decyzji o rezygnacji z najmu długoterminowego i przejściu na najem krótkoterminowy.

Sektor turystyki był jednym z najbardziej dotkniętych kryzysem wynikającym z pandemii COVID-19. Według zaprezentowanych na poniższym wykresie danych GUS liczba turystów korzystających z noclegów w obiektach turystycznych liczących 10 lub więcej miejsc spadła o 46,7%, w tym aż o 73% wśród turystów zagranicznych.

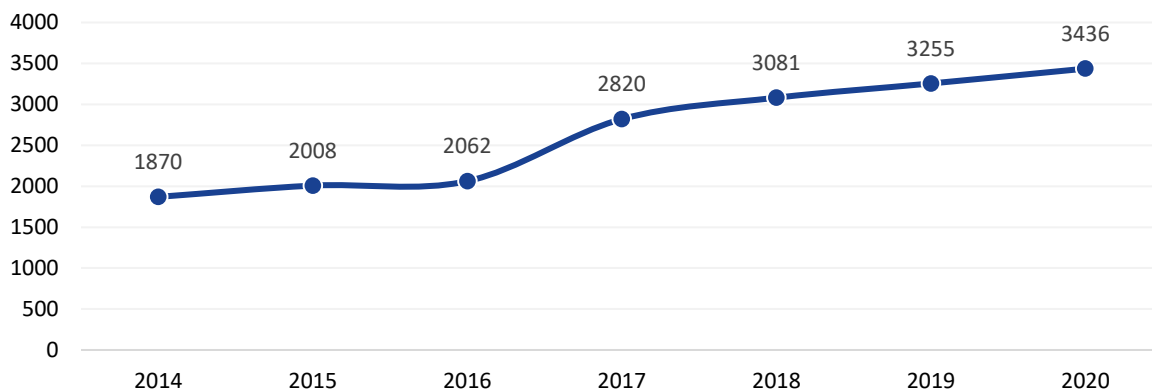

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS. Prezentowane dane odnoszą się do obiektów liczących 10 i więcej miejsc noclegowych.

Turyści, którzy przybyli do Gdańska, najchętniej korzystali z noclegu w hotelu (25,5%), wynajmowali mieszkanie/apartament (20,4%) bądź nocowali u rodziny/znajomych (18,1%). W 2020 r. udzielono nieco ponad 1 mln noclegów, w tym 244,1 tys. turystom zagranicznym.

Istotnym elementem oferty turystycznej Gdańska są również stale rozwijające się usługi gastronomiczne. Według danych z rejestru REGON liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gdańsku i prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I) wyniosła w 2020 r. 3255, co oznacza wzrost o 5,6% r./r.

Podmioty gospodarcze prowadzące działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I) w Gdańsku w latach 2014–2020

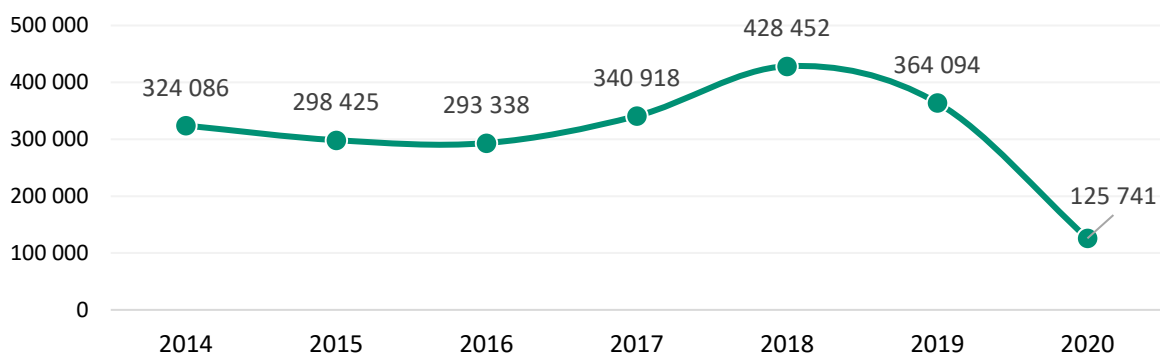

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych REGON. W zestawieniu ujęte są podmioty gospodarcze macierzyste i lokalne.

INFORMACJA TURYSTYCZNA

Istotną rolę w udostępnianiu informacji o atrakcjach, usługach i wydarzeniach w mieście spełniają punkty informacji turystycznej (IT). Gdańska Organizacja Turystyczna obsługuje trzy stacjonarne punkty, które oferują informację w zakresie oferty hoteli, restauracji i innych atrakcji turystycznych oraz oferty kulturalnej. Punkty IT są zlokalizowane przy ul. Długi Targ 28/29, w Porcie Lotniczym im. Lecha Wałęsy oraz w tunelu Dworca PKP przy ul. Podwale Grodzkie 8 (przy czym ze względu na restrykcje wprowadzone na skutek pandemii COVID-19 punkt ten został zamknięty w październiku 2020 r. do odwołania). Funkcjonują również dwa punkty mobilne – w gdańskim zoo oraz na Wyspie Sobieszewskiej – które w okresie od maja do września pracują w weekendy, dodatkowo w lipcu i sierpniu codziennie. W 2020 r. punkty IT odwiedziło łącznie ponad 125,7 tys. turystów.

Liczba turystów odwiedzających punkty Informacji Turystycznej w Gdańsku w latach 2014–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gdańskiej Organizacji Turystycznej.

GDAŃSKIE PRODUKTY TURYSTYCZNE

Szczególną rolę we wspieraniu działań mających na celu rozwój turystyki odgrywa Gdańska Organizacja Turystyczna (GOT), powołana w 2002 r. z inicjatywy miasta. Jest ona głównym partnerem w kreowaniu rozwoju turystycznego Gdańska i regionu. Działania promocyjne prowadzone są w ścisłej współpracy z Polską Organizacją Turystyczną (POT) oraz Pomorską Regionalną Organizacją Turystyczną (PROT). GOT czerpie także wzorce od największych europejskich miast i metropolii zrzeszonych w organizacji European Cities Marketing (ECM). Dodatkowo GOT i Zarząd Morskiego Portu SA reprezentują Gdańsk w międzynarodowej organizacji Cruise Baltic, która popularyzuje region Morza Bałtyckiego wśród turystów, armatorów i tzw. touroperatorów. W strukturze organizacyjnej GOT-u działa Gdańsk Convention Bureau (GCB), które reprezentuje usługodawców z gałęzi przemysłu turystycznego włączonej do obsługi turystów biznesowych. Od sierpnia 2007 r. GCB jest członkiem stowarzyszenia ICCA (International Congress & Convention Association).

W związku z ograniczeniami w podróżowaniu wynikającymi z pandemii COVID-19, restrykcje najmocniej i najszybciej uderzyły w sektor usług, a szczególnie w turystykę. Gdańska Organizacja Turystyczna wspierała finansowo branżę turystyczną poprzez umorzenie składek członkowskich na kwotę 69 tys. zł, ze wsparcia skorzystały 73 podmioty.

GOT kontynuował rozwój systemu Karty Turysty, tak aby jeszcze lepiej dopasować ofertę do potrzeb konkretnych grup odbiorców. W 2020 r. w ramach Karty Turysty oferowano trzy pakiety: „Komunikacja”, „Zwiedzanie” oraz „Rodzina i Zabawa” – wszystkie dostępne w różnych wersjach czasowych (24 h, 48 h, 72 h). Do oferty wprowadzono możliwość dokupienia Biletu Metropolitalnego i usług Fast Track & Executive Lounge, oferowanych w Porcie Lotniczym Gdańsk. W 2020 r. sprzedano 2637 pakietów Karty Turysty, a jej użytkownicy skorzystali z 8819 atrakcji turystycznych, w tym wejść do obiektów kulturalnych. Gdańska Organizacja Turystyczna rozpoczęła także prace nad projektem Trippass – kartą turysty umożliwiającą korzystanie z atrakcji turystycznych w całym kraju. Start projektu jest zaplanowany na drugi kwartał 2021 r., a w pilotażu udział wezmą Gdańsk, Lublin, Opole i Giżycko.

W 2020 r. kontynuowano prace nad rozwojem oferty unikatowych produktów turystyki kulturowej opartych na ideach tożsamości Gdańska. Gdańska Organizacja Turystyczna koncentrowała się na utrzymaniu i promocji szlaków turystycznych, projekcie „Gdańskie Questy” oraz uczestnictwie w wirtualnych wydarzeniach o charakterze B2B, mających za zadanie umacnianie i promowanie Gdańska jako atrakcyjnego turystycznie miasta wśród touroperatorów i biur podróży. W 2020 r. promowana była oferta szlaków turystycznych stworzonych przez GOT, tj. szlaku gdańskiego Lwa Heweliona i Trójmiejskiego Szlaku Piwnego (Craft Beer Trail). Paszporty Szlaku Piwnego, obejmującego 10 lokalizacji z obszaru Trójmiasta, odebrało ok. 500 osób.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY Wzmacnianie ponadlokalnego i międzynarodowego znaczenia Gdańska przez kulturę

- **Patronem roku 2020 został Lech Bądkowski.** Podczas całorocznych obchodów 100. rocznicy urodzin patrona odbywały się debaty, spotkania, spacer, promocje książek. W Teatrze Wybrzeże wystawiono inscenizację dramatu Lecha Bądkowskiego „Sąd nieostateczny” w języku kaszubskim. Opublikowano książki Sławiny Kosmulskiej „(Nie)znane życie figuranta Lecha Bądkowskiego” oraz „Lech Bądkowski, jakiego zналиśmy. Lech Bądkowski o sobie” pod red. Marka Adamkowicza i Iwony Joć-Adamkiewicz. Wśród pozycji książkowych znalazł się także komiks „Fala Wolności. Opowieść o Lechu Bądkowskim”.
- Nagrodę pieniężną będącą **częścią Nagrody Książniczki Asturii**, zwanej hiszpańskim Noblem i przyznanej w kategorii Zgoda miastu Gdańsk w 2019 r., przekazano **PAN Bibliotece Gdańskiej**. To druga najstarsza (po Bibliotece Jagiellońskiej) książnica w Polsce, która od 425 lat służy mieszkańcom miasta.
- **Prof. dr hab. Jerzy Limon, dyrektor Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego**, anglista, historyk, tłumacz literatury angielskiej, teatrolog, pisarz i nauczyciel akademicki z Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego, został **laureatem XXI edycji Nagrody im. prof. Aleksandra Gieysztora**. Nagroda jest przyznawana od 21 lat za wybitne osiągnięcia w dziedzinie ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego. Wyróżnienie zostało przyznane prof. J. Limonowi za stworzenie Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego jako miejsca wyjątkowego, łączącego tradycję z nowoczesnością.
- Akademia Fonograficzna w 2020 r. doceniła twórczość gdańskich muzyków i przyznała dwa **Fryderyki**: Szymonowi Sutorowi w kategorii Fonograficzny Debiut Roku – Jazz oraz prof. Alinie Ratkowskiej za album „Johann Gottlieb Goldberg – Complete Solo Harpsichord Works” w kategorii Album Roku – Muzyka Dawna.
- Z powodu pandemii nie odbyły się: Festiwal Teatrów Plenerowych i Ulicznych FETA, Festiwal Narracje oraz Festiwal Solidarity of Arts oraz Gdańskie Targi Książki. W zmienionej formule zorganizowano: 24. Festiwal Szekspirowski (transmitowany na platformie VOD przeznaczonej do prezentacji wydarzeń kulturalnych), Festiwal Jazz Jantar (w formie hybrydowej – stacjonarnie i online), konferencję Marketing w Kulturze (w formie online), All About Freedom Festiwal (online), Europejską Noc Muzeów (online) i Dni Mniejszości Narodowych – Biografie Gdańskie (online). W formule hybrydowej odbyła się 15. edycja Festiwalu Goldbergowskiego, obejmująca emisje internetowe koncertów zarejestrowanych lokalnie w miejscach działalności muzyków zaproszonych na festiwal. Wydarzenie to zorganizowano w kilku krajach: Niemczech, Francji, Szwajcarii i Polsce, dzięki czemu pozyskano nowych partnerów w promocji kulturalnej spuścizny Gdańska.
- **Festiwal Actus Humanus** odbył się bez udziału publiczności, a koncerty były rejestrowane i transmitowane przez Program 2 Polskiego Radia oraz streamingowane w internecie w ogólnodostępnej formule. Według estymacji Programu 2 PR transmitowanych na żywo koncertów Actus Humanus wysłuchało na antenie PR2 oraz antenach innych rozgłośni (transmitujących gdańskie koncerty w ramach współpracy Europejskiej Unii Nadawczej) blisko 2,5 mln słuchaczy, a wszystkie transmisje online obejrzało blisko 150 tys. odbiorców z całego świata.

- Podczas obchodów Święta Wolności i Demokracji wręczono **Nagrodę Literacką Miasta Gdańska Europejski Poeta Wolności 2020**. Galę uświetniła wersja koncertowa opery „ahat-ilī – siostra bogów” do libretta Olgi Tokarczuk, wykonana w obecności noblistki, która jest jednocześnie jurorką konkursu EPW.
- W tradycyjnej formie odbyły się: obchody 40-lecia Porozumień Sierpniowych, festiwal Wilno w Gdańsku, XV Międzynarodowy Festiwal Mozartowski „Mozartiana” oraz przeniesiony z kwietnia na wrzesień Gdańsk Lotos Siesta Festival 2020.
- W 2020 r. w ramach promocji Gdańska jako Światowej Stolicy Bursztynu zostały zorganizowane wystawy w Jarosławcu, w Krynicy Morskiej, we Władysławowie i w Gdańsku. Z powodu pandemii COVID-19 **27. Międzynarodowe Targi Bursztynu i Biżuterii Amberif** odbyły się w sierpniowym terminie zarezerwowanym dotychczas dla targów Ambermart (które w 2020 r. się nie odbyły). W tych utrudnionych warunkach swoją ofertę zaprezentowało ok. 230 wystawców – zdecydowana większość z nich to polscy producenci biżuterii z bursztynem. Konkurs Mercurius Gedanensis organizowany od 1995 r. i dedykowany wystawcom, którzy projektują i wykonują prace, zyskał nową nazwę – Amberif Selection. Z 50 prac nadesłanych w 2020 r., jury wyróżniło prace NAC Amber i CHILLI Ireneusza Glaza. W 2020 r. Muzeum Gdańska zamknęło swoje podwoje w siedzibie mieszczącej się od 15 lat w **Zespole Przedbramia, by już wkrótce otworzyć je w nowym miejscu – zaadaptowanym do tego celu Wielkim Młynie**. Otwarcie muzeum w nowej aranżacji zaplanowane jest na lipiec 2021 r.
- Kontynuowano działania mające na celu wpis **gdańskiej kultury carillonowej** na wewnętrzną krajową listę niematerialnego dziedzictwa, co ma być pierwszym etapem starań o wpis na „Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO”. Zrealizowano zamówienia kompozytorskie na muzykę carillonową. Nowe kompozycje Pawła Mykietyna i Elżbiety Sikory zostały wykonane po raz pierwszy w sierpniu 2020 r. na carillonach Ratusza Głównego Miasta oraz kościoła św. Katarzyny. W grudniu Narodowy Instytut Dziedzictwa wpisał gdańską muzykę carillonową na **„Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego”**.
- Utrzymane zostało **członkostwo w sieciach współpracy i w międzynarodowych organizacjach kulturalnych i turystycznych**: Eurocities, Związek Miast Bałtyckich, ICORN, Cruise Baltic, czy European Cities Marketing. Kontynuowano projekty międzynarodowe, Versopolis, PS2 – The People Smart Sculpture, Artecitaya, International Association of Curators of Contemporary Art, Action Culture Europe, Appolonia, Europe for Festivals – Festivals for Europe (EFFE), River Cities Platform oraz działania w ramach międzynarodowego programu UrbCultural Planning (Interreg Południowy Bałtyk).
- Pomimo ograniczeń związanych z pandemią przedstawiciele GOT uczestniczyli w pięciu wydarzeniach **promujących turystykę** indywidualną: targach MATKA w Helsinkach, FITUR w Madrycie oraz lokalnie – w Jarmarku św. Dominika, Podniebnym Bazarze na Wyspie Sobieszewskiej i Jarmarku Bożonarodzeniowym (wirtualnie). Stoiska GOT odwiedziło łącznie 5,8 tys. osób.
- Akcja **#GdanskWillWait**, do której przyłączyło się 12 innych polskich miast (Warszawa, Poznań, Łódź, Lublin, Toruń, Olsztyn, Kielce, Sopot, Opole, Kraków, Szczecin, Gdynia), dotarła do ok. 16 mln odbiorców. Projekt został wyróżniony w międzynarodowym **Konkursie Dobrych Praktyk** przeprowadzonym w ramach Kongresu Współpracy Transgranicznej Lublin 2020, a także otrzymał nominację do nagrody **Bessie Awards** w kategorii „Współpraca roku” przyznawanej przez organizację Wanderful.
- W odpowiedzi na ograniczenia w ruchu turystycznym Gdańska Organizacja Turystyczna przygotowała i udostępniła na portalu YouTube **siedem wirtualnych spacerów po Gdańsku** z przewodnikami. Materiał został wyświetlony ok. 1,3 mln razy. Ponadto zorganizowano wirtualny spacer po Gdańsku na potrzeby rynku chińskiego. Streaming na żywo był odbierany przez 200 tys. osób. Uruchomiono również **kanal turystyczny VisitGdansk TV**, na którym zamieszczono 16 odcinków wyświetlonych ponad 10 tys. razy.

Zarządzanie w kulturze i turystyce

Skuteczne realizowanie założeń dotyczących kultury oraz wzmacniania atrakcyjności turystycznej Gdańska jest możliwe, jeśli systematycznie dokonuje się ewaluacji działań oraz przeprowadza się badania pozwalające na obserwację potrzeb odbiorców i zmian w ofercie. Profesjonalizacja zarządzania kulturą w Gdańsku jest istotna na każdym szczeblu – od kreowania polityki kulturalnej miasta po podnoszenie kompetencji kadr kultury. Obszarem wymagającym monitoringu jest również rynek turystyczny. Badanie trendów w tym zakresie pozwala na dostosowanie oferty do oczekiwań odwiedzających i turystów.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KULTURA I CZAS WOLNY

Podnoszenie jakości zarządzania w kulturze i turystyce

- Realizowano projekty kierowane do liderów działalności kulturalnej, animatorów, managerów kultury, edukatorów oraz kadry nauczycielskiej, takie jak: Akademia Nowych Mediów, MediaLab Gdańsk, Bardzo Młoda Kultura oraz Active Citizens.
- Instytut Kultury Miejskiej zrealizował **działania wspierające kadry kultury i sztuki**, cykl szkoleniowy „**Sztuka to praca**” dla artystów i artystek rozpoczynających pracę w sektorze kultury oraz szkolenia w Akademii Aktywnej Społeczności dla osób działających w pomorskich organizacjach pozarządowych, lokalnych aktywistów i aktywistek.
- W **konferencji „Marketing w kulturze”** w formie online wzięło udział 420 osób. Dodatkowo podczas dwudniowego wydarzenia można było uczestniczyć w 16 szkoleniach.
- Wśród **inicjatyw badawczych Obserwatorium Kultury** znalazły się: badanie potrzeb i oczekiwań gdańskiego środowiska kulturalnego w obliczu zmian wywołanych pandemią wirusa COVID-19, badania publiczności online gdańskich instytucji kultury w czasie i po wybuchu pandemii, badanie foresightowe „Gdańsk Przyszłości” we współpracy z InFuture Institute.
- W ramach współpracy z Open Eyes Economy Gmina Miasta Gdańska zrealizowała **etap przygotowawczy do badania pn. „Oddziaływanie sektorów kultury i czasu wolnego na gospodarkę miasta Gdańska”**. Badanie będzie kontynuowane w kolejnych latach przez Obserwatorium Kultury przy IKM.
- GOT zrealizował **badania** dotyczące wpływu COVID-19 na hotele i restauracje w Gdańsku oraz na branżę turystyczną w województwie pomorskim, a także badanie mieszkańców Gdańska pod kątem syndromu NIMBY (*Not In My Back Yard*) – czy gdańszczanie obawiają turystów.

10. INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Rozwój i wspieranie przedsiębiorczości koncentrują się w szczególności na kształceniu biznesowych kompetencji dzieci i młodzieży, wspieraniu mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw z branż tradycyjnych oraz sektorów innowacyjnych i kreatywnych, w tym start-upów, a także budowaniu szerokiej współpracy w ramach systemu otoczenia biznesu i rynku pracy. Zaczynając zatem od edukacji i stymulowania postaw przedsiębiorczych wśród najmłodszych, zakres wsparcia obejmuje wszystkie kolejne etapy rozwoju firm, włączając w to także pomoc w zakładaniu działalności, doradztwo w rozwoju biznesu, zwiększanie potencjału innowacyjnego firm, sieciowanie i budowanie relacji oraz ekspansję na rynki zagraniczne. Działania te są koordynowane i realizowane przy zaangażowaniu zarówno instytucji miejskich, np. szkół, jak i dzięki współpracy m.in. uczelni oraz wielu firm i instytucji. Są to m.in. podmioty, takie jak izby gospodarcze i organizacje pracodawców, Gdański Urząd Pracy oraz Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości i prowadzony przez nią Gdański Inkubator Przedsiębiorczości STARTER. Dzięki tak szerokiemu partnerstwu realizowana oferta wsparcia odpowiada kompleksowo na potrzeby lokalnej i regionalnej gospodarki.

Daleko idące zmiany w dotychczasowym działaniu gospodarki wprowadził globalny kryzys wywołany pandemią COVID-19. Zjawisko to stało się przyczyną istotnych zmian w funkcjonowaniu, m.in. firm, szkół i uczelni, instytucji otoczenia biznesu, podmiotów publicznych działających na rzecz rozwoju gospodarczego. Jego skutki w znacznym stopniu zmieniły realia rynku pracy przez ekonomiczne i organizacyjne warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Kryzys związany z COVID-19 wpłynął również na potrzebę elastycznego reagowania na zmiany w zakresie potrzeb gospodarki, pracodawców i rynku pracy. Wyzwania te w istotnym stopniu kształtowały procesy i działania realizowane na rzecz innowacyjności i przedsiębiorczości w Gdańsku w 2020 r.

Rynek pracy

Wyzwania płynące z rynku pracy wiążą się z potrzebą rozwoju pracowników poprzez programy szkoleniowe i stażowe profilowane pod kątem potrzeb przedsiębiorców. Ważnymi aspektami są także promocja oferty rynku pracy oraz doradztwo zawodowe wpływające na świadomy wybór i kształtowanie ścieżki kariery. Wiele działań dedykowanych jest kwestiom zatrudnienia cudzoziemców. Skupiają się one przede wszystkim na wsparciu w procesie poszukiwania pracy, pomocy w zakresie legalizacji pobytu, pośrednictwa w kontaktach z pracodawcami czy też wskazówek na temat bazy noclegowej, instytucji i organizacji wspierających cudzoziemców. Działania ukierunkowane na rozwój kadr rynku pracy pozwalają na zdobycie pożądaną przez rynek wiedzy, przygotowują do zmieniających się wyzwań i przeciwdziałają bezrobociu oraz pomagają uzupełniać braki pracowników w poszczególnych sektorach gospodarki. Pozwalają także wrócić na rynek pracy na wielu różnych etapach życia. Podmiotem w największym stopniu odpowiedzialnym za prowadzenie tych zadań jest Gdański Urząd Pracy (GUP).

Według najnowszych dostępnych danych GUS na koniec 2019 r. w Gdańsku w podmiotach gospodarczych zatrudniających powyżej 9 osób pracowało 180,2 tys. osób, co oznacza spadek o 2,3% w porównaniu z 2018 r. Najwięcej osób zawodowo zajmowało się handlem i naprawami – 15,4% oraz pracowało w przemyśle – 14,8%. Znaczna liczba osób zatrudniona była w sektorze edukacji – 12,4%, w informacji i komunikacji – 7,8%, transporcie i gospodarce magazynowej – 6,6%, działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – 6,2%, a także w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 5,9% oraz w budownictwie – 5,3%.

W odniesieniu do 2018 r. zatrudnienie w wyżej wymienionych branżach wzrosło najbardziej w sekcji informacja i komunikacja – o 10,6%, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 6,4%, oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 5,3%. Następnie był to transport i gospodarka magazynowa – 3,4%, przemysł – 3,2%, edukacja – 2,4%, budownictwo – 1% oraz sektor handlu i napraw – 0,1%.

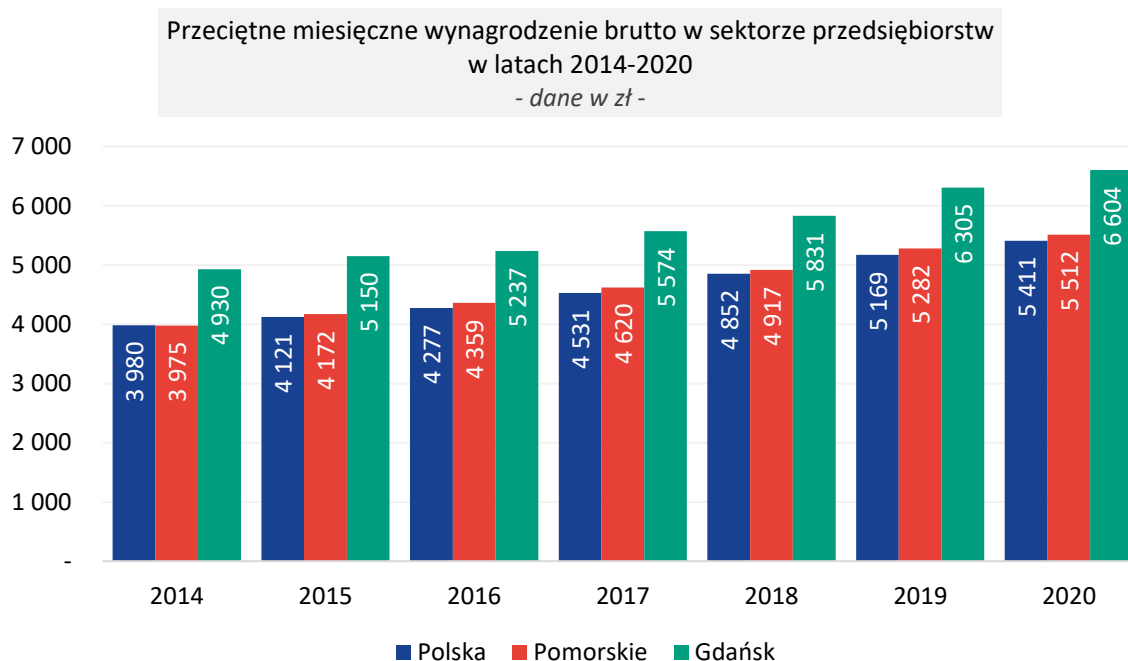
W grudniu 2020 r. w Gdańsku było 20 083 osób ubezpieczonych w ZUS, które w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podały obywatelstwo inne niż polskie. Najwięcej pracowników pochodziło z Ukrainy (14 496), Białorusi (1 536), Rosji (564) i Gruzji (306).

Liczba pracujących¹ w Gdańsku w latach 2014–2019

Sekcja PKD	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem, w tym:	153 747	156 336	163 549	178 945	184 550	180 224
Handel i naprawa pojazdów samochodowych	23 124	23 616	25 653	26 427	27 783	27 799
Przemysł	25 451	24 327	25 031	25 549	25 817	26 636
Edukacja	20 037	20 293	20 961	21 185	21 768	22 300
Informacja i komunikacja	8 303	9 250	10 129	10 036	12 741	14 086
Transport i gospodarka magazynowa	9 664	9 704	10 024	11 013	11 421	11 805
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5 863	6 297	7 341	9 031	10 469	11 143
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	10 371	10 357	10 005	10 434	10 134	10 672
Budownictwo	9 490	9 350	9 116	10 412	9 500	9 592
Pozostałe	41 444	43 142	45 289	54 858	54 917	46 191

*W tabeli zaprezentowano aktualne dane statystyczne, dostępne na dzień 31.05.2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

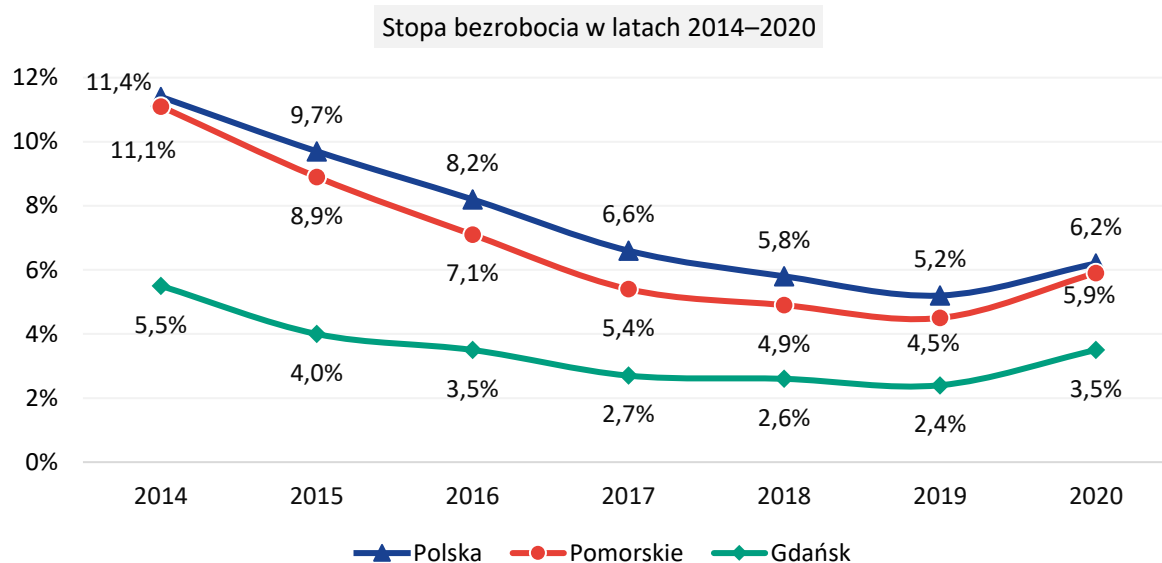
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowane w sektorze przedsiębiorstw w Gdańsku wyniosło w 2020 r. 6604 zł brutto i było wyższe o 4,7% w porównaniu z 2019 r. Jednocześnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w Gdańsku było wyższe o 19,8% niż w województwie pomorskim oraz o 22% względem kraju.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w ewidencji GUP na dzień 31.12.2020 r. wynosiła 8890 osób. W porównaniu ze stanem na 31.12.2019 r., gdzie wartość ta wyniosła 5934 osób, liczba bezrobotnych wzrosła rok do roku o 49,8%. Natomiast w całym 2020 r. w GUP zarejestrowano łącznie 10 523 osoby bezrobotne.

¹ Nie obejmuje jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a także fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, rolników indywidualnych, duchownych oraz podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W stosunku do 2019 r., kiedy zarejestrowanych zostało 10 869 osób, ogólna liczba bezrobotnych spadła o 3,2%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Wśród 8890 osób bezrobotnych zarejestrowanych na koniec 2020 r. w Gdańsku dominowały dwie grupy wiekowe, tj.: przedział wiekowy pomiędzy 25. a 34. rokiem życia – 28,1% oraz pomiędzy 35. a 44. rokiem życia – 27,9%. Wśród ogółu bezrobotnych największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 28,1%. W większości osoby bezrobotne pozostawały bez pracy od 6 miesięcy do 12 miesięcy – 23,8% i posiadały staż pracy poniżej 1 roku – 26,2%.

Wśród bezrobotnych najwięcej osób posiadało zawód sprzedawca – 768 osób, a w dalszej kolejności kucharz – 184 osoby, doradca klienta – 174 osób, magazynier – 128 osób, fryzjer – 102 osób. W 2020 r. zgłoszenia o zamiarze przeprowadzenia zwolnień grupowych dotyczyło 21 zakładów pracy zlokalizowanych na terenie Gdańska. Redukcje zatrudnienia miały obejmować 876 pracowników, ostatecznie pracę utraciło 481 osób.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ Zbudowanie środowiska dogodnego dla wzmacniania postaw przedsiębiorczych i kreatywnych

- Lekcje Przedsiębiorczości** – projekt mający na celu wspieranie innowacyjności w pracy dydaktycznej i wychowawczej poprzez wykorzystanie nowoczesnych narzędzi w procesie kształcenia. Projekt skierowany jest do 7 i 8 klas szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych do lat 18, jak również nauczycieli. W semestrze zimowym 2020 zakończono kolejną edycję projektu. Nawiązano współpracę z 12 partnerami merytorycznymi – firmami, organizacjami społecznymi oraz instytucjami, które przygotowały wyzwania biznesowe, środowiskowe oraz społeczne do rozwiązania przez młodzież. W związku z pandemią COVID-19 termin finału został przeniesiony i zorganizowany w formule online. W projekcie w 2020 r. wzięło udział 26 szkół i ok. 1070 uczniów. W finale projektu uczestniczyło 59 uczniów z 7 szkół.
- Starter Pack** – innowacyjny pakiet edukacyjny dla gdańskich szkół oraz rodziców dotyczący podnoszenia wiedzy i kompetencji dzieci i młodzieży w zakresie ekonomii. Przygotowano dwa zestawy fiszek z ćwiczeniami i treściami dotyczącymi pracy przyszłości opracowane przez 8 autorów. Na podstawie treści fiszek: silne strony osobowości, priorytety osobiste oraz rozmowa rekrutacyjna, przygotowano trzy scenariusze lekcji do realizacji w szkole. Przeprowadzono 3 szkolenia wdrożeniowe w formie webinarów z użycia narzędzia. Dodatkowe materiały online zostały zamieszczone na stronie internetowej projektu. Materiały edukacyjne w formie fiszek otrzymało 13 szkół ponadpodstawowych oraz 12 szkół podstawowych. Na szkolenia wdrożeniowe zgłosiło się 89 osób.
- SB Bridge** – międzynarodowy projekt mający na celu zachęcenie młodzieży do wybierania w przyszłości ścieżki kariery w blue & green economy – pojęcia błękitna i zielona gospodarka stanowią elementy zrównoważonego rozwoju. Młodzież podczas zielonych obozów oraz olimpiad rozwiązuje case studies z biznesu, opierając się na metodzie design thinking. Dodatkowo w ramach projektu powstała platforma edukacyjna zawierająca materiały szkoleniowe dot. blue & green economy. W 2020 r. został zorganizowany zielony obóz w Danii w temacie green building, w którym wzięło udział 8 uczestników z Polski, oraz olimpiada na Litwie, w której wzięło udział 10 uczestników z Polski. W 2020 r.

powstała platforma edukacyjna z materiałami z obszaru blue & green economy: <https://sbbridge.eu>. Partnerami w projekcie są: Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości, Klaipėda University, ATI erc gGmbH education, research and furtherance of cooperation, County Administrative Board of Skåne, Holbaek Municipality, Klaipėda Economic Development Agency.

- **BeZee** – międzynarodowa konferencja dla środowisk edukacyjnych dotycząca trendów w edukacji oraz współpracy ze start-upami edukacyjnymi. W 2020 r. konferencja została po raz pierwszy zorganizowana w wersji online w 3 różnych blokach tematycznych: Sytuacja kryzysowa nowym początkiem? – nowe wyzwania edukacyjne; Technologia a edukacja – razem czy osobno?; Edukacja a biznes – szanse i wyzwania. Konferencji towarzyszyło 5 warsztatów oraz targi eduShow. Wzięło w niej udział 111 uczestników, którzy mieli możliwość wysłuchania 10 prelegentów.
- **Edu Generator** – cykl spotkań i szkoleń skierowanych do nauczycieli oraz osób zajmujących się edukacją, zainteresowanych innowacyjnymi metodami nauczania. W 2020 r. wszystkie spotkania odbyły się w wersji online. Na 6 webinarów zgłosiło się 280 uczestników i uczestniczek.
- **NOW** – projekt obejmuje działania inicjujące współpracę, wymianę doświadczeń i wiedzy między przedsiębiorcami a przedstawicielami szkół ponadpodstawowych poprzez spotkania eksperckie, mentoringowe, warsztaty i webinaria. Projekt podzielono na dwa etapy: 19.10.2020–27.11.2020 oraz 30.11.2020–18.06.2021. W 2020 r. zorganizowano 2 moderowane spotkania eksperckie w formule think tank, w których wzięło udział 53 uczestników i 14 ekspertów. Dodatkowo przeprowadzono 2 warsztaty, w których uczestniczyło 18 osób, oraz 2 webinaria dla 70 uczestników.
- **Starter dla mam** – cykliczne spotkania dla młodych mam, które chcą realizować swoje ambicje zawodowe – planują założyć własną firmę, wrócić na rynek pracy lub chcą wyznaczyć swoje zawodowe cele. W 2020 r. wszystkie spotkania odbyły się w wersji online. Na 4 webinaria zgłosiło się 167 osób.
- **IRIS** – międzynarodowy projekt realizowany w partnerstwie 14 inkubatorów i parków technologicznych z Regionu Morza Bałtyckiego (INTERREG). Głównym celem projektu jest poprawa i umocnienie umiejętności zarządzania i rozwijania potencjału inkubatorów przedsiębiorczości i parków naukowo-technologicznych. W efekcie audytów partnerskich i warsztatów tematycznych każdy z partnerów zidentyfikuje braki, a następnie przetestuje i wdroży nowe rozwiązania poprawiające jakość działania. W styczniu 2020 r. odbyły się warsztaty w Windawie na Litwie pn. „Internacjonalizacja MŚP” oraz marcowa konferencja w Tallinie podsumowująca cykl audytów peer review. Efektem konferencji jest również publikacja opisująca metodę peer review pt. „Mapa drogowa do sprawniejszego zarządzania organizacjami tworzącymi infrastrukturę dla innowacji”.
- **Wypracuj Przyszłość** – program staży odbywających się w czasie całego roku, skierowany do pełnoletnich uczniów i absolwentów techników oraz studentów i absolwentów szkół wyższych. Projekt umożliwia zdobycie doświadczenia zawodowego, ułatwia znalezienie pierwszej pracy i pozostanie na lokalnym rynku pracy. Zapewnia także wsparcie dla firm poszukujących stażystów oraz nowych pracowników. W edycji zakończonej w 2020 r. zarejestrowanych było 144 uczestników ubiegających się o 25 miejsc stażowych przygotowanych przez 11 fundatorów.
- **Wakacyjny Staż** – program staży organizowany w okresie letnim (lipiec–wrzesień), skierowany do studentów i absolwentów szkół wyższych. Projekt umożliwia zdobycie doświadczenia zawodowego, ułatwiając znalezienie im pierwszej pracy i pozostanie na lokalnym rynku pracy. Zapewnia także wsparcie dla firm poszukujących stażystów oraz nowych pracowników. W 2020 r. zarejestrowano 550 zgłoszeń uczestników na 139 miejsc stażowych, przygotowanych przez 27 fundatorów.
- **Centrum Rozwoju Talentów Gdańskiego Urzędu Pracy (GUP)** realizowało zadania z zakresu całonocnego uczenia się, poznawania środowisk pracy, specyfiki konkretnych zawodów oraz budowania świadomości na temat zawodów poszukiwanych i trendów panujących na rynku pracy. Młodzież, która uczestniczyła w dedykowanych im projektach, rozwijała postawy przedsiębiorcze, doskonaliła kompetencje miękkie i umiejętności pracy zespołowej w następujących działaniach:
 - „Eksperymentuj z Gardnerem” – w Pracowni Gardnera stworzono warunki do pobudzenia wszystkich ośmiu rodzajów inteligencji wielorakich, co pomaga młodym ludziom w samodzielnej ocenie własnych zasobów. Uczestnicy empirycznie mierzyli się z zadaniami badającymi poziomy poszczególnych inteligencji, co pozwala im na dalszy rozwój, a w konsekwencji przełoży się na świadome wybory edukacyjne i zawodowe;
 - „TalentRoom” – trzypięcioletni projekt dający możliwość kompleksowego sprawdzenia swoich kompetencji, przeznaczony dla osób, które chcą w niestandardowy sposób sprawdzić swoje mocne strony, talenty i kompetencje w działaniu, by później wykorzystać tę wiedzę podczas różnych form rekrutacji. Zdobyte podczas uczestnictwa w projekcie informacje stanowią kanwę, na której budowana jest, z pomocą doradcy, przyszła ścieżka kariery zawodowej;
 - „Fokus na pracę” – projekt składający się z warsztatów oraz wizyty studyjnej u pracodawcy. Na warsztatach młodzież pracuje na swoich mocnych stronach i predyspozycjach (to niezbędny element tego projektu) oraz dostaje garść niezbędnych informacji o rynku pracy oraz konkretnych zawodach. Drugi etap polega na wizycie w siedzibie pracodawcy. Spotkania z pracodawcami bezpośrednio w firmach pozwalają na pozyskanie wiedzy o specyfice zawodu, wymaganiach, potrzebnych kwalifikacjach do jego wykonywania oraz tendencjach na rynku. Młodzież ma szansę dowiedzieć się, jakie kompetencje są kluczowe w danym zawodzie, co konkretyzuje ich wiedzę na temat wymarzonej pracy.

Centrum Rozwoju Talentów przeprowadziło w 2020 r. 114 warsztatów dla młodzieży, w których uczestniczyło 2015 osób. Z poradnictwa indywidualnego wspierającego wybory edukacyjno-zawodowe skorzystało 1512 młodych osób.

- **Centrum Pracy Seniorów i Seniorów (CPSiS)** – działalność filii GUP ukierunkowana jest na aktywizację zawodową dojrzałych mieszkańców Gdańska. W 2020 r. doradcy klienta objęli swoją usługą 340 osób, co pozwoliło na rozbudowanie bazy danych osób zainteresowanych podjęciem pracy w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy do 1504 seniorów. Dla porównania w 2019 r. pracownicy CPSiS objęli aktywizacją zawodową 868 osób i dysponowali listą 1164 seniorów gotowych do podjęcia pracy. Mniejsza liczba seniorów objętych aktywizacją w zestawieniu z analogicznym okresem roku ubiegłego to efekt czynników zewnętrznych – epidemii COVID-19 i konieczności zawieszenia bezpośredniej obsługi klientów (od 26.03.2020 r.). Sytuacja ta miała także wpływ na liczbę pozyskanych ofert pracy. W 2020 r. CPSiS zarejestrowało łącznie 638 ofert pracy na 706 miejsc pracy, to o 18,3% mniej ofert pracy i o 49% mniej miejsc pracy w porównaniu z 2019 r. Pomimo ograniczonych działań w 2020 r. Centrum Pracy Seniorów i Seniorów odnotowano 206 podjęć pracy wśród swoich klientów.
- **Dział Zatrudnienia Cudzoziemców (DZC)** – komórka funkcjonuje w ramach struktury organizacyjnej GUP. Wspiera przedsiębiorców w utrzymaniu stabilności zatrudnienia oraz uzupełnianiu niedoborów kadrowych, zwłaszcza w branżach cechujących się dużą sezonowością, poprzez pomoc w kierowaniu do pracy cudzoziemców. W jego ramach został zorganizowany po raz trzeci konkurs „Pracodawca Przyjazny Cudzoziemcom”. Dla pomorskich pracodawców udział w plebiscycie jest okazją do zaprezentowania działań oraz wdrożonych procedur, które przyczyniają się do budowania wizerunku firmy przyjaznej cudzoziemcom, co pozytywnie wpływa na postrzeganie Gdańska i Pomorza jako miejsca wielokulturowego, przyjaznego i otwartego. W 2020 r. w konkursie wzięło udział 11 firm. Ponadto Dział Zatrudnienia Cudzoziemców w roku 2020 zarejestrował 63 999 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi. Wydano: 1755 zaświadczeń o wpisie do ewidencji zezwoleń sezonowych, 413 zezwoleń na pracę sezonową, 2586 informacji starosty o braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych pracodawcy obejmujących 15 681 miejsc pracy. W ramach działań komórki Dział Zatrudnienia Cudzoziemców funkcjonuje **Punkt Pomocy Cudzoziemcom (PPC)**. Każdy cudzoziemiec, który potrzebuje wsparcia w poszukiwaniu pracy, pomocy w zakresie legalizacji pobytu, porad dotyczących bazy noclegowej czy też wskazówek na temat instytucji i organizacji wspierających cudzoziemców, może taką pomoc uzyskać. Konsultacje udzielane są w języku polskim, ukraińskim i angielskim. Pomimo pandemii w 2020 r. udzielono 2545 konsultacji.
- **Organizacja szkoleń i egzaminów dla osób bezrobotnych** – reagując na potrzeby lokalnego rynku pracy, GUP skierował w 2020 r. na indywidualne kursy zawodowe, mające na celu podniesienie, nabycie, zmianę kwalifikacji i kompetencji (w tym egzaminy), 118 osób bezrobotnych. Ponad 55% kursantom koszty szkolenia zostały sfinansowane ze środków pozyskanych przez GUP w ramach projektów realizowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego: „Zintegrowana Inwestycja w Talenty (II)”, „Zintegrowana Inwestycja w Talenty (III)” i „Odkryj swój kapitał”.
- **Organizacja na wniosek pracodawców staży dla osób bezrobotnych** – z możliwości zdobycia cennego doświadczenia zawodowego i praktycznych umiejętności poprzez uczestnictwo w stażach skorzystało 346 osób bezrobotnych. Głównym kierunkiem zapotrzebowania zgłaszanego przez pracodawców były zawody księgowo-biurowe. Ponad 62% uczestników stanowiły osoby młode, poniżej 30. roku życia.
- **Dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców** – środki z Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS) wspierają pracodawców inwestujących w pracowników. Z dofinansowania do kształcenia ustawicznego (kursy i studia podyplomowe) w ramach KFS skorzystało 3734 osób. Środki pozyskane przez GUP w 2020 r. stanowiły kwotę o 20% wyższą niż w roku poprzednim.
- **Program specjalny „Mama na etacie”** – wsparcie bezrobotnych kobiet wychowujących dzieci do 6. roku życia, obejmujące kompleksową ofertę umożliwiającą wejście lub powrót na rynek pracy. W 2020 r. w programie udział wzięło 30 kobiet, przy wsparciu GUP otwierały własną działalność (15 osób), uczestniczyły w szkoleniach (10 osób), podejmowały pracę w ramach robót publicznych (4 osoby), nabywały doświadczenia zawodowego w ramach stażu (1 osoba). Dodatkowym dla tej grupy wsparciem, tzw. elementem specyficznym programu specjalnego, była refundacja kosztów opieki nad dzieckiem w wariantcie poszerzonym względem tego, co urzędy pracy oferują na co dzień, a także vouchery „Mamy czas” na aktywne formy spędzania czasu z rodziną (place zabaw, basen).

Wspieranie przedsiębiorczości

Sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) jest jednym z najważniejszych elementów dynamicznej i konkurencyjnej gospodarki, zdolnej do trwałego wzrostu i zapewniającej większą liczbę miejsc pracy. System wspierania przedsiębiorczości dedykowany jest zarówno przedsiębiorstwom z branż tradycyjnych, jak i tym z branż innowacyjnych i kreatywnych, przy jednoczesnym uwzględnieniu sektora ekonomii społecznej. Podejmowane działania ukierunkowane są ponadto na wszystkie etapy prowadzenia działalności gospodarczej.

Na koniec grudnia 2020 r. w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON, w Gdańsku zarejestrowanych było 83 070 podmiotów gospodarczych. W porównaniu z końcem 2019 r. liczba zarejestrowanych podmiotów w Gdańsku wzrosła o 4%.

Podmioty gospodarcze według wybranych sektorów własności w Gdańsku w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w tym:	71 093	73 305	75 402	77 592	77 037	79 857	83 070
sektor publiczny	1862	1844	1854	1805	1746	1607	1612
sektor prywatny	69 225	70 794	72 333	74 221	73 436	76 126	78 991

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane w Gdańsku w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	6195	6661	6636	7014	7263	6749	6279

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

W strukturze podmiotów gospodarczych w Gdańsku dominującą grupę stanowiły jednostki zatrudniające nie więcej niż 9 osób, było to 97% ogólnej liczby podmiotów. Podmioty o liczbie pracujących pomiędzy 10 a 49 osób stanowiły 2,4%, natomiast jednostki zatrudniające powyżej 50 osób obejmowały 0,6% wszystkich podmiotów.

Podmioty gospodarcze według klas wielkości w Gdańsku w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w tym:	71 093	73 305	75 402	77 592	77 037	79 857	83 070
0–9 osób	68 084	70 276	72 361	74 588	74 395	77 270	80 530
10–49 osób	2428	2453	2463	2427	2085	2048	2007
50–249 osób	493	485	487	488	470	449	442
250 i więcej osób	88	91	91	89	87	90	91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Przedsiębiorstwa z sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, tj. zatrudniające poniżej 250 pracowników, są postrzegane jako istotny czynnik rozwoju współczesnej gospodarki. Sektor MŚP pełni przy tym wiele istotnych funkcji gospodarczych i społecznych. Odgrywa istotną rolę w kreowaniu postaw przedsiębiorczych i kreatywnych oraz daje możliwość wzrostu poziomu zatrudnienia.

Pomimo spadku aktywności ekonomicznej w wyniku pandemii COVID-19 w 2020 r. w Gdańsku wzrosło przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw. Zwiększeniu uległa również liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

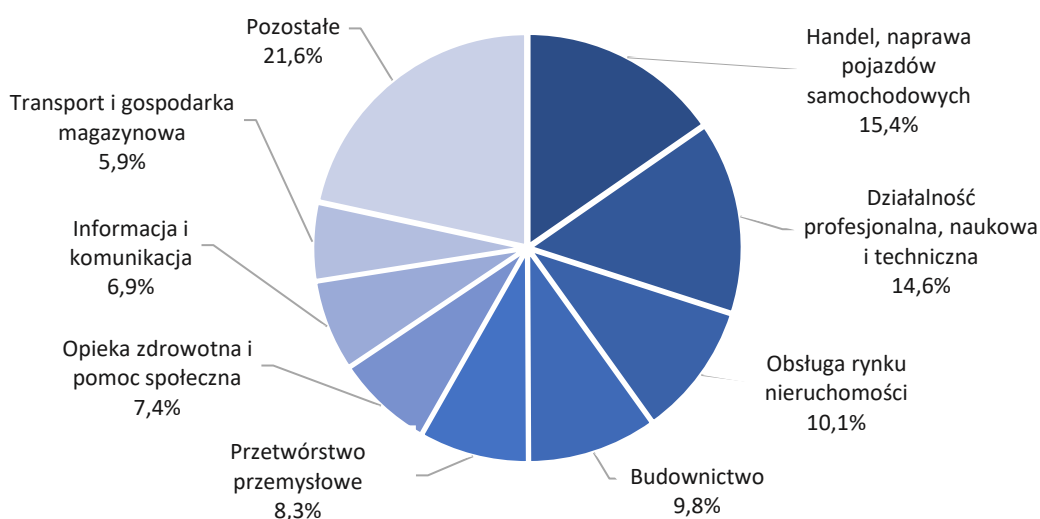
Wśród podmiotów zarejestrowanych w Gdańsku w 2020 r. 67,7% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Z kolei udział spółek handlowych w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł 14,6%, z czego przeważającą formą prawną, obejmującą łącznie 83,2% spółek handlowych, były spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Na koniec grudnia 2020 r. udział spółek z kapitałem zagranicznym wśród ogółu podmiotów zarejestrowanych w REGON w Gdańsku wyniósł 1,6% i pozostał na podobnym poziomie co w 2019 r. W grupie wszystkich podmiotów gospodarczych 6,1% stanowiły natomiast spółki prawa cywilnego.

Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych w Gdańsku w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w tym:	71 093	73 305	75 402	77 592	77 037	79 857	83 070
osoby fizyczne prowadzące działalność	46 237	47 248	48 083	49 460	51 888	53 955	56 284
spółki handlowe, w tym:	10 838	11 829	12 797	13 453	10 879	11 444	12 108
z udziałem kapitału zagranicznego	1752	1813	1887	1926	1279	1321	1335
spółki cywilne	4833	4873	4952	4971	5005	5029	5074

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Podmioty gospodarcze w Gdańsku wg sekcji PKD w 2020 r.
- dane w % -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Ważnym miernikiem obrazującym poziom rozwoju jednostki terytorialnej jest produkt krajowy brutto (PKB). Według ostatnich dostępnych danych w 2018 r. w Trójmieście wytworzono PKB o wartości 61 554 mln zł. Jest to o 9,5% więcej niż w 2017 r. Kwota ta stanowiła 49,3% wartości PKB mierzonego dla całego województwa pomorskiego. Wartość PKB dla Trójmiasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła w 2018 r. 82 362 zł i była wyższa niż analogiczna wartość osiągnięta w 2017 r. o 9,5%.

Produkt Krajowy Brutto* (ceny bieżące) w latach 2014–2018

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Ogółem (w mln zł)	46 250	49 718	52 548	56 227	61 554
Na 1 mieszkańca (w zł)	61 880	66 564	70 306	75 206	82 362

*Wytworzony w podregionie trójmiejskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

W raporcie „Gmina na piątkę! Dobre praktyki w obsłudze przedsiębiorców” Gdańsk w 2020 r. znalazł się na pierwszym miejscu, a w związku z tym, że zajmuje w tym zestawieniu czołowe miejsca od 3 lat, został przez badaczy wyróżniony tytułem „Złotej Gminy”. Ranking „Gmina na 5!” firmowany jest przez Szkołę Główną Handlową w Warszawie, a badania prowadzone były przez Studenckie Koło Naukowe Akceleracji, działające przy Instytucie Przedsiębiorstwa SGH. Grupa gmin zakwalifikowanych do badania została wybrana na podstawie rankingu Potencjalnej Atrakcyjności Inwestycyjnej dla Gospodarki Narodowej opracowanego przez Instytut Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Skuteczne i kompleksowe wsparcie gdańskich przedsiębiorstw i organizacji

- **Preakceleracja Techseed.me** – program oferujący kompleksowy pakiet wszechstronnego wsparcia dla osób, które myślą o założeniu swojego biznesu w Gdańsku. Celem Projektu jest zapewnienie narzędzi i wiedzy, które pozwolą budować silne i dochodowe biznesy. W ramach projektu w 2020 r. zrekrutowano 10 zespołów start-upowych, które pod okiem ekspertów miały możliwość pracowania nad modelem biznesowym swojego projektu. Uczestnicy Projektu brali udział w szkoleniach i warsztatach grupowych, na których poznali podstawy wiedzy biznesowej, a w ramach Startup Bootcamp przeprowadzono 30 godzin indywidualnych spotkań z 11 ekspertami. Na zakończenie odbył się Demo Day, podczas którego Uczestnicy projektu zaprezentowali swoje pomysły w formie pitch decków, czyli krótkich prezentacji biznesowych zawierających najważniejsze informacje o ich planie na biznes.
- **Kobiety też budują statki 2** – projekt mający na celu edukację i wzmocnienie kobiet pracujących w branży morsko-logistycznej oraz studentek kierunków branżowych, a także edukację nauczycielek/li w zakresie wpływu stereotypów na proces doradztwa zawodowego. W ramach projektu w 2020 r. zrealizowano: 16 półtoragodzinnych sesji coachingowych, 8 godzin warsztatów przygotowujących mentorki do podjęcia swojej roli, dwa cykle warsztatów rozwijających kompetencje menadżerskie, każdy po 24 godziny szkoleniowe, a także powstało 10 par mentoringowych, które zrealizowało łącznie 33 spotkania. Ponadto odbyły się 3 wywiady zawodoznawcze, w których udział wzięło 117 uczniów i uczennic wraz z nauczycielkami i nauczycielami.
- **Morze nowych technologii** – opracowanie i publikacja raportu na temat wsparcia i rozwoju start-upów w województwie pomorskim na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Celem publikacji była charakterystyka oferty podmiotów istotnych z punktu widzenia zakładania i rozwoju start-upów, m.in. instytucje otoczenia biznesu, fundusze VC w województwie pomorskim. Raport ten stanowi swoisty przewodnik dla start-upów po pomorskim ekosystemie biznesu oraz stanowi kompendium wiedzy dla innowatorów.
- **Przyznawanie środków na podjęcie działalności gospodarczej** – bezzwrotne dotacje na własną firmę w 2020 r. były jedną z najchętniej wybieranych możliwości finansowego wsparcia osób bezrobotnych. Z oferty GUP skorzystały 344 przedsiębiorcze osoby, które mogły przeznaczyć 20 tys. zł na wydatki niezbędne do rozpoczęcia działalności gospodarczej.
- **Wsparcie pracodawców w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy** – pracodawcy planujący zatrudnić nowych pracowników mogli się ubiegać o 20 tys. zł w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla osoby bezrobotnej. Na utworzone miejsca pracy zostało skierowanych 51 osób bezrobotnych.
- **Wsparcie pracodawców w zakresie subsydiowania zatrudnienia** – częściowa refundacja kosztów poniesionych na wynagrodzenia, nagrody i składki na ubezpieczenia społeczne zatrudnionych osób bezrobotnych, jest jedną z form tworzenia nowych miejsc pracy. W 2020 r. subsydiowano zatrudnienie poprzez organizację prac interwencyjnych dla 47 osób bezrobotnych i roboty publiczne dla 9 osób.
- **Lokal na start za złotówkę** – piąta edycja programu dla startujących z własnym biznesem, którego realizatorem są Gdańskie Nieruchomości. Program ma na celu wsparcie osób rozpoczynających prowadzenie własnej działalności gospodarczej, poprzez wynajem lokalu od miasta na preferencyjnych warunkach. W 2020 r. wynajęto 4 lokale z komunalnego zasobu lokali użytkowych.
- **Asystent Gdańskiego Przedsiębiorcy** – projekt prowadzony w formie serwisu internetowego www.przedsiębiorczygdansk.pl. Stanowi kompendium wiedzy dla osób zamierzających rozpocząć lub już prowadzących działalność gospodarczą, dzięki czemu merytorycznie uzupełnia pozostałą ofertę wsparcia dla przedsiębiorców. Zawiera m.in. informacje na temat procesu rejestracji działalności gospodarczej, dostępnych źródeł finansowania, problematyki zatrudniania pracowników, usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, informacje w zakresie miejsc na rozwój i prowadzenie biznesu oraz szczegóły dotyczące programów

stażowych organizowanych w Gdańsku. W 2020 r. w serwisie został uruchomiony moduł KORONAWIRUS z bieżącymi informacjami dotyczącymi dostępnego wsparcia dla przedsiębiorców.

- **InfoShare** – konferencja przeznaczona dla innowacyjnych pomysłodawców w szczególności: mających siedzibę lub prowadzących działalność gospodarczą w regionie Europy Środkowo-Wschodniej i krajów bałtyckich, pracujących nad produktem (seed stage) lub posiadających co najmniej wersję demo swojego produktu MVP (early stage). Elementem InfoShare jest konkurs Startup Contest, który przyciągnął 500 start-upów z całego świata. Fundatorem nagrody pieniężnej w konkursie Startup Contest o łącznej wartości 30 tys. euro jest miasto Gdańsk. Konferencja odbyła się w formule online.
- **Współpraca z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES)** – w ramach współpracy międzysektorowej na rzecz ekonomii społecznej podjęto współpracę pomiędzy OWES Dobra Robota, miastem Gdańsk a Gdańską Fundacją Przedsiębiorczości. Celem współpracy jest zwiększenie efektywności usług wsparcia OWES dzięki pro przedsiębiorczemu potencjałowi Inkubatora Starter. Utworzono plan działania uwzględniający etap diagnostyczny – analiza komplementarności usług oraz potrzeb obu sektorów – społecznego i biznesowego. Plan będzie wdrażany w 2021 r. Działania mają doprowadzić do budowy modelu wsparcia ekonomii społecznej w Gdańsku, a także stworzenia katalogu działań, w ramach których wspierana może być ES, takich jak platforma CSR. Przedsięwzięcia w ramach projektu podejmowane będą w powiązaniu z działaniami w ramach Programu Operacyjnego Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska.
- **Przygotowanie osób do świadczenia pracy w podmiotach ekonomii społecznej** – w 2020 r. z usług wsparcia OWES Dobra Robota skorzystały 33 przedsiębiorstwa społeczne zarejestrowane w Gdańsku (w tym 6 nowych utworzonych w 2020 r.). We współpracę z OWES weszły też 3 organizacje pozarządowe, które zdecydowały się na ekonomizację. W ramach OWES podmioty uzyskały m.in. wsparcie formalno-prawne (stworzenie statutu, rejestracja), wypracowały założenia biznesplanu, a także pracowały nad kreacją własnej marki oraz budową różnorodnych segmentów klientów. W 2020 r. Wydział Rozwoju Społecznego w Urzędzie Miejskim w Gdańsku oraz Inkubator Przedsiębiorczości STARTER wypracowały założenia do budowy modelu wsparcia ekonomii społecznej w Gdańsku, a także stworzyły katalog działań, w ramach których wspierana może być ES (w tym platforma CSR).

Innowacyjność i konkurencyjność

Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka cechuje się wysoką zdolnością do przekształcania wiedzy w nowe produkty, usługi, technologie i rozwiązania organizacyjne. Zwiększają one szanse na możliwość zdobywania przewag rynkowych i intensyfikują procesy rozwoju społeczno-gospodarczego. Budowie nowoczesnej gospodarki wiedzy sprzyjają przede wszystkim rozwój współpracy pomiędzy biznesem, nauką i administracją oraz kooperacja pomiędzy start-upami i małymi przedsiębiorstwami, a podmiotami średnimi i dużymi. Dzięki temu wzmacniane są mechanizmy transferu technologii i komercjalizacji wiedzy, w tym w obszarach inteligentnych specjalizacji. Tak kształtowany ekosystem innowacji przyczynia się do zwiększenia liczby wspólnych projektów realizowanych przez biznes i naukę oraz wzrostu konkurencyjności gdańskiej gospodarki.

Innym wymiarem wykorzystania nowatorskich rozwiązań dla stymulowania rozwoju oraz poprawy jakości życia są innowacje społeczne. One również na podstawie wiedzy oraz kreatywności mają na celu wdrażanie nieszablonowych rozwiązań, jednakże w tym przypadku inspiracją do poszukiwania twórczych inicjatyw są różnorodne potrzeby społeczne. Wdrażanie innowacji przyczynia się do tworzenia nowych powiązań w społecznościach lokalnych, buduje postawy obywatelskie, sprzyja włączeniu osób i grup wykluczonych. Wzmacnia także relacje oparte na współpracy różnych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i przedsiębiorców. Dzięki temu innowacje społeczne propagują bardziej efektywne, etyczne i odpowiedzialne postawy biznesowe, wyczułone na dobro wspólne, walory otoczenia i zrównoważonego rozwoju.

Według ostatnich dostępnych danych GUS na koniec grudnia 2018 r. prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej wykazało 151 podmiotów gospodarczych mających siedzibę na terenie miasta Gdańsk. Liczba osób pracujących (personelu wewnętrznego) w działalności badawczej i rozwojowej w Gdańsku na koniec grudnia 2018 r. osiągnęła poziom 8,1 tys. osób, co oznacza wzrost o 1,1 tys. osób w porównaniu z 2017 r. (tj. o 15,4%). W sektorze szkolnictwa wyższego pracowało 53,8% pracujących w działalności badawczej i rozwojowej, natomiast 43,7% pracowało w sektorze przedsiębiorstw. Ogólna wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową przez podmioty mające siedzibę na terenie miasta Gdańsk w 2018 r. wyniosła 1 051,7 mln zł i w porównaniu z wielkością z roku wcześniejszego zwiększyła się o 61,2%. Najwyższy udział nakładów bieżących w 2018 r. przypadł na prace rozwojowe – 73,3% oraz badania podstawowe – 19,6%, natomiast najmniejszy odnotowano w przypadku badań stosowanych – 7,1%.

W 2020 r. wnioskodawcy posiadający siedzibę na terenie miasta Gdańska zgłosili do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej 135 patentów na wynalazki oraz prawa do 31 wzorów użytkowych i 6 wzorów przemysłowych.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gdańskich przedsiębiorstw

- **Startup Inspire** – kompleksowy projekt wspierający gdańskie środowisko startup-owe, którego celem jest wzmocnienie ekosystemu startup-owego i branż kreatywnych w Gdańsku. Projekt dedykowany jest przedsiębiorcom i startup-owcom, którzy funkcjonują już na rynku. Działania w nim zawarte zmierzają do wdrożenia celowanych metod wsparcia lokalnych przedsiębiorców, stworzenia przestrzeni do wymiany doświadczeń, jak również nawiązania relacji biznesowych z praktykami. W ramach działań projektu w 2020 r. odbyło się 16 sesji eksperckich, 2 seminaria online, 12 godzin bezpłatnych warsztatów dla 11 osób i dodatkowo zrealizowano 8 godzin konsultacji indywidualnych online z udziałem osób uczestniczących w cyklu warsztatów. Ponadto przeprowadzono 5 wywiadów z lokalnymi przedsiębiorcami, które zostały opublikowane na stronie Projektu inspire.inkubatorstarter.pl wraz z interaktywnymi materiałami edukacyjnymi w formie infografiki, w dwóch wersjach językowych (polskiej i angielskiej) zawierające najważniejsze dla przedsiębiorców informacje w kluczowych obszarach, tj.: prawo internetowe, e-commerce oraz wzmocnienie wizerunku i zbudowanie wiarygodności firmy w sieci.
- **Inkubator STARTER** – wsparcie dla start-upów poprzez wynajem powierzchni biurowej po preferencyjnych stawkach, dostęp do doradztwa, promocji firm, animowania społeczności oraz dynamicznego poszerzania sieci kontaktów przez spotkania networkingowe.
- **ISP1** – Inteligentne Specjalizacje Pomorza (ISP) to branże i obszary badawczo-rozwojowe o dużym potencjale rozwoju w regionie określonych w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 oraz Regionalnym Programie Strategicznym w zakresie rozwoju gospodarczego. Celem ISP1 – Technologie offshore i portowo-logistyczne jest przede wszystkim wzmocnienie międzynarodowej konkurencyjności i przyspieszenie tempa wzrostu przedsiębiorstw sektora gospodarki morskiej w województwie pomorskim poprzez realizację prac badawczo-rozwojowych i kreowanie na ich podstawie innowacyjnych produktów, usług i technologii w obszarze eksploracji i eksploatacji zasobów morza w sposób bezpieczny dla środowiska. Liderem tej specjalizacji na lata 2020–2021 została Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości. Ciałem instytucjonalnym ISP1 jest Rada złożona z przedstawicieli biznesu, Instytucji Otoczenia Biznesu oraz przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Najważniejszymi działaniami w ramach projektu, które odbyły się w 2020 r., była organizacja 2 spotkań tematycznych z ekspertami dziedzinowymi, zgodnie z rozpoznanymi wcześniej potrzebami ISP1, 3 spotkań tematycznych o charakterze interdyscyplinarnym w ramach zagadnienia „Współdziałanie ISP”, zdiagnozowanie potrzeb merytorycznych wśród członków ISP1 oraz stworzenie 2 opracowań pn. „Barometr dynamiki rozwoju ISP”.
- **Gdańsk Miasto Przedsiębiorczych** – cykliczna akcja promująca najbardziej przedsiębiorczych gdańszczan i gdańszczanki. Nagrody przyznawane są w siedmiu różnych kategoriach, a wyboru dokonuje kapituła z ramienia Prezydenta Miasta Gdańska oraz oddający głosy w intencji mieszkańcy. Uroczysta gala, podczas której zostały wręczone nagrody, odbyła się w lutym w 2020 r. W wydarzeniu uczestniczyło ok. 300 osób. W plebiscycie nominowane zostały 54 osoby, w następujących kategoriach: 1) Przedsiębiorczość wspierająca Markę Gdańska, 2) Przedsiębiorczość Seniorów, 3) Przedsiębiorczość Imigrantów, 4) Przedsiębiorczość Młodzieżowa, 5) Przedsiębiorczość w Edukacji, 6) Przedsiębiorca Odpowiedzialny Społecznie i 7) Przedsiębiorczość Społeczna. Projekt współrealizowany jest przez miasto Gdańsk, Dziennik Bałtycki oraz Gdańską Fundację Przedsiębiorczości.
- **Fundusz Innowacji Społecznych INNACZEJ** – projekt obejmuje kompleksowe wsparcie osób i organizacji. Powstał z myślą o mieszkańcach Gdańska szukających rozwiązań na wyzwania społeczne. W 2020 r. w związku z pandemią COVID-19, fundusz został przeniesiony do sfery cyfrowej. W partnerstwie z Fundacją Inicjowania Rozwoju UP Foundation został przeprowadzony online maraton projektowy innowacji społecznych, którego głównym motywem przewodnim była jakość relacji społecznych. Pierwszym etapem był nabór zespołów projektowych, na który dopowiedziało 28 zespołów. Do 24-godzinnego maratonu zakwalifikowało się 10 zespołów, a w jego efekcie 3 zespoły otrzymały wsparcie finansowe. Przedsięwzięcia w ramach projektu podejmowane będą w powiązaniu z działaniami w ramach Programu Operacyjnego Integracja Społeczna i Aktywność Obywatelska.
- **Gdańskie Centrum Obywatelskie – HUB społeczny** – w 2020 r. przygotowano projekt budowlany adaptacji budynku przy ul. Dolna Brama 8 oraz rozpoczęto procedurę przetargową. Jednym z głównych zadań Centrum będzie funkcja akceleratora innowacji społecznych. W ramach projektu Civic eState przygotowano koncepcje organizacyjne Centrum oraz mechanizmy współzarządzania przestrzenią przez jej przyszłych użytkowników.

Umiejdzynarodowienie przedsiębiorstw

Obecność na rynkach międzynarodowych pozwala przedsiębiorstwom na osiąganie przewag konkurencyjnych. Pomoc w tym zakresie obejmuje rozwój kompetencji gdańskich małych i średnich przedsiębiorców do aktywnej ekspansji oraz nawiązywania międzynarodowej współpracy prowadzone jest w szczególności przez instytucje otoczenia biznesu. Ponadto, firmom świadczone jest wsparcie informacyjne w zakresie funkcjonowania i konkutowania na rynku globalnym. Istotnym elementem wzmacniania międzynarodowych powiązań gdańskiej gospodarki jest także integrowanie i współpraca lokalnego środowiska start-upowego z innowacyjnymi i kreatywnymi spoza kraju.

W świetle dostępnych danych Izby Administracji Skarbowej w 2019 r. towary importowane były przez 1134 podmioty z terenu Gdańska, co oznacza wzrost o 0,9% w stosunku do 2018 r. Wartość importu zwiększyła się o 4,1% w stosunku do poprzedniego roku i ukształtowała się na poziomie 34 539,8 mln zł. W odniesieniu do 2018 r. odnotowano wzrost liczby podmiotów eksportujących towary z 747 w 2018 r. do 784 w 2019 r., tj. o 5% oraz zwiększenie się wartości eksportu – odpowiednio z 15 447,1 mln zł do 15 785,7 mln zł, tj. o ok. 2,2%. Do głównych kierunków eksportu towarów z Gdańska wyznaczonych według jego wartości w 2019 r. należały kraje, takie jak Niemcy – 12,2%, Szwecja – 11,2% oraz Norwegia – 4,9% i Rosja – 4,1%. Towary importowane według ich wartości pochodziły natomiast głównie z Rosji – 38,9%, Kazachstanu – 11,1% i Chin – 9,6%.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INNOWACYJNOŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Ekspansja międzynarodowa gdańskich firm i organizacji

- **Pomorski Broker Eksportowy** – kompleksowy system wspierania eksportu w województwie pomorskim. Projekt realizowany w konsorcjum, który pomaga przedsiębiorcom z północnej części Polski promować swoje produkty na rynkach międzynarodowych, nawiązywać współpracę z zagranicznymi kontrahentami oraz pozyskiwać wiedzę o szeroko pojętym eksporcie. W ramach projektu w 2020 r. wsparto przedsiębiorców z województwa pomorskiego poprzez organizację dedykowanych cykli seminariów w ramach ścieżki tematycznej „USA&China Gate” dla branży spedycyjno-logistycznej oraz w ramach ścieżki tematycznej „Export Gate” (dawniej: USA&China Gate) dla wszystkich grup przedsiębiorców, podczas których były szeroko omawiane rynki amerykański oraz niemiecki. Ponadto partycypowano m.in. w targach i wydarzeniach biznesowych, takich jak: BETT Show 2020 w Londynie, BRIDE DUBAI 2020, konferencja Business Beyond Borders – Destination Africa oraz ARAB HEALTH 2020 w Dubaju.

11. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Gdańsk to otwarte, dynamicznie rozwijające się miasto, którego walory gospodarcze doceniają zarówno krajowi, jak i zagraniczni inwestorzy. Na atrakcyjność inwestycyjną Gdańska składa się wiele czynników, wśród których wymienić można atuty związane z położeniem miasta, podaż zagospodarowanych terenów inwestycyjnych, dostępność transportową, potencjał i chłonność lokalnego rynku. Do ważnych aspektów należą także te związane z zasobami wykwalifikowanych kadr i bazą podwykonawców, coraz szersza oferta usług dla biznesu oraz obecność w regionie silnych ośrodków naukowo-badawczych reprezentowanych przez uczelnie i instytucje otoczenia biznesu. Poza wymienionymi istotne są również jakość życia, promowanie wizerunku miasta jako aktywnej, świadomej i silnej wspólnoty, dla której kluczową wartość stanowi różnorodność kulturowa, bogate dziedzictwo oraz solidarnościowa tradycja miasta. Dużą rolę w budowaniu przewag pozwalających na zmniejszenie ryzyka niepowodzenia inwestycji odgrywa także dedykowana opieka nad inwestorem oraz system zachęt inwestycyjnych odpowiedni do rodzaju prowadzonej działalności. Wspieranie rozwoju gospodarczego oraz kształtowanie warunków przyjaznych inwestycjom realizowane jest w głównej mierze przez Gdańską Agencję Rozwoju Gospodarczego sp. z o.o. (GARG). Jest to miejska spółka, do zadań której należy m.in. kompleksowe przygotowanie i komercjalizacja terenów inwestycyjnych, promocja gospodarcza miasta, obszaru metropolitalnego i Pomorza oraz doradztwo w obszarze przygotowania i realizacji inwestycji. GARG jest także uczestnikiem procesów związanych z lokalizowaniem na obszarze Gdańska centrów usług biznesowych oraz kształtowania zasobów kadrowych odpowiadających na potrzeby lokalnej gospodarki. Działania te realizowane są we współpracy z podmiotami, takimi jak: Agencja Rozwoju Pomorza S.A., Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A., Gdańska Organizacja Turystyczna, Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A., a także Gdański Park Naukowo-Technologiczny i Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. Dzięki wspólnie realizowanym i koordynowanym działaniom korzystne efekty wynikające ze wzrostu dynamiki rozwoju lokalnego oraz konkurencyjności miasta w skali krajowej i międzynarodowej przyczyniają się również do wzmocnienia powiązań społeczno-gospodarczych w ramach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot oraz całego regionu.

Kryzys związany z pandemią COVID-19 stanowi znaczący wstrząs dla gospodarki światowej i europejskiej, przez co bezpośrednio oddziałuje również na sytuację w Gdańsku i regionie pomorskim. Kontekst ograniczenia przepływu towarów, osób i kapitału pomiędzy rynkami oraz ograniczenia wzrostu gospodarczego może wpływać na konkurencyjność oraz na ewentualne zmiany w zakresie organizacji, procesów czy strategii rynkowych wielu branż. Zmiany mają charakter dynamiczny i w sposób zasadniczy będą kształtować obraz gospodarczy najbliższych lat.

Rozwój inwestycyjny

Kluczowym elementem oferty inwestycyjnej są tereny kompleksowo zagospodarowywane i wyposażane w zakresie infrastrukturalnym. Odpowiednio przygotowane tereny inwestycyjne charakteryzujące się m.in. wysoką dostępnością, uzbrojeniem i urządzeniem, tworzą zaplecze do prowadzenia różnorodnej działalności gospodarczej. Strefy o ograniczonym ryzyku inwestycyjnym i klimacie sprzyjającym inwestorom, wraz z innymi elementami systemu zachęt, takimi jak zwolnienia z podatku od nieruchomości czy instrumenty rynku pracy, umożliwiają tworzenie optymalnych warunków dla rozwoju inwestycji. Działania zmierzające do zwiększenia liczby inwestorów w regionie wpływają na wzrost liczby miejsc pracy i rozwój kluczowych branż oraz na zwiększenie przewag konkurencyjnych regionalnej gospodarki.

Wzrost konkurencyjności gospodarki stymulowany jest przez inwestycje prowadzone przez przedsiębiorstwa. W 2020 r. przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie Gdańska, w których liczba pracujących przekracza 49 osób, poniosły nakłady inwestycyjne w wysokości 4 204,8 mln zł, w tym 2 051,1 mln zł zainwestowano w budynki i budowlę, 1 169,3 mln zł przeznaczono na zakup maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi, a 965,1 mln zł na środki transportu. Nakłady inwestycyjne ogółem były wyższe o 1,5% od poniesionych w 2019 r. Nakłady poniesione przez przedsiębiorstwa z udziałem kapitału zagranicznego w 2020 r. wyniosły 454,3 mln zł, co stanowiło blisko 10,8% nakładów inwestycyjnych ogółem. Były to głównie wydatki na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 268,2mln zł oraz budynki i budowlę – 144,4 mln zł.

Nakłady inwestycyjne w Gdańsku w latach 2014–2020* (w mln zł)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w tym:	3 367,0	3 942,4	3 792,1	3 894,8	3 266,1	4 141,0	4 204,8
nakłady poniesione przez spółki z udziałem kapitału zagranicznego, w tym**:	450,7	797,2	721,5	360,1	506,0	412,9	454,3
budynki i budowle	109,8	319,3	324,6	166,0	162,3	158,8	144,4
maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia	112,0	187,2	349,5	164,7	295,7	200,3	268,2
środki transportowe	226,8	277,6	41,7	28,3	44,7	51,7	41,4

*Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

**W przypadku kapitału mieszanego zaprezentowano spółki z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Trójmiasto znalazło się na 4. miejscu w rankingu fDi X TNW Tech Cities of the Future 2020/21 w kategorii FDI Strategy (ang. FDI – Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne), tuż za największymi europejskimi metropoliami – Londynem, Barceloną i Berlinem. Ranking The Tech Cities of the Future przygotowywany jest przez wydawnictwo fDi Intelligence X TNW, będące branżowym magazynem The Financial Times. Skupia się na promocji tych miast Europy, które oferują najlepsze warunki rozwoju, w szczególności dla inwestycji technologicznych i innowacyjnych.

TERENY INWESTYCYJNE

Działalność GARG skoncentrowana jest przede wszystkim wokół trzech kluczowych obszarów inwestycyjnych. Należy do nich park zlokalizowany w Porcie Morskim Gdańsk, Park Przemysłowo-Technologiczny „Maszynowa” oraz Park Przemysłowy „Płonia”. Na koniec 2020 r. łączna powierzchnia terenów wszystkich trzech parków wynosiła ok. 288 ha, a na ich obszarze zainwestowało 48 podmiotów gospodarczych.

Park inwestycyjny na obszarze Portu Morskiego w dzielnicy Stogi o łącznej powierzchni ok. 186 ha podzielony jest na dwie części, tj.: Pomorskie Centrum Logistyczne (PCL) oraz Pomorskie Centrum Inwestycyjne (PCI). Pierwsza z nich – PCL, pełni głównie funkcje magazynowe powiązane z głębokowodnym terminalem kontenerowym DCT. Druga – PCI, to teren inwestycyjny przeznaczony na działalność zarówno o charakterze produkcyjnym, jak i usługowym, na którym zlokalizowany jest obiekt Centrum Biurowe KOGA, oferujące ponad 7 tys. m² nowoczesnej powierzchni. Firmy, które ulokowały się na obszarze PCL i PCI należą głównie do branż okołomorskich związanych z sektorem transportu, spedycji, logistyki oraz magazynowania. Proces komercjalizacji terenów tego parku inwestycyjnego jest na etapie rozwoju, wybudowano część infrastruktury dostępowej i dróg, a wolne tereny inwestycyjne stanowią wciąż dużą część parku.

Park Przemysłowo-Technologiczny „Maszynowa” to ok. 55 ha terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w Gdańsku-Kokoszkach. Na jego obszarze zlokalizowane są inwestycje zarówno produkcyjne, jak i usługowo-handlowe, przede wszystkim polskich inwestorów. Proces komercjalizacji terenów PPT „Maszynowa” jest na końcowym etapie, wybudowano niezbędną infrastrukturę dostępową, zbiorniki wodne, drogi, a wolnych terenów inwestycyjnych pozostało niewiele.

Z kolei Park Przemysłowy „Płonia” rozciąga się na powierzchni 47 ha w dzielnicy Rudniki w okolicach rafinerii Lotos. Park znajduje się we wstępnej fazie komercjalizacji i planuje się, że będzie funkcjonował w podobnej formule jak Park „Maszynowa” polegającej na sprzedaży inwestorom w drodze przetargu nieruchomości położonych na obszarze Parku oraz na reinwestowaniu pozyskanych w ten sposób środków w niezbędną infrastrukturę na terenie Gdańska.

Poza wymienionymi terenami stanowiącymi zwarte parki inwestycyjne, GARG prowadzi komercjalizację innych terenów inwestycyjnych zlokalizowanych przy ul. Ku Ujściu na Przeróbce na terenach portowych, przy ul.

Azymutalnej na Matarni w sąsiedztwie Portu Lotniczego, ul. Michałki na Rudnikach w sąsiedztwie Lotosu oraz ul. Uczniowskiej na Letnicy w sąsiedztwie Stadionu Gdańsk.

Działania zmierzające do osiągnięcia wyższej skuteczności w pozyskiwaniu inwestorów dopełnia rozbudowa systemu zachęt inwestycyjnych. W 2020 r. z pomocy regionalnej w zakresie zwolnień z podatku od nieruchomości skorzystał 1 podmiot, a z pomocy de minimis, która objęła również wsparcie miejsc pracy – 9 podmiotów.

SEKTOR USŁUG BIZNESOWYCH

Nowe inwestycje lokalizowane poza terenami inwestycyjnymi powiązane są zwłaszcza z rozwojem sektora nowoczesnych usług dla biznesu. Swoje centra usługowe otworzyło w Gdańsku wiele znanych firm międzynarodowych, dzięki czemu gdański, a szerzej także trójmiejski, rynek to bardzo atrakcyjna lokalizacja o istotnym znaczeniu w skali kraju i regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Działalność centrów outsourcingu procesów biznesowych (BPO), centrów usług wspólnych (SSC), globalnych centrów usług biznesowych (GBS), centrów IT oraz centrów badawczo-rozwojowych (R&D) sprzyja absorpcji nowych rozwiązań biznesowych, technologicznych i organizacyjnych, wzmacniając rozwój lokalnej ekonomii w kierunku gospodarki opartej na zasobach wiedzy i coraz szerszych powiązaniach w skali globalnej. Nowoczesne miejsca pracy, w tym oparte na rozwiązaniach zdalnych, cechują się dużą wartością dodaną i często ponadprzeciętnymi wynagrodzeniami, przekładając się na istotne zwiększenie siły nabywczej mieszkańców oraz wpływając na inne gałęzie lokalnej gospodarki.

W 2020 r. w Trójmieście w sektorze usług biznesowych zatrudnionych było ok. 27,9 tys. osób. Czyni to Trójmiasto czwartym ośrodkiem w kraju pod względem liczby zatrudnionych w centrach usług (za Krakowem – 77,7 tys. os., Warszawą – 64 tys. os. i Wrocławiem – 51,9 tys. os). Udział Trójmiasta w ogólnej liczbie zatrudnionych w usługach biznesowych w Polsce wynosi 8,2%. Największy udział w łącznej liczbie zatrudnionych stanowili pracownicy centrów amerykańskich – 38,9%. Z uwagi na profil działalności największą część zatrudnienia w sektorze wygenerowały centra świadczące usługi z zakresu IT – 42,8%. W Trójmieście zlokalizowanych zostało 158 centrów usług, co plasuje Trójmiasto na czwartej pozycji w kraju (za Warszawą – 279, Krakowem – 234 i Wrocławiem – 188).

W gronie największych ośrodków usług biznesowych w Polsce w latach 2016–2020 Trójmiasto odnotowało największy procentowy przyrost zatrudnienia, tj. o 74%, czyli 12 tys. osób.

Rozwojowi sektora nowoczesnych usług dla biznesu sprzyja niezwykle dynamiczny rozwój infrastruktury biurowej. Trójmiejski rynek nieruchomości biurowych jest największym w północnej Polsce i czwartym w kraju po Warszawie, Krakowie i Wrocławiu. Całkowity zasób powierzchni biurowej w Trójmieście na koniec 2020 r. wyniósł ponad 888,6 tys. m².

Nowe i rozbudowane budynki biurowe w Gdańsku oraz ich powierzchnia użytkowa w latach 2014–2020

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Budynki biurowe nowe i rozbudowane (szt.)	12	17	12	15	16	18	8
Powierzchnia użytkowa (m ²)	25 644	83 074	10 460	108 979	68 530	74 680	39 773

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Projekty inwestycyjne wyjątkowo dynamicznie rozwijają się wzdłuż al. Grunwaldzkiej na wysokości Oliwy i Wrzeszcza Górnego. Ponadto znaczące inwestycje biurowe lokalizowane są w okolicach lotniska, a perspektywiczną lokalizację stanowią również postoczniove tereny Młodego Miasta. Największy budynek oddany do użytku w 2020 r. w Gdańsku to należący do kompleksu Olivia Business Centre obiekt o nazwie Prime B. Kolejna największa inwestycja oddana do użytku to zlokalizowany przy al. Grunwaldzkiej 343 biurowiec Wave, należący do dewelopera Skanska. W 2020 r. rynek biurowy powiększył się pod względem powierzchni o 6% i nadal charakteryzuje się dużym potencjałem wzrostu. W trakcie realizacji pozostawało ponad 100 tys. m² w ramach projektów takich, jak Palio Office Park A przy ul. Jana z Kolna oraz Format przy ul. Droszyńskiego 24.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Wyższa skuteczność w pozyskiwaniu inwestorów

- **Pomorskie Centrum Logistyczne (PCL)** – to nowoczesny park magazynowy klasy A, zlokalizowany w pobliżu Terminala Kontenerowego DCT Gdańsk, na gruncie o powierzchni 110 ha. W ramach realizowanych na obszarze PCL inwestycji w 2020 r. oddano do użytkowania odcinek drogi ul. Nowej Portowej wraz z budową drogi łączącej wewnętrzny układ drogowy na terenie PCI z ul. Nową Portową etap II. Celem inwestycji było stworzenie spójnego układu drogowego dla terenu PCL i PCI, stanowiącego bezpośrednie i wygodne połączenie zarówno z siecią dróg publicznych, jak i infrastrukturą Portu Zewnętrznego (w tym Terminala Głębokowodnego DCT). Zrealizowane działania obejmowały budowę drogi ul. Nowa Portowa o długości ok. 170 m w układzie jednojezdniowym w dwóch kierunkach wraz z wykonaniem systemu odwodnienia drogi, oświetleniem, siecią wodociągową oraz kanalizacją sanitarną łączącą PCL z PCI, jak również wykonanie przejścia sieci przez teren ul. Nowej Portowej, zabezpieczenie rurociągów naftowych Grupy Lotos S.A i PERN „Przyjaźń” S.A. konstrukcją żelbetową, a także budowę odcinka drogi ul. Nowej Portowej w układzie jednojezdniowym w obu kierunkach o długości około 384 m wraz z chodnikiem oraz ścieżką rowerową i dwoma zjazdami.
- **Pomorskie Centrum Inwestycyjne (PCI)** – jako park przemysłowy o łącznej powierzchni 67 ha zlokalizowany w sąsiedztwie Portu Gdańsk oraz Terminala Głębokowodnego DCT powstał z myślą o inwestorach związanych z gospodarką morską, branżą offshore oraz TSL. W 2020 r. na obszarze PCI zrealizowano m.in. poniżej opisane przedsięwzięcia:
 - **Centrum Biurowe „KOGA”** – to sześciokondygnacyjny obiekt biurowy o powierzchni ponad 7 tys. m² zlokalizowany na obszarze PCI. Cała dostępna powierzchnia obiektu objęta była umowami najmu, w związku z czym nastąpiła konieczność zwiększenia liczby miejsc parkingowych poprzez rozbudowę parkingów o 40 dodatkowych miejsc. Jednocześnie postanowiono polepszyć dostępność budynku dla osób z niepełnosprawnościami. W tym celu rozpoczęto projektowanie przystanku autobusowego w docelowej lokalizacji wraz z oznaczeniem drogi dojścia do budynku w miejscu łatwo dostępnym dla osób z trudnościami w poruszaniu się oraz słabowidzących i niewidomych. Dodatkowo podjęto prace poprawiające możliwość poruszania się osobom niedowidzącym po samym budynku. Jednocześnie podjęto decyzję o realizacji działań zgodnych z polityką Europejskiego Zielonego Ładu dotyczących planowanego uruchomienia instalacji fotowoltaicznej na dachu budynku biurowego o mocy nieprzekraczającej 50 kW. Wyprodukowana energia będzie wykorzystywana dla potrzeb własnych biurowca;
 - Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego Sp. z o.o. rozstrzygnęła dwa postępowania związane ze **skomercjalizowaniem 35 ha parku PCI**, z czego 20 ha przeznaczono pod funkcję logistyczno-magazynową, a 15 ha pod funkcję produkcyjną wysokotechnologiczną. Z uwagi na charakter przedsięwzięcia, szczególnie ta druga inwestycja może okazać się kluczowa dla rozwoju i przyszłości parku, gdyż na tym obszarze planowana jest budowa fabryki do montażu zrównoważonych systemów magazynowania energii, które będą umożliwiać większe i lepsze wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Produkty z fabryki w Gdańsku docelowo będą wykorzystywane również w przemyśle, np. elektrycznych pojazdach górniczych. Razem z zakładem produkcyjnym zostanie zbudowane centrum badawczo-rozwojowe. Dzięki inwestycji łącznie powstanie ok. 500 nowych miejsc pracy;
 - **rozpoczęto realizację projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR)**, którego celem jest przygotowanie terenów inwestycyjnych o powierzchni ponad 5 ha dla firm z sektora MŚP, w zakresie budowy niezbędnej infrastruktury (w tym budowy placu składowego);
 - w celu realizacji polityki Miasta w zakresie kompleksowego i odpowiedzialnego podejścia do **zagospodarowania wód opadowych** spółka GARG rozpoczęła projektowanie głównego systemu odwodnienia całego terenu PCI. Rozwiązanie przyszłego systemu odwodnienia zakłada retencję całej dodatkowej ilości wód opadowych spływających z docelowo zagospodarowanego obszaru PCI. Zaprojektowany system uwzględnia m.in. powstanie: otwartego zbiornika retencyjnego wraz z infrastrukturą towarzyszącą o powierzchni ok. 1,9 ha oraz zbiornika leśnego wykorzystującego naturalny potencjał retencyjny terenu oraz jego ukształtowanie. Dodatkowo planuje się zaprojektowanie zbiornika o powierzchni 1,5 ha, który zapewni podczyszczenie wód opadowych i roztopowych, zmniejszając ilość zanieczyszczeń wpływających do Zatoki Gdańskiej.
- **Park Przemysłowo-Technologiczny „Maszynowa”** – w ramach lokowania się nowych inwestorów lub rozbudowy funkcjonujących projektów w 2020 r. podpisano umowy przeniesienia własności na jedne z ostatnich dostępnych nieruchomości. Aktualnie skomercjalizowanych jest prawie 100% obszaru Parku. Warto jednak zwrócić uwagę, że część zaplanowanych projektów ze względu na pandemię i jej wpływ na niektóre gałęzie i sektory działalności może ulec spowolnieniu lub zmianom pierwotnej formy zagospodarowania.
- **Park Przemysłowy „Płonia”** – rozpoczęto rokowania z kluczowym Inwestorem branży produkcyjnej w sprawie zakupu większości terenów obecnego Parku. Jednocześnie z kolejną firmą z branży zajmującej się gospodarką odpadami podpisano umowę warunkową sprzedaży nieruchomości. Rozpoczęto również starania o włączenie do

Parku kolejnych sąsiednich terenów typu „greenfield” w celu ich sukcesywnej komercjalizacji. Prowadzono procedury pozyskania pozwolenie na budowę dla magistrali wodociągowej DN300, ul. Miałki Szlak – ul. Zagroble. Dodatkowo przez teren Parku planowany jest przebieg gazociągu wysokiego ciśnienia (w ramach budowy terminala LNG oraz wiązki ropociągów (w ramach rozbudowy bazy PERN).

- **Tereny przy ul. Ku Ujściu** – w ramach rozbudowy terminala intermodalnego kontynuowane były prace w zakresie inwestycji związanej z budową kanalizacji sanitarnej, a także w zakresie modernizacji i rozbudowy dostępowej infrastruktury kolejowo-drogowej.
- **Tereny przy ul. Azymutalnej** – w 2020 r. prowadzono rozmowy z inwestorami w celu komercjalizacji pozostałych terenów o powierzchni 1,4 ha.
- **Tereny przy ul. Michałki** – prowadzone były poszukiwania i dalsze rozmowy dotyczące komercjalizacji nieruchomości z zainteresowanymi inwestorami branży logistycznej.
- **Tereny przy ul. Uczniowskiej** – poprzez transakcję sprzedaży gruntu o powierzchni 1,27 ha skomercjalizowano 100% dostępnego terenu, na którym dominującym profilem działalności są usługi podmiotów z branży motoryzacyjnej.
- **Program inwestycyjny w Porcie Gdańsk** jest przedsięwzięciem wieloetapowym, obejmującym zadania związane z modernizacją infrastruktury portowej i dostępowej od strony lądu oraz dotyczące poprawy dostępu od strony wody. Do kluczowych inwestycji zrealizowanych w 2020 r. należy zaliczyć projekty realizowane przez Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A. (ZMPG) m.in.:
 - **„Modernizacja toru wodnego, rozbudowa nabrzeży oraz poprawa warunków żeglugi w Porcie Wewnętrznym w Gdańsku”** – w 2020 r. zakończono inwestycje związane z modernizacją wewnętrznego toru wodnego, przebudową nabrzeży (BON, N. Szczecińskie, N. Wiślane) w Torze Wodnym oraz rozbudową nabrzeży OPP i Mew. Dalsze prace związane będą z rozbudową Nabrzeży Oliwskiego, Zbożowego, Wiślouscie oraz Dworzec Drzewny. Projekt współfinansowany jest z programu CEF Transport. Planowany termin zakończenia całości inwestycji projektu to czerwiec 2022 r.;
 - **„Rozbudowa i modernizacja sieci drogowej i kolejowej w Porcie Zewnętrznym w Gdańsku”** – na zakres projektu składają się prace projektowe oraz roboty budowlane dotyczące sieci kolejowej oraz drogowej, w tym: modernizacja, przebudowa oraz budowa ok. 5,4 km dróg wraz z obiektami inżynierskimi (m.in. 4 wiaduktami drogowymi), a także modernizacja, przebudowa oraz budowa ok. 9,7 km torów wraz z 16 rozjazdami. Projekt współfinansowany jest z programu CEF Transport. Przewidywana data ukończenia inwestycji to pierwsza połowa 2021 r.;
 - **„Rozbudowa i modernizacja węzłów sieci bazowej w Porcie morskim w zakresie dostępowej infrastruktury drogowo-kolejowej”** – w ramach projektu planowana jest rozbudowa sieci komunikacyjnej rejonu Nabrzeża Przemysłowego. Inwestycja będzie obejmować obszar pomiędzy Nabrzeżem Przemysłowym a ul. Ku Ujściu oraz pomiędzy ul. Chemików a przyczółkiem przeprawy promowej w ciągu ul. Bosmańskiej przez Kanał Kaszubski. W zakres zadania wchodzi budowa oraz przebudowa układu drogowego na odcinku ok. 1,6 km i budowa oraz przebudowa układu torowego na odcinku ok. 6,0 km. W 2020 r. ogłoszono przetarg na wybór Wykonawcy Robót Budowlanych i Inżyniera Kontraktu dla tejże inwestycji. Projekt jest współfinansowany z programu CEF „Łącząc Europę”. Planowany termin zakończenia projektu to koniec 2023 r.;
 - **„Modernizacja II linii Nabrzeża Oliwskiego i Nabrzeża Ziółkowskiego”** – w 2020 r. zakończono pierwszy etap prac projektowych z pozyskaniem pozwolenia na budowę. Zakończenie planowanej inwestycji przewidziane jest w 2022 r.;
 - **„Przebudowa układu komunikacyjnego wraz z budową placu manewrowo-postojowego w rejonie skrzyżowania ulic: Chodackiego, Handlowej i Starowiślniej”** – trwały prace nad dokumentacją projektową, których zakończenie jest planowane w III kwartale 2021 r.;
 - **„Przebudowa Nabrzeża Bytomskiego w Porcie Gdańsk”** – w 2020 r. ogłoszono przetarg na wybór wykonawcy projektu. Po przebudowie fragmentu ok. 204 mb. nabrzeże umożliwi obsługę statków o długości 120 m. Inwestycja realizowana ze środków własnych ZMPG, ukończenie prac jest planowane w 2023 r.;
 - **„Rozbudowa Nabrzeża Północnego przy Falochronie Półwyspowym w Porcie Gdańsk”** – w związku z brakiem dofinansowania zewnętrznego dla realizacji przedmiotowej inwestycji podjęto decyzję o odstąpieniu od realizacji;
 - **Parkingi buforowe** – budowa parkingu przy ul. Portowej/Nowej Portowej mieszczącego 86 pojazdów. Parking zrealizowany ze środków własnych ZMPG. Planowana jest budowa kolejnych dwóch parkingów buforowych przy ul. Kontenerowej oraz przy ul. Ku Ujściu. W sumie planowane jest stworzenie kilkuset miejsc parkingowych.

- **Powierzchnie biurowe** – wśród inwestycji biurowych oddanych w 2020 r. wyróżnić można zrealizowany przez spółkę Skanska biurowiec Wave. Jest to I etap budowy kompleksu, w ramach którego powstaną łącznie dwa 14-piętrowe budynki biurowe. Ponadto zakończono budowę Olivia Prime B – kolejnego etapu Olivia Business Centre. Zakończono także rewitalizację dwóch obiektów: budynku Lastadia, a także objętego ochroną konserwatorską budynku dawnej Dyrekcji Stoczni Gdańskiej. Rozpoczęto również prace renowacyjne w obiekcie dawnej Remizy na terenie Stoczni Cesarskiej celem adaptacji na cele biurowo-usługowe.
- **Powierzchnie magazynowe** – w 2020 r. zrealizowano inwestycję magazynową na obszarze Pomorskiego Centrum Logistycznego przy ul. Kontenerowej. Wybudowana przez inwestora GLP (dawniej Goodman) hala o powierzchni 25 tys.m² stanowi już 4. ukończony obiekt magazynowy na tym terenie. Ponadto w 2020 r. rozpoczęto realizację kolejnych inwestycji magazynowych, takich jak Panattoni Park Gdańsk Airport (95,8 tys. m²) oraz Panattoni Park Gdańsk East III (33,6 tys. m²). Pozostałe inwestycje w budowie to w znacznej mierze projekty małych magazynów miejskich takie jak 7R City Flex Gdańsk II (11,4 tys. m²).
- **Zwolnienie z podatku CIT lub PIT** – przedsiębiorcy zamierzający realizować inwestycje we współpracy z Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną (PSSE) mogą liczyć na zwolnienie z podatku dochodowego z uwagi na nowe projekty inwestycyjne niezależnie od swojej lokalizacji oraz wielkości. Wysokość pomocy publicznej w formie zwolnienia z podatku CIT lub PIT w województwie pomorskim wynosi, w zależności od wielkości przedsiębiorstwa, od 35% do 55% kosztów kwalifikujących się do objęcia pomocą regionalną (m.in. koszty nabycia gruntu, rozbudowy lub modernizacji środków trwałych albo 2-letnie koszty pracy nowozatrudnionych pracowników). Zwolnienie podatkowe przyznawane jest na 12 lat, a w przypadku terenów mających uprzednio nadany status specjalnej strefy ekonomicznej – na 15 lat.
- **Zwolnienie z podatku od nieruchomości** – przedsiębiorcy zamierzający realizować inwestycje na terenie portu morskiego w Gdańsku mogą skorzystać ze zwolnienia od podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis. Zwolnienie odnosi się do nowo wybudowanych budynków, budowli lub ich części.
- **Granty inwestycyjne dla MŚP** – granty przyznawane w ramach realizowanego przez Agencję Rozwoju Pomorza S.A. projektu grantowego o tytule „Invest in Pomerania 2020” w ramach Działania 2.5. RPO WP na lata 2014–2020. Kierowane są do przedsiębiorstw z sektora MŚP, które mogą uzyskać wsparcie finansowane na realizację zamierzeń inwestycyjnych, związanych z budową nowych hal przemysłowych lub magazynowych lub potrzeby własnej działalności gospodarczej. Maksymalna wysokość grantu przypadająca na jeden projekt wynosi 200 tys. euro. W 2020 r. grant przyznano 6 przedsiębiorcom. W ramach dostępnej puli dofinansowania przewiduje wsparcie 13 inwestycji.
- **Konkurs grantowy na uzbrojenie terenów inwestycyjnych** – w 2020 r. odbyła się trzecia tura konkursu grantowego na uzbrojenie terenów inwestycyjnych, organizowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego. W ramach konkursu wnioskodawcy mogli uzyskać wsparcie finansowe do 85% wartości projektów inwestycyjnych na przygotowanie nowych działek pod potrzeby inwestorów. Minimalna powierzchnia działki, którą można zgłosić w ramach konkursu, to 5 ha.
- **Stypendium relokacyjne „Live more. Pomerania”** – w 2020 r. kontynuowano kierowany do przedsiębiorstw z sektora MŚP mechanizm wsparcia w procesach rekrutacyjnych. Przedsiębiorcy z sektorów IT oraz biotechnologii mogli ubiegać się o wsparcie finansowe w pozyskiwaniu specjalistów spoza województwa. Na każdego nowego pracownika możliwe było uzyskanie 10 tys. zł dofinansowania. W ramach dostępnej puli dofinansowania przewidziano sprowadzenie ok. 150 wysokiej klasy specjalistów.
- **Gdański Park Naukowo-Technologiczny (GPN-T)** – w 2020 r. w obiektach Parku działalność prowadziło 80 najemców, w tym firmy z obszaru nowych technologii i start-upów. Na terenie GPN-T działały m.in.: nowoczesne laboratoria, inkubator technologiczny, Data Center, miejsce dla innowacyjnych przedsiębiorstw oraz wynalazców.

Współpraca z inwestorami

Procesy współpracy z inwestorami prowadzone przez GARG obejmują szereg inicjatyw służących podnoszeniu standardów obsługi procesu inwestycyjnego i opieki nad klientem gospodarczym. Działania te są istotne nie tylko na etapie przystępowania do realizacji przedsięwzięcia, ale również w trakcie realizacji inwestycji oraz po jej zakończeniu. Współpraca z inwestorem już pozyskanym, polegająca w szczególności na kompleksowej pomocy doradczej, jest konieczna do zainicjowania kolejnych projektów inwestycyjnych.

Na przestrzeni ostatnich lat współpraca inwestycyjna przyniosła również rozwój projektów realizowanych w formule partnerskiej, w tym wdrażanych na podstawie regulacji ustawowych dotyczących partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), a także na podstawie koncesji na roboty budowlane lub usługi. Gdańsk, jako jedno z nielicznych miast w kraju, może poszczycić się portfelem zrealizowanych i ogłoszonych projektów PPP

o wartości łącznej wynoszącej blisko 1,6 mld zł netto, z czego ok. 288 mln zł netto to kwota przeznaczona na cele publiczne. Partnerstwo publiczno-prywatne to forma finansowania i realizacji projektów inwestycyjnych stanowiąca istotne narzędzie zwiększające możliwości inwestycyjne samorządu oraz skutecznie wspierające osiągnięcie długofalowych korzyści rozwojowych dla miasta i mieszkańców. Może stać się również ważną alternatywą dla kurczących się środków unijnych.

W zakresie działań w formule PPP przygotowuje się koncepcje projektów partnerskich, a także analizy, opracowania i dokumentacje przetargowe, monitoruje proces realizacji projektów partnerskich, ich harmonogramu i zakresu rzeczowego. Kluczową jednostką odpowiedzialną za realizację projektów partnerskich jest Centrum Partnerstwa i Biznesu funkcjonujące w strukturze Wydziału Polityki Gospodarczej Urzędu Miejskiego w Gdańsku. Gdański model PPP szczególnie mocno jest związany z projektami o charakterze rewitalizacyjnym. Są to projekty złożone, łączące wiele wymiarów życia społeczno-gospodarczego, realizowane na znajdujących się w niekorzystnej sytuacji obszarach miasta, wymagających nowoczesnego zagospodarowania i wzmacniania ich potencjału.

Wartość projektów w formule partnerskiej realizowanych w Gdańsku w latach 2014–2020 (w mln zł netto)

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w tym:	774,3	1 173,3	1 173,3	1 173,3	1 308,5	1 586,2	1 586,2
cele publiczne	202,0	237,0	237,0	237,0	237,0	288,0	288,0
wartość przedmiotu koncesji	7,0	7,0	7,0	7,0	142,0	142,0	142,0

Źródło: Wydział Polityki Gospodarczej, UMG.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA Najwyższe standardy obsługi procesu inwestycyjnego i opieki nad klientem gospodarczym

- W zakresie promocji gospodarczej regionu i kompleksowej obsługi podmiotów chcących zainwestować w regionie swoją działalność realizują w Gdańsku przede wszystkim **Zespół Promocji GARG** oraz Dział Obsługi Inwestora Agencji Rozwoju Pomorza (ARP).
- „Invest in Pomerania 2020” – celem projektu jest tworzenie spójnego systemu zachęt inwestycyjnych w różne formy wsparcia projektu inwestycyjnego na jego wstępnym etapie, w tym m.in. stworzenie tymczasowego biura lub umożliwienie rejestracji spółki. Zgodnie z założeniami inicjatywy Invest in Pomerania partnerzy prowadzą wspólne działania promocyjne i wymieniają się informacjami na temat obsługiwanych inwestorów. W ramach realizowanych projektów w 2020 r. wykonano w sumie ok. 133 usługi z zakresu przedstawiania ofert inwestycyjnych, przygotowania opracowań prawno-ekonomicznych, kojarzenia partnerów biznesowych, organizacji wizyt.
- Rzecznik Inwestora** – w 2020 r. członkowie zespołu Invest in Pomerania, w ramach usługi Rzecznik Inwestora, przyjęli 72 zgłoszenia inwestorów z prośbą o przyspieszenie procedur imigracyjnych lub wyjaśnienia z nimi związane.
- „Podniesienie standardów obsługi inwestora w województwie pomorskim” – projekt realizowany przez Agencję Rozwoju Pomorza S.A. skierowany jest do pracowników i kadry kierowniczej jednostek samorządu terytorialnego województwa pomorskiego oraz ich podmiotów (jednostek i spółek). W jego ramach zrealizowano audyt standardów obsługi inwestora oraz przeprowadzono szkolenia dla kadr zajmujących się obsługą inwestora, służących ulepszaniu oferty inwestycyjnej. Celem projektu jest również zacieśnianie współpracy pomiędzy JST na rzecz zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej. Projektem objętych jest 60 jednostek samorządu, a całkowity budżet wynosi 1 297 tys. zł. Zakończenie projektu przewidywane jest w 2021 r.
- Live more. Pomerania** – w 2020 r. Invest in Pomerania kontynuowała prace nad inicjatywą, której celem jest promocja przeprowadzki do województwa pomorskiego i podjęcie zatrudnienia u lokalnych pracodawców. W ramach projektu powstała platforma rekrutacyjna „Jobs in Pomerania” dla osób spoza województwa, skupiająca się na profilach najbardziej poszukiwanych przez pracodawców z Pomorza. Obecnie używana jest przez 60 partnerów korporacyjnych. Liczba użytkowników serwisu stale rośnie i zawiera aplikacje ponad 2,4 tys. kandydatów. W ramach ostatniej kampanii rekrutacyjnej skierowanej do programistów JAVA, w ciągu 4 miesięcy

osiągnięto cel pozyskania 200 zainteresowanych przeprowadzką kandydatów. Wśród nich ok. 40% stanowili obcokrajowcy (głównie z Ukrainy oraz Białorusi).

- **„Come 2 Pomerania”** – w ramach kampanii Live more. Pomerania i platformy rekrutacyjnej, przy współpracy z innymi ośrodkami zajmującymi się tematyką integracji migrantów, uruchomiono serwis „Come 2 Pomerania” dedykowany firmom, pracownikom i studentom z Białorusi poszukującym możliwości rozwoju swojej firmy lub kariery na Pomorzu. Portal prezentuje praktyczne informacje dot. kwestii pobytu, pracy itd. oraz pozwala na umieszczenie swojego CV w bazie. Serwis dostępny jest w dwóch wersjach językowych: rosyjskiej i angielskiej. Wersja rosyjskojęzyczna serwisu powstała z myślą o przedsiębiorcach oraz obywatelach Białorusi.
- Pod koniec 2020 r. zespół Invest in Pomerania pomyślnie przeszedł **proces certyfikacji Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (PAIH)**, potwierdzający spełnianie standardów obsługi inwestorów, wyznaczone przez PAIH.
- **Baza ofert inwestycyjnych** – platforma prezentująca potencjalnym inwestorom poszukującym atrakcyjnych lokalizacji ofertę terenów komercyjnych i działek inwestycyjnych z obszaru województwa pomorskiego. Baza zawierała w 2020 r. 38 zweryfikowanych i szczegółowo opracowanych ofert.
- Zaktualizowanie z inicjatywy ARP cyklicznego **Raportu Stanu Sektora BSS w Trójmieście**. Wzorem poprzednich lat przygotowano trzy publikacje na potrzeby działań promocyjnych, tj.: zaktualizowany raport ogólnogospodarczy, nieruchomościowy (oferta inwestycyjna) oraz publikację poświęconą potencjałowi rozwoju sektora morskiej energetyki wiatrowej.
- **Centrum Kompetencji STOS Politechniki Gdańskiej** – w 2020 r. rozpoczęła się budowa Centrum Kompetencji STOS (Smart and Transdisciplinary knOwledge Service) Politechniki Gdańskiej, w którym mieścić się będzie m.in. jeden z najszybszych superkomputerów w Polsce. Centrum będzie stanowiło jednostkę innowacyjną i unikalną w skali kraju. Ma odpowiadać na stale rosnące zapotrzebowanie na realizację prac badawczo-rozwojowych wymagających dużych obliczeń, przetworzenia lub zarchiwizowania ogromnych zbiorów danych czy też świadczenia zaawansowanych usług obliczeniowych typu SMART. Odbiorcami oferty Centrum Kompetencji STOS będą przede wszystkim przedsiębiorstwa. Planowane zakończenie budowy tej trzykondygnacyjnej nieruchomości o powierzchni 12 tys. m² to 2022 r.
- **Centrum Programowania Robotów Przemysłowych (CPRP)** – to wspólna inicjatywa Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Instytutu Maszyn Przepływowych Polskiej Akademii Nauk. Ośrodek umożliwia podnoszenie kompetencji pracowników, a także pomaga uczniom szkół branżowych w obraniu ścieżki kariery związanej z automatyką oraz robotyką. Prowadzi również zajęcia z druku 3D. Oferta Centrum stanowi odpowiedź na wyzwania i potrzeby rynku związane z rozwojem Przemysłu 4.0.
- **Projekty partnerstwa publiczno-prywatnego** – stanowią przedsięwzięcia wieloetapowe, służące realizacji inwestycji mających na celu poprawę infrastruktury oraz usług kierowanych do mieszkańców. Do kluczowych inwestycji realizowanych w modelu współpracy w 2020 r. zaliczyć należy projekty, takie jak:
 - **„Zagospodarowanie północnego cypla Wyspy Spichrzów w Gdańsku”** – przedsięwzięcie polegające na kompleksowym zagospodarowaniu i zabudowie nieruchomości na obszarze północnego cypla Wyspy Spichrzów celem stworzenia reprezentatywnej zabudowy stanowiącej architektoniczno-funkcjonalną wizytówkę Miasta. Realizacja inwestycji obejmuje: budowę kompleksu mieszkalno-usługowego, odbudowę infrastruktury sieciowej i drogowej wraz z wkomponowaniem obiektów zabytkowych, przebudowę mostu Stągiewnego na most zwodzony, budowę obrotowej kładki pieszej na Motławie, remont Długiego Pobrzeża, a także budowę mariny. Zakończenie inwestycji planowane jest w 2023 r. W lipcu 2020 r. oddana została do użytku obrotowa kładka dla pieszych (koszt netto 10,56 mln zł). W 2020 oraz na początku 2021 r. partner prywatny rozpoczął realizację obiektu celu publicznego – przebudowę Mostu Stągiewnego jako mostu zwanego (łącznie planowany koszt to 5,2 mln zł netto) oraz budowę mariny (4,5 mln zł netto);
 - **„Zagospodarowanie Targu Siennego i Targu Rakowego w Gdańsku”** – projekt polegający na kompleksowej zabudowie obszaru położonego w kwartale ulic 3 Maja, Hucisko, Wały Jagiellońskie, Armii Krajowej, zakładający zachowanie istniejących obiektów, tj. zabytkowego Budynku Sióstr Elżbietanek, budynku należącego do Dyrekcji Poczty i Telekomunikacji oraz Wojewódzkiej Biblioteki i Parku Harcerzy Polskich. W 2020 r. trwały prace związane z przygotowaniem dokumentacji niezbędnej do zakończenia rozliczania projektu;
 - **„Zagospodarowanie obszaru dawnej zajezdni tramwajowej na Dolnym Mieście w Gdańsku”** – projektem objętych jest 11 ha nieruchomości gruntowych zabudowanych i niezabudowanych, w tym 18 lokalizacji planowanych do realizacji zabudowy kubaturowej (plomby, uzupełnienia pierzei), a także zagospodarowanie 5,5 ha terenów zielonych i realizacja 2 km dróg. Dzięki przedsięwzięciu zostaną zrealizowane obiekty o charakterze komercyjnym, a także publicznym – Szkoła Podstawowa nr 65 zyska zmodernizowane, w pełni wyposażone boisko, powstanie nowoczesny, większy budynek przedszkola przy ul. Szuwary 2, budynek dawnego gimnazjum przy ul. Śluza 3 zostanie zaadoptowany na nowe funkcje, drogi zyskają nową nawierzchnię, pojawią się ponadto elementy małej architektury, oświetlenie,

ciągi pieszo-rowerowe, plac zabaw i siłownia zewnętrzna. Kolejne zabytkowe obiekty zostaną wyremontowane i odzyskają dawny blask. Inwestorzy zadbają także o tereny zielone wzdłuż nabrzeża koryta Nowej Motławy i bastiony Reduta Wyskok i Wilk. Sercem zrewitalizowanej części dzielnicy będzie zajezdnia tramwajowa przy ul. Kurzej. Zabytkowa hala zajezdni ma funkcjonować jako obiekt komercyjny, jednakże o charakterze ogólnodostępnym, aktywizującym i integrującym społeczność lokalną. Plac publiczny znajdujący się przed zajezdnią będzie stanowił otwartą przestrzeń przeznaczoną m.in. dla organizacji różnorodnych wydarzeń. Wokół zajezdni pojawi się nowa zabudowa mieszkaniowo-usługowa nawiązująca skalą i charakterem do istniejącej historycznej. W 2020 r. prowadzono prace projektowe, których realizacja rozpocznie się w 2021 r. W pierwszej kolejności realizowane będzie boisko przy szkole podstawowej nr 65 (1,9 mln zł netto);

- o **zaprojektowanie, sfinansowanie, wybudowanie i eksploatacja ogólnodostępnych parkingów kubaturowych w Gdańsku** – w ramach projektu w Śródmieściu Gdańska mają powstać cztery parkingi, łącznie na ponad 1,2 tys. miejsc postojowych. W ramach realizacji projektu planowane jest powstanie trzech parkingów podziemnych zlokalizowanych przy Podwalu Przedmiejskim, Podwalu Staromiejskim i Targu Węglowym oraz jednego naziemnego wielopoziomowego parkingu przy Długich Ogrodach. Umowa na zaprojektowanie, sfinansowanie, wybudowanie i eksploatację ogólnodostępnych parkingów kubaturowych zawarta została w formie koncesji na roboty budowlane lub usługi. Łączna planowana wartość inwestycji wynosi 135,2 mln zł netto. W 2020 r. Inwestor złożył odwołanie do Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (MKDNIŚ) w sprawie decyzji PWKZ. MKDNIŚ uchylił zaskarżone decyzje PWKZ i skierował sprawę do ponownego rozpatrzenia. W związku z brakiem działań ze strony PWKZ Inwestor skierował skargi do MKDNIŚ oraz do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. W czerwcu 2020 r. został zawarty aneks nr 1 do umowy zmieniający harmonogram projektu;
- o **budowa kolumbariów na gdańskich cmentarzach** – w grudniu 2020 r. zostało ogłoszone postępowanie na wybór partnera prywatnego dla projektu. W 2021 r. planowane jest wyłonienie inwestora oraz podpisanie umowy z wybranym partnerem prywatnym dla przedsięwzięcia rozbudowy kolumbariów w lokalizacjach cmentarza Oliwskiego oraz cmentarza Srebrzysko;
- o planowana do realizacji inwestycja **Metropolitalnego Pakietu Drogowego** – w 2020 r. kontynuowane były prace mające na celu rozwój projektu w ramach Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot. Do Pakietu 23 samorządy zgłosiły łącznie ok. 100 różnych odcinków dróg. Wśród nich są lokalne drogi gminne, wymagające remontu lub przebudowy, ale są też duże inwestycje, jak np. budowa bezkolizyjnego powiązania dróg łączących północne i południowe dzielnice Wejherowa oraz obwodnicy Pierwoszyňa w gminie Kosakowo. Wartość inwestycji zgłoszonych do Metropolitalnego Pakietu Drogowego w formule PPP szacuje się wstępnie na 850 mln zł. Kwota ta może ulec zmianie w toku negocjacji z partnerami prywatnymi.

Promocja gospodarcza

Promocja potencjału gospodarczego stanowi ważny aspekt kształtowania atrakcyjności inwestycyjnej. Kluczowym elementem wzmocnienia rozpoznawalności wizerunku Gdańska i obszaru metropolitalnego w kraju i za granicą jest organizacja i udział w imprezach targowych i wystawienniczych. Ważnym aspektem jest także rozwój turystyki biznesowej oraz branży przemysłu spotkań i wydarzeń kierowanych do różnych grup odbiorców. Działania te pozwalają na zaprezentowanie oferty kierowanej do potencjalnych inwestorów polskich i zagranicznych oraz osób i organizacji zainteresowanych intensyfikacją współpracy gospodarczej. Rozwój sieci kontaktów biznesowych służy ponadto wsparciu aktywności lokalnych przedsiębiorców w sferze powiązań międzynarodowych.

Skutki gospodarcze kryzysu związanego z pandemią COVID-19 są w poszczególnych branżach i rodzajach przedsiębiorstw różne. Bardzo dotkliwie ograniczenia dotyczące przemieszczania się i podróży wprowadzone w następstwie kryzysu związanego z koronawirusem odczuł sektor turystyczny i wystawienniczy. Efektem czego stał się wyraźny spadek liczby turystów i odwiedzających. W odpowiedzi na wyzwania sanitarne wiele wydarzeń promocyjnych prowadzonych było w zmienionej formie, np. przy wykorzystaniu narzędzi zdalnych w środowisku internetowym lub formie hybrydowej.

Gdański System Konferencyjny, kompleksowa platforma online umożliwiająca sprawną realizację wydarzeń, wdrażany przez Gdańską Organizację Turystyczną otrzymał w 2020 r. główną nagrodę Marszałka Województwa Pomorskiego w kategorii „Innowacje w turystyce”. Nagroda przyznawana jest w dziedzinie rozwoju turystyki na Pomorzu w ramach Światowego Dnia Turystyki.

Podkreślić należy, że sytuacja wynikająca z pandemii istotnie wpłynęła na działalność targowo-konferencyjną, a jeszcze bardziej na eventową – w dużej mierze blokując możliwość spotkania w dotychczasowych formułach. Wśród wydarzeń, które w 2020 r. zostały odwołane, należy wymienić zarówno wydarzenia ogólnosiwiatowe, tj. Igrzyska Olimpijskie w Tokio, Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej, czy też bliższe zagadnieniom inwestycyjnym MIPIM Cannes 2020 lub Expo Real Monachium 2020.

Na organizowane w Gdańsku wydarzenia targowe, konferencyjne czy eventowe przyjeżdżała do Gdańska duża grupa uczestników – wystawców czy turystów, którzy prawdopodobnie, gdyby nie te wydarzenia, nie przyjechaliby do Gdańska. Organizacja tego typu wydarzeń przyczynia się niewątpliwie do wzrostu rozpoznawalności marki miasta i wpływa na atrakcyjność inwestycyjną, a przede wszystkim generuje dodatkowe przychody dla innych branż.

Prognozuje się, że zmiany w branży targowo-eventowej będą oddziaływać także na 2021 r. Wciąż trwają prace mające na celu organizację kluczowych dla branży targowej w Gdańsku imprez, takich jak Międzynarodowe Targi Kolejowe TRAKO (w formie stacjonarnej lub hybrydowej) oraz Amberif (w nowatorskiej formule online), a także Jarmark św. Dominika (ponownie w wymaganym reżimie sanitarnym). Według opinii międzynarodowych ekspertów, możliwość realizacji pierwszych wydarzeń targowych może nastąpić w III lub IV kwartale 2021 r. Widoczny jest silny trend ograniczania wsparcia imprez wyjazdowych na rzecz organizacji dużych wydarzeń krajowych i lokalnych skoncentrowanych na promocji eksportu (takie rozwiązania wdrożono już w Niemczech, m.in. w ośrodkach targowych w Düsseldorfie i Monachium). W odpowiedzi na tak określone zapotrzebowanie i konieczność odbudowy krajowych i lokalnych rynków, wydaje się konieczne wsparcie wydarzeń proekspansyjnych budowanych na bazie krajowych producentów i usługodawców oraz aktywne zapraszanie zagranicznych klientów w celu odnowienia i pobudzenia relacji handlowych (m.in. poprzez takie instrumenty, jak „hosted buyers”). Równolegle konieczny jest dalszy rozwój wydarzeń targowych i konferencyjnych w formule online oraz hybrydowej, a także szeroka promocja wydarzeń w obliczu rosnącej konkurencji krajowej i zagranicznej (w tym celu w MTG S.A. uruchomiono nowoczesne studio transmisyjne).

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Trwała globalna rozpoznawalność Gdańska i Obszaru Metropolitalnego jako ośrodka sukcesu gospodarczego

- **„Pomerania – Nevada Dialogue of the Future”** – w pierwszym kwartale 2020 r. zostało zrealizowane wydarzenie gospodarcze, które związane było z wizytą misji gospodarczej przedsiębiorców oraz przedstawicieli Biura Gubernatora stanu Nevada – Europe Trade & Education Mission powered by U.S. Small Business Administration State Trade Expansion Program. Była to już druga wizyta misji gospodarczej z tego regionu w Gdańsku (pierwsza miała miejsce w 2017 r.). Wydarzenie w całości dedykowane było podmiotom zainteresowanym współpracą lub działalnością na rynku amerykańskim, w szczególności w obszarze stanu Nevada. Uczestniczyli w nim przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Gdańsku i Uniwersytetu Gdańskiego. Partnerem wydarzenia był Inkubator STARTER.
- **Wizyta delegacji z Bremy** – w sierpniu 2020 r. we współpracy z UMG i innymi miejskimi podmiotami Gdańska Agencja Rozwoju Gospodarczego gościła Prezydenta Parlamentu Bremeńskiego wraz z delegacją, którym zaprezentowano informacje dotyczące potencjału gospodarczego oraz możliwości inwestycyjnych w Gdańsku.
- **Serwis visitgdansk.com** – kontynuowane były działania promocyjne Gdańska na arenie krajowej i międzynarodowej za pośrednictwem serwisu visitgdansk.com – oficjalnego i największego portalu internetowego miasta. Na portalu uruchomiono sekcję, w której można pobrać przewodniki, broszury i mapy w formie e-booków, a także livechat obsługiwany całodobowo przez informatorów GOT. W 2020 r. z portalu skorzystało niemal 270 tys. użytkowników, generując prawie 700 tys. odsłon. Wśród pobierających przeważały osoby z Polski (70% ruchu). Z poza naszego kraju znaczące grupy stanowili mieszkańcy Niemiec, Turcji, Portugalii i Wielkiej Brytanii.
- **Trippass** – w 2020 r. rozpoczęto prace nad projektem zbudowania na bazie Karty Turysty, karty umożliwiającej korzystanie z atrakcji turystycznych w całym kraju. W pierwszej kolejności uruchomiona zostanie wersja pilotażowa karty obejmująca ofertę czterech miast: Gdańska, Lublina, Opola i Giżycka.
- W 2020 r. kontynuowane były **badania oraz analiza danych statystycznych** w obszarze ruchu turystycznego zarówno indywidualnego, jak i biznesowego. Do najważniejszych źródeł danych należały: dane pozyskane w ramach badań ruchu turystycznego (prowadzonych wraz z Pomorskim Instytutem Naukowym), badania rynku spotkań, badania branży turystycznej (także w kontekście pandemii COVID-19) oraz badania marki visitgdansk. Uzupełnieniem zebranych informacji były dane Informacji Turystycznej, GUS, raporty ECM oraz ICCA. Wyniki tych analiz były wykorzystywane w bieżącej działalności organizacji oraz udostępniane członkom GOT, przedstawicielom branży turystycznej oraz innym zainteresowanym podmiotom.

- **Akcja #CityWillWait** powstała w odpowiedzi na zagrożenie epidemiczne COVID-19. Inicjatywę zapoczątkowała Gdańska Organizacja Turystyczna pod hasłem #GdanskWillWait. Celem inicjatywy było podtrzymanie zainteresowania podróżami wśród turystów w momencie wprowadzenia obostrzeń w marcu 2020 r. oraz wsparcie lokalnej branży turystycznej. Akcją udało się zainteresować inne miasta z Polski – łącznie 12 miast dołączyło do projektu (Gdańsk, Warszawa, Poznań, Łódź, Lublin, Toruń, Olsztyn, Kielce, Sopot, Opole, Kraków, Szczecin, Gdynia), a sama akcja nabrała wymiaru ogólnokrajowego, w której liderem i koordynatorem projektu był Gdańsk.
- **Akcja #GdanskIsReady** to kontynuacja działań po zakończeniu akcji #CityWillWait. Komunikacja rozpoczęła się w momencie odmrażania gospodarki po obostrzeniach wprowadzonych w marcu 2020 r. Polskie miasta biorące udział w kampanii #CityWillWait podjęły wspólne działania i były gotowe na bezpieczne przyjęcie powracających turystów. Dlatego też akcja była kontynuowana pod hasłem #CityIsReady #JesteśmyGotowi od maja 2020 r.
- **#CzasNaGdańsk** to kampania promocyjna rozpoczęta w lipcu 2020 r., promująca Gdańsk pod kątem turystycznym. Kampania miała zasięg ogólnokrajowy. W ramach kampanii prowadzone były działania zasięgowe, reklama online, reklama w prasie, outdoor. W ramach kampanii powstała dedykowana podstrona, na której były prezentowane oferty z zakresu zakwaterowania, gastronomii i atrakcji turystycznych w Gdańsku – przygotowane przez partnerów kampanii. Główną osią kampanii był film promujący, zachęcający do przyjazdu do Gdańska i pokazujący, jak wiele turysta może odkryć w mieście podczas weekendowego pobytu.
- **Udział w sieciach współpracy i międzynarodowych organizacjach turystycznych** – Gdańska Organizacja Turystyczna reprezentuje miasto Gdańsk także przez udział w sieciach współpracy i międzynarodowych organizacjach turystycznych – European Cities Marketing (ECM), Cruise Baltic oraz International Congress and Convention Association (ICCA). W ramach tej współpracy GOT/GCB uczestniczyło w 10 wydarzeniach, w tym w 3 w roli eksperta.
- **Gdański System Konferencyjny** – w 2020 r. kontynuowano prace nad rozwojem systemu, który wspiera organizatorów wydarzeń, spotkań i konferencji na każdym etapie realizacji przedsięwzięcia, od stworzenia strony www i włączenia systemu rejestracji, przez komunikację i zarządzanie uczestnikami za pośrednictwem aplikacji mobilnej, po rozliczenie i podsumowanie wydarzenia. W 2020 r. za pośrednictwem systemu obsłużono 2,5 tys. osób uczestniczących w 26 wydarzeniach. W ramach rozwoju systemu dostosowano go do organizacji wydarzeń online, wprowadzono elastyczną możliwość tworzenia podstron wydarzenia, wyznaczono ścieżki realizacji dla wydarzeń biznesowych, indywidualnych i grupowych, rozbudowano moduły: aktualności, działań informacyjnych od organizatora do uczestnika wydarzenia oraz moduł odpowiedzialności społecznej.
- **Gdansk Convention Bureau** – pomimo ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, Gdansk Convention Bureau (GCB) w ramach promocji Gdańska i rozwoju turystyki biznesowej uczestniczyło w 6 targach i spotkaniach biznesowych: CONVENE w Wilnie, Wyred World Forum by M&I (online), World Travel Market 2020 (online), IBTM World Barcelona (online), Virtual Meeting Day by WITS (online) oraz Discover Central Europe Online Workshop. W trakcie tych wydarzeń pozyskano 135 nowych kontaktów biznesowych. Zorganizowano 6 wizyt studyjnych, w których wzięło udział 71 osób. Ponadto GCB rozpoczęło starania o organizację w Gdańsku 6 wydarzeń międzynarodowych, tj.: World Water Congress 2025, ENTER2022 eTourism Conference, European Congress for Sport Psychology, World Congress of the International Union of Angiology, Conference of Society for Applied Research in Memory and Cognition, International Association of Public Transport (UITP) – Transport Summit 2025. Jednak ze względu na pandemię, procesy aplikowania zostały wstrzymane lub opóźnione.
- **Działalność targowo-konferencyjna** – ogłoszony przez Rząd RP zakaz organizowania imprez targowych wymusił na Spółce Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A. skupienie się na realizacji tych projektów, które mogły odbywać się w warunkach trwającej pandemii. Zrealizowano projekty w zmienionej lub całkowicie nowej formule: Jarmark św. Dominika, Festiwal Balonów na Wyspie Sobieszewskiej – imprezy zewnętrzne w pełnym reżimie sanitarnym. W krótkim okresie odmrożenia branży targowej zorganizowano Międzynarodowe Targi Bursztynu i Biżuterii Amberif, które odbyły się w halach AmberExpo na podstawie wytycznych opracowanych przez Polską Izbę Przemysłu Targowego i Głównego Inspektora Sanitarnego oraz pozytywnie przyjęty przez wystawców i klientów wirtualny Jarmark Bożonarodzeniowy, zrealizowany jako pierwszy w Polsce w formule online. Komplementarnie do tego wydarzenia, we współpracy z miastem, uruchomiono „Gdański Szlak Kulinaryny”, mający na celu wsparcie gdańskiej branży gastronomicznej. W 2020 r. w ramach działalności realizowanej przez Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A. (MTG) zorganizowano łącznie 25 różnorodnych wydarzeń, tj.: targi, konferencje, bale, gale oraz inne spotkania także w formule online, w których łącznie uczestniczyło 35 tys. osób. W obiekcie AmberExpo zorganizowano ponadto BIKE TRADE SHOW, Targi Młodej Pary, Targi Mieszkań i Domów, Targi Mamy i Dziecka, Targi Procad Expo, Gala Evening Pracodawców Pomorza, spotkanie coachingowe Jakuba Bączka, Europejskie Forum Finansowe (głównie w formule online), walne zgromadzenia podmiotów różnego charakteru i seminaria branżowe. Ponadto Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A. dostosowały swoje przestrzenie do panujących obostrzeń i stworzyły profesjonalne studio online (Amber Studio), które przyczyniło się do przeprowadzenia w formule wirtualnej wydarzeń, takich jak: Pomorskie Forum Solidarności Klimatycznej, Pomorskie Eko Forum, Obywatelskie Spotkanie Gdańszczan, Gdańską Galę Sportu oraz konferencja InfoShare. W związku z pandemią COVID-19 w 2020 r. podjęto także decyzje dotyczące utworzenia w halach AmberExpo szpitala tymczasowego. Projekt stworzenia szpitala tymczasowego koordynował specjalnie powołany zespół, w skład którego wchodzi przedstawiciele: Grupy LOTOS,

Międzynarodowych Targów Gdańskich, szpitala COPERNICUS, miasta Gdańska i wojewody pomorskiego. Szpital rozpoczął funkcjonowanie w marcu 2021 r.

- Uzupełnieniem aktywności MTG S.A. stanowiła eventowa działalność Areny Gdańsk Operator Sp. z o.o. operatora Stadionu w Gdańsku. Zaplanowane na 2020 r. duże wydarzenia – w tym **Finał Ligi Europy** – ze względu na pandemię COVID-19 zostały przeniesione na 2021 r.
- W ramach działalności **Invest in Pomerania** zrealizowano w 2020 r. 49 wydarzeń służących promocji gospodarczej województwa pomorskiego (głównie w trybie zdalnym).
- **Pomorski Broker Eksportowy** – kompleksowy system wspierania eksportu w województwie pomorskim. Projekt realizowany w konsorcjum, który pomaga przedsiębiorcom z północnej części Polski promować swoje produkty na rynkach międzynarodowych, nawiązywać współpracę z zagranicznymi kontrahentami oraz pozyskiwać wiedzę o szeroko pojętym eksporcie. W ramach projektu w 2020 r. wsparto przedsiębiorców z województwa pomorskiego poprzez organizację dedykowanych cykli seminariów w ramach ścieżki tematycznej „USA&China Gate” dla branży spedycyjno-logistycznej oraz w ramach ścieżki tematycznej „Export Gate” dla wszystkich grup przedsiębiorców, podczas których szeroko omawiane były rynki amerykański oraz niemiecki. Ponadto partycypowano m.in. w targach i wydarzeniach biznesowych takich, jak BETT Show 2020 w Londynie, BRIDE DUBAI 2020, konferencja Business Beyond Borders – Destination Africa oraz ARAB HEALTH 2020 w Dubaju.

12. INFRASTRUKTURA

Infrastruktura techniczna kształtuje warunki życia mieszkańców. Rozwój miejskich systemów wodociągowych, kanalizacyjnych, zagospodarowania wód opadowych i roztopowych, energetycznych, łączności oraz mieszkalnictwa umożliwia zaspokojenie potrzeb materialno-bytowych. Infrastruktura techniczna determinuje również warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Zalicza się do kluczowych elementów rozwoju i wzrostu gospodarczego. Modernizacja infrastruktury odbywa się z dbałością o ochronę środowiska, co w sposób bezpośredni i pośredni decyduje o jakości życia mieszkańców, atrakcyjności inwestycyjnej i lokalizacyjnej Gdańska.

Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza

Ograniczanie unoszących się w powietrzu zanieczyszczeń to jeden z celów operacyjnych, który jest realizowany dzięki rozwojowi miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, likwidacji starych źródeł węglowych, kompleksowej modernizacji budynków oraz inwestycji w oświetlenie uliczne. W efekcie tych działań jednostkowe zużycie ciepła i energii elektrycznej ulegnie zmniejszeniu przy jednoczesnym podniesieniu komfortu życia i znaczącym obniżeniu emisji do powietrza zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych. Systematycznie rośnie świadomość gdańszczan na temat źródeł zanieczyszczeń powietrza, w tym szkodliwości spalania paliw kopalnych. Prowadzone działania edukacyjne ukierunkowują na proekologiczne postawy i dają wymierne korzyści w postaci wzrostu zainteresowania programem dotacji na wymianę ogrzewania węglowego na przyjazne środowisku.

INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA I GAZOWA

Zapotrzebowanie na ciepło w Gdańsku jest pokrywane z czterech rodzajów źródeł: miejskiej sieci ciepłowniczej, wysokoparametrowych ciepłowni lokalnych, indywidualnych źródeł ciepła i niewielkich kotłowni oraz źródeł przemysłowych. Główne źródło ciepła dla systemu centralnego ogrzewania zapewnia Elektrociepłownia Gdańsk zarządzana przez PGE Energia Ciepła Oddział Wybrzeże. Zasila ona w ciepło część Sopotu, cały dolny taras miasta (poza Wyspą Sobieszewską) oraz dzielnice południowe Gdańska. Od 2017 r. sieć ciepłownicza jest obecna na górnym tarasie – Matarni, a od 2019 r. również w Osowie.

Sieć ciepłownicza i urządzenia sieciowe na terenie Gdańska są w dobrym stanie technicznym. Właściciel – Grupa GPEC – prowadzi konsekwentne działania modernizacyjne, wymieniając sieci kanałowe na bardziej efektywne preizolowane. Sieć jest sukcesywnie rozwijana zgodnie z tempem rozwoju budownictwa w poszczególnych dzielnicach Gdańska, w tym m.in. na terenie Osowej, Śródmieścia, Wrzeszcza, Chełmu, Oruni i Ujeściska-Łostowic. Długość sieci ciepłowniczej na koniec 2020 r. wynosiła 721 km.

Długość sieci gazowej i ciepłowniczej oraz liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci gazowej i ciepłowniczej w Gdańsku w 2020 r.

Wyszczególnienie	
Sieć gazowa (w km)	1061,1*
Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci gazowej	26 380
Sieć ciepłownicza (w km)	721,0
Liczba budynków mieszkalnych z przyłączem do sieci ciepłowniczej	28 474

*Dane za 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, danych GPEC oraz danych Wydziału Gospodarki Komunalnej, UMG ze sprawozdania SG-01-3/M.

Infrastruktura gazowa jest w dobrym stanie technicznym. Źródłem gazu dla Gdańska jest ogólnokrajowy system gazociągów wysokometanowych. Krajowa magistrala przebiega poza granicami miasta, a stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia znajdują się w Przejazdowie, Juszkowie, Baninie, Wiczlinie (rezerwowa), Starej Pile (rezerwowa). System miejski jest przyłączony za pośrednictwem gazociągów średniego ciśnienia.

OŚWIETLENIE

Oświetlenie ulic, skwerów i ciągów pieszo-rowerowych zwiększa poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta, równocześnie poprawiając atrakcyjność komunikacji pieszej, rowerowej i miejskiej. W Gdańsku jest obecnie ponad 40 tys. punktów świetlnych, z czego 26 tys. należy do miasta i jest utrzymywanych przez Gdański Zarząd Dróg i Zieleni, a 14 tys. jest własnością firmy Energa Oświetlenie Sp. z o.o., która świadczy odpłatnie usługę oświetlania ulic. Dodatkowo w celu wyeksponowania walorów obiektów zabytkowych, mostów, wiaduktów w Gdańsku działa ponad 3 tys. punktów oświetlenia iluminacyjnego.

W 2020 r. na ulicach Gdańska pojawiło się 1500 nowych punktów oświetleniowych, co pozwoliło na oświetlenie 21 km (w tym 14 km w ramach programu „Jaśniejszy Gdańsk”) dróg, chodników i ciągów pieszych. Realizowany był kolejny etap programu „Jaśniejszy Gdańsk”, którego celem jest oświetlenie wszystkich zamieszkałych ulic w mieście i poprawa efektywności energetycznej.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i emisji zanieczyszczeń do powietrza

- W wyniku **realizacji projektów ciepłowniczych** w 2020 r. wybudowano 10,8 km nowych sieci ciepłowniczych i przyłączy oraz zmodernizowano 4,8 km sieci, a także podłączono do miejskiej sieci ciepłowniczej 216 budynków mieszkalnych (w tym 60 budynków z rynku istniejącego) oraz 61 budynków handlowo-usługowych, użyteczności publicznej i innych. Największą inwestycję modernizacyjną na sieci przeprowadzono w rejonach ulic: Śląskiej, Wejhera i 3 Maja. Dzięki tej inwestycji została ograniczona emisja dwutlenku węgla o ok. 700 ton rocznie.
- Prowadzono **prace termomodernizacyjne** mające na celu zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii cieplnej.
- **Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej** – placówek oświatowych. Realizowano proces modernizacji energetycznej obiektów oświatowych należących do miasta Gdańska w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Projekt obejmuje łącznie 29 placówek oświatowych i zakłada wykonanie inwestycji w poszczególnych placówkach objętych opracowaniem do 2022 r. Łączny koszt inwestycji zrealizowanych w powyższym zakresie w 2020 r. objął wydatki w kwocie 16,8 mln zł i dotyczył wykonania zadania w 7 obiektach użyteczności publicznej – placówkach oświatowych (Żłobek nr 1, Szkoła Podstawowa Specjalna nr 28, Szkoła Podstawowa nr 24, Przedszkole nr 7, Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 5 (SP 92), Przedszkole nr 49, Przedszkole nr 33). Głównym celem projektu jest ograniczenie poziomu zużycia energii w remontowanych obiektach, a tym samym optymalizacja kosztów ponoszonych przez poszczególne placówki oświatowe w powyższym zakresie. Dodatkowo należy podkreślić kwestię poprawy stanu technicznego obiektów, a także estetyki elewacji zewnętrznej.
- W 2020 r. **objęto termomodernizacją 4 gminne budynki mieszkalne**, z których 1 został już przekazany do użytkowania, zaś pozostałe 3 są w trakcie remontów kompleksowych z planowanym zakończeniem w 2021 r.
- **Wielki Młyn** – zakończono I etap prac termomodernizacyjnych oraz rozpoczęto II etapu prac przebudowy i adaptacji Młyna wraz z II etapem termomodernizacji.
- Zakończono kompleksową rewaloryzację budynków przy ul. Lastadia 2 i Lastadia 41. W ramach wykonanych prac całkowicie przebudowano i wzmocniono konstrukcję obiektu, wykonano pełną rewaloryzację zabytkowych elewacji. Modernizacja termooenergetyczna objęła docieplenie ścian zewnętrznych, wykonano nowe instalacje i przyłącza do budynków, węży ciepła oraz konstrukcje dachów wraz z ociepleniem. Wymieniono także starą stolarkę okienną na nową 3-szybową
- W 2020 r. nastąpiły zmiany w Regulaminie udzielania dotacji celowych na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną. Zlikwidowano **dotacje udzielane na zamianę ogrzewania węglowego** na gazowe, elektryczne, podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, tj. w budynkach wolno stojących albo budynkach w zabudowie bliźniaczej, szeregowej lub grupowej. Udzielono 224 dotacje na wymianę ogrzewania węglowego, na łączną kwotę ponad 1,5 mln zł. W ramach tych środków zlikwidowano na terenie Gdańska 355 tradycyjnych pieców węglowych i uniknięto spalania ponad 800 ton węgla. Najwięcej zlikwidowanych palenisk węglowych znajduje się w dzielnicach: Wrzeszcz, Śródmieście (w tym Dolne Miasto) i Nowy Port, w tym w 34 lokalach mieszkalnych z zasobu mieszkań komunalnych.
- Wspierano zakup i **montaż instalacji kolektora słonecznego**.
- W ramach programu budowy oświetlenia „Jaśniejszy Gdańsk” w 2020 r. oświetlono ok. 14 km ulic i ciągów pieszych w 56 lokalizacjach za kwotę blisko 7,7 mln zł. Uzgodniono warunki projektowe budowy i przebudowy oświetlenia ulicznego kolejnego etapu przewidzianego na 2021 r. w 65 lokalizacjach. Nowe oświetlenie, to energooszczędna technologia LED, której towarzyszy rozbudowa systemu monitoringu i sterowania oświetleniem ulicznym. Kwota przeznaczona na kolejny rok to ok. 6 mln zł.

- W 2020 r. wprowadzono usługę **Białego Światła**, czyli wymiany oświetlenia na nowe w technologii energooszczędnej LED na majątku Energa Oświetlenie Sp. z o.o. W analizowanym roku oświetlenie zlokalizowane przy 216 ulicach lub ich fragmentach poddano modernizacji.
- Kontynuowano prace związane z wdrożeniem **systemu zarządzania zużyciem energią**, w tym optymalizacji kosztów jej zużycia w budynkach szkolnych. W rezultacie podjętych działań zaproponowano zmianę poszczególnych grup taryfowych, a także obniżenie parametrów dotyczących wielkości mocy zamówionej energii elektrycznej w placówkach przedszkolnych prowadzonych przez Gminę Miasta Gdańska.
- Prowadzono **prace koncepcyjne** dotyczące rozwoju **energetyki odnawialnej** na budynkach jednostek oświatowych.

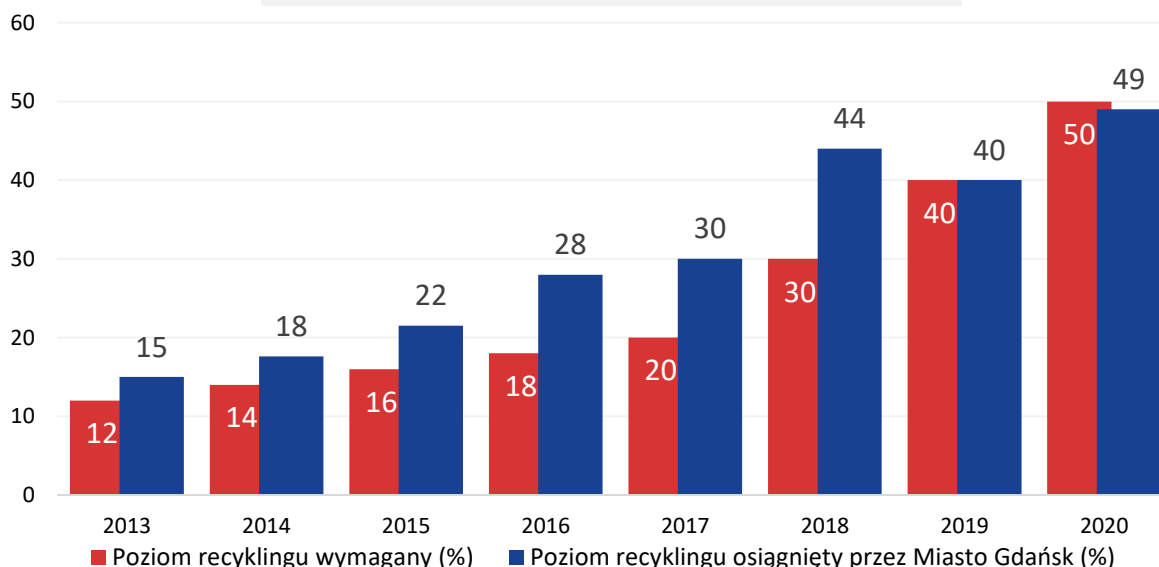
Utrzymanie czystości w mieście

Poprzez edukację mieszkańców w zakresie segregacji odpadów, ochrony zasobów przyrodniczych, odzysku surowców oraz wspierania oddolnych ekoinicjatyw kształtowano postawy społeczne sprzyjające zachowaniu czystości w mieście, segregacji odpadów komunalnych oraz ochronie środowiska naturalnego. Dzięki wdrożonej w 2020 r. wersji obcojęzycznej – angielskiej, ukraińskiej i rosyjskiej – aplikacji na telefon Czyste Miasto Gdańsk poszerzono dostęp do narzędzia służącego do nadzoru usług i komunikacji z mieszkańcami. Do końca 2020 r. z aplikacji korzystało blisko 25 tys. użytkowników. Wzrost dostępności i poprawa estetyki Punktów Gromadzenia Odpadów, zwłaszcza na obszarach wysoce zurbanizowanych oraz cechujących się intensywnym ruchem pieszym, były możliwe dzięki budowie i modernizacji altan śmietnikowych o nowej estetyce. Powołano Zespół ds. kontroli gospodarki odpadami komunalnymi, którego głównym zadaniem jest uszczelnienie Systemu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi w Gdańsku. Uzyskano decyzję zatwierdzającą wkład finansowy inwestycji budowy instalacji Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów – Portu Czystej Energii.

GOSPODAROWANIE ODPADAMI

W Gdańsku od 1 kwietnia 2018 r. obowiązuje 5-pojemnikowy system segregacji odpadów komunalnych, zgodny z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Odpady segregowane są na: papier (pojemnik niebieski), szkło (pojemnik zielony), metale i tworzywa sztuczne (pojemnik żółty), bio (pojemnik brązowy) i resztkowe (pojemnik szary). Od właścicieli nieruchomości zamieszkałych odbierane były ponadto: odpady stanowiące części roślin zebrane odrębnie od pozostałych bioodpadów, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony. Od 1 lutego 2020 r. selektywna zbiórka odpadów komunalnych jest obowiązkowa i obejmuje wszystkich właścicieli nieruchomości.

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użytku
w Gdańsku w latach 2013–2020 (w %)
- papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej, UMG.

Miasto podzielono na 6 sektorów, z których każdy jest odrębnym obszarem systemu odbioru odpadów komunalnych. Usługi odbioru i transportu odpadów komunalnych, w sektorach I–V, na mocy umów zawartych w 2019 r. świadczyła firma SUEZ Północ Sp. z o.o. Od 1 kwietnia 2018 r. w „sektorze VI” (obejmującym swoim zasięgiem dzielnice: VII Dwór, Brętowo, Piecki-Migowo, Suchanino, Siedlce, Ujeścisko-Łostowice) usługę odbioru odpadów komunalnych realizuje miejska spółka Gdańskie Usługi Komunalne Sp. z o.o.

W 2020 r. łączna masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z wyłączeniem odpadów budowlanych i rozbiórkowych wyniosła 198 592 tony. Z tego 106 599 ton stanowiły zmieszane odpady komunalne. Osiągnięty dla miasta poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 49%, co odpowiadało masie 35 424 ton odpadów przekazanych do recyklingu.

Na terenie Gdańska funkcjonuje 1 punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) zlokalizowany na terenie Zakładu Utylizacyjnego, gdzie mieszkańcy mogą pozostawić odpady nienadające się do segregacji (np. elektroodpady, odpady wielkogabarytowe czy gruz). System gospodarki odpadami uzupełnia objazdowa zbiórka odpadów niebezpiecznych i zestawy pojemników do segregacji surowców w przestrzeni publicznej miasta.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA

Modernizacja i rozwój systemu utrzymania porządku i czystości

- **Budowa i modernizacja altan śmietnikowych o nowej estetyce** realizowana była w ramach programów, które mają na celu pomoc finansową i organizacyjną w opracowaniu dokumentacji i powstaniu estetycznych altan śmietnikowych w przestrzeni miejskiej. W 2020 r. w ramach Programu Zagospodarowania Podwórek Gminnych wybudowano 3 wiaty śmietnikowe, uporządkowano 4 punkty gromadzenia odpadów oraz wykonano prace na rzecz powiększenia istniejących punktów gromadzenia odpadów. Ponadto wykonano ponad 30 projektów na rzecz budowy nowych oraz uporządkowania istniejących punktów gromadzenia odpadów, których realizację zaplanowano na 2021 r. Przy tworzeniu projektów, w miejscach, w których jest to konieczne, uwzględniono również obiekty małej retencji w postaci ogrodów deszczowych.
- Wprowadzenie z początkiem lutego 2020 r. **obowiązku segregacji** na pięć frakcji dla wszystkich właścicieli nieruchomości.
- Zawarcie bezkosztowej umowy (porozumienia) z podmiotem zewnętrznym dotyczącej roztawienia na terenie miasta ogólnodostępnych **pojemników na tzw. małe elektroodpady** oraz zużyte baterie i akumulatory. Pierwszy ogólnopolski dedykowany system pojemnikowy rozlokowany jest w 30 lokalizacjach miasta.
- Zawarcie w grudniu 2020 r. z GUK Sp. z o.o. **umowy na odbiór** od 1 stycznia 2021 r. **elektroodpadów** oraz innych odpadów niebezpiecznych **bezpośrednio z domów mieszkańców** na ich zlecenie w ramach poszerzenia działalności PSZOK.
- **Uszczelnianie systemu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi** – powołanie Zespołu ds. kontroli gospodarki odpadami komunalnymi, którego głównym zadaniem jest uszczelnienie systemu poprzez weryfikację deklaracji i zawartych w nich danych, a także weryfikacji nieruchomości, które żadnej deklaracji nie złożyły. W 2020 r. skontrolowano 490 nieruchomości oraz 35 kompostowników (na posesjach domów jednorodzinnych). Do miasta wpłynęło dodatkowych 257 deklaracji.
- **Budowa Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK):**
 - w maju 2020 r. podpisano umowę na budowę pierwszych obiektów przy ul. Meteorytowej oraz przy ul. Elbląskiej. Umowa w trybie „zaprojektuj i zbuduj” przewiduje wykonanie w 2021 r. prac projektowych, wykonanie robót budowlanych oraz dokumentacji odbiorowej;
 - w II połowie 2020 r. Gmina Miasta Gdańska złożyła wniosek o dofinansowanie przedsięwzięcia w formie dotacji i w formie pożyczki na budowę PSZOK przy ul. Uczniowskiej i przy ul. Hynka.
- **Budowa instalacji Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów – Portu Czystej Energii:** 30 stycznia 2020 r. uzyskano decyzję Wykonawczą Komisji Europejskiej zatwierdzającą wkład finansowy inwestycji. Całkowite koszty kwalifikowane projektu wyniosły 565 mln zł (netto), w tym dotacja UE w wysokości 270 mln zł. W dniu 24 września 2020 r. podpisano umowę pożyczki z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na kwotę ponad 294 mln zł będącą domknięciem finansowania projektu. Dnia 6 maja 2020 r. nastąpiło rozpoczęcie robót budowlanych, które w 2021 r. będą kontynuowane. Zakończenie budowy wraz z rozpoczęciem rozruchu instalacji planuje się na koniec 2023 r.
- Zakończono budowę **kwatery składowej odpadów balastowych** o powierzchni 67,8 tys. m² i pojemności 1500 tys. m³ na terenie Zakładu Utylizacyjnego.
- W 2020 r. trwały prace przygotowawcze w celu ogłoszenia postępowania przetargowego na dostawę i montaż urządzeń **modernizujących sortownię odpadów**. Przewidziane działania mające na celu dostosowanie instalacji do zmienionych warunków pracy w wyniku zmiany strumienia zbieranych odpadów. Głównym celem jest

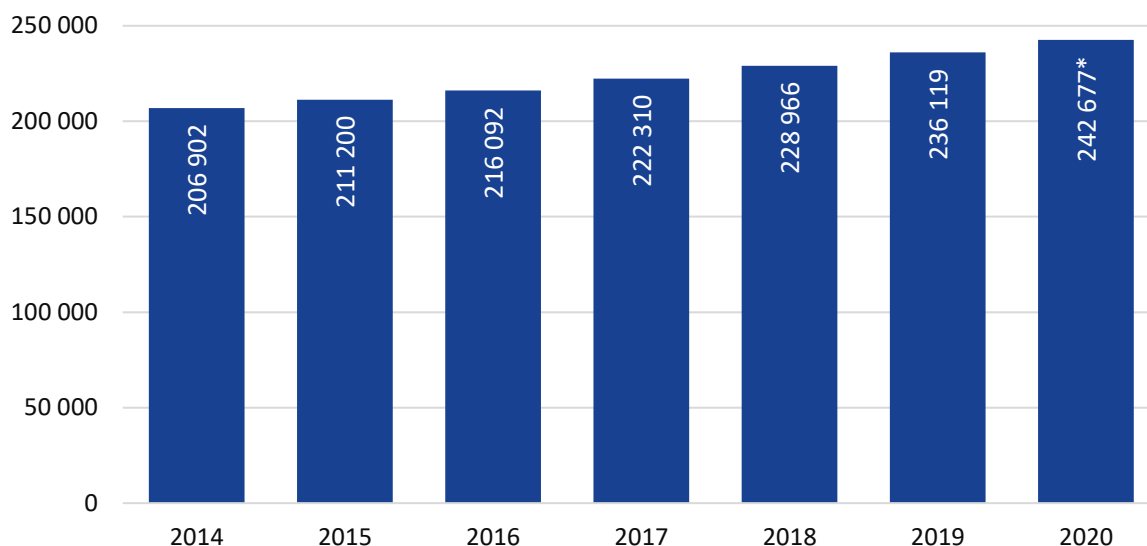
zwiększenie poziomów odzysku, zwiększenie mocy przerobowej linii do sortowania odpadów selektywnie zebranych (żółty worek) bez zwiększenia sumarycznej mocy przerobowej sortowni. Realizacja prac będzie miała miejsce w 2021 r.

- **Usprawnienie komunikacji z mieszkańcami w zakresie utrzymania czystości i porządku w mieście** oraz wsparcia selektywnej zbiórki odpadów było możliwe dzięki wykorzystaniu nowoczesnych kanałów informacyjnych, takich jak:
 - **aplikacja na telefon Czyste Miasto Gdańsk** – narzędzie przetłumaczone na wersje obcojęzyczne – angielską, ukraińską i rosyjską – wspomaga mieszkańców w zakresie informacji o zaplanowanych usługach (harmonogramy odbioru odpadów komunalnych oraz mycia pojemników), podpowiedzi dotyczących tego, gdzie umieścić dany odpad oraz innych ważnych informacji dotyczących funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami w gminie, m.in. adresy/mapa punktów zbierania odpadów nietypowych i niebezpiecznych (PSZOK, apteki);
 - kontynuacja publikacji na stronie GZDiZ szczegółowych informacji na temat **oczyszczania jezdni** i miejsc postojowych oraz kwestii związanych z **zimowym utrzymaniem dróg i chodników**.
- Kontynuacja prac **zespołu eksperckiego ds. rozwoju Systemu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi** składającego się z przedstawicieli spółdzielni mieszkaniowych i zarządców nieruchomości, w celu bieżącej weryfikacji problemów dot. gospodarowania odpadami komunalnymi oraz wymiany pomysłów i rozwiązań dot. utrzymania czystości i porządku. Zespół pracuje w 4 grupach tematycznych: opłaty i deklaracje, Punkty Gromadzenia Odpadów, komunikacja z mieszkańcami i odpady nietypowe, logistyka odpadów.
- Dystrybuowanie **materiałów informacyjno-edukacyjnych** na stoiskach podczas wydarzeń miejskich, do seniorów oraz do mieszkańców za pośrednictwem zarządców nieruchomości i spółdzielni mieszkaniowych.
- Prowadzono **działania edukacyjne wspierające mieszkańców** w odpowiedzialnym postępowaniu z odpadami komunalnymi oraz zwiększające świadomość ekologiczną, kierowane głównie do dzieci i młodzieży oraz seniorów. W 2020 r.:
 - w gdańskich szkołach i przedszkolach kontynuowano projekt **„Edukacja-Segregacja!”** przeznaczony dla dwóch grup wiekowych – oddziały „0” i kl. II. W ramach projektu we wszystkich placówkach oświatowych (publicznych i niepublicznych) realizowane były zajęcia edukacyjne nt. odpowiedzialnego i świadomego postępowania z odpadami komunalnymi. Zajęcia prowadzone były stacjonarnie, a po wprowadzeniu nauki zdalnej również w trybie online. W 2020 r. przeprowadzono 169 takich lekcji;
 - przygotowano kampanię informacyjno-edukacyjną pn. **„akcja edukacja”**, w ramach której powstało 5 linii tematycznych, oddzielnie dla każdej frakcji surowców (papier, szkło, metale i tworzywa sztuczne oraz bio), a także odpadów nietypowych i niebezpiecznych. Publikowane w przestrzeni miejskiej projekty graficzne w postaci plakatów, citylightów, oklejenia tramwaju czy animacji wideo udostępnianych w środkach transportu miejskiego uczyły, w jaki sposób postępować z odpadami, które jeszcze sprawiają mieszkańcom problemy i jaki jest sens segregacji i możliwości recyklingu surowców;
 - przeprowadzono cykl zajęć edukacyjnych **„Ekologiczna Klasa”** nt. segregacji odpadów i spalaniu odpadów. W 57 spotkaniach zrealizowanych dzięki Straży Miejskiej udział wzięło 1013 dzieci.
- **Gdańsk bez plastiku** – kontynuowano rozpoczętą w 2019 r. kampanię edukacyjną szerzącą ideę proekologicznych postaw do walki z nadmiernym używaniem plastiku w życiu codziennym. W 2020 r. nawiązano współpracę z 38 partnerami, którzy sukcesywnie wprowadzają ekologiczne rozwiązania.

Mieszkania

W 2020 r. oddano do użytku 6558 lokali mieszkalnych, o 708 mniej niż w 2019 r. Dynamika na rynku budowlanym powinna utrzymać się także w kolejnym roku, o czym świadczy liczba wydanych pozwoleń na budowę. W 2020 r. wydano ich 301, co pozwala na realizację 9970 mieszkań. Co istotne, coraz więcej nowych lokali zostaje oddanych do użytku na dolnym tarasie, zgodnie z zasadą rozwijania miasta do wewnątrz. W 2020 r. blisko połowa nowych mieszkań powstała na dolnym tarasie.

Zasoby mieszkaniowe w Gdańsku w latach 2014-2020

*ze względu na brak dostępnych danych GUS za 2020 r. zaprezentowano dane szacunkowe.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

Najwięcej nowych mieszkań powstaje w Gdańsku w ramach budownictwa deweloperskiego (na sprzedaż lub wynajem) i budownictwa indywidualnego (na potrzeby własne). Na rynku mieszkaniowym działają także spółki miejskie: Gdańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego (GTBS), Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Motława” i Gdańska Infrastruktura Społeczna (GIS).

Działania z zakresu gospodarki mieszkaniowej mają na celu tworzenie systemu promującego rozwój budownictwa dla zróżnicowanej społecznie struktury użytkowników (mieszkania na własność, system deweloperski i spółdzielnie mieszkaniowe, mieszkania na wynajem realizowane poprzez Towarzystwa Budownictwa Społecznego [TBS], mieszkania chronione, wspomagane i socjalne), obniżenie kosztów budowy mieszkań poprzez tworzenie zasobu gruntów uzbrojonych, uzupełnienie istniejącej zabudowy nowymi obiektami oraz przeprowadzenie rewitalizacji i modernizacji obszarów zdegradowanych.

Mieszkania komunalne stanowią blisko 7% wszystkich mieszkań w Gdańsku. Na koniec 2020 r. miasto dysponowało 16 609 mieszkaniami komunalnymi, w tym 924 stanowiły lokale w najmie socjalnym. W 2020 r. zasób komunalny pomniejszył się o 225 lokali, co było związane przede wszystkim z wykupem lokali przez dotychczasowych najemców. Zasób mieszkaniowy TBS w 2020 r. powiększył się o 149 lokali zrealizowanych przez TBS „Motława” i GTBS i na koniec roku wynosił 3239 mieszkań. Ponadto w 2020 r. wyremontowano 204 lokale z zasobu komunalnego o łącznej powierzchni 8364 m² za kwotę ponad 13 mln zł. Na koniec 2020 r. na pomoc mieszkaniową oczekiwało 832 wnioskodawców. Liczba oczekujących na mieszkanie TBS wynosiła 481 osób.

Liczba osób oczekujących na lokal komunalny oraz lokal w TBS w Gdańsku – stan na 31.12.2020 r.

Wyszczególnienie	
Liczba osób oczekujących na lokal komunalny, w tym:	832
na lokal socjalny	401
na lokal mieszkalny	431
Liczba osób oczekujących na lokal w TBS	481

Źródło: Wydział Gospodarki Komunalnej, UMG.

W 2020 r. kontynuowano prace nad podwyższeniem standardu w lokalach komunalnych w Gdańsku m.in. przez likwidację pieców węglowych oraz wspólnych łazienek.

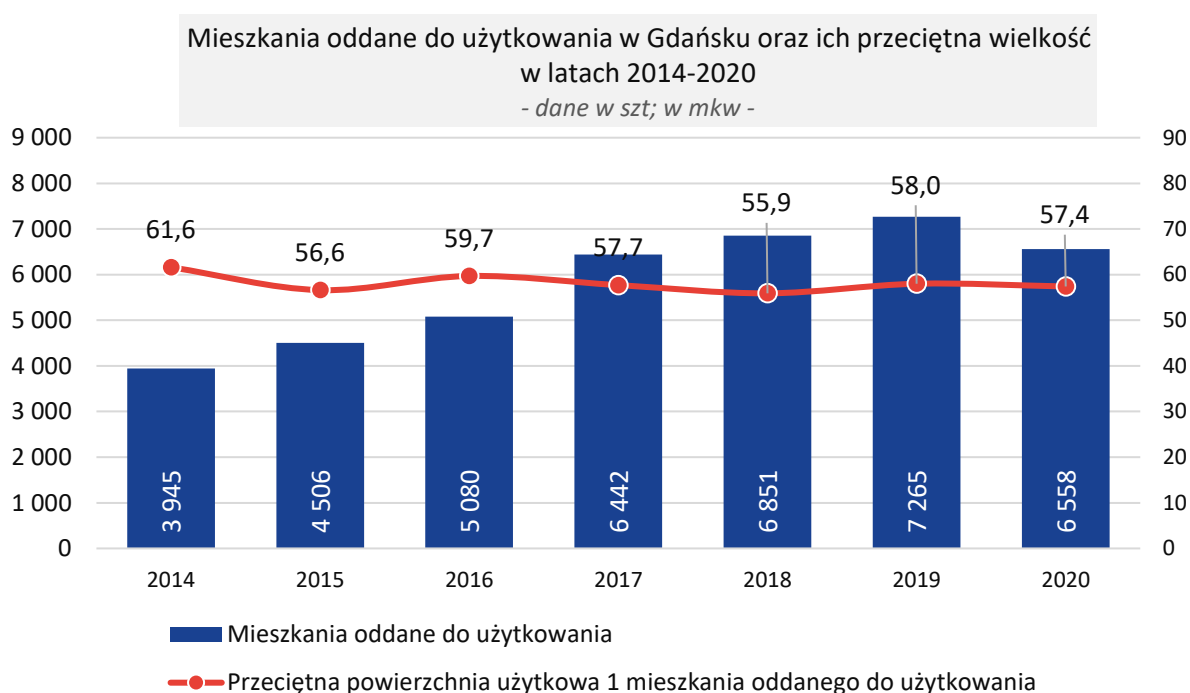
Niemal wszystkie mieszkania w Gdańsku mają dostęp do wodociągów i łazienki. Sukcesywnie rośnie również odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie.

Odsetek mieszkań w Gdańsku wyposażonych w instalacje w 2019 r.

Wyszczególnienie	
Wodociąg	99,9%
Łazienka	98,1%
Centralne ogrzewanie*	92,3%
Gaz z sieci	73,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

*Uznaje się również za wyposażone w centralne ogrzewanie takie mieszkanie, do którego ciepło doprowadzane jest z własnej kotłowni w budynku indywidualnym, jak również mieszkanie posiadające instalację etażową, znajdującą się w obrębie mieszkania łącznie z urządzeniem grzewczym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA Zwiększenie dostępności mieszkań we wszystkich segmentach rynku mieszkaniowego i podniesienie efektywności wykorzystania dostępnych lokali użytkowych

- **Rozwój i dywersyfikacja oferty mieszkaniowej** była możliwa dzięki działalności Towarzystw Budownictwa Społecznego (TBS), które w 2020 r. wybudowały i oddały do użytkowania 149 lokali mieszkalnych: 91 lokali z dofinansowaniem z Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego oraz 58 lokali przy wykorzystaniu finansowania zwrotnego z dofinansowaniem z Funduszu Dopłat Banku Gospodarstwa Krajowego w formule Społecznego Budownictwa Czynnego.
- W 2020 r. **Gdańskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego (GTBS)** wybudowało 55 mieszkań w 3 budynkach zlokalizowanych przy ul. Piotrkowskiej (36 mieszkań), ul. Niecałej (11 mieszkań) oraz ul. Michny (8 mieszkań). Koszt całkowity inwestycji wyniósł 14,5 mln zł, w tym rzeczywisty udział Gminy – 4,9 mln zł, bezzwrotne wsparcie z Funduszu Dopłat – 4,3 mln zł, kredyt SBC – 1,6 mln zł, kredyt refinansowy – 0,8 mln zł, udział własny GTBS – 1,9 mln zł, partycypacja najemców – 1 mln zł. Obecnie spółka ma w planach budowę 4 kolejnych budynków mieszkalnych przy ul. Piotrkowskiej.
- **Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Motława” (TBS „Motława”)** oddało dwa budynki wielorodzinne z 94 lokalami mieszkalnymi przy ul. Piotrkowskiej (55 mieszkań) oraz ul. Wróblej (39 mieszkań). Całkowity koszt inwestycji wyniósł 26,2 mln zł, w tym rzeczywisty udział Gminy – 9,7 mln zł, bezzwrotne wsparcie z Funduszu

Dopłat – 7,7 mln zł, udział własny TBS „Mottawa” – 7 mln zł (w tym kredyt), partycypacja najemców – 1,8 mln zł. Spółka ma w planach kontynuację budowy osiedla przy ul. Piotrkowskiej, modernizację dwóch kamienic przy ul. Kurzej oraz rozpoczęcie budowy przy ul. Szczylej na Dolnym Mieście.

- W związku z potrzebą utworzenia nowych centrów lokalnych w południowych dzielnicach Gdańska, GTBS kończy realizację pierwszego w mieście **Centrum Aktywności Lokalnej** przy ul. Wadowickiej (Ujeścisko-Łostowice). Budynek ma pełnić funkcję domu sąsiedzkiego oraz centrum edukacyjnego dla dzieci, młodzieży i seniorów. Koszt planowanej inwestycji to blisko 10 mln zł.
- Kontynuowano prace remontowe lokali mieszkalnych pozostających w zasobie miejskim. W 2020 r. **wyremontowano 204 lokale z zasobu komunalnego** z przeznaczeniem na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych zakwalifikowanych do udzielenia przedmiotowej pomocy. W części z tych lokali nastąpiła zmiana sposobu ogrzewania na niskoemisyjne w ramach likwidacji ogrzewania węglowego. Na 2021 r. przewidziano remont kolejnych 200 lokali mieszkalnych.
- **Zwiększenie dostępu do mieszkań dla osób potrzebujących wsparcia społecznego** było możliwe dzięki kontynuacji Gdańskiego Programu Mieszkalnictwa Społecznego (GPMS), w ramach którego w 2020 r. spółka GIS wybudowała budynek jednorodzinny z przeznaczeniem na placówkę opiekuńczo-wychowawczą dla 14 wychowanków z pieczy zastępczej. Obecnie spółka realizuje budowę budynku z 4 lokalami ze wsparciem przy ul. Cienistej w Gdańsku, planuje rozpoczęcie inwestycji przy ul. Ogińskiego, gdzie ma powstać 58 lokali mieszkalnych ze wsparciem, oraz rozpoczęcie projektu „Dolne Młyny 2” (25 lokali mieszkalnych ze wsparciem plus pomieszczenia dla organizacji pozarządowych).
- Kontynuowano program „**Lokal na start za złotówkę**” dający możliwość najmu lokalu po preferencyjnych stawkach i wspierający rozwój przedsiębiorczości w mieście. W 2020 r. wynajęto 4 lokale z komunalnego zasobu lokali użytkowych.
- W ramach programu „**Gdańskie otwarte pracownie**” wynajęto 7 lokali użytkowych z komunalnego zasobu lokalnym artystom. Część lokali usytuowana będzie w rejonach miasta, które wymagają szczególnego ożywienia. Artysci mogąc wynajętych lokalach, oprócz pracy twórczej, prowadzić sprzedaż swoich prac i usług.
- **Trwał dalszy rozwój zasobów gruntów pod budownictwo mieszkaniowe.** We współpracy z Gdańską Infrastrukturą Wodociągowo-Kanalizacyjną Sp. z o.o. oraz Gdańskim Przedsiębiorstwem Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. systematycznie uzbrajano kolejne tereny przeznaczone pod budownictwo społeczne. Na bieżąco opracowywano plany zagospodarowania przestrzennego umożliwiające rozwój budownictwa. W 2020 r. uchwalono łącznie 16 planów obejmujących swoim zasięgiem powierzchnię 166,2 ha, co odpowiada 0,6% powierzchni miasta.

Bezpieczeństwo przeciwpowodziowe

Ze względu na swoje położenie oraz lokalnie panujący mikroklimat, Gdańsk jest szczególnie narażony na wystąpienie podtopień oraz zdarzeń powodziowych. Istniejący system zabezpieczeń przeciwpowodziowych Gdańska jest systematycznie uzupełniany poprzez budowę nowych zbiorników na obszarze górnego tarasu oraz rekreacyjne zagospodarowanie obszarów przyległych do obiektów przeciwpowodziowych. W 2020 r. prowadzono działania obejmujące budowę nowych i przebudowę istniejących zbiorników retencyjnych oraz budowę kanalizacji deszczowych mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa w zakresie zagrożeń powodziowych oraz bardziej skuteczną ochronę życia i mienia. W ramach systemu ostrzegania i planu działań w przypadku wystąpienia zdarzeń powodziowych prowadzono monitoring wizyjny obiektów strategicznych z punktu widzenia zagrożenia powodzią, rozbudowę systemu pomiarowego stanów wody, jak też rozbudowę systemów ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami, w tym zagrożeniami powodzią. Kontynuowano realizację zapisów Miejskiego Planu Adaptacji (MPA) do zmian klimatu, który ma za zadanie przystosowanie miasta oraz zwiększenie jego odporności na zjawiska ekstremalne. Dzięki niemu do 2030 r. nastąpi zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami zmian klimatu obserwowanego w mieście. Plan zawiera cele szczegółowe oraz działania adaptacyjne: informacyjno-edukacyjne, organizacyjne oraz techniczne.

By miasto było jak najlepiej przygotowane na skutki intensywnych opadów i występujących coraz częściej okresów bezdeszczowych skutkujących suszami, wprowadzono kompleksowe podejście do retencji miejskiej poprzez 5 głównych kierunków działania w zakresie zagospodarowywania wód opadowych:

- retencja zbiornikowa – na koniec 2020 r. w Gdańsku znajdowały się 53 zbiorniki przeciwpowodziowe o łącznej pojemności bliskiej 745 tys. m³;
- retencja terenowa – polegająca na wykorzystaniu terenów miejskich zlokalizowanych w dolinach i zagłębieniach terenu do czasowego przetrzymania wody w sytuacji obfitych opadów deszczu;

- o retencja uliczna – działania w obrębie miejskiego pasa drogowego zwiększające wykorzystanie zieleni miejskiej w otwartych systemach kanalizacji deszczowej. Zieleni ta, poza zagospodarowaniem części wody opadowej do nawadniania, umożliwia poprawę jej jakości. Nadmiar wody odprowadzany jest do zamkniętego systemu kanalizacji deszczowej. Na koniec 2020 r. w Gdańsku znajdowało się 873,5 km dróg o nawierzchni utwardzonej, w których wykonanych jest 592,1 km sieci kanalizacji deszczowej, co stanowi 67,8% skanalizowania. W części ulic zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych odbywa się w ramach powierzchniowego odwodnienia pasa drogowego, co nie jest wliczane do ogólnej długości sieci kanalizacji deszczowej;
- o retencja przydomowa – wynikająca z konieczności zagospodarowania „pierwszego” opadu atmosferycznego na terenie nieruchomości zgodnie z wydawanymi wytycznymi oraz uzgodnieniami spółki Gdańskie Wody. Retencja przydomowa uwzględnia zagospodarowanie terenów prywatnych o różnym przeznaczeniu (budynki jedno- i wielorodzinne, osiedla mieszkaniowe, zakłady przemysłowe), z których woda opadowa bezpośrednio lub pośrednio zasila miejski system odwodnieniowy. Na stworzenie przydomowego ogrodu deszczowego można otrzymać miejską dotację i wskazówki do jego realizacji. Na stronie www.gdanskiewody.pl można znaleźć poradnik „Ogród deszczowy w 5 krokach”, a pisząc na ogrodydeszczowe@gdanskiewody.pl skonsultować konkretne projekty;
- o wykorzystanie zieleni miejskiej do zatrzymywania wody – Gdańskie Wody Sp. z o.o. w 2020 r. zrealizowały 8 obiektów małej retencji miejskiej o łącznej pojemności 565,4 m³. Wymienione obiekty stanowią elementy systemu powierzchniowej retencji miejskiej jako pierwszego poziomu zagospodarowania wód opadowych, poprawy jakości wody i zwiększenia pojemności retencyjnej miasta. Na koniec 2020 r. na terenie Gdańska ulokowanych było 17 obiektów małej retencji o łącznej pojemności 1869 m³.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i usprawnienie systemu odprowadzania wód opadowych

W ramach projektu „Systemy gospodarowania wodami opadowymi na terenach miejskich – Miasto Gdańsk” w 2020 r. realizowano następujące inwestycje:

- o w ramach **budowy nowych i przebudowy istniejących zbiorników retencyjnych** w 2020 r. zakończono prace związane z budową zbiornika retencyjnego „Strzelniczka II” o pojemności 46,6 tys. m³ oraz rozpoczęto budowę zbiornika „Jaśkowa Dolina” o pojemności 9,261 tys. m³. Zakończono sporządzanie dokumentacji na przebudowę zbiorników retencyjnych na Potoku Oliwskim (Subisława, Kuźnia Wodna) oraz stawów na Potoku M2. Uzyskano koncepcję budowy zbiornika nr 16 i przebudowy zbiornika nr 15 na Potoku Oliwskim. Dzięki pozyskaniu pozwolenia wodnoprawnego na utrzymanie niższego stanu wody w okresie letnim oraz przebudowy budowli upustowej uzyskano większą pojemność retencyjną zbiornika Srebrniki w okresie letnim;
- o w ramach programu FanpLESStic-sea wykonano pilotową **stację poprawy jakości wód opadowych** zlokalizowaną przy obiekcie kanalizacji deszczowej w dzielnicy Brzeźno. Wyniki posłużą do szerszego wprowadzenia w krajobrazie miasta roślinności poprawiającej jakość wód opadowych.

W ramach Gdańskiego Programu Przeciwpowodziowego w 2020 r. wydatkowano na następujące zadania:

- o w ramach III etapu „**Budowy układów drogowych wraz z kanalizacją deszczową w Gdańsku-Osowej**” zakończono budowę kanalizacji deszczowej w ul. Koziorożca i Zeusa o długości 2 km wraz z przebudową nawierzchni drogowych i infrastruktury towarzyszącej. Wykonano kanalizację deszczową w ul. Puszkina;
- o rozpoczęto budowę drogi eksploatacyjnej (ciągu pieszo-rowerowego) wzdłuż Potoku Oruńskiego. W ramach projektu przewidziane jest umocnienie skarp potoku. Prace zostaną zakończone w 2021 r.;
- o uzyskano **dokumentację projektową** dla następujących zadań:
 - budowa kładki nad potokiem Oliwskim pomiędzy parkiem miejskim a budynkiem przy ul. Pomorskiej 94,
 - budowa pompowni wspomagającej przy ul. Swojskiej,
 - budowa kładki, mostu i przepustu nad potokiem Kowalskim;
- o ogłoszono przetarg na wyłonienie wykonawcy robót budowlanych dla zadania „**Budowa prawego wału przeciwpowodziowego Optywu Motławy** na odcinku od ul. Elbląskiej do ul. Zawodników”. Inwestycja będzie realizowana w latach 2021–2022.

Wśród działań zapobiegawczych i pomocnych w ochronie przeciwpowodziowej miasta Gdańska w 2020 r. warto wymienić:

- o kolejne obiekty powierzchniowej **retencji miejskiej** na terenach publicznych i przy jednostkach miejskich: ogród deszczowy przy węźle Groddecka, w rejonie skrzyżowania ul. 3 Maja i al. Armii

Krajowej, przy ulicach Junony, Lastadia, Sienna, Madalińskiego, Flory, pierwszy demonstracyjny obiekt skrzyniowy przy ul. Ugory;

- o rozpoczęto **budowę przepompowni** wspomagającej w rejonie ul. Stryjewskiego, na istniejącej sieci kanalizacji deszczowej, której wylot do Martwej Wisły znajduje się w zasięgu wpływu wód cofkowych z Zatoki Gdańskiej;
- o kontynuowano **współpracę z Lasami Państwowymi** w zakresie zwiększenia retencji na obszarach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych należących do GMG – głównie obszaru Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Lasy Państwowe zleciły koncepcję zwiększenia retencji w zlewniach potoku Oliwskiego i Strzyży.

Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna i elementy gospodarki wodnej

Świadczeniem usług i prowadzeniem działalności eksploatacyjnej w zakresie dostawy wody oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków zajmuje się Saur Neptun Gdańsk S.A., w której 49% udziałów posiada miasto Gdańsk. Właścicielem komunalnych sieci i obiektów wodociągowo-kanalizacyjnych, wraz z oczyszczalnią ścieków Gdańsk-Wschód, eksploatowanych przez Saur Neptun Gdańsk S.A. jest Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna Sp. z o.o. Obiekty i sieci wodociągowe obsługujące teren Gdańska obejmują: ujęcie powierzchniowe, dziewięć ujęć głębinowych i ujęcie drenażowe.

Łączna długość sieci wodociągowej (magistrale wodociągowe i sieci rozdzielcze) na koniec 2020 r. wyniosła 1244,3 km. W tym samym okresie długość sieci kanalizacyjnej (sieci grawitacyjnej i tłocznej) osiągnęła 1075,3 km. Liczba budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania z przyłączem do sieci wodociągowej wynosiła

33 461, a w przypadku sieci kanalizacyjnej 30 892.

Długość sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w Gdańsku w latach 2017–2020

Wyszczególnienie		2017	2018	2019	2020
Infrastruktura sieci wodociągowej	Ogólna długość sieci wodociągowej (w km), w tym:	1208,9	1216,9	1239,1	1244,3
	<i>magistrale wodociągowe</i>	238,6	239,3	215,9	216,0
	<i>sieci rozdzielcze</i>	970,4	977,6	1023,2	1028,3
	przyłącza wodociągowe	236,9	236,6	248,1	248,1
Infrastruktura sieci kanalizacji sanitarnej	Ogólna długość sieci kanalizacji sanitarnej (w km), w tym:	1027,6	1054,4	1067,0	1075,3
	<i>sieć grawitacyjna</i>	909,0	935,0	947,4	954,7
	<i>sieć tłoczna</i>	118,6	119,4	119,6	120,6
	przyłącza kanalizacji sanitarnej	220,5	227,6	228,1	228,2
	Przepompownie ścieków, w tym:	126	130	132	134
	<i>z obsługą stałą</i>	2	2	2	2
	<i>z obsługą dochodzącą</i>	124	128	130	132

Źródło: Saur Neptun Gdańsk S.A.

W 2020 r. kontynuowano realizację zadań w ramach III etapu Gdańskiego Projektu Wodno-Ściekowego, w ramach którego m.in. przeprowadzono prace renowacyjne na kolektorze sanitarnym w ul. Jaśkowa Dolina, budowlane kanalizacji sanitarnej w ul. Słowackiego i sieci wodociągowej w ulicach Słowackiego i Srebrniki oraz kanalizacji sanitarnej w rejonie ulic Charzykowskiej i Łapalickiej. Program ten, zaplanowany na lata 2014–2020, ma na celu poprawę i ochronę stanu środowiska naturalnego oraz czystości wód i gleby, ochronę zdrowia ludzkiego oraz dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej miasta do wymagań prawnych Polski i Unii Europejskiej.

Pod koniec 2020 r. ponad 57 tys. dzieci miało możliwość skorzystania ze 183 źródełek do picia wody zamontowanych w 116 szkołach i 67 przedszkolach. W 2020 r. po raz pierwszy w historii projektu źródła trafiły także na gdańskie uczelnie wyższe: 4 urządzenia na Gdański Uniwersytet Medyczny oraz 3 na Uniwersytet Gdański.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA

Rozwój i dostosowanie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej do potrzeb użytkowników

Systematyczny wzrost standardu życia wszystkich mieszkańców oraz przedsiębiorców korzystających z infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej miasta był realizowany w 2020 r. poprzez następujące działania:

- wystąpiono z wnioskiem o wydanie pozwolenia na budowę dla inwestycji pn. „Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej w ul. Ku Ujściu” umożliwiającej **podłączenie terenów portowych do miejskiego systemu kanalizacyjnego**;
- wybudowano **sieć wodociągową** w ul. Stężyckiej na długości 250 m oraz przebudowano sieć wodociągową w al. Grunwaldzkiej, ul. Białej na długości ok. 640 m oraz ul. Jana Rybińskiego na długości ok. 130 m, ul. Uczniowskiej i ul. Suchej. Rozpoczęto realizację budowy sieci wodociągowej w ul. Słowackiego i ul. Srebrniki;
- w 2020 r. wybudowano **sieć kanalizacji sanitarnej** w ulicach: Witkomirskiego, Radarowej, Synów Pułku, Charzykowskiej, Łapalickiej oraz zmodernizowano sieć w ulicach Uczniowskiej i Suchej. Rozpoczęto realizację budowy kanalizacji sanitarnej w ul. Słowackiego;
- wybudowano nową **przepompownię ścieków** w ul. Budowlanych oraz przebudowano przepompownię ścieków „Letnicka” oraz przepompownię ścieków „Kolorowa”;
- przebudowano **kolektor sanitarny** w ul. Jaśkowa Dolina oraz rozpoczęto przebudowę kolektora sanitarnego Wrzeszcz-Ołowianka;
- kontynuowano realizację programu **włączania sieci nieprzejętych do miejskiego systemu wodno-kanalizacyjnego**. W 2020 r. ujawniono sieci wodociągowe w ulicach Bajki i Bytowskiej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w ulicach: Hożej, Subisława, Leśna Góra, Góralska, Podkarpacka, Cienista, Potokowa, Chrzanowskiego i al. Grunwaldzkiej;
- w celu **zapewnienia najwyższej jakości wody** w 2020 r. przeprowadzono procedurę przetargową dla wyłonienia wykonawcy dokumentacji projektowej modernizacji ujęcia wody w Straszynie. Trwały roboty budowlane związane z rozbudową systemu monitoringu gdańskiego układu wodociągowego poprzez budowę nowych komór pomiarowych na sieci wodociągowej;
- w celu **podniesienia bezpieczeństwa i niezawodności** funkcjonowania obiektu wybrano wykonawcę dokumentacji projektowej dla modernizacji przepompowni ścieków Ołowianka II;
- w 2020 r. wybudowano **3 nowe źródła uliczne**: przy Muzeum II Wojny Światowej, przy ul. Nowotnej oraz na Placu Obrońców Poczty Polskiej. Niestety, z uwagi na pandemię, źródła nie zostały uruchomione;
- **rozpoczęto prace projektowe** budowy: kanalizacji sanitarnej w ulicach Karlikowskiej, Źródlanej, Jasińskiego, Radiowej, w części ul. Internetowej, na odcinku wzdłuż ul. Spacerowej oraz prace projektowe przebudowy magistrali pęgowskiej dla odcinka poza granicami miasta Gdańska;
- **kontynuowano prace projektowe**: budowy magistrali wodociągowej od ul. Miałki Szlak do ul. Zagroble; budowy kanalizacji sanitarnej i wodociągu w ulicach Oliwkowej, Ostrzyckiej, Turzycowej, w ul. Sztutowskiej; budowy kanalizacji sanitarnej w ul. Feliksa Muzyka; budowy kanalizacji sanitarnej w ulicach Choczewskiej, Będmińskiej, Barkoczyńskiej, Mirachowskiej, Zbąszyńskiej, Smęgorzyńskiej wraz z przepompownią ścieków;
- **modernizację** infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym w **powiązaniu z innymi inwestycjami** miejskimi: kontynuacja prac projektowych m.in. dla przebudowy układów kanalizacyjnych w rejonie Stogi i Zawisłe (budowa PS Nowa Portowa, przebudowa układu kanalizacji sanitarnej PS Zawisłe), „Przebudowy kanałów sanitarnych DN 250 w ul. Krosna oraz w ul. Rycerskiej wraz z likwidacją części kolektora Przyszorze żelbet 1,4 × 2,1 m”, przebudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w powiązaniu z Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Gdańska;
- **zakończono prace projektowe** i rozpoczęto: budowę sieci wodociągowej w ul. Galileusza o długości ok. 470 m; sieci wodociągowej w ulicach Borkowskiej, Straszyńskiej i Czerskiej na długości ok. 1640 m; budowę połączenia sieci wodociągowej przy ul. Potęgowskiej/Nowej Stężyckiej na długości ok. 110 m wraz z budową komory reduktora. Wybrano wykonawcę robót budowlanych przebudowy kanału sanitarnego w rejonie ul. Beethovena na długości ok. 489 m. Zakończono prace projektowe przebudowy sieci wodociągowej w ulicach Stryjewskiego, Sówki i Kępnej.

Ochrona wód

Gdańsk jest położony nad Zatoką Gdańską, u ujścia Wisły. Łączna długość rzek, potoków, rowów na terenie miasta Gdańska wynosi ok. 308 km (w tym długość rowów odwadniających – 168 km). W granicach administracyjnych miasta znajduje się kilka jezior, liczne stawy i zbiorniki wodne. Układ hydrograficzny żuławskiej części Gdańska tworzą poldery.

W ostatnich latach zauważalne niedobory opadów atmosferycznych powodują spadki stanów wód w rzekach, co z kolei w połączeniu z ekstremalnie wysoką temperaturą powietrza prowadzi do suszy hydrologicznej. Dzięki tym doświadczeniom dostrzegamy, jak ważne stają się realizowane działania dotyczące zrównoważonego zarządzania zasobami wody pitnej. Rozpoczęta w 2020 r. część badawcza projektu dot. sieci obserwacyjnej zasobów wody podziemnej i powierzchniowej pozwoli na dostarczenie pełniejszych informacji o zmianach zachodzących w środowisku wodnym. Wiedza o jakości i ilości zasobów wód, ewentualnej koncentracji i stopniu zagrożenia zanieczyszczeniami pozwoli na stworzenie listy rekomendacji, których wdrożenie przyczyni się do ochrony cennych zasobów wód podziemnych. Informacje te będą także przydatne przy modernizacji dotychczasowych systemów zaopatrzenia mieszkańców w wodę. Prowadzono działania zmierzające do podniesienia standardu odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych, dalszego ograniczenia oddziaływania systemu na środowisko naturalne w otoczeniu miasta oraz przeciwdziałaniu nadmiernemu zanieczyszczeniu ich odbiorników. Kluczową rolę odgrywała edukacja związana z redukcją mikroplastików oraz zwrócenie uwagi na obecności i szkodliwości substancji niebezpiecznych i plastiku w naszym codziennym życiu. Beneficjentami realizacji tego celu będą wszyscy mieszkańcy podłączeni do miejskiej sieci wodociągowej oraz mieszkańcy i turyści korzystający z gdańskich plaż, kąpielisk oraz miejsc rekreacji.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA Ochrona wód, w tym ochrona wód Zatoki Gdańskiej

W związku ze zmianami klimatycznymi, które ostatnio przybrały na sile, kwestią kluczową staje się zrównoważone zarządzanie zasobami wody pitnej. Mając to na uwadze, w 2020 r.:

- W ramach projektu „**Rozwój systemu monitoringu wód podziemnych na obszarze Gdańska, Sopotu i gminy Pruszcz Gdański**” realizowana była część badawcza projektu. Wykonano pomiary zwierciadła wód gruntowych w studniach i piezometrach wytypowanych do prowadzenia prac, pobrano próbki wody podziemnej do badań laboratoryjnych, próbki powietrza glebowego oraz próbki wody powierzchniowej i gruntu z rowów melioracyjnych. Rozpoczęto realizację prac polegających na budowie modeli matematycznych przepływu i transportu zanieczyszczeń w wodach podziemnych w rejonie stref wód zanieczyszczonych oraz weryfikację zasobów dyspozycyjnych i eksploatacyjnych wybranych ujęć komunalnych na terenie Gdańska. Część badawcza projektu zakończy się w 2022 r.;
- Kontynuowano **edukację ekologiczną** w zakresie korzystania z wód i ich ochrony, w tym:
 - rozpoczęto przygotowania do wdrożenia nowej odsłony wieloletniego **programu edukacyjnego GIWK**, który od 2020 r. funkcjonuje pod nazwą **HYDROMISJA**; to także nazwa nowego centrum edukacyjnego, które powstało na terenie Oczyszczalni Ścieków Gdańsk Wschód. Nadrzędną zasadą programu jest nauka przez zabawę oraz nauka z wykorzystaniem elementów grywalizacji i zajęć warsztatowych;
 - w ramach **Światowego Dnia Wody** w 2020 r. z uwagi na pandemię COVID-19 kampania pod hasłem "Morz/że bez plastiku" była osadzona głównie w mediach społecznościowych i dotyczyła zanieczyszczenia środowiska odpadami plastikowymi oraz mikroplastikami. W ramach kampanii przeprowadzono konkurs „Dekoduj plastik”, w którym wzięło udział 100 osób;
 - zaprezentowano wystawę prac studentów ASP pt. „**Plastik niefantastik**”, która miała miejsce na terenie Centrum Handlowego Forum Gdańsk i Alfa Centrum. Ekspozycji wystawy w Forum Gdańsk towarzyszyły warsztaty pn. „Dekoduj plastik”;
 - prowadzono stronę **www.miastonadetoksie.pl** zawierającą informacje i materiały dotyczące obecności i szkodliwości substancji niebezpiecznych i plastiku w naszym codziennym życiu;
 - przez cały rok prowadzono blog edukacyjny <http://blizejzrodel.pl/>;
 - w dniach 9–30 czerwca zorganizowano VII Bieg do Żródeł. Z uwagi na trwającą pandemię COVID-19 bieg odbył się w formie wirtualnej;
- Kontynuowano **projekt FanPLESStic-sea**, który jest przewidziany na lata 2019–2021. Celem projektu jest poprawa jakości wód opadowych i ścieków dostających się do odbiorników, a docelowo do Zatoki Gdańskiej, redukcja zużycia mikroplastików oraz opracowanie skutecznej metody ich usuwania z wody wodociągowej, opadowej oraz ze ścieków. W 2020 r. zorganizowano 6. edycję konkursu „Sprzątanie Świata”. Tym razem konkurs był dedykowany uczniom szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Zadaniem konkursowym było przygotowanie plakatu z przesłaniem dotyczącym mikrozanieczyszczeń w postaci mikroplastiku lub sposobów jego eliminacji. W konkursie wzięło udział 79 uczniów z 11 szkół. Jury konkursowe wybrało 6 zwycięskich prac oraz przyznało 2 nagrody specjalne. Zwycięskie prace wezmą udział w kampanii społecznej w 2021 r.;
- Kontynuowano realizację projektu **NonHazCity2** przewidzianego na lata 2019–2021, który ma na celu redukcję emisji substancji niebezpiecznych z terenów miejskich do wód Morza Bałtyckiego. W ramach projektu w 2020 r.:

- prowadzono profil na Facebooku i Instagramie „**Miasto na detoksie**”. Prezentowano zagrożenia związane z mikrozanieczyszczeniami, jak mikroplastik i substancje niebezpieczne, których źródłem są produkty codziennego użytku i które mogą migrować z tych produktów do środowiska i m.in. zaburzać proces oczyszczania ścieków i zagrażać zasobom wody pitnej. W ramach profilu przeprowadzono mini kampanie pod hasłem „Czerwiec bez mikroplastiku” oraz „Lipiec wolny od plastiku”;
- **stworzono aplikację internetową i na urządzenia mobilne**, która pozwala użytkownikom określić ich stopień narażenia na substancje niebezpieczne w środowisku domowym i w biurze. Aplikacja w wersji polskiej jest dostępna na stronie <https://checked.miastonadetoksie.pl/>;
- Prowadzono działania minimalizujące oddziaływanie oczyszczalni ścieków na środowisko - udzielono 49 dotacji na kwotę 118,9 tys. zł dla właścicieli nieruchomości na **likwidację przydomowych oczyszczalni ścieków** (2 dotacje) i **zbiorników bezodpływowych na ścieki** (47 dotacji). Pomoc finansowa skutkowała podłączeniem nieruchomości do istniejącej kanalizacji sanitarnej.

Cmentarze

W Gdańsku funkcjonuje 9 cmentarzy komunalnych o powierzchni 97,4 ha oraz 5 cmentarzy parafialnych o powierzchni 8,5 ha. Ich łączna powierzchnia to prawie 106 ha.

Jedynym cmentarzem komunalnym, otwartym do bieżącego chowania zmarłych jest Cmentarz Łostowski. Pozostałych 8 cmentarzy komunalnych jest zapełnionych, co oznacza, że nie posiadają wolnych kwatery grzebalnych. Na koniec 2020 r. niewykorzystany teren Cmentarza Łostowskiego zajmował powierzchnię 0,7 ha, co wystarczy na utworzenie ok. 700 „tradycyjnych” grobów i 400 grobów urnowych ziemnych. W celu zabezpieczenia nowych terenów cmentarnych Rada Miasta Gdańska uchwaliła w 2015 i 2018 r. nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które umożliwiają rozbudowę 5 istniejących cmentarzy o łączną powierzchnię 8,34 ha.

Na sześciu cmentarzach komunalnych znajdują się także kolumbaria posiadające łącznie 6316 nisz, z których każda może pomieścić 2 urny. Na koniec 2020 r. wolne były jeszcze 2554 nisze, co powinno zabezpieczyć potrzeby na tego rodzaju miejsca grzebalne na okres ok. 6 lat.

Efektom stosowanych preferencji cenowych dla pochówków urnowych na cmentarzach komunalnych jest ich 20-krotny wzrost w ciągu ostatnich 10 lat. W 2020 r. pochówki urnowe stanowiły aż 57% wszystkich pochówków, a ich liczba była o 11% większa od liczby pochówków urnowych przeprowadzonych w 2019 r.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA

Przygotowanie wystarczającej liczby miejsc do pochówków na cmentarzach komunalnych

- W celu pozyskania terenów pod **nowe cmentarze lub rozbudowy istniejących** na terenie Gdańska w 2020 r.: wykonano projekt rozbudowy Cmentarza Łostowskiego. Zakończenie prac budowlanych planowane jest w 2021 r. Zawarto umowę na opracowanie dokumentacji projektowej na budowę cmentarza komunalnego przy ul. Kępnej (na terenie przyległym do istniejącego cmentarza parafialnego) i cmentarza przy ul. Srebrniki (teren sąsiadujący z Cmentarzem Centralnym „Srebrzysko”) oraz rozbudowę cmentarza Salvator Nowy (przy ul. Stoczniovców) i cmentarza Garnizonowego (od strony ul. Kolonia Jordana). Efektem tych działań będzie powstanie nowej powierzchni cmentarnej z ponad 9 tys. miejsc pochówków, w tym: na terenie: Cmentarza Garnizonowego – 3 tys. nowych miejsc, Cmentarza „Srebrzysko”, przy ul. Kępnej – 1,9 tys. miejsc, Cmentarza Łostowskiego – 1,5 tys. miejsc oraz Cmentarza Salvator – 1 tys. miejsc. Zakończenie prac projektowych powinno nastąpić w 2021 r.
- Na cmentarzach komunalnych Gdańska stosowano preferencje cenowe dla pochówków urnowych.
- **Istniejącą infrastrukturę cmentarną poddano modernizacji i rozbudowie**: na terenie Cmentarza Łostowskiego zakończono przebudowę i rozbudowę kaplicy cmentarnej. Inwestycja obejmowała: przebudowę pomieszczeń, wymianę dźwigu towarowego, przebudowę instalacji wewnętrznych, ocieplenie budynku, wymianę drzwi i okien oraz przystosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych. Naprawiono 160 m² dróg. Na terenie cmentarza św. Jadwigi przeprowadzono naprawę wodociągu letniego. Na terenie Cmentarza „Srebrzysko” wybudowano schody terenowe (100 m²) wyposażone w balustrady i poręcze oraz naprawiono blisko 50 m ogrodzenia cmentarnego. Podobna naprawa – 66 m ogrodzenia została zrealizowana na terenie Cmentarza Oliwskiego. Wyremontowano i utwardzono drogi ziemne i place cmentarne o łącznej powierzchni 400 m², w tym na terenie: Cmentarza Łostowskiego – 160 m², św. Franciszka – 130 m², w Nowym Porcie – 62 m² oraz „Srebrzysko” – 48 m².

Integracja informacji oraz łączenie baz danych

Uproszczenie procesu planowania i koordynacji inwestycji i remontów poprzez stworzenie spójnych baz danych: infrastruktury liniowej, nieruchomości zabudowanych i niezabudowanych będzie możliwe dzięki planowanemu do wdrożenia relacyjnemu modelowi baz danych. W 2020 r. kontynuowano proces przygotowania koncepcji biznesowej systemu, którego efektem będą dodatkowe oszczędności wynikające z braku konieczności utrzymywania duplikatów baz w różnych systemach, a także repozytorium danych, umożliwiające wieloźródłową weryfikację danych. Kontynuowano proces związany z wdrożeniem cyfrowej metody pomiaru służącej kompleksowej inwentaryzacji technicznej zasobu nieruchomości komunalnych. Zakupiono 3 skanery laserowe 3D wraz z akcesoriami, wyposażeniem, oprogramowaniem i szkoleniem, służących do wykonania inwentaryzacji nieruchomości zarządzanych przez Gdańskie Nieruchomości.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA

Podniesienie efektywności eksploatacji infrastruktury liniowej oraz nieruchomości gminnych

- W 2020 r. **nawiązano współpracę z ekspertami** zewnętrznymi, związanymi z bazami danych przestrzennych oraz technologią GIS. Bazując na koncepcji dostarczonej w roku poprzednim, rozpoczęto proces standaryzacji danych, który docelowo wpłynie na podniesienie jakości danych przestrzennych.
- W ramach dostosowań do wymogów prawnych i w celu lepszej transparentności procesu planistycznego udostępniono serwis „Zagospodarowanie Przestrzenne i Decyzje” (zpid.geogdansk.pl). Serwis ten publikuje materiały planistyczne oraz uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dostępne dla każdego z poziomu przeglądarki internetowej.
- W zakresie kontynuacji **inwentaryzacji technicznej zasobów nieruchomości komunalnych** kontynuowano kompleksową inwentaryzację techniczną zasobu nieruchomości komunalnych oraz trwały prace zmierzające do opracowania koncepcji biznesowej bazy w zakresie infrastruktury w powiązaniu z rozwiązaniem ICT. W drodze przetargu dokonano zakupu 3 sztuk skanerów laserowych. Rozpoczęcie prac inwentaryzacyjnych nastąpi po zakończeniu szkoleń.

13. MOBILNOŚĆ I TRANSPORT

Możliwość komfortowego i bezpiecznego przemieszczania się jest jednym z warunków kształtujących jakość życia. Rok 2020 zapisał się w historii w sposób szczególny w dziedzinie transportu i mobilności. Sytuacja pandemiczna wymusiła zmianę dotychczasowych przyzwyczajeń komunikacyjnych, która dotknęła większość z nas. W następstwie działań zapobiegających rozprzestrzenianiu się wirusa SARS CoV-2 zostały narzucone ograniczania mobilności obywateli. Maksymalna zdolność przewozowa komunikacji miejskiej została znacznie zmniejszona. Wielokrotnie zmniejszyła się liczba pasażerów obsługiwanych w transporcie pasażerskim, transporcie lotniczym oraz zmalał wolumen przeładunków w Morskim Porcie Gdańsk. W zakresie lokalnych działań zapobiegawczych w Gdańsku wprowadzono zmiany w organizacji ruchu, umożliwiające zachowanie na ulicy niezbędnego dystansu społecznego i poprawy warunków dla mobilności aktywnej. W następstwie tych wszystkich działań, ale przede wszystkim jako reakcja na sytuację epidemiczną, gwałtownie zmieniła się struktura modalna transportu.

Poza działaniami związanymi z reakcją na sytuację pandemiczną, w 2020 r. zrealizowano lub rozpoczęto szereg zaplanowanych wcześniej przedsięwzięć, których celem była poprawa warunków mobilności osób i optymalizacja transportu towarów na terenie Gdańska, poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, poprawa stanu sieci korytarzy transportowych, a także poprawa dostępności zewnętrznej.

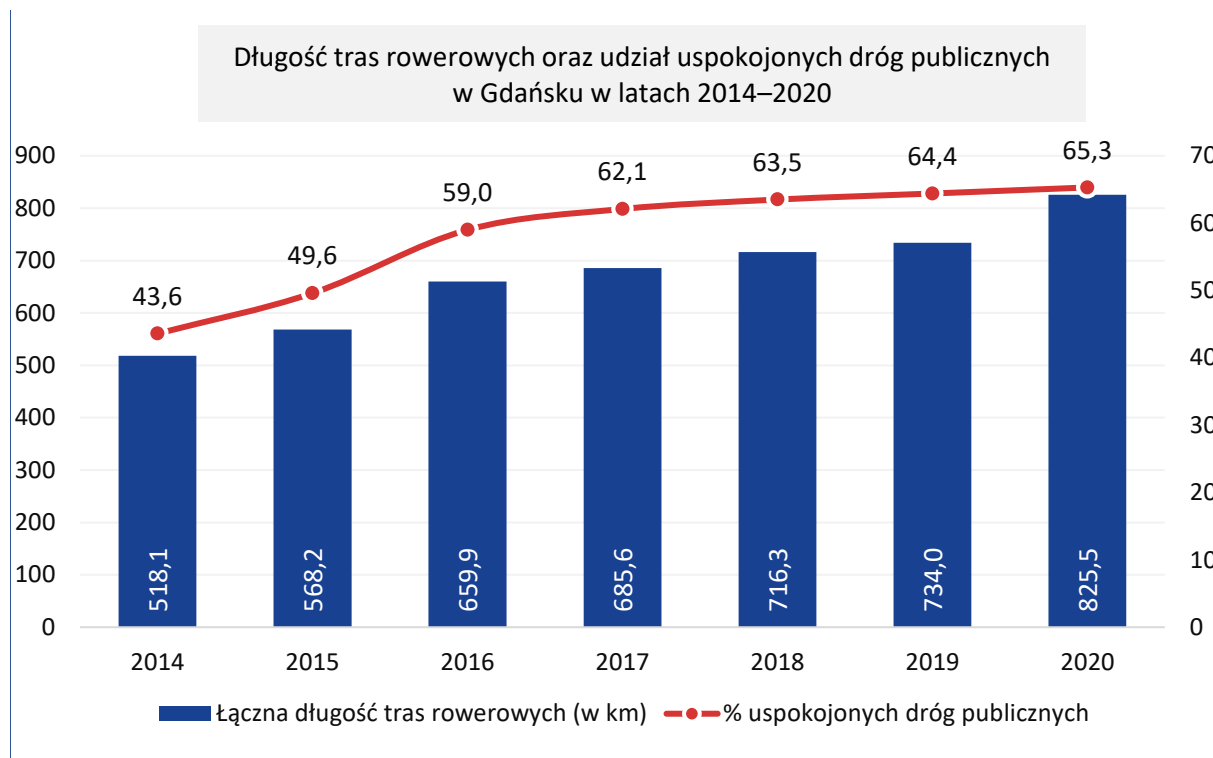
Ruch pieszy i rowerowy

Chodzenie jest podstawową formą pokonywania krótkich odległości i dotyczy praktycznie wszystkich. Poprawa warunków przemieszczania się pieszo jest niezbędna dla uzyskania wyższej jakości życia w mieście, w tym poprawy zdrowia mieszkańców i ich bezpieczeństwa komunikacyjnego, a także zmniejszenia silnej presji motoryzacyjnej. Miasto pieszych i rowerzystów jest miastem pełnym życia i ośrodkiem o dobrze funkcjonującej gospodarce lokalnej. W 2020 r. prowadzono działania polegające na poprawie infrastruktury dla ruchu pieszego oraz niwelowaniu negatywnego wpływu parkowania pojazdów na warunki poruszania się pieszo. Zbudowano lub zmodernizowano ponad 17 km chodników. Ważna jest także priorytetyzacja ruchu pieszego w centrach dzielnic, podniesienie komfortu oraz bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez uspokajanie ruchu samochodów. Spowolniony ruch na większości ulic miasta oznacza mniej wypadków, niższy hałas i większe poczucie bezpieczeństwa przy większej płynności ruchu i zbliżonych czasach przejazdu.

Ostatnie lata to okres intensywnej rozbudowy i modernizacji infrastruktury rowerowej. W 2020 r. wybudowano lub zmodernizowano łącznie blisko 16 km wydzielonych dróg rowerowych, pasów rowerowych w jezdni oraz ciągów pieszo-rowerowych. Wzrosła liczba miejsc postojowych dla rowerów o 800. Poprawa infrastruktury rowerowej przekłada się na rosnącą popularność jednośladów, możliwą do zaobserwowania dzięki monitoringowi ruchu rowerowego. Jest on prowadzony w 28 lokalizacjach w Gdańsku, z czego 12 lokalizacji to strategiczne punkty pomiaru ruchu rowerowego. W 2020 r. w tych punktach odnotowano ponad 5,8 mln przejazdów, co w porównaniu z 2019 r. oznacza wzrost o 2,9%.

Według badań naukowców z Uniwersytetu Gdańskiego dot. mobilności Polaków w 2020 r., od czasów pandemii COVID-19 podróżujemy znacznie mniej. Ta sama sytuacja miała miejsce zarówno w Gdańsku, jak i w innych miastach Polski. Największe spadki odnotowano w przypadku przemieszczeń związanych z rekreacją oraz z pracą. Na znaczeniu zyskało tzw. bliskie otoczenie oraz okolica miejsca zamieszkania. W celu poprawy warunków dla ruchu pieszego i rowerowego oraz zapewnienia możliwości zachowania dystansu społecznego koniecznego ze względu na trwającą pandemię COVID-19 zrealizowano następujące zmiany w organizacji ruchu: wprowadzono nowe strefy ruchu pieszego, usprawnienia dla ruchu rowerowego, przenoszono możliwość parkowania samochodów z chodnika na prawy pas ruchu, a obszar Głównego Miasta objęto strefą zamieszkania w sezonie wakacyjnym.

Rok 2020 był kolejnym z rzędu rekordowym pod względem liczby przejazdów odnotowanych przez 12 referencyjnych liczników rowerowych (5,82 mln; blisko 3% więcej niż w 2019 r.).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej, UMG.

Sieć tras rowerowych w Gdańsku w latach 2014–2020

Wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020 struktura
Łączna długość tras rowerowych (w km)		518,1	568,2	659,9	685,6	716,3	734,0	828,5	100%
w tym:	Drogi rowerowe (w km)	163,4	177,1	173,5	174,5	182,3	189,3	203,0	24,6%
	wydzielone drogi dla rowerów (w km)	110,0	117,0	118,5	119,5	124,0	127,5	130,0	15,7%
	ciągły pieszo-rowerowe z pierwszeństwem pieszych (w km)	18,7	17,6	17,2	17,2	18,3	18,2	22,8	2,8%
	pasy rowerowe w jezdni (w km)	3,6	4,8	7,3	7,3	9,4	9,4	13,5	1,6%
	chodniki z dopuszczonym ruchem rowerów (w km)	31,1	37,7	30,5	30,5	30,6	34,2	36,7	4,4%
	Pasy autobusowo-rowerowe (w km)	0,8	0,8	0,8	0,7	1,0	0,5	2,0	0,2%
	Ciągi pieszo-jezdne (w km)	12,7	12,2	12,2	12,8	13,3	13,7	14,5	1,8%
	Ulice z uspokojonym ruchem o dopuszczalnej prędkości maksymalnej nie większej niż 30 km/h (w km)	341,2	388,2	473,5	497,7	519,7	530,5	609,0	73,8%
	Odsetek uspokojonych dróg publicznych (%)	43,6	49,6	59,0	62,1	63,5	64,4	65,3	—
Liczba miejsc postojowych dla rowerów		3020	3500	7700	9800	14 840	15 600	16 400	—

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Gospodarki Komunalnej, UMG.

W 2020 r. kontynuowano rozszerzanie stref uspokojonego ruchu, o dopuszczonej maksymalnej prędkości 30 km/h, ze skrzyżowaniami równorzędnymi oraz kontraruchem rowerowym na ulicach jednokierunkowych. Cele przedsięwzięcia to poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zmniejszenie uciążliwości ruchu samochodów dla mieszkańców.

Strefa ruchu uspokojonego na koniec 2020 r. obejmowała 609 km dróg publicznych w Gdańsku, co stanowiło 65,3% wszystkich dróg publicznych w mieście.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT

Poprawa warunków dla ruchu pieszego i rowerowego

- **Modernizacja i budowa chodników** na terenie miasta Gdańska. W 2020 r. zrealizowano następujące inwestycje:
 - wybudowano chodniki wzdłuż ulic: Hestii, Westy, Woźnicy, Kolorowej, Nowej Medyków;
 - wyremontowano chodniki wzdłuż ulic: Asesora, Bliska, Barniewicka, Uranowa, Zaroślak, Karłowicza, Reymonata, Goszczyńskiego, oraz przeprowadzono remonty częściowe: przy ul. Chłopskiej 64, przed Szkołą Podstawową nr 60, przy ul. Hynka/Skarżyńskiego, przy ul. Wojska Polskiego, al. Jana Pawła II, ul. Piastowskiej, ul. Wojska Polskiego 46;
 - wybudowano chodnik i schody terenowe przy ul. Wąwóz – przejście z ul. Po schodkach do ul. Trakt św. Wojciecha.
- Rozpoczęto **prace remontowe** na kładce dla pieszych nad al. Armii Krajowej w rejonie skrzyżowania al. Sikorskiego, która łączy dzielnice Chełm i Wzgórze Mickiewicza. Wprowadzono nowe **strefy dla ruchu pieszego** na ul. Ceynowy, Kanapariusza i Wajdeloty, a obszar Głównego Miasta objęto strefą zamieszkania w sezonie wakacyjnym.
- W ramach **rewaloryzacji ulic głównego miasta** w 2020 r. zakończono przebudowę ul. Przędzalnicy oraz wyremontowano fragment ul. Elżbietańskiej między ulicami Na piaskach i Bielańską.
- W 2020 r. zrealizowano następujące **odcinki tras rowerowych**:
 - droga rowerowa wzdłuż ulic: Budzysza, Stryjewskiego i Nowotnej (3,5 km);
 - droga rowerowa wzdłuż al. Adamowicza (2,5 km) oraz wzdłuż ul. Jabłoniowej w rejonie skrzyżowania z al. Adamowicza (0,4 km);
 - droga rowerowa wzdłuż ul. Nowej Portowej (1,7 km);
 - droga rowerowa wzdłuż al. Grunwaldzkiej od ul. Kołobrzeskiej do ul. Braci Lewoniewskich (1,5 km);
 - droga rowerowa wzdłuż ul. Potokowej (1,2 km);
 - droga rowerowa wzdłuż ul. Warszawskiej w rejonie pętli Jabłoniowa (0,9 km);
 - droga rowerowa i pasy rowerowe wzdłuż ul. Kartuskiej w rejonie skrzyżowania z al. Adamowicza (0,6 km);
 - droga rowerowa wzdłuż ul. Dmowskiego (0,3 km);
 - droga rowerowa wzdłuż ul. Czerskiej (0,2 km);
 - pas rowerowy w ul. Matemblewskiej (0,8 km);
 - pasy rowerowe w ul. Myśliwskiej (0,5 km);
 - pas rowerowy w ul. Dragana (0,5 km);
 - pas rowerowy w ul. Barniewickiej (0,5 km);
 - pasy rowerowe w ul. Podwale Przedmiejskie (0,4 km);
 - pasy rowerowe w ul. Warszawskiej w rejonie skrzyżowania z al. Hawla (0,2 km);
 - ciąg pieszo-rowerowy wzdłuż Potoku Oruńskiego (0,2 km).
- Rozpoczęto budowę gdańskiego fragmentu **Wiślanej Trasy Rowerowej** biegnącej wzdłuż zachodniego brzegu Wisły na Wyspie Sobieszewskiej. Koszy planowanego 7-kilometrowego odcinka drogi rowerowej to 4,4 mln zł.
- **Budowa systemu roweru metropolitalnego MEVO.** W 2020 r. prowadzono prace zmierzające do wyboru nowego operatora systemu. Przeprowadzono dialog konkurencyjny oraz opracowano nowe zasady działania systemu. Chęć do wzięcia udziału w projekcie zgłosiły 2 dodatkowe gminy (Kosakowo, Kolbudy). Projekt będzie obejmował swoim zasięgiem łącznie 16 gmin. W 2021 r. planowane jest podpisanie umowy z operatorem systemu.
- **Niwelowanie barier w ruchu pieszym i rowerowym.** W ramach zadania planowana jest budowa naziemnych przejść dla pieszych przy Bramie Wyżynnej, przy Gdańskim Uniwersytecie Medycznym, przy centrum handlowym ETC oraz dworcu kolejowym Gdańsk Główny. W 2020 r. opracowywano dokumentację projektową ww. przejść. Wykonano przejście naziemne przez ul. Podwale Przedmiejskie na skrzyżowaniu z ul. Łąkową, dzięki czemu poprawie uległ komfort użytkowników pieszych, w tym osób niepełnosprawnych.
- Podpisano umowę na dokumentację projektową budowy **3 bezkolizyjnych przejść dla pieszych** pod torami kolejowymi w dzielnicy Orunia-Św. Wojciech-Lipce.
- Oddano do użytku obrotową **kładkę na Wyspę Spichrzów**, dzięki której obszar północnego cypla Wyspy Spichrzów uzyskał bezpośrednie połączenie z Długim Pobrzeżem na wysokości ul. Św. Ducha. Koszt budowy 57-metrowej przeprawy to ponad 10 mln zł.
- **Program poprawy bezpieczeństwa w ruchu pieszym i rowerowym.** W 2020 r. w celu podniesienia jakości istniejących rozwiązań, gdzie dochodziło do największej liczby wypadków i kolizji z udziałem pieszych i rowerzystów, zrealizowano następujące inwestycje:
 - zjazd z ul. Cienistej – stosując gdański standard polegający na likwidacji przecięć ciągłości chodnika i drogi rowerowej, wynikających z licznych wjazdów na posesje;

- poprzez ustanowienie jednego kierunku ruchu na ul. Gołębiej i Pestalozzkiego, wyniesienie tarczy skrzyżowania oraz ustanowienie słupków blokujących możliwość parkowania na chodnikach, wprowadzono uspokojenie ruchu drogowego w rejonie II Liceum Ogólnokształcącego;
 - odwrócono kierunek ruchu drogowego ul. Piramowicza (na odcinku od al. Zwycięstwa do al. Hallera);
 - przeniesiono możliwość parkowania samochodów z chodnika na prawy pas ruchu al. Grunwaldzkiej na odcinkach: od ul. Opata Rybińskiego do ul. Derdowskiego oraz od ul. Klonowej do ul. Dmowskiego;
 - zamontowano próg zwalniający z kostki na ul. Kochanowskiego 69;
 - zabezpieczono barierkami i słupkami chodnik w ciągu ul. Nowej Medyków (od skrzyżowania z ul. Sobieskiego do skrzyżowania z ul. Smoluchowskiego);
 - chodnik przechodni przez ul. Darżlubską przy skrzyżowaniu z ul. Wielkopolską; chodnik zachowuje ciągłość, biegnąc w poprzek ulicy (zamiast przejścia dla pieszych);
 - wyniesiono przejście dla pieszych przez ul. Piecewską, ul. Tysiąclecia (przy szkole BISG), ul. Piekarniczą (przy skrzyżowaniu z ul. Lema), ul. Wielkopolską (przy SP 86);
 - przy Szkole Podstawowej nr 86 przy ul. Pienińskiej, będącej w strefie zamieszkania, zamontowano komplet szukan.
- **Uspakajanie ruchu.** Strefą uspokojonego ruchu objęto kolejne 14,8 km ulic zlokalizowanych w północnej części dzielnicy Ujeścisko-Łostowice, w tym: ul. Zakonicyńską, ul. Kielecką, ul. Warszawską na odcinku od al. Havla do ul. Cedrowej, oraz na Chełmie: ul. Dragana na odcinku od ul. Sikorskiego do ul. Witosa. Istniejące strefy były doposażane w elementy fizycznego uspokojenia ruchu. Wykonano wyniesione przejścia dla pieszych przez ul. Kępną w rejonie Szkoły Podstawowej nr 62, przez ul. Piecewską w rejonie Szkoły Podstawowej Towarzystwa Edukacyjnego Vizja, przez ul. Leśna Góra w rejonie Szkoły Podstawowej nr 38, progi liniowe na ul. Michałowskiego i VII Dwór w rejonie Gdańskiej Szkoły Stermierki, próg liniowy na ul. Czajkowskiego w rejonie Szkoły Podstawowej nr 42.
 - **Likwidacja przycisków** wzbudzających sygnał zielony na przejściach dla pieszych. Opracowano zmiany w programach sygnalizacji świetlnej, wyłączając detekcję dla pieszych w 80 lokalizacjach. Zakryte zostały detektory pieszych i włączono stałe wywołanie fazy światła zielonego w 165 sygnalizacjach obejmujących 1054 detektory.
 - **Optymalizacja parkowania pojazdów.** W ramach tego działania zrealizowano zadania związane z budową parkingów park&ride i bike&ride oraz wdrożono Śródmiejską Strefę Płatnego Parkowania:
 - **budowa węzła przesiadkowego Ujeścisko** – w ramach budowy nowej linii tramwajowej wzdłuż al. Adamowicza wybudowano węzeł przesiadkowy ze 172 miejscami postojowymi dla samochodów, w tym 11 miejscami dla osób niepełnosprawnych oraz 132 miejscami do parkowania rowerów rozlokowanymi przy wszystkich przystankach tramwajowych;
 - zakończono budowę wielopoziomowego **parkingu przy ul. Okopowej**. W 2021 r. będą trwały prace wykończeniowe;
 - budowa parkingów bike&ride oraz kiss&ride w ramach rozbudowy węzłów integracyjnych: Gdańsk Główny, Gdańsk Wrzeszcz. W 2020 r. przygotowano dokumentację dla rowerowego parkingu kubaturowego przy stacji Gdańsk Wrzeszcz;
 - w ramach modernizacji linii tramwajowej na Stogi wybudowano parking typu **bike&ride** zlokalizowany przy pętli końcowej oraz wyposażono przystanki tramwajowe w łącznie 50 miejsc do parkowania rowerów;
 - zamontowano **słupki** blokujące w **miejscach nieprzeznaczonych do parkowania** przy ulicach: Dmowskiego, Jaśkowa Dolina, De Gaulle’a, Sobótki, Partyzantów, Lelewela, Grażyny, Białej, Waryńskiego, Mickiewicza, Hoene-Wrońskiego, Smoluchowskiego, Dębinki, Fahrenheita, Powstańców Warszawskich, Dąbrowskiego, Parku Bema, Myśliwskiej, Wołkowyskiej, Cygańska Góra, Lendziona, Nowa Medyków;
 - wdrożono **Śródmiejską Strefę Płatnego Parkowania (ŚSPP)** obejmującą obszar ograniczony następującymi ulicami: Wartką, Grodzką, Podwalem Staromiejskim, Targiem Drzewnym, Huciskiem, Targiem Rakowym, Podwalem Grodzkim (z włączeniem tych ulic), Wałową, Łagiewniki, Aksamitną, Heweliusza, Rybaki Górne, kanałem Raduni, Wapienniczą (z włączeniem tych ulic) oraz 3 Maja od Cmentarza Nieistniejących Cmentarzy do nr 9. Strefa obowiązuje 7 dni w tygodniu w godz. od 9:00 do 20:00. Stawki za postój pojazdu w ŚSPP wynoszą: za pierwszą godzinę – 5,50 zł; za drugą godzinę – 6,60 zł; za trzecią godzinę – 7,90 zł; za czwartą godzinę i następne – 5,50 zł. W ŚSPP do dyspozycji kierowców pozostaje 2735 miejsc postojowych.
 - **W ramach Budżetu Obywatelskiego** zakończono modernizację schodów łączących Siedlce z Suchaninem. W ramach prac dodatkowo wyremontowano otaczające je murki oporowe, odnowiono balustrady znajdujących się pomiędzy dwoma dzielnicami oraz wymieniono nawierzchnie chodników prowadzących do schodów.

Komunikacja miejska

Transport publiczny ma podstawowe znaczenie w przemieszczaniu się na krótsze i dłuższe odległości na obszarze miejskim. W zakresie zwiększania atrakcyjności transportu publicznego w 2020 r. kontynuowano rozbudowę i modernizację infrastruktury szynowej i drogowej komunikacji publicznej oraz podjęto działania zmierzające do unowocześnienia taboru. Dostosowanie taboru do potrzeb osób niepełnosprawnych, seniorów, rodziców z dziećmi ulega sukcesywnej poprawie. Na koniec 2020 r. cały tabor tramwajowy składał się w 96% ze składów niskopodłogowych lub z częścią niskopodłogową, a 60% składów było wyposażonych w klimatyzację. Na koniec 2020 r. cały tabor autobusowy składał się w 100% z pojazdów niskopodłogowych, klimatyzowanych.

W następstwie działań zapobiegających rozprzestrzenianiu się pandemii COVID-19 wprowadzono ograniczenia mobilności obywateli. Narzucone zostały limity pasażerów w pojazdach komunikacji publicznej. Maksymalna zdolność przewozowa komunikacji miejskiej została znacznie zmniejszona. O 37% spadła liczba pasażerów obsługiwanych w transporcie pasażerskim: z poziomu 177,7 mln os. w 2019 r. do 112,3 mln os. w 2020 r. Uruchomiono dodatkowe kursy na najbardziej obciążonych odcinkach kursów podstawowych, w godzinach, w których z komunikacji miejskiej korzysta najwięcej osób. Do obsługi komunikacyjnej skierowano więcej autobusów wielkopojemnych. Przebieg pojazdów komunikacji miejskiej wzrósł o 27 tys. wozó-km i wyniósł 32 346 tys. wozó-km w 2020 r. Długość tras autobusowych wzrosła o 1 km, a tramwajowych o 5 km. W 2020 r. oddano do użytku nowy buspas w ul. Piecowskiej. Kolejne ze skrzyżowań zostało objęte priorytetem dla komunikacji miejskiej. Pod koniec 2020 r. liczba skrzyżowań ze względnym i bezwzględnym priorytetem dla komunikacji miejskiej wyniosła 96.

Transport miejski jest jednym z głównych celów strategicznych Gdańska. Sfera ta, w 2020 r. została mocno doświadczona pandemią COVID-19. Pomimo znacznego spadku liczby pasażerów w 2020 r. (o 37% r./r.) zminimalizowano redukcję częstotliwości i liczby czynnych połączeń autobusowych i tramwajowych oraz kontynuowano inwestycje związane z transportem zbiorowym.

W 2020 r. środki z zakupu biletów w Gdańsku pokryły jedynie 30,7% wydatków na komunikację miejską. Dopłata z budżetu miasta do komunikacji miejskiej wyniosła 286,3 mln zł. Środki z zakupu biletów oraz dotacje gmin ościennych w coraz mniejszym stopniu wystarczają na finansowanie komunikacji miejskiej. W latach 2014-2020 wpływy z biletów spadły o 15% (-23,2 mln zł) podczas gdy dopłata ze środków budżetu miasta wzrosła o 120% (156,6 mln zł).

W ramach działań związanych z pandemią dodatkowo realizowano następujące działania: we wszystkich pojazdach komunikacji miejskiej wyjeżdżających na trasy wprowadzono komunikaty, zamontowano nakładki na co drugie miejsce siedzące w pojeździe, informujące o tym, że danego miejsca nie należy zajmować, umieszczono naklejki na drzwiach lub szybach pojazdu informujące o obowiązujących limitach i maksymalnej liczbie pasażerów w danym pojeździe. Ponadto były emitowane komunikaty głosowe w pojeździe o obowiązujących zasadach sanitarnych, tj. przypomnienie o obowiązku zasłaniania ust i nosa, zachowania bezpiecznego dystansu od współpasażerów. W celu zwiększenia bezpieczeństwa kierujących pojazdami komunikacji miejskiej, wydzielone zostały w pojazdach strefy buforowe przy kabinach kierowców i motorniczych. Wyłączono z użytkowania pierwsze drzwi oraz zaniechano sprzedaży biletów przez prowadzących pojazdy.

W ramach integracji taryfowo-biletowej w Gdańsku wprowadzono dodatkową ofertę przewozową – jeden bilet na autobusy, tramwaje i kolej z Gdańską Kartą Mieszkańca ze zdjęciem. Mieszkańcy posiadający ważny imienny bilet okresowy ZTM od tego czasu mogą korzystać bezpłatnie z przejazdów SKM/PKM i POLREGIO na terenie miasta.

Komunikacja miejska w Gdańsku w 2020 r.

Wyszczególnienie		2020
Długość tras tramwajowych (w km)		63
Długość linii tramwajowych (w km)		155
Składy tramwajowe – stan inwentarzowy		141
w tym:	klimatyzowane	85
	niskopodłogowe	136
Składy tramwajowe w ruchu według umowy – <i>średnia z większego szczytu</i>		118
Długość tras autobusowych (w km)		474
Długość linii autobusowych (w km)		1065
w tym:	dziennych	716
	nocnych	230
	na terenie gmin ościennych	117
Autobusy – stan inwentarzowy		292
w tym:	klimatyzowane	292
	niskopodłogowe	292
Pojazdy w ruchu według umowy – <i>średnia z większego szczytu</i>		243
Przebieg ogólny pojazdów komunikacji miejskiej (w tys. wozó-km)		32 346

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zarządu Transportu Miejskiego w Gdańsku i Gdańskich Autobusów i Tramwajów.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT

Zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego

- Rozbudowa i **modernizacja infrastruktury i taboru**. Prowadzone działania głównie były związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury tramwajowej m.in. w ramach projektu Gdański Projekt Komunikacji Miejskiej – etap IV A.
- W 2020 r. zakończono budowę 2,7 km linii tramwajowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w **al. Adamowicza**, w której skład wchodzi: cztery przystanki przelotowe, jeden przystanek końcowy oraz pętla z węzłem integracyjnym: przystankami tramwajowymi, autobusowymi, parkingiem dla samochodów i rowerów. Koszt budowy linii tramwajowej wraz z okolicznym układem drogowym wyniósł 243 mln zł.
- Zakończono prace związane z przebudową infrastruktury tramwajowej w **ulicach Budzysza, Stryjewskiego i Nowotnej**. Na tej linii wybudowano m.in. przystanki typu wiedeńskiego, zmodernizowano pętlę tramwajową i pozostałe przystanki oraz wyposażono je w parkingi rowerowe. Całkowity koszt inwestycji wyniósł 118 mln zł.
- W 2020 r. wyłoniono wykonawcę robót budowlanych linii tramwajowej **Nowa Warszawska**, która połączy al. Hawla i al. Adamowicza. Koszt torowiska wraz z okoliczną ścieżką rowerową i chodnikiem to blisko 60 mln zł. Inwestycja planowana jest do oddania na początku 2023 r.
- Przebudowano **sieć trakcyjną** pod wiaduktem na al. Hallera, która była notorycznie zrywana przez nieprzepisowo jeżdżące tamtędy pojazdy ciężarowe.
- Trwały prace związane z **przebudową szynów windowych** na przystankach tramwajowych na ul. Armii Krajowej (przystanki: Odrzańska i Pohulanka) na Chełmie.
- Nowy tabor autobusowy i tramwajowy:
 - zrealizowano dostawę **22 nowych tramwajów PESA Jazz Duo**, które w porównaniu ze swoim poprzednim modelem z 2015 r. posiadają dodatkowo: gniazda USB, osobne stanowisko dla roweru, klimatyzację i ogrzewanie z nowymi parametrami, nowe oświetlenie stopni wejściowych oraz zautomatyzowany defibrylator zewnętrzny AES, umieszczony w kabinie motorniczego;
 - zmodernizowano 12 wagonów typu N8C;
 - w 2020 r. włączono do eksploatacji **48 wydzierżawionych autobusów** Mercedes-Benz, w tym: 29 standardowych Citaro, 13 przegubowych Citaro G oraz 6 midibusów Citaro K. Koszt 6-letniej (z opcją przedłużenie o 2 lata) dzierżawy wraz z 8-letnią obsługą techniczną to ponad 117 mln zł. Każdy z pojazdów jest wyposażony w system monitoringu wizyjnego i system zliczający pasażerów. Dzięki systemowi odzyskiwania energii hamowania nastąpi znaczna redukcja zużycia paliwa, a tym samym emisja CO₂, co wpłynie korzystnie na środowisko.

- W I kwartale 2020 r. przeprowadzono **testy elektrycznego autobusu** eCitario, który w przyszłości może uzupełnić flotę komunikacji miejskiej w Gdańsku.
- **Budowa węzłów integracyjnych wraz z trasami dojazdowymi.** W 2020 r. w ramach budowy węzła integracyjnego Gdańsk-Rębiechowo wykonano podłączenie monitoringu wizyjnego na parkingu do miejskiego systemu odbioru. W ramach węzła integracyjnego Gdańsk-Osowa pozyskano decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. Z uwagi na sytuację związaną z pandemią COVID-19 budowa węzła Osowa została przesunięta na 2021 r.
- Nowe połączenia, lepsze dostosowanie oferty przewozowej:
 - **utworzono buspas** o długości 70 m w ul. Piecewskiej z wywołaniem sygnału zielonego drogą radiową w celu skrócenia trasy autobusów. **Wykonano pasy autobusowo-tramwajowe** w obszarze przystanków wiedeńskich w dzielnicy Stogi o długości 150 m;
 - w celu **lepszego dostosowania przewozów do bieżących potrzeb pasażerów** skorygowano trasy linii autobusowych 149 i 249, dzięki czemu południowa część Brzeźna jest lepiej skomunikowana m.in. ze szpitalem na Zaspie, przystankiem SKM na Przymorzu oraz Uniwersytetem Gdańskim. Zwiększono częstotliwość kursowania linii autobusowej 189, która łączy Maćkowy z Wałami Piastowskimi;
 - **Pomorska Kolej Metropolitalna Etap II:** przygotowano studium korytarzowe (BRG), które wskazało warianty przebiegu linii wraz z licznymi podwariantami. Ogłoszono przetarg na Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowe (STES) – dokumentację projektową **wydłużającą linię SKM Śródmieście do południowych** dzielnic Gdańska. Dokumentacja dająca możliwość aplikowania o środki unijne ma być gotowa w połowie 2023 r.
- W ramach integracji taryfowo-biletowej w Gdańsku wprowadzono dodatkową ofertę przewozową – **jeden bilet na autobusy, tramwaje i kolej** z Gdańską Kartą Mieszkańca ze zdjęciem. Mieszkańcy posiadający ważny imienny bilet okresowy ZTM od tego czasu **mogą korzystać bezpłatnie z przejazdów SKM/PKM i POLREGIO** na terenie miasta. Ze względu na perturbacje związane z pandemią COVID-19 planowane na 2020 r. wdrożenie **biletu metropolitalnego** zostało odłożone w czasie.
- W 2020 r. wprowadzono **sprzedaż biletów-karnetów** oraz **zlikwidowano taryfę nocną**. Każdy bilet obowiązujący na liniach dziennych, obowiązuje także na liniach nocnych.
- Rozbudowa **Systemu Informacji Pasażera** oraz lepszy dostęp do informacji na temat komunikacji miejskiej:
 - uruchomiono 21 tablic przystankowych Systemu Informacji Pasażerskiej na przystankach: Ujeścisko, Lawendowe Wzgórze, Zabornia, Królewskie Wzgórze, Stolema, Łąbędzia, Sucharskiego, Zimna, Stogi;
 - zakupiono 10 urządzeń pokładowych Systemu Informacji Pasażera – TRISTAR, przeznaczonych do instalacji w nowo zakupionych pojazdach komunikacji miejskiej;
 - kontynuowano współpracę z Google: na Mapach Google umieszczono biletomaty, a w ramach Google Transit uruchomiono udostępnienie danych online prezentujących rzeczywiste rozkłady jazdy autobusów i tramwajów w Gdańsku;
 - na potrzeby Interaktywnego Planu Gdańska, stworzono nową warstwę „Komunikacja Miejska”. Przygotowano i udostępniano dane dotyczące przebiegów tras linii komunikacji publicznej.

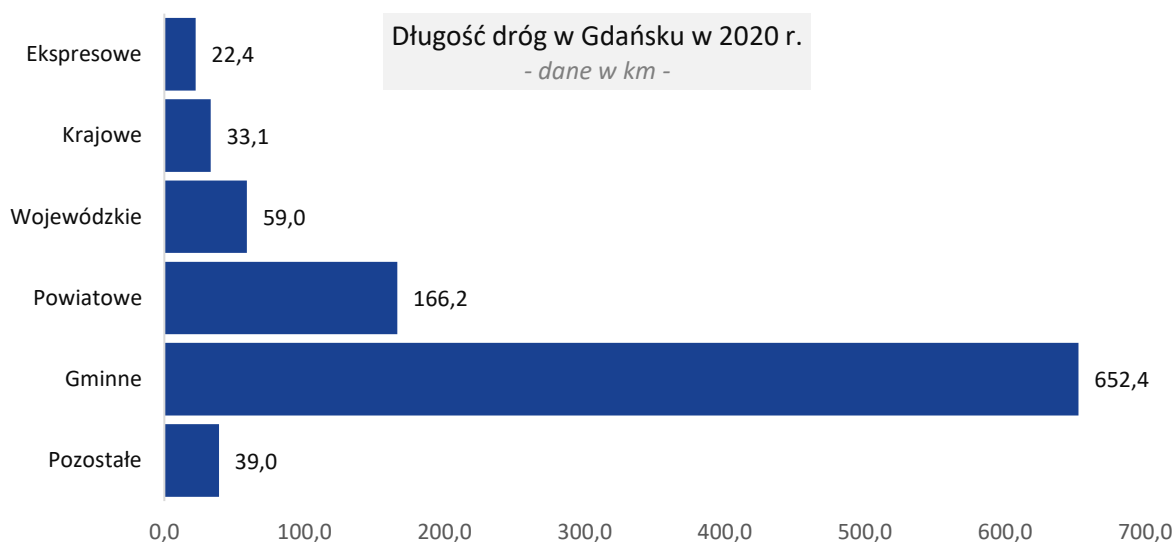
Dostępność komunikacyjna miasta

Rozwój przestrzenny miasta i jego sukces gospodarczy wymaga działań poprawiających niektóre elementy infrastruktury drogowej i kolejowej oraz sprawnie działających powiązań morskich i lotniczych. Istotny wpływ na wewnętrzną dostępność Gdańska miała trwająca przebudowa wiaduktu Biskupia Górka, który leży w głównym ciągu transportowym miasta, w relacji północ-południe. Obok poprawy jakości połączeń wewnętrznych cały czas ulega polepszeniu zewnętrzna dostępność Gdańska: rozpoczęto prace związane z rozbudową ul. Kartuskiej, docelowo wpływającej na wzrost dostępności drogowej miasta od zachodniej granicy miasta, a wybudowana ul. Nowa Portowa poprawiła dostępność komunikacyjną portu. Po latach wzrostu w dobie kryzysu spowodowanego pandemią COVID-19 liczba pasażerów w porcie lotniczym oraz ilość towarów przetwarzanych w porcie morskim spadły w relacji r/r.

DROGI

W granicach administracyjnych Gdańska na koniec 2020 r. znajdowały się 933 km dróg publicznych, w tym 652 km dróg gminnych, 166 km dróg powiatowych, 59 km dróg wojewódzkich, 33 km dróg krajowych oraz 22 km dróg ekspresowych. Poza wspomnianymi drogami publicznymi dostępnych było 39 km dróg wewnętrznych. Aby podnieść komfort przemieszczania się, bezpieczeństwo komunikacyjne oraz estetykę przestrzeni publicznych, w 2020 r. zrealizowano m.in. następujące działania: kontynuowano przebudowę wiaduktu Biskupia Górka, rozpoczęto prace związane z rozbudową ul. Kartuskiej, przeprowadzono modernizację fragmentów ul. Chłopskiej, al. Hallera, al. Grunwaldzkiej, przebudowano odcinki ulic: Stężycyckiej, Komandorskiej, Sopockiej, Flory, Niedziałkowskiego, Koziorożca, Zeusa. Rozbudowano układ wewnętrzny i poprawiono dostępność komunikacyjną portu morskiego. W 2020 r. wybudowano 2,9 km nowych dróg i zmodernizowano 10,3 km.

Gdańszczanie z roku na rok są coraz bardziej zmotoryzowani. Przybywa przede wszystkim samochodów osobowych. W 2020 r. w Gdańsku było ich zarejestrowanych blisko 312 tys., czyli o 3,5% więcej niż rok wcześniej. Wskaźnik motoryzacji prezentujący liczbę samochodów osobowych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców w 2020 r. wyniósł 661.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni oraz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad – Oddział w Gdańsku (drogi ekspresowe).

Liczba wybranych pojazdów zarejestrowanych w Gdańsku w latach 2014–2020

Wyszczególnienie		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Samochody osobowe	ogółem	250 545	255 176	265 308	275 418	288 384	301 243	311 783
	na 1000 mieszkańców	542,9	552,0	572,1	593,2	618,0	639,7	661,2
Samochody ciężarowe		39 098	38 318	38 452	37 938	38 810	39 512	40 164
Motocykle		6565	7355	7929	8500	9152	9978	10 744
Ciągniki siodłowe		3395	3203	3088	3073	3097	3192	3216
Ciągniki rolnicze		1189	1197	1194	1218	1257	1318	1362
Autobusy		1195	1055	1040	1030	1039	1093	1130

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych, GUS oraz Wydziału Komunikacji, UMG.

Obszar płatnego parkowania w Gdańsku na koniec 2020 r. obejmował 10 sektorów podzielonych na dwie strefy: Śródmiejską Strefę Płatnego Parkowania (ŚSPP) (w godz. 9–20, od poniedziałku do niedzieli), która obejmowała sektory: Główne Miasto, Stare Miasto i Długie Ogrody oraz Strefę Płatnego Parkowania (SPP) (od poniedziałku do piątku), a w niej sektory: Młode Miasto, Wrzeszcz Politechnika, Wrzeszcz Górny (od 9 do 17), Aniołki, Oliwa, Przymorze (od 9 do 15) oraz Jelitkowo (od 9 do 17), który obowiązywał w miesiącach wakacyjnych (lipiec–sierpień). Liczba miejsc w strefie wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. wyniosła 6591 miejsc, co oznacza wzrost o 597 miejsc r/r. Taryfa opłat w ŚSPP: pierwsza godz. 5,50 zł, druga godz. 6,60 zł, trzecia godz. 7,90 zł, czwarta i każda następna po 5,50 zł; taryfa opłat w SPP: pierwsza godz. 3,90 zł, druga godz. 4,60 zł, trzecia godz. 5,50 zł, czwarta i każda następna po 3,90 zł.

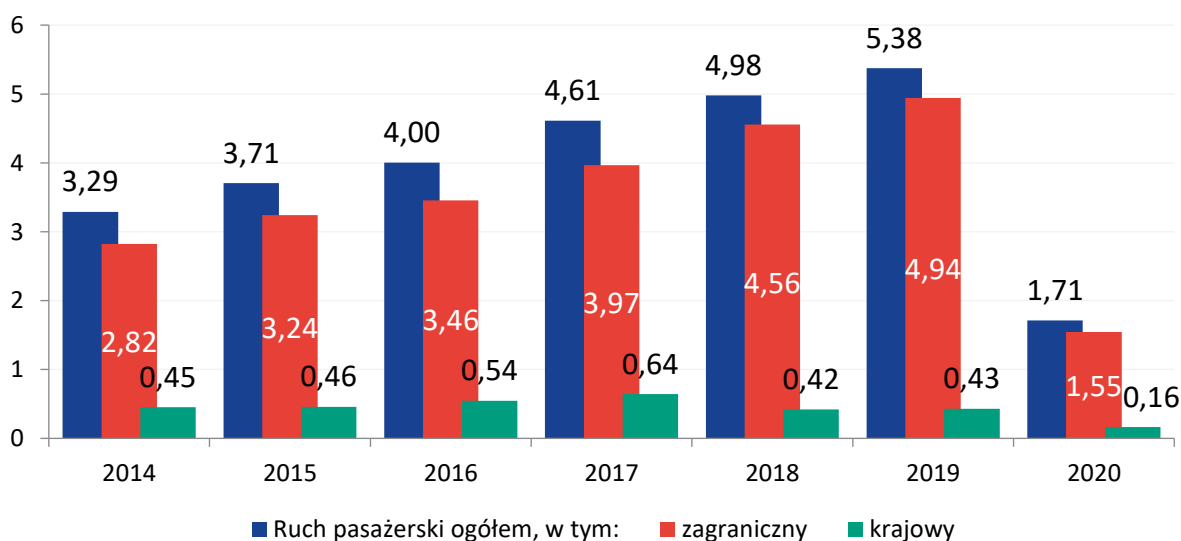
Poprawa infrastruktury ruchu samochodowego, pieszego oraz rowerowego to również oczyszczanie dróg rowerowych o łącznej powierzchni ponad 272 tys. m² oraz utrzymanie zimowe dróg rowerowych o łącznej powierzchni ok. 145 tys. m². Stan gotowości do realizacji usługi utrzymania zimowego dróg rowerowych był realizowany od 15 października 2018 r. i utrzymywany do 30 kwietnia 2020 r. oraz od 15 października 2020 r. Oczyszczaniem mechanicznym jezdni objętych było ok. 710 km dróg powiatowych, wojewódzkich, krajowych, gminnych oraz wewnętrznych, natomiast utrzymaniem zimowym jezdni – 955 km. Zakres oczyszczania oraz zimowego utrzymania obiektów infrastruktury drogowej i komunikacyjnej obejmował ponad 1200 szt. przystanków autobusowych i tramwajowych.

PORT LOTNICZY

Rok 2020 był jednym z najtrudniejszych w historii w branży lotnictwa. Problemy związane z pandemią COVID-19 i wynikającymi z niej ograniczeniami w przemieszczaniu się spowodowały spadek liczby pasażerów obsłużonych o 68% r/r do poziomu 1 711 281 os. w całym 2020 r. Port Lotniczy w Gdańsku oferował pasażerom w sumie 79 połączeń lotniczych (69 linii regularnych i 10 połączeń czarterowych). W 2020 r. Port Lotniczy im. Lecha Wałęsy utrzymał 3. lokatę wśród lotnisk w kraju pod względem liczby obsłużonych pasażerów (2. miejsce wśród regionalnych portów lotniczych).

Spadki w branży lotniczej to mniejsze przychody linii lotniczych, lotnisk, obsługi naziemnej, ale i także zmniejszone wpływy z branży turystycznej, której lotnictwo jest stymulatorem. Pomimo trudności związanych z koronawirusem w prezentowanym roku trwał intensywny rozwój gdańskiego lotniska. Realizowano dwie inwestycje: rozbudowę terminala T2 o pirs zachodni i budowę biurowca Alpha w ramach planowanego Airport City Gdańsk. Pod koniec 2020 r. firma kurierska UPS otworzyła swoją bazę i rozpoczęła przewozy przesyłek lotniczych. Jest to obecnie trzecia firma kurierska, która ulokowana jest na gdańskim lotnisku. Lotnisko odnotowało 2-procentowy wzrost przewiezionych towarów i przesyłek pocztowych.

**Ruch pasażerski w Porcie Lotniczym Gdańsk im. Lecha Wałęsy
w latach 2014–2020**
- dane w mln os. -

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Portu Lotniczego Gdańsk im. Lecha Wałęsy.

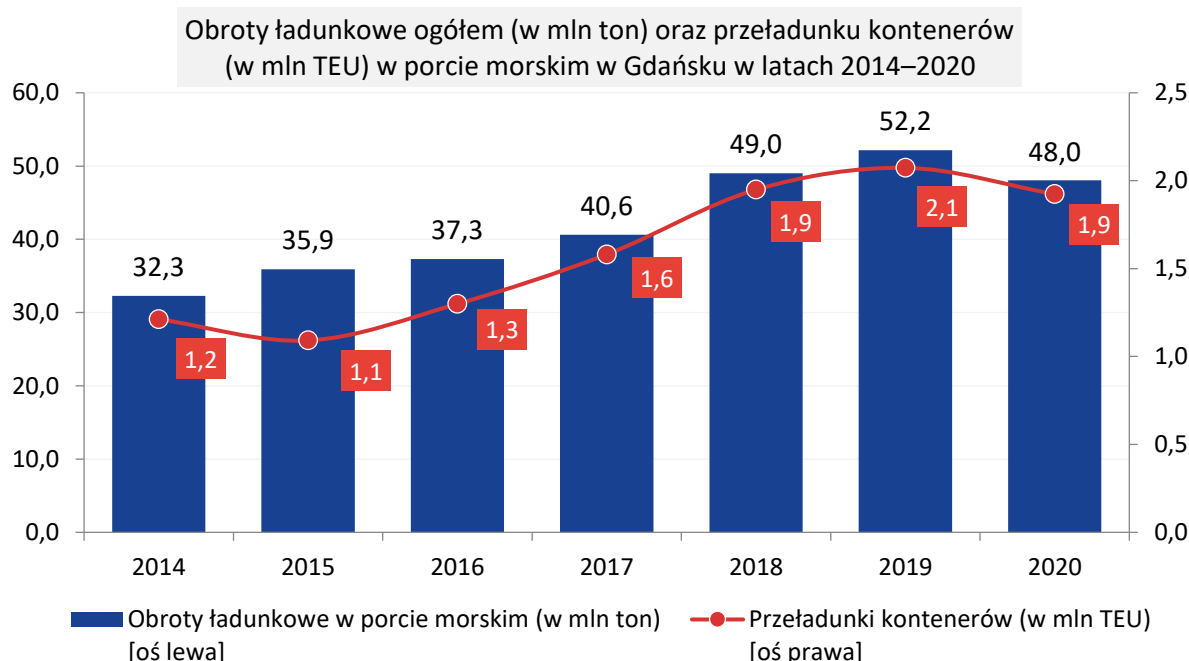
PORT MORSKI

W 2020 r. w porcie morskim w Gdańsku pomimo pandemii COVID-19 udało się zachować ciągłość przeładunków, których odnotowano łącznie 48 mln ton, czyli o blisko 8% mniej niż w 2019 r. To pierwszy taki spadek przeładunków ogółem od 2011 r. Spadki odnotowano w większości grup przeładunkowych. Największe dotyczyły paliw płynnych (-21,8% r/r) oraz węgla (-16,4% r/r). Wzrost odnotowano jedynie w grupie zboże (+145,1% r/r) oraz inne ładunki masowe – kruszywo, siarka, etc. (+22,8% r/r). Poza przeładunkami towarów, motorem napędowym portu jest Terminal Kontenerowy DCT Gdańsk, w którym w 2020 r. przeładowano 1,92 mln TEU (twenty-foot equivalent unit – jednostka pojemności), co czyni port liderem w tej klasyfikacji wśród innych portów Morza Bałtyckiego. Tak wysokie przeładunki są możliwe dzięki ukończonej w 2016 r. budowie terminala T2. Obecne możliwości przeładunkowe portu w Gdańsku wynoszą 3 mln TEU rocznie. Dzięki pogłębieniu toru wodnego Port Gdańsk, jako jedyny na Bałtyku, jest w stanie przyjmować największe na świecie transoceaniczne kontenerowce.

Udział obrotów ładunkowych w porcie morskim w Gdańsku w obrotach ładunkowych w Polsce ogółem w 2020 r. wyniósł 46,2%, zaś udział przeładunków kontenerów 65,9%.

Ze względu na ograniczenia w przemieszczaniu się odnotowano spadek liczby pasażerów przewiezionych promami o 21,7% do poziomu 147,9 tys., zaś liczba zawinięć wycieczkowców spadła o 90% (6 szt. w 2020 r.).

Pomimo trudnego czasu tempo inwestycji nie spada. Cześć z inwestycji została opisana w rozdziale Atrakcyjność inwestycyjna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Morskiego Portu Gdańsk

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT

Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności transportowej

Systematycznie inwestowano w infrastrukturę drogową, kolejową i lotniskową. W ramach tego działania prowadzono budowę i przebudowę następujących ulic i dróg:

- Kontynuowano **przebudowę wiaduktu Biskupia Górka**. W 2020 r. zakończono prace rozbiórkowe starego wiaduktu oraz montaż łuków stalowych na budowanej drugiej nitce nowego wiaduktu. Rozpoczęto prace związane z betonowaniem elementów estakady prowadzącej do wiaduktu. Zamontowano ciągną linowe i podwieszono ruszt dolny konstrukcji stalowej do łuku. Wykonano płytę ustroju nośnego estakady oraz rozpoczęto prace przygotowawcze do układania izolacji wodochronnej i krawężników. Wykonano prace związane z betonowaniem elementów estakady prowadzącej do wiaduktu. Dokończono budowę nasypu drogowego, układanie warstw podbudowy i dolnych warstw bitumicznych jezdni północnej. Trwały roboty drogowe w rejonie skrzyżowania ul. Augustyńskiego z ul. Rzeźnicką oraz w rejonie skrzyżowania ul. Toruńskiej z ul. Okopową i ul. Św. Trójcy. Wykonano zabezpieczenie antykorozyjne wiaduktu. W okolicy ul. Zaroślak prace drogowe obejmowały układanie warstw podbudowy pod nawierzchnię jezdni i chodników. Trwały prace wykończeniowe przy budowie parkingu kubaturowego przy wiadukcie Biskupia Górka. Parking z blisko 400

miejscami dla samochodów ma przyczynić się do poprawy i uporządkowania sytuacji postojowej w jego okolicy. Zadania inwestycyjne zostaną zakończone w 2021 r, a koszt inwestycji to 163 mln zł.;

- Rozbudowa **ul. Budowlanych**. Pozyskano decyzję zezwalającą na realizację inwestycji drogowej. Dodatkowy pas o długości 1,5 km powstanie na odcinku od ronda turbinowego na skrzyżowaniu ulic Budowlanych–Nowatorów do przystanku PKM Gdańsk Matarnia;
- Poprawa **dostępności komunikacyjnej portu – budowa ul. Nowej Portowej**. Inwestycja objęła budowę drogi o długości 0,5 km łączącej ul. Andruszkiewicza poprzez wewnętrzny układ drogowy Pomorskiego Centrum Inwestycyjnego ze zrealizowanym przez Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A. odcinkiem ul. Nowej Portowej i dalej z ul. Nową Kontenerową. W ramach inwestycji powstała jezdnia wraz z chodnikami i drogą rowerową, oświetlenie, kanalizacja deszczowa i sieć wodociągowa. Koszt inwestycji to blisko 14 mln zł.;
- W ramach **rozwoju funkcji Gdańska jako węzła transportowego** przeprowadzono prace związane z **rozbudową ul. Kartuskiej od ul. Otokińskiej do ul. Nowatorów**. Odcinek liczący 1,2 km zostanie wybudowany w układzie dwa pasy jezdni w każdym kierunku oraz zostanie oświetlony. Powstaną także nowe chodniki oraz droga rowerowa. W 2020 r. prowadzono prace przygotowawcze, w tym przede wszystkim prace ziemne oraz budowę sieci podziemnych i dróg serwisowych. Realizacja inwestycji wpłynie znacząco na wzrost dostępności drogowej od zachodniej granicy miasta oraz umożliwi łatwiejszy dojazd do terenów inwestycyjnych w dzielnicy Kokoszek. Jej koszt to ponad 37 mln zł.;
- W ramach modernizacji nawierzchni dróg na terenie Gdańska zrealizowano następujące zadania:
 - **modernizację ul. Chłopskiej** na odcinku od ul. Piastowskiej do ul. Obrońców Wybrzeża, na jezdni w kierunku Gdańska. Łącznie zmodernizowano 0,65 km nawierzchni drogowej, przebudowano zatoki autobusowe, wyregulowano wysokość chodników w pobliżu przystanków oraz zadbane o zieleni. Koszt inwestycji to 1,6 mln zł.;
 - **modernizację ul. Hallera** na odcinku od ul. Okrzei do ul. Mickiewicza oraz na odcinku od ul. Mickiewicza do ul. Kościuszki o łącznej długości 0,9 km. Inwestycja obejmowała swoim zakresem m.in.: remont nawierzchni jezdni, zatok postojowych, chodników, oznakowanie poziome i pionowe, nasadzenia trawników i krzewów wraz z ich czasową pielęgnacją. Kwota inwestycji to ok. 2,9 mln zł.;
 - **modernizację ul. Słowackiego** na odcinku od ul. Chrzanowskiego do ul. Trawki (w starym śladzie). Zadanie zostanie zrealizowane w latach 2020–2021, wiodącym inwestorem jest GIWK Sp. z o.o.;
 - **modernizację al. Grunwaldzkiej** na odcinku od nr 305 (PKM/Abrahama) do nr 345. Prace były prowadzone na odcinku 0,6 km jezdni w kierunku Sopotu. Oprócz wymiany nawierzchni przebudowano zjazdy i wymieniono krawężniki na kamienne. Koszt inwestycji to ok. 1,1 mln zł.;
- Pozyskano **dokumentację projektową**, która umożliwi budowę ronda na skrzyżowaniu ulic Starogardzka–Niepołomska–Czerska wraz z rozbudową fragmentu ul. Starogardzkiej od granicy miasta, modernizację ul. Radarowej oraz pętli autobusowej przy ul. Łowickiej.
- W ramach budowy i przebudowy dróg lokalnych w różnych dzielnicach miasta wykonano następujące zadania:
 - rozbudowano **ul. Tama Pędzichowska** z płyt betonowych oraz wybudowano jej oświetlenie;
 - przygotowano dokumentację techniczną budowy **objazdu Bramy Nizicznej** i modernizacji **ul. Starowiślniej** planowanych do realizacji na 2021 r.;
 - zakończono prace przygotowawcze do budowy **ul. Łagowskiej**;
 - W ramach przebudowy **ul. Flory** wybudowano ponadto: oświetlenie, miejsca postojowe, ogród deszczowy i odwodnienie ulicy, a okoliczne chodniki poddano przebudowie;
 - podczas prac związanych z budową sieci wodociągowej przebudowano odcinek **ul. Stężyckiej** na odcinku od ul. Goplańskiej 1A w kierunku ul. Lubowidzkiej;
 - przebudowano **ul. Komandorską i Sopocką**, która polegała m.in. na wymianie płyt ażurowych na płyty typu YOMB;
 - przebudowano **ul. Niedziałkowskiego** na odcinku od ul. Balcerskiego do ul. Barniewickiej. Działania polegały na przebudowie istniejącego chodnika oraz wykonaniu nowego, remoncie nawierzchni jezdni oraz wykonaniu ronda na skrzyżowaniu ulic Nawigatorów–Korsarzy–Niedziałkowskiego;
 - przebudowano **ul. Koziorożca i ul. Zeusa** oraz wybudowano dwa ronda w ramach budowy kanalizacji deszczowej oraz budowy okolicznego zbiornika retencyjnego;
 - sporządzono dokumentację na przebudowę **ul. Radiowej** zawierającą projekt chodnika, jezdni oraz kanalizacji deszczowej.
- W ramach realizacji inwestycji pochodzących z Budżetu Obywatelskiego w 2020 r. zrealizowano m.in. budowę prawoskrętu – wyjazdu z al. Havla w kierunku Armii Krajowej. Poza wspomnianym dodatkowym pasem do skrętu w prawo, przebudowano chodniki, oświetlenie uliczne oraz sygnalizację świetlną. Koszt inwestycji to blisko 950 tys. zł. W ramach Budżetu Obywatelskiego poddanego do głosowania w 2020 r. wygrała inwestycja, dzięki której zostanie wykonany również lewoskręt z al. Havla w kierunku obwodnicy.

Popularyzacja transportu zrównoważonego i mobilności aktywnej

Działania inwestycyjne są wspomagane działaniami promocyjno-informacyjnymi, kształtującymi postawy mieszkańców w sferze mobilności. Od wielu lat Gdańsk realizuje wzorcowe programy promocji transportu zrównoważonego i mobilności aktywnej. Wprowadzie ogólnopolska kampania „Rowerowy Maj”, którą koordynuje Gdańsk, musiała zostać odwołana w następstwie pandemii COVID-19, jednakże kampania społeczna „Rowerem do pracy i szkoły – Kręć kilometry dla Gdańska” odnotowała rekordową frekwencję. Znaczenie tego typu akcji promujących zdrowe, ekologiczne i stabilne ekonomicznie formy mobilności zapewne wzrośnie w kolejnych latach, po zakończeniu pandemii, która – pomimo zredukowanej mobilności mieszkańców – wykreowała niekorzystne warunki dla wzrostu wykorzystania motoryzacji indywidualnej.

Elektromobilność to kierunek przyszłości, w którym podąża branża motoryzacyjna. Kierunek, który przybiera różne formy mobilności aktywnej: elektryczne rowery, hulajnogi, monocykle. W 2020 r. przyjęto drogą uchwały RMG dwa dokumenty: „Strategię rozwoju elektromobilności” oraz „Plan budowy ogólnodostępnych stacji ładowania w Gdańsku”, które prezentują kierunki, jakimi miasto Gdańsk będzie podążać w kolejnych latach.

Gdańsk udostępnia dane typu real-time na Mapach Google, dzięki czemu użytkownik aplikacji może poznać rzeczywisty czas przybycia autobusu czy tramwaju w określone miejsce. Publikowane dane statyczne uwzględniają opóźnienia, przyspieszenia, objazdy i inne zdarzenia, które mogą wpłynąć na punktualność kursowania.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO MOBILNOŚĆ I TRANSPORT Popularyzacja transportu zrównoważonego oraz mobilności aktywnej

- Promocja **transportu zrównoważonego i mobilności aktywnej**. Zrealizowano następujące akcje i kampanie społeczne promujące transport zrównoważony:
 - **kampania społeczna „Rowerowy Maj”** – prowadzono prace przygotowawcze do kampanii, jednak z uwagi na zagrożenie epidemiczne kampania została odwołana;
 - w 2020 r. kampania społeczna „**Rowerem do pracy i szkoły – Kręć kilometry dla Gdańska**” zachęcała mieszkańców do użytkowania roweru jako środka transportu do codziennego podróżowania po mieście. Punktowano każdy przejechany kilometr, a przejazdy do pracy otrzymywały wysokie premie. Do zdobycia były cenne nagrody. W akcji wzięły udział 352 firmy (o 104 więcej niż w roku ubiegłym), 26 szkół, 9 uczelni i 33 dzielnice oraz łącznie 4614 aktywnych uczestników, którzy wykręcili łącznie 2,1 mln km. Istotnym efektem kampanii było zaangażowanie firm i przedsiębiorstw w bezpośrednie promowanie jazdy rowerem;
 - **akcja „Podczep się”** – skierowana do opiekunów prawnych i rodziców gdańskich przedszkolaków, którym bezpłatnie udostępniono przyczepki rowerowe do przewozu dzieci. Prowadzono prace przygotowawcze, jednak z uwagi na zagrożenie epidemiczne kampania została odwołana;
 - **„Rowerowa Szkoła”** – zajęcia dla dzieci z nauki jazdy na rowerze w ruchu ulicznym, w zajęciach uczestniczyły kolejne gdańskie szkoły nieobjęte szkoleniami w latach wcześniejszych. Cykl zajęć obejmuje: wykłady teoretyczne, serwis rowerowy, zajęcia na placu lub boisku szkolnym oraz ćwiczenia jazdy w normalnym ruchu ulicznym – manewry na ulicach o niewielkim natężeniu ruchu. Udział w zajęciach „Rowerowej Szkoły” pozwala na zapoznanie się z najistotniejszymi aspektami teorii i praktyki jazdy rowerem po mieście.
- **Milionowy rowerzysta w Pasie Nadmorskim** – uczczono przejazd milionowego rowerzysty ścieżką w Pasie Nadmorskim w 2020 r., co miało miejsce 3 października.
- **Współpraca i partycypacja społeczna na rzecz zrównoważonego transportu i mobilności aktywnej:**
 - **informowano mieszkańców, dziennikarzy oraz przedstawicieli rad dzielnic** w kwestii przebiegu planowanych inwestycji liniowych (chodniki, trasy rowerowe, drogi), a także informowano o bieżących oraz planowanych zmianach w organizacji ruchu spowodowanych przez te inwestycje;
 - w ramach **„Otwartych danych ZTM w Gdańsku”** udostępniono nowe zasoby: zbiór z opisem tras pojazdów ZTM oraz zbiór danych real-time dotyczący zajętości parkingów wpiętych w system TRISTAR;
 - w związku z obowiązkami gminy wynikającymi z Ustawy o **elektromobilności** i paliwach alternatywnych, w 2020 r. stworzono dokumenty: „Strategia rozwoju elektromobilności w Gdańsku do 2035 r.” oraz „Plan budowy ogólnodostępnych stacji ładowania w Gdańsku”, które poddano konsultacjom społecznym oraz przyjęto drogą Uchwały Rady Miasta Gdańska. Obecnie operator systemu dystrybucyjnego rozpoczął budowę ujętych w planie 138 punktów ładowania w 64 lokalizacjach miasta.

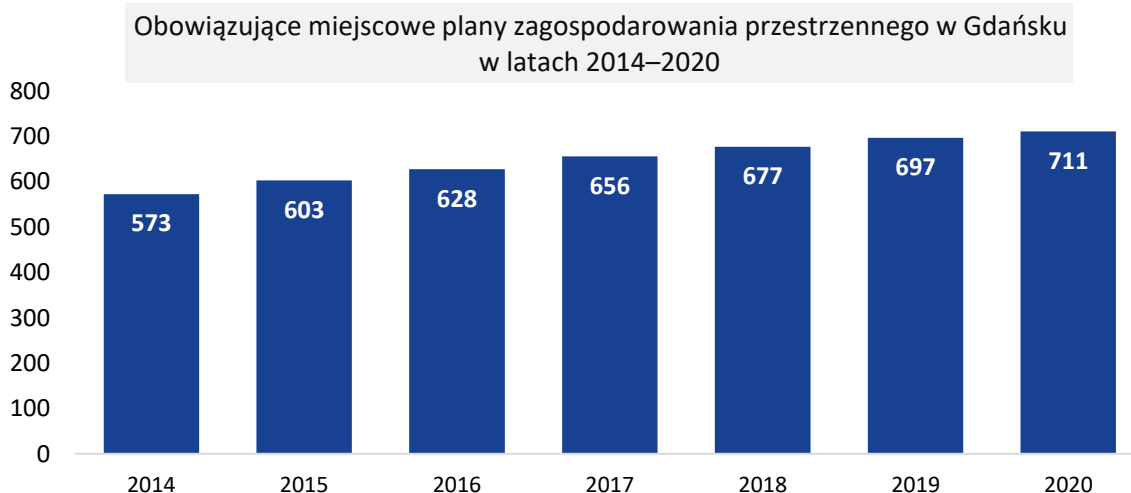
14. PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

Właściwe zagospodarowanie przestrzeni publicznej jest warunkiem koniecznym do harmonijnego rozwoju miasta, poprawy jakości życia mieszkańców i nawiązywania kontaktów społecznych. Przestrzeń publiczna nie powinna mieć charakteru tylko komunikacyjnego, ułatwiającego przemieszczanie się osób i towarów, ale powinna stanowić miejsce spędzania czasu wolnego, forum wymiany idei, miejsce organizacji wydarzeń kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych. Takie podejście do przestrzeni publicznej realizuje ideę rozwoju miasta do wewnątrz, która polega na intensyfikacji i wielofunkcyjności użytkowania już zurbanizowanej przestrzeni. Umożliwia to – poza powstaniem pełnych życia przestrzeni publicznych – efektywne zarządzanie miastem.

Jakość przestrzeni publicznej

Najważniejszym dokumentem kształtującym przestrzeń publiczną w mieście jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gdańska. Wyznacza ono kierunki rozwoju w perspektywie 30 lat. To od zapisów zawartych w studium zależy, czy w przyszłości będą mogły powstawać nowe osiedla mieszkaniowe, znajdzie się miejsce na nowe parki, zostanie zachowana rezerwa pod drogi i linie tramwajowe. Obowiązujące studium zostało przyjęte 23 kwietnia 2018 r. uchwałą nr LI/1506/18 Rady Miasta Gdańska. W dniu 27 czerwca 2019 r. dokument został zmieniony uchwałą nr XII/218/19 Rady Miasta Gdańska.

Podstawowym narzędziem polityki miasta w zakresie planowania przestrzeni publicznych są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Stanowią one uszczegółowienie studium, które jest w stosunku do nich nadrzędne. Ustalenia nowych planów miejscowych nie mogą być sprzeczne ze studium. Plany miejscowe są powszechnie obowiązującym prawem miejscowym. Ich celem jest m.in. wyznaczenie czytelnych granic przestrzeni publicznej wraz z regulacjami, które wpływają na jej jakość. Uchwalanie nowych planów pozwala zabezpieczyć przyszłe funkcje publiczne nie tylko na gruntach gminnych. Jest to o tyle ważne, ponieważ na terenach bez planów inwestor, opierając się na warunkach zabudowy, realizuje jedynie swój cel inwestycyjny. Z punktu widzenia kształtowania ładu przestrzennego jest to niekorzystne, gdyż powstająca w ten sposób zabudowa jest efektem jednostkowych decyzji, nie zawsze wpisującą się w spójną zrównoważoną wizję rozwoju miasta.

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

W 2020 r. uchwalono łącznie 16 planów obejmujących swoim zasięgiem powierzchnię 166,2 ha, co odpowiada 0,6% powierzchni miasta. Na koniec 2020 r. w trakcie sporządzania było kolejnych 80 planów obejmujących powierzchnię 1689 ha. Łącznie na koniec roku obowiązywało 711 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które pokrywały 64,74% powierzchni miasta. Dzięki temu obecnie zdecydowana większość budynków powstaje na podstawie MPZP, a nie decyzji o warunkach zabudowy.

Wprowadzone przez rząd obostrzenia i lęk związany z potencjalnym zakażeniem koronawirusem mocno wpłynęły zarówno na mobilność mieszkańców, jak i sposób spędzania wolnego czasu. Ograniczony dostęp do kultury, rozrywki i handlu sprawił, że mieszkańcy większą wagę zaczęli przykładать do tego, co oferuje miasto w obrębie osiedla czy dzielnicy. Projektem, który ma na celu poprawę funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych zlokalizowanych blisko mieszkańców, są Gdańskie Przestrzenie Lokalne (GPL). W GPL został wskazany system przestrzeni lokalnych obejmujący całe miasto. Informacje, opracowane w formie kart terenu, mają być pomocne dla mieszkańców, Rad Dzielnic czy jednostek miejskich w działaniach zmierzających do urządzenia poszczególnych przestrzeni lokalnych w sposób spójny i wpisujący się w charakter dzielnicy. Całościowa koncepcja ma pomóc skoordynować działania inwestycyjne, które mogą być realizowane w sposób etapowy i z różnych źródeł finansowania. Każda z lokalizacji GPL sukcesywnie jest konsultowana z mieszkańcami, Radami Dzielnic i przedstawicielami jednostek miejskich. W 2020 r. kontynuowano realizację III etapu projektu.

W tworzeniu bardziej przyjaznej mieszkańcom przestrzeni ma pomóc Gdański Standard Ulicy Miejskiej (GSUM). W myśl dokumentu przy urządzaniu miejskich ulic najwyższy priorytet zyskują piesi, rowerzyści oraz transport zbiorowy. Ulice będą miały różny charakter wynikający z ich bezpośredniego sąsiedztwa. Zawiera on wytyczne do szczegółowych rozwiązań zagospodarowania pasa drogowego oraz projektowania ulic wraz z przykładami modelowych rozwiązań dotyczących zarówno zakresu przestrzennego, funkcjonalnego, jak i estetycznego.

Istotną częścią polityki miasta zmierzającej do zapewnienia jak najwyższej jakości przestrzeni jest rewitalizacja. Miasto realizuje uchwalony w 2017 r. Gminny Program Rewitalizacji Miasta Gdańska na lata 2017–2023. Wdrażanie Programu jest działaniem o charakterze wieloletnim, ukierunkowanym na realizację kompleksowych projektów rewitalizacyjnych obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową. Programem objęto: Orunię, Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście, Biskupią Górkę i Stary Chełm oraz Dolne Miasto – Plac Wałowy – Stare Przedmieście.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA **Wyższa jakość przestrzeni publicznej**

- W styczniu 2020 r. w Paryżu został złożony **wniosek o wpisanie terenów Stoczni Gdańskiej na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO**. Wraz z wnioskiem przekazano plan zarządzania obszarem. Wniosek został zatwierdzony od strony formalnej przez Centrum Światowego Dziedzictwa oraz uzyskał pozytywną ocenę ekspertów z Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (ICOMOS).
- Zakończono prace nad **Gdańskim Standardem Ulicy Miejskiej**. W grudniu 2020 r. dokument został przyjęty zarządzeniem Prezydenta Miasta Gdańska. Procedury, rozwiązania modelowe oraz rekomendacje wskazane w opracowaniu będą stosowane przy przygotowywaniu projektów dla nowych oraz przebudowy istniejących ulic, z wyłączeniem zadań realizowanych w trybie bieżącego utrzymania, remontu bądź modernizacji zagospodarowania.
- Kontynuowano prace studialne i projektowe nad zbiorem **Gdańskich Przestrzeni Lokalnych**, które stanowią III etap opracowania – do końca 2020 r. sporządzono 5 kart dotyczących kierunków zagospodarowania przestrzeni lokalnych w dzielnicach: Jasień (2 lokalizacje), Chełm, Aniołki i Piecki-Migowo. Ponadto sporządzono interaktywną mapę udostępnioną na stronie BRG, która pokazuje zbiór wszystkich 105 przestrzeni lokalnych w granicach miasta z rozróżnieniem na lokalizacje opracowane i te w trakcie prac.
- Kontynuowano wdrażanie **Uchwały Krajobrazowej Gdańska (UKG)**. Dokument określa regulacje w zakresie nośników reklam, małej architektury oraz ogrodzeń w celu poprawy estetyki przestrzeni publicznych. Uchwała m.in. nałożyła obowiązek dostosowania istniejących nośników reklamowych do przepisów UKG w ciągu 2 lat od wejścia w życie (do kwietnia 2020 r.). W przypadku reklam niezgodnych z UKG wysyłane są wezwania do ich usunięcia. Do końca 2020 r. wysłano 2622 wezwania oraz wszczęto łącznie 236 postępowań na łączną karę prawie 1,6 mln zł. Kolejnym etapem poprawy estetyki miasta miało być dostosowanie obecnych szyldów do wymogów uchwały. W tym celu przygotowano poradnik „Szyld Gdański”, który został pobrany ze strony uchwalakrajobrazowagdanskda.pl prawie 5,5 tys. razy. Jednak ze względu na trudną sytuację wielu przedsiębiorców i rzemieślników związaną z lockdownem władze miasta podjęły decyzję o czasowym zawieszeniu kontroli zgodności szyldów z uchwałą.
- Ukończono prace nad dokumentem **„Standardy projektowe i katalog nawierzchni Gdańska”** zawierającym zbiór wytycznych do projektowania poszczególnych elementów pasa drogowego (w tym także ścieżek rekreacyjnych) wraz z podziałem miasta na strefy i określonym rodzajem nawierzchni w poszczególnych obszarach. Opracowanie stanowi swoiste kompendium wiedzy dla projektantów i wykonawców świadczących usługi na rzecz jednostek miejskich, a także innych podmiotów działających w przestrzeni miasta, takich jak spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, deweloperzy, przedsiębiorcy.

- W 2020 r. rozpoczęły się prace nad **standardami lokalizacji elementów małej architektury**. W wyniku analiz określone zostaną typy mebli wymagające modyfikacji oraz ewentualna potrzeba rozszerzenia katalogu o dodatkowe elementy. Docelowo w 2021 r. powstanie opracowanie graficzne w formie kart katalogowych.
- Zebrano opinie podmiotów zainteresowanych oraz skończono opracowanie graficzne **Poradnika projektowania przestrzeni zabaw**. Dokument zawiera zbiór zasad i dobrych praktyk w zakresie projektowania przestrzeni zabaw, w tym placów zabaw, z podziałem miasta na strefy, dla których opracowano wytyczne i zalecenia.
- W ramach porozumienia zawartego pomiędzy Gdańskiem i Sopotem dotyczącego wspólnej koncepcji **zagospodarowania terenu w rejonie Ergo Areny** w 2019 r. rozpoczęto procedurę planistyczną i podjęto uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu, a w 2020 r. rozpoczęto prace projektowe nad planem zagospodarowania tego obszaru.
- Kontynuowano prace analityczno-koncepcyjne **Gdańskiej Polityki Wodnej** dotyczącej terenów nadwodnych, prowadzonej w celu określenia kierunków zagospodarowania oraz elementów wyposażenia nabrzeży i brzegów Wisły, Motławy, potoków i małych rzek oraz plaż Zatoki Gdańskiej. W 2020 r. ukończono prace projektowe nad dokumentem i 4 załącznikami: Polityka Wisły, Polityka Motławy, Polityka potoków i małych rzek oraz Polityka Zatoki Gdańskiej. Pod koniec 2020 r. rozpoczęto proces opiniowania opracowań studialnych m.in. przez jednostki miejskie.
- Opracowano **standardy dotyczące małej retencji**, czyli zasad zagospodarowania i zabudowy terenu. Ich stosowanie zmniejszy spływ wód opadowych do odbiorników miejskich, zwiększając jednocześnie walory przyrodnicze i rekreacyjne przestrzeni. W 2020 r. opublikowano dokument pn. „**Gdańska Polityka Retencji Miejskiej**”.
- Rozpoczęto projekt edukacyjny **Gdańska Akademia Retencji**, mający na celu zwiększanie i promowanie wiedzy z zakresu zagospodarowywania wód opadowych na terenach zieleni miejskiej. Projekt skierowany jest do architektów, architektów krajobrazu, projektantów sanitarnych, urzędników oraz administratorów nieruchomości. Projekt zrealizowano we współpracy z Politechniką Gdańską, której studenci podczas zajęć akademickich poszukiwali potencjalnych lokalizacji pod małą retencję miejską w obrębie dzielnicy Gdańsk Chełm. Wyniki prac będą mogły posłużyć mieszkańcom i Radzie Dzielnicy do składania projektów w ramach Budżetu Obywatelskiego. W sierpniu odbyło się także webinarium dotyczące projektowania.
- Rozpoczęto opracowywanie **Strategii funkcjonalno-użytkowej dla gdańskich potoków**, która ma polegać na opracowaniu wytycznych dla obszarów położonych w bliskim sąsiedztwie gdańskich potoków i znajdujących się na nich zbiorników. W 2020 r. spółka Gdańskie Wody rozpoczęła prace nad szczegółowym opracowaniem strategii dla Potoku Oliwskiego.
- W ramach programu „**Pomorskich Szlaków Kajakowych**”, który zakłada budowę przystani kajakowych z infrastrukturą towarzyszącą, taką jak: pomosty, podesty, zatoki do cumowania, oznakowanie w siedmiu lokalizacjach, w 2020 r. podpisano umowę z wykonawcą na cztery z nich, w następujących lokalizacjach: Górki Zachodnie, Kanał Młynówka, Kamienna Grodza i Żabi Kruk. W dalszej kolejności planowane do powstania są przystanie: Na Szańcach, Tamka i Wiosny Ludów.
- W ramach rozwoju oferty turystyki i rekreacji wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej i Zatoki Gdańskiej podpisano umowę z wykonawcą oraz **rozpoczęto budowę przystani żeglarskiej Sobieszewo Nadwiślańska**. W 2021 r. planowane jest rozstrzygnięcie przetargu na pierwszy etap rozbudowy portu jachtowego przy ul. Przełom 22 (Górki Zachodnie).
- Wdrażając założenia **Gminnego Programu Rewitalizacji** w 2020 r., realizowano remonty 15 budynków wspólnot mieszkaniowych. Na działania społeczne wyremontowano Klub Aktywnego Mieszkańca przy ul. Floriańskiej 3 (Nowy Port) oraz rozpoczęto przebudowę 2 kolejnych: Królikarnia 13 (Dolne Miasto) oraz dawny Ratusz przy ul. Gościnniej 1 (Orunia). Kompleksowo zagospodarowano lokalne przestrzenie publiczne: skwer przy ul. Gościnniej i skwer/park przy ul. Związkowej (Orunia) oraz rozpoczęto prace obejmujące zagospodarowanie placu przy ul. Styp Rekowskiego na Starym Chełmie. W ramach przebudowy dróg rozpoczęto prace budowlane przy ul.: Przykopicowej, Wierzbowej, Polnej, Góreckiego, Wilków Morskich i Strajku Dokerów. W partnerstwie z Gdańską Spółdzielnią Mieszkaniową zagospodarowano także 5 podwórek na Oruni poprzez wyposażenie w małą architekturę, elementy placu zabaw i siłowni zewnętrznej oraz nasadzenia zieleni.
- W ramach **zagospodarowania północnego cypla Wyspy Spichrzów** w formule partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) w lipcu 2020 r. oddano do użytku obrotową kładkę dla pieszych o długości 50 metrów, łączącą Długie Pobrzeże na wysokości Świętego Ducha z wyspą. Koszt budowy obiektu wyniósł 10,56 mln zł netto. W 2020 r. rozpoczęto także realizację kolejnego obiektu celu publicznego – przebudowę Mostu Stągiewnego jako mostu zwodzonego oraz budowę maryny na południe od mostu Stągiewnego przy ul. Motławskiej. Będzie ona mogła pomieścić do 60 jednostek pływających.
- W ramach **przedsięwzięcia „Zagospodarowanie obszaru dawnej zajezdni tramwajowej na Dolnym Mieście w formule PPP”** rozpoczęły się prace projektowe dla następujących inwestycji: remont siedmiu zejść wzdłuż nabrzeża Nowej Motławy, budowa ciągu pieszego na odcinku od skrzyżowania ul. Dobrej z przedłużeniem ul.

Przykopowej do skrzyżowania ul. Dobrej z ul. Toruńską na terenach wzdłuż Nowej Motławy, remont ciągu pieszego na odcinku od skrzyżowania ul. Dobrej i ul. Toruńskiej wzdłuż ul. Kamienna Grobla, przebudowa/modernizacja ul. Dobrej. Dla projektu modernizacji boiska przy Szkole Podstawowej nr 65 zaktualizowano dokumentację projektową i uzupełniano niezbędne formalności, celem rozpoczęcia prac budowlanych dla tej inwestycji w 2021 r. Całkowita wartość inwestycji (całego projektu PPP) szacowana jest na nie mniej niż 277 mln zł netto, w tym ok. 51 mln zł netto zostanie przeznaczonych pod realizację inwestycji publicznych.

- W 2020 r. trwała procedura uzyskiwania decyzji Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (PWKZ) dotycząca **budowy 4 parkingów kubaturowych** na terenie Śródmieścia w formule PPP, po tym jak Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (MKDNIŚ) uchyliło wcześniejsze decyzje PWKZ i skierowało sprawy do ponownego rozpatrzenia.
- W ramach **Programu Rewaloryzacji Ulic Śródmieścia** zakończono kompleksową przebudowę ul. Przędzalnicej oraz Elżbietańskiej. W ramach prac wykonano jezdnie z wykorzystaniem kostki kamiennej i brukowej, wymianę krawężników i oporników na kamienne, remont chodników i oświetlenie. Koszt obu inwestycji wyniósł ok. 1,6 mln zł. Projekty uzgodniono z Wojewódzkim Pomorskim Konserwatorem Zabytków.
- W 2020 r. w ramach przygotowania do kompleksowej **modernizacji ul. Długiej i Długi Targ** opracowano program badań archeologicznych dla obszaru inwestycji. Z uwagi na czas niezbędny dla uruchomienia działań kompleksowych Gdański Zarząd Dróg i Zieleni w miejscu, gdzie jest to niezbędne, będzie realizować prace w zakresie bieżącego remontu i utrzymania nawierzchni ul. Długiej i Długi Targ. W związku z uzyskaniem w grudniu 2020 r. pozwoleniem Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w 2021 r. będzie możliwe przystąpienie do remontu nawierzchni Długiego Targu.
- Opracowano zbiór **analiz dotyczących ulic Dolnego Wrzeszcza** oraz wytyczne projektowe do przebudowy ulic Mierosławskiego, Kubacza i Saperów, zakładające priorytet ruchu pieszego i miejscowe wprowadzenie przestrzeni współdzielonej.
- Zakończono **przebudowę skweru przy ul. Podmyślskiej** w Śródmieściu polegającą na zmianie układu, przebudowie nawierzchni, wprowadzeniu elementów mikroretencji i nasadzeń drzew oraz wyposażeniu skweru w elementy małej architektury (ławki na murku, stojaki rowerowe, słupki wygrodzeniowe). Przebudowanej przestrzeni nadano nazwę Skwer Ruchu Młodej Polski. Ustawiono tablice z nazwą skweru oraz tablicę informującą o historii Ruchu Młodej Polski.
- Kontynuowano zaplanowany na lata 2017–2025 **Program „Jaśniejszy Gdańsk”** dedykowany budowie i modernizacji oświetlenia ulicznego z użyciem energooszczędnych technologii oświetleniowych. Szacunkowa wartość programu wyniesie ponad 58 mln zł, natomiast łączna długość ciągów planowanych do oświetlenia sięgnie 185 km w 508 lokalizacjach wyznaczonych na obszarze miasta. W 2020 r. za kwotę wynoszącą ponad 7,6 mln złotych oświetlono 56 ulic i ciągów pieszych lub ich fragmentów: Włóczyńskich, Olimpijska, Żywiecka, Modrzewskiego, Ostroroga, Manifestu Połanieckiego, Szymanowskiego, Antygony, Junony, Cybulskiego, Kobieli, Syrokomli, Miedziana, Kolejarzy, Szynszylowa, Borsucza, Kuszniaków, Pohulanka, schody między Pohulanką i Biskupią, Panieńska, Podzamcze, Sychty, Różyckiego, ciągi łączące ul. Ogarną z ul. Stągiewną i Chmielną, Powstańców Warszawskich, Wąskotorowa, Słonecznikowa, Maki, Osiedle, Gołuska, Wielewska, Karsinińska, Kolbudzka, Kłockowskiego, Radiowa, Telewizyjna, Pagórkowa, Kadmowa, Łańcucka, Inżynierska, Jaśminowy Stok, Żurawia, Lenartowicza przy Przedszkolu nr 20, Długosza, Rogaczewskiego, Tęczowa, Ukośna, Stolema, Matemblewska, Jasna, Zagrodowa, Kossaka, Pileckiego, Dworcowa, Podleckiego, Budowlanych, Traugutta, Flory, Ujeścisko.
- Ze względu na brak porozumienia z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków tymczasowo odwołano program nadania dekoracji artystycznych wybranym elewacjom frontowym kamienic na terenie Śródmieścia Gdańska – „Fasady **odNOWA**”. W 2020 r. dokończono realizację poprzedniej edycji programu poprzez malowanie elewacji bez zdobień artystycznych.
- W 2020 r. **iluminacje świąteczne** zlokalizowano w kilku dzielnicach Gdańska. Dekoracje świetlne na choinkach pojawiły się na Śródmieściu, Jasieniu, Pieckach-Migowie, we Wrzeszczu, Sobieszewie oraz w obszarach rewitalizowanych (Orunia, Biskupia Górka, Nowy Port, Dolne Miasto). Na wybranych ulicach zamontowano także świąteczne oświetlenie na masztach oświetleniowo-trakcyjnych. Iluminacjami ozdobiono także Park Oruński oraz Park Oliwski. Coroczną świetlistą kurtynę z Parku Oliwskiego przeniesiono natomiast do Parku Reagana.
- Kontynuowano akcję **„Zostań Mecenasem Parku Oliwskiego”** polegającą na ufundowaniu przez osoby lub firmy ławki z odpowiednią dedykacją na tabliczce. Dotychczas ustawiono 42 ławki.
- W ramach projektu **„Spojrzenie na Gdańsk”** zrealizowano otwarcie kolejnych dwóch nowych miejsc widokowych – Winna Góra (Siedlce), Święty Wojciech (obok miejsca pielgrzymkowego). Łącznie zrealizowano już 17 punktów widokowych. Program zakłada stworzenie sieci powiązań krajobrazowych poprzez otwieranie kolejnych osi widokowych wraz z uporządkowaniem bądź zagospodarowaniem terenu w ich najbliższym otoczeniu.

Zieleń

Zieleń miejska pełni wiele istotnych funkcji, w tym: rekreacyjne, zdrowotne i estetyczne. Zieleń, zwłaszcza urządzona, jest niezbędna dla zapewnienia mieszkańcom odpowiedniego komfortu życia i satysfakcjonujących warunków wypoczynku. Odgrywa ona także istotną rolę retencyjną wód opadowych w systemie ochrony przeciwpowodziowej. Udział terenów zielonych w powierzchni miasta ogółem na koniec 2020 r. wyniósł 24,2%.

Powierzchnia terenów zielonych w Gdańsku na koniec 2020 r. (w ha)

Rodzaj terenów zielonych	Powierzchnia (w ha)
Tereny leśne	4740
Tereny zieleni miejskiej	746
Ogródki działkowe	890
łącznie	6376

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

W 2020 r. w budżecie obywatelskim wprowadzono nową kategorię Zielony Budżet Obywatelski. Jego celem jest zwiększenie ilości zieleni w mieście w ramach polityki adaptacji miasta do zmian klimatu. To także efekt analizy wniosków mieszkańców, którzy coraz częściej składali projekty związane z terenami zielonymi, rekreacyjnymi czy ogrodami deszczowymi. W każdej dzielnicy 20% środków budżetu obywatelskiego jest przeznaczonych na zielone projekty, a w puli projektów ogólnomiejskich 30% kwoty. Ponadto w głosowaniu mieszkańcy otrzymali dodatkowy 1 punkt na projekty zielone w dzielnicach i 1 punkt na projekt zielony ogólnomiejski. Projekty można zgłaszać w pięciu obszarach tematycznych:

- Nasadzenia roślinności na terenach zieleni miejskiej,
- Przestrzenie rekreacyjne,
- Parki kieszonkowe,
- Ogrody deszczowe,
- Renowacja istniejących terenów zieleni.

Zielony Budżet Obywatelski w Gdańsku to wyodrębniona w budżecie obywatelskim pula środków przeznaczona na stworzenie atrakcyjnych terenów zielonych. Pierwsza, pilotażowa edycja odbyła się w 2020 r.

W 2020 r. na terenie miasta w administracji Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni znajdowało się 25 obiektów parkowych charakteryzujących się dużą różnorodnością związaną z ich położeniem, historią i okresem powstania, formą zagospodarowania, bogactwem założeń ogrodowych czy szatą roślinną. Są wśród nich parki:

- zabytkowe objęte ochroną konserwatorską (Oliwski, Brzeźnieński, Oruński, Jelitkowski, Przymorze, Kuźniczki);
- powstałe w miejscu dawnych cmentarzy (Akademicki, Bema, Steffensów, Zielony, Traugutta, Nostalgiczny);
- powstałe na terenach dawnych fortyfikacji (nad Opływem Motławy);
- współczesne parki dzielnicowe (Zaspa im. Jana Pawła II, Chirona, Millenium Gdańska, Jar Wilanowski);
- Park Nadmorski im. Ronalda Reagana o charakterze ogólnomiejskim z bogatą ofertą rekreacyjną;
- małe parki dzielnicowe (w Królewskiej Dolinie, Siennicki, nad potokiem Strzyża, im. Jana Uphagena, im. Charlesa de Gaulle'a, Diany czy im. ks. Bronisława Kabata w Jasieniu).

Kluczową rolę w zapewnieniu dostępności terenów zielonych, szczególnie w obrębie zabudowy mieszkaniowej, stanowią obszary o mniejszej powierzchni, tj. zieleńce i skwery. Do starszych założeń takich obiektów, tworzonych często jeszcze przed II wojną światową, należą m.in.: skwer im. Polskich Harcerzy, skwer Jana Heweliusza, plac Kobzdeja, plac Wałowy, zieleniec przy Poczcie Polskiej czy zieleniec Józefa Piłsudskiego. Ze względu na nierównomierne rozmieszczenie terenów zielonych urządzonych w obrębie miasta, bardzo ważną rolę rekreacyjną, szczególnie w południowej i zachodniej części Gdańska, odgrywają tereny wokół zbiorników

retencyjnych. Miasto rozbudowuje sieć nowych zbiorników, a przestrzeń wokół już istniejących jest sukcesywnie zagospodarowywana m.in. ze środków Budżetu Obywatelskiego.

Istotną zmianą w utrzymaniu zieleni miejskiej jest większe uwzględnienie negatywnego wpływu zmian klimatycznych. W 2020 r. ze względu na trwającą suszę zainaugurowano akcję „Nie kosimy”, która objęła gdańskie parki, skwery, zieleńce, którymi administruje Gdański Zarząd Dróg i Zieleni, okolice zbiorników retencyjnych, którymi zarządzają Gdańskie Wody Sp z o.o., a także tereny mieszkalne należące do Gdańskich Nieruchomości. Na tych terenach sukcesywnie pojawiały się tabliczki wyjaśniające, dlaczego miasto ograniczyło koszenie traw. Według szacunków Gdańskich Wód, niekoszony teren miejski obejmujący 580 ha pozwolił jednorazowo zatrzymać ok. 50 tys. metrów sześciennych wody, czyli objętość zbliżoną do dużego zbiornika retencyjnego.

Prawie 8752 ha powierzchni miasta objętych jest szczególną ochroną. Do najważniejszych form ochrony przyrody należą:

- rezerваты przyrody:
 - „Dolina Strzyży” utworzony na terenie leśnictwa Matemblewo w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym w celu ochrony zbiorowisk łągowych i grądowych w dolinie potoku Strzyża oraz stanowisk roślin chronionych i rzadkich;
 - „Źródłiska w Dolinie Ewy” utworzony na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w celu ochrony naturalnych zbiorowisk łągowych i ziołoroślowo-szuwarowych;
 - „Ptasi Raj” utworzony u ujścia Wisły Śmiałej na terenie Wyspy Sobieszewskiej jako rezerwat faunistyczny w celu ochrony ostoi ptactwa wodnego i błotnego;
 - „Mewia Łacha” utworzony w celu ochrony ptaków w okresach ich wędrówek. Jest to obszar o randze europejskiej i krajowej – jeden z najcenniejszych przyrodniczo obszarów w polskiej strefie przybrzeżnej;
 - „Wąwóz Huzarów” utworzony na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego w celu ochrony roślin rzadkich i chronionych;
- Trójmiejski Park Krajobrazowy wraz z otuliną w granicach miasta Gdańska – przedmiot ochrony stanowi specyficzna rzeźba terenu oraz szata roślinna;
- obszary chronionego krajobrazu:
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Wyspy Sobieszewskiej,
 - Otomiński Obszar Chronionego Krajobrazu (część),
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich (część);
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:
 - „Dolina Potoku Oruńskiego” utworzony w celu zachowania unikatowego charakteru przyrodniczo-krajobrazowego doliny erozyjnej w strefie krawędziowej Wysoczyzny Gdańskiej;
 - „Dolina Potoków Strzyża i Jasień” utworzony w celu zachowania wyjątkowych walorów krajobrazowych terenu oraz bogatej szaty roślinnej;
- obszary Natura 2000:
 - Bunkier w Oliwie PLH2200055 – specjalny obszar ochrony siedlisk nietoperzy;
 - Twierdza Wisłoujście PLH220030 – specjalny obszar ochrony siedlisk nietoperzy;
 - Ostoja w ujściu Wisły PLH220044 – specjalny obszar ochrony siedlisk;
 - Zatoka Pucka PLB220005 – obszar specjalnej ochrony ptaków;
 - Ujście Wisły PLB220004 – obszar specjalnej ochrony ptaków;
 - Dolina Dolnej Wisły PLB 040003 – obszar ochrony ptaków;
 - Zbiornik na Oruni PPLH220106 – specjalny obszar siedlisk nietoperzy;
- pomniki przyrody – na terenie miasta znajduje się 179 pomników przyrody, w tym: 141 pojedynczych drzew różnych gatunków; 1 aleja drzew; 27 grup drzew; 9 głązów narzutowych oraz 1 pomnik powierzchniowy;
- 13 użytków ekologicznych;
- 41 obszarów cennych przyrodniczo proponowanych do objęcia ochroną w formie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego lub użytku ekologicznego.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

Większe uwzględnienia terenów zielonych i obszarów cennych przyrodniczo w kształtowaniu przestrzeni publicznej

- W pierwszej edycji **Zielonego Budżetu Obywatelskiego** zgłoszono 147 projektów, a pula środków wyniosła ok. 4 mln zł. Do realizacji wybrano 45 projektów. Największym realizowanym zadaniem będzie 6 zieleńców w czterech dzielnicach (Jasień, Matarnia, Kokoszki, Osowa) za 360 tys. zł.
- Pod koniec 2020 r. rozpoczęła się **realizacja Alei Włazów** – nowej przestrzeni zielonej na północnym cyplu wyspy Ołowianka o powierzchni prawie 5 tys. m². Szczególną atrakcją tego miejsca będzie możliwość spaceru aleją włazów kanalizacyjnych pochodzących z różnych miejsc i epok. Pojawia się w niej także nasadzenia – wielogatunkowa kompozycja krzewów iglastych i liściastych (w tym utrzymujących liście na zimę) połączona z trzema gatunkami traw ozdobnych. Posadzony zostanie m.in. derzeń biały, laurowiśnia wschodnia czy śmiełek darniowy. Koszt urządzenia parku to ponad 1,3 mln zł.
- W ramach **rewaloryzacji zabytków sztuki ogrodowej i zagospodarowania terenów zieleni** w mieście w 2020 r. wykonano I etap zagospodarowania Wroniej Górki (Aniołki). W ramach inwestycji zrealizowano schody, ścieżki oraz elementy małej architektury. W Parku Oliwskim rozpoczęto prace związane z uporządkowaniem drzewostanu w rejonie alpinarium, wykonano nowy budynek socjalno-techniczny oraz nowy obiekt rotundy. Rozpoczęto także prace przy przebudowie oranżerii. Pełne udostępnienie rotundy możliwe będzie po zakończeniu prac modernizacyjnych w oranżerii, które planowane jest w 2021 r.
- W 2020 r. **jednostki miejskie posadziły w sumie 3570 drzew i 4970 krzewów**. Ponadto w wyniku decyzji administracyjnych Wydziału Środowiska zasadzono 450 drzew. Ponad 4 tys. drzew zlokalizowanych w pasach drogowych poddano pracom pielęgnacyjnym, które polegały m.in. na: cięciu formującym nadającym kształt całemu drzewu, usunięciu martwych lub połamanych przez wiatr konarów i pasożytniczej jemioli.
- Zlecono **opracowanie koncepcji rewaloryzacji Wielkiej Alei Lipowej** po wcześniejszym zaakceptowaniu wytycznych konserwatorskich przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Koncepcja będzie gotowa w 2021 r.
- Kontynuowano działania związane ze **zwiększaniem udziału roślin w istniejących obiektach hydrotechnicznych** na terenie miasta Gdańska poprzez m.in. nasadzenia drzew wokół zbiorników retencyjnych. W 2020 r. zrealizowano nasadzenia roślinności średniej i wysokiej wokół Zbiornika retencyjnego „Kolorowy” (Łostowice). Posadzono 136 krzewów oraz 27 drzew.
- W 2020 r. rozpoczęto **prace nad badaniem drzewostanu na Wale Kanału Raduni**. Wykonano m.in. ekspertyzę drzewostanu wraz z projektem gospodarki drzewostanem, badaniem glebowym oraz badaniem tomograficznym drzew. Jesienią 2020 r. zrealizowano nasadzenia 10 nowych kasztanowców.
- W 2020 r. **powstał zbiornik retencyjny Strzelniczka II w Kokoszkach** oraz rozpoczęła się budowa zbiornika Jaśkowa Dolina (Wrzeszcz Górny). Obie inwestycje stworzą nową przestrzeń rekreacyjną. Na atrakcyjności zyskują także starsze zbiorniki, m.in. dzięki inwestycjom z Budżetu Obywatelskiego. W 2020 r. zaaranżowano przestrzeń przy zbiornikach Augustowska, Kiełpinek, Łabędzia, Jabłoniowa, Świętokrzyska I oraz Świętokrzyska II, gdzie pojawiły się m.in. nowe elementy małej architektury i oświetlenie.
- Zrealizowano **system ogrodów deszczowych** w pasie zieleni ul. 3 Maja, połączonych kaskadowo i zasilanych wodą opadową oraz spływającą z ul. 3 Maja i al. Armii Krajowej. Tak zwany suchy ogród deszczowy umożliwia zagospodarowanie wody opadowej o objętości 98,2 m³. W ramach inwestycji wykonano trzy wloty, pozwalające na przejęcie wody opadowej spływającej powierzchniowo i zagospodarowanie jej w zieleni retencyjnej. Jest to drugi co do wielkości obiekt małej retencji w mieście, którego powierzchnia wynosi 816 m². Projekt pochłonął ok. 260 tys. zł.
- Rozpoczęto **prace nad zagospodarowaniem terenu przy Nabrzeżu Szyprów**, objętego opracowaniem studialnym Gdańskie Przestrzenie Lokalne. W 2020 r. uregulowano kwestie odwodniania fragmentu nawierzchni chodnika, tzw. „bulwaru”, oraz fragmentu nawierzchni ul. Siennej poprzez **wykonanie dwóch niecek ogrodu deszczowego** obsadzonego roślinnością. Zrealizowany ogród deszczowy posiada powierzchnię 116 m² i pojemność retencyjną 11,22 m³. W ramach inwestycji zasadzono ponad 1200 roślin, m.in. drewnie, śmiełki, irysy czy liliowce.
- Kontynuowano **program zastępowania trawników naturalnymi łąkami kwietnymi**. W maju 2020 r. posiano 4500 m² łąk kwietnych, m.in. w pasie rozdziału od ronda przy ul. Wileńskiej do ul. Piecewskiej (Piecki-Migowo), na polanie w Parku Reagana w pobliżu ul. Piastowskiej oraz w rejonie przejścia przez torowisko przy ul. Gościńskiej (Orunia). Łączna powierzchnia łąk kwietnych na terenie miasta wyniosła w 2020 r. 7500 m². Projekt ma charakter coroczny, długofalowy.
- W ramach projektu **miejskich farm** w Gdańsku, realizowanego od 2018 r. przez Gdański Zarząd Dróg i Zieleni, Fundację Gdańską oraz przy wsparciu wolontariuszów, w okresie letnim ustawiono **skrzynie z ziołami** przy ul. Grobla IV. Celem projektu jest zachęcenie mieszkańców Gdańska do uprawy ziół w przydomowych ogródkach

i na balkonach, jak również zwrócenie uwagi na konieczność pielęgnacji roślin i dbanie o zieloną przestrzeń miejską.

- Kontynuowano projekt edukacyjny „**Gdańskie motylówki**” realizowany we współpracy z Polskim Towarzystwem Walki z Mukowiscydozą (chorobę tę symbolizuje motyl), polegający na sadzeniu krzewów wabiących motyle oraz inne owady, takie jak pszczoły czy trzmiele. W ramach projektu w 2020 r. realizowano nasadzenia krzewów oraz bylin, stanowiących bazę pokarmową m.in. dla motyli i pszczoł. We współpracy ze szkołami podstawowymi nr 21, 48, 86 i 92 zrealizowano **pięć nowych ogrodów motylowych**, przeprowadzono także terenowe warsztaty dla uczniów. W pozostałych dziesięciu szkołach posiadających ogrody motylowe przeprowadzono warsztaty edukacyjne w formie zdalnej.
- W ramach projektu **Gdańsk pomaga pszczołom** wysiano pożytek (facelia błękitna, gorczyca biała) dla pszczoł w Parku im. Ronalda Reagana na powierzchni 1500 m² oraz w ciągu ul. Jaśkowa Dolina 670 m².
- Realizowano program promowania zastosowania **roślinności rodzimej**, w kontekście wzmacniania tożsamości lokalnej, w projektach zieleni miejskiej. Projekt wdrażany jest przy wykonywaniu nasadzeń roślinnych wzdłuż głównej arterii komunikacyjnej w Gdańsku oraz na terenach rekreacyjnej zieleni miejskiej (parki, skwery, zieleńce). W 2020 r., poza uzupełnieniami istniejących szpalerów, nasadzano wyłącznie rodzime drzewa (lipy, klony, jabłonie, jarzęby).
- W 2020 r. zieloną **przestrzeń Gdańska ozdobiło ponad 47 tys. roślin**, wśród których znajdowały się kwiaty, byliny oraz krzewy, a także cebulki kwiatowe. W zależności od pory roku na gdańskich zieleńcach, trawnikach i rabatach, a także w pasach zieleni w pasie drogowym pojawiały się różne gatunki roślin (m.in. bratki, stokrotki, kapusty ozdobne czy chryzantemy). Najwięcej roślin pojawiło się w Parku Oliwskim, w którym posadzono blisko 12 tys. nowych roślin, w tym ponad 1000 cebulek kwiatowych. Ponad 1000 kwiatów oraz bylin posadzono również w Parku Oruńskim. W sumie do parków trafiło ponad 17 tys. kwiatów, krzewów i bylin różnych gatunków.

Partycypacja w planowaniu przestrzennym

Jednym z celów zapisanych w Programie Operacyjnym Przestrzeń Publiczna jest sukcesywne poszerzanie zakresu społecznienia planowania przestrzennego poprzez popularyzację problematyki kształtowania przestrzeni publicznych oraz doskonalenie narzędzi partycypacyjnych. Współpraca miasta z mieszkańcami to szansa nie tylko na podwyższenie jakości realizowanych inwestycji i planów, ale także na integrację społeczności lokalnych oraz wzmocnienie ich tożsamości.

Cel ten jest sukcesywnie realizowany przez Biuro Rozwoju Gdańska, które prowadzi spotkania edukacyjne i informacyjne oraz organizuje warsztaty podnoszące kompetencje mieszkańców w zakresie planowania przestrzennego. Pandemia COVID-19 wymusiła wprowadzenie wielu zmian w procesie partycypacji, ale go nie zatrzymała. Dyskusje publiczne dotyczące projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz spotkania edukacyjno-informacyjne i warsztatowe przeprowadzane były, w zależności od sytuacji, stacjonarnie z zachowaniem reżimu sanitarnego bądź w formie zdalnej. W celu ułatwienia mieszkańcom dostępu do wydarzeń online Biuro Rozwoju Gdańska przygotowało szczegółową instrukcję obsługi aplikacji oraz opis zasad i formy spotkań. W 2020 r. odbyły się łącznie 73 spotkania (m.in. zdalne szkolenia z zakresu Uchwały Krajobrazowej), w których wzięło udział blisko 550 mieszkańców.

Spotkania warsztatowe i edukacyjno-informacyjne z mieszkańcami Gdańska w latach 2016–2020

Typ spotkania	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba spotkań warsztatowych z mieszkańcami	7	8	19	29	40
Liczba spotkań edukacyjno-informacyjnych z mieszkańcami	185	129	120	129	33

Źródło: Biuro Rozwoju Gdańska.

Udział mieszkańców i partnerów społecznych jest kluczowym elementem realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. W 2020 r. zostały rozstrzygnięte konkursy zlecające organizacjom pozarządowym zadania, które wspierają rewitalizację społeczną w czterech obszarach miasta: Orunii, Dolnym Mieście, Biskupiej Górze i Nowym Porcie. W ramach projektów przedstawiciele Fundacji Gdańskiej, Stowarzyszenia Opowiadaczy Historii Dolnego Miasta, Stowarzyszenia Inicjatywa Miasto oraz Gdańskiej Fundacji Innowacji Społecznej

uruchomili proces wspólnej rewitalizacji podwórek z mieszkańcami wybranych lokalizacji. Opierając się na konsultacjach z mieszkańcami, doradztwie i warsztatach oraz wspólnych pracach porządkowych, przygotowano plany prototypowania, które zostaną wdrożone w 2021 r.

Coraz większą rolę zaczynają odgrywać także przestrzenie półpubliczne i sąsiedzkie. Miasto wspiera inicjatywy, które ukierunkowane są na budowanie relacji sąsiedzkich oraz współpracę z zarządcami nieruchomości i mieszkańcami. Ich efektem jest rewaloryzacja terenów okółomieszkańczych. W tym obszarze realizowane są trzy programy:

- **Wspólne Podwórko** – konkurs promujący, wspierający i realizujący projekty rewaloryzacji przestrzeni sąsiedzkich, stycznych do przestrzeni publicznych i wzajemnie na siebie oddziałujących, stanowiących najbliższe sąsiedztwo wspólnot mieszkaniowych;
- **Zagospodarowanie Podwórek Gminnych** – program realizujący założenia zagospodarowania przestrzeni położonych w sąsiedztwie budynków mieszkalnych;
- **Zagospodarowanie Podwórek Głównego Miasta** – program mający na celu uporządkowanie przestrzeni sąsiedzkich pod względem przestrzennym, funkcjonalnym i prawnym poprzez promowanie postawy obywatelskiej odpowiedzialności. W ramach programu Gdańskie Nieruchomości finansują domknięcie podwórka od strony przestrzeni publicznej, remont lub budowę altany śmietnikowej bądź silosów na odpady komunalne oraz remont lub budowę dojazdu do punktu gromadzenia odpadów.

DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO PRZESTRZEŃ PUBLICZNA Szersze uspołecznienia planowania i działań w przestrzeni publicznej

- Przy współpracy z Politechniką Gdańską oraz Akademią Sztuk Pięknych zorganizowano **konkursy architektoniczne** w ramach prac semestralnych, umożliwiające **twórcze włączenie się** studentów w **problematykę zagospodarowania przestrzeni publicznych**, szczególnie na terenach objętych rewitalizacją. W 2020 r. zorganizowano konkurs skierowany do studentów Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej, obejmujący dwa tematy: opracowanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej Centralnego Portu Jachtowego w Brzeźnie (wpłynęło 13 prac) oraz opracowanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej kąpieliska morskiego Stogi (wpłynęło 15 prac).
- **Rozstrzygnięto konkurs „Nagroda Prezydenta Miasta Gdańska na Dyplom Roku”** za pracę dyplomową o tematyce gdańskiej, zrealizowaną na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej. Nagrodzono dwie prace: „Koncepcja zagospodarowania pola bitwy Westerplatte w Gdańsku” oraz „Próba adaptacji półwyspu Drewnica na Centrum Sztuk Scenicznych”. Nagroda przyznawana jest od 2001 r.
- W 2020 r. **przyznano nadawaną co dwa lata Nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska na najlepszą realizację architektoniczną 2018–2019**. Do konkursu zgłoszono 17 obiektów. Wręczono dwie równorzędne nagrody: dla inwestycji Granaria na Wyspie Spichrzów oraz Riverview w rejonie ul. Na Stępcie, Angielska Grobla. Wyróżnienie otrzymał Dom miejski MIDI, zlokalizowany w dzielnicy Osowa przy ul. Niedziałkowskiego.
- W 2020 r. rozpoczęto prace nad albumem **„Gdańsk 2015–2020. Oblicza architektoniczne miasta”** promującym najlepsze rozwiązania architektoniczne i urbanistyczne ostatnich pięciu lat, w tym inwestycje obejmujące przestrzenie publiczne. Zakończenie prac i wydanie albumu planowane jest na 2021 r.
- Prowadzono podstronę **Zielony Gdańsk** gdansk.pl/zielony-gdansk, gdzie można znaleźć informacje na temat łąk kwietnych, pnączy miejskich i innych projektów, a także np. zgłosić drzewo na pomnik przyrody.
- W ramach **promocji łąk kwietnych** rozdano nasiona zainteresowanym spółdzielniom mieszkaniowym. Projekt stanowi przykład na angażowanie mieszkańców w projekty społeczne związane z zagospodarowaniem zieleni miejskiej.
- Kontynuowano **projekt edukacyjny Strefa dla jeża** – mający na celu zwrócenie uwagi na obecność jeży w środowisku zurbanizowanym. Wyznaczono strefy, gdzie nie grabiono liści oraz nie wykonywano koszeń.
- Kontynuowano współpracę w ramach GPL z Radami Dzielnic przy opracowywaniu wstępnych koncepcji i wytycznych do **zagospodarowania lokalnych przestrzeni w 5 lokalizacjach** (Aniołki, Chełm, Jasień, - 2 lokalizacje, Piecki-Migowo). W celu wypracowania wytycznych do każdej z przestrzeni odbyły się warsztaty z radnymi dzielnicowymi i zainteresowanymi mieszkańcami. Wytyczne zostały przyjęte uchwałami Rad Dzielnic.
- Zorganizowano piątą edycję **konkursu na Najpiękniejszy Gdański Balkon i Przedogródek**, którego celem jest aktywizacja mieszkańców do dbałości o najbliższe otoczenie poprzez upiększanie go zielenią. W 2020 r. przyznano trzy nagrody za najpiękniejszy balkon oraz trzy za najpiękniejszy ogródek, wskazano także trzy wyróżnienia.
- Kontynuowano działania społeczno-edukacyjne w ramach dwuletniego projektu **Aktywne Sąsiedztwo** mającego na celu poszerzanie wiedzy z zakresu postaw ekologicznych, kreowanie i promocję

minimalizującego generowanie odpadów, zdrowszego stylu życia. W 2020 r. odbyło się wielkie sprzątanie Gdańska Południe oraz zorganizowano konkurs pt. Planeta Odzysku II dla szkół podstawowych z pulą nagród o wartości ok. 60 tys. zł. Ponadto prowadzono działania informacyjne z zakresu ekologii.

- W 2020 r. **wyłoniono 20 beneficjentów Programu Wspólne Podwórko**. Realizacja zwycięskich projektów planowa jest na 2021 r. Maksymalna kwota dofinansowania do zagospodarowania podwórka, jaką można było uzyskać w 2020 r., to 80 tys. zł.
- W ramach realizacji **programu zagospodarowania podwórek gminnych** w 2020 r. wykonano 3 wiaty śmietnikowe, uporządkowano cztery punkty gromadzenia odpadów oraz wykonano prace na rzecz powiększenia istniejących punktów gromadzenia odpadów. Ponadto opracowano 35 koncepcji zagospodarowania podwórek, w których skupiono się przede wszystkim na działaniach na rzecz gospodarki odpadami oraz małej retencji.
- W 2020 r. zakończono prace nad kompleksową dokumentacją projektową na rzecz **zagospodarowania pięciu wnętrz podwórzowych w obszarze Głównego Miasta**.
- W 2020 r. odbyły się dwa **spotkania Rady Gdańskich Inwestorów (RGI)** o tematyce zagospodarowania przestrzennego, których tematem było zagospodarowanie wód opadowych na terenach inwestycji. Łącznie w ramach RGI powołano cztery zespoły tematyczne.
 - Zespół I – Uzgodnienia dokumentacji budowlanej,
 - Zespół II – Sprawy środowiskowe,
 - Zespół III – Planowanie przestrzenne,
 - Zespół IV – Projekty budowlane.
- **Kontynuowano pracę Komitetu Rewitalizacji** stanowiącego forum współpracy i dialogu w realizacji procesu rewitalizacji pomiędzy przedstawicielami mieszkańców z obszarów rewitalizowanych, organizacji pozarządowych oraz wspólnot mieszkaniowych. W 2020 r. odbyły się trzy posiedzenia Komitetu Rewitalizacji, na których przedstawiano stan zaawansowania działań rewitalizacyjnych we wszystkich podobszarach rewitalizacji.
- W ramach działalności Menadżera Śródmieścia **organizowano spotkania dla mieszkańców i innych interesariuszy z obszaru Śródmieścia** o charakterze konsultacyjno-informacyjnym. Dotyczyły one współkorzystania z najbliższej przestrzeni, m.in. zagospodarowania podwórek, organizacji parkowania, organizacji ruchu czy zagospodarowania zieleni. W 2020 r. zorganizowano cykl spotkań dotyczących problemu hałasu w przestrzeni publicznej Śródmieścia oraz spotkań online z interesariuszami i mieszkańcami dotyczących Budżetu Obywatelskiego czy projektów oddolnych. Wśród mieszkańców przeprowadzono także ankietę, w której mogli wypowiedzieć się na temat głównych problemów i potrzeb dzielnicy.
- Zorganizowano **spotkania z dzierżawcami lokali usługowych, inwestorami i zarządcami nieruchomości** ws. wdrażania zapisów Uchwały Krajobrazowej Gdańska. W czasie pandemii COVID-19 spotkania realizowane były w formie konferencji zdalnych.
- Sukcesywnie **wprowadzane są nowe narzędzia do partycypacji**. W 2020 r. oprócz wykorzystywanych wcześniej narzędzi, takich jak zdjęcia lotnicze, modele 3D miasta oraz zdjęcia ukośne miasta, wprowadzono ze względu na pandemię możliwość zdalnych konsultacji społecznych z wykorzystaniem programu Cisco Webex.

15. ZAGADNIENIA HORYZONTALNE – RÓWNE SZANSE, REWITALIZACJA, BEZPIECZEŃSTWO, ŚRODOWISKO, SMART CITY

Realizacja Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus łączy wiele aspektów przemian społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Kluczowym instrumentem osiągania założonych w niej celów jest dziewięć Programów Operacyjnych. W ramach realizowanych działań szczególną uwagę zwraca się również na łączące interwencję poszczególnych programów zagadnienia horyzontalne, określone jako: równe szanse, rewitalizacja, bezpieczeństwo, środowisko oraz smart city. Zagadnienia te uwzględniane są podczas wdrażania wszystkich celów rozwojowych, w tym także w zakresie wdrażania przedsięwzięć o charakterze interdyscyplinarnym. Zagadnienia horyzontalne sprzyjają kompleksowemu uchwyceniu kwestii przekrojowych, pogłębianiu koordynacji i współpracy w osiąganiu wyznaczonych celów oraz przyczyniają się do zwiększania wpływu na osiągnięcie spójności pomiędzy Programami Operacyjnymi.

Równe szanse

Mieszkańki i mieszkańcy Gdańska różnią się na wiele sposobów. Różnorodność stanowi cenny zasób, który może przynieść społeczności miasta korzyści, takie jak rozwój innowacji społecznych i biznesowych, ciekawszą ofertę edukacyjną, kulturalną czy turystyczną. Niesie ze sobą także wyzwanie zapewnienia wszystkim równych szans, czyli podobnych możliwości uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności, rynku pracy i sprawiedliwego traktowania. Wspieranie dążeń w ramach wyrównywania szans umożliwia wzmocnienie przyjaznej, solidarnej i włączającej społeczności, która poprzez wspólny dialog i współtworzenie miasta, czyni je jeszcze lepszym i ciekawszym miejscem do życia.

DZIAŁANIA NA RZECZ RÓWNYCH SZANS WSZYSTKICH MIESZKAŃCÓW I MIESZKANEK GDAŃSKA (NA PODSTAWIE MODELU NA RZECZ RÓWNEGO TRAKTOWANIA)

- Gdańsk, jako miasto wolności i solidarności, równości i otwartości, oferuje wszechstronne wsparcie dla osób narażonych na wykluczenie i doświadczających przejawów dyskryminacji. Wsparcie to opiera się na założeniach **Modelu na rzecz Równego Traktowania**, tj. przyjętej uchwałą Rady Miasta Gdańska nr LV/1566/18 z dnia 28 czerwca 2018 r. polityce miejskiej, która ma służyć budowaniu bardziej bezpiecznego i otwartego na różnorodność Gdańska dla wszystkich, bez względu na różnice płci, wieku, orientacji seksualnej, wyznania, pochodzenia etnicznego czy stopnia sprawności. Model jest realizowany na podstawie dwuletnich planów wdrożeniowych.
- W 2020 r. główne działania wdrażające Model skupiały się na zwiększaniu świadomości i kształtowaniu postaw w zakresie równego traktowania, a także na wprowadzaniu nowych i poprawie istniejących procedur i działań, które mogą przyczynić się do poprawy równego traktowania w Gdańsku.
- Jednym z kluczowych celów Modelu jest zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i ochrony osób doświadczających dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami. Stąd w październiku ponownie otwarto **Gdańskie Centrum Równego Traktowania** (GCRT) – partnerstwo organizacji pozarządowych, w których osoby doświadczające dyskryminacji mogły uzyskać bezpłatną pomoc psychologiczną i informacyjno-prawną. Od października do końca 2020 r. GCRT udzieliło 188,5 godziny indywidualnego wsparcia psychologicznego i prawno-informacyjnego dla 48 osób oraz 20 godzin asystentury. Ponadto odbyło się 27 godzin wsparcia grupowego. Gdańskie Centrum Równego Traktowania jest jedynym w Polsce projektem, zapewniającym kompleksowe wsparcie dla osób doświadczających dyskryminacji z powodu sześciu przesłanek ustawowych, dofinansowywanym przez gminę. Innowacyjność rozwiązania została doceniona w konkursie the Innovations in Politics Awards, gdzie GCRT zostało jednym z 10 europejskich finalistów w obszarze „Prawa człowieka i ochrona demokracji”.
- W 2020 r. rozpoczęto **proces edukacji wewnętrznej** w strukturach Miasta, dotyczącej dostrzegania i uszanowania różnorodności społeczności gdańskiej oraz jej potrzeb. W ramach konieczności zapewnienia dostępności i jednocześnie zwiększania świadomości o inkluzywnym języku przygotowano wskazówki dla urzędników i urzędniczek dot. tworzenia dostępnych cyfrowo dokumentów oraz poradnik „Równościowe komunikowanie”. Ten ostatni edukuje na temat tworzenia niewykluczających treści tekstowych i graficznych.
- Ważnym partnerem w realizacji polityki równego traktowania są **organizacje pozarządowe**. W 2020 r. w ramach zlecania zadań publicznych zrealizowano 15 projektów społecznych, których bezpośrednim celem była ochrona i upowszechnianie praw człowieka, praw kobiet i mężczyzn oraz wsparcie mniejszości etnicznych i narodowych. Projekty te realizowały cele i rekomendacje Modelu, m.in. poprzez ww. działanie GCRT, przygotowanie materiałów dotyczących dyskryminacji i mobbingu dla liderów i liderki społeczeństwa obywatelskiego

w Gdańsku, prowadzenie cyklu debat dot. radykalizmów, szkoleń dla pracowników socjalnych dotyczących rozpoznawania przemocy ze względu na płeć, prowadzenie grup rozwojowych i wzmacniających dla osób LGBT, grup wsparcia dla osób doświadczających mobbingu, warsztatów wzmacniających kompetencje wychowawcze rodziców, cyklu mentoringu dla kobiet pracujących w branży morskiej, cyklu coachingu dla matek powracających na rynek pracy czy działań na rzecz godzenia życia rodzinnego i zawodowego, w tym na rzecz szerszego włączania ojców w życie rodzinne oraz działań integrujących społeczności mniejszości narodowych i etnicznych (łącznie ok. 3 tys. osób bezpośrednio zaangażowanych w projekty).

- W celu zapewniania zgodności realizacji zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe z polityką równych szans, **do corocznego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi wprowadzono „listę pomocniczą”**, która w czasie tworzenia oferty zadania, pozwala na zaplanowanie projektu zgodnie z zasadami dostępności społecznej, dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjno-informacyjnej. Choć skorzystanie z listy nie było obowiązkowe w każdym konkursie, deklaracjom dotyczącym dostępności najczęściej przypisywano wysoką punktację w ocenie merytorycznej złożonych ofert. Jest to pierwsze w Polsce tego rodzaju narzędzie na poziomie samorządu i zarówno tego rodzaju wskazówki, jak i planowane do wdrożenia działania mają służyć uwzględnianiu dostępności w projektach społecznych i oferować jeszcze większe wsparcie dla organizacji i liderów społeczeństwa obywatelskiego, aby projektowana przez nich zmiana społeczna pełniej ujmowała różnorodność potrzeb społeczności gdańskiej.
- Poza organizacjami pozarządowymi kluczowym interesariuszem w konsultacji i realizacji działań równościowych jest **Gdańska Rada ds. Równego Traktowania**, której czteroletnia I kadencja trwała do września 2020 r. W minionym roku odbyło się 9 posiedzeń Rady I kadencji.
- Pandemia wpłynęła na pogorszenie sytuacji grup wykluczonych, szczególnie jeżeli systemowe rozwiązania pomocowe ich nie obejmowały. Stąd w 2020 r. miasto zaangażowało zasoby, aby grupy te dodatkowo wesprzeć. Jednym z najważniejszych działań było zlecenie organizacji pozarządowej prowadzenia **Bezpiecznego Schronienia**, tajnego miejsca pobytu dla kobiet (przede wszystkim z doświadczeniem migracyjnym), które zmuszone były do opuszczenia domu ze względu na zagrożenie życia i zdrowia swojego i dzieci.
- Obok działań interwencyjnych i edukacyjnych w ramach Modelu prowadzone były również działania informacyjne, szczególnie ważne dla grup wykluczonych z rozwiązań systemowych. W ramach kampanii społecznej **„Łączy Nas Gdańsk”**, w czasie pandemii prowadzone były działania dostarczające wiedzę z zakresu obostrzeń i środków bezpieczeństwa dla osób niemówiących po polsku.

DZIAŁANIA DLA NOWYCH MIESZKAŃCÓW GDAŃSKA: IMIGRANTÓW I IMIGRANTEK

- Dla imigrantów i imigrantek mieszkających w Gdańsku dedykowane są rozwiązania mające ułatwić proces „zamieszkiwania” w naszym mieście i wyrównywania szans w zakresie dostępu do usług publicznych oraz oferty na poziomie stałego mieszkańca, co sprzyja integracji mieszkańców przybyłych do Gdańska z różnych stron świata. Ramą dla rozwiązań dla tej grupy gdańszczan i gdańszczanek jest gdańska polityka zarządzania migracjami – **Model Integracji Imigrantów** przyjęty uchwałą Rady Miasta Gdańska nr XXVI/673/16 z dnia 30 czerwca 2016 r.
- Kluczowym i kontynuowanym w 2020 r. zadaniem realizowanym na rzecz integracji imigrantek i imigrantów było dofinansowanie zadania publicznego realizowanego przez organizację pozarządową Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek (CWII) – prowadzenia **Miejskiego Centrum Informacji i Wsparcia Imigrantów**, które oferuje tzw. „pomoc pierwszej linii” – wsparcie prawne, integracyjne i zawodowe. W ramach zadań zleconych przez miasto CWII przez cały rok realizowało też kursy języka polskiego dla obcokrajowców.
- Kolejna, **III kadencja Rady Imigrantów i Imigrantek** rozpoczęła swoją działalność 22 grudnia 2020 r. W jej składzie znalazło się 16 osób, przedstawicieli i przedstawicielek dziewięciu narodowości: ukraińskiej, białoruskiej, rosyjskiej, niemieckiej, włoskiej, czeczeńskiej, tatarskiej, nigeryjskiej i amerykańskiej.
- W celu zabezpieczenia potrzeb w obszarze edukacji wydano **pakiet powitalny gdańskich szkół dla dzieci i rodziców z doświadczeniem migracji „Witajcie w Gdańskiej Szkole!”**. W publikacji znalazły się informacje dotyczące edukacji oraz środowiska szkolnego właściwe dla szkół podstawowych w zakresie polskich i gdańskich warunków. Pakiet został napisany według zasad języka równościowego i wydany w 4 językach: polskim, angielskim, rosyjskim i ukraińskim.
- W ramach programu rezydencyjnego **ICORN – Międzynarodowej Sieci Miast Schronienia**, do której Gdańsk należy od trzech lat, z powodów politycznych w 2020 r. do Gdańska zaproszono pochodzącego z Tadżykistanu pisarza i dziennikarza Khairullo Mirsaidova. Podczas rocznej rezydencji pisał artykuły i redagował treści związane z przestrzeganiem praw człowieka w Azji Centralnej, pracował też nad książką na temat łamania praw człowieka.
- Dodatkowo działania na rzecz promocji różnorodności i równego traktowania w obszarze edukacji zostały wsparte przez Instytut na rzecz Równowagi Społeczno-Ekonomicznej, który realizuje **projekt pt. „Szkoła Różnorodności”**. W czasie zajęć gdańskie uczennice i uczniowie mogli spotkać się i porozmawiać z imigrantkami i imigrantami z różnych krajów. W trudnym czasie pandemii organizacja spotykała się również z rodzicami z doświadczeniem migracji i prowadziła korepetycje dla dzieci imigrantów.
- Z racji trudności wynikających z restrykcji wprowadzonych w efekcie pandemii COVID-19 już w pierwszej połowie 2020 r. intensywną działalność rozpoczęła **Gdańska Rada Imigrantów i Imigrantek** dla osób, które nie znają języka

polskiego na poziomie zaawansowanym, zapewniono dostęp do niezbędnych informacji dotyczących aktualnych obostrzeń oraz możliwości dla migrantów w różnych językach. W czasie pandemii, dzięki współpracy z Centrum Praw Kobiet, uruchomiono też dodatkową pomoc psychologiczną w językach rosyjskim, angielskim i ukraińskim. W ramach zadania zleconego Bank Żywności w Gdańsku wyznaczył specjalne godziny do odbioru paczek żywnościowych przez imigrantki i imigrantów, którzy zgodnie z ustawą o pomocy społecznej nie mają dostępu do świadczeń socjalnych.

- Wsparciem dla imigrantów mieszkających w Gdańsku w zakresie znalezienia pracy oraz wsparcia w poruszaniu się w formalnych procedurach zajmuje się **Dział Zatrudnienia Cudzoziemców (DZC)** – komórka funkcjonująca w strukturze organizacyjnej Gdańskiego Urzędu Pracy. Dział Zatrudnienia Cudzoziemców po raz trzeci zorganizował konkurs dla pomorskich pracodawców pod nazwą „Pracodawca Przyjazny Cudzoziemcom”. Udział w plebiscycie jest okazją do zaprezentowania działań oraz wdrożonych procedur, które przyczyniają się do budowania wizerunku firmy przyjaznej cudzoziemcom, co pozytywnie wpływa na postrzeganie Gdańska i Pomorza jako miejsca wielokulturowego, przyjaznego i otwartego. W ramach DZC funkcjonuje Punkt Pomocy Cudzoziemcom. Cudzoziemcy mogą zasięgnąć tam informacji odnośnie ofert pracy, ofert kursów języka polskiego, porad dotyczących dostępu do usług polskiej opieki zdrowotnej czy obowiązujących przepisach prawa pracy. Konsultacje udzielane są w języku polskim, ukraińskim i angielskim. Pomimo pandemii w 2020 r. udzielono 2545 konsultacji. Wprowadzone obostrzenia dotyczące koronawirusa nie pozwoliły na organizację warsztatów z zakresu doradztwa zawodowego dla cudzoziemców (prowadzone w języku ukraińskim lub angielskim). W zamian opublikowano na stronie internetowej Gdańskiego Urzędu Pracy prezentację dotyczącą aktualnych zasad legalizacji zatrudnienia cudzoziemców.

DZIAŁANIA DLA SENIORÓW I SENIOREK

- Polityka senioralna w Gdańsku jest realizowana na podstawie przyjętych dokumentów strategicznych i operacyjnych oraz wyników z badań socjologicznych dotyczących jakości życia osób powyżej 65. roku życia, co umożliwia podejmowanie celowych i efektywnych działań w zakresie **polityki senioralnej**.
- Kluczową kwestią jest zachowanie równowagi pomiędzy działaniami aktywizującymi a zapewnieniem wsparcia i pomocy osobom starszym. Rok 2020 był z pewnością rokiem zintensyfikowania wyzwań spowodowanych stanem epidemicznym, który bezpośrednio wpłynął na przeważenie skali działań na rzecz zapewnienia wsparcia i pomocy seniorom oraz seniorkom w Gdańsku. Z tego względu zdecydowany nacisk położono na trzy kwestie: **zapewnienia szeroko rozumianego wsparcia w okresie pandemii, zwiększenia kompetencji cyfrowych seniorów oraz zapewnienia oferty związanej z przeciwdziałaniem zjawisku osamotnienia osób starszych spotęgowanego przedłużającym się stanem izolacji**.
- W kontekście pierwszego zagadnienia należy wymienić działania adresowane do seniorów poprzez akcję **#Gdańsk Pomaga** czy działania koordynowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gdańsku, obejmujące m.in.: dowożenie posiłków, przygotowanie i dystrybucję paczek żywnościowych, dystrybucję bezpłatnych maseczek, pomoc w zorganizowaniu zakupów czy bezpłatną pomoc psychologiczną.
- Jedną z głównych trudności w działaniach na rzecz seniorów jest znalezienie skutecznych kanałów informacyjnych. Stan epidemiczny uwypuklił konieczność zwiększenia kompetencji cyfrowych seniorów i seniorek szukania nowych dróg docierania z informacją do osób starszych. W tym celu zaproponowano nową formułę, jaką była **Telewizja Senior**, czyli kanał wideo online, którego misją było zapewnienie informacji seniorom i seniorkom dotyczących różnych dziedzin życia. Ponadto **stworzono portal akademiaseniora.pl** oraz innowacyjną **platformę komunikacyjną pn. „Gdański Multimedialny Informator Senioralny”**. Dodatkowym elementem wspierania efektywnego działania komunikacyjnego było przygotowanie i zamieszczenie na stronie miasta **Informatora dla Seniorów 2020**.
- Działania mające na celu przeciwdziałanie osamotnieniu osób starszych objęły bardzo szerokie spektrum – **Gdański Fundusz Senioralny** dał szansę realizacji ponad 80 inicjatyw senioralnych w kameralnych grupach; zorganizowano zajęcia wspierające osoby szczególnie zagrożone konsekwencjami izolacji społecznej czy akcje z wykorzystaniem potencjału wolontariatu, tj. „Każdy Może Pomóc”, „Koszyk Wielkanocny dla Seniora”, „Ogórek w szkle dla Seniorów”. Istotnym elementem było podkreślenie aktywności samych seniorów w obszarze wolontariatu i zaangażowania w działania oraz uhonorowanie tej aktywności w ramach **Konkursu „Aktywni Seniorzy 2020”**. Wszystkim tym działaniom i akcjom towarzyszyła polityka sieciowania potencjału i wysiłków podejmowanych zarówno przez instytucje, organizacje pozarządowe, wolontariat, jak i grupy nieformalne.
- W realizacji polityki senioralnej Gdańska w 2020 r. na uwagę zasługuje konsekwencja działań projektowych, w tym np. **europejskiego projektu GreenSAM „Zielona Mobilność w Srebrnym Wieku”** prowadzonego z myślą o podniesieniu mobilności aktywnej seniorów.
- Warty podkreślenia jest również aktywność Gdańska w tworzeniu elementów polityki senioralnej w skali krajowej przez wkład merytoryczny przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Gdańsku w przygotowaniu w 2020 r. raportu Komisji Ekspertów ds. Osób Starszych przy Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich pn. „Sytuacja osób starszych w Polsce – wyzwania i rekomendacje”.

DZIAŁANIA DLA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, W TYM OSOBAMI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

- W ramach tego zagadnienia istotne są działania miasta podejmowane wobec osób z niepełnosprawnością, ze szczególnymi potrzebami w różnych obszarach ich funkcjonowania i na różnych etapach życia. Działania te są realizacją zobowiązań wynikających z przepisów prawa – polskiego i międzynarodowego, programów rządowych, realizacji zaleceń organów uprawnionych do oceny poziomu zgodności z przyjętymi konwencjami, dyrektywami europejskimi i ONZ.
- Miasto Gdańsk od lat podejmuje działania mające na celu włączenie osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe. Okazją do ewaluacji dotychczasowych działań były prace nad opracowaniem **Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością na lata 2021–2031 (PPDnrOzN)**, który zawiera diagnozę sytuacji osób z niepełnosprawnościami oraz podsumowanie sukcesywnie wdrażanych działań wynikających chociażby z Modelu Równego Traktowania (ponad 70 określonych w nim rekomendacji dotyczy działań na rzecz osób z niepełnosprawnością).
- Gdańsk aktywnie uczestniczył również w pracach nad **Standardem Minimum na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 3-5-30** przygotowanym z udziałem organizacji i środowiska osób z niepełnosprawnościami. Inicjatorem opracowania była Komisja Społeczno-Gospodarcza przy Stowarzyszeniu Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot.
- Dostępność jest jednym z podstawowych warunków uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym. Oznacza również, że osoby niepełnosprawne mają na równych prawach dostęp do budynków, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych. Gdańskie działania w tym obszarze nawiązują do wytycznych programu rządowego **Dostępność Plus** oraz **Ustawie o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami** z 19 lipca 2019 r. W minionym roku został zrealizowany szeroki audyt dostępności w Urzędzie Miejskim w Gdańsku i jednostkach organizacyjnych. Wynikające z niego analizy dostępności o charakterze jakościowym staną się materiałem do budowania programów działań na rzecz podnoszenia dostępności. Powołany został zespół koordynatorów dostępności i kontynuowane są prace nad włączeniem dostępności w prace wydziałów i jednostek miasta.
- Podstawowy warunek skutecznej aktywizacji społecznej i zawodowej w przypadku osób z niepełnosprawnościami stanowi również dostęp do systemu kształcenia, dlatego też aktywnie realizowane są działania na rzecz **edukacji włączającej**. Nieustannie wdrażane są narzędzia i rozwiązania służące podniesieniu jakości edukacji włączającej bazujące na gdańskich doświadczeniach.

Rewitalizacja

Rewitalizacja to proces rozwiązywania złożonych problemów społeczno-gospodarczych i przestrzennych, stanowiący element zrównoważonej polityki miejskiej. Przy uwzględnieniu potrzeb społeczności lokalnej, zagadnień ekonomicznych, przestrzennych, infrastrukturalnych czy przyrodniczych, proces rewitalizacji stanowi szansę na odwrócenie negatywnych trendów rozwojowych. Wymaga skoordynowanych i kompleksowych przedsięwzięć, skoncentrowania na wspólnych celach oraz szerokiej współpracy m.in. samorządu lokalnego, organizacji społecznych, a także podmiotów prywatnych. Tylko takie zintegrowane, całościowe i wielowątkowe podejście do rewitalizacji daje szansę powodzenia i trwałej poprawy jakości życia mieszkańców Gdańska.

- Działania rewitalizacyjne zostały zaplanowane w **Gminnym Programie Rewitalizacji (GPR) na lata 2017–2023**. Program adresowany jest do mieszkańców zdegradowanych terenów miejskich o istotnych wartościach kulturowych, gdzie negatywne procesy społeczne, środowiskowe, gospodarcze i przestrzenne występują w szczególnym nasileniu. Są to następujące cztery podobszary:
 - Biskupia Górka/Stary Chełm,
 - Dolne Miasto/Plac Wałowy/Stare Przedmieście,
 - Nowy Port z Twierdzą Wisłoujście,
 - Orunia.
- Proces wdrażania GPR wspiera Komitet Rewitalizacji, który stanowi forum współpracy i dialogu. Dialog ten prowadzony jest pomiędzy przedstawicielami mieszkańców, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami oraz wspólnotami mieszkaniowymi. W 2020 r. odbyły się trzy posiedzenia Komitetu Rewitalizacji, na których przedstawiano stan zaawansowania działań rewitalizacyjnych we wszystkich podobszarach.

- W ramach rewitalizacji **Biskupiej Górki i Starego Chelmu** w 2020 r.:
 - w Centrum Wsparcia Seniora na Biskupiej Górze wspierano grupę 16 osób w wieku senioralnym w zakresie sprawności ruchowej, pobudzania kreatywności i wzmacniania pamięci. Ogłoszenie pandemii miało zasadnicze znaczenie dla uczestników i uczestniczek zajęć, którzy i tak na co dzień borykają się z izolacją społeczną. W zaistniałej sytuacji animatorki musiały elastycznie reagować na okoliczności, wobec czego przy ograniczonym kontakcie grupowym wprowadziły relacje indywidualne (w tym telefoniczne) oraz dystrybucję pakietów, tj. zestawu łamigłówek i materiałów edukacyjnych;
 - opracowano dokumentację techniczną oraz złożono wnioski o pozwolenie na remont i adaptację lokalu przy ul. Styp-Rekowskiego 16 do prowadzenia działań społecznych w ramach Centrum Wsparcia Rodziny;
 - uzyskano pozytywną decyzję Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (PWKZ) oraz podpisano porozumienie z 16 wspólnotami mieszkaniowymi w celu wspólnego udzielenia zamówienia publicznego na realizację i finansowanie robót budowlanych w ramach przebudowy ulic: Biskupia, Na Stoku, Salwator, Zaroślak i Górka wraz z infrastrukturą techniczną;
 - w ramach przebudowy i modernizacji elementów budynków mieszkalnych wraz z otoczeniem odebrano dokumentację techniczną dla 10 budynków komunalnych, zrealizowano roboty budowlane we wspólnotach mieszkaniowych: Biskupia 19, Biskupia 34, Górka 13A i B, Na Stoku 11–12, Na Stoku 38, Rogaczewskiego 44. Opracowano dokumentację techniczną dla wspólnot mieszkaniowych Na Stoku 12D oraz Zaroślak 1 i trwały przygotowania do robót;
 - opracowano dokumentację projektową oraz przeprowadzono uzgodnienia z GZDiZ i PWKZ projektu urządzenia przestrzeni publicznej i terenów zielonych przy ul. Biskupiej;
 - podpisano umowę na roboty budowlane i rozpoczęto realizację urządzenia przestrzeni publicznej i terenów zieleni przy ul. Styp-Rekowskiego;
 - podpisano umowę z Fundacją Gdańską na realizację konsultacji z mieszkańcami i animacji społeczności lokalnej w ramach zagospodarowania podwórka w kwartale ulic Biskupia/Salwator/Na Stoku oraz przestrzeni pomiędzy ul. Biskupią i Pohulanką położoną wzdłuż schodów.
- W ramach rewitalizacji **Nowego Portu z Twierdzą Wisłoujście** w 2020 r.:
 - zakończono roboty budowlane przy przebudowie i modernizacji Klubu Aktywnego Mieszkańca przy ul. Floriańskiej 3. Wyremontowany lokal będzie przeznaczony na działania społeczne, realizowane przez podmiot pozarządowy. W drodze konkursu wybrano do tego zadania Fundację Społecznie Bezpieczni. Działania w nowopowstałym lokalu prowadzone będą w ramach Centrum Wsparcia Rodzin, które odpowiedzialne jest m.in. za prowadzenie zajęć dla matek z dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych;
 - w lokal przy ul. Na Zaspę 53 działa Youth Point – placówka wsparcia dziennego, z usług której korzysta ok. 40 osób w wieku 13–18 lat. Placówka oferuje zajęcia socjoterapeutyczne, pogotowie lekcyjne, wsparcie pedagogiczne oraz psychologiczne. Ze względu na pandemię podstawową działalnością w 2020 r. stało się wsparcie psychologiczne, które w sytuacjach interwencyjnych było prowadzone całonocowo, bez względu na porę dnia;
 - ogłoszono przetarg na opracowanie dokumentacji projektowej przebudowy placu przy przystani promowej na podstawie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej wybranej uprzednio w konkursie wraz z zaleceniami i wytycznymi Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Przetarg rozstrzygnięto i podpisano umowę w 2021 r.;
 - w ramach przebudowy i modernizacji budynków mieszkalnych wraz z otoczeniem odebrano dokumentację techniczną dla budynków komunalnych, uzyskano pozwolenia na budowę i przygotowano się do przetargu na roboty budowlane we wspólnotach mieszkaniowych: Bliska 5, Góreckiego 13, Rybołowców 6, Rybołowców 7, Strajku Dokerów 7, Strajku Dokerów 11, Strajku Dokerów 12, Strajku Dokerów 18, Strajku Dokerów 19. Dla pozostałych wspólnot trwa sporządzanie dokumentacji technicznej;
 - prowadzona była procedura pozyskania decyzji z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w sprawie planu remediacji, niezbędnej do zagospodarowania parku na Szańcu Zachodnim wzdłuż nabrzeży Martwej Wisły;
 - rozstrzygnięto przetarg, podpisano umowę, a następnie rozpoczęto roboty budowlane przy przebudowie i modernizacji dróg wraz z infrastrukturą podziemną na ulicach: Góreckiego, Strajku Dokerów oraz Wilków Morskich;
 - podpisano umowę z Fundacją Gdańską na porządkowanie terenu i podstawowe zagospodarowanie podwórek przy Pl. Ks. J. Gustkowicza i ul. Na Zaspę 53 oraz zorganizowanie w tym celu działań społecznych angażujących mieszkańców;
 - Muzeum Gdańskie podpisało umowę na wykorzystanie 14,5 mln zł z mechanizmu pożyczki rewitalizacyjnej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na

– RÓWNE SZANSE, REWITALIZACJA, BEZPIECZEŃSTWO, ŚRODOWISKO, SMART CITY
rewitalizację Twierdzy Wisłoujście. Najstarsza fortyfikacja morska dawnej Rzeczypospolitej i Pomnik Historii RP poddana zostanie kompleksowym pracom budowlano-konserwatorskim.

- W ramach rewitalizacji **Dolnego Miasta, Placu Wałowego i Starego Przedmieścia** w 2020 r.:
 - rozpoczęto roboty budowlane prowadzące do adaptacji budynku przy ul. Królikarnia 13 w celu prowadzenia Placówki Wsparcia Dziennego. Działania obejmą również zagospodarowanie terenu wokół nieruchomości;
 - Centrum Wsparcia i Terapii Rodzin przy ul. Radnej 3/2 realizowało działania w obszarze wsparcia psychoterapeutycznego i psychologicznego, treningów, animacji, wsparcia psychiatrycznego, asystentury, interwencji oraz diagnozy rodzin i uczestników projektu. W 2020 r. wsparto 40 osób w wieku 16–26 lat (w tym 4 rodziców uczestników). W ramach grupowych zajęć przeprowadzono: Dni Otwarte Funduszy Unijnych, Dolnomiejskie Animacje – wieczór gier, grupę wsparcia mam, grupy treningowe dla młodych i dorosłych, grupy animacyjne dla dzieci. Zajęcia uwzględniające obostrzenia związane z pandemią COVID-19 realizowano zarówno w formie bezpośredniej, jak i zdalnej;
 - dwukrotnie ogłoszono przetarg na opracowanie dokumentacji projektowej zagospodarowania terenu Placu Wałowego na podstawie wyłonionej w konkursie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej z uwzględnieniem zaleceń pokonkursowych i wytycznych Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Przetarg rozstrzygnięto i podpisano umowę z projektantem na początku 2021 r.;
 - w ramach modernizacji i remontów budynków wraz z otoczeniem odebrano dokumentację techniczną dla budynków komunalnych (Dolna Brama 4, 6, Plac Wałowy 5, 5A, 9, Pod Zrębem 5B, 7 i 8, Królikarnia 1, 2) i uzyskano część pozwoleń na budowę (Plac Wałowy 5A, Pod Zrębem 7 i 8, Królikarnia 1). Ponadto przygotowywano dokumentację przetargową i realizowano roboty budowlane dla wspólnot: Żabi Kruk 7B, Toruńska 24 i 30, Chłodna 3, 5 i 7C, Łąkowa 6, 8, 8A i 9. Dla budynków wspólnot: Kotwiczników 10A, Śluza 4AE, Dolna Brama 7, Grodza Kamienna 2D trwały przygotowania do robót budowlanych;
 - w ramach przebudowy i modernizacji dróg i infrastruktury podziemnej rozpoczęto roboty budowlane na ulicach Przyokopowej, Wierzbowej i Polnej. Odebrano także dokumentację techniczną dla ulic Chłodnej, Sempołowskiej i Królikarnia, a dokumentacja ul. Reduta Dzik była w przygotowaniu;
 - Podpisano umowę ze Stowarzyszeniem „Opowiadacze Historii Dolnego Miasta” na realizację zadania polegającego na animacji społecznej mieszkańców kwartałów i wspólnej realizacji zagospodarowania podwórek przy ul. Chłodna 9–10 oraz przy ulicach: Przesmyk, Łąkowa, Jaskółcza i Dolna na lata 2020–2022. Ze względu na COVID-19 działania przeniesiono na inny termin lub prowadzono w zmienionej formule (bez bezpośrednich spotkań).
- W ramach rewitalizacji **Oruni** w 2020 r.:
 - opracowano dokumentację i uzyskano pozwolenie na budowę placówki na potrzeby realizacji zadań z zakresu usług społecznych przy ul. Dworcowej 11;
 - rozstrzygnięto przetarg, podpisano umowę i rozpoczęto realizację robót budowlanych w ramach przebudowy budynku dawnego ratusza przy ul. Gościnniej 1 wraz z jego adaptacją na cele społeczne;
 - opracowano i uzgodniono dokumentację dla projektu rewaloryzacji Rynku Oruńskiego wraz z przebudową układu drogowego i infrastruktury technicznej;
 - rozstrzygnięto przetarg, podpisano umowę oraz zrealizowano roboty budowlane w ramach kompleksowego zagospodarowania lokalnych przestrzeni publicznych skweru przy ul. Gościnniej i parku przy ul. Związkowej. W ramach inwestycji przy ul. Związkowej zainstalowano siłownię zewnętrzną, dwa stoły do gry w szachy i chińczyka, elementy małej infrastruktury w postaci ławek i stojaków rowerowych. Przebudowano nawierzchnię placu zabaw, zainstalowano oświetlenie i monitoring oraz dokonano nowych nasadzeń. Przy ul. Gościnniej stworzono oświetlony deptak, parking rowerowy, strefę gier podwórkowych i mini górkę saneczkową;
 - w projekcie modernizacji i remontów budynków mieszkalnych wraz z otoczeniem na Oruni miasto współpracowało z 22 partnerami. Pod koniec 2020 r. dwie wspólnoty mieszkaniowe rozstrzygnęły postępowania i wybrały wykonawców prac budowlanych (Grabowa 6 i Dworcowa 8). Pozostałe wspólnoty oraz Gdańskie Nieruchomości, odpowiadające za budynki komunalne, są na etapie przygotowywania dokumentacji technicznej, dokumentacji przetargowej lub uzyskiwania pozwoleń na budowę;
 - rozstrzygnięto konkurs dla organizacji pozarządowych na prowadzenie działań podwórkowych na lata 2020–2022, który wygrała Gdańska Fundacja Inicjatyw Społecznych. Realizacja zadania ma odbywać się na podwórkach zlokalizowanych przy ul. Trakt św. Wojciecha 93, 95, 97, 99, 101, 103A. Działania mają polegać przede wszystkim na zagospodarowaniu terenu wskazanych podwórek (prace ziemne, porządkowe, realizacja nasadzenia zieleni), jak również na przeprowadzeniu cyklu spotkań z mieszkańcami w celu zintegrowania społeczności lokalnej, zwiększenia zaangażowania mieszkańców w ich własne otoczenie. Planowane są również działania animacyjne dla dzieci. W I kwartale 2020 r. odbywały się spotkania z mieszkańcami głównie mające na celu uporządkowanie terenu, nadanie im

- nowych funkcji użytkowych, a przede wszystkim wypracowanie koncepcji zagospodarowania tej przestrzeni. W kolejnych latach prowadzone będą dalsze prace animacyjne z mieszkańcami, prace pielęgnacyjne i porządkowe oraz nasadzenia zieleni wraz z realizacją elementów małej architektury;
- o w partnerstwie z Gdańską Spółdzielnią Mieszkaniową zagospodarowano otoczenie 5 budynków na Oruni, przy ulicach: Diamantowej 13, Szafirowej 1, Koralewej 1, Rubinowej 4, Perłowej 4. W ramach przeprowadzonych inwestycji przestrzeń lokalną uzupełniono o elementy placów zabaw, siłowni zewnętrznych, małą architekturę i zieleni.

Bezpieczeństwo

Jedną z podstawowych potrzeb człowieka, odgrywającą dużą rolę w wartościowaniu otoczenia i ocenie jakości życia jest bezpieczeństwo. Poziom bezpieczeństwa jest szczególnie ważny w odniesieniu do przestrzeni publicznych pełniących funkcję miejsc spotkań i aktywności mieszkańców. W 2020 r. duży wpływ na poczucie bezpieczeństwa miała pandemia COVID-19. Bezpieczeństwo ma szczególnie istotne znaczenie w ujęciu zdrowia publicznego, ekonomicznym, środowiskowym, infrastrukturalnym, mobilności i transportu oraz integracji społecznej i kulturowej. Kompleksowe działania zapewniające indywidualne i zbiorowe poczucie bezpieczeństwa przeciwdziałają różnego rodzaju konfliktom, polaryzacji społecznej i segregacji przestrzennej. Jednocześnie stanowią odpowiedź na zmieniające się wymogi społeczne w zakresie bezpieczeństwa i komfortu życia.

- W 2020 r. realizowany był **Miejski Program Zapobiegania Przestępczości oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli** uchwalony na lata 2019–2021. Do głównych założeń Programu zalicza się: poprawa poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego przez zmniejszenie liczby przestępstw i wykroczeń, wzrost poczucia bezpieczeństwa, kształtowanie właściwych postaw dzieci i młodzieży, zapobieganie zachowaniom patologicznym, pomoc osobom w kryzysie, poprawę bezpieczeństwa pożarowego oraz bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W ramach kontynuacji działań w 2020 r. realizowano 29 programów oraz kampanie w mediach społecznościowych. Działania miały na celu zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, kształtowanie odpowiedzialnych postaw i wartości, przeciwdziałanie niszczeniu mienia prywatnego oraz publicznego, promowanie „zielonych” form transportu, a także zapewnienie bezpieczeństwa turystom w rejonie Głównego Miasta i pasie nadmorskim. Łącznie w ww. projektach, programach, konkursach, interwencjach, poradach, festynach i innych spotkaniach wzięło udział ok. 44 tys. uczniów przedszkoli, szkół, dorosłych, seniorów, osób będących w kryzysie oraz wykluczonych społecznie.

- Miasto kontynuowało wspieranie działalności **Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej (KM PSP)**, która zajmuje się zapewnieniem bezpieczeństwa przeciwpożarowego. Siedziba KM PSP znajduje się przy ul. Beniowskiego 7, dodatkowo na terenie Gdańska funkcjonuje 5 jednostek ratowniczo-gaśniczych i posterunek. Na koniec 2020 r. w KM PSP zatrudnionych było 293 funkcjonariuszy, 4 pracowników korpusu służby cywilnej oraz 4 pracowników stanowisk pomocniczych. Strażacy w 2020 r. podjęli 5928 interwencji (o 13,7% więcej niż w 2019 r.). Na liczbę tęłożyło się 1320 pożarów, 3960 miejscowych zagrożeń oraz 648 fałszywych alarmów. Średnio jednostki gdańskiej straży pożarnej wyjeżdżały do zdarzeń nieco ponad 16 razy w ciągu jednej doby.

Z budżetu miasta dofinansowano bieżącą działalność straży kwotą 425,3 tys. zł. Sfinansowano zakup m.in. wyposażenia do multimedialnej sali edukacyjnej Ognik, zakup 3 ozonatorów, środków dezynfekujących, ubrań i maseczek ochronnych, środków higieny przeznaczonych do ochrony przed COVID-19, a także detektorów ruchu i kamer termowizyjnych. Komenda Miejska PSP w Gdańsku zaangażowana była również w działania wspomagające w pandemii koronawirusa. Były to działania związane z pomiarami temperatury na przejściach granicznych w portach, rozstawieniem i obsługą polowych izb przyjęć przy szpitalach, rozwożeniem środków dezynfekcyjnych oraz środków ochrony indywidualnej do szkół, przedszkoli itp.

Działanie Państwowej Straży Pożarnej na terenie miasta wspierają 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP): w Świbnie, na Wyspie Sobieszewskiej i grupy poszukiwawczo-ratowniczej z siedzibą przy ul. Beniowskiego. Miasto w 2020 r. dofinansowało działanie OSP kwotą 808,4 tys. zł, którą przeznaczono m.in. na zapewnienie gotowości bojowej, zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego i sprzętu.

- Zapewnienie należytego stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta jest głównym zadaniem funkcjonariuszy Komendy **Miejskiej Policji (KMP)**. Siedziba KMP znajduje się przy ul. Nowe Ogrody 27. Rejon miasta podzielony jest administracyjnie na 8 komisariatów.
 - o I Komisariat Policji, ul. Płatynowa 6F;
 - o II Komisariat Policji, ul. Długa Grobla 4;
 - o III Komisariat Policji, ul. Biała 1A;
 - o IV Komisariat Policji, ul. Kaprów 14;
 - o V Komisariat Policji, ul. Obrońców Wybrzeża 19;
 - o VI Komisariat Policji, ul. Kasztanowa 6;
 - o VIII Komisariat Policji, ul. Kartuska 245;
 - o IX Komisariat Policji, ul. Balcerskiego 35.

Z budżetu miasta przekazano KMP środki w wysokości 135,5 tys. zł na fundusz wsparcia realizacji konkretnych zadań, w tym na dodatkowe patrole oraz realizację Miejskiego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego. Na koniec 2020 r. KMP zatrudniała 987 funkcjonariuszy, którzy brali udział w zabezpieczeniach wydarzeń na terenie miasta, w tym największych: Jarmarku św. Dominika, 31. rocznicy wolnych wyborów, uroczystości Sierpnia '80, a także do chwili wprowadzenia obostrzeń meczów żużlowych w ramach I Ligi z udziałem drużyny Wybrzeże Gdańsk, meczów piłki nożnej w ramach Ekstraklasy z udziałem drużyny Lechii Gdańsk oraz w zabezpieczeniu protestów w ramach Strajku Kobiet na przełomie października i listopada 2020 r.

Do działań związanych z pandemią COVID-19 było kierowanych ok. 200 policjantów na dobę. Średnio kontroli podlegało ok. 6 tys. osób przebywających na kwarantannie. W szczycie zachorowań kontroli podlegało nawet 20 tys. osób dziennie. Dodatkowo prowadzone były działania związane z kontrolą m.in.: obiektów handlowych, lokali gastronomicznych, klubów, dyskotek oraz siłowni.

- W zapewnieniu porządku i bezpieczeństwa z policją współpracuje **Straż Miejska**. W 2020 r. efektem wspólnych działań były m.in.: mieszane patrole prewencyjne (140 patroli) i zabezpieczanie imprez masowych (64 imprezy, zgromadzenia i inne wydarzenia). Siedziba Straży Miejskiej znajduje się przy ul. Elbląskiej 54/60. W jej strukturze funkcjonują następujące referaty:
 - I Referat, ul. Gospody 2c;
 - II Referat, ul. Elbląska 54/60;
 - III Referat, al. Grunwaldzka 186;
 - IV Referat, ul. Orfeusza 2;
 - V Referat, ul. Wilanowska 2;
 - VI Referat, ul. Elbląska 54/60;
 - Referat Ekologiczny, ul. Biała 1B.

W związku z pandemią COVID-19 strażnicy realizowali polecenie Wojewody Pomorskiego. Patrole rozmieszczane były zgodnie ze wskazaniami Komendanta Miejskiego Policji w Gdańsku. Strażnicy weryfikowali realizację nakazów, zakazów i obowiązków w zakresie zapobiegania rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2.

Straż Miejska w Gdańsku w 2020 r. odnotowała 34 899 interwencji (54 504 w 2019 r.), w tym: zastosowano 10 171 pouczeń (17 442 w 2019 r.), 21 113 mandatów karnych (30 344 w 2019 r.) oraz 1492 wnioski o ukaranie do sądu (1424 w 2019 r.). Coraz ważniejszym obszarem działalności Straży Miejskiej jest przeciwdziałanie nielegalnemu spalaniu odpadów. W strukturze Straży Miejskiej od listopada 2019 r. funkcjonuje Referat Ekologiczny – Eko Patrol, którego głównym zadaniem jest walka ze spalaniem śmieci, nielegalnym odprowadzaniem ścieków i dzikimi wysypiskami śmieci. Funkcjonariusze zostali wyposażeni w mobilne laboratorium i prowadzą systematyczne kontrole w sezonie grzewczym. Na numer 986 w 2020 r. wpłynęły 894 zgłoszenia dotyczące podejrzenia spalania odpadów w niewłaściwy sposób. Strażnicy przeprowadzili 976 kontrole, 51 osób pouczyli, a 185 ukarali mandatami. Skierowali też 15 wniosków do sądu. W 2020 r. wyposażenie Straży Miejskiej zostało uzupełnione o dwa samochody elektryczne, 2 samochody specjalistyczne do przewożenia blokad, 1 samochód do przewożenia osób zatrzymanych, samochód laboratorium na potrzeby Referatu Ekologicznego.

Do zadań Straży Miejskiej należy również obsługa systemu miejskiego monitoringu. Całodobowo przestrzeń publiczna jest monitorowana przy wykorzystaniu 414 kamer, w tym 170 obrotowych oraz 244 stałopozycyjnych i dookólnych. Operatorzy monitoringu w 2020 r. ujawnili i przekazali dyżurnym Komisariatów Policji 2189 zdarzeń, a 382 zdarzenia zostały bezpośrednio przekazane do interwencji patrolom Straży Miejskiej.

- W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej, niebezpieczeństw w Gdańsku w gotowości są służby ratownicze oraz miejskie struktury, które dysponując wiedzą, sprzętem, stosownie reagują – podejmują działania ratownicze, przeciwdziałają zagrożeniu i ratują życie gdańszczan. Jednym z kluczowych elementów zarządzania kryzysowego z dostępem do systemów wykrywania i alarmowania oraz wczesnego ostrzegania ludności jest **Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego (MCZK)**, które znajduje się w strukturze Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego. Przez 24 godziny na dobę dyżurni, wykorzystując obrazy z kamer systemu monitoringu oraz dane otrzymywane z terenu miasta, podmiotów oraz instytucji współdziałających, monitorują i reagują na zaistniałe zagrożenia. Najważniejsze informacje o wszelkich zagrożeniach i utrudnieniach są przekazywane mieszkańcom w ciągu kilku sekund dzięki mobilnemu systemowi informacji SISMS z wykorzystaniem komunikacji trzema kanałami: **SMS-em**, **e-mailem** lub przez **aplikację Blisko**. Pod koniec 2020 r. w Gdańsku liczba rejestracji w systemie wynosiła ok. 61 tys. Podczas zdarzeń o charakterze kryzysowym w MCZK odbywają się posiedzenia Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Miejskim Centrum Zarządzania Kryzysowego to również miejsce, w którym koordynowane są działania związane z bezpieczeństwem przestrzeni publicznej podczas organizowanych różnego rodzaju wydarzeń, takich jak m.in. imprezy masowe czy zgromadzenia publiczne, oraz inne mogące mieć wpływ na prawidłowe funkcjonowanie miasta. Dyżurni MCZK monitorują stan zainstalowanych w przestrzeni publicznej miasta defibrylatorów w liczbie 47 oraz stan Miejskiego Systemu Ostrzegania i Alarmowania, w którym zainstalowane są 74 syreny elektroniczne.
- Na terenie Gdańska, w celu zwiększenia bezpieczeństwa każdego roku są przeprowadzane **ćwiczenia i działania treningowe**. W 2020 r. odbyły się m.in. ćwiczenia wymiany i przekazania informacji na wypadek zdarzenia, ćwiczenia współdziałania, uruchomienia zapasowego stanowiska kierownika KM PSP, treningi radiowe, treningi

Stałego Dyżuru. Z uwagi na sytuację epidemiczną ograniczono liczbę ćwiczeń i treningów. Odwołano ćwiczenia przeciwpowodziowe i zastąpiono posiedzeniem Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, dokonując analizy przygotowania do okresu ze zwiększonymi opadami deszczu. Od kwietnia odwołano wykonanie „Planu przeprowadzenia treningów systemu wykrywania i alarmowania (SWA) oraz wczesnego ostrzegania (SWO) miasta Gdańska w 2020 r.”.

- W celu zwiększenia bezpieczeństwa uczestników ruchu kontynuowany jest **Miejski Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego**. Miasto sukcesywnie realizuje program uspokajania ruchu drogowego. W 2020 r. strefa Tempo 30 została poszerzona o 78,5 km kolejnych odcinków. Łącznie obejmuje ona 609 km, co stanowi 65,3% dróg publicznych w mieście. Dokonano również przebudowy infrastruktury drogowej w celu spowolnienia ruchu i zwiększenia bezpieczeństwa pieszych (m.in. progi zwalniające, zwężenia jezdni, azyle, separatory ruchu). Kontynuowano także program edukacyjny „Gotowi do drogi - Autochozik” skierowany do dzieci w wieku 4–9 lat, nauczycieli i rodziców. Ze względu na pandemię COVID-19 odstąpiono od realizacji działań bezpośrednich na rzecz zakupu materiałów edukacyjnych. Działania mające poprawić komfort i bezpieczeństwo poruszania się po mieście pieszo, rowerem oraz komunikacją miejską są realizowane również w ramach **Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Gdańska 2030**. W 2020 r. liczba wypadków w ruchu drogowym spadła o 72 w porównaniu z 2019 r. Spadła również liczba poszkodowanych o 117. W zakresie kolizji drogowych zaistniałych w 2020 r. odnotowano spadek o 1521 w stosunku do 2019 r.
- Projektem mającym zapewnić wzrost bezpieczeństwa mieszkańców jest **„Jaśniejszy Gdańsk”** – program polegający na instalacji latarni w miejscach do tej pory pozbawionych oświetlenia. Od 2016 r. systematycznie oświetlane zostają ulice, ciągi piesze i dojścia do szkół. W 2020 r. oświetlono 56 lokalizacji.
- Gdańsk posiada specyficzne warunki klimatyczne i terenowe, czego efektem jest możliwość wystąpienia na terenie miasta wszystkich rodzajów powodzi. W przypadku wystąpienia powodzi Prezydent miasta zwołuje posiedzenie Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, by podjąć działania wymagające koordynacji akcji ratowniczej i zaangażowania w nią sił i środków na różnych szczeblach administracyjnych. Materiałem pomocniczym dla działań koordynacyjnych jest **Plan operacyjny ochrony przed powodzią miasta Gdańska**, który określa zakres zadań poszczególnych służb i jednostek miejskich. W celu zwiększenia odporności miasta m.in. na występowanie nawalnych deszczów, nagłych powodzi czy innych ekstremalnych zjawisk pogodowych Gdańsk rozwija **infrastrukturę przeciwpowodziową**. Podstawą bezpieczeństwa przeciwpowodziowego Gdańska jest sieć 53 zbiorników retencyjnych o łącznej pojemności 745 tys. m³ zlokalizowanych kaskadowo na potokach, co tworzy niespotykany w innych polskich miastach system. Na początku 2020 r. odebrano zbiornik Strzelnicza II oraz rozpoczęto budowę zbiornika Jaśkowa Dolina, planowaną do ukończenia w roku 2021. Zakończono sporządzanie dokumentacji na przebudowę zbiorników retencyjnych na Potoku Oliwskim (Subisława, Kuźnia Wodna) oraz stawów na Potoku M2. Uzyskano koncepcję budowy zbiornika nr 16 i przebudowy zbiornika nr 15 na Potoku Oliwskim. Uzyskano większą pojemność retencyjną zbiornika Srebrniki w okresie letnim. Infrastrukturę przeciwpowodziową tworzą również ok. 21 tys. studni i 19 tys. wpustów ulicznych, ponad 300 km potoków i rowów, 592 km sieci kanalizacji deszczowej oraz 16 km wałów przeciwpowodziowych. Dużą uwagę przykładano także do zwiększania mikroretencji poprzez tworzenie łąk miejskich i ogrodów deszczowych. W 2020 r. ogrody powstały w ośmiu lokalizacjach: ul. Junony, ul. Madalińskiego, ul. Ugory 9 (skrzyniowy i tradycyjny), ul. Sienna, ul. Flory, ul. 3 Maja oraz system ogrodów deszczowych odwadniających parking budynku przy ul. Lastadia. Bieżący monitoring sytuacji hydrologicznej zapewnia sieć 25 deszczomierzy, 3 stacje meteo oraz 71 stacji pomiarów poziomu wody na zbiornikach i ciekach. W 2020 r. wdrażano także **Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Gdańska**, którego celem jest przygotowanie miasta i mieszkańców na konsekwencje zmian klimatu. W ramach niego w 2020 r. wykonano m.in. aktualizację Planów sztabowych w zakresie wystąpienia sytuacji powodziowej, wykonano modernizację 3 sond i 2 deszczomierzy, wyznaczono mapy zagrożenia powodziowego, a także prowadzono działania edukacyjne oraz kampanię promocyjną dot. neutralności klimatycznej.
- W przestrzeni publicznej miasta funkcjonuje **ogólnodostępna sieć defibrylatorów**. Ich łączna liczba w przestrzeni publicznej wynosi 47. Aparaty zamontowane są również w pojazdach komunikacji miejskiej. W 2020 r. w defibrylator wyposażonych było 149 pojazdów (94 autobusy i 55 tramwajów).
- Gdańsk jest pierwszym miastem w Polsce, które na szeroką skalę postanowiło wesprzeć mieszkańców w walce z zadłużeniem. Służy temu **Program Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych na lata 2016–2023**. Do działań pomocowych należą m.in.: doradztwo prawno-finansowe, edukacja, prowadzenie indywidualnych programów wyjścia z zadłużenia oraz programów pomocy ofiarom przestępstw i nadużyć ekonomicznych. W 2020 r. kontynuowana była działalność Centrum Bezpieczeństwa Ekonomicznego i Wsparcia Osób Zadłużonych przy al. Grunwaldzkiej 8, świadczącego bezpłatne usługi dla mieszkańców. Doradztwem w zakresie edukacyjnym i finansowo-prawnym objęto 161 osób w ramach konsultacji indywidualnych oraz 2852 osoby w ramach prowadzonej infolinii. Z indywidualnych planów wyjścia z zadłużenia/programów pomocy ofiarom przestępstw i nadużyć ekonomicznych skorzystało 176 odbiorców. Zrealizowano akcje edukacyjne („Tydzień Bezpieczeństwa Ekonomicznego” oraz „Dzień bez Długów”) oraz wydano broszurę edukacyjną „Pocieszek-Alimenty”.
- W związku z pandemią koronawirusa w 2020 r. **działania gdańskich służb** odgrywały ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa społeczno-gospodarczego. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego oraz Miejskie Centrum Zarządzania Kryzysowego pozostawały w stałym kontakcie z Wojewódzkim Centrum Zarządzania Kryzysowego, służbami, inspekcjami sanitarnymi, jednostkami organizacyjnymi miasta, wydziałami urzędu oraz

instytucjami i innymi podmiotami w zakresie działań związanych ze stanem epidemii. Na bieżąco wprowadzano procedury mające zminimalizować możliwość zarażenia się mieszkańców wirusem i zapewniające ciągłość działań jednostek miejskich. Szczegółowe działania opisano w rozdziale 5. Działania miasta w związku z pandemią COVID-19.

Środowisko

Ochrona środowiska to kluczowy aspekt zrównoważonego rozwoju. Silnie wybrzmiewa w niej, obok dążenia do zachowania dziedzictwa naturalnego, troska o przyszłość miasta i zapewnienie dobrych warunków życia kolejnym pokoleniom. Stan środowiska istotnie wpływa na jakość życia mieszkańców – jest czynnikiem wpływającym m.in. na stan zdrowia, możliwość wypoczynku i regeneracji, jakość przestrzeni publicznej. Zagadnienia związane z ochroną środowiska obejmują wiele obszarów działań miasta, np. planowanie przestrzenne, transport, gospodarkę komunalną, politykę zdrowotną i społeczną, energetykę, turystykę. Zarządzanie kwestiami środowiskowymi wpływa również na zwiększenie odporności miasta na niekorzystne skutki zmian klimatu. Te wzajemne powiązania sprawiają, że środowisko w istotny sposób wpływa na atrakcyjność Gdańska jako miejsca zamieszkania, pracy i spędzania czasu wolnego.

- Zmiany klimatu wpływają i będą wpływać na codzienne życie mieszkańców. Wyzwaniem również dla Gdańska jest poszukiwanie metod na złagodzenie ich efektów oraz sposobów dostosowania się do nich. Przyjęty w 2019 r. przez Radę Miasta **Plan Adaptacji do zmian klimatu dla Miasta Gdańska (MPA)** zakłada optymalne wykorzystanie posiadanych zasobów oraz walorów położenia miasta i pomaga miastu zidentyfikować zagrożenia i potrzeby związane ze zmianami klimatu. W 2020 r. rozwijano infrastrukturę przeciwpowodziową i odwodnieniową oraz system monitoringu hydrologicznego i meteorologicznego, prowadzono pomiary meteorologiczne i system monitorujący stan wody, spółka Gdańskie Wody wykonała symulację obciążającą powierzchnię miasta Gdańska opadem całkowitym 60 mm, co pozwoliło na zlokalizowanie potencjalnych miejsc, które można wykorzystać jako obiekty małej retencji miejskiej, przeprowadzono kampanię promocyjną dot. neutralności klimatycznej, popularyzowano małą retencję miejską, zielono-niebieską infrastrukturę, by zapewnić zagospodarowywanie wód opadowych oraz wzrost bioróżnorodności w mieście. W 2020 r. w ramach **Systemu Gospodarowania Wodami Opadowymi na Terenach Miejskich** zrealizowano roboty związane z budową układu drogowego wraz z kanalizacją deszczową oraz zbiornikiem retencyjnym Osowa II – Etap III Zeusa Koziorożca. Rozpoczęto budowę przepompowni wód deszczowych w rejonie ul. Stryjewskiego, w trakcie realizacji jest również budowa zbiornika retencyjnego Jaśkowa Dolina.
- W listopadzie 2020 r. odbyło się pierwsze **Gdańskie Forum Zmian Klimatu**, które z racji obostrzeń wynikających z pandemii COVID-19 odbyło się w formule online. Celem debaty była identyfikacja problemów związanych ze zmianami klimatu oraz wypracowanie rozwiązań mogących zminimalizować skutki tego zjawiska. Uczestnicy Forum pracowali w 5 panelach tematycznych dotyczących: powodzi i susz, jakości powietrza, bioróżnorodności, warunków pogodowych oraz wpływu klimatu na zdrowie mieszkańców. W wyniku dyskusji mieszkańców Gdańska powstał katalog zagrożeń, wyzwań i problemów związanych z postępującymi zmianami klimatycznymi.
- Stan **jakości powietrza** na terenie miasta Gdańska od kilku lat utrzymuje się na bardzo dobrym poziomie. Pomiary stanu zanieczyszczenia atmosfery prowadzone są w 5 stacjach monitoringu automatycznego Fundacji ARMAG (których funkcjonowanie wspierane jest finansowo przez miasto Gdańsk) oraz w 1 punkcie pomiarowym Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Gdańsku Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. W ramach projektu pt: „Rozbudowa monitoringu atmosfery w aglomeracji trójmiejskiej” rozbudowano dwie istniejące stacje na terenie Gdańska – AM3 Gdańsk w Nowym Porcie i AM8 we Wrzeszczu; nowe analizatory pozwalają na pomiary równoczesne pyłu drobnego PM_{2,5} i pyłu PM₁₀. W 2020 r. nie odnotowano żadnych przekroczeń stężeń średniorocznych zarówno zanieczyszczeń gazowych, jak i pyłowych, podobnie jak w latach poprzednich. W porównaniu z 2019 r. odnotowano spadek liczby dni z przekroczeniami, co wiąże się z łagodną zimą i dobrym przewietrzaniem (mała liczba dni z temperaturą ujemną oraz duża liczba dni z wiatrem przynajmniej umiarkowanym) oraz mniejszą emisją z ogrzewania indywidualnego wynikającą z mniejszym zapotrzebowaniem na ciepło.
- W 2020 r. miasto Gdańsk zostało wybrane jako jeden z liderów w ramach przeprowadzonego przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska badania „**Miasto z klimatem**”. Wśród miast powyżej 100 tys. mieszkańców to Gdańsk wyróżniono w kategorii Jakość powietrza.
- Oprócz działań adaptacyjnych podejmowane są **działania na rzecz ochrony klimatu i powietrza**. Poprawę jakości powietrza oraz redukcję emisji gazów cieplarnianych miasto chce osiągnąć poprzez realizację **Planu Gospodarki Niskoemisyjnej** dla Miasta Gdańska oraz **Programu ochrony środowiska** dla miasta Gdańska. Redukcja emisji zanieczyszczeń odbywa się m.in. dzięki:
 - o **likwidacji prywatnych źródeł niskiej emisji** – poprzez wymianę ogrzewania węglowego na gazowe, elektryczne lub podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej. W 2020 r. Wydział Środowiska udzielił 224

dotacje na likwidację ogrzewania węglowego, w tym likwidację palenisk węglowych i kotłowni, na łączną kwotę 1,5 mln zł. Zlikwidowano 355 szt. pieców węglowych;

- **kompleksowej modernizacji energetycznej** budynków mieszkalnych, oświatowych i sportowych należących do gminy; w 2020 r. przeprowadzono remonty ponad 200 mieszkań oraz budynków mieszkalno-użytkowych; zmodernizowano również Żłobek nr 1, Szkoła Podstawowa Specjalna nr 28, Szkoła Podstawowa nr 24, Przedszkole nr 7, Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 5 (SP92), Przedszkole nr 49, Przedszkole nr 33); prace modernizacyjne ukończono zarówno w Muzeum Gdańska – Wielkim Młynie oraz Dworze Artusa, jak i w kościele Chrystusa Króla przy ul. Rogaczewskiego;
- eliminacji procederu **spalania odpadów**. Straż Miejska w ramach przeprowadzanych kontroli (976 w 2020 r.) pobiera próbki popiołów z pieców do ogrzewania budynków i przekazuje je do analizy laboratoryjnej; w sezonie grzewczym 2019/2020 zbadano 29 prób popiołu, w ok. 80% próbek stwierdzono współspalanie odpadów;
- rewitalizacji zabytków sztuki ogrodowej i **zagospodarowanie terenów zieleni** w mieście. Pod koniec 2020 r. rozpoczęła się **realizacja Alei Włazów** – nowej przestrzeni zielonej na północnym cyplu wyspy Ołowianka o powierzchni prawie 5 tys. m². Szczególną atrakcją tego miejsca będzie możliwość spaceru Aleją Włazów kanalizacyjnych pochodzących z różnych miejsc i epok. Pojawia się w niej także nasadzenia – wielogatunkowa kompozycja krzewów iglastych i liściastych (w tym utrzymujących liście na zimę) połączona z trzema gatunkami traw ozdobnych. Koszt urządzenia parku to ponad 1,3 mln zł;
- realizacji programu „**Jaśniejszy Gdańsk**”, czyli wymiany energooszczędnego oświetlenia typu LED; w 2020 r. na terenie miasta wykonano oświetlenie w 56 lokalizacjach (14 km i 645 m linii oświetleniowej); łącznie w latach 2016–2020 oświetlono 208 ulic;
- **utrzymaniu dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń** poprzez remonty i poprawę stanu nawierzchni dróg; w 2020 r. przeprowadzono remonty nawierzchni bitumicznej o łącznej powierzchni 35 753 m², czyli o 15 tys. m² więcej niż w roku ubiegłym;
- podejmowaniu interwencji w zakresie **monitoringu pojazdów opuszczających place budowy** pod kątem ograniczenia zanieczyszczenia dróg, prowadzącego do niezorganizowanej emisji pyłu;
- **zmniejszeniu wielkości emisji pyłów do powietrza** poprzez oczyszczanie jezdni na mokro; w ciągu roku mechanicznie oczyszczanych jest 5,5 mln m² jezdni dróg powiatowych, wojewódzkich, krajowych, gminnych oraz wewnętrznych, oczyszczanych jest 5,7 mln m² obiektów infrastruktury drogowej i komunikacyjnej, 1204 przystanków autobusowych i tramwajowych oraz 272 tys. m² dróg rowerowych;
- ograniczeniu w korzystaniu z samochodów m.in. poprzez stworzenie **Śródmiejskiej Strefy Płatnego Parkowania** (obowiązuje od 29.06.2020 r.);
- **działaniom prewencyjnym** na poziomie wydawania decyzji z zakresu przepisów ochrony środowiska, uwzględniające konieczność ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza (szczególnie pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu.
- Prowadzeniem spraw z zakresu ochrony środowiska zajmuje się nowo powołany **Referat Ekologiczny w strukturach Straży Miejskiej**. Eko-patrol podejmuje stosowne działania, by nie dochodziło do naruszania przepisów dotyczących czystości i porządku, m.in. paleniem odpadami w piecach, nielegalnym odprowadzeniem ścieków czy dzikimi wysypiskami. Referat Ekologiczny składa się z dwóch sekcji: Ochrony Środowiska i Kontroli Odpadów. W strukturach Referatu pracuje 18 strażników, a na wyposażeniu referatu jest m.in.: dron, cztery fotopułapki, miernik pyłu i 3 radiowozy – w tym dwa z napędem elektrycznym. W zasobach Eko-patrolu pojawiło się również mobilne laboratorium. Ten nowy pojazd specjalistyczny wyposażony jest w najnowocześniejsze systemy kontrolno-pomiarowe, co pozwala sprawdzać jakość powietrza oraz stan cieków wodnych. W czerwcu 2020 r. Eko-patrol zyskał nową siedzibę.
- W dobie zmieniającego się klimatu dobrze **zaplanowana zieleni**, w tym drzewostan, muszą być integralną częścią środowiska miejskiego. Jej obecność wpływa na społeczność pod względem ekologicznym, społecznym, zdrowotnym i estetycznym. W ramach zazieleniania przestrzeni publicznej w 2020 r. jednostki miejskie zasadziły 3570 sztuk drzew, 4970 sztuk krzewów. Ponadto na mocy decyzji administracyjnych wydanych przez Wydział Środowiska dokonano 450 nasadzeń. W 2020 r. **wypiełgnowano** ponad 4 tys. drzew w pasach drogowych.
- Co roku organizowana jest akcja nasadzenia 5 drzew w „**Gajach Ojców**”. To projekt, który powstał w 2012 r. dla upamiętnienia przez ojców narodzin dziecka. Aktualnie w Gdańsku jest 5 lokalizacji Gajów Ojca: zieleniec przy ul. 3 Maja, zieleniec w rejonie Stawu Młyńskiego przy ul. Spacerowej, zieleniec przy Potoku Oliwskim w rejonie ul. Chłopskiej, otoczenie zbiornika retencyjnego w rejonie ul. Augustowskiej oraz Park Nadmorski im. Ronalda Reagana.
- W 2020 r. zieloną przestrzeń Gdańska dodatkowo **ozdobiło ponad 47 tys. roślin**, wśród których znajdowały się kwiaty, byliny oraz krzewy, a także cebulki kwiatowe. W zależności od pory roku na gdańskich zielencach, trawnikach i rabatach, a także w pasach zieleni w pasie drogowym pojawiały się różne gatunki roślin (m.in. bratki, stokrotki, kapusty ozdobne czy chryzantemy). Najwięcej roślin posadzono w Parku Oliwskim – blisko 12 tys.

nowych roślin, w tym ponad 1000 cebulek kwiatowych. Ponad 1000 kwiatów oraz bylin posadzono również w Parku Oruńskim. W sumie do parków trafiło ponad 17 tys. kwiatów, krzewów i bylin różnych gatunków.

- W 2020 r. powstały również **nowe łąki kwietne**. Zostało posianych łącznie 4500 m² takich łąk, zapewniających miastu bioróżnorodność. W sumie na terenie Gdańska jest 7500 m² łąk kwietnych. Przy ul. Grobla IV zagospodarowano miejską farmę z ziołami – postawiono 8 donic z zestawami ziół: kulinarnym, leczniczym i do aromaterapii.
- W myśl nowego podejścia do zarządzania wodami opadowymi w Gdańsku, uwzględniające założenia do adaptacji miasta do zmian klimatu zakłada, że jak największa ilość wody powinna być retencjonowana w krajobrazie, a dopiero jej nadmiar kierowany do sieci kanalizacji deszczowej. **Obiekty małej retencji** (w przestrzeni miejskiej mogą to być np. zbiorniki, parki i skwery retencyjne, ogrody deszczowe, niecki trawiaste, muldy chłonne czy zielone dachy) naśladują naturę w gromadzeniu, oczyszczaniu i opóźnianiu spływu deszczówki. Obecnie w Gdańsku funkcjonuje **17 ogrodów deszczowych**, z czego 8 obiektów powierzchniowej retencji miejskiej zrealizowano w 2020 r., m.in.: system ogrodów deszczowych odwadniający parking budynku przy ul. Lastadia 2, przy ul. Siennej (w ramach tej inwestycji zasadzono ponad 1200 roślin, m.in. drewnie, śmiałki, irysy czy liliowce), ogród deszczowy eMOCja przy ul. Ugory oraz na Węzle Grodzieckiej przy skrzyżowaniu ul. 3 Maja i al. Armii Krajowej. Ten ostatni umożliwia zagospodarowanie wody opadowej o objętości 98,2 m³ (jest to drugi co do wielkości obiekt małej retencji w mieście, którego powierzchnia wynosi 816 m²).
- **Akcja miejska ograniczająca koszenie traw**, realizowana od maja 2020 r., objęła gdańskie parki, skwery, zieleńce, którymi administruje Gdański Zarząd Dróg i Zieleni, przy zbiornikach retencyjnych, którymi zarządzają Gdańskie Wody Sp. z o.o., a także na terenach mieszkalnych należących do Gdańskich Nieruchomości. Na tych terenach sukcesywnie pojawiały się tabliczki wyjaśniające, dlaczego miasto ograniczyło koszenie traw. Roślinność łąkowa sprzyja bioróżnorodności, jest naturalnym schronieniem i żerowiskiem owadów, małych ssaków i ptaków, pochłania dwutlenek węgla i oczyszcza powietrze z pyłu miejskiego. Od początku akcji #wysokatrawa udało się zmagazynować w krajobrazie prawie 50 tys. m³ wody opadowej.
- Działaniem proekologicznym jest również nieusuwanie zalegających jesienią wszystkich liści, a pozostawianie części z nich pod koronami drzew. Rozkładające się liście pozwalają na użyznienie gleby oraz zatrzymanie w niej wilgoci. Ponadto są też środowiskiem życia owadów, płazów, gadów, niewielkich ptaków i gryzoni. W 2020 r. taki zabieg zastosowano m.in. w parkach: Steffensów, Brzeźnieńskim, Reagana, Millenium, Zaspą, a także w pasach zieleni czy Wielkiej Alei Lipowej.
- Jesienne grabienie liści na terenach zielonych nie sprzyja tworzeniu miejsc bytowania i pożywienia. Dla jeży, które są częściową ochroną gatunkową, w Gdańsku, w parkach i na zieleńcach, powstały specjalne **jeżo-strefy**. Przytulne i bezpieczne schronienia są w formie domków i są czytelnie oznaczone. Strefy z domkami dla jeży powstały w aż siedmiu różnych lokalizacjach Gdańska: w Parku Przymorze, Parku Jana Pawła II (dwie strefy), Parku Millenium, Parku Akademickim, Parku Steffensa, Parku Generała Józefa Bema, na zieleńcu nad Potokiem Oliwskim. Każda strefa jest oznaczona tablicą informacyjną.
- W 5 szkołach podstawowych na terenie miasta Gdańska w 2020 r. powstały kolejne **ogrody motylowe**, zrealizowano również warsztaty związane z projektem. Ogród motylowy to rabata złożona z roślin, które swoimi kolorami i zapachami wabią motyle oraz inne owady. Projekt łączy edukację ogrodniczą oraz promocję wolontariatu wśród społeczności szkolnej. Celem projektu jest promocja bioróżnorodności, wsparcie standardowego procesu edukacji, budowanie kompetencji do pracy zespołowej, poczucia odpowiedzialności za swoją przestrzeń i zrównoważony rozwój. Rabaty są zakładane i pielęgnowane przez społeczność szkolną przy wsparciu miasta Gdańska oraz Polskiego Towarzystwa Walki z Mukowiscydą. Partnerami projektu jest Wydział Biologii Uniwersytetu Gdańskiego oraz Centrum Edukacji i Informacji Ekologicznej.
- Od czerwca 2020 r. obowiązuje uchwała, która przy pewnych zastrzeżeniach dopuszcza **hodowlę pszczoł w przestrzeni miejskiej**. Domki dla tych pożytecznych owadów mogą być stawiane m.in. na własnych działkach lub na dachach budynków. Miód pochodzący z takich pasiek może być wytwarzany jedynie na własny użytek.
- Ważną rolę w procesie podnoszenia poziomu świadomości ekologicznej, upowszechniania wiedzy o przyrodzie oraz kształtowania przyjaznych środowisku postaw odgrywa **edukacja ekologiczna**. Wśród działań zrealizowanych w 2020 r. można wymienić:
 - przeprowadzenie **kampanii edukacyjno-informacyjnej dot. dofinansowań miasta do likwidacji ogrzewania węglowego**, do zakupu i montażu kolektorów słonecznych, do demontażu, transportu i utylizacji odpadów zawierających azbest, do zagospodarowania wód opadowych, do likwidacji zbiorników bezodpływowych czy wykonania ogrodu deszczowego;
 - dostępny na stronie gdanskiewody.pl poradnik „Ogród deszczowy w 5 krokach; aby stworzyć własny **ogród deszczowy** w Gdańsku można otrzymać nie tylko miejską dotację, ale także wskazówki, jak go zrealizować;
 - konkurs pod nazwą „**Nie marnuj deszczu**” zorganizowany przez Gdańskie Wody Sp. z o.o.; jego celem było promowanie dbałości o zasoby wody oraz zagospodarowanie wód deszczowych, a także rozwiązań związanych z małą retencją, które pozytywnie wpływają na poprawę jakości przestrzeni miejskiej; nagrodami w konkursie były drewniane 300-litrowe beczki do zbierania wody deszczowej;

15. | ZAGADNIENIA HORYZONTALNE

– RÓWNE SZANSE, REWITALIZACJA, BEZPIECZEŃSTWO, ŚRODOWISKO, SMART CITY

- o działania w ramach projektu „**Gdańsk bez plastiku**” – 70 wydarzeń we współpracy z ponad 30 partnerami; picie zdrowej wody kranowej promowane jest również przez źródła wodne, których jest już 30 na terenie miasta;
- o **zajęcia edukacyjne nt. zanieczyszczeń powietrza** dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz dla studentów prowadzone przez Fundację ARMAG;
- o **zajęcia edukacyjne „Ekologiczna Klasa”** nt. segregacji odpadów i spalaniu odpadów, 57 spotkań dla 1013 dzieci zrealizowała Straż Miejska w Gdańsku;
- o w roku szkolnym 2018/2019 rozpoczęła się realizacja 5-letniego programu, w ramach którego **przy przedszkolach powstaną ogródki, w których dzieci mogą spędzać czas w kontakcie z naturą**, prowadzić drobne uprawy czy obserwować procesy przyrodnicze. W pilotażu udział wzięło 25 przedszkoli, a w II edycji do programu dołączyło 19 przedszkoli. Placówki otrzymały pakiety startowe, tj. skrzynie na rabaty, ziemię, nasiona warzyw i roślin ozdobnych oraz mininarzędzia ogrodnicze. 80 nauczycieli szkoliło się w zakresie zakładania ogrodu, uprawy roślin oraz projektowania ogrodu, w ramach współpracy z Zespołem Szkół Architektury Krajobrazu i Handlowo- Usługowych, a 20 nauczycieli wzięło udział w warsztatach „Z ogrodu do kuchni – zdrowe żywienie”;
- o akcję edukacyjną pt. „Czarne złoto ogrodników” zrealizowały Gdańskie Usługi Komunalne i Zakład Utylizacyjny; jej celem było zaprezentowanie, na czym w wymiarze praktycznym polega Gospodarka Obiegu Zamkniętego. Mieszkańcy Gdańska segregują odpady biodegradowalne, GUK odbiera je od mieszkańców, a Zakład Utylizacyjny kompostuje je na skalę przemysłową w hermetycznej kompostowni (recykling organiczny). W ten sposób powstaje certyfikowany produkt oferowany mieszkańcom w ramach akcji za symboliczną złotówkę za tonę. Kompost może być stosowany do poprawy właściwości fizycznych i chemicznych wszystkich rodzajów gleb, m.in. w uprawie roślin ozdobnych i trawników, jako komponent dla upraw roślin doniczkowych czy balkonowo-tarasowych, a także w rekultywacji terenów zdegradowanych;
- o kontynuację edukację ekologiczną w zakresie korzystania z wód i ich ochrony, w tym m.in.: rozpoczęto przygotowania do wdrożenia nowej odsłony wieloletniego **programu edukacyjnego** GIWK, który od 2020 r. funkcjonuje pod nazwą **HYDROMISJA** (przy okazji jest to także nazwa nowego centrum edukacyjnego, które powstało na terenie Oczyszczalni Ścieków Gdańsk Wschód); z kolei w ramach Światowego Dnia Wody, w mediach społecznościowych zrealizowano kampanię pod hasłem „Morz/że bez plastiku”, która dotyczyła zanieczyszczenia środowiska odpadami plastikowymi oraz mikroplastikiem.
- Miasto prowadzi **monitoring wód powierzchniowych** wraz z obliczeniem ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych z terenu gminy Gdańsk do Zatoki Gdańskiej. W I kwartale 2020 r. wykonano badania 123 próbek wody. Opracowano łączną ocenę jakości wód powierzchniowych za II, III, IV kwartał 2020 r. Rozpoczęto część badawczą projektu partnerskiego pn. „**Rozwój systemu monitoringu wód podziemnych na obszarze Gdańska, Sopotu, gminy Pruszcz Gdański**”. Planowany termin zakończenia realizacji projektu przewidziany jest na wrzesień 2022 r.
- W ramach programu FanPLEStic-sea prowadzonego przez Gdańskie Wody Sp. z o.o. wykonano pilotową **stację poprawy jakości wód opadowych** zlokalizowaną przy obiekcie kanalizacji deszczowej w dzielnicy Brzeźno. Wyniki posłużą do szerszego wprowadzenia w krajobrazie miasta roślinności poprawiającej jakość wód opadowych.
- W 2020 r. na terenie miasta Gdańska funkcjonowało **osiem kąpielisk morskich**. Organizatorem kąpielisk był Gdański Ośrodek Sportu. Morskie wody przybrzeżne oceniane były pod względem mikrobiologicznym i dodatkowo kontrolowane pod kątem występowania zakwitów sinic i innych zanieczyszczeń. Na podstawie badań dokonano sezonowej oceny jakości wody na gdańskich kąpieliskach.
- Kontynuowano prace związane z **gospodarką odpadami**:
 - o w grudniu 2020 r. zawarto umowę z GUK Sp. z o.o. na **odbiór** od 1 stycznia 2021 r. **elektroodpadów** oraz **innych odpadów niebezpiecznych** bezpośrednio z domów mieszkańców na ich zlecenie w ramach poszerzenia działalności Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK);
 - o podpisano porozumienie z podmiotem zewnętrznym dotyczące rozstawienia na terenie miasta **ogólnodostępnych pojemników na tzw. małe elektroodpady** oraz zużyte baterie i akumulatory;
 - o w maju 2020 r. podpisano umowę na budowę obiektów PSZOK przy ul. Meteorytowej oraz przy ul. Elbląskiej;
 - o w II połowie 2020 r. Gmina Miasta Gdańska złożyła wniosek o dofinansowanie przedsięwzięcia w formie dotacji i w formie **pożyczki na budowę PSZOK** przy ul. Uczniowskiej i ul. Hynka.

Smart city

Dynamiczne zmiany w sposobie funkcjonowania społeczeństw oraz rozwój technologiczny istotnie wpływają na charakter miast, kształtując ich nowe oblicze. Inteligentne zarządzanie rozwojem Gdańska to systematyczne doskonalenie usług publicznych poprzez zastosowanie nowych technologii i rozwiązań opartych na narzędziach informatycznych, nowej jakości transportu lub – szerzej mobilności, czy innowacyjne podejście do zagadnień ekologicznych, środowiskowych, jak również społecznych. Ogromną wartość dla miasta stanowi aktywne zaangażowanie mieszkańców w jego rozwój, stąd w Gdańsku projekty smart służącej rozwojowi kapitału ludzkiego i społecznego oraz poprawie komfortu i jakości życia. Wdrażanie nowoczesnych form zarządzania partycypacyjnego ułatwia współpracę i dialog, zwiększa otwartość i transparentność. Inteligentne miasto to zrównoważony ekosystem, w którym implementowane rozwiązania technologiczne odpowiadają na wyzwania gospodarcze, środowiskowe, społeczne, edukacyjne czy zdrowotne. Umożliwiają one także zarządzanie w sposób bardziej efektywny, oszczędny, ekologiczny, z uwzględnieniem kwestii szeroko rozumianego bezpieczeństwa.

- Od 2014 r. miasto Gdańsk realizuje **politykę otwartości**, która ma służyć budowaniu relacji pomiędzy samorządem a mieszkańcami i mieszkańcami oraz partnerami społeczno-gospodarczymi opartych na wartościach, takich jak transparentność, zaufanie i dialog. Zasoby danych publicznych są udostępniane w otwartych i uporządkowanych formatach ułatwiających ponowne ich wykorzystanie. Dzięki temu dają możliwości realizowania nowych inicjatyw społecznych i biznesowych opartych na danych publicznych, zwiększając również zaangażowanie i świadomość mieszkańców w zakresie problematyki miejskiej. W ramach projektu **Otwarty Gdańsk** (www.gdansk.pl/otwarte-dane) udostępniane są liczne zbiory danych o miejskiej demografii, gospodarce, gdańskich dzielnicach czy wydatkach urzędu miejskiego. Wizualizacje tych danych zaprezentowane są w sposób atrakcyjny graficznie na portalu **Gdańsk w liczbach** (www.gdansk.pl/gdanskwliczbach).
- Jednym ze strategicznie cennych zasobów, jakie posiada Gdańsk, są dane przestrzenne koordynowane w ramach **programu GeoGdańsk**. Zespół GeoGdańsk prowadzi prace zmierzające do podnoszenia jakości danych przestrzennych i optymalizacji systemów je wykorzystujących. Działania GeoGdańsk umożliwią korzystanie z uporządkowanych w jednolity sposób zasobów danych przestrzennych o wysokiej jakości, co pozwoli także publikować nowe, atrakcyjne wizualnie i tematycznie mapy miasta. W ramach dostosowań do wymogów prawnych i w celu lepszej transparentności procesu planistycznego udostępniono ponadto serwis Zagospodarowanie przestrzenne i decyzje (zp.id.geogdansk.pl). W serwisie tym są publikowane materiały planistyczne oraz uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- Modelowym przykładem projektu z obszaru smart city są **„Otwarte dane ZTM w Gdańsku”**. Celem projektu jest udostępnianie bieżącej i aktualnej informacji o funkcjonowaniu komunikacji miejskiej w Gdańsku, w tym pozycji GPS autobusów i tramwajów, aktualnych rozkładach jazdy, estymowanych czasach przyjazdu na przystanek, listach tras, ważności biletów okresowych, położeniu biletomatów. Dane te są wykorzystywane przez liczne strony i aplikacje udostępniające informacje dla podróżujących komunikacją miejską. Wysoka jakość danych dostarczanych w ramach projektu zyskała uznanie Google, dzięki temu informacje o kursowaniu gdańskiej komunikacji znalazły się na mapach Google. W 2020 r. udostępniono nowe zasoby, tj.: zbiór z opisem tras pojazdów ZTM oraz zbiór danych real-time dotyczący zajętości parkingów wpiętych w system TRISTAR.
- Unikatowym w swojej skali projektem wykorzystującym technologie z dziedziny Inteligentnych Systemów Transportowych (ITS) jest **Zintegrowany system zarządzania ruchem TRISTAR**. Realizacja projektu zrewolucjonizowała poruszanie się po aglomeracji trójmiejskiej i pozwoliła na zwiększenie przepustowości dróg w Gdańsku, Sopocie i Gdyni o ok. 20–30%. TRISTAR umożliwia nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych elementów systemu transportu, zarządza ratownictwem drogowym, kontroluje parkingi (tablice świetlne kierują nas tam, gdzie znajdziemy wolne miejsce) oraz informuje, na specjalnych wyświetlaczach przystankowych, o ewentualnym opóźnieniu autobusu czy tramwaju. Dzięki działaniom na rzecz komunikacji miejskiej pod koniec 2020 r. liczba skrzyżowań ze względnym i bezwzględnym priorytetem dla komunikacji miejskiej wyniosła 96.
- **Mobilne laboratorium** to nowy pojazd specjalistyczny Eko-patrolu, czyli wyspecjalizowanej komórki Straży Miejskiej. Został on wyposażony w najnowocześniejsze systemy kontrolno-pomiarowe przeznaczone do analizy jakości powietrza oraz stanu cieków wodnych.
- **Aplikacja mobilna Czyste Miasto Gdańsk** to wygodne i bezpłatne narzędzie wspomagające mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie gospodarowania odpadami. Funkcjonalność aplikacji rozbudowano w 2020 r. o kolejne wersje językowe, m.in. rosyjską i ukraińską. Aplikacja ma ponad 25 tys. użytkowników, a konsekwentnie uzupełniany słownik segregacji ma już odpowiedzi na ponad 2,5 tys. haseł. Aplikacja dostępna jest w wersjach na Android oraz iOS.
- Przygotowano aplikację internetową na urządzenia mobilne, która pomoże użytkownikom określić ich stopień narażenia na substancje niebezpieczne endokrynnie czynne (ang. *endocrine disruptors* – ED) zwiększające ryzyko chorób cywilizacyjnych: otyłości, bezpłodności, nowotworów. Aplikacja w polskiej wersji językowej dostępna jest na stronie <https://pl.check-ed.eu/>.

- W ramach projektu „**Rozwój systemu monitoringu wód podziemnych na obszarze Gdańska, Sopotu i gminy Pruszcz Gdański**” realizowana była część badawcza projektu. Wykonano pomiary zwierciadła wód gruntowych w studniach i piezometrach wytypowanych do prowadzenia prac, pobrano próbki wody podziemnej do badań laboratoryjnych, próbki powietrza glebowego oraz próbki wody powierzchniowej i gruntu z rowów melioracyjnych. Rozpoczęto realizację prac polegających na budowie modeli matematycznych przepływu i transportu zanieczyszczeń w wodach podziemnych w rejonie stref wód zanieczyszczonych oraz weryfikację zasobów dyspozycyjnych i eksploatacyjnych wybranych ujęć komunalnych na terenie Gdańska. Część badawcza projektu zakończy się w 2022 r.
- Przykładem usprawnień i podnoszenia jakości funkcjonowania usług publicznych dla mieszkańców jest miejskie call-centre, czyli **Gdańskie Centrum Kontaktu** (GCK). To jeden punkt kontaktu dla mieszkańców, przedsiębiorców, studentów i turystów. Nie jest zatem konieczne orientowanie się, z którą sprawą należy zgłosić się, do którego wydziału czy jednostki miejskiej. W 2020 r. w GCK zarejestrowano 109 739 kontaktów, a najczęściej wybieranym kanałem kontaktu był telefon, stanowiąc ponad 81% wszystkich zgłoszeń.
- Popularnym wśród użytkowników i innowacyjnym pod wieloma względami projektem jest **Gdańska Karta Mieszkańca**. Dzięki karcie mieszkańcy mogą korzystać z bogatej oferty miejskich instytucji oraz partnerów komercyjnych. Pod koniec października 2020 r. Gdańską Kartę Mieszkańca posiadało ok. 240 tys. osób, to jest o ok. 13 tys. więcej niż pod koniec 2019 r. W 2020 r. rozbudowano jej funkcjonalność m.in. poprzez uzyskanie zastosowania jako wspólny bilet na autobusy, tramwaje oraz kolej, zintegrowanie z Ogólnopolską Kartą Seniora i Pakietem Dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Ponadto w ramach integracji taryfowo-biletowej w Gdańsku wprowadzono dodatkową ofertę przewozową – jeden bilet na autobusy, tramwaje i kolej z Gdańską Kartą Mieszkańca ze zdjęciem. Mieszkańcy posiadający ważny imienny bilet okresowy ZTM od tego czasu mogą korzystać bezpłatnie z przejazdów SKM/PKM i POLREGIO na terenie miasta. Ze względu na perturbacje związane z pandemią COVID-19 planowane na 2020 r. wdrożenie biletu metropolitalnego zostało odłożone w czasie.
- Podobnym rozwiązaniem kierowanym głównie do odwiedzających Gdańsk, choć nie tylko, jest **Karta Turysty**. Oferuje ona pakiety złożone z bezpłatnych wstępów do ponad 20 atrakcji turystycznych oraz blisko 30 zniżek do obiektów kultury, miejsc rozrywki i restauracji partnerskich. Dodatkowo można doładować na nią także bilet na komunikację miejską w Gdańsku i całym Trójmieście oraz skorzystać z usług Fast Track i Executive Lounge oferowanych przez Port Lotniczy Gdańsk.
- Poprzez **projekt Trippass** zainicjowano prace nad przygotowaniem Karty Turysty umożliwiającą korzystanie z atrakcji turystycznych w całym kraju. Projekt jest w fazie tworzenia dedykowanej strony internetowej i wdrażania założeń z innymi miastami w kraju.
- **Gdański System Konferencyjny (Gdansk Conference System)** pomaga w tworzeniu i zarządzaniu wydarzeniami organizowanymi w Gdańsku i regionie. Narzędzie wspiera technologicznie tworzenie konferencji, począwszy od etapu stworzenia strony www i włączenia systemu rejestracji, komunikację i zarządzanie uczestnikami poprzez aplikację mobilną, aż po rozliczenia i podsumowanie wydarzenia. W związku z COVID-19 narzędzie sprawdziło się jako platforma umożliwiająca rejestrację na wydarzenia online. W edycji 2020 Gdański System Konferencyjny otrzymał nagrodę główną w konkursie Marszałka Województwa Pomorskiego w kategorii „Innowacje w turystyce”. W 2020 r. system wykorzystano podczas realizacji 26 wydarzeń, z systemu skorzystało 6 organizatorów, a w przygotowanych wydarzeniach wzięło udział 2335 uczestników.
- Nowoczesnemu zarządzaniu oświatą w Gdańsku służy **Gdańska Platforma Edukacyjna** – wielowymiarowy, nowoczesny system wsparcia funkcjonowania i rozwoju placówek oświatowych. Zawiera funkcje pomagające organizować pracę szkół oraz przeprowadzać rekrutację do przedszkoli i szkół. Dzięki platformie każdy rodzic ma dostęp online do informacji dotyczących swego dziecka, jego ocen, zajęć i programów. Uczniowie mogą korzystać z oprogramowania oraz narzędzi ułatwiających naukę i codzienną komunikację z nauczycielami. W czasie pandemii COVID-19 platforma zapewniała wszystkim nauczycielom i uczniom dostęp do oprogramowania umożliwiającego realizację lekcji on-line (m.in. MS Teams).
- Innowacyjną ideą wspierającą rynek pracy jest otwarty w 2016 r. przez Gdański Urząd Pracy nowoczesny punkt doradczo-coachingowy – **Centrum Rozwoju Talentów**. Mieści się on w Olivia Business Centre i jest pierwszym w Polsce ośrodkiem świadczącym usługi z zakresu diagnostyki talentów. W ramach CRT zostały uruchomione trzy strefy: Akademia Kariery (dla mieszkańców, w tym osób pracujących), Strefa Rozwoju Osobistego (dla osób bezrobotnych) oraz Młodzieżowa Kraina Talentów (dedykowana uczniom, rodzicom oraz nauczycielom). Centrum Rozwoju Talentów przeprowadziło w 2020 r. 114 warsztatów dla młodzieży, w których uczestniczyło 2015 osób. Z poradnictwa indywidualnego wspierającego wybory edukacyjno-zawodowe skorzystało 1512 młodych osób.
- **ISP1** jest to jedna z czterech specjalizacji regionalnych określona w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Zadaniem Inteligentnej Specjalizacji Pomorza 1 w zakresie technologii offshore i portowo-logistycznych jest intensyfikacja rozwoju sektora gospodarki morskiej w województwie pomorskim poprzez realizację prac badawczo-rozwojowych i kreowanie na podstawie nieinnowacyjnych produktów, usług i technologii. Gdańska Fundacja Przedsiębiorczości będąca liderem ISP1 zorganizowała m.in. 5 spotkań tematycznych oraz przygotowała 2 opracowania w zakresie dynamiki rozwoju ISP.

- **Fundusz Innowacji Społecznych INNACZEJ** – projekt obejmuje kompleksowe wsparcie osób i organizacji. Powstał z myślą o mieszkańcach Gdańska szukających rozwiązań na wyzwania społeczne. W 2020 r. w związku z pandemią COVID-19 Fundusz przeniesiono do sfery cyfrowej. W partnerstwie z Fundacją Inicjowania Rozwoju UP Foundation przeprowadzono online maraton projektowy innowacji społecznych, którego głównym motywem przewodnim była jakość relacji społecznych.
- Politechnika Gdańska rozpoczęła budowę **Centrum Kompetencji STOS**, w którym znajdzie się m.in. jeden z najszybszych superkomputerów w Polsce. Inwestycja pozwoli nie tylko na jeszcze szerszą współpracę uczelni z przemysłem i biznesem, ale wzmocni również pozycję Gdańska jako silnego ośrodka akademickiego. Centrum Kompetencji STOS (Smart and Transdisciplinary knOWledge Services) kosztem blisko 156 mln zł powstaje na terenie kampusu uczelni – przy ul. Traugutta, w sąsiedztwie budynku Zarządzania i Ekonomii PG.
- **Centrum Programowania Robotów Przemysłowych** zlokalizowane na Wyspie Ostrów zostało uruchomione w 2019 r. przez Pomorską Specjalną Strefę Ekonomiczną oraz Instytut Maszyn Przepływowych Polskiej Akademii Nauk. Od tego czasu Centrum kształci kadry dla branży morskiej zgodnie z potrzebami przemysłu 4.0., np. w zakresie procesów robotyzacji i druku 3D.